

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
STŘEDISKO IBERO-AMERICKÝCH STUDÍÍ

Jiří STÍSKAL

**EXPANZÍVNÍ POLITIKA USA
HRANICE MEZI HISPÁNSKÝM A ANGLOSASKÝM
SVĚTEM MEZI LÉTY 1821 – 1848.**

Disertační práce

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc.

PRAHA

2005

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Praze, dne 6. 3. 2005

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jiří Stískal', written in a cursive style.

Mgr. Jiří Stískal

Chtěl bych poděkovat Prof. PhDr. Josefu Opatrnému, CSc., za odborné vedení této práce. Dále Filozofické fakultě Ostravské univerzity, za poskytnutí finančních prostředků v letech 1998 a 1999 pro excerpci tištěných pramenů v rámci grantového úkolu číslo 2388 pod názvem „*Hranice mezi hispánským a anglosaským světem v letech 1820 – 1848 v českém kontextu.*“ a Ministerstvu zahraničních věcí Spojených států mexických za poskytnutí stipendia Daniela Cosia Villegase pro pokrytí nákladů na studijní pobyt na El Colegio de México ve školním roce 2000 – 2001, při němž jsem si mohl doplnit chybějící sekundární literaturu pro tuto práci. Panu Mgr. Robertu R. Novotnému a paní Mgr. Anně Tkáčové za pomoc při zpracování této práce a v neposlední řadě pak mým rodičům a přítelkyni Kateřině, za jejich podporu i bezmeznou trpělivost.

Jiří Stískal

V Praze, dne 6. 3. 2005

OBSAH:

1.	ÚVOD	... 1
2.	ROZBOR LITERATURY A PRAMENŮ	... 2
2. 1.	Hranice – rozdílné pohledy na jeden problém	... 2
2. 2.	Prameny	... 18
2. 2. 1.	Prameny archivní	... 18
2. 2. 2.	Prameny tištěné	... 19
3.	NEZÁVISLOST	... 20
3. 1.	Nezávislost USA a jejich model koexistence metropole s dalšími oblastmi	... 21
3. 2.	Nezávislost Mexika a jeho model koexistence metropole s dalšími oblastmi	... 24
3. 2. 1.	Císařství	... 26
3. 2. 2.	Republika	... 27
4.	HRANICE	... 30
4. 1.	Vývoj hranice mezi Novým Španělskem a USA a počátky vzájemných pohraničních kontaktů	... 30
4. 2.	Mexická severní hranice na počátku období nezávislosti	... 43
4. 3.	Indiáni na společné hranici	... 46
4. 4.	Život na hranici	... 52
4. 4. 1.	Náboženská otázka	... 52
4. 4. 2.	Pohraniční ekonomika	... 55
4. 4. 3.	Společnost a kultura v pohraničí	... 62
5.	KOEXISTENCE A PROBLÉMY	... 72
5. 1.	<i>Manifest Destiny</i> a americký expanzionismus	... 72
5. 2.	Mexiko v Santa Annově období	... 80
5. 3.	Osídlení Texasu	... 96
5. 4.	Cesta k texaské samostatnosti	... 104
5. 5.	Hranice na přelomu 30. a 40. let 19. století	... 124
5. 6.	Anexe Texasu a mexicko – americká válka	... 133
6.	PRŮKOPNÍCI	... 162
	Svědectví průkopníků emigrace z českých zemí a přímých účastníků expanzionistických aktivit USA	... 162
7.	OHLASY	... 208
7.	Severoamerický expanzionismus na stránkách českého tisku doby předbřeznové	... 208
7. 1.	Noviny	... 213
7. 2.	Časopisy	... 283
8.	ZÁVĚR	... 323
	PRAMENY A LITERATURA	... 325
	EDIČNÍ POZNÁMKA	... 342
	PŘÍLOHY	... 343
	RESUMEN	

Kapitola první: ÚVOD

Ve druhé čtvrtině 19. století se stal severoamerický kontinent jednou z nejdynamičtějších oblastí světa. Po předcházejícím období bojů za nezávislost anglických a španělských kolonií se daný prostor proměnil v mladé republiky, které stály na zdánlivě stejné startovní čáře. Tato disertační práce se pokouší o postihu problematiky vztahu americké hispánské a anglosaské oblasti v 1. polovině 19. století, zejména v regionu bývalého místokrálovství Nového Španělska. Pozornost je nejprve upřena na zrození a formování mladých amerických států, Spojených států amerických a Spojených států mexických, na vývoj jejich společné hranice a na jejich pohraniční vztahy v důležitém období, kdy se jedna z mocností vydala na cestu ke kontinentální hegemonii a druhá z nich zabředla do společenských bouří a zahraničních intervencí, vedoucích ke ztrátě poloviny území. Srovnány by měly být i odlišné severoamerické a latinskoamerické modely chápání hranice při formování národních identit a vlastní úspěšné či neúspěšné pokusy o společné pohraniční soužití, přičemž zvláštní důraz bude kladen na genezi státu Texas.

Poněvadž se Texas stal jedním z prvních cílů české emigrace v 50. letech 19. století, v období bezprostředně navazujícím na sledovaný časový úsek, zaměřuje se pozornost druhé části práce na kvalitu poznání událostí na západní polokouli a na několik jedinců, kteří se do sledované oblasti dostali již před rokem 1850. Nejprve bude sledovat životní osudy a svědectví prvních průkopníků vystěhovalectví z českých zemí do mexicko-amerického pohraničí, jakými byli lékař Antonín Michael Dignovity, spisovatel Charles Sealsfield, hudebník Frederick Lemsky, světoběžník Čeněk Paclt, neúspěšný vystěhovalec Vilém Pflanzler i cestovatel a botanik August Corda. Poté se pokusí objasnit otázku, do jaké míry a v jaké kvalitě byl přístupný obraz vztahů USA a Mexika v českém prostředí v období Metternichova absolutismu a měla-li publicistika této fáze národního obrození vliv na případnou motivaci vystěhovalectví do severní Ameriky na počátku druhé poloviny 19. století.

Kapitola druhá: ROZBOR LITERATURY A PRAMENŮ

2. 1. Hranice – rozdílné pohledy na jeden problém (Historiografické zpracování pohraničního prostoru Mexika a USA)

Z různých filozofických významů slova hranice, nám bude nejbližší její pojetí ve smyslu „rozhraní.“ Rozhraní dvou odlišných uskupení světa, rozdílných skutečností. Hranice v tomto pojetí však znamená nejen poslední mez, okraj, kde se vše láme, ale i charakteristiku rozhraní jisté integrity. Hranice má ochrannou a hodnotovou funkci, neboť obvykle bývá zárukou celistvosti určité společnosti a slouží jako opora charakteristik toho, co do dané společnosti ještě patří a co již ne. Hranice tak de facto ochraňuje a udržuje její integritu, ukazuje odlišnosti vlastního a cizího světa a je také místem jejich konfrontací. Kvalita konfrontace je u mnohých hranic odlišná, stejně jako možnost jejího překonání. V anglosaské geografické literatuře se proto při zobrazování hraničního prostředí tradičně využívají dva plnohodnotné pojmy: *boundary* a *frontier*, jejichž výklad je odlišný. Termín *boundary* označuje prostředí kontaktní, propustné, hranice; zatímco *frontier* náleží hranici bariérové, striktně oddělující obě sousední prostředí.¹

Od počátku 16. století se iberští kolonisté snažili přenést do amerického prostředí celou svoji civilizaci, včetně západního křesťanství. Nová území sice povětšinou získávali vojenskou silou, ale zároveň s šířením již přežívajícího feudálního systému umožnili domorodému obyvatelstvu, potřebné pracovní síle v dolech i na zemědělské půdě, aby se kompaktně včlenilo do jejich koloniální společnosti. Anglosaský kolonizační projekt se odlišoval od iberského v několika aspektech. Kolonizace měla velmi volně definovaný vztah ke královské koruně,

---

¹ TAYLOR, Lawrence Douglas: *El desarrollo histórico del concepto de frontera*, IN: CEBALLOS RAMÍREZ, Manuel (compilador): *De Historia e historiografía de la frontera norte*, Universidad Autónoma de Tamaulipas, El Colegio de la Frontera Norte, Tamaulipas 1996, str. 30 - 31. ŠINDLER, Petr: *Hranice státu jako politickogeografický fenomén*. IN: *Hranice a pohraničí jako geopolitický, ekonomický, historický, sociokulturní a filozofický fenomén*. PdF OU, Ostrava 1999, str. 7 - 13. SLOUKOVÁ, Danica: *Hranice, pohraničí – pohled filosofie*, ibid., str. 91 - 95.

zajímala se zvláště o nově získanou zemědělskou půdu obhospodařovanou vlastními silami a díky tomu domorodce ze své společnosti vytěsňovala. Naproti tomu nešířila v Americe starý systém, ale naopak zde chtěla uskutečnit nový světový řád.

Stejně jako jsou odlišné představy o úloze společné hranice v dějinách Spojených států amerických a Spojených států mexických, liší se nazírání na současný jihozápad USA rovněž v pohledech jejich historiografie. V obou zemích existuje velký počet prací s tématy společného soužití, biografí významných osobností i drobnějších studií o speciálních tématech. Na tomto omezeném prostoru se pokusíme o zhodnocení alespoň těch nejvýznamnějších z nich věnovaných genezi současné hranice mezi léty 1819 a 1853.

Severoamerická historiografie sleduje problematiku vývoje pohraničí v širokém záběru. Vedle hranice jako problému diplomatického a politického² studují zdejší badatelé otázky filozofické, ekonomické, společenské i kulturní. Při hodnocení významu pohraničního území na západě bylo u Severoameričanů zpočátku upřednostňováno chápání ve významu *frontier*, jejíž historický význam poprvé hlouběji akcentovala studie Fredericka Jacksona Turnera *Význam hranice v amerických dějinách*,³ přednesená poprvé u příležitosti chicagských oslav 400. výročí Kolumbova objevu Nového světa. Turnerovou ústřední myšlenkou byla představa, že existence volné půdy připravila severoamerickému hraničáři příležitost sociálního vzestupu, která už v tehdejší Evropě nebyla možná. Zápas o přežití na této hranici vyžadoval, aby se nově příchozí přizpůsobili daným podmínkám, přičemž získali příležitost přetvořit své

---

² Bibliografický přehled viz. TARAGÓ, Rafael E.: *Early U.S. - Hispanic Relations, 1776 - 1860: An Annotated Bibliography*. Metuchen, Scarecrow Press, 1994. Zajímavou kritickou bibliografií starších prací je WEBER, David J.: *Mexico's Far Northern Frontier, 1821 - 1845: A Critical Bibliography*, Arizona and the West, roč. 19 (1977), str. 225 - 266.

³ Studie TURNER, Frederick Jackson: *The Significance of the Frontier in American History* (Význam hranice v amerických dějinách), byla publikována v řadě historiografických studií, například In: WEBER, David J. and RAUSCH, Jane M.: *Where Cultures Meet, Frontiers in Latin American History*. SR Books, Wilmington, Delaware 1994. str. 1 - 18. Do češtiny zatím nebyla kompletně přeložena.

společenské vztahy. První příchozí do pohraničních oblastí museli čelit nejrůznějším živlům, od kobylek a tornád až k náhlým krupobitím, suchu a prérijním požárům. Panenská půda, přestože byla úrodná, obdělávání vzdorovala, a tak tyto vyčerpávající podmínky způsobily změny v postavení rodinných příslušníků. Boj za přežití učinil z manželských párů rovnocenné partnery, na rozdíl od zvyklostí přetrvávajících na Východě. Právě v tomto obtížném hraničním prostoru, kde byl dostatek volné půdy, se podle něj společnost s evropskými rysy transformovala v novou společnost individualismu, svobody a demokracie, neboť: „*hranici vděčí americká povaha za své ojedinělé vlastnosti: drsnost a sílu spojenou s bystrostí a smyslem pro zisk a majetek; dar prakticky a vynalézavě odhadnout rychle výhody; mistrovskou schopnost vyhmátnout podstatu, přičemž forma možná není vybroušená, ale zato je dostatečně silná, aby dosáhla velkých cílů, neklidnou a nervózní energii; převládající individualismus plodící dobro i zlo a přizpůsobivost a neukázněnost, která provází svobodu – toto jsou rysy příznačné pro hranici nebo rysy, které nalezneme i jinde, ale vyvolané právě její existencí.*“⁴

Turner označil za první hraniční prostor jenž změnil charakter evropských přistěhovalců přímo Atlantické pobřeží, neboť právě zde byli postaveni poprvé tváří tvář divočině, která změnila jejich původní návyky. Charakter hranice se však dle Turnera postupně vyvíjel, první poklidné obchodní kontakty mezi Indiány a lovci kožešin se poměrně rychle proměnily díky činnosti chovatelů dobytka, horníků či usedlých farmářů i následným vlivem industriální společnosti. Autor tak hovořil o odlišných hodnotách hranice lovců kožešin, hranice rančerů, hranice horníků a hranice farmářů, které často nabyly značného vzájemného antagonismu a zabýval se i negativním dopadem atmosféry hraničního prostředí na

---

⁴ TURNER, Frederick Jackson: *The Significance of the Frontier...* In: WEBER, David J. - RAUSCH, Jane M.: *Where Cultures Meet...*, str. 14, český překlad této části Turnerovy studie nalezneme v práci TINDALL, George B. – SHI, David E.: *Dějiny USA*. NLN, Praha 1994, str. 386.

politiku „starých“ států na východním pobřeží spojeným s nástupem vlády demokratů ve druhé čtvrtině 19. století.

Většina severoamerických historiků první poloviny 20. století pak při pohledu na pohraniční region zůstávala po dlouhé období v zajetí *turnerovských* stereotypů. Objevitelé a první anglosasští kolonisté podle nich přicházeli do barbarského prostředí, osídleného pouze kočovnými Indiány a zaostalými Mexičany, objekty nuceného dobytí v procesu zavádění nové prosperity. Konflikty s jinými etnickými a rasovými skupinami, vyprovokované anglosaskou expanzí, tak byly chápány jako marginální události ve srovnání s významem zrodu severoamerické demokracie.⁵ Turnerovy myšlenky se významně promítaly i na utváření charakteru americké zahraniční politiky a nalezneme je dokonce i ve vesmírném programu prezidenta Johna F. Kennedyho z roku 1960, nazvaného ne náhodou *New Frontier - Nová hranice*.

Proti Turnerově teorii však již ve 20. letech 20. století vystoupili první oponenti, jejichž hlasy zesílily po autorově smrti v roce 1932.⁶ Kritice byly podrobeny jeho myšlenky o silných hraničářích, volné půdě nebo o hranici jako kolébce demokracie a individualismu. Představu Turnerovy hranice nahrazoval obraz zaostalosti, etnického dělení, třídních konfliktů a pesimismu, tedy hranic jako míst, kde je ničen lidský duch. Někteří z amerických historiků se však pokusili aplikovat Turnerovu teorii v globálním kontextu. Walter Prescott Webb, profesor historie na Texasské univerzitě, ve své práci *The Great Frontier*⁷ sledoval jednak vliv vývoje severoamerické hranice na vytvoření silnějších demokratických, kapitalistických a dynamických stimulů v severní Americe a přeneseně i v evropském prostředí a zároveň zobrazil rozměňování evropských

---

⁵ Viz. komentovaná bibliografie děl vydaných do 60. let 20. století v práci BOSCH GARCÍA, Carlos: *Historia de las Relaciones entre México y los Estados Unidos 1819 - 1848*, SRE, México 1985, či WEBER, David J. : *Mexico's Far Northern Frontier ...*

⁶ Hodnocení těchto kritiků přinesl například: NASH, Gerald D.: *Creating of the West: Historical Interpretations, 1890 – 1990*. University of New Mexico Press, Albuquerque 1991, str. 26.

⁷ WEBB, Walter Prescott: *The Great Frontier*, University of Texas Press, Austin 1951.

civilizačních podnětů v oblasti latinskoamerické. Latinská Amerika mu představovala periferii, pokud ne přímo hranici Evropy, která byla pro mnohé Evropany šancí, aby do těchto míst oslabeného vlivu domácích úřadů unikli za osobní svobodou. Výzkum jihozápadu však pokračoval dále, k tradičním vrcholným pohledům na mexicko-severoamerický hraniční problém je řazena práce Davida H. Pletchera *The Diplomacy of Annexation. Texas, Oregon and Mexican War*.⁸ Pletcherova práce sleduje vztahy mezi Velkou Británií, Francií, Španělskem, Spojenými státy, Mexikem i Texasem v období let 1815 až 1848. V prvních kapitolách seznamuje čtenáře s problematikou vývoje až do čtyřicátých let a všímá si zároveň východisek severoamerického expanzionismu, aby posléze v části věnované anexi Texasu a mexicko-americké válce poukázal na jejich mezinárodní pozadí. Konflikt v oblasti Texasu, Nového Mexika, Kalifornie i Oregonu se pro něj nestává pouhou lokální událostí západní polokoule, ale konfliktem mezinárodního významu, který odstartoval vedle budoucích vztahů USA a Latinské Ameriky rovněž vztahy obou hemisfér. Turnerovu charakteristiku hranic pak dále rozpracoval i Ray A. Billington ve své práci *Westward Expansion, A History of the American Frontier*,⁹ kde se pokusil nalézt konkrétní charakteristiky postupného posouvání hraničního osídlení dále do vnitrozemí a sledoval proměny hranice obchodníků v hranici prospektorů a horníků, hranici dopravní, hranici dobytčářů či konečnou hranici farmářů.

Odlišný pohled na funkci hraničního prostředí akcentuje problematiku Hispánců na území Spojených států. Na konci 60. let 20. století se v USA dostala do popředí skupina historiků zkoumající *Chicano's History* (dějiny Latinoameričanů, zvláště Mexičanů, žijících na území USA), vytvořená na základě hnutí této menšiny, inspirované předchozími úspěchy Afro-Američanů. V nové fázi tak můžeme lépe pochopit vzájemné působení

---

⁸ PLETCHER, David H.: *The Diplomacy of Annexation. Texas, Oregon and Mexican War*. Missouri University Press, Columbia 1974.

⁹ BILLINGTON, Ray A.: *Westward Expansion, A History of the American Frontier*. New York, 1967, 3rd edition.

obou kulturně odlišných skupin v době před i po připojení území k USA. Mezi významné práce dějin *chicanos* řadíme například Barrerovu práci *Race and Class in the Southwest*, Montejanovu práci *Anglos and Mexicans in the Making of Texas*, či Tijerinovu *Tejanos and Texas under the Mexican Flag 1821 - 1836*.¹⁰ Jejich vklad tak postupně rozšířil pozornost nejen na bílé osadníky, ale i na dějiny dalších etnických menšin a jejich vzájemného ovlivňování, stejně jako na dějiny žen, rodiny a dalších aspektů hraniční společnosti.

Tyto studie vyvrcholily v 80. letech vytvořením tzv. *New Western History*, revidující dosavadní poněkud idealizovaný pohled na hranici.¹¹ Jedna ze zakladatelek této školy, Patricia Limerick,¹² například definuje dějiny západní hranice USA jako sérii conquist či bojů o moc mezi jednotlivci i skupinami různého etnického původu a jejich následků, ať již záměrných nebo nahodilých. Kromě obrazu Západu jako zdroje severoamerického rovnostářství se zde objevují sociální a rasové konflikty, nerovné vztahy a prosazování vlivu násilím. Původní vidění hranice jako linie mezi civilizací a divoštvím se rozšiřuje o zkoumání transkulturních vlivů a tito specialisté vykreslují zdejší prostředí v jeho multietnické podobě. Sledují také, jak evropská poptávka po surovinách a drahých kovech přispívala k omezování Indiánů a do jaké míry byla slabá ekonomika Západu podvázána zájmy rozvinutějších států na východě USA. Historie nového Západu tedy ustupuje od Turnerova modelu a přesouvá se k řadě nových, komplexnějších ale i poněkud temnějších otázek.

---

¹⁰ BARRERA, Mario: *Race and Class in the Southwest*. Uni. of Notre Dame, Notre Dame 1979. MONTEJANO, David: *Anglos and Mexicans in the Making of Texas*. University of Texas, Austin 1987. TIJERINA, Andrés: *Tejanos and Texas under the Mexican Flag 1821 - 1836*. Texas A&M University Press, College Station 1994.

¹¹ Mezi základní práce této skupiny řadíme díla: LIMERICK, Patricia Nelson - MILNER II, Clyde A. - RANKIN, Charles E. (editoři): *Trails: Toward a New Western History*, Lawrence, Uni. of Kansas Press, 1991 či LIMERICK, Patricia Nelson: *The Legacy of the Conquest: The Unbroken Past of the American West*, New York, Norton 1987, WHITE, Richard: *It's Your Misfortune and None of My Own: A New History of the American West*, Norman, University of Oklahoma Press, 1991.

¹² LIMERICK, Patricia N.: *The Legacy of the Conquest...*

Novým způsobem se historikové pokusili zachytit i obraz Hispánců v prostoru anglosaské Severní Ameriky, ať již celkovými přehledy, jako Frederick B. Pike ve své práci *The United States and Latin America*,¹³ či dílčími projekty typu *To the Halls of the Montezumas*, Roberta W. Johannsena.¹⁴

Z podobné oblasti nových pohledů se v průběhu 20. století vyvinulo seskupení *Spanish Borderlands History*, specializované na vývoj dnešních regionů USA před jejich připojením k Unii, tedy zejména bývalého území Nového Španělska a francouzské Louisiany. Počínaje prací *The Spanish Borderlands: A Chronicle of Old Florida and the Southwest* Herberta Eugene Boltona,¹⁵ dnes již klasickou, po práce moderní, jako *The Mexican Frontier, 1821 - 1846* a *The Spanish Frontier in North America* Davida J. Webera,¹⁶ tato škola vytvořila řadu významných příspěvků pro přesnější pochopení problematiky pohraničního území, zvláště v oblastech indiánských kultur, výzkumných expedic, práce misionářů, mestického i bílého osídlení severu Nového Španělska i španělsko-mexických počátků zdejší kultury a ekonomie. David J. Weber¹⁷ například zobrazil pestrou mozaiku hraniční oblasti, jako území nešťastných experimentů mladého mexického státu, konfrontovaných zesíleným indiánským nebezpečím a skrytými či otevřenými zásahy severoamerických sousedů. Historikové *Spanish Borderlands History* však své studie hranic omezují pouze na údobí před rokem 1803, 1848 či 1853 a nesledují tak následnou problematiku integrace Hispánců do severoamerické společnosti a ekonomie. Práce tohoto okruhu historiků se však staly pro pochopení vzájemného mexicko-amerického hraničního regionu nejvýznamnějšími a

---

¹³ PIKE, Frederick B.: *The United States and Latin America. Myths and Stereotypes of Civilization and Nature*. University of Texas Press, Austin 1992.

¹⁴ JOHANNSEN, Robert, W.: *To the Halls of the Montezumas. The Mexican War in the American Imagination*. Oxford University Press, Oxford 1985.

¹⁵ BOLTON, Herbert Eugene: *The Spanish Borderlands: A Chronicle of Old Florida and the Southwest*, New Haven, Yale University Press, 1921.

¹⁶ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 - 1846. The American Southwest Under Mexico*, University of New Mexico Press, Albuquerque 1982. WEBER, David J.: *The Spanish Frontier in North America*, Yale University Press, New Haven and London 1992.

¹⁷ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 - 1846...*, c.d.

jejich východiska se stala také jedním z hlavních zdrojů této disertační práce.

Novou chronologickou etapou se zabývá seskupení tradičně označované jako *United States Southwest History*, zkoumající vývoj současných států formou regionálních dějin či mikrohistorie, v této práci je však nebudeme sledovat.

Centra výzkumu pohraničního území se přirozeně koncentrovala právě do těchto oblastí. Univerzitní nakladatelství v Austinu, Albuquerque, Normanu, Tucsonu či Berkeley vydávají vedle rozsáhlé knižní produkce také řadu specializovaných časopisů, jako *Journal of Borderland Studies*, *Journal of the West*, *Southwestern Historical Quarterly*, *New Mexico Historical Review*, *Arizona and the West*, *California History*, či *Mexican Studies-Estudios Mexicanos*.

David J. Weber a Jane M. Rausch v úvodu edice studií o hranicích z 19. a 20. století nazvané *Where Cultures Meet. Frontiers in Latin American History*¹⁸ dokládají, že latinskoameričtí intelektuálové, snad s výjimkou Argentiny a Brazílie, nepřisuzovali hranici tak velký význam při formování národní identity jako jejich severoameričtí kolegové. Přestože Latinská Amerika zažila také proces dobytí a osídlení Evropany, tento proces neprobíhal analogicky k anglosaskému prostoru. Oblasti, kde nomádští Indiáni používali na podporu své nezávislosti proti bělochům zbraně nebo způsoby guerillové války, byly osazovány pochopitelně jinak než místa, kde se převážně zemědělství Indiáni zapojili jako kultivovaná pracovní síla do ekonomiky bílých kolonistů. U latinskoamerického modelu se tyto dvě kultury často postupně přetavovaly do jedné a proto záhy přestala být místa soužití považována za hraniční. Pouze v okrajových oblastech, kde Indiáni pokračovali ve svém odporu proti začlenění a asimilaci, jako například Araukánci za řekou Bío-Bío, vznikala i zde pevně stanovená *frontier* severoamerického typu.

Autoři sledují rovněž odlišnou geografickou charakteristiku míst, jimiž hranice probíhala. Severoamerickému hraničáři se po překonání appalačských horských hřebenů a hraničního břehu Mississippi otevřel prostor úrodné prairie, považované původně za tzv. Velkou poušť, která se po připojení mexických oblastí na jihozápadě a vylepšení zemědělských postupů stala od druhé poloviny 19. století významným prostředkem severoamerické prosperity. V Latinské Americe našel hraničář mnohem širší spektrum terénu. Od pamp Argentiny a Brazílie, přes chilské lesy, peruánské a bolivijské horské průsmyky, tropické pralesy Amazonie až po pouště severního Chile a Mexika. Řada z oblastí v jihoamerickém tropickém pásmu může být ostatně chápána za hranici civilizace dodnes.

Latinskoamerická hranice je chápána jako surové místo, kde jsou slabí pohlceni silnějšími, kteří zde díky velké vzdálenosti od center ústřední moci diktují svou představu práva. Většina střetů mezi člověkem a hraniční divočinou pak končí spíše jeho prohrou než úspěchem. Zdejší hraniční mýty tak mají sklon k tragičnosti a toto prostředí je chápáno jako nepřekonatelný a nebezpečný okraj civilizace, který nenaplnuje osadníky velkými přísliby a často přijímá novinky z centra moci se značnou nedůvěrou. Tento obraz hranice se také promítá do řady literárních a filmových prací. (Například v románech „*Vír*“ Kolumbijce José Eustacio Rivery nebo „*Os sertões – Vnitrozemí*“ Brazilce Euclida da Cunha, zpracovaný později Mario Vargasem Llosou v jako „*Válka na konci světa*“). Nastíněné vize pak způsobují u Latinoameričanů, Mexiko nevyjímaje, preferenci osídlení civilizovaných oblastí a pohraničí má vždy řídké osídlení.

Mexická historiografie pracuje se dvojí představou hranice. Na jedné straně s historickou hranicí bývalého Nového Španělska a s hranicí současnou na straně druhé. Některá významná díla jako *La frontera Norte*

---

¹⁸ WEBER, David J. - RAUSCH, Jane M.: *Where Cultures Meet. Frontiers in Latin American History*, Wilmington, SR Books 1994, s. xvi - xvii.

de México. Historia, conflictos 1762 - 1982 Césara Sepúlvedy;¹⁹ *Evolución de la frontera norte* Romeo R. Florese Caballera;²⁰ či *Historiografía de la frontera norte de México. Balance y metas de investigación* Davida Piñery Ramíreze;²¹ zpracovávají vývoj tohoto území v jeho širším chápání. Zatímco Sepúlvedova práce sleduje problematiku tradičním chronologickým přístupem od okamžiku prvních kontaktů anglických a španělských kolonií po skončení sedmileté války až po úpravy severní hranice Mexika v důsledku drobných změn toků řek Colorado a Río Bravo del Norte (Rio Grande) v 70. letech 20. století, Flores Caballero vzbudil pozornost významnými postřehy ve svých historických esejích, Piñera Ramírez přináší nejen bibliografický přehled historické produkce na obou stranách hranice, ale danou problematiku hodnotí podle několika kritérií; vedle charakteristiky chronologicky řazených syntéz a monografií hodnotí zvlášť práce o významných hraničních problémech, otázkách pohraničního caudillismu, dějinách měst, demografii, indiánské problematice i kultuře a navíc dodává i úvahu o cestách budoucího vývoje výzkumu dějin severní hranice.

U prací druhé skupiny, jako například u bibliografie *Mil tres textos sobre la Historia de la Frontera Norte*,²² či monumentálního díla *Visión histórica de la frontera norte de México*,²³ které je nejnovějším mexickým pokusem o kolektivní syntézu, na níž se spojilo několik desítek specialistů zkoumajících problematiku severního pohraničí z pohledu geografie, etnografie, historie, demografie, sociologie i urbanistiky, tak můžeme jen litovat, že zůstaly omezeny na teritorium současné severní hranice Mexika.

---

¹⁹ SEPÚLVEDA, César: *La frontera Norte de México. Historia, conflictos 1762 - 1982*, Editorial Porrúa, México 1982

²⁰ FLORES CABALLERO, Romeo R.: *Evolución de la frontera norte*, Centro de Investigaciones Económicas, Universidad Autónoma de Nuevo León, Monterrey, México 1982.

²¹ PIÑERA RAMÍREZ, David: *Historiografía de la frontera norte de México. Balance y metas de investigación*, Universidad Autónoma de Baja California, Universidad Autónoma de Nuevo León, Tijuana 1990.

²² Comité Mexicano de Ciencias Históricas: *Mil tres textos sobre la historia de la frontera norte*, CICH, México, 1986.

²³ PIÑERA RAMÍREZ, David (coordinador): *Visión histórica de la frontera Norte de México*, Universidad Autónoma de Baja California, Tijuana 1987, 3 svazky.

Práce zaměřující svou pozornost do oblasti politických a diplomatických vztahů mezi oběma zeměmi se svým významem rovnají celkovým přehledům hraniční problematiky. Řadí se k nim nejen komplexní studie, jako je několikasvazkové kolektivní dílo *México y el Mundo. Historia de sus Relaciones Exteriores*,²⁴ či stručnější práce *Historia de las relaciones entre México y los Estados Unidos de América 1800 - 1958* Luise G. Zorilly²⁵ a „historická esej” *México frente a Estados Unidos* Josefíny Zoraidy Vázquez a Lorenza Meyera,²⁶ ale také dílčí pohledy koncentrované do jediného období, jako *México y Estados Unidos: Orígenes de una relación 1819 - 1861* Ángely Moyano Pahissa,²⁷ *Historia de las Relaciones entre México y los Estados Unidos 1819 - 1848* Carlose Bosche Garcíi,²⁸ či ediční práce, jako *Documentos de la Relación de México con los Estados Unidos*²⁹ stejného autora. Vedle obecného chronologicko popisného postupu, který představují Zorilla či Moyano Pahissa, zaujmou svým přístupem zejména práce Bosche Garcíi a Josefíny Z. Vázquez. Bosch Garcíi, španělský emigrant naturalizovaný v Mexiku, zvolil na základě svých důkladných edičních počinů klasické politické dějiny (sledující vzájemné smlouvy, osudy diplomatických misí i mezinárodní vztahy obou zemí k evropským velmocem), doplněné nejen kapitolami o vzájemném obchodu, ale i rozsáhlou komentovanou bibliografií svých předchůdců na obou stranách hranice, přičemž se rozbořem anglosaského expanzionismu i odhady jeho důsledků velmi přiblížil závěrům již zmiňovaného Davida M. Pletcherera. Josefína Z. Vázquez, vyzbrojená hlubokými znalostmi archivních fondů z obou zemí,

---

²⁴ *México y el Mundo. Historia de sus Relaciones Exteriores*, Senado de la República, México 1990, 8 svazků. Zvláště první díl: VÁZQUEZ, Josefína Zoraida: *Tomo 1 (1821 - 1861)*. Senado de la Republica, México 1990.

²⁵ ZORILLA, Luis G.: *Historia de las relaciones entre México y los Estados Unidos de América 1800 - 1958*, México, Editorial Porrúa, 1965, 2 sv.

²⁶ VÁZQUEZ, Josefína Z. - MEYER, Lorenzo: *México frente a Estados Unidos (un ensayo histórico, 1776 - 1993)*, Fondo de Cultura Económica, México 1995.

²⁷ MOYANO PAHISSA, Ángela: *México y Estados Unidos: Orígenes de una relación 1819 - 1861*. Secretaría de Educación Pública, México 1987.

²⁸ BOSCH GARCÍA, Carlos: *Historia de las Relaciones entre México y los Estados Unidos 1819 - 1848*, c.d.

²⁹ BOSCH GARCÍA, Carlos: *Documentos de la Relación de México con los Estados Unidos*, UNAM, México 1982 a n., 5 sv.

ve svých studiích zase dlouhodobě sleduje nejen diplomatické smlouvy, ale konkrétní podoby kontaktů v hraničním prostoru, přičemž zejména na příkladě Texasu poukazuje na častá porušování daných pravidel ze strany anglosaských kolonistů. Její pohled se stal v současné mexické historiografii takřka oficiálním a tato disertační práce její východiska rovněž do značné míry využívá.

Obraz vývoje pohraničního území dokresluje řada studií s dílčími tématy: biografie, memoáry, kroniky, či dějiny významných událostí, zejména války o Texas, mexicko-americké války a mírové smlouvy z Guadalupe-Hidalgo.³⁰ Celkovou mozaiku pak doplňují krátké příspěvky publikované na stránkách řady časopisů, zejména *La Frontera Norte* a *Historia Mexicana*. Diplomacie a politika, Texas a vzájemný válečný konflikt, jako první manifestace severoamerického expanzionismu, jsou základními tématy na něž se soustřeďuje mexická historiografie při výzkumu své historické hranice. Na druhé straně sociální, kulturní či ekonomické dějiny se soustřeďují výhradně do oblastí současného pohraničí.

Jak jsme již naznačili výše, severoamerická historiografická produkce sleduje řadu problémů doplňujících komplexní pochopení pohraniční problematiky, její hodnocení ovšem pravidelně opomíjejí nebo zjednodušují interpretace vývoje společné hranice z mexické strany. Nejvýznamnější pozici proto právem přisuzujeme studiím, na nichž spolupracují historikové z obou stran. V poslední době proběhla řada vzájemných setkání na konferenční půdě, takže například vydávání sborníků z *Reuniones de Historiadores Mexicanos y Norteamericanos*³¹ je chápáno jako nová etapa v historiografii pohraničí. Na počátku 90. let si významné postavení získala práce *Mitos en las relaciones México-Estados*

---

³⁰ Kvalitní přehled najdeme v práci PIÑERA RAMÍREZ, David: *Historiografía de la frontera norte de México...*, c.d.

³¹ Podle PIÑERY RAMÍREZE, bylo třetí setkání amerických a mexických historiků v roce 1969 tak významné, že tvoří zásadní zlom v pojetí dějin hranice.

Unidos editorky Marie Esther Schumacher (v anglické verzi jako *Myths, Misdeeds and Misunderstandings. The Roots of Conflict in U.S.-Mexican Relations*),³² shrnující výsledky konferencí z roku 1992 na El Colegio de la Frontera Norte a University of California, která přinesla příspěvky dnes nejvlivnějších představitelů historiografie společné hranice (Jaime E. Rodríguez z University of California v Irvine zde přinesl příspěvek o kontaktech USA s mexickým independistickým hnutím a o počátcích vzájemných vztahů obou mladých států, Josefina Z. Vázquez z El Colegio de México poukázala na texasský problém z mexického hlediska, Jesús F. de la Teja ze Southwest Texas State University nastínil chicanskou perspektivu nezávislosti Texasu, Manuel Ceballos Ramírez z El Colegio de la Frontera Norte sledoval problematiku 2. poloviny 19. století, Berta Ulloa z El Colegio de México vztahy Mexika a vlády USA v době Mexické revoluce aj., ve španělské verzi je i úvaha o kultuře na hranici od Carlose Monsiváise). Přestože řada badatelů zde pouze zevšeobecnila své starší práce, význam souboru tkví v jeho osvětové funkci, ve společném vydání a přeložení do obou jazyků. V následujících letech tyto aktivity ještě dále pokračují, neboť přímo souvisejí se snahou o odstranění bariér v rámci integračního procesu v Severní Americe. Důkazem tak mohou být sborníky z konferencí jako *De Historia e historiografía de la Frontera Norte* koordinovaný Manuelem Ceballos Ramírezem,³³ v němž se nacházejí čtyři historiografické studie o mexickém i americkém pohledu na společnou hranici, o obecném vývoji chápání hranic a o problémech Indiánů na vzájemné hranici od prvních kontaktů v roce 1540 až po konec válek v roce 1890. Jiným příkladem mohou být edice textů zaměřené na pomoc studentům, které v sérii *Jaguar Books on Latin America* produkuje

---

³² SCHUMACHER, Ma. Esther (compiladora): *Mitos en las relaciones México-Estados Unidos*, Secretaría de Relaciones Exteriores, Fondo de Cultura Económica, México 1994. Ve zkrácené anglické verzi jako: RODRÍGUEZ, Jaime E. - VINCENT, Kathryn (ed.): *Myths, Misdeeds and Misunderstandings. The Roots of Conflict in U.S.-Mexican Relations*, SR Books, Wilmington 1997.

³³ CEBALLOS RAMÍREZ, Manuel (compilador): *De Historia e historiografía de la frontera norte*, Universidad Autónoma de Tamaulipas, El Colegio de la Frontera Norte, Tamaulipas 1996.

delawarské nakladatelství SR Books.³⁴ U příležitosti 150. výročí vzájemného vojenského konfliktu pak obě země vydaly řadu dalších textů, přičemž vedle rozsáhlé slovníkové práce mezinárodního kolektivu pod vedením Donalda Frazier *The United States and Mexico at War. Nineteenth-Century Expansionism and Conflict*³⁵ vzbudil v Mexiku zaslouženou pozornost soubor *De la rebelión de Texas a la guerra del 47* sestavenému Josefínou Z. Vázquez,³⁶ v němž získali prostor historikové nejen z obou zemí, ale i z Evropy (vedle editorky i Ramón Eduardo Ruiz, Carlos Bosch García, Jesús Velasco Martínez, Cecil Robinson a Andreas V. Reichstein). Obě práce v současnosti představují vrchol historiografického zpracování mexicko – amerického konfliktu.

Výzkum společné hranice doplňují vedle sborníků konferenčních příspěvků další projekty vytvořené na základě materiálů z archivů sousední země. Jako jeden z prvních Severoameričanů se o tento přístup pokusil Gene Martin Brack v práci *Mexico Views Manifest Destiny, 1821 – 1846*.³⁷ Brack využil ve své práci řadu původních mexických pramenů: denní tisk, politická hlášení, dopisy i pozůstalosti významných osobností rané mexické historie, aby pochopil názory opačné strany na vývoj severoamerického expanzionismu. Jeho portrét mexické společnosti tak dosáhl ve své době nebyvalé ostrosti, ojedinělé i u jeho následovníků. *The View from Chapultepec* Cecila Robinsona³⁸ je příkladem antologie přeložených textů významných mexických politiků a historiků 19. a 20.

---

³⁴ Vedle již zmiňované práce WEBER David J. and RAUSCH, Jane M.: *Where Cultures Meet, Frontiers in Latin American History*, c. d., vyšla v sérii například: MARTÍNEZ, Oscar J.: *U.S.-Mexico Borderlands. Historical and Contemporary Perspectives*. SR Books, Wilmington 1996, či: GUTIÉRREZ, David, G.: *Between Two Worlds. Mexican Immigrants in the United States*. SR Books, Wilmington 1996.

³⁵ FRAZIER, Donald S. (ed.): *The United States and Mexico at War. Nineteenth-Century Expansionism and Conflict*. Macmillan Reference, Simon&Schuster Macmillan, New York 1998.

³⁶ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida (coordinadora): *De la rebelión de Texas a la guerra del 47, Interpretaciones de la historia de México*, Nueva Imagen, México 1994.

³⁷ BRACK, Gene Martin: *Mexico Views Manifest Destiny, 1821 - 1846. Essay on the Origins of the Mexican War*. University of New Mexico Press, Albuquerque 1975

³⁸ ROBINSON, Cecil: *The View from Chapultepec. Mexican Writers on the Mexican-American War*, University of Arizona Press, Tucson 1989.

století, komentujících americký expansionismus a mexicko-americkou válku. Stručné úvodní biografie tak čtenáři přibližují 12 portrétů od přímých účastníků konfliktu (např. Carlos María Bustamante či Manuel de la Peña y Peña) až po přední historiky (José Vasconcelos, Leopoldo Zea, José Fuentes Mares, Carlos Bosch García a Josefina Z. Vázquez). Podobnými texty na mexické straně mohou být *Génesis del expansionismo norteamericano* José Fuentese Marese,³⁹ v němž autor rozborem dobových novinových článků a vystoupení severoamerických politiků sledoval vývoj expanzionismu již od doby nezávislosti, a kolektivní práce *Historiografía española y norteamericana sobre México*,⁴⁰ přinášející formou tematických příspěvků jednotlivých specialistů přehled vývoje pohledů zahraničních historiků na domácí dějiny od předkolumbovských kultur až po současnost, včetně vzájemného pohraničního konfliktu.

Zvláštní kapitolu pohledu na hranici mezi USA a Mexikem pak tvoří práce evropských autorů studujících v archivních fondech obou zemí, charakterizované snahou o objektivní a vyvážený pohled na danou problematiku. Nejvýznamějšími příklady námi sledované problematiky z posledního období jsou zřejmě *Rise of the Lone Star* Andrease Reichsteina,⁴¹ mapující vývoj Texasu od příchodu prvních anglosaských kolonistů až po jeho připojení k USA, a *The Central Republic in Mexico, 1835 - 1846. Hombres de bien in the Age of Santa Anna* Michaela P. Costeloea,⁴² sledující na základě mexických dokumentů vnitropolitický vývoj Mexika od odtržení Texasu až po předvečer války s USA.

---

³⁹ FUENTES MARES, José: *Génesis del expansionismo norteamericano*. El Colegio de México, México 1984.

⁴⁰ MATUTE, Álvaro (ed.): *Historiografía española y norteamericana sobre México*. UNAM, México 1992.

⁴¹ REICHSTEIN, Andreas: *Der texanische Unabhängigkeitskrieg, 1835/6: Ursachen und Wirkungen*, Dietrich Reimer Verlag, 1984, v anglické verzi jako: *Rise of the Lone Star. The Making of Texas*. Texas A&M Uni. Press, College Station 1989

⁴² COSTELOE, Michael P.: *The Central Republic in Mexico, 1835 - 1846. Hombres de bien in the Age of Santa Anna*. Cambridge University Press, Cambridge 1993, ve šp. verzi jako: *La república central en México, 1835 - 1846*. FCE, México 2000

V českém prostředí prozatím kvalitní zpracování problematiky hraničního prostředí mezi USA a Mexikem schází. Vedle dílčích zmínek o pohraniční problematice v přehledných dějinách USA a Mexika,⁴³ sledovala intelektuální odraz hranice ve své studii *Imaginace Hispánské Ameriky* Anna Housková⁴⁴ a historickému vývoji daného území se dlouhodoběji věnuje ve svých popularizačních dílech pouze Josef Opatrný. Jeho starší přehledné studie se mexicko-americké pohraniční oblasti dotýkaly jen okrajově, povětšinou formou kapitol z dějin politického a vojenského zápasu za nezávislost.⁴⁵ V době vzniku této disertační práce však vyšla jeho další studie zabývající se danou problematikou, pod názvem *Stát osamělé hvězdy a mexicko-americká válka*.⁴⁶ Díky této studii se českému čtenáři dostal do rukou poprvé podrobný přehled mexicko-amerického konfliktu, objasňujícího zvláště jeho politické a vojenské pozadí. Ve jmenované studii se však nedostává příliš velký prostor sociální a kulturní stránce života pohraniční společnosti a poněkud v pozadí zůstal i mexický pohled na danou problematiku. Tyto stránky vztahů na mexicko-americkém pohraničí si klade za cíl osvětlit zvláště čtvrtá a pátá část této disertační práce. Rozbor literatury ke kapitole šesté a sedmé je obsažen v úvodu příslušných samostatných částí.

---

⁴³ Z nejnovějších zpracování: NAVRÁTIL, Jaroslav: *Stručné dějiny USA*, Svoboda, Praha 1976, KAŠPAR, Oldřich – MÁNKOVÁ, Eva: *Dějiny Mexika*, NLN, Praha 1999. OPATRNÝ, Josef: *Mexiko*. Stručná historie států, Libri 2003, RAKOVÁ, Svatava – OPATRNÝ, Josef: *USA*, Stručná historie států, Libri 2003.

⁴⁴ HOUSKOVÁ, Anna: *Imaginace Hispánské Ameriky (Hispanoamerická kulturní identita v eseích a románech)*. Torst 1998. Zvláště první část se zabývá rozdílnou charakteristikou pohraničí a vzájemného chápání obrazu Latinské Ameriky, USA i Španělska.

⁴⁵ OPATRNÝ, Josef: *Poslední indiánské války*. MF, Praha 1990, přepracované vydání: *Kde leží indiánská zem*, Praha 1998 - obsahují několik postřehů ke genezi hranice USA, Opatrný, J.: *Objevitelé, dobyvatelé, osadníci. 500. let Ameriky*. Road, Praha 1992. – mj. přehled hlavních politických událostí ve vztazích USA a Mexika v 19. století.

⁴⁶ OPATRNÝ, Josef: *Stát osamělé hvězdy a mexicko-americká válka*. Libri, Praha 2002.

2. 2. Prameny

2. 2. 1. Prameny archivní

Tato disertační práce využívá archivní prameny zejména v šesté kapitole, věnované životním osudům a svědectvím průkopníků české emigrace do mexicko – amerického pohraničí. Práce využila fondy uložené v Krajském archivu knihovny Náprstkova muzea v Praze, zvláště pro podrobnější informace o rané korespondenci českých vystěhovalců do Ameriky a o Vilému Pflanzerovi, jehož fond obsahuje rukopisný deník cesty do po USA a také podrobnější životopis, jež využil ve své edici již Zdeněk Šolle. Fond Čeňka Paclta v Náprstkově muzeu neobsahoval žádné materiály využitelné pro tuto práci a mnohem významnější se tak stala jeho pozůstalost uložená v archivu Okresního muzea Českého ráje v Turnově. Přestože byl Pacltův rukopis či písemný záznam vzpomínek z mexicko-americké války patrně ztracen, nebo dokonce zcizen (podrobnosti viz. příslušná biografická poznámka v šesté kapitole), jeho fond obsahoval dopis nazvaný „Bratři Čechové!,” určený krajanům, uvažujícím o vystěhování do zámoří. Závěr dopisu s autorovým podpisem byl vystřížen pro Pamětní knihu Sokola Turnov, uloženou v SOkA Semily. Díky ochotě pana Roberta R. Novotného, archiváře OMČR v Turnově, se mi podařilo získat xerokopii příslušné stránky ze zatím neinventarizované pamětní knihy. Ostatní části Pacltovy turnovské pozůstalosti byly využity pouze okrajově, stejně jako pozůstalost Augusta Josefa Cordy, uložená v archivu Národního muzea.

Pro sedmou kapitolu se stal přínosem retrospektivní katalog periodik - časopiseckých excerpt do roku 1945, uložený v Ústavu pro českou a světovou literaturu AV ČR v Praze. Díky tomuto lístkovému katalogu jsem byl schopen nejen doplnit případné chybějící příspěvky z českých časopisů, vydaných před rokem 1848, ale také nalézt sekundární informace o všech sledovaných osobnostech, včetně jejich dobových nekrologů.

2. 2. 2. Prameny tištěné

Využití tištěných pramenů, dobové české publicistiky mezi léty 1820 – 1848, v sedmé kapitole, se stalo patrně největším přínosem této disertační práce. Přestože někteří z autorů, jako Polišenský, Kašpar či Pfaff na některé, zvláště časopisecké, příspěvky upozornili již dříve, pro účel této práce jsem provedl patrně unikátní excerpta tematiky amerického kontinentu ze všech dostupných českých novinových a časopiseckých titulů, které jsou uloženy na několika místech. V hlavním časopiseckém souboru, v němž byly zastoupeny zvláště *Abhandlungen...*, *Česká včela*, *Dennice*, *Květy české*, *Poutník*, *Světozor* a politický a společenský tisk *Vlastenský zvěstovatel*, jsem využil fond z knihovny Národního muzea v Praze, nacházející se v hlavní budově na Václavském náměstí. Zprávy novinových titulů, jež byly prozatím poněkud v pozadí zájmu historiků, jsem čerpal zvláště z pobočky Národního muzea, oddělení novin a časopisů v pražské Stromovce, kde jsou uloženy *C. K. Vlastenské noviny*, *Národní noviny*, *Prager Zeitung* a částečně i *Pražské noviny* 1846 – 1849. Soubor *Pražských novin* 1825 – 1837 jsem dále doplnil v centrálním depozitáři Národní knihovny ČR v Praze Hostivaři a ve Státní vědecké knihovně v Olomouci. Vedle *Pražských novin* 1838 – 1845, jsem v olomoucké knihovně zpracoval i nejvýznamnější dobové periodikum *Časopis českého muzea* a pro srovnání i *Bild und Leben* v německém jazyce.

Tato práce akcentuje vedle zpravodajství o USA především zprávy raných českých vystěhovalců na americký kontinent a proměnu obrazu Mexika v českém prostředí. Tematiku dalších oblastí Latinské Ameriky však jen naznačuje. Soubor exerpovaných dat o americkém kontinentu byl bohužel tak rozsáhlý, že jej v současných podmínkách nelze publikovat tištěnou formou. V budoucnu se snad nabízí možnost sledování dalších specializovaných témat, nebo zpřístupnění excerptů elektronickou formou.

Kapitola třetí: NEZÁVISLOST

Roku 1763 byla ukončena sedmiletá válka (trvající na americkém kontinentu devět let), jeden z řady konfliktů, jenž proti sobě v 18. století postavil Velkou Británii s Francií a Španělskem a Prusko s Rakouskou říší. Díky pařížským mírovým smlouvám se toho roku s konečnou platností minimalizoval vliv francouzské koloniální moci v Indii, Kanadě, východní části Louisiany i na některých ostrovech ve prospěch Británie. Španělsko pak ztratilo definitivně Gibraltar a načas i Kubu, okupovanou v době války britskými jednotkami, již pak získala zpět výměnou za obě Floridy. Na základě smlouvy ze San Ildefonsa z roku 1762 však zato získalo od svého spojence západní území francouzské Louisiany až k řece Mississippi, která se stala novou hraniční linií severní Ameriky. Společný hraniční prostor mezi koloniálním územím spadajícím pod britskou a španělskou korunu se značným způsobem rozšířil a dosavadní poměrně volně určené pohraniční území severní části místokrálovství Nového Španělska tím získalo poprvé přesné kontury.⁴⁷

V následujícím půlstoletí vyprovokovala politika tvrdého evropského merkantilismu i krize způsobené napoleonskými válkami napětí v koloniích, jež obě oblasti severní Ameriky přivedly k myšlenkám nezávislosti na mateřské zemi. Na počátku emancipačního zápasu budoucích Spojených států amerických i Spojených států mexických spatřujeme obdobný obraz „jezdců osudu“ (Paul Revere na straně severoamerické a Ignacio Pérez Álvarez na straně mexické) vyjíždějících na svých koních do temné noci, aby zachránili životy prvních bojovníků za nezávislost a započali tak novou kapitolu v dějinách svého národa. Tímto obrazem však veškerá podobnost končí, v dalších dnech se dějiny obou zemí začaly odvíjet specifickými cestami osudu, jež je nakonec přivedly ke vzájemnému konfliktu.

3. 1. Nezávislost USA a jejich model koexistence metropole s dalšími oblastmi

Půldruhé století od dob založení Jamestownu požívalo třináct britských kolonií v severní Americe relativně velkou autonomii, zapříčiněnou jejich minimálním významem pro metropoli ve srovnání s oblastí vysoce produktivních karibských ostrovů.⁴⁸ Po vítězství v sedmileté válce se však vztahy obou oblastí zásadně změnilly. Velká Británie se ocitla ve vážné ekonomické krizi a navíc nutně potřebovala prostředky pro vojenské i administrativní zabezpečení územních zisků. Nové administrativní a fiskální změny ve vzájemných vztazích vznikly v londýnském parlamentu bez potřeby znalosti názorů kolonií a žádná královská komise nepocítila potřebu poznání skutečné americké reality, či důvodů předem seznámit kolonie s novými ekonomickými potřebami. Britská koruna tak záhy po svém vítězství v sedmileté válce začala uplatňovat tvrdou merkantilistickou politiku, reprezentovanou například Townshendovými zákony, jmenovala nové loajální guvernéry a začala omezovat relativně autonomní postavení svých kolonií. Probuzenou nespokojenost v koloniích se Britové rozhodli uklidňovat vojenskou silou, neboť po válce s Francií zůstaly ve všech významných městech kolonií jednotky pravidelné armády.⁴⁹

Poté co byly tímto způsobem několikrát zklidněny nepokoje zvláště v kolonii Massachusetts, přerostl ozbrojený odpor kolonistů ve válku za nezávislost, jež kulminovala podpisem Deklarace nezávislosti dne 4. července 1776. Přes počáteční izolovanost a neúspěchy získali nakonec Severoameričané po vítězství v bitvě u Saratogy podporu Francie, stvrzenou v únoru 1778 podpisem smlouvy o přátelství a obchodu,

---

⁴⁷ O průběhu sedmileté války na americkém kontinentu píše nejnověji: OPATRŇY, Josef: *Válka Mohykánů. Sedmiletá válka v Americe*. Libri, Praha 2000.

⁴⁸ Viz. RAKOVÁ, Svatava: *Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století Modely politické kultury*. Historický ústav AV ČR, Praha 1997, přepracované vydání: *Dobrodruzi a piráti, Angličané v Novém světě*. Libri, Praha 1998.

⁴⁹ O problematice koloniální politiky Británie v severní Americe v předvečer revoluce např.: DEGLER, Carl N.: *A New Kind of Revolution*. In: OATES, Stephen B.: *Portrait of America*, vol. 1, to 1877, Houghton Mifflin Company, Boston 1991, str. 102 – 116.

znamení první oficiální uznání nezávislosti i vojenskou podporu evropské mocnosti. Krátce po další britské porážce u Yorktownu v roce 1781 zahájila bývalá metropole jednání o příměří i uznání nezávislosti Konfederace Spojených států Amerických.

Pařížskou mírovou smlouvou z roku 1783 tak byla uznána nezávislost a také určeno území nové Konfederace vymezené územím bývalých 13 kolonií na pobřeží Atlantiku, oblastí velkých jezer na severu, východním břehem Mississippi na západě a 31 rovnoběžkou na jihu. Španělsko tak za svou podporu Severoameričanů získalo zpět obě Floridy, v nichž se pokusilo rychle zavést původní koloniální organizaci.

Krátké údobí Konfederace bylo naplněno diskusí o budoucí formě spolupráce původně izolovaných kolonií a v roce 1787 bylo přistoupeno k práci na nové federální ústavě s cílem vytvořit zásady nové republikánské formy vlády, založené na oddělení tří základních federálních mocí, výkonné, zákonodárné a soudní, při respektování poměrně široké autonomie jednotlivých států. V následujících dvou letech byla vytvořena a ratifikována nová ústava s právem jejího doplnění o budoucí dodatky, byl zvolen první federální prezident George Washington a rovněž bylo přistoupeno k řešení problematiky umístění nového sídla federálních orgánů, na neutrálním území mimo zájmy států svobodných a otrokářských.⁵⁰

V této hektické době příprav budoucího státního uspořádání vytvořil ústavní konvent 13. července 1787 významný dokument, tzv. Severozápadní výnos (*the Northwest Ordinance*), jenž určoval vztahy již existujících států Unie a nově získaného území. Nové státy, vědomy si svého postavení bývalých kolonií, v tomto výnosu nabízely možnost nově získaným územím, aby při splnění určitých podmínek vstoupily jako

---

⁵⁰ O vzniku americké ústavy včetně bibliografie viz: RAKOVÁ, Svatava: *Americká ústava 1787*, Komenium 1991, TÁŽ, *Cesty k demokracii: transformace v myšlení americké revoluce*, ČČH, roč. 89, 1991, str. 395 – 409, TÁŽ, *Politická psychologie v americké ústavě 1787*, ČČH roč. 92, 1994, str. 680 – 705.

rovnocenný partner mezi zakládající členy Unie. Danou podmínkou byl zejména počet obyvatel. Nově získané neosídlené území spravoval federální kongres prostřednictvím guvernéra, jeho sekretáře a tří soudců; pokud populace teritoria překročila 5 tisíc svobodných dospělých mužů, byla založena místní legislativa, ochraňující zájmy osadníků před zásahy guvernéra a také mohl být jmenován zástupce ve federálním Kongresu, ovšem bez pravomoci hlasovat. Rovnocenným partnerem se teritorium stalo v okamžiku, kdy počet svobodných dospělých mužů přesáhl 60 tisíc, poté se mohlo přeměnit na nový federální stát s vlastní nezávislou legislativou, se všemi právy včetně zastoupení ve federálním kongresu.⁵¹ Severozápadnímu výnosu předcházela v daný moment praktičtější územní výnos z roku 1785 (*the Ordinance of 1785*), jímž se určoval plán prodeje a distribuce federální půdy novým osadníkům.

Díky těmto dvěma výnosům byla prolomena stará doktrína, jíž nově připojená území sloužila zejména užitku a prospěchu hlavního města či mateřské země, která jí byla politicky i ekonomicky nadřizena. Výnosy byly částečně omezeny separatistické myšlenky ve vnitrozemí a zároveň posílena idea posunu severoamerického národa do nových předsunutých území směrem k Pacifiku. V následujících dekadách tak byly výnosy, určené původně pro území mezi řekami Ohio a Mississippi, aplikovány i pro nově získaná území Louisiany, zakoupené v únoru 1803 od Napoleonovy Francie, jež nárokovala své bývalé severoamerické koloniální území na Španělsku smlouvou ze San Ildefonsa z roku 1800. Pokračovaly rovněž na území bývalého místokrálovství Nového Španělska, při ziscích západní Floridy roku 1810 a smlouvy Adams-Onís (Transkontinentální smlouvy) z února 1819. Skutečné politické praxe nabyly tato idea již za půlstoletí, kdy od volební kampaně Andrewa

---

⁵¹ O Severozápadním výnosu např. DAVIDSON, James W.: *Nation of Nations, A Narrative history of the American republic*, McGraw-Hill, New York 1990, str. 237 – 238. V češtině např. RAKOVÁ, Svatava – OPATRŇY, Josef: *USA...*, str. 93 – 94, TINDALL, George B. – SHI, David E.: *USA, Dějiny států*, Lidové noviny 1994, str. 120 – 121.

Jacksona v roce 1828 vnitrozemí poprvé výrazně ovlivňovalo politiku „starých“ států při atlantickém pobřeží.⁵²

3. 2. Nezávislost Mexika a jeho model koexistence metropole s dalšími oblastmi

V průběhu 18. století došlo rovněž k transformaci vztahů s koloniemi španělské koruny. S nástupem nové dynastie Bourbonů se Španělsko pokusilo o zjednodušení správy i koloniální administrativy, sekularizaci, částečnou ekonomickou modernizaci a další opatření, jež záhy v zámořských koloniích vzbudila značnou nevoli ve vztazích mezi kreoly a *peninsulares*, úředníky dosazenými z Evropy. Vedle „mladších“ místokrálovství La Plata a Nová Granada se i v oblasti Nového Španělska postupně šířily představy o možné nezávislosti, podpořené myšlenkami revolucí v USA a ve Francii. Hlavní roznětkou k uskutečnění těchto myšlenek se nakonec staly události napoleonských válek v mateřské zemi. Roku 1808 byl španělský král po vojenské anexi přinucen abdikovat ve prospěch Napoleonova bratra Josefa. Proti francouzským okupantům však vystoupila liberální Nejvyšší Junta v Cádizu, jež otevřeně podpořila následníka španělského trůnu Ferdinanda VII. Junta poprvé přiznala právo kolonií na jejich zastoupení při rozhodování o státních záležitostech a přizvala zástupce ze zámoří na svá jednání. Nejvyšší Junta v roce 1812 vytvořila novou ústavu, jíž přetvořila Španělsko na konstituční monarchii s větší mírou svobod, než byly tou dobou ve Velké Británii. Myšlenky této ústavy však byly záhy potlačeny restaurací absolutismu Ferdinanda VII. po skončení napoleonských válek.⁵³

---

⁵² MORISON, Samuel Elliot – COMMAGER, Henry Steele – LEUCHTENBURG, William E.: *Breve historia de los Estados Unidos*, México, Fondo de Cultura Económica, 1995, str.146 - 148.

⁵³ O důsledcích bourbonských reforem a Španělsku v době Napoleonských válek v češtině viz: KUNC, Jiří.: *Vybrané kapitoly z dějin Latinské Ameriky. (Do konce koloniální epochy)*. Skriptum OU, Ostrava 1995. POLIŠENSKÝ, J.: *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska. (Po přelom 19. a 20. století)*. Skriptum OU, Ostrava 1994. UBIETO ARTETA, A. a kol.: *Dějiny Španělska*. NLN, Praha 1995, str. 331 – 399. Podrobnější situace reforem v Novém Španělsku viz. FLORESCANO, Enrique – MENEGUS, Margarita: *La época de las reformas*

Tváří tvář problémům metropole byly kolonie v zámoří postaveny před významné dilema: Být poslušni příkazům nelegitimního vládce, či se účastnit na práci cádizské liberální Junty bez faktického vlivu na španělském území a nebo vytvořit vlastní Junty pro účely místní samosprávy? V následujících dvou dekádách se nakonec všechna americká místokrálovství vydala na cestu samostatnosti. Obecně lze říci, že ohnisky nezávislosti se v první fázi stala nová místokrálovství La Plata a Granada, zvláště ve srovnání s Peru, kde přetrvávaly konzervativní nálady, jako důsledek indiánského povstání Tupaka Amarúa z počátku 80. let 18. století. Rovněž v Novém Španělsku byly independistické snahy zpočátku omezeny mimo hlavní kreolské složky a hnutí otců nezávislosti Hidalga a Morelose nabyly spíše podoby sociálních bouří nejnižších vrstev, než celospolečenského povstání proti mateřské zemi.

Po částečné restauraci absolutistické moci ve Španělsku na konci napoleonských válek byla záhy vyvolána nová vlna independismu, která již definitivně přispěla ke zlomu vlivu mateřské koruny. V březnu 1816 vyhlásil kongres v Tacumánu nezávislost Argentiny, v únoru 1817 byla po bitvě u Chacabuca otevřena cesta k osvobození Chile, kde byla španělská moc definitivně zlomena v dubnu 1817 bitvou u Maipú. V severním prostoru vstoupila v srpnu 1819 Bolívarova armáda do Bogoty a nezávislost Nové Granady byla potvrzena bitvou u Bocayá, po níž se pozornost upřela na Quito. Ve stejné době vstoupil San Martín na jižní frontě do nitra Peru.⁵⁴

Za této situace v ostatních koloniích, v době, kdy byla ve Španělsku opět přijata liberální ústava, se vydalo na cestu nezávislosti i Nové Španělsko. V únoru 1821 se realistický plukovník Augustín de Itúrbide, známý předchozím tvrdým postupem proti povstalcům, připojil k plánu z Igualy, prosazovaným jedním z nejvytrvalejších z vůdců independismu,

---

bórbonicas y el crecimiento económico (1750 – 1808), In: Kolektiv autorů: *Historia General de México*, Colégio de México, México 2000, str. 365 – 430.

⁵⁴ VASCONSELOS, José: *Breve Historia de México*, México, Editorial Continental, 1960, str. 289

Vicentem Gerrerem. Plánem měly být zaručeny takzvané Tři záruky (*Tres Garantías*), absolutní nezávislost země na Španělsku, jednotná katolická víra a spojenectví všech sociálních skupin. V srpnu se ve městě Córdoba setkal Itúrbide s posledním místokrálem Nového Španělska, donem Juanem O'Donojú, jenž spolu s ním ratifikoval Igualský plán. Až konečně dne 27. září 1821 povstalecké vojsko Tři záruk triumfálně vstoupilo do Ciudad de México. Následujícího dne se generál Itúrbide stal guvernérem a předsedou provizorní vládní Junty, jež měla zajistit vládu až do doby, než se ujme úřadu nový představitel suverénní moci.⁵⁵

3. 2. 1. Císařství

Pod Itúrbideho vlivem přijala nejvyšší Junta představu budoucího uspořádání Mexika v podobě konstituční monarchie, řízené liberální ústavou. Do čela země se měl postavit člen bourbonského domu, bez nároku na případné budoucí spojení země se Španělskem, či představitel jiného evropského dvora v případě nezájmu Madridu. Pokud by žádost Mexika nebyla v Evropě vyslyšena, musel by být vybrán do čela země domácí kandidát. V únoru 1822 bylo zahájeno jednání ústavodárného kongresu a v květnu stejného roku byl přijat Itúrbide jako císař Augustín I. Císař záhy centralizoval svou politickou moc v hlavním městě a s pomocí svých jednotek postupně i po celé zemi. Ovládal obrovské teritorium ohraničené na západě a východě oceány, na severu jím nikdy neuznanou Transkontinentální smlouvou z roku 1819 a na jihu vojensky zasahoval stále více na území bývalého kapitanátu Guatemala, který se rozhodl v září 1821 připojit k Mexiku. Bohužel, nové císařství nebylo postaveno na pevných základech. Vedle již tradičních fiskálních problémů nebyly uspokojivě řešeny ani přetrvávající obtíže sociální.⁵⁶ Boj o moc

---

⁵⁵ viz. VILLORO, Louis: *La Revolución de independencia*, In: Kolektiv autorů: *Historia General de México*, Colégio de México, México 2000, str. 516 – 520.

⁵⁶ podrobněji viz. RODRÍGUEZ, Jaime O.: *La transición de colonia a nación: Nueva España, 1820 - 1821*. *Historia Mexicana*, roč. 43, číslo 2 (octubre-diciembre 1993, celkově 170), str. 265

mezi mocí výkonnou a zákonodárnou vyvrcholil v říjnu 1822, kdy byl z císařova rozkazu rozpuštěn Kongres a uvěznění nejvýznamnější vůdci liberálů. Proti autoritativní vládě vypukl odpor i v provinciích, kde se projevilo silné autonomní hnutí, rozhodnuté za těchto podmínek dále s centrální mocí nespolupracovat. Opozice nakonec vytvořila 2. února 1823 plán z Casa Maty, kde se dohodla na přeměně císařství v republiku s federativním uspořádáním, kterou měl zajistit nový Kongres se silným zastoupením liberálů.. Za tohoto vývoje císař 19. března 1823 abdikoval a odebral se do exilu. Kongres na jeho místo jmenoval triumvirát bývalých vůdců nezávislosti Guadalupe Victoriu a Nicoláse Brava, spolu s císařským generálem Pedrem Celestinem Negretem. Itúrbide obdržel rentu za své zásluhy o nezávislost vlasti, ovšem zároveň také výstrahu, že bude popraven, pokusí-li se ještě někdy o návrat. Když se bývalý císař v létě 1824 pokusil o znovunastolení své moci, byl zajat v přístavu Tamaulipas a záhy popraven.⁵⁷

3. 2. 2. Republika

Na základě krátké a neúspěšné císařské zkušenosti se po pádu Augustína I. dostali do popředí zejména představitelé liberálního proudu s orientací na republikánské zřízení. Nový Kongres a vláda však neřešily pouze otázku přípravy republikánské ústavy, ale zvláště naléhavě se musely postavit k problematice separatismu některých území a prázdné státní pokladny.

Když byly dne 1. července 1823 vytvořeny Spojené středoamerické provincie, zvolily, s výjimkou Chiapasu, své odtržení od Mexika a navíc přizvaly ke spolupráci Yucatán a Oaxaku, kde v té době sílily silné proticentralistické nálady. Podobná hnutí jako v těchto dvou dávných mexických provinciích se aktivizovala i v Jalisku a Zacatecasu, kde byly

---

- 322. Zajímavé jsou i statistické informace: ORTÍZ de AYALA, Simón T: *Resumen de la estadística del imperio Mexicano, 1822*. UNAM, México 1991.

⁵⁷ VILLOORO, Louis: *La revolución de independencia*. In: *Historia General ...*, str. 521 – 523.

vytvořeny samostatné vlády, místní ústavní Kongresy i domobrana, která je měla ochraňovat proti centralistické armádě.⁵⁸

V listopadu 1823 se konečně sešel nový Kongres se zástupců z celé země, kteří se usnesli na Aktech konstituční federace, přijatých 31. ledna 1824, jimiž se do doby vytvoření nové ústavy a její ratifikace zaštitila nová prozatímní vláda. Akty byla vyhlášena federativní republika 17 svobodných, svrchovaných a nezávislých států s vlastní vnitřní samosprávou a dvou teritorií spravovaných centrální vládou.⁵⁹ Značný vliv federalistů-liberálů, velkých pozemkových vlastníků z řad kreolů, patřícím ke stoupencům regionální autonomie, tak vytvořil poměrně slabou centrální vládu, jež nebyla schopna rychlé a efektivní komunikace na příliš rozsáhlém území. V následujících měsících byla vytvořena definitivní federativní ústava, přijatá oficiálně 4. října 1824, jejíž platnost do roku 1835 označuje dobu tzv. první federativní republiky. Forma nové mexické ústavy využila liberální španělskou ústavu z roku 1812, spojenou s federalistickými zásadami ústavy severoamerické. Původních dvanáct intendancí a 3 menší celky ovládané guvernéry z dob kolonie se proměnilo ve 20 států, 4 teritoria (Horní a Dolní Kalifornie, Nové Mexiko, Colima) a federální distrikt.⁶⁰ Vytvoření federálního distriktu, mělo být opatřením proti možnému nástupu centralismu, zlomilo totiž moc tradičního koloniálního centra země. Přestože Ciudad de México zůstalo i nadále nejvýznamnějším městem, bylo zbaveno svého původního hospodářského zázemí, jež vytvořilo další stát s hlavním městem Toluca. Oslabená federální vláda tak sice formálně spravovala zemi navenek a přestože si udržovala dohled nad tradičními zdroji příjmů, například nad celníci, její fiskální a vojenská aktivita byla striktně kontrolována zástupci jednotlivých federativních států.

---

⁵⁸ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Los primeros tropiezos*. In: *Historia General ...*, str. 530 - 531.

⁵⁹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *ibidem* str. 532.

⁶⁰ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida, *ibidem*.

Bohužel, ideje naznačené federální ústavou z roku 1824 nedošly dlouhodobého naplnění. Pouze první prezident, Guadalupe Victoria, byl schopen vládnout po celou dobu svého mandátu a jeho nástupci pak byli strženi do střetů mezi řadou zájmových skupin, ať už to byli federalisté či centralisté, konzervativci či liberálové. Jen v následujícím čtvrtstoletí byl text ústavy třikrát změněn (1836, 1842, 1843) a země se několikrát ocitla v částečné občanské válce, jež vyprovokovala desintegraci a územní ztráty. Zisky v tomto rozháraném období slavil na mexické straně pouze jediný muž: Antonio López de Santa Anna.

Kapitola čtvrtá: HRANICE

4. 1. Vývoj hranice mezi Novým Španělskem a USA a počátky vzájemných pohraničních kontaktů

Původní pohraniční vztahy mezi španělskými a britskými koloniálními zájmy, odehrávající se na poměrně krátké hranici mezi Floridou a Georgií, doznaly, jak jsme již poznali dříve, značné změny po uzavření Pařížské mírové smlouvy z 10. února 1763. Poněkud vágně stanovená hranice mezi španělskými koloniemi a původní francouzskou Louisianou získala pevnou linii danou tokem řeky Mississippi. Jestliže byli Španělé dříve zaujati myšlenkami o ochraně svého nejvzdálenějšího severovýchodu, Texasu, pomocí systému presidíí, pevnůstek a misií, nyní se jejich aktivita rozpustila do nově získané provincie *Luisiany*⁶¹ v západní části údolí Mississippi. Na obou březích hraničního toku založili několik nových pevností, posílili obranu Saint Louis na soutoku s Missouri a také vytvořili několik nových správních středisek ve vnitrozemí, jako San Fernando, Nueva Madrid či Nogales, avšak přítomnost angloamerických obchodníků na svém území přesto nebyli schopni zcela eliminovat. Mnohem obtížnějším úkolem než ochrana hranice se pak stala kolonizace daného území. Základním problémem bylo vybudování vztahů s indiánskými komunitami. Španělé zde totiž nemohli aplikovat své zkušenosti s vojensky a misijně pacifikovanými indiánskými komunitami ve vnitrozemí a navíc nebyli schopni navázat na odlišný systém propracovaných obchodních vztahů zavedených Francouzi. Dalším problémem španělské Louisiany byla její administrativní podřízenost generálnímu kapitanátu Kuba a tudíž správní orientace směrem k Mexickému zálivu a Karibiku, bez přímého propojení se severními oblastmi Nového Španělska. Právě tyto skutečnosti způsobily poměrně slabé kolonizační úspěchy na nově získaném území a spíše preferovaly

---

⁶¹ V podobě *Luisiana* na rozdíl od dnešní *Louisiany* byla provincie označována v době španělské nadvlády.

pouhý rozvoj systému vojenské kontroly.⁶² Nové Španělsko navíc v poměrně krátké době po zisku nového území stálo před řadou vlastních úkolů určených postupem bourbonských reforem. Likvidace moci jezuitů v roce 1767 a jejich nahrazení františkány či přeměna správního systému severních provincií v oblast jednotného velení (*Comandancia General de Provincias Internas*), jako systém ochrany proti volně žijícím kmenům ze srpna roku 1776, spotřebovaly značné množství prostředků i energie místokráľů, kteří proto spíše uvítali, že do příliš vzdáleného území na severovýchodě nemusejí zasahovat.⁶³

Následné období válek za nezávislost USA přineslo Španělsku největší teritoriální zisky v severních oblastech svých kolonií. V letech 1779 a 1781 se guvernér Louisiany Bernardo de Gálvez úspěšně pokusil po několika vojenských operacích obsadit celou západní a částí východní Floridy, což byla také poslední vojenská manifestace španělské moci na severovýchodě. Diplomatická pomoc Severoameričanům i vojenské úspěchy na Floridě se poté promítly v nové pařížské mírové smlouvě ze 3. září 1783, již sice nebyly vyslyšeny maximalistické požadavky španělské koruny na vytvoření hraniční linie východně od Mississippi spojením toků řek Tennessee a Savannah, přesto však Španělsko získalo obě Floridy jižně od 31. rovnoběžky. Mírovou smlouvou tak španělské kolonie hraničily poprvé s mladými Spojenými státy (po již tradiční koloniální hranici mezi Georgií a Floridou), které navíc získaly společně s britskými obchodníky právo svobodné přepravy po hraniční řece Mississippi.⁶⁴

---

⁶² Klasickým přehledem vývoje této oblasti je BOLTON, Herbert Eugene: *The Spanish Borderlands: A Chronicle of Old Florida and the Southwest*, New Haven, Yale Uni. Press, 1921. Ze španělské strany se této fázi hraniční problematiky věnuje např. SEPÚLVEDA, César: *La frontera norte de México*, Editorial Porrúa, México 1983, str. 13 – 19.

⁶³ podrobnosti o správním vývoji severního pohraničí Nového Španělska viz.: MARTÍNEZ CARAZA, Leopoldo: *El norte bárbaro de México*, Panorama editorial, México 1983, str. 67 – 87.

⁶⁴ blíže o vztazích Nového Španělska a USA v této době např. THONHOFF, Robert H.: *Texas and the American Revolution*, SWHQ, roč. 98, číslo 4, (duben 1995), str. 510 - 517, či SEPÚLVEDA, César: *La frontera norte de México ...*, str 21 - 25

Generál Bernardo de Gálvez získal následujícího roku jako odměnu za své vojenské úspěchy hraběcí titul a funkci generálního kapitána Kuby, guvernéra Louisiany i obojí Floridy. Když se roku 1785 stal i místokrálem Nového Španělska, pokusil se záhy nejen o aktivní přístup při řešení důsledků neúrody ve starých provinciích, ale i o obnovení mírových vztahů s nepokojnými indiánskými kmeny a navázání na přetrženou francouzskou zkušenost obchodních kontaktů na severovýchodě. Pro případ neúspěchu v těchto vztazích však také zahájil reorganizaci vojenských jednotek a jednotek dobrovolnických milicí s cílem ochrany budoucích kolonistů v severních oblastech. Gálvezova hvězda bohužel záhy pohasla, oblíbený místokrál roku 1786 náhle zemřel.⁶⁵

Pohraniční oblasti posléze vzrušilo několik afér, které zesílily vzájemné nepřátelství mezi Španělskem a mladými Spojenými státy. První byla takzvaná španělská intrika, jíž byli v letech 1788 až 1790 přizváni do pohraniční oblasti španělské Louisiany kolonisté z Kentucky, nespokojení s daňovou politikou federální vlády, aby zde pod vedením generála Jamese Wilkinsona vytvořili bariéru proti zásahům z východního pobřeží. Další intriky, podle britského vzoru z povodí Ohia, provázely španělské agenty k indiánským kmenům Kríků, Čoktavů, Čikasavů a Čerokijů, kde se snažili zabránit průnikům americké expanze do jejich území. Z opačné strany pak provokovaly zásahy vyslance revoluční Francie ve Spojených státech, občana Edmonda Charlese Geneta, jenž se za spolupráce pozemkových spekulantů a lidí z pohraničí, včetně Jamese Wilkinsona, rozhodl v letech 1793 – 95 neúspěšně iniciovat soukromou válku proti anti-revolučnímu Španělsku výpady do jeho kolonií na Floridě a v Louisianě.

V době, kdy se v Evropě změnil poměr sil, se Španělsko rozhodlo rezignovat na své další expanzivní myšlenky a zaměřit se spíše na udržení pokoje ve svých koloniích, zvláště na severu Nového Španělska, kde došlo

---

⁶⁵ O Galvézově životě a reformách např. MARTÍNEZ CARAZA, Leopoldo: *El norte bárbaro de*

k dalším nepokojům volných indiánských kmenů. Inspirován dohodou Severoameričanů s Británií, přizval madridský královský dvůr k jednání velvyslance Thomase Pinckneye, jenž nakonec podepsal jménem Spojených států dne 27. října 1795 dohodu ze San Lorenza. Smlouva potvrdila hraniční linii na 31. rovnoběžce, právo Severoameričanů na volnou plavbu po Mississippi, a právo vykládat zboží v New Orleans bez povinnosti platit clo, pro Španělsko pak znamenala ukončení pohraničních nepokojů a možnost soustředění sil na záchranu a upevnění moci v oblastech přiznaných danou smlouvou. Pinckney na rozdíl od Johna Jaye v Británii promarnil příležitost uzavření výhodné smlouvy o vzájemném obchodu. Španělsko se však z upevnění svých koloniálních výhod v severní Americe dlouho neradovalo, o pět let později je připravila moc Napoleonovy Francie o zdánlivě pevné postavení v této oblasti.⁶⁶

V letech 1795 a 1796 uzavřelo Španělsko mírové smlouvy s revoluční Francií, což vyvolalo britskou námořní blokádu, jež podstatně omezila španělský styk se zámořím. Na evropském kontinentu však záhy dominoval Napoleon Bonaparte, jehož vojenské úspěchy v Itálii vyvolaly sny o možné obnově francouzského koloniálního panství na západní polokouli. Pozornost byla upřena především na Haiti, zvláště když východní část ostrova získala Francie od Španělska Basilejskou smlouvou z roku 1795, a v případě dalších úspěchů i na povodí řeky Mississippi.⁶⁷ Za této situace odcestoval ministr Talleyrand do Madridu, kde úspěšně jednal o spolupráci španělského a francouzského loďstva proti Británii a posléze nabídl Karlu IV. výhodnou směnu. Pokud by Madrid vrátil obtížně kolonizovatelnou provincii Louisianu, mohl by obdržet prosperující Parmské vévodství v Toskánsku pro některého ze členů

México..., str. 78 – 87.

⁶⁶ komentář a některé citace, smlouvy z roku 1795 viz. SEPÚLVEDA, César: *La frontera norte de México ...*, str. 27 – 33; či ZORILLA, Luis G.: *Historia de las relaciones entre México y los Estados Unidos de América 1800 – 1958*, Editorial Porrúa, México 1965, str. 14 – 15. Podrobnosti z pohraniční oblasti viz. CLARK, Thomas D. – GUICE, John D.: *Frontiers in Conflict, The Old Southwest, 1795 – 1830*, University of New Mexico Press, Albuquerque 1989, str. 19 – 65.

⁶⁷ UBIETO ARTETA, A. a kol.: *Dějiny Španělska*. NLN, Praha 1995, str. 374 – 375.

Bourbonské dynastie. Smlouva, výhodná pro obě strany, byla uzavřena 1. října 1800 v tajné podobě, aby nebyla zbytečně provokována Británie či Spojené státy, a také aby po předpokládaném vítězství na Haiti mohlo dojít ke klidné výměně vojenských posádek v Louisianě. Španělské zájmy v severní Americe tak mohly být díky této smlouvě v budoucnu ochráněny novou francouzskou bariérou proti vlivu Severoameričanů.

Realita se však odvíjela poněkud jinak. Generál Victor sice vylodil své jednotky v New Orleans, avšak na Haiti se Napoleonově expediční armádě pod velením jeho švagra Leclerka nedařilo. Roku 1802 sice byl zajat vůdce Toussaint l'Ouverture, avšak jeho nástupci i nadále úspěšně odraželi interventy, decimované žlutou zimnicí.⁶⁸ Po neúspěchu v bývalé hlavní ekonomické základně v Karibiku přehodnotila Francie své expanzivní zájmy i v Louisianě a generál Victor byl odvolán k obraně přístavů v Nizozemí. Napoleon se rozhodl k dalšímu postupu pouze v Evropě a díky tomu přistoupil od ledna 1803 na jednání se severoamerickým zástupcem v Paříži, Robertem R. Livingstonem. Zástupce Spojených států, snažící se původně pouze rozmlouvat francouzskou aktivitu v povodí Mississippi či koupi oblasti New Orleans, byl na počátku dubna dotázán ministrem Talleyrandem, zda-li jeho země nestojí o koupi celé bývalé francouzské Louisiany, a to za cenu 80 milionů franků, tedy přibližně 15 milionů dolarů. Španělsko by možná tehdy za návrat své ztracené provincie zaplatilo více, ale Francie zřejmě sázela na ponížení Británie, a také snad na nepřesně stanovené hranice v povodí Mississippi, které by mohly v budoucím vývoji postavit nového silného soupeře proti Britům a odčerpávat tak jejich síly v pohraničních střetech. Američtí vyslanci Livingston a James Monroe bez konzultací se svou vládou na danou nabídku rychle přistoupili. Podle smlouvy, datované 30. dubna 1803, tak USA získaly za částku 11 250 000 dolarů území původní francouzské Louisiany s poměrně volným výkladem teritoriálního

---

⁶⁸ POLIŠENSKÝ, Josef a kolektiv: *Dějiny Latinské Ameriky*. Svoboda, Praha 1979, str. 252 – 253.

vymezení. Další částkou 3 750 000 přebíraly Spojené státy všechny francouzské závazky vůči americkým občanům i vůči Španělsku.⁶⁹

Smlouva vzbudila odpor nejen ve Španělsku, které se cítilo zrazeno Francií, ale i ve Spojených státech, kde v parlamentu došlo k bouřlivé diskusi o překročení pravomocí výkonné moci prezidenta Jeffersona. Žádná z opozičních stran však nebyla schopna postavit ratifikaci smlouvy účinné překážky. 30. listopadu 1803 Španělsko předalo formálně kolonii francouzskému prefektovi Pierre-Clément Laussatovi, od něhož ji 20. prosince převzali komisaři William C. C. Clairborne a generál James Wilkinson.⁷⁰

Američané díky volnému určení francouzské Louisiany mohli nárokovat nejen oblasti západní Floridy v okolí New Orleans, ale rovněž značné části pohraničních oblastí Nového Španělska. K uplatnění těchto nároků měly sloužit i geografické výpravy organizované s podporou federální vlády, jako v případě Lewise a Clarka kolem toku Missouri až k pacifickému pobřeží. Vedle nich to byly i částečně soukromé podniky, organizované z iniciativy některých politiků, jako byla výprava poručíka Pikea, podporovaná novým guvernérem Louisiany generálem Wilkinsonem. Guvernérovy plány dosud nebyly historiografií dostatečně objasněny, avšak je pravděpodobné, že generál byl spolu s bývalým viceprezidentem Aaronem Burrem odhodlán vytvořit po příkladu louisianské koupě samostatný stát na novošpanělském území. Oba byli dokonce ochotni spolupracovat se Španělskem či Británií, a proto když byl Wilkinson jmenován roku 1805 novým guvernérem, vydal se do západních oblastí i Burr s cílem zjistit zdali v dané situaci existuje možnost realizace jejich představ. Vedle tohoto soukromého plánu guvernér zorganizoval i průzkumnou výpravu Zebulona Montgomeryho Pikea, jež se v polovině roku 1806 vydala do oblasti toku Arkansasu a

---

⁶⁹ RAKOVÁ, Svatava – OPATRŇÝ, Josef: *USA, Stručná historie států*, Libri, Praha 2003, str. 100 – 101.

⁷⁰ *ibidem*.

Červené řeky. Pike se dostal se svými muži na počátku roku 1807 do zajetí a spolu s vojenskou eskortou projel Santa Fé, Chihuahuu a poté byl přes Texas dopraven do Natchitochesu na hranici Louisiany. Stal se jedním z prvních Severoameričanů, jež pronikli hluboko do vnitrozemí Nového Španělska, zpracoval podrobný popis prozkoumaného území a jako první také vyslovil dlouho tradovanou myšlenku o obtížné zemědělské kultivaci prémie. Wilkinson ovšem jeho poznatky nevyužil, po roztržce s Burrem varoval v listopadu 1806 prezidenta Jeffersona před těmito tajnými aktivitami, jež vedly k Burrově zatčení a k soudnímu projednávání jeho velezrady. Přestože byli oba hlavní protagonisté osvobození, úřad guvernéra Louisiany obsadil spolehlivější Meriwether Lewis.⁷¹

V několika letech následujících po prodeji Louisiany však Napoleonova aktivita nezůstala omezena pouze na španělské kolonie, ale v roce 1808 zasáhla i samotný madridský trůn. Události bojů za nezávislost se pak do značné míry promítly i ve vzdáleném pohraničí. Po ztrátě Louisiany se stala provincie Texas opět pohraničním územím, a proto se zde přistoupilo k opravám bývalých pevnůstek spojujících centra misií a presidencií.⁷² Pevná bariéra však nebyla nikdy vytvořena a od okamžiku volání kolonií po nezávislosti se proměnil i charakter pohraniční spolupráce proti centrální moci místokrálovství. První oblastí severovýchodu, která se postavila proti vlivu koloniálních úřadů, se stala Západní Florida. Když zde v září 1810 po dobytí pevnosti Baton Rouge, kontrolující ústí Mississippi, zavlála modrá vlajka s jedinou stříbrnou hvězdou, kterou skupina španělsko-anglosaských osadníků vyhlásila

---

⁷¹ Informace o politickém pozadí jednání Burra s Wilkinsonem viz. BROWN, Charles H.: *Agents of Manifest Destiny. The Lives and Times of the Filibusters*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1980, str. 6 – 13, o Pikeově výpravě O Pikeově výpravě např. STALLONES, Jared: *Zebulon Pike and the Explorers of the American Southwest*. Chealsey House Publ., New York 1992, str. 26 - 59, WEBER, David J. : *The Spanish Frontier in North America*. New Haven, Yale Uni. Press, 1992. v češtině např.: OPATRŇY, J.: *Stát osamělé hvězdy ...*, str. 29 – 30, HILLMAN, Martin: *Most přes kontinent*, In: *Nový Svět*, Albatros, Praha 1987, str. 407 – 419.

⁷² SEPÚLVEDA, César: *La frontera norte de México ...*, str. 35 - 39.

nezávislost, reagovaly Spojené státy rychlou proklamací ochrany tohoto území a zakrátko sem již směřovalo několik oddílů, které měly toto území zabezpečit před španělskou armádou a stanovit hranici nového nezávislého území až k Perlové řece. V souvislosti s událostmi britsko-americké války bylo v červnu 1812 toto území přičleněno k americké Louisianě, kde bylo vzápětí proti britským útokům obnoveno opevnění New Orleans. V dubnu 1813 pak bylo po jednání kapitána Cayetana Péreze a generála Wilkinsona v Mobile anektováno Spojenými státy i zbývající území Západní Floridy až po Ztracenou řeku (Perdido River).⁷³ Expanzionistické myšlenky projevil v době války za nezávislost i Rusko, které založilo na severu Sanfranciské zátoky v roce 1812 pevnost Fort Ross, určenou pro budoucí zásobování chladných oblastí Aljašky.⁷⁴

Ze severních oblastí Nového Španělska však do bojů za nezávislost zasahovala nejvíce provincie Texas, snad proto, že byla nejbližší dodávkám zbraní z USA. Zdejší anti-royalisté spolupracovali již s Hidalgem (například kapitán milice Juan Bautista de las Casas, jenž si s ním dopisoval a vedl několik potyček s místními španělskými úředníky, byl zastřelen v San Antoniu 1. března 1811).⁷⁵

Kromě Floridy zaujala i vláda Spojených států v otázce vývoje španělských kolonií oficiálně neutrální postoj, ovšem nijak nebránila různorodým skupinám při organizaci protišpanělské činnosti s cílem podpory hnutí povstalců proti koloniální moci. Byly to například vojenské výpravy menších skupin na pomoc independistů, které se snažily, podobně jako v případě Floridy, zároveň prozkoumat hospodářské a obchodní

---

⁷³ viz. CLARK, Thomas D. – GUICE, John D.: *Frontiers in Conflict, The Old Southwest, 1795 – 1830...*, str. 52 – 65. MARES, José Fuentes: *Génesis del expansionismo norteamericano*. El Colégio de México, 1984, str. 73 – 81.

⁷⁴ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier 1821 – 1846. The American Southwest under Mexico*, University of New Mexico Press, Albuquerque 1982, str. 11 – 12.

⁷⁵ O situaci mexického pohraničí za válek za nezávislost viz. PIÑERA RAMÍREZ, David (ed.): *Vision histórica de la frontera Norte de México*, 2. díl, Universidad Autónoma de Baja California, 1987, str. 5 – 59, WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 - 1846. The American Southwest Under Mexico*. University of New Mexico Press, Albuquerque 1982, str. 9 – 10.

možnosti v texaském pohraničí. Vůdce jedné z nich, David Faro, se v únoru 1811 spojil v Acapulku s José Mariou Morelosem a o tři měsíce později byl pověřen vyhledat pomoc Spojených států, za což Morelos, znalý expanzionistických tužeb na opačné straně hranice, nabízel dokonce postoupení Texasu.

Ve Washingtonu od března 1811 vyjednával o pomoci i José Bernardo Gutiérrez de Lara, jenž se setkal s řadou představitelů, včetně Jamese Monroea.⁷⁶ Američané si však kladli za svou případnou pomoc přemrštěné požadavky, jako přítomnost vojenských jednotek v Texasu, či přijetí formy americké republikánské ústavy s možností budoucí inkorporace země do Unie. Na nebezpečí růstu severoamerického zájmu o Texas upozorňoval v dubnu 1812 místokrále v Mexiku i španělský vyslanec ve Washingtonu Luis de Onís Gonzalez López y Vara. Z iniciativy vládních agentů, louisianského guvernéra Williama Clairborneho a Gutiérreze de Lary dokonce v srpnu 1812 vpadla do Texasu *Republikánská severní armáda (Ejercito Republicano del Norte)* tvořená původně asi 150 muži převážně z New Orleans, která po několika úspěšných potyčkách vstoupila v dubnu 1813 do San Antonia de Béxar. Napomohla zde vytvoření Junty v čele s Gutiérrezem de Larou a bývalým poslancem kortesů v Cádiz, dominikánem José Alvarezem de Toledem. Junta proklamovala nezávislost Texasu na Španělsku, se zřejmou orientací na budoucí spolupráci s USA. Místokrál Félix María Calleja však reagoval rychle, odeslal do Texasu svého nejlepšího vojevůdce, Joaquína de Arredonda, jenž zde opět nastolil španělskou moc. Stejně jako Morelosovo hnutí ve vnitrozemí, byly i pokusy na severovýchodě místokrálovství krvavě potlačeny. Jen v okolí San Antonia bylo v srpnu 1813 bylo postřeleno 327 osob a zbylí povstalci uprchli do Louisiany. Texas se však již nikdy nepodařilo dokonale oprostít od vlivu Severoameričanů.⁷⁷

---

⁷⁶ Podrobnosti o životě a aktivitách Gutiérreze de Lary viz. ZORILLA, Juan Fidel: *Tamaulipas*, In: PIÑERA RAMÍREZ: *Visión histórica ...*, str. 36 – 39.

⁷⁷ GUEDEA, Virginia – RODRÍGUEZ O., Jaime E: *How Relations between Mexico and the United States Began*. In: RODRÍGUEZ O., Jaime E. - VINCENT, Kathryn: *Myths, Misdeeds, and Misunderstandings. The Roots of Conflict in U. S. - Mexican Relations*. Scholarly Resources Inc.,

Úspěšného potlačení texaské rebelie se tehdy účastnil i devatenáctiletý kadet royalistické armády Antonio López de Santa Anna, jenž si z této kampaně do budoucna odnesl dvě iluze. První byla představa, že nejefektivnější pacifikace rebelů je cestou teroru a druhá, že povstalci jsou slabí a špatně organizovaní bojovníci, které snadno porazí jednotky pravidelné armády.⁷⁸

Po skončení Napoleonských válek a částečné restauraci španělské moci v zámoří se pomoc představitelům nezávislosti proměnila spíše ve formu soukromých aktivit, neboť vláda USA nechtěla být vedle války s Británií vtažena ještě do sporu se Španělskem. Zejména v New Orleans vzniklo několik společností na podporu latinskoamerické nezávislosti či byly vydávány brožury ukazující špatné zacházení koloniálních úředníků, z nichž nejproslulejší byly práce doktora Williama Davise Robinsona. Robinson se nakonec z pověření obchodníka se zbraněmi Josepha Nicholsona i ministra Monroea v roce 1816 osobně setkal s několika vůdci boje za nezávislost, jako Guadalupe Victoriou či Mierem y Teránem, ale nakonec byl Španěly zajat a strávil tři roky ve vězení. Jinou snahou byla podpora uprchlíků po porážce povstání či podlouný obchod proti zájmům španělských koloniálních úřadů. O kontrolu několika základen na pobřeží se pokusila skupina Louise Auryho na Galvestonském ostrově a oddíl francouzského generála Humberta na pobřeží Veracruz.⁷⁹

Samostatnou akci proti restauraci konzervativní moci Ferdinanda VII. zorganizoval v Londýně španělský liberál Francisco Xavier Mina, jenž sestavil s pomocí britských a amerických dobrovolníků skupinu *Čestná stráž mexického Kongresu* (*Guardia de Honor del Congreso Mexicano*), která se nejprve pokusila o útok na pobřeží Texasu, kde přijala část mužů

Wilmington, Delaware 1997. str. 19 – 23. ZORILLA, Juan Fidel: *Tamaulipas*, In: PIÑERA RAMÍREZ: *Visión histórica ...*, str. 36 – 37.

⁷⁸ EISENHOWER, John S.D.: *So Far from God, The U.S. War with Mexico*, Random House, New York 1989, str. 10. O Santa Annově aktivitě v této vojenské kampani viz. GONZÁLEZ PEDRERO, Enrique: *País de un solo hombre: El México de Santa Anna*. I. díl: *La ronda de los contrarios*. Fondo de Cultura Económica, México 1993. str. 34 – 38.

⁷⁹ GUEDEA, Virginia – RODRÍGUEZ O., Jaime E: *How Relations between Mexico and the United States Began...*, str. 23 – 24.

Louise Auryho, ale nakonec se v dubnu 1817 vylodila v přístavu Soto la Marina, odkud provedla několik úspěšných výpadů do vnitrozemí. Spolu se zbytky dalších oddílů místních povstalců zahájil Mina v květnu úspěšné tažení do vnitrozemí Zacatecasu. Nakonec se však od něj oddělila skupina Severoameričanů, která se pokusila o samostatné akce v Texasu. Royalistické jednotky je zde porazily a poté napadly i oslabené Minovy oddíly. Po jejich porážce byl Mina spolu s několika dalšími vůdci v listopadu 1817 popraven.⁸⁰

V závěru válek za nezávislost značně zesílila pololegální aktivita jednotlivých skupin severoamerických filibustýrů se základnami v New Orleans a Baltimore, kteří operovali ze svých lodí na pobřeží Mexického zálivu. Nejvýznamější postavou těchto tažení se však stal generál Andrew Jackson, hrdina bojů s britskými oddíly od New Orleans, jenž pod záminkou tažení proti odbojným Seminolům napadl roku 1818 oblasti východní Floridy, kde obsadil chabě opevněná střediska Pensacola a San Marcos. Jacksonova akce vzbudila odpor Madridu a přestože byl nakonec generál povolán zpět, měly Spojené státy napříště převahu při jednání se Španělskem, neboť sem mohli kdykoliv znovu povolát svá vojska.⁸¹

Za těchto okolností nakonec Španělsko přistoupilo na jednání o nové smlouvě o přátelství se Spojenými státy, která byla uzavřeno 22. února 1819 státním sekretářem Johnem Quincy Adamsem a španělským vyslancem ve Washingtonu Louisem de Onís. Smlouvou ztratilo Španělsko definitivně kontrolu nad oběma Floridami a Spojené státy se vzdaly zisků svých občanů na území Texasu. Aby se napříště předešlo pohraničním konfliktům, byla zároveň určena přesnější hraniční linie mezi Novým Španělskem a západní hranicí amerického teritoria Louisiana.

---

⁸⁰ Biografie Javiera Miny viz ZORILLA, Juan Fidel: *Tamaulipas*, In: PIÑERA RAMÍREZ: *Visión histórica ...*, str. 32, 38 – 40, více o jeho aktivitách viz. GUEDEA, Virginia – RODRÍGUEZ O., Jaime E: *How Relations between Mexico and the United States Began...*, str. 24 – 26.

⁸¹ MARES, José Fuentes: *Génesis del expansionismo norteamericano*. El Colegio de México, 1984, str. 81 - 100.

Linie určená touto smlouvou vymezovala severní hranici španělské kolonie východním břehem řeky Sabine, oddělující od svého ústí v Mexickém zálivu americkou Louisianu až po 32. rovnoběžku, odtud na sever k Červené řece a podél ní ke 100. poledníku, jež spojil řeku Arkansas. Od pramene Arkansasu měla jít na sever ke 42. rovnoběžce a poté na západ k pobřeží Tichého oceánu. V rámci náhrad za teritoriální ztrátu zaplatily Spojené státy Španělsku ekvivalent 5 milionů dolarů.⁸²

Nová smlouva o přátelství, zvaná též Transkontinentální či Adams-Onís, však neznamenal uklidnění situace v pohraničí. Španělskou ratifikaci smlouvy ohrozily například aktivity Jamese Longa, bývalého vojáka Andrewa Jacksona, manžela vnučky generála Wilkinsona a přítele Williama Walkera, jehož styky jej snad předurčily k tomu, aby od léta 1819 operoval v texaském pohraničí, kde si chtěl původně pouze pojitit pozemky získané novou mírovou smlouvou. Long však se svými příznivci záhy překročil i tuto novou hranici, obsadil Nacogdochez a v 23. června 1819 zde vyhlásil texasskou nezávislost. Jeho sny směřující dále na jih k San Antoniu či Monterrey, však brzy vystřízlivěly, když sem byla z Coahuily vyslána trestná výprava, před níž Long v říjnu 1819 uprchl opět za řeku Sabine. Long se v průběhu let 1820 a 1821 ještě několikrát pokusil o vstup na texasské území, kde byl nakonec zajat a na jaře 1822 popraven mexickými úřady.⁸³

Transkontinentální smlouva byla ve Španělsku ratifikována až v lednu 1820 nově zvolenými liberálními Kortesy, jež po pádu konzervativních pokusů Ferdinanda VII. zahájily novou etapu konstituční monarchie. Oficiálně pak smlouva nabyla platnosti až 22. února 1821, kdy byla vytvořena i speciální vyměřovací komise. Paradoxem zůstává, že ještě než

---

⁸² MOHYANO PAHISSA, Ángela: *México y Estados Unidos: Orígenes de una relación 1819 - 1861*, México, Secretaría de Educación Pública, 1987..., str. 39. Text smlouvy otištěn například u VÁZQUEZ, Josefina Zoraida, *México y el Mundo. Historia de sus Relaciones Exteriores*, Senado de la república, México 1990, str. 183 – 189.

⁸³ BRADLEY, Ed: *Fighting for Texas: Filibuster James Long, the Adams-Onís Treaty, and the Monroe Administration*. SWHQ, roč. 102, číslo 3, (leden 1999), str. 322 - 342.

splnila svůj úkol, Mexiko vyhlásilo svoji samostatnost. Smlouva sice teoreticky ochraňovala severní hranici Nového Španělska, avšak pro její zajištění bylo třeba většího přísunu kolonistů z vnitrozemí. Nebezpečí zde nepředstavovaly pouze aktivity severoamerických filibustýrů, ale také volně žijící nomádké kmeny. Zároveň s platností Transkontinentální smlouvy tak byl vyhlášen i nový zákon o kolonizaci, jenž, vzhledem k předchozím dobrým zkušenostem s irskými přistěhovalci, nebyl omezen pouze na španělské osadníky. Významnou podmínkou nových kolonistů však byla katolická víra, vyhlášená na základě ústavy z roku 1812 jako jediné povolené náboženství na území španělské koruny.⁸⁴

Několik měsíců po ratifikaci Transkontinentální smlouvy se vypravil za novou příležitostí na území Texasu jiný Severoameričan, Moses Austin. Osadník z Louisiany, narozený roku 1761 v Connecticutském Durhamu, jenž se několikrát stěhoval v oblasti španělsko-amerického pohraničí a za britsko-americké války již jednou zkrachoval ve svých těžebních a obchodních aktivitách, se totiž po finanční krizi roku 1819 ocitl znovu v obtížích. Krizi se pokusil vyřešit nákupem levné půdy na území Nového Španělska, kde hodlal využít své zkušenosti z jednání se španělskou koloniální samosprávou. Již jednou, v roce 1797, se mu podařilo získat povolení ke kolonizaci ve španělské Louisianě a tak předpokládal, že ani v oblasti Texasu nebude situace odlišná. Se znalostí neúspěchu vojenského řešení Jamese Longa zahájil taktiku diplomatického jednání. S podporou svého syna Austina a několika dalších pozemkových spekulantů z Louisiany a Arkansasu se vydal do Texasu, kde využil svého starého španělského pasu z Louisiany. Představil se zde jako bývalý poddaný španělského krále a v prosinci 1820 oslovil texaského guvernéra Martíneze s nabídkou kolonizačního projektu. U guvernéra sice neuspěl, zato městská rada v San Antoniu de Béxar jeho nabídku z obavy před možnými útoky Indiánů přijala. Moses Austin tak získal pověření pro

---

⁸⁴ GUEDEA, Virginia – RODRÍGUEZ O., Jaime E: *How Relations between Mexico and the*

usazení 300 rodin z Louisiany, katolíků s dobrými mravy, kteří se budou ochotně řídit španělskou ústavou, za což měli celkově obdržet okolo 200 tisíc akrů půdy. Moses Austin se na počátku roku 1821 vrátil zpět do Louisiany, kde 10. června zemřel a koncese pak přešla na jeho syna Stephena. Ten pak s prvními rodinami osadníků překročil 12. srpna 1821 hranici Texasu a jen měsíc před vyhlášením mexické nezávislosti tak zahájil budoucí proces anglosaské kolonizace tohoto území.⁸⁵

4. 2. Mexická severní hranice na počátku období nezávislosti

Již době válek za nezávislost, když roku 1814 formulovali povstalci Plán z Apatzingánu, bylo zřejmé, že tvůrci nového nezávislého státu viděli teritoria na severu Nového Španělska mimo ta, jež jako jádro nové vlasti označovali pojmem „*América mexicana*.“ Tento přístup ke vzdálenému území na severní hranici pak přetrval i v době vytvoření mexického státu. Severní oblasti měly své specifické problémy a byly brány jako hraniční zeď proti cizincům a Indiánům. Hispánská kultura ani úřady v tomto prostoru nebyly homogenní. Osadníci sem přicházeli v několika vlnách, potkávali zde volně se pohybující indiánské kmeny odlišných zvyků a rozdílná byla i geografická charakteristika jednotlivých oblastí, od chladných horských zón na severu Nového Mexika po prairie východního Texasu.

V době válek za nezávislost však došlo ke změnám i v pohraničí. Stejně jako v ostatních částech Mexika převzaly moc místní orgány, nejčastěji městské rady *cabilda*, v nichž záhy obsadili významné úřady bohatí kreolové, jimž byly doposud odpírány. Změnu jejich politické síly navíc podporovala i ústava z roku 1812, vyhlášená vládou Kortesů v Cádizu. Do politického života teď totiž mohli zasahovat mnohem širší vrstvy obyvatelstva, včetně Indiánů, a z politiky tak byli vyčleněni pouze

---

United States Began..., str. 27 – 29.

⁸⁵ REICHSTEIN, Andreas: *Rise of the Lone Star, The making of Texas*. Texas A&M University Press, College Station 1989, str. 20 – 29.

domácí sluhové, dlužníci, vězni, většina černochoů a ženy. Ústava z roku 1812 přetvořila Nové Španělsko do pouhých šesti nezávislých autonomních celků, včetně dvou Provincias Internas, del Occidente a Oriente, které zahrnovaly Sonoru, Nové Mexiko a Texas. Z Nového Španělska bylo také pozváno 15 zástupců do cádizských Kortesů, přičemž ze severu to byl jen Pedro Batista Pino z Nového Mexika.

Nadšení z reforem však vystřízlivělo po návratu Ferdinanda VII., jenž se pokusil znovu celý systém zcentralizovat. Po krátkém období porážek se však situace na počátku 20. let opět změnila. Zprávy o plánu z Igualy a rozhodujících aktivitách proti Španělsku pod vedením generála Itúrbida dorazily na vzdáleném severu nejprve do Texasu, který byl nejbliže hlavnímu městu. San Antonio de Béxar, založené roku 1718, mělo postavení zdejšího správního střediska, v němž v roce 1821 žilo okolo 1,5 tisíce obyvatel. Bydleli v jednopatrových kamenných domech s rovnými střechami, od nichž se pak již odlišoval jen kostel, bývalá misie a vojenské a správní budovy okolo dvou nepřiliš impozantních náměstí v jeho centru. Na okrajích města žila chudina v domech s doškovými střechami vystavěnými z části z dřevěných trámů a z nepálených cihel *adobe*, které byly občas omítnuty. Město dělila řeka San Antonio do dvou částí. V celém Texasu žilo roku 1821 na 2,5 tisíce obyvatel neindiánského původu.

V Arizoně, kam novinky o novém povstání přišly o něco později, byl nejsevernějším bodem hispánského osídlení Tucson. V celé oblasti žilo přibližně tisíc lidí hlásících se k Mexičanům a jinak už jen usedlí Pimové a kočovní Apači. Z významných sídel lze jmenovat právě Tucson se 400 obyvateli, vojenskou základnu Tubac s dalšími 400 a misii Tumacácori se 75 míšenci.

Ve stejné době se o nové fázi bojů za nezávislost dozvěděli také v Novém Mexiku. Nejvýznamnějším městem zde bylo El Paso, založené roku 1680, strategický bod mezi dvěma pohořími na řece Río Bravo. Žilo zde asi 8 tisíc lidí, zejména okolo řeky, která s pomocí přehrady a kanálů

zavlažovala pole pšenice a kukuřice, stejně jako vinice a ovocné sady. Ve srovnání s ostatními oblastmi vypadali zdejší *paseños* jako velmi prosperující (ovšem při srovnání s jižnějšími oblastmi Mexika se již jejich situace jevila horší). V Novém Mexiku žilo asi 30 tisíc Mexičanů a 10 tisíc pueblanských Indiánů. Dalším významným městem bylo Santa Fé, ve výšce 2500 metrů, založené roku 1610 v místě, kde řeka Santa Fé opouštěla hory a stávala se větším tokem. Řeka vytvářela v tomto horském prostředí dobré podmínky, v nichž žilo ve dlouhých domech z adobe asi 5 tisíc lidí včetně vojenské garnizony. Vedle velkých měst zde bylo několik menších zemědělských a dobytkářských center, jako např. Albuquerque.

Nejvíce odříznutá byla Horní Kalifornie, kde po roce 1781 Španělé ztratili díky Indiánům kmene Yuma kontrolu nad řekou Colorado. Kalifornie se tak stala ostrovem. V celé Kalifornii bylo asi 3200 Mexičanů, žijících při mořském pobřeží v pásu od San Diega po San Francisco. Nejvíce jich žilo v pueblech Los Angeles, San José a Santa Cruz (Branciforte), nebo poblíž Santo Dominga, Santa Barbary, Monterey a San Francisca. Všechna města byla malá - největší - hlavní město Monterey mělo asi 700 mestických obyvatel.⁸⁶

Po vyhlášení nezávislosti byla vzájemná hranice mezi Mexickým císařstvím a Spojenými státy Americkými vymezena Transkontinentální smlouvou z roku 1819. V reálné podobě nebyl její průběh nikdy určen se stejnou pečlivostí, jako tomu bylo později při další úpravě hraniční linie mírovou smlouvou z Guadalupe-Hidalgo, uzavřenou v roce 1848. Mexický císař Augustín I. a zpočátku i republikánský Kongres totiž nikdy oficiálně neratifikovali smlouvu uzavřenou v posledních chvílích místokrálovství, jež byla spíše formálně přepracována v roce 1832. Mexická vláda (podobně jako bývalí místokrálové) navíc později nikdy nedisponovala silou potřebnou pro zachování kontroly či ochrany pohraničního území.

---

⁸⁶ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier...*, str. XXII a 1 - 18.

Do pohraničního území se tak po vyhlášení nezávislosti promítaly nejen pokusy o minimalizaci severoamerické aktivity, ale i vnitřní zápasy politické, ekonomické a náboženské (ekonomická krize, občanská válka, zápasy státu a církve, machinace nevzdělaných armádních důstojníků či lokálních vůdců). Soužití odlišných skupin společnosti, rozvoj příhraničního obchodu, přechod od misijního systému a ekonomie založené na merkantilistických koloniálních zásadách na nově orientované hospodářství soukromých rančů či velkých majitelů půdy pěstujících bavlnu a další plodiny nakonec vytvořily z tohoto území jednu z nejdynamičtějších oblastí celého Mexika.

Snahy o zabezpečení severních oblastí vytvořily při mexickém kongresu komisi pro kolonizaci pohraničí, jež se měla pokusit o otevření obchodu se Spojenými státy americkými, ale zároveň i o jeho kontrolu. Komise zde zakázala držení a koupi otroků a rozhodla o přijetí anglosaských kolonistů pouze v tom případě, budou-li katolíky. Bylo rozhodnuto i o vytvoření armádních složek, jež měly zabezpečit nejen ochranu texaského území, ale i příslušníků těch indiánských kmenů, z nichž se stali pokojní křesťané.⁸⁷

4. 3. Indiáni na společné hranici

Mírové vztahy s nomádskými kmeny na severní hranici se dlouhodobě jevily jako hlavní problém již koloniálním úřadům místokrálovství Nového Španělska. Od roku 1724 se koloniální autority pokusily vytvořit systém vojenských presidíí, jež se pokusil přesněji koordinovat ochranu kolonistů, ovšem zásadnější změny nastaly až po zrušení jezuitských misíí, plnících do té doby funkci jistého nárazníkového a zklidňujícího faktoru. Roku 1776 byly vytvořeny *Comandancias General de las Provincias Internas*, samostatná území na severu pod velením

jednotlivých důstojníků operujících s různým stupněm nezávislosti na vícekráli, jimiž se Španělé pokusili revidovat ochrannou hradbu proti útokům zvenčí.⁸⁸ Do těchto „vnitřních“ provincií náležely Baja California, Sonora, Sinaloa, Chihuahua, Durango, Coahuila, Nuevo León a Tamaulipas. Na konci koloniálního období se mimo ně samostatně vyvíjela „*tierra de la guerra*,“ válečná oblast, tvořená provinciemi Alta California, Arizona, Nuevo Mexico a Texas.⁸⁹

V závěru 18. století přispěly aktivity františkánských misí spolu s několika vojenskými kampaněmi proti různým skupinám Apačů a Komančů, organizovanými presidenciemi s podporou asimilovaných indiánských komunit k získání vojenské převahy, k poměrnému uklidnění situace i v nejsevernějším pohraničí. Španělským koloniálním úřadům se dokonce podařilo uzavřít s různým stupněm úspěšnosti mírové smlouvy s většinou nebezpečných kočovných kmenů.⁹⁰

Oslabení mocenského centra v období válek za nezávislost vedlo k porušení křehkých vztahů s Indiány na tomto severním území a také k nové aktivizaci indiánských kmenů. Ty již nedostávaly tolik dáreků za dodržení míru a navíc se ani dočasně nemusely obávat rozsáhlých vojenských represí. Tak například Navajos vypověděli mírovou smlouvu již na konci roku 1818.

Mnohem větším nepříjemnostem však bylo pohraničí vystaveno na počátku období mexické nezávislosti. Většina presidií se prohlásila za samostatná města s vlastní samosprávou. Řada občanů vstoupila do milice, která konkurovala pravidelné armádě, jejíž prostředky byly v té době

---

⁸⁷ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *La colonización e independencia de Texas*, IN: *Mitos en las relaciones...*, str. 50 - 51.

⁸⁸ GONZÁLEZ DE LA VARA, Martín: *Entre fronteras: las relaciones de los españoles, mexicanos y angloamericanos con los grupos indígenas del oeste norteamericano y norte de México, 1540 - 1890*. IN: *De Historia e historiografía de la Frontera Norte...*, str. 104.

⁸⁹ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier...*, str. XIX.

⁹⁰ GONZÁLEZ DE LA VARA, Martín: *Entre fronteras...*, str. 104 - 105.

značně omezeny. Díky těmto projevům regionální samostatnosti přestal být systém ochrany bývalých presidíí účinný.⁹¹

Společně s úpadkem presidíí se projevilo i takřka kompletní ochromení misijních aktivit, o jejichž příčinách budeme hovořit v následující kapitole. Při těchto uvolněných vztazích docházelo ke zvyšování požadavků pacifikovaných i kočovných kmenů, které v následujících dekádách vyvolaly v pohraničí řadu nepokojů ve vzájemných vztazích. Konflikty nenastaly pouze mezi Mexičany a kočovnými kmeny préríjních Indiánů na severním pohraničí, ale i mezi kmeny ve vnitrozemí, jež předtím přijaly křesťanství a značné množství hispánských kulturních prvků. Roku 1826 například povstali sonorští Yaquis a o pět let později opustili svá území pacifikovaní Apačové z Chihuahuy, aby podnikli několik útoků na osady v okolí i v sousední Sonoře. Řada menších skupin kočovných Apačů pak operovala v horských oblastech Arizony, Nového Mexika a ve východním Texasu.⁹²

Největší nebezpečí kolonistům představovaly skupiny Indiánů hovořících šošonskými jazyky, obecně označované jako Komančové. Byly to nejpočetnější a nejlépe vyzbrojené kmeny, které za sebou zanechávaly také nejhorší škody. Některé skupiny Komančů společně se svými spojenci Kiowy, zamítly již v době válek za nezávislost dodržování španělských mírových smluv a podnikaly útoky z prérií za hranicemi souvislejšího hispánského osídlení. Krátce po mexické nezávislosti se přesouvaly útoky Komančů z Texasu a Nového Mexika stále více na jih do oblastí bohatších států jakými byly Coahuila, Nuevo León, Tamaulipas či Durango. V polovině 30. let, v době konfliktu některých států s centralistickou vládou a bojů o Texas, již Komančové napadali území hluboko na jih od Río Brava a roku 1840 se dokonce objevili nedaleko města Zacatecas, takřka 800 kilometrů na jih od hranice s Texasem.⁹³

---

⁹¹ MARTINEZ CARAZA, Leopoldo: *El norte bárbaro de México ...*, str. 122.

⁹² GONZÁLEZ DE LA VARA, Martín: *Entre fronteras...*, str. 105.

⁹³ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 164.

Přirozeně, ne všichni Komančové či Apačové útočili na mexické osady. Jejich kmenový svaz postrádal centralizovanou politickou strukturu, jež by odpovídala vládě, s níž by mohli Mexičané uzavřít trvalou mírovou dohodu. Mexičtí představitelé se navíc příliš neobtěžovali přesně rozlišovat, kdo patří mezi přátele či protivníky a jejich trestné výpravy několikrát postihly nepravé útočníky. Zmatená hlášení, protichůdné důkazy a spojení která se rychle měnila v nepřítelství se staly příznaky neúspěchu ve vzájemných vztazích mezi mexickými úřady a volnými kmeny, jejichž nájezdy v této době plně zvrátily vytvořily v severních oblastech ovzduší strachu a pesimismu, které přispělo k minimálnímu zájmu Mexičanů o kolonizační projekty federální vlády.⁹⁴

Někteří historikové vysvětlují tuto vzrůstající indiánskou aktivitu v souvislosti s činností Severoameričanů. Například podle Davida J. Webera lze za problémy vztahu s Indiány nalézt vysvětlení ve dvou proměnlivých podmínkách, jež charakterizovaly léta následující po mexické nezávislosti. První byla rychlá imigrace Angloameričanů do severního mexického pohraničí, jež zlomila předchozí křehké rozložení sil a oslabil staré smlouvy založené na vzájemných obchodních vztazích. Druhou pak ta, že Mexiko nebylo schopno navázat na předchozí mírové smlouvy a zabezpečit svoji vojenskou kontrolu území tváří v tvář této nové situaci. Od doby koupě Louisiany v roce 1803 se někteří obchodníci z USA pokoušeli navázat kontakt s Indiány sousedícími s nově určenou hranicí (Apači, Komanči či Wičity), aby pro ně kradli mexické koně a muly, které s nimi mohli měnit za pušky a náboje. Weber dokumentuje pokračování těchto vztahů s několika anglosaskými obchodníky usazenými v Texasu či podnikajícími na území Nového Mexika. Obchod založený na rozdávaní dárků, starý nástroj španělské diplomacie, díky

---

⁹⁴ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, p. 166 - 167.

těmto novým vztahům ztratil svoji efektivitu, když aktivita přešla do rukou severoamerických obchodníků.⁹⁵

Sever Mexické republiky však neobývali pouze kočovní barbaři, ale také další skupiny Indiánů poměrně nezávislých na bývalých koloniálních úřadech, jako byli pueblané či kmeny Navajo a Ute v Novém Mexiku, které udržovaly i nadále mírové vztahy s mexickými kolonisty, kteří sem přicházeli v období po nezávislosti, a pouze výjimečně mezi nimi docházelo k drobným střetům při ochraně vlastního teritoria proti nedovolenému vstupu nových osadníků.

Konečně existovaly v této oblasti také spojenecké kmeny, jež s Mexičany ve značné míře spolupracovaly. Byly to zejména civilizované kmeny odsunuté na základě zákona o přesunu Indiánů z roku 1830 z oblastí východně od řeky Mississippi.⁹⁶ Část příslušníků těchto kulturních kmenů, Čerokijů, Kríků, Čoktů, Čiskasů a Kikapů, hledala po útěku z území Severoameričanů azyl na území Texasu, jiní se přesunuli ještě dále, jako například Delawarové a Šóní do oblasti Kalifornie. Mexičtí úředníci tyto Indiány často přijímali s otevřenou náručí, protože mnohdy byli nejen dobrými zemědělci, ale zároveň mohli vytvořit účinnou bariéru proti kočovným Indiánům i anglosaským kolonistům pronikajícím nelegálně na mexické území.

Ze všech kulturních kmenů si asi nejúspěšněji počínali georgijští Čerokijové, jejichž první skupiny pod vedním náčelníka jménem Duwali migrovaly z jihovýchodu Spojených států do španělského Texasu již na přelomu let 1819 a 1820. V listopadu 1822 jim bylo uděleno mexické občanství, pod označením Hispanoameričané, a přiznáno právo na kolonizaci půdy na severozápadě Texasu. Jejich osady se pak věnovaly

---

⁹⁵ WEBER, David J.: *ibid.*, str. 177.

⁹⁶ O situaci civilizovaných kmenů v době odsunu za řeku Mississippi píše v češtině zejména OPATRŇY, Josef: *Poslední indiánské války*, MF, Praha 1990, str. 21 – 50.

dvě desetiletí pokojnému farmaření a obchodu, avšak naděje na klidné hospodaření se ani na novém pohraničním území příliš nenaplnily. Rychlý přísun nových anglosaských osadníků a následující období texaské nezávislosti dostalo indiánské kmeny znovu pod tlak. V rámci zajištění bezpečnosti anglosaských osadníků byli Čerokijové roku 1839 vystěhováni ze svých pozemků texaskou armádou. Řada z nich pak odešla znovu na území Spojených států amerických, kde se usadila v Indiánském teritoriu. Pouze několik skupin, včetně tvůrce čerokíjské abecedy Sequoya, spolupracovalo i nadále s mexickými úřady a osídlilo několik oblastí na horním toku Río Bravo, či na území Coahuily. Tlak se však zvyšoval i v době mexicko-americké války, přestože nejsou dokumentovány příklady, že by v tomto konfliktu Čerokijové otevřeně vystoupili proti americké armádě.⁹⁷

Většina indiánských kmenů sice byla po mexicko-americké válce lépe vyzbrojena i organizována, než kdy před tím, avšak stála před mnohem silnějším protivníkem, jenž byl nakonec po občanské válce schopen definitivně ovládnout nejen kulturní kmeny, ale pacifikovat i volně migrující kmeny z oblastí préríí.⁹⁸ Problémy mezi aktivitou federálních orgánů a ochranou území indiánských kmenů však přetrvávaly i na severu nové hranice Mexika, kde docházelo k občasným výbuchům indiánských povstání až do počátku 20. století.

---

⁹⁷ více o aktivitách Čerokijů viz. EVERETT, Diana: *Cherokees* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War*, MacMillan Reference, New York, 1998, str. 93 – 94, TÁŽ: *The Texas Cherokees: A People between Two Fires, 1819 – 1840*, University of Oklahoma Press, Norman 1990.

⁹⁸ viz. OPATRŇY, Josef: *Poslední indiánské války...*, str. 175 – 316.

4. 4. Život na hranici

4. 4. 1. Náboženská otázka

Misie, významné instituce španělské kolonizace od prvních let po dobytí Ameriky, se koncem 18. století nacházely na zenitu svého teritoriálního rozmachu. Doba válek za nezávislost pak silně podvázala jejich ekonomickou situaci a zároveň omezila tradiční zdroje jejich příjmů z hypoték, nájmu a darů zámožných a vlivných členů koloniální společnosti. Za těchto válek bylo rovněž ve Španělsku omezeno přijímání noviců do františkánského řádu, jenž byl v té době hlavním organizátorem misijní aktivity na severu Nového Španělska. V následující dekádě se však jejich situace ještě více zhoršila. Narůstající protišpanělské nálady v novém mexickém státě vedly k omezování možností *peninsulares* v bývalé kolonii, což zasáhlo také řadu členů církevní hierarchie. Španělé, obsazující za dob kolonie tradičně nejvyšší hodnosti biskupů a opatů, byli krátce po vyhlášení nezávislosti nahrazováni členy významných kreolských rodin. Jejich aktivita v nižších pozicích pak byla omezena v roce 1827 a mnohem intenzivněji za doby pokusu o španělskou vojenskou intervenci v červenci roku 1829, kdy přistoupila mexická vláda k vystěhovávání obyvatelstva španělské národnosti. To postihlo i mnohé členy františkánských misí. Po těchto zásazích se mnohé misijní stanice zcela zhroutily. Postiženo bylo zejména vzdálené území na severu Mexika, v oblasti Horní Pimerie (dnešní Arizony) či v Texasu.⁹⁹ Místní orgány v jiných oblastech, jako například v Horní Kalifornii a Novém Mexiku, zase poukazovaly na své omezené hospodářské a správní možnosti a rozhodly se prozatím ponechat misionáře na svých působištích.¹⁰⁰

---

⁹⁹ podrobnosti o krizi františkánských misí v oblasti Texasu např. ALMARÁZ, Félix D., Jr.: *San Antonio's Old Franciscans Missions: Material Decline and Secular Avarice in the Transition from the Hispanic to Mexican Control*. TAM, roč. 44, číslo 1 (July 1987), str. 1 – 22.

¹⁰⁰ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 101-104.

Mnohem větší problémy musela řešit centra ve vnitrozemí, kde byli pro misijní činnost připravováni noví kněží. Činnost všech pěti františkánských kolegií byla omezena, některá, jako v hlavním městě či v Querétaru, byla po odsunu Španělů prakticky uzavřena a pouze v největším z nich, v apoštolském kolegiu de Nuestra Señora de Guadalupe v Zacatecasu, se ještě připravovali prověřeni misionáři pro oblasti na severu, zvláště do provincií Texas a Kalifornie. Původ kolapsu misijních stanic spočíval na nových základech mexického státu, jenž garantoval rovnost všech ras, a misie podle přesvědčení některých liberálů reprezentovaly nejen zastaralou formu ovládnutí indiánských komunit, ale rovněž příležitost katolického kléru hromadit nesmírný majetek a udržovat svůj vliv nad otázkami rozvoje sekularizované společnosti.¹⁰¹

Stejně jako misie, byly postaveny před řadu obtíží v průběhu vlády liberálů i další složky církve, jejíž moc byla postupně omezována. S podvázáním dominance církve ve správní i misijní oblasti sledovali vládnoucí liberálové také její omezení ekonomické a politické s případnou možností uvolnění kapitálu pro další vrstvy společnosti, které mohly hospodařit na uvolněné církevní půdě.¹⁰²

Problémy církevní organizace se promítly i v pohraničí, kde začal být postupně pocíťován nedostatek kněží. Oblast pohraničí byla rozdělena do několika diecézí (sonorská diecéze obhospodařovala Sinalou, Sonoru a od roku 1840 i obojí Kalifornii, Nové Mexiko patřilo pod diecézi v Durangu a Texas spadal pod diecézi Nuevo León), které organizovaly občasnou kontrolu vzdáleného pohraničního území prostřednictvím inspekčních cest svých generálních vikářů. Jejich cesty však byly v době liberálních experimentů stále řidší, což dovedlo situaci církevní správy ke značnému úpadku. Kontroly popisovaly v řadě případů z vnitrozemí i pohraničí tristní situaci pokryteckých kněží zapletených do korupce. Podle těchto zpráv se církevní správci oddávali řadě světských radovánek, včetně

---

¹⁰¹ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 109.

¹⁰² Podrobnosti o omezování moci církve za vlády liberálů přináší například VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Los primeros Tropiezos...*, str. 561 - 563

alkoholu a sexuálního života se svými hospodyněmi, s nimiž měli často i několik dětí.¹⁰³ Mnozí cestovatelé však rovněž vyzvedávali pohostinnost většiny nižších kněží mestického původu, kteří jim na farách poskytovali přístřeší a zároveň se dostávali často do pozice ochránců indiánských komunit.¹⁰⁴

Jestliže byla špatná služba věřícím z řad mexických kolonistů, pak působení mezi novými anglosaskými přistěhovalci se změnilo v naprosté fiasko. Podle federálního zákona o přistěhovalectví z roku 1824, museli být všichni nově příchozí kolonisté ze zahraničí katolíky, nebo na mexickém území ke katolictví konvertovat. Praktikování jiného náboženství bylo zakázáno a pro případné obdržení mexického občanství bylo třeba potvrzení, že daná osoba je římským katolíkem.¹⁰⁵ Náboženská problematika však nabyla nového akcentu v Texasu na počátku 30. let 19. století. Do této oblasti přicházelo stále více anglosaských přistěhovalců vyznávajících původně protestantství. Podle Raye Allena Billingtona, byli anglosasští protestanté od mládí vychovávaní jako nepřátelé katolictví a již jejich školní učebnice líčily katolictví jako netolerantní, falešné, nelidské.¹⁰⁶ Protestanté pokládali katolictví za zdroj korupce a upadku vlády, příčinu ztráty osobní svobody a rovněž kladli do protikladu svoji pracovitost v porovnání s mexickou leností podporovanou řadou církevních oslav.¹⁰⁷ Mnozí z anglosaských kolonistů se tak sice stali v souladu se zákonem o přistěhovalectví pouze formálními katolíky, s povinností navštěvovat podle zákona určité množství mší. Problémem však bylo, že s narůstajícím množstvím kolonistů chyběl dostatečný počet kněží, jež měla zajišťovat federální vláda. Když už věřícím scházely

---

¹⁰³ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 150.

¹⁰⁴ OLIVERA, Ruth – CRÉTÉ, Liliane: *Life in Mexico under Santa Anna*. University of Oklahoma Press, Norman 1991, str. 33

¹⁰⁵ podrobnosti viz. ALANÍS ENCISO, Fernando S.: *Los extranjeros en México. La inmigración y el gobierno. ¿Tolerancia o intolerancia religiosa? 1821 - 1830*. Historia Mexicana, ročník 45, číslo 3, (enero-marzo 1996), str. 539 - 566.

¹⁰⁶ BILLINGTON, Ray Allen: *The Protestant Crusade, 1800 – 1850: A Study of the Origins of American Nativism*, New York 1938, str. 345 – 347.

¹⁰⁷ PIKE, Frederick B.: *The United States and Latin America. Myths and Stereotypes of Civilization and Nature*. University of Texas Press, Austin 1992, str. 76 – 78.

katolické mše, začaly se mezi kolonisty praktikovat nelegální mše protestantské. Náboženské problémy byly rovněž jedním z oficiálních důvodů pozdějšího vyhlášení texaské nezávislosti.

4. 4. 2. Pohraniční ekonomika

O několik měsíců poté, co v létě roku 1821 přivedl Stephen Austin se souhlasem texaského guvernéra první skupinu osadníků do Texasu, přijel v listopadu 1821 do Santa Fé obchodník William Becknell z Missouri, aby tak zahájil novou etapu obchodní výměny mezi novými sousedy. V kalifornských přístavech zase tou dobou kotvily lodě rejdařů ze Spojených států, či obchodních společností z Británie a Ruska. Díky těmto úspěšným obchodním kontaktům na počátku nezávislosti očekávali obyvatelé pohraničních oblastí, že s rozvojem nových vztahů přijde i nová éra plná štěstí a obchodního úspěchu.

Mexická nezávislost nezměnila pouze kvalitu vztahů s Indiány a misijními stanicemi, ale rovněž prolomila staré obchodní vazby v pohraničí, závislého do té doby na vlivných obchodních společnostech ve státech Chihuahua a Durango či hlavním městě Ciudad de México. Po roce 1821 byl oslaben provoz na těchto tradičních obchodních tepnách spojujících místní ekonomiku s jihem a postupně se v pohraničí vytvořily nové a čilejší ekonomické vazby se Spojenými státy americkými.

Španělská koruna v duchu merkantilistických zásad do té doby uzavírala veškerý obchod uvnitř svých hranic a zakazovala svým poddaným jakékoliv obchodní kontakty s cizinou. Tato politika vedla k monopolizaci obchodních vztahů i k fixaci cen zboží, jež působila zejména proti ekonomice menších pohraničních výrobců. Zdejší obyvatelé nemohli své zboží legálně nabídnout svým blízkým sousedům za hranicemi a naopak do nízké výkupní ceny jejich zboží na vnitřním trhu se odrazily vysoké náklady na jeho přepravu prostřednictvím společností se

sídlem ve Španělsku či hlavním městě kolonie. Na základě stejných zákonů vykupovali představitelé pohraničních orgánů místní zemědělské produkty a dobytek, například pro potřeby vojska, za velmi nízké ceny a naopak výměnou nabízeli předražené výrobky z vnitrozemí. Není tedy překvapením, že se osadníci v pohraničí pokoušeli o nelegální obchod se Severoameričany, nabízejícími levnější a mnohdy kvalitnější předměty denní potřeby. Objem kontrabandu narůstal v čase války za nezávislost, kdy upadla možnost centrální vlády kontrolovat pohraniční prohibici. Nejúspěšnějšími byli v tomto nelegálním obchodě texasští rančeři, kteří často přeháněli přes hranici své koně a dobytek do Louisiany.¹⁰⁸

Po vyhlášení nezávislosti přišli představitelé pohraničních osadníků s iniciativou otevření svého území zahraničním obchodníkům. V prvních létech pak byla opravdu zahájena poměrně úspěšná příhraniční obchodní výměna, zejména mezi Novým Mexikem a Missouri, a námořní obchod mezi Novou Anglií a pobřežím Kalifornie.

Chov dobytka, základ pohraniční ekonomiky, však zaznamenal v období po vyhlášení nezávislosti jen mírný pokrok. Značné náklady spojené s dopravou stád do vnitrozemí spolu s výdaji na jejich ochranu před útoky Indiánů, zbrzdily, snad s výjimkou pobřežní Kalifornie, rychlý rozvoj rančů na severu Mexika, přestože měly zdejší oblasti nejsnadnější přístup k novým volným trhům. Pouze rančeři v Texasu pokračovali v exportu koňských a dobytčích stád do Louisiany a současně s tím, jak zde rostl počet severoamerických osadníků, byl oživen i jejich místní obchod. Na mexické vnitrozemí byli více orientováni producenti v Novém Mexiku, kteří se vedle skotu specializovali zejména na chov ovcí, jejichž stáda přeháněli do Chihuahuy a dále na jih stejně jako v koloniálních dobách, ovšem s větším rizikem indiánských útoků. Zemědělská produkce stagnovala ještě více, neboť kvalitnější trhy se nacházely ve značné vzdálenosti a v pohraničí scházel dostatek pracovních sil i kapitál pro nový rozvoj produkce i rozlohy obdělávaných ploch. Takřka všechna

---

¹⁰⁸ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 224 -228.

zemědělská produkce byla spotřebována v pohraničních státech, snad s výjimkou Kalifornie, která zásobovala kukuřicí, pšenicí, vínem a zeleninou britské námořníky či ruské osadníky z Fort Ross a jejich osad na Aljašce.¹⁰⁹

Zatímco některé z oblastí pohraniční ekonomiky přeci jen zaznamenaly vliv zahraničního kapitálu, zárodky místního průmyslu zůstaly až na výjimky bez jeho působení. Pohraničí bylo krátce po vyhlášení nezávislosti stále více závislé na importu výrobků ze zahraničí, přičemž britské zboží nahrazovala produkce severoamerická. Místní vývoz se specializoval zvláště na umělecké výrobky indiánských komunit z puebel v Novém Mexiku či starých misijních osad, které zůstaly věrné tradičním rukodělným postupům.

Hornictví, jež v nedostatečně prozkoumaném pohraničí stálo v dobách kolonie v pozadí za produkcí důlních středisek ve vnitrozemí, zaznamenalo po období nezávislosti první skromné úspěchy, jako byly nálezy zlata roku 1828 v las Montañas de Ortiz a roku 1839 v San Pedros v Novém Mexiku a roku 1842 v kaňonu Placerita v Kalifornii, ovšem množství vytěženého kovu bylo v této době minimální ve srovnání s objevy zlata v Kalifornii po roce 1848, kdy Mexiko toto území ztratilo.¹¹⁰

Dne 15. listopadu 1821, přesně dva měsíce po oficiálním vyhlášení nezávislosti Mexika, přijal guvernér Facundo Melgares ve své pracovně v Santa Fé obchodníka Williama Becknella spolu s pěti dalšími ochodníky z Franklinu v Missouri, kteří sem na svých tažných koních přivezli manufakturní zboží, jež chtěli původně nabízet Indiánům. Po jejich úspěšné směně za mexické stříbro, byli obchodníci seznámeni s novou politickou situací nezávislého státu, který ukončil koloniální uzavřenost a nyní potřeboval množství nových výrobků. Zisk z obchodní výměny byl pro Severoameričany tak lukrativní, že již v květnu následujícího roku

---

¹⁰⁹ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...* str. 247 - 248.

Becknell za vypůjčených 5 tisíc dolarů vypravil malou karavanu jednadvaceti mužů a tří vozů tažených dobyt看em, přivážejících do Nového Mexika manufakturně barvené bavlněné a vlněné oblečení, spolu s předměty denní potřeby i kuchyňským nádobím. Jeho výprava však nezůstala osamocena, ještě téhož roku sem totiž vyrazily čtyři další skupiny. Pro velkou nouzi o toto zboží mezi Mexičany byli obchodníci schopni prodat své zboží i za šestinásobnou cenu a domů se vraceli se stádem oslů a mezků a vedle stříbrných mexických pesos přiváželi i zdobené přikrývky *sarapes* a *rebosos*, kožené kabátky a bobří kůže. Od roku 1824 začala být doprava zboží organizována polovojenskou formou, z důvodu zajištění bezpečnosti obchodníků před útoky Indiánů. O rok později dokonce získala cesta do Santa Fé nárok na ochranu federální vlády, která se snažila uzavřít mírové smlouvy s několika kmeny na území, jímž vedla. Ve druhé polovině 20. let objem směny rapidně vzrostl a na severu Mexika se poprvé objevilo i módní zboží, jako slunečníky a hrací skřínky, ostatní zboží pak bylo nabízeno levněji a kvalitněji, než tomu bylo u mexických obchodníků z vnitrozemí. Po několika útocích Komančů roku 1828 byla výpravám na území Spojených států amerických po nástupu prezidenta Jacksona zajišťována ochrana pravidelnými vojenskými jednotkami.¹¹¹

Délka původní obchodní trasy okolo 1400 kilometrů z Franklínu do Santa Fé, sledující delší úsek okolo toku řeky Arkansas a pokračující úpatím Skalistých hor, byla s nástupem vozů poněkud upravena. Po několika záplavách řeky Missouri ve druhé polovině 20. let, kdy byl Franklin značně postižen, bylo za místo obchodních srazů vybráno město Independence, předměstí dnešního Kansas City. V průběhu dubna obchodníci připravili zboží a v květnu karavana vyrazila na cestu. Tvořilo ji obvykle 24 vozů, z nichž každý vezl náklad okolo tří tun, a bylo jej možno užít jako součást kruhové obrany proti případným vetřelcům, počty

---

¹¹⁰ ibidem, str. 249 – 250.

¹¹¹ FAULK, Odie B.: *Land of many Frontiers. A History of the American Southwest*, Oxford University Press, New York 1968, str. 93 – 95.

vozů však mohly být i mnohem vyšší. Denně byla výprava schopna ujet asi 20 až 25 kilometrů, přičemž se k tomu užívalo mul, mezků nebo oslů. Muly a mezci byli rychlejší a byli schopni více odolávat suchu, ovšem byli dražší, vyžadovali speciální stravu a stávali se častým cílem indiánských výprav. Nová trasa využívala několik brodů přes řeku Arkansas a pokračovala kratší dobytčí stezkou (*cimarron route*) polopouštní krajinou jihovýchodním směrem až k řece Cimarron, kde se poblíž dnešního města Watrous setkávala s horskou trasou přes Skalisté hory, která sice nebyla tak fyzicky náročná v ohledu klimatických podmínek, ale o to horší co do kvality cest. Po dvou až třech měsících cesty minuly výpravy město San Miguel a ruiny misie Pecos a zakončovaly svou trasu v Santa Fé, které dokonce pojmenovalo ulici, jíž vozy přijížděly, na St. Louiskou. Po úspěšných obchodech se výpravy vydávaly s mexickým zbožím na zpáteční cestu domů, kam obvykle dorazily v listopadu, ještě před začátkem zimy.¹¹²

Po prvních úspěšných letech se Severoameričané začali vydávat za novými obchody dále hlouběji na jih, přes státy Chihuahua a Sonora až do hornických středisek v Durangu a Zacatecasu, obývaných bohatším obyvatelstvem, ochotným zaplatit vyšší částky. Od roku 1830 tak směřovala polovina zboží, přepravovaná na stezce do Santa Fé, jižním směrem.

Obchodníci z Missouri, kteří se účastnili podnikání v obchodu se Santa Fé, přiváželi nazpět díky expanzi do bohatších oblastí značný objem peněz i stříbrných prutů, které začaly postupně upevňovat peněžní systém nejen v jejich domovském státě, ale i u jejich sousedů na Západě. Přestože v celkovém mexickém obchodu nepřesahovala tato výměna regionální rámec (okolo 90% obchodu mezi USA a Mexikem bylo realizováno námořní cestou přes Veracruz), měla pro pohraničí obrovský význam. Řada mexických obchodníků zakládala své filiálky v Santa Fé, aby mohla vykupovat vybrané zboží přímo od karavan, jiní obchodníci zase vytvořili

---

¹¹² GARDNER, Mark L: *Santa Fe Trail. National Historic Trail*, Southwest Parks and

vlastní karavany s nimiž cestovali do Missouri, kde přímo nakupovali severoamerické manufakturní zboží. Roku 1839 skupina dalších mexických obchodníků otevřela obchodní spojení z Chihuahuy do Fort Towson v Arkansasu, jež vedla územím Texasu až nakonec ve 40. letech polovinu veškerého obchodu napojeného na americké zboží kontrolovali mexičtí obchodníci.¹¹³

Dalšími zdroji bohatství v pohraničí se po období nezávislosti stala kožešinová zvěř, na pobřeží byly loveny mořské vydry a ve vnitrozemí zejména bobří, jejichž kožešiny nahradily po roce 1835 kůže bizonů. V těchto letech cestovaly hluboko do novomexického a kalifornského vnitrozemí expedice severoamerických *trappers*, využívajících otevření obchodních kontaktů se Santa Fé, a na pobřeží zesílily také aktivity posádek ruských a britských lodí.¹¹⁴

S rozšířením severoamerické kolonizace Texasu sem byla importována i technologie plantážního pěstování bavlny s využitím otrocké práce, což bylo v rozporu s mexickým kolonizačním zákonem. Produkováná bavlna byla přes texaské přístavy vyvážena do New Orleans. V menším objemu pěstovali bavlnu i Mexičané, zejména v okolí San Antonia, Goliadu, El Pasa a Tucsonu, odkud ji vyváželi na vnitrozemské trhy. Vyšší zisky než vlastním producentům bavlny v mexickém pohraničí však připadly překupníkům v USA. Zprávy komisí vysokých mexických úředníků dále poukazovaly na obtížné životní podmínky, v nichž se nacházela většina krajanů obývajících města či vesnice v pohraničí, i na propastné ekonomické podmínky původních osadníků ve srovnání s novými přistěhovalci za Spojených států amerických. Juan Nepomuceno Almonte například roku 1834 poukazoval na minimální vývoz departmentu Bexas, obývaném většinou původním obyvatelstvem, který spočíval v několika tisícovkách kůží určených pro New Orleans. Přičemž

Monuments Association, Tucson 1993, str. 2 – 9.

¹¹³ Podrobněji o dosahu obchodní výměny na mexickém území viz. PAHISSA, Angela Moyano: *El Comercio de Santa Fe y la guerra del 47*, México, Sepsecentas, 1975.

¹¹⁴ WEBER, David J.: *La frontera norte...*, str. 234 - 244.

upozorňoval na objem vyváženého zboží z departmentu Brazos, kde převažovali Severoameričané, jenž toho roku zahrnoval 5 tisíc žoků bavlny a 50 tisíc surových kůží v objemu 600 tisíc pesos, i z nově utvořeného departmentu Texas poblíže východní hranice, jenž vyvážel 2 tisíce žoků bavlny a 9 tisíc kůží.¹¹⁵

V průběhu let se mexická federální vláda několikrát pokoušela regulovat původně nekontrolovanou příhraniční obchodní výměnu uplatňováním celní politiky či zákonů omezujících dovoz i vývoz určitého zboží. Roku 1824 tak vláda například zakázala cizincům chytat kožešinovou zvěř na mexickém území, roku 1826 zakázala cizincům provádění některých živností bez oficiální autorizace a roku 1843 centralistická vláda rychle uzavřela veškerou maloobchodní činnost cizinců. Stejně jako v dobách kolonie však slabá federální vláda, jež navíc mnohokrát změnila své obsazení i znění zákonů, nebyla schopna s nízkým počtem lodí, vojáků i celníků v příliš vzdáleném pohraničním území důsledně kontrolovat naplňování svých rozkazů, aby zde mohla nějakým zásadním způsobem zvrátit výhody pro místní ekonomiku. Výsledný efekt federálních regulací byl většinou nepříznivý a vytvořil zde i u oficiálních úřadů prostředí plné pochybností. Nízké platy celníků byly příčinou časté korupce a rovněž místní úředníci společně s dalšími obyvateli často zákony překračovali, když se zapojovali do podloudného obchodu. Pro cizince se v tomto klimatu stalo obvyklým nerespektovat daná prohibiční nařízení, a často například prodávali své pašované zboží z karavan ještě před Santa Fé, či z lodí před příchodem celních úředníků. V situaci značné poptávky po zboží na straně Mexičanů a dynamického rozvoje severoamerické průmyslové výroby na straně druhé, neexistovala v účinná síla, která by byla schopna omezit v severním pohraničním území narůstající ekonomický vliv USA.¹¹⁶

---

¹¹⁵ de la TEJA, Jesús F: *Texas: A Tejano Perspective*. IN: RODRÍGUEZ, Jaime E. - VINCENT, Kathryn (ed.): *Myths, Misdeeds and Misunderstandings...*, str. 91 – 92.

¹¹⁶ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 260 - 276.

4. 4. 3. Společnost a kultura v pohraničí

V době mezi léty 1821 a 1846 došlo spolu se změnami ve všech dalších oblastech života i k dosud nevídané proměně společenských vztahů v mexickém severním pohraničí. Kvalita uplatnění nových myšlenek, technologických vynálezů i nových forem hospodaření byla ovlivněna místními podmínkami, a tak změny neproběhly všude jednotným způsobem. Mnohem dynamičtější bylo například území Texasu než západ Nového Mexika, kde útoky Apačů omezily přístup většiny nových podniků.

Obtížné životní podmínky pohraničí zde uvolnily již v koloniálních dobách přísně dané společenské rozdíly a vytvořily společenství s větší mírou rovnostářství a dynamiky, než jaké existovalo v centru Nového Španělska. Podobná charakteristika místní společnosti pak přetrvala i v době po vyhlášení nezávislosti. Snad pouze v Novém Mexiku byla díky vyššímu počtu obyvatel umožněna bohatší stratigrafie místní společnosti, v níž občas, jako například v roce 1837, docházelo i k výbuchům sociálního napětí.¹¹⁷

V pohraničí takřka scházela střední vrstva obchodníků a vyšších úředníků a bohatí latifundisté se navíc od běžné pohraniční společnosti oddělovali na svých usedlostech, rančích či haciendách. Tato ekonomická odlišnost měla mnohdy etnický základ, kdy nízké vrstvy byly tvořeny z pokřtěných Indiánů či z mesticů, pocházejících v severním Mexiku zejména z dědictví španělských vojáků a příslušníků spřátelených kmenů; zatímco boháči pocházeli z řad kreolské aristokracie, mnohdy navazující na kořeny dávných vůdců španělských conquistadorů.¹¹⁸

Na rozdíl od Severoameričanů, kteří vytěsňovali všechny Indiány pouze na základě barvy kůže, nebyla barva kůže na mexickém území tak

¹¹⁷ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 360.

¹¹⁸ REICHSTEIN, Andreas: *¿Era realmente inevitable? ¿Por qué México perdió Texas en 1836?* *Historia Mexicana*, roč. 42, č. 4, (1993), str. 871.

pevnou hranicí a existovalo zde rozlišení Indiánů také na základě jejich víry, míry sedentarizace, kultury či společenského postavení a poměrně liberálnější prostředí zde našli i svobodní či uprchlí černí otroci. V pohraničí neexistovalo velké množství lidí bez práce či v extrémní bídě, jak tomu bylo často ve velkých městech centrálních oblastí. Na druhé straně malá skupina tradiční kreolské oligarchie, pocházející z bývalých koloniálních vrstev, zde mohla být v období nezávislosti rychleji doplněna novými boháči, pocházejícími například z bývalých armádních důstojníků, využívajících sekularizovaných misíí v Kalifornii, nebo obchodníků a rančerů, věnujících se chovu koní, dobytka či ovcí a pěstování bavlny pro severoamerický trh.

Na velkých rančích pracovali peóni, pocházející mimo jiné z řad christianizovaných Indiánů původních misíí. Původně svobodní Indiáni byli v době sekularizace bez ochrany misionářů a místní statkáři jim tak mohli volně nabízet určité zboží nebo alkoholické nápoje, jejichž cenu pak museli jako dlužníci splácet svou prací. Indiánští či mestičtí peóni měli být po splacení svých dluhů opět svobodní, ovšem ve skutečnosti již většinou nebyli schopni z této situace nikdy vybřednout a jejich pracovní podmínky je stavěli do obtížné situace bez jakýchkoliv práv. Mexické zákony tak sice striktně zakazovaly otroctví a nařizovaly jejich osvobození, ovšem pozice peónů a osobních sluhů v nich zůstala zachována. Díky těmto zákonům severoameričtí pěstitelé bavlny své černé otroky na mexickém území oficiálně označovali jako sluhy, *servidores*, peóny, nebo jim vystavovali po překročení hranice fingované pracovní smlouvy. Postavení černochoů v mexickém pohraničí však bylo i přesto mnohdy kvalitnější, než tomu bylo na otrokářském Jihu USA.¹¹⁹

V pohraničí nebyla také tak striktně rozdělena práva jednotlivých pohlaví jako v centrálních oblastech a manželky Mexičanů zde požívaly dokonce větší míru samostatnosti než Severoameričanky, které po sňatku ztratily právo samostatně disponovat svým majetkem. Díky dávné

---

¹¹⁹ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 360 - 365.

španělské tradici patřil Mexičankám jejich majetek i po vstupu do manželství a mohly s ním nakládat podle své vlastní úvahy, a také vdovy nemusely být odpovědné za dluhy svých manželů. Ani Mexičanky však na druhé straně nezískaly právo zastávat veřejné úřady, nemohly volit a v rodině často zastávaly podřízené postavení, symbolizované například odděleným stravováním, poté co naservírovaly jídlo svému manželovi. Kromě nejvyšších vrstev společnosti bylo nezbytné, aby ženy v pohraničí kromě domácích prací vypomáhaly na poli nebo ranči, ale vedle toho byl zase jejich svět více otevřen kontaktům s mužskou společností. Asi nejrovnějšího postavení se dostalo ženám v oblastech bezprostředního ohrožení bojovnými nomádkými kmeny, kde značný počet úmrtí mnohdy postavil do čela hospodářství vdovu či svobodnou ženu. I přes tyto případy byl po celou dobu v pohraničí spíše nedostatek žen, zejména v oblastech soustředění vojenských posádek či hornických center.¹²⁰

Historičtí demografové, postrádající v tomto období solidní statistické údaje, se nacházejí v obtížné situaci, neboť nemohou potvrdit či vyvrátit teorie, podle nichž byla pohraniční společnost výrazně mladší, než tomu bylo ve vnitrozemí. Ženy v Kalifornii, kde byla vysoká úmrtnost, měly podle zpráv dobových cestovatelů běžně přes deset dětí, na východě pohraničního území zase naopak často údaje odpovídaly centrálním oblastem, se dvěma či třemi dětmi v rodině. Celkově lze konstatovat, že pokud byla místní společnost v průměru mladší než tomu bylo v tradičních oblastech, rozdíl zřejmě nebyl k celkové situaci tak extrémní.¹²¹

V období po vyhlášení nezávislosti však přesto nastal rychlý vzestup počtu obyvatelstva pohraničí. Jestliže se roku 1793 nacházelo podle sčítání obyvatelstva nejméně španělsky hovořících osedlých v Horní Kalifornii, 3,5 tisíce, a o něco více, 5 tisíc, jich bylo v provincii Texas, a

---

¹²⁰ *ibid.*, str. 365 – 369.

¹²¹ podrobnější údaje přinesl například DAVIS, James E.: *Frontier América, 1800 - 1840: A comparative Demographic Analysis of the settlement process*, Glendale 1977.

nejvíce, 31 tisíc, obývalo Nové Mexiko.¹²² Přestože se pro následující období údaje jednotlivých autorů liší, všichni shodně poukazují na masivní vzestup počtu obyvatelstva v pohraničí. Specifická situace nastala v polovině 30. let v Texasu, kde dosáhl počet obyvatel rychle 40 tisíc. Počet španělského obyvatelstva zde stagnoval a zvýšený počet obyvatel byl způsoben severoamerickou migrací. Na ostatním území došlo k populačnímu růstu zvláště díky přirozenému přírůstku nebo migraci z mexického vnitrozemí. Před vypuknutím mexicko-americké války bylo zjištěno okolo 7,5 tisíce obyvatel Kalifornie a 65 tisíc v Novém Mexiku.¹²³ Mimo oficiální údaje tohoto sčítání žila v této době na severu Mexika ještě řada kmenů usedlých či kočovných Indiánů, přičemž usedlých bylo na území Nového Mexika a zbytku Texasu odhadem 180 tisíc a na území Kalifornie dalších 72 tisíc.¹²⁴

I při maximálních odhadech počtu obyvatel, 115 tisíc španělsky hovořících na celém severu mexického území, však na teritoriu odpovídajícím přibližně polovině rozlohy země, žilo v té době jen asi 1,5% z celkového počtu 7 milionů obyvatel Mexika.¹²⁵

Díky obchodním kontaktům s jinými kulturními oblastmi se od počátku nezávislosti začal postupně měnit i typ oblečení, způsob života či konstrukce domů. Nejvyšší třídy rychle přejímaly módní prvky z hlavního města či z Evropy, zvláště ze Španělska a Francie, u nižších složek společnosti se změny ve způsobu života projevovaly jen pozvolna.

Na počátku období nezávislosti se způsob oblékání lišil podle regionů, společenského postavení i jednotlivých komunit a bez podstatnějších změn odpovídal stejnému stylu ručně zdobeného oblečení, jako tomu bylo již před stoletím. Obecně byli muži více konzervativní ve způsobu oblékání, avšak i oni vyměnili ve třicátých letech po vzoru hlavního města

---

¹²² VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *La Colonización e Independencia de Texas*, In: *Mitos de las relaciones...*, str. 49.

¹²³ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 384.

¹²⁴ McWILLIAMS, Carey: *North from Mexico, The Spanish-Speaking People of the United States*, Greenwood Press, New York-Westport-London, 1990, str.57.

¹²⁵ PIÑERA RAMÍREZ, David – VERDUGO de JUÁREZ, Isabel: *Consideraciones Generales*, In: *Vision Historica de la Frontera Norte de México*, UABC, Tijuana 1987, str. 182.

krátké kalhoty ke kolenům za *calzoneras*, dlouhé kalhoty zdobené stříbrnými knoflíčky nebo výšivkou, s rozstřiženou spodní stranou. Ženská móda byla mnohem proměnlivější zvláště u vyšších vrstev, které pravidelně zaznamenávaly příliv novinek z Paříže díky obchodnímu spojení s hlavním městem nebo Santa Fé, zbytek populace se však ve stylu odívání příliš nelišil od ostatních oblastí.¹²⁶

Plné protikladů byly i typy pohraničních obydlí. Někteří osadníci žili v domech zděných z *adobe*, jiní používali dřevo. V Kalifornii, kde bylo mírnější klimatické prostředí, byly populární střechy z červených tašek a vařilo se často před domy, které postrádaly vnitřní topeniště. Nové Mexiko zase charakterizovaly rovné, mírně zapuštěné střechy a srdce domácnosti okolo rohových krbů, potřebných zvláště v drsnějších zimách. Do klasického domku z *adobe*, *el corralita*, se obvykle vstupovalo nízkými dveřmi přímo do jediné tmavé místnosti s velmi skromným nábytkem. Jeho architektura byla dána obrannými principy, a proto měla jen několik malých oken, použitelných v případě nebezpečí jako střílny proti útočícím nepřátelům. Z vnějšku omítnuté stěny domků o tloušťce až tří čtvrtin metru výborně izolovaly teplotu. Severoameričtí kolonisté upřednostňovali dřevěné srubové domky, *cabins*, s křbovým kamenným komínem po jedné straně domu. Haciendy vyšší společnosti rančerů byly stavěny z kamene a měly větší počet místností, včetně oddělené kuchyně a určitého počtu samostatných ložnic, zařízených nábytkem z Evropy či severní Ameriky. *Sala*, hlavní obývací místnost, pak byla vyzdobena zrcadly, goblény a hodinami a nepostrádala hudební kout s klavírem. Díky zvýšeným obchodním kontaktům a migraci Severoameričanů do pohraničí se postupně místní vyšší vrstvy nechaly inspirovat dvouposchodovými domy, a při jejich výstavbě začali využívat i kvalitnější průmyslově vyráběné zboží i okenní sklo.

---

¹²⁶ unikátním zdrojem ikonografických materiálů k dějinám odívání v Mexiku této epochy je práce LINATI, Claudio: *Trajes civiles, militares y religiosas de México*, 1828, reprint například UNAM, México 1956.

Privilegované vrstvy stolovaly stříbrnými příbory a díky novým obchodním kontaktům mohly záhy používat i evropský porcelán či skleněné soupravy vyráběné v Pittsburgu. Většina chudších obyvatel pohraničí však při jídle pouze usedala na rohože, zvané *petates* či *jergas*, a ani příliš nezměnila svůj tradiční jídelníček založený na fazolích, kukuřici, mase a různých druzích papriček, zabalených v kukuřičných tortilách.¹²⁷

Na rozdíl od severoamerické formy osídlení pohraničí, založené na malých nezávislých rodinných farmách, žila i zde většina Mexičanů v souladu se španělskou koloniální tradicí v městských komunitách. V průběhu námi sledovaného období sice sice vznikl určitý počet odlehlejších rančů v Texasu a Kalifornii, ale jejich majitelé často disponovali dalším domem ve městě. Celkově zde došlo ke nárůstu obyvatelstva městských center, s výjimkou dnešní Arizony, ohrožované nájezdy nomádských kmenů. V roce 1846 dosáhl počet obyvatel Santa Fé a El Pasa počtu 5 tisíc a Albuquerque okolo 2 tisíc, ostatní novomexická města nepřesáhla více než půl druhého tisíce obyvatel. Hlavní centra Kalifornie Los Angeles, Santa Bárbara a Monterrey dosáhla počtu 1250, 1000 a 750 obyvatel. Na texaském území dosáhlo před odtržením španělsky mluvící obyvatelstvo počtu 1500 pouze v San Antoniu a v La Bahii (Goliadu).¹²⁸

Podoba nejstarších mexických pohraničních měst, jako San Diego, Albuquerque, Santa Fé, či San Antonia de Bexar, se obvykle nelišila od těch vnitrozemských. Využívala buďto dědictví misijních redukci, oddělujících hospodářské budovy, dům kněží a chrám od menších domků Indiánů, či centrálních čtvercových náměstí s chrámem a protilehlými budovami úřadů, uplatňovaných španělskými lokátory již od počátku kolonizace Nového Španělska. Mladší města v pohraničí, jako například Monterey, však již tento racionální a hygienický systém ne vždy

---

¹²⁷ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 374–478.

přesně respektovala. Ruský cestovatel Ferdinand Petrovič Wrangel popisoval toto město jako pouhý shluk domů bez jakéhokoliv pořádku či symetrie a všimal si řady neodklizených koster dobytka v okolí, jiní cestovatelé se zase pozastavovali nad houfy prasat a psů, kteří svými exkrementy znečišťovali ulice většiny pohraničních měst.¹²⁹ Ve městech fungovaly zdravotní výbory, *juntas de sanidad*, jež se marně pokoušely kontrolovat zachovávání hygienických opatření, ale osvědčovaly se zejména při koordinaci očkování proti epidemii neštovic či ochrany před prvními útoky cholery.¹³⁰

Nejvýznamnějším místem setkávání pohraniční společnosti byl chrám, kde se všichni účastnili nedělních bohoslužeb i církevních fiest u příležitosti svátků všeobecných (jakými bylo Tělo Páně, vánoční půlnoční (kohoutí) mše, Zelený čtvrtek, Velký pátek), specificky mexických (zjevení panny Marie Guadalupské), či svátků lokálních patronů. I v pohraničních městech pak byly vedle různých církevních bratrstev zakládány po roce 1821 tzv. vlastenecké výbory, *juntas patrióticas*, dbající na přípravu a průběh jednotlivých oslav. Od roku 1825 organizovali podle nařízení federální vlády i oslavy dne nezávislosti. V texaském San Antoniu například zabírala oslava obvykle tři dny a začínala, jako po celém Mexiku, již 15. září večerním průvodem s pochodněmi, kanonádou a vyzváněním kostelních zvonů. Následujícího dne pokračovaly hlavní oslavy slavnostní mší, vojenskou přehlídkou, amnestií uvězněných pro lehčí přestupky a proslovy s oficiálním čtením textu *Grita de Dolores* a navečer se konala taneční zábava, *fandango*, využívající motivy barev národní trikolóry. Poslední den oslav vystřídal to nejlepší barevné oblečení z taneční zábavy smutek, aby si občané připomněli padlé v bojích za nezávislost. V průběhu všech oslav pak byl

---

¹²⁸ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, p. 384.

¹²⁹ ibidem, cituje: PINTOS MIMÓ, LUISA (ed. a trans.): *WRÁNGEL, Ferdinand P: De Sitka a San Peterburgo al través de México. Diario de una expedición 13-X-1835 - 22-V-1836*, México 1975, str. 44.

¹³⁰ TIJERINA, Andrés: *Tejanos and Texas under the Mexican Flag 1821 – 1836*, Texas A&M University Press, College Station 1994, str. 48.

vlastenecký výbor zodpovědný i za dostatek občerstvení, hudbu a oficiální proslovy.¹³¹

V období nezávislosti se poprvé v pohraničí pohybovaly ve větší míře skupinky kočovných *maromeros*, provazochodců, akrobatů a herců, a o něco úspěšněji se rozvinuly kohoutí zápasy, avšak nikdy zde nezdolala tradiční forma hispánských zábav, *corrida*, jejíž představení zde nabízelo pouze Santa Fé. Na počátku 30. let na sever dorazila i první móda kulečnicku.¹³²

S příchodem mexické nezávislosti se v pohraničí zlepšily i možnosti školní výuky a tištění periodik, knih či propagačních brožur, přičemž hlavní aktivita zde byla na straně severoamerických osadníků v Texasu. Skrovný počet knih, který pronikl v koloniálních dobách na pohraniční území patřil zvláště k okruhu náboženské literatury, která kolovala mezi misionáři, nebo zábavné literatury šířené mezi společnostmi španělských koloniálních úředníků a nejvyšších kreolských složek. Odlehlost pohraničí zřejmě více než ostražitost úředníků způsobila větší svobodu šíření heretických či zakázaných knih, jakou byla od roku 1803 například Rousseauova Společenská smlouva, jejíž čtení mělo být postihováno exkomunikací. Bohaté rodiny postupně budovaly velké knihovny, avšak nižším vrstvám pohraničí byly knihy často nedostupné. Jestliže v dobách kolonie existovala možnost vzdělání v pohraničí zejména prostřednictvím církevních či soukromých škol, vznikla po vyhlášení nezávislosti vládní iniciativa pro zakládání škol veřejných, které měly zajistit budoucí společenský pokrok a uplatnění liberálních svobod. I pohraničí se stalo mnohem otevřenější vzdělání a přísunu nových podnětů, zejména s promigrační aktivitou federální vlády, která zde umožnila příchod vzdělanějších lidí, kteří mohli působit jako učitelé. V období nezávislosti tak vznikaly základní školy takřka všude, kde si rodiče byli schopni platit učitele. Školy byly obecně určeny pouze chlapcům, kteří se učili ve velkých třídách přesahujících stovku žáků, s nimiž učiteli pomáhali

---

¹³¹ TIJERINA, Andrés: *Tejanos and Texas...*, str. 49 - 50.

pokročilejší z dětí. Základem učiva bylo čtení, psaní, matematika, základy věd a náboženství. V pohraničí však byla mnohem složitější situace, než tomu bylo podle idealistických představ v hlavním městě, učitelé často nebyli kvalitní a rodiče nebyli postihováni, pokud do škol neposílali své děti. Bohatší rodiny si nadále najímaly soukromé učitele, nebo posílaly své děti studovat do vnitrozemí Mexika a do zahraničí. Naprostá většina knih i periodického tisku byla do pohraničí distribuována z vnitrozemí a první pokusy o vydávání samostatných tiskovin tak vznikly mezi Austinovými severoamerickými osadníky v San Antoniu, kde již v roce 1823 začaly vycházet první dvojjazyčné noviny. Většího rozšíření pak zaznamenal pokus Godwina Brown Cottona *The Texas Gazette*, založený roku 1829. V polovině 30. let začaly americké tiskoviny úspěšněji pronikat i do Nového Mexika a Kalifornie, kde však měla většina mexických projektů pouze krátkodobou existenci.¹³³

Při nedostatku vyšších typů vzdělání v pohraničí bylo umožněno postupné začlenění všeobecně vzdělanějších Severoameričanů do některých významnějších funkcí, souvisejících zejména s výkonem soudních a samosprávních pravomocí. Zejména na území Texasu se jim tak podařilo ještě před jeho separací získat značný ekonomický vliv. Mezi mexickým a severoamerickým prostředím přitom docházelo ke značné kulturní výměně, kdy Severoameričané přijali některé hispánské právní úpravy v oblasti těžby minerálů a kontroly vodních zdrojů a naučili se i několik pokročilejších technik získávání drahých kovů. Anglosasští kovbojové zase adoptovali prvky výstroje místních *vaqueros*, včetně techniky lasování. Výměna probíhala i v opačném směru, a tak se zejména *tejanos* na území východního Texasu od počátku 30. let značně přiblížili svým Severoamerickým sousedům. V těchto nových podmínkách došlo i na výměnu jazykovou a základní znalost angličtiny se rychle šířila zejména mezi místními obchodníky, napojenými nejen na hlavní proud

---

¹³² WEBER, David, J: *La frontera norte de México...*, 405 – 406.

¹³³ WEBER, David J: *La frontera norte de México...*, 400 – 403.

zboží ze Santa Fé. Rozšíření angličtiny v Texasu dokumentovalo i doporučení některých federálních politiků, vytvořit stát Coahuilla a Texas jako oficiálně dvojjazyčný, kde by se všechny zákony a rozhodnutí guvernéra překládaly do angličtiny.¹³⁴

V období po roce 1821 se pohraniční společnost, odpovídající do té doby charakteru většiny území koloniálního Nového Španělska ležícího mimo centrum ústřední moci, začala vyznačovat novým charakterem, který ji výrazně odlišoval od zbytku území. Kulturní bariéry, které do té doby oddělovaly Mexičany od Severoameričanů, se zde začaly rozplývat do té míry, že vytvořily jiné, jež oddělovaly pohraničí od zbytku mexického území. Sociální a kulturní změny provázející období nezávislosti, společně se zklamáním, jež zdejší obyvatelé pocítili ze změn ústředního politického vedení, duchovní péče, vojenské pomoci a ekonomické stability přispěly k separaci pohraničí od zbytku země v dobách politických krizí.

---

¹³⁴ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, citace dopisu J. N. Almonteho, str. 403.

Kapitola pátá: KOEXISTENCE A PROBLÉMY

5. 1. *Manifest Destiny* a americký expanzionismus

Základy soutěživosti a úspěšnosti severoamerické společnosti, založené na individuálních schopnostech jednotlivce, navázaly na dědictví náboženského puritanismu, s představou o vlastním předurčení vybudovat na zemi ideální Boží obec, které bylo podloženo úspěšnou zkušeností kolonizace divočiny. S tímto náboženským základem a se smyslem pro praktičnost v reálném životě tak byla na pobřeží Atlantiku vytvořena nová dynamická společnost, jež překročila řadu omezení, svazujících do té doby tradiční evropská společenství. Jak upozornil Frederick Jackson Turner,¹³⁵ severoamerickou společnost charakterizovala od počátku také možnost disponovat značným množstvím volné půdy, jež v pohledu většiny evropských kolonistů stačila pro představu o lepším životě za oceánem. Zvýšený hlad po půdě stimulovala na počátku 19. století i poptávka anglického textilního průmyslu po zvýšení objemu produkované bavlny. Tyto podněty tak směřovaly zájem osadníků od pobřeží, již kolonizovaného, dále na západ, jenž se v obecné představě nově příchozích vždy jevil jako příslib bohatství.

Teritorium Spojených států amerických představovalo významný prostor přesunu obyvatel a výrobků i prostředí, v němž se soutěžilo o tradičně významné zdroje zájmu na americkém kontinentu, jakými byly zejména drahé kovy a kožešiny. V průběhu první poloviny 19. století se zde vytvořily tři hlavní regiony se specifickými ekonomicko-politickými charakteristikami. Prvním byla oblast Severu, jež se zvláště po druhé válce s Británií rozvinula v průmyslovou základnu země s nejhustší sítí vnitřních komunikací a také sem směřovala většina zahraničních imigrantů. Hlavním ekonomickým potenciálem Jihu se stala velkoprodukce bavlny s orientací na vývoz do Evropy, přičemž zdejší

---

¹³⁵ TURNER, Frederick Jackson: *The Significance of the Frontier in American History*, IN: WEBER, David J. and RAUSCH, Jane M.: *Where Cultures Meet*, op.cit., str. 1 – 2.

plantážní hospodaření stále využívalo otrocké práce. Postupně se do popředí dostávala i oblast Západu, soustředěná ve 20. letech zejména v údolí povodí řeky Ohio, kde převažovali „pionýři,” střední zemědělci, preferující dle klimatických a půdních podmínek buď produkci bavlny s menším počtem otroků či v obilnin a hovězího dobytka v podobě rodinných farem. Oblast Západu, s hlavním těžištěm spolupráce se středními státy na východním pobřeží, jež tradičně reprezentovaly nejvyšší míru tolerance a spolupráce mezi rozdílnými národostními a náboženskými komunitami, se v této době stala faktorem vyvažujícím vzájemné antipatie pobřežních regionů a základem charakteristiky Spojených států, jak byla chápána i v následujícím století.¹³⁶

Vnitřní politice pak v tomto období dominovala čtyři základní témata, která se týkala šíření otroctví, otázek celní politiky, federálního financování výstavby komunikací a ceny volné půdy, přičemž zejména první dvě silně narušovala vnitřní soudržnost federace mezi průmyslovějším Severem a zemědělským Jihem. Na severu se postupně prosazovaly myšlenky abolicionismu, které se snažily zamezit šíření otroctví, přičemž spornou otázku na několik desetiletí řešil Missourijský kompromis ze 3. března 1820. Ten určil jižní hranici toho státu na rovnoběžce 36°30', jako maximální linii, kam mohou do budoucna zasahovat v rámci Unie otrokářské státy. Spor o výši cel na ochranu průmyslového zboží ze severu či o snížení ceny jižanských zemědělských komodit na evropském trhu, jež vyvolal krizi starých republikánů a de facto vedl ke vzniku Demokratické strany Andrewa Jacksona, i značnou míru nevole zejména v Jižní Karolíně, která po sérii zákonů z let 1828 a 1832 vyhlásila politiku nulifikace, anulování nepopulárního federálního zákona, byl vyřešen novým kompromisním zákonem o clech z 1. března 1833.¹³⁷

---

¹³⁶ TURNER, *The Significance of the Frontier...*, str. 13.

¹³⁷ Tato témata sleduje např. VELASCO MÁRQUEZ, Jesús: *Regionalismo, partidismo y expansionismo. La política interna de Estados Unidos durante la guerra contra México*, Historia Mexicana, roč. 47, číslo 2, (1997), str. 313 – 319.

Po depresi z roku 1819, kdy zkrachovalo velké množství spekulantů i farmářů, přijal federální kongres roku 1820 nový pozemkový zákon, jenž nařizoval zaplatit za nově získanou státní půdu v hotovosti, avšak na druhou stranu také snížil minimální cenu za akr (ze 2 na 1,25 US\$) i minimální výměru zakoupené parcely (ze 160 akrů na polovinu). Nejlevnější farmu o rozloze přibližně 32 ha tak bylo možno získat za 100 US\$, což otevřelo nové možnosti středním farmářským vrstvám. Obyvatelé Západu však toužili získat ještě více a tak postupně vyžadovali od federální vlády právo záboru pro toho, kdo území jako první obsadí a obdělá, či další úlevy, načež vláda reagovala dalším změkčováním pozemkových zákonů v letech 1830 a 1854.¹³⁸

Mezi léty 1820 a 1837 ekonomika Spojených států prudce rostla, přičemž vedle rozvoje manufakturní výroby narostl i objem produkce bavlny, jemuž napomáhaly nové zlepšené výrobní postupy a nové pomůcky, jakou byl například Withneyův odzrňovací stroj. Zlepšilo se i dopravní spojení, využívající kombinace systému průplavů, silničních tahů i prvních železničních tratí, jejichž výstavba se za Jacksonovy vlády postupně přesouvala z federálních zdrojů na vnitřní rozpočty jednotlivých států či soukromých investorů.

Klidu a prosperitě severoamerického území měla posloužit i aktivita namířená proti původním indiánským komunitám. Již za administrativy Jamese Monroea se začaly na federální úrovni prosazovat první úvahy o tom, že Indiáni jsou překážkou dalšího rozvoje společnosti a vláda začala připravovat nové Indiánské teritorium kolem řeky Arkansas, kam chtěla postupně odsunout všechny východní kmeny, aby zde mohly žít nerušeně, podle svých vlastních zvyklostí a zákonů. S nástupem Jacksonových demokratů k moci se předchozím váhavým pokusům dostalo silnější podpory a transporty Indiánů západně od Mississippi byly v první polovině 30. let postupně realizovány. Po příkladu prvních Čoktů, následovali po Jacksonově znovuzvolení i kmeny Čikasů, Kríků a po

---

¹³⁸ DAVIDSON, James West (and co.): *The Nation of Nations, The Opening America*, Mc

několika drobných válečných kampaních i části Seminolů a Sauků. Největší pozornost vzbudil osud posledního z velkých kmenů georgijských Čerokijů. Kmen došel ve své akulturaci v rámci USA nejdále ze všech tzv. „civilizovaným“ kmenů, neboť na jeho území byly vydávány vlastní noviny a uplatňovalo se i plantážní pěstování bavlny. Svému odchodu vzdoroval nejdéle ze všech, přičemž se dokonce pokusil 4. července 1827 o vyhlášení Čerokijské republiky. Nakonec ale byla jednota Čerokijů narušena kombinací aktivity některých ambiciózních kmenových vůdců spolu se sliby a výhrůžkami federální vlády. Hlavní skupina kmene v počtu 15 tisíc členů musela na přelomu let 1838 – 39 za značných ztrát překročit Mississippi, aby po několika desítkách let musela opět ustoupit nátlaku dalších osadníků i z těchto nově přidělených území.¹³⁹

Spojené státy v tomto období nesouhlasily s podřízeností Ameriky evropským zájmům, jak můžeme vidět již v době vlády prezidenta Monroea, kdy USA v březnu 1822 jako první stát mimo Latinskou Ameriku oficiálně diplomaticky uznaly nově vzniklé republiky Spojených laplatských provincií (Argentinu), Chile, Velkou Kolumbii, Peru i Mexické císařství¹⁴⁰ i v Monroeově doktríně, prezentované prezidentem v kongresu dne 2. prosince 1823. Její autor, ministr zahraničí John Quincy Adams, v ní nastínil budoucí priority severoamerické zahraniční politiky, když za ohrožení vlastních zájmů Spojených států viděl snahy rozvíjet kolonizační aktivity evropských mocností na svobodných územích západní polokoule. Tyto priority chápaly za ohrožení míru a bezpečnosti USA každý pokus o šíření evropského politického systému na dosud nekolonizovaných územích Ameriky, jakékoliv evropské vměšování do vnitřní situace amerických států, za což se Spojené státy rozhodly

---

Graw-Hill, New York, 1990, str. 354 – 355.

¹³⁹ OPATRŇ, Josef: *Poslední indiánské války*. MF, Praha 1990, str. 21 – 50.

¹⁴⁰ SCHÄFER, Peter.: *Prezidenti USA. Od George Washingtona po Billa Clintona*. MF, Praha 1993, str. 71

nevměšovat do stávajících evropských kolonií či do vnitřních záležitostí evropských mocností.¹⁴¹

Pod dojmem úspěchů domácího hospodářství i fyziokratických myšlenek, upřeli vůdčí severoameričtí politikové, zvláště Thomas Jefferson, John Quincy Adams a Andrew Jackson, svůj zájem v několika prvních desetiletích existence Spojených států amerických na nová území, spadající pod kontrolu slabších sousedů. Proces šťastných teritoriálních zisků na počátku 19. století byl ve své podstatě základem ambiciózní a plánovité expazivní politiky, rozvíjející se v průběhu následujícího čtvrtstoletí. Na jedné straně byla příležitostí vyvolat rychlé nacionalistické nadšení, ale na druhé straně sloužila i k regionální konfrontaci mezi Severem a Jihem, či hlavních politických proudů. Při rychlé demokratizaci vládních institucí se expanzionismus stal podstatnou součástí agendy všech hlavních politiků Spojených států druhé čtvrtiny 19. století, kteří ji v různých fázích své politické činnosti různou měrou akcentovali.¹⁴²

Mezi představiteli strany whigů to byl zejména John Quincy Adams, jenž se snažil již jako ministr zahraničí USA za Monroeovy vlády prosadit zisk území Texasu v rámci jednání o pohraniční linii s Novým Španělskem; později, když už byl prezidentem, dokonce trval na získání tohoto území, nicméně v roce 1844 se postavil rozhodně proti stejnému zájmu demokratů, aby se roku 1846, když byla nastolena otázka sporu s Velkou Británií ohledně území Oregonu, opět zaujal svůj expanzionistický postoj.¹⁴³ Henry Clay,¹⁴⁴ jenž jako vůdce Sněmovny

---

¹⁴¹ MAY, Ernest R.: *The Making of the Monroe Doctrine*, Belknap Press of Harvard University, Cambridge (MA) 1992.

¹⁴² VELASCO MÁRQUEZ, Jesús: *Regionalismo, partidismo y expansionismo...*, op. cit. str. 320 – 321.

¹⁴³ John Quincy Adams (1767 - 1848), patřil mezi nejvýznamnější tvůrce severoamerické zahraniční politiky první poloviny 19. století. Pocházel z vážené massachusettské rodiny pozdějšího druhého prezidenta USA a ve své ranné kariéře nejprve cestoval s otcem po evropských diplomatických misích a poté působil jako velvyslanec v Holandsku, Prusku, Rusku a Velké Británii. V roce 1817 vstoupil do Monroeovy administrativy a ve funkci ministra zahraničí podepsal hraniční smlouvy se Španělskem i Velkou Británií a stal se ideovým tvůrcem Monroeovy doktríny. Jeho prezidentské období mezi léty 1825 – 1829 však bylo poznamenáno nesouladem s Kongresem, jenž blokoval většinu jeho návrhů. Na konci prvního volebního období byl poražen Andrewem Jacksonem a od roku 1830 až do své smrti působil jako opziční

reprezentantů v roce 1821 odmítl, aby bylo území Texasu zahrnuto do území nárokovaného na nezávislém Mexiku v rámci smlouvy z roku 1819, jako ministr zahraničí prezidenta Adamse instruoval velvyslance Joela R. Poinsetta, aby intenzivně zkoumal možnosti koupě Texasu od mexické vlády,¹⁴⁵ ovšem když už byl roku 1844 sám prezidentským kandidátem, zaujímal pro jeho anexi oficiálně mnohem opatrnější postoj. Daniel Webster, snad nejmírnější expanzionista mezi politiky své epochy, se snažil během svého úřadování ve funkci ministra zahraničí za prezidenta Johna Tylera zaplést Velkou Británii do možnosti, že by jim Mexiko postoupilo zátoku San Francisco výměnou za dohodu o území Oregonu; ačkoliv měl vždy zájem o Kalifornii či stál u zrodu zájmu USA o Havajské ostrovy, neposkytl nikdy otevřenou podporu anexi Texasu, kdy dokonce na protest proti ní odstoupil roku 1843 z pozice ministra zahraničí, ani válce proti Mexiku či důvodům k připojení jeho dalšího území.¹⁴⁶

Na opačné straně politického spektra stál vůdce Demokratické strany Andrew Jackson, jenž se stal nejvýznamějším expanzionistou tohoto období vůbec.¹⁴⁷ Přestože již ve dvacátých letech vždy prosazoval

---

poslanec Kongresu, bojující za občanská práva a odsuzující otroctví i anexi Texasu a válku s Mexikem. Současné biografie Johna Quincy Adamse v době prezidentského úřadu viz.: HARGREAVES, Mary W. M.: *The Presidency of John Quincy Adams*, University Press of Kansas, Lawrence 1985, a v pozdním období jeho života viz.: RICHARDS, Leonard L.: *The Life and Times of Congressman John Quincy Adams*, Oxford University Press, New York 1986.

¹⁴⁴ O Clayovi píše například: COTHRUM, Dallas IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, op. cit, str. 98 – 99.

¹⁴⁵ Podrobnosti o Poinsettově činnosti viz. LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican – United States Diplomacy: A Critical Analysis of the Alamán-Poinsett Confrontation, 1825*, TAM, roč. 38, číslo 1, (červenec 1981), str. 87 – 110.

¹⁴⁶ Websterova biografie, viz.: BARTLETT, Irving H.: *Daniel Webster*, Norton, New York 1978.

¹⁴⁷ Andrew Jackson (1767 - 1845) byl prvním prezidentem USA pocházejícím z lidového prostředí a později se stal symbolem rozvoje masové demokracie USA. Rodiče, irští přistěhovalci žijící v pohraničí Jižní Karolíny, brzy zemřeli a Jackson za války o nezávislost zažil i konfrontaci s britskou armádou. Přes počáteční nízké vzdělání se po jejím skončení věnoval studiu práv a později farmaření a advokátské praxi a v Tennessee, za něž byl krátce nominován i do federálního Kongresu. Jeho všeobecná známost vzrostla za britsko-americké války, kdy ve funkci generála milice úspěšně bojoval s britskými oddíly i s jejich indiánskými spojenci a zvítězil u New Orleans. Poté absolvoval z pověření prezidenta Monroea několik vojenských kampaní proti floridským Seminolům, přičemž jeho aktivity vedly k připojení tohoto území k USA. Po krátkém působení ve funkci guvernéra Floridy odešel zpět do Tennessee, kde byl roku 1823 zvolen federálním senátorem. Po porážce v prezidentských volbách od Johna Quincy Adamse, zformoval Demokratickou stranu s podporou Jižanů, západních osadníků i zástupců nízkých vrstev a po svém vítězství poprvé uplatnil systém „vítěz bere vše,“ v němž nahradil

připojení Texasu a Kalifornie, v době závěru svého prezidentství se v rámci abolicionistických sporů uvnitř Unie a mírové politiky vůči Mexiku i evropským mocnostem musel spokojit s neutrálním postojem své vlády v otázce odtržení Texasu a nereagoval na opakované žádosti obyvatel tohoto otrokářského státu na připojení ke Spojeným státům.¹⁴⁸ Až v době zvolení svého politického nástupce Martina Van Burena uznal Texas v poslední den svého úřadu, 3. března 1837, jmenováním amerického obchodního zplnomocněnce. Roku 1844, když už byl dávno na politickém odpočinku, podpořil v rámci prezidentské kampaně Jamese Knoxe Polka a znovu navázal na svou expanzionistickou rétoriku žádostí o anexi Texasu.¹⁴⁹ Van Buren se nejprve v Senátu stavěl proti zájmu prezidenta Adamse na účasti USA na Panamerickém kongresu a jako ministr zahraničních věcí prezidenta Jacksona projevil zájem na připojení Texasu a Kalifornie, což bylo zřejmé z jeho instrukcí novému velvyslanci v Mexiku Anthony Butlerovi.¹⁵⁰ Když se však stal prezidentem musel pokračovat v dědictví Jacksonovy neutrální politiky. V době hospodářské krize a prudkých abolicionistických sporů uvnitř Unie odmítl dovést do konce anexi Texasu a dokonce inicioval vytvoření smírčí komise, řešící sporné otázky mezi nově vytvořenou republikou a její bývalou mateřskou zemí, jež vedly k urovnání vztahů Spojených států s Mexikem. Když se čtyři roky po své volební porážce pokusil o svou další prezidentskou nominaci, vystoupil uvnitř demokratů proti anexi Texasu a podlehl expanzionisticky laděnému Jamesi K. Polkovi.¹⁵¹ Poslední z velkých

---

všechny významné úřady svými příznivci. Jeho vládu charakterizovala demokratizace společnosti i vytvoření nového systému politických stran, omezení vlivu národní banky, pozemkové spekulace a přesídlování indiánů. Díky mezinárodní situaci však musel zmírnit svůj přístup k otázce expanzionismu. Po předání moci jeho nástupci Van Burenovi odešel do ústraní a zemi brzy zasáhla ekonomická krize, která postihla i jeho vlastní hospodaření. Až do konce života se pak jako soukromá osoba vyjadřoval k politickým otázkám, podporoval Van Burena a Jamese K. Polka v prezidentských kampaních a zasazoval se za anexi Texasu. Současná Jacksonova biografie viz: COLE, Donald B.: *The Presidency of Andrew Jackson*. University Press of Kansas, Lawrence 1993.

¹⁴⁸ COLE, Donald B.: *The Presidency of Andrew Jackson ...*, str. 132 – 134.

¹⁴⁹ SCHÄFER, Peter.: *Prezidenti USA ...*, str. 97.

¹⁵⁰ LAMAR, Curt: *A Diplomatic Disaster. The Mexican Mission of Anthony Butler, 1829 – 1834*, TAM, roč. 45 (1988), str. 1 - 17

¹⁵¹ Van Burenova biografie viz: NIVEN, John: *Martin Van Buren. The Romantic Age of American Politics*, Oxford University Press, New York/Oxford 1983.

postav tohoto období John Caldwell Calhoun započal svou politickou kariéru během války 1812 jako válečný jestřáb a později ji ve 20. letech spojil s otevřenou expanzionistickou rétorikou, již korunoval jako poslední ministr zahraničních věcí prezidenta Tylera, kdy se stal architektem anexe Texasu. O několik měsíců později, již jako opoziční senátor za Jižní Karolínu, se však stal nejostřejším kritikem války proti Mexiku a všech zájmů na rozšíření teritoria Spojených států administrativou prezidenta Polka.¹⁵²

Úspěšnému tažení americkým kontinentem dala nakonec filozofickou oporu teze předurčení osudem, *Manifest Destiny*, jež byla poprvé využita roku 1845 v souvislosti s anexí Texasu Spojenými státy. Termín tehdy uplatnil novinář John O'Sullivan, editor New York Morning News a Democratic Review. Podle něj byly Spojené státy americké poslušny Božího přání, jež je pověřilo zajištěním štěstí pro lidstvo. Současně se zde křížila směs důvodů strategie, komunikačních možností, obchodu a politiky, společně s lidským blahobytem, závisejících na demokratických institucích, jež byly spojeny s formami soudnictví, morálních a náboženských tradicí, jimiž byla vytvořena nová severoamerická společnost.¹⁵³ Ani zdánlivá ušlechtilost myšlenek *Manifestu Destiny* či dřívějších myšlenek expanzionismu z dob vlivu jacksonovské demokracie však nedala podle řady historiků, jako například Andrease Reichsteina,¹⁵⁴ Spojeným státům právo zasahovat do záležitostí jiných svrchovaných států za účelem rozšíření svého území.

Podle Carlose Bosche Garcíi: „*Od okamžiku, kdy se počalo jednání s Mexikem, jako částí latinského světa, o upřesnění jižní hranice suverenity Spojených států, bylo zřejmé, že se hledala první dělicí linie,*

---

¹⁵² o Calhounovi píše např.: COTHRUM, Dallas, In: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 69

¹⁵³ BOSCH GARCÍA, Carlos: *La política diplomática de la expansión*, In: *De la rebelión de Texas a la Guerra del 47*, Editorial Patria, México 1994, str. 108.

¹⁵⁴ REICHSTEIN, Andreas V.: *¿Un caso de Destino Manifesto?* IN: *De la rebelión de Texas...*, str. 77.

jež, třebaže dohodnutá zahraničními účastníky (USA a Španělskem), zajistí minimum klidu. Toto byl počátek oněch mexicko-severoamerických jednání, jež jasně ukázala, jak Spojené státy sledovaly propojení kontinentu pod svým vlivem. Mimochodem, toto propojení tak vytvořilo i velké americké kulturní rozhraní, jež oddělilo svět latinský a anglosaský.“

155

5. 2. Mexiko v Santa Annově období

Když se po skončení krátkého císařského intermezza vydalo i Mexiko cestou republikánského federativního uspořádání, disponovalo přibližně obdobným teritoriem i počtem obyvatelstva jako jeho severní soused. Oplývalo rovněž značnými zdroji přírodního bohatství, jež vedly řadu návštěvníků k optimistickým prognózám jeho budoucí prosperity. Vývoj následujících tří dekád však tyto původní představy nenaplnil.¹⁵⁶ Společnost v Mexiku a USA totiž měla více odlišností než společných znaků. Jedním z nich byl rozdílný populační přírůstek. Zatímco se USA po britsko-americké válce zcela otevřely novým přistěhovalcům a počet jejich obyvatel se do poloviny 19. století zvýšil více než třikrát, Mexiko zatížené vnitřními problémy populačně stagnovalo a jeho přírůstek tak ve stejném období činil pouhou jednu čtvrtinu.¹⁵⁷

Mexická společnost také nebyla schopna pozměnit dědictví koloniální sociální stratifikace. Na jedné straně sice vláda zrušila otroctví a hlásala rovnost všech obyvatel, avšak značný počet oficiálně svobodných vrstev společnosti zůstával i nadále v pozici vazalů s okleštěnými právy. Na

---

¹⁵⁵ BOSCH GARCÍA, Carlos: *La política diplomática de la expansión ...*, op. cit., str. 106.

¹⁵⁶ Základní přehled politického a hospodářského vývoje tohoto období v mexickém prostředí viz. VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Los primeros tropiezos*. IN: KOL.: *Historia general de México*. El Colegio de México, México 2000, : str. 525 – 580. Sociální a kulturní aspekty mexické společnosti viz.: OLIVERA, Ruth R. – CRÉTÉ, Liliane: *Life in Mexico under Santa Anna, 1822 – 1855*. University of Oklahoma Press, Norman and London 1991.

¹⁵⁷ dle údajů publikovaných dvojicí Rodríguez a Vincentová se počet obyvatelstva USA roku 1810 pohyboval na 7,2 milionech a roku 1850 dosáhl 23,2 milionu, u Mexika se ve stejném období počet 6 milionů zvýšil na pouhých 7,5 milionu roku 1850. RODRÍGUEZ, Jaime E. – VINCENT, Kathryn: *It Takes Two to Tango*. IN: . RODRÍGUEZ, Jaime E. – VINCENT, Kathryn: *Myths, Misdeeds, and Misunderstandings. The Roots of Conflict in U.S. – Mexican Relations*, SR Books, Willmington 1997, tabulka na str. 10.

druhé zde přetrvával vliv bohaté kreolské vrstvy, jež vedle nejvyšších úřadů nového státu kontrolovala spolu s církevní hierarchií již od koloniálního období největší a úrodnější oblasti zemědělské půdy. Tyto konzervativní vrstvy nebyly vždy nakloněny radikálním reformám liberálních vlád a od poloviny 30. let proti nim dokonce tvrdě vystoupily.

Mexiko rovněž postrádalo kvalitní síť pozemních komunikací. Hornaté pásy *Sierras* oddělovaly pobřeží Tichomoří i Mexického zálivu od oblasti centrální náhorní roviny, z níž vedla již od koloniálních dob hlavní ekonomická tepna přes Pueblu do Veracruz. Vedle ní byla s hlavním městem Ciudad de México dostatečně propojena pouze tradiční centra Jaliska, Michoacánu a severněji položených hornických center, jež však v době nezávislosti značně upadla. Bezpečnost dopravy mezi těmito oblastmi však i mimo období politických nepokojů ztěžovaly bandy povstalců či banditů.¹⁵⁸

Vedle obtížných ekonomických podmínek ochromovaly fungování mexické společnosti politické šarvátky, nízký stav federálního rozpočtu i tradiční korupce správních úředníků.¹⁵⁹

Stejně jako v dalších oblastech Latinské Ameriky se i v Mexiku po válce za nezávislost projevil poměrně silný regionalismus, jenž byl charakterizován značným vlivem *caudillos*. John Lynch charakterizuje *caudilla* jako lokálního vůdce se silnou autoritou, nezávislou na formálních institucích, jenž byl typickým produktem válek za nezávislost. *Caudilla* charakterizuje třemi základními znaky: ekonomickou bází, sociální základnou sympatizantů a politickým projektem. V době nezávislosti se nejprve objevil jako místní hrdina, silný muž svého regionu, odvozující svoji autoritu od držby půdy či vojenských úspěchů, jenž v okamžiku krize centrální moci nahradil nefungující veřejné

---

¹⁵⁸ podrobnosti o aktivitě banditů v tomto období viz.: VANDERWOOD, Paul: *El banditaje en el siglo XIX: una forma de substitir*. Historia Mexicana, roč. 34, č. 1 (julio-septiembre 1984) (133), str. 41 - 75.

¹⁵⁹ PLETCHER, David: *The Diplomacy of Annexation. Texas, Oregon, and the Mexican War*. University of Missouri Press, Columbia 1973, str. 31-32.

instituce svým vlivem. Při své cestě k moci si vytvořil skupinu klientů, která za svou loajální podporu očekávala nějaké osobní výhody.¹⁶⁰

Fernando Díaz Díaz v osobě regionálních vůdců republikánského Mexika dále odlišuje *cacique* (*cacique*), charakterizovaného jako v případě guerrerského Juana Álvareze spíše venkovskou mentalitou, s níž chránil regionální zájmy před ústřední mocí, a vlastního *caudilla*, opírajícího se o městské prostředí, v němž prosazoval svůj program sociálních změn a národní vize v opozici proti moci ústavní vlády.¹⁶¹

Poté co si *caudillo* vytvořil silnou regionální mocenskou základnu, začal ovlivňovat i vývoj na úrovni nejvyšší státních autorit a byl-li dostatečně silný, mohl se stát *super-caudillem*. Ovládl prezidentský palác v pozici nezávislého a absolutního vládce, jenž nebyl nikomu odpovědný a s nikým se nehodlal dělit o moc. V mexickém prostředí, jak si ukážeme později, představoval prototyp *super-caudilla*, pomineme-li krátké působení Augustína Iturbideho, Antonio López de Santa Anna.

Při nastíněné situaci se tedy nelze divit, že se oslabené Mexiko stalo v prvním půlstoletí své nezávislosti cílem několika politických či vojenských intervencí, jimiž se světové mocnosti snažily o uplatnění svého vlivu. Vojensky vystoupilo nejprve Španělsko, jehož expediční oddíly se pokusily neúspěšně vrátit moc krále Ferdinanda VII. do čela své bývalé kolonie a okupovaly proto mezi červencem a zářím 1829 Cabo Rojo, Tampico a několik dalších míst na pobřeží Mexického zálivu. V následující dekádě bylo vystřídáno Francií, jež v zájmu proklamované ochrany investic svých obchodníků konfiskovaných mexickou vládou blokovala mezi březnem a prosincem 1838 veracruzské pobřeží. Nejzávažnější důsledky měla intervence severoamerická, jejíž zásluhou Mexiko ztratilo mezi léty 1845 a 1848, od období anexe Texasu až po podepsání mírové smlouvy z Guadalupe Hidalgo, takřka polovinu svého

---

¹⁶⁰ LYNCH, John: *Caudillos in Spanish America 1800 – 1850*. Oxford University Press, Clarendon Press, Oxford 1992, str. 3 – 4.

¹⁶¹ DÍAZ DÍAZ, Fernando: *Caudillos y caciques. Antonio López de Santa Anna y Juan Álvarez*. Centro de Estudios Historicos, El Colegio de México, México 1972, str. 3 – 5.

území. Posledním velkým zásahem evropských mocností proti Mexiku bylo vylovení expedičních armád Trojité aliance, spojení Francie, Velké Británie a Španělska, jež se snažily vymoci na Juárezově vládě splacení zahraničního dluhu z doby předchozí vlády konzervativců a kontrolovaly proto od prosince 1861 do dubna 1862 oblast Veracruz. Aktivitu v pobřeží oblasti nahradila v dubnu 1862, po odstoupení Španělska a Británie, intervence Francouzů do vnitrozemí, jež skončila až pádem Maximiliánova císařství v květnu 1867.¹⁶²

Mexické zahraniční politice dominovala od počátku samostatné existence čtyři základní témata. První bylo podmíněno určením hraničních linií a vztahovalo se k sousedním oblastem Spojených států amerických, Guatemaly a k domorodým indiánským etnikům; druhé vycházelo z navázání nových vztahů s oblastmi, jakými bylo Portorico, Kuba, Mariánské ostrovy a Filipíny, jež byly dříve podřízeny bývalému místokrálovství Nové Španělsko; třetí, zohledňující kontinuitu náboženské správy, vedlo k navázání diplomatických vztahů s papežskou stolicí a poslední bylo ovlivněno politickými zájmy, jejichž výsledkem bylo jednání se zástupci ostatních latinskoamerických států, hlavních světových mocností, zejména s Velkou Británií a Francií, i s původní mateřskou zemí, Španělskem.¹⁶³

V prosinci 1822, ještě v době císařství, přijel do Washingtonu mexický zástupce Manuel Zozaya s cílem navázat oficiální diplomatické vztahy s vládou Spojených států amerických. Jednání byla úspěšná, stejně jako následujícím roce ve Velké Británii, avšak s ohledem na mezinárodní vývoj byli jmenováni první diplomatictí zástupci obou zemí až o tři roky později. Tehdejší britský premiér George Canning, sympatizující s novými latinskoamerickými státy, nechtěl přivést svoji zemi do konfliktu s jejich

---

¹⁶² HERRERA SERNA, Laura – AQUINO SÁNCHEZ, Faustino – ESCORZA RODRÍGUEZ, Daniel: *Las intervenciones en México*. Museo Nacional de las Intervenciones, Churubusco, México, bez datace, str.17 – 19.

¹⁶³ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo, Historia de sus Relaciones Exteriores. Tomo 1*, Senado de la República, México, 1990, str. 41.

mateřskou zemí, a proto zpočátku prosazoval smíření se Španělskem formou finančního odškodnění. Bývalé kolonie však nechtěly platit za svou svobodu a Ferdinand VII. zase odmítal odstoupit od svých nároků na zámořská území. Canning tedy vyčkal na stabilizaci nových států, a když nastal vhodný okamžik, jakým bylo v Mexiku například Iturbideho sesazení a jeho pozdější poprava, rozhodl se vyslat do nových zemí i oficiální diplomatické zástupce. Španělsko uznalo mexickou nezávislost až roku 1836.¹⁶⁴

V dubnu 1823, brzy po pádu císařství se do čela mexické zahraniční politiky postavil Lucas Alamán y Escalada,¹⁶⁵ upřednostňující orientaci země na Velkou Británii. V říjnu 1823 instruoval nového vyslance ve Washingtonu José Anastasia Torrense, aby pokud možno rychle vyjednal přesné určení hraniční linie dané transkontinentální smlouvou z roku 1819, čímž chtěl zamezit nekontrolovatelnému usazování Severoameričanů v novém pohraničí. Jednání však tehdy nebyla realizována, neboť nepřesně určená pohraniční linie napomáhala jednoduššímu průběhu zdejších anglosaských pozemkových spekulací. V mexickém prostředí však tato aktivita, uznávající de facto pohraniční

---

¹⁶⁴ ibid, str. 44 – 45. Podrobnosti o navázání diplomatických vztahů mladého mexického státu viz. ZORILLA, Luis G.: *Historia de las relaciones entre Mexico y los Estados Unidos Americanos 1800 – 1958*, tomo I, Editorial Porrúa, México 1965, str. 49 – 75 a dále viz. BOSCH GARCÍA, Carlos: *Historia de los relaciones entre México y los Estados Unidos 1819 – 1848*. SRE, México 1985, počátky politických vztahů USA s Mexikem, str. 31 – 38, diskuse o hraniční problematice str. 97 – 111, vztahy Mexika s Británií str. 159 – 161.

¹⁶⁵ Lucas Alamán y Escalada (1792 - 1853) se narodil v Guanajuatu, odkud v době války za nezávislost, poté co bylo město napadeno Hidalgovým vojskem, odešel do Evropy. Vystřídal zde pobyt ve Španělsku, Napoleonově Francii i Velké Británii a nakonec se vrátil do Španělska, aby působil jako zástupce své vlasti v cortésech. Po roce 1821 se vrátil zpět a začal působit ve státní administrativě, přičemž jako ministr zahraničních věcí působil v letech 1823 – 1825 a znovu od roku 1830 do 1832. Ve svém druhém působení prosazoval omezení přistěhovalectví Severoameričanů do Texasu a na počátku 40. let jako senátor prosazoval uznání texaské nezávislosti, aby Mexiko předešlo vážnějšímu konfliktu s USA. Za mexicko-americké války byl jedním z iniciátorů převratu generála Paredese, jemuž doporučoval vytvoření monarchie, jež by vedla k pomoci evropských mocností ve válce s USA. Po pádu Paredesovy diktatury odešel do ústraní a zemřel ve funkci ministra zahraničí poslední Santa Annovy administrativy. Stal se jedním z duchovních otců Maxmiliánova císařství. Zpracováno dle: SOTO, Miguel: Alamán y Escalada, Lucas. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 6 a doplněno dle: LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican-United States Diplomacy: A Critical Analysis of the Alaman-Poinsett Confrontation, 1825*. TAM, roč. 38, č.1 (July 1981), str. 88 – 89.

smlouvu uzavřenou španělskou korunou, vyvolala vlnu kritiky, díky níž Alamán od února do května 1824 složil svůj úřad.¹⁶⁶

V souvislosti s novou federalistickou ústavou ze 4. října 1824 byl zvolen Guadalupe Victoria, původním jménem Juan Manuel Félix Fernández, spolu s Nicolásem Bravem do funkce prvního mexického prezidenta a viceprezidenta. Úřadu se ujali 10. října a záhy jmenovali novou vládu, prosazující myšlenky liberálního federalismu. Prezident však hodlal neutralizovat společenská pnutí, a proto spolupracoval i s představiteli dalších zájmových skupin. Mezi nejvýznamnější členy jeho kabinetu patřili generál Manuel de Mier y Terán a od ledna 1825 i Lucas Alamán. O vyvážený přístup se vláda pokoušela i v zahraničních vztazích, když vyvažovala rostoucí severoamerický tlak preferencí britských zájmů. Dokazovalo to i oficiální přijetí pověřovacích listin prvního britského velvyslance Henryho George Warda o pouhý den dříve, než s nimi 1. června 1825 předstoupil severoamerický zástupce, Joel Roberts Poinsett.¹⁶⁷

Poinsett,¹⁶⁸ jenž za doby válek za nezávislost Latinské Ameriky poznal dobře španělštinu i místní zvyky, navštívil zemi ve funkci tajného agenta již roku 1822 a poté působil vedle funkce kongresmana za Jižní Karolínu i jako Adamsův poradce pro latinskoamerické záležitosti. Ve své nové funkci se brzy začlenil mezi společenskou smetánku Ciudad de México, avšak jeho vztahy s Alamánem záhy klesly na bod mrazu. Představoval zde totiž zosobnění nebezpečného systému, jenž mohl nejen napadnout mexické teritorium, ale také ovlivnit zdejší společnost. Přes oficiální proklamace demokracie Alamán upřednostňoval

---

¹⁶⁶ LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican-United States Diplomacy* Curt: str. 91.

¹⁶⁷ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Los Primeros trompezos*. IN: (kol):*Historia general de México*, El Colegio de México, México 2000, str. 534.

¹⁶⁸ Joel Roberts Poinsett (1779 – 1851), pocházel z Jižní Karoliny a již od počátku 19. století se začal zabývat latinskoamerickými záležitostmi. Mezi léty 1810 – 1816 působil jako obchodní agent v Buenos Aires roku a v Chile, kde poznal hispánskou mentalitu. Poté působil v Karolínské sněmovně a od roku 1821 jako poslanec federálního kongresu. Díky latinskoamerické zkušenosti navštívil roku 1822 jako zástupce americké vlády Mexiko a posléze byl Adamsovou administrativou jmenován mezi léty 1825 – 1829 velvyslancem v Mexiku. Zpracováno dle LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican-United States Diplomacy ...*, str. 95 – 96.

centralistické elitářství, jemuž byl bližší evropský monarchistický model. Na počátku Poinsettovy diplomatické mise stála i jejich diplomatická bitva, určující vzájemnou pohraniční linii. Když zahájili 12. července první kolo jednání o této otázce, dokládal severoamerický zástupce nevýznamnost řeky Sabine a předkládal návrh jeho vlády, prosazující jako novou linii řeku Brazos a nabízející za zbytek území finanční náhradu. Alamán nesouhlasil a navíc prosazoval před uzavřením hraniční smlouvy řádný průzkum dané oblasti prostřednictvím komise ze zástupců obou států. Poinsett oponoval zdlouhavostí realizace této představy, jež by mohla vést k omezení kolonizačních aktivit v pohraničí minimálně o dva roky. Alamán však nehodlal ustoupit. Další jednání poté probíhalo převážně prostřednictvím diplomatické korespondence a v září vedlo k vytvoření pohraniční komise, jež měla definitivně zafixovat původně dohodnutou linii. Neúspěšným předmětem jednání byl i severoamerický návrh na oficiální ochranu obchodních cest, jakou byla například stezka do Santa Fé.¹⁶⁹ V okamžiku Alamánova diplomatického triumfu, kdy dokázal úspěšně odolat Poinsettovu nátlaku, však došlo ke změnám ve Victoriově kabinetu a úspěšný ministr zahraničí byl odvolán. Záminkou se stal podnět ministra spravedlnosti v církevních otázkách a významného poslance za stát Coahuila, Miguela Ramose Arizpeho, poukazujícího na Alamánovu podporu biskupa z Puebly, jehož konzervativní pozice byly v rozporu s ústavou. Poinsettova situace se však ani po odvolání svého rivala nezlepšila. Přestože se díky svým kontaktům v yorské zednářské lóži pokoušel ovlivňovat ze svých pozic politický mexický vývoj druhé poloviny 20. let, na pozicích hraniční linie již nedokázal nic změnit a definitivní smlouvu o společné hranici uzavřel až 12. ledna 1828.¹⁷⁰

Guadalupe Victoria se i přes své zdravotní problémy stal jediným prezidentem, jenž v první polovině 19. století řádně ukončil celé funkční období. Jeho závěr však provázelo několik spiknutí monarchistů a

---

¹⁶⁹ LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican-United States Diplomacy...*, str. 102 – 106; ZORILLA, Luis G.: *Historia de las relaciones entre Mexico y los Estados ...*, str 65 – 66

¹⁷⁰ LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican-United States Diplomacy...*, str. 106 – 110.

významný střet představitelů dvou odlišných názorových skupin, shromážděných v lóžích skotských a yorských zednářů. Lóže reprezentovaly v počátcích mexické nezávislosti rozdílné politické proudy, přičemž skotská lóže, jejímž velmistrem se stal viceprezident Nicolás Bravo, upřednostňovala zájmy bohatých kreolských vrstev a yorská, v čele s Vicentem Guerrerem, prosazovala rovné postavení mestického obyvatelstva. Nepřátelství obou skupin vyvrcholilo v lednu 1828 ozbrojeným střetem u Tulancinga, kde Guerrero se dvěma tisíci muži přemohl necelé tři stovky Bravových příznivců. Po tomto střetu příznivci skotského ritu ztratili vliv a Guerrero se stal kandidátem na funkci druhého mexického prezidenta.¹⁷¹

Ve volbách byl sice těsně poražen zástupcem *imparciales* (bezpartijních) Manuelem Gómezem Pedrazou, avšak bouře lidových vrstev vyprovokovaná v prosinci 1828 guvernérem státu México, Lorenzem de Zavalou, postavila do čela vlády představitele yorského ritu, pod jejichž vlivem zvolil kongres v lednu 1829 do čela státu bývalého revolučního vůdce Guerrera. Jeho krátká liberální vláda mezi dubnem a prosincem 1829, vedle značné militarizace společnosti, zrušila otroctví, konfiskovala část církevního majetku a pokusila se zavést řadu sociálních reforem, včetně nových daní a poplatků vyšších vrstev, jimiž hodlala zlepšit státní finance. Součástí nové politiky byla i březnová příprava zákona o vyhnání všech Španělů, kteří nebudou přísahat loajalitu Mexiku,¹⁷² na niž Španělsko reagovalo vysláním armády tří tisíc mužů pod vedením generála Isidra Barradase. Invazní oddíl se 24. července 1829 vylodil u Cabo Rojo v Mexickém zálivu, kde úspěšně napadl jednotky milice. Proti nepřítelům se však iniciativně postavil veracruzský viceguvernér, generál Santa Anna, jenž 11. září zvítězil nad Španěly u Tampika. Po úspěšném zákroku se stal národním hrdinou, získal nejvyšší

---

¹⁷¹ SIMS, Harold Dana: *Freemasonry*, IN: FRAZIER, Dobald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 166.

¹⁷² Podrobnosti viz.: SIMS, Harold D.: *Los exiliados españoles de México en 1829*. *Historia Mexicana*, roč. 30, č. 3 (enero-marzo 1981) (119), str. 319 - 414.

hodnosti, včetně označení „Napoleona Západu,“ a vítězství se stalo jeho trumfem při pozdějším vstupu do politiky.

Pětatřicetiletý generál Antonio López de Santa Anna¹⁷³ se však v té době pouze připravoval na vstup do vyšší politiky a zůstal proto mimo nastávající spory Guerrerovy vlády s konzervativním viceprezidentem, generálem Anastasiem Bustamantem. Ten se postavil do čela špatně placeného vojska a ozbrojeným pučem na počátku prosince vládu liberálů odstranil. Bustamante poté vytvořil konzervativní vládu s cílem ochrany pořádku i soukromého vlastnictví a v únoru 1831 nechal svého předchůdce popravit. Nejvýznamnějšího postavení mezi členy nové vlády dosáhl Lucas Alamán, jenž se opět ujal funkce ministra zahraničních věcí. Vláda hodlala omezit tlaky velmocí na mexickou vnitřní politiku, bránila nekontrolovanému severoamerickému přistěhovalectví a zaváděla řadu ekonomických reforem s důrazem na rozvoj exportního zemědělství a textilního průmyslu. K ozdravení státních financí měl sloužit i nový systém výběru celních poplatků na dovážené zboží.¹⁷⁴ Alamán rovněž uvítal rezignaci svého dávného rivala, severoamerického velvyslance

---

¹⁷³ Antonio López de Santa Anna Pérez de Lebrón se narodil 21. února 1794 ve veracruzské Jalapě do rodiny španělského nižšího koloniálního úředníka. Po slabších výsledcích na vojenské škole nastoupil v roce 1810 jako kadet ve veracruzské posádce a poté až do roku 1821 bojoval v řadách španělské armády proti představitelům nezávislosti, přičemž se na konci roku 1813 účastnil i potření jejich aktivit v Texasu. Po nástupu Iturbideho však rychle změnil strany, v dubnu 1821 vystoupil proti royalistům a bránil Veracruz proti španělským výpadům. Zpočátku měl dobré vztahy s Iturbidem, ale nakonec se postavil do opozice, v jejímž čele dosáhl císařova odstranění. Přestože se pak prohlásil za arbitra osudu své vlasti, byl v té době pouze jedním z mnoha generálů (Bustamante, Herrera, Paredes, Arista) bez opory v hlavním městě, a proto se po krátkém působení ve funkci vojenského velitel Yucatanu vrátil do Jalapy, kde se snažil upevnit svoji mocenskou bázi. V roce 1825 se oženil se dcerou bohatého španělského obchodníka Inés de la Paz García a zakoupil haciendu Manga de Clavo, která se stala jeho budoucí hospodářskou základnou. Jako uznávaný vlastenec s přáteli v ústřední vládě, jenž pomohl získat moc skupině kolem Vicente Guerreru, získal funkci veracruzského viceguvernéra, v níž si dokázal naklonit obchodníky z Veracruz. Tyto vrstvy, toužící po návratu své upadlé slávy z koloniálních časů, se pak staly hlavní Santanova klientskou základnou v budoucím období. Detailní popis tohoto období Santanova života viz.: GONZÁLEZ PEDRERO, Enrique: *Pais de un solo hombre: el México de Santa Anna, I. díl: La redonda de los contrarios*. Fondo de Cultura Económica FCE, México 1993, str. 7 – 478., či VALADÉS José C.: *México, Santa Anna y la Guerra de Texas*. Diana, México 1993, str. 15 – 93, pohled akcentující jeho pozici *caudilla* viz. LYNCH, John: *Caudillos in Spanish America ...*, str. 115 – 122 a 316 – 326. Santa Annova kompletní biografie viz.: CALLCOTT, Wilfrid Hardy. *Santa Anna; the Story of an Enigma Who Once Was Mexico*. Hamden, CT, Archon Books, 1964.

Joela R. Poinsetta, zdiskreditovaného spojením s vládou Guerrerových liberálů, jehož nová Jacksonova administrativa nahradila Anthony Butlerem. Ten sice na počátku svého funkčního období symbolizoval mexické vládě ukončení etapy přímého vměšování amerického velvyslance do vnitropolitických záležitostí, avšak záhy nabyly jeho požadavky, zejména v otázce severoamerického přistěholectví a případné texaské samostatnosti, mnohem radikálnější podoby.¹⁷⁵

Reformy Bustamanteho administrativy však vzbudily vlnu nespokojenosti v řadě oblastí, jež se po dvou letech manévrování staly definitivním podnětem Santa Anna vstupu do celonárodní politiky. V lednu 1832 se spojil s představitelem liberálů Valentínem Gómezem Faríasem¹⁷⁶ a vydal prohlášení vyzývající Bustamanteho kabinet k demisi. Oficiálně prosazoval návrat svrženého prezidenta Gómeze Pedrazy, jehož oficiální volební období mělo skončit v dubnu 1833. Konzervativci neměli dostatek sil k obraně a jejich vláda padla. Santa Anna se stal opět zachráncem vlasti, tentokrát proti vojenské tyranii, a nebylo divu, že s liberálním programem zvítězil spolu s Gómezem Faríasem v nastávajících volbách.¹⁷⁷ S odvoláním na zdravotní důvody se však na rok stáhl na svou haciendu a nechal vládnout svého viceprezidenta, pokoušejícího se řešit přetrvávající finanční tíseň konfiskacemi církevního

---

¹⁷⁴ Podrobnosti viz.: CALDERÓN, Francisco: *El pensamiento económico de Lucas Alamán*. Historia Mexicana, roč. 34, č. 3 (enero-marzo 1985) (135), str. 435 - 459.

¹⁷⁵ Anthony Wayne Butler (1787-1849), se narodil v Jižní Karolině a později žil s rodinou v Kentucky. Jako mladík sloužil od roku 1812 v Jacksonově armádě a účastnil se i bitvy u New Orleans. Po skončení britsko-americké války se přestěhoval do Mississippi a posléze přešel do Texasu jako přistěhovalecký agent a pozemkový spekulant. roku 1829 byl jmenován Jacksonovou administrativou s úkolem zajišťovat nejen zájmy texaských pozemkových vlastníků, ale v případě možnosti i získat toto území pro USA. Nový velvyslanec postrádal rozhled a politický takt svého předchůdce a v jednání s mexickými představiteli se často uchyloval ke směsi nátlaku, otevřených lží a úplatků. Jeho činnost provokující nejvyšší mexické představitel byl ukončena vypuknutím bojů o texaskou nezávislost, kdy byl od prosince 1835 nahrazen Powathanem Ellisem. Podrobnosti viz.: LAMAR, Quinton Curtis: *A Diplomatic Disaster: The Mexican Mission of Anthony Butler, 1829 - 1835*. TAm, roč. 45, č.1 (July 1988), str. 1 - 17. ZEA PRADO, Irene: *Gestión diplomática de Anthony Butler en México 1829 - 1836*, México, Secretaría de Relaciones Exteriores, 1982.

¹⁷⁶ Bližší pojednání o tomto významném liberálním politikovi viz.: CASTAÑEDA, Carmen: *Don Valentín Gómez Farías, su formación intelectual*. Historia Mexicana, roč. 36, č. 3 (enero-marzo 1987) (143), str. 507 - 525.

majetku a snížením stavu armády. Když se po roce stala díky těmto liberálním reformám i epidemii cholery situace ve společnosti kritickou, Santa Anna aktivoval po žádostech všech stran své prezidentství a v dubnu 1834 přijel do hlavního města. Zde se vyslovil pro podporu církve, přinutil Goméze Fariase emigrovat do USA a rozpustil Kongres, aby s pomocí armády zahájil svou vládu nad „říší anarchie.“ Ačkoliv byl zvolen za liberály, začal v průběhu následujícího roku postupně přecházet na stranu konzervativců a upřednostňoval systém centralizované státní moci, jenž se od roku 1835 prosadil plnou silou.¹⁷⁸

Santa Anna proslul svým oportunistem, nebyl členem žádné strany ani nepřijal nějakou oficiální ideologii, nadřadil se všem stranám i ekonomickým skupinám a přinutil církve platit za oficiální podporu ze své strany. Od svých předchůdců i souputníků (ať už jimi byli Iturbide, Victoria, Guerrero, rojalisté, liberálové, centralisté, či konzervativci) si vzal vždy jen část inspirace, ovšem držel se jí jen všeobecně. Jeho jediným skutečným spojencem byla armáda. Stylizoval se do role správce a vůdce, jenž zasahuje pouze v okamžiku, kdy je třeba chránit svobodu od vnějšího nebezpečí, přičemž složitá situace následujících dvou desetiletí mu v této pozici umožnila řadu politických návratů. Ve své funkci se v hlavním městě často nechával zastupovat a stát řídil po většinu času ze své opevněné haciendy Manga de Clavo.

Centralistická forma vlády byla po pacifikaci odporu liberálů v Zacatecas definitivně ukotvena novou ústavou, označovanou jako *Las Siete Leyes* (Sedm zákonů), ze dne 23. října 1835. Země byla rozdělena do departamentů, jejichž guvernéri byli jmenováni centrální vládou a Santa

---

¹⁷⁷ Podrobnosti k tomuto Santa Annově vystoupení viz. SAMPONARO, Frank N.: *La alianza de Santa-Anna y los federalistas, 1832 - 1834. Su formación y desintegración*. Historia Mexicana, roč. 30, č. 3 (enero-marzo 1981) (119), str. 358 - 390.

¹⁷⁸ Podrobnosti k tomuto přechodu k centralismu viz.: VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Iglesia, ejército y centralismo*. Historia Mexicana, roč. 39, č. 1, (julio-septiembre 1989) (153), str. 205 – 234. COSTELOE, Michael P.: *Federalism to Centralism in Mexico. The Conservative Case for Change, 1834 – 1835*. TAM, roč. 45, č. 2 (October 1988), str. 173 – 185. či jeho práce: *The Central Republic in Mexico, 1835 – 1846. Hombres de bien in the Age of Santa Anna*. Cambridge University Press, New York 1993, ve španělském překladu jako: *La República central en México, 1835 - 1846. „Hombres de bien“ en la época de Santa Anna*. Fondo de Cultura Económica, México 2000, str. 71 – 126.

Anna se pak vydal osobně pacifikovat projev texaského odporu.¹⁷⁹ Za této vojenské kampaně však neodhadl reálnou situaci a spíše než jako profesionální vojenský velitel se choval jako všemocný *caudillo*, jak ukazují příklady poprav zajatců či dodržování siesty. Daný způsob vedení kampaně jej přivedl až k porážce u San Jacinta, po níž padl do zajetí, podepsal smlouvu uznávající nezávislost Texasu a nařídil ukončení vojenských operací.¹⁸⁰ Takřka rok pak strávil v zajetí a po svém návratu v únoru 1837 žil na své haciendě. V té době již byl zbaven prezidentské funkce a moci se v čele liberálních centralistů opět chopil generál Bustamante, jenž prosadil formu silného prezidentského systému s mandátem na osm let.¹⁸¹

Destabilizovaná země se dostala do značných ekonomických potíží, jež vláda řešila zvýšením daní i celních poplatků, jejichž výběrem pověřila armádu. To vedlo k řadě sporů, které dopadly i na zahraniční obchodníky a vyvrcholily diplomatickou roztržkou s Francií, žádající centrální vládu o odškodnění ztrát svých obchodníků na mexickém území. Francouzské válečné lodě pak nejprve po sedm měsíců blokovaly pobřeží Mexického zálivu, až bylo jejich velením na konci listopadu 1838 rozhodnuto zaútočit na pevnost San Juan de Ulúa a samotné město Veracruz. Santa Anna se zde opět ujal své hrdinské role a 6. prosince byl při obraně města proti francouzské invazi těžce raněn. Byla mu amputována levá noha, jež se s ním vrátila na jeho haciendu a později jí byl vystavěn v hlavním městě pomník.¹⁸² V době uzavření mírové smlouvy s Francií, v níž se v březnu 1839 Mexiko zavázalo splatit veškeré francouzské pohledávky, byl již

---

¹⁷⁹ Podrobnosti o centralistické ústavě viz.: COSTELOE, Michael P.: *La República central en México, 1835–1846 ...*, str. 127 - 160

¹⁸⁰ bližší podrobnosti popisuje kapitola 5. 4. Cesta k texaské samostatnosti.

¹⁸¹ Podrobnosti o Bustamentově vládě viz.: COSTELOE, Michael P.: *La República central ...*, str. 127 - 160

¹⁸² Pomník Santa Annově levé noze byl odhalen za velké fiesty u příležitosti výročí Iturbideho vstupu do hlavního města ve dnech 26. - 27. září 1842 na hřbitově Santa Paula v Ciudad de México a poté byl tento den slaven jako státní svátek, stejně jako vzpomínka bitvy s francouzskou armádou. Pomník byl zničen na konci listopadu 1844, při proti santanovských bouřích. OLIVERA, Ruth R. – CRÉTÉ, Liliane: *Life in Mexico under Santa Anna ...*, str. 123 – 124.

Santa Anna připraven k návratu do prezidentského úřadu.¹⁸³ Spojil se s radikálními federalisty i extrémními konzervativci proti Bustamantemu, jehož postavení ohrožovalo již od července 1840 neúspěšné povstání na čele s Gómezem Fariásem a na počátku září 1841 spolu s generály Marianem Paredesem a Gabrielem Valenciou vtáhl do hlavního města, kde odvolal centralistickou formu vlády a opět převzal politickou moc až do doby, dokud nebude připravena nová ústava.¹⁸⁴

V červnu 1842 se sešlo ústavodárné shromáždění, v němž získala většinu koalice liberálů a federalistů, která přijala novou liberální ústavu, založenou na tradičním rozdělení tří mocí, jimiž byla oslabena část dosavadních prezidentských pravomocí. Ústava znamenala také návrat k federálnímu uspořádání, poněvadž si departamenty mohly zvolit své vlastní představitele. Santa Annovi daná situace příliš nevyhovovala, a proto využil svých zdravotních obtíží, aby předal moc bývalému viceprezidentovi generálu Nicolási Bravovi a odešel na svou haciendu.¹⁸⁵

V následujícím půlroce se proti liberálům, vzbuzujícím mimo jiné rozruch svým plánem ozdravit státní finance měnovou reformou, nahrazující stříbrné mince za měď, zorganizovaly oslabené konzervativní složky, tvořené z vysokých kleriků, bohatých pozemkových majitelů a vysokých armádních důstojníků. Pod jejich vlivem uzavřel generál Bravo v prosinci kongres a nahradil jej Juntou notáblů, která hodlala vyřešit napjatou situaci revizí navrhované ústavy a návratem k programu

---

¹⁸³ Podrobnosti o francouzské aktivitě v Mexiku viz.: PLETCHER, David M.: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 48 – 50 (francouzské obchodní zájmy), str. (58 – 60) válečný konflikt.

¹⁸⁴ COSTELOE, Michael P.: *La República central ...*, str. 195 – 237. TÝŽ: *Los generales Santa Anna y Paredes y Arrillaga en Mexico, 1841 - 1843. Rivalet por el poder, o una copa más*. Historia Mexicana, roč. 39, č. 2 (octubre-diciembre 1989) (154), str. 417 - 440. Zajímavou dobovou zprávou o mexické realitě tohoto období je práce manželky prvního španělského velvyslance v Mexiku z období od prosince 1839 – do ledna 1842, CALDERÓN de la BARCA, Frances: *La vida en México, durante una residencia de dos años en ese país*, první vydání v angličtině Boston 1843, poté následovala řada přetisků, ve španělštině např. Editorial Porrúa, México 1981.

¹⁸⁵ Pozadí této vytvoření této liberální ústavy viz. NORIEGA ELÍO, Cecilia: *El Constituyente de 1842*. UNAM, México 1986

konzervativního centralismu. V lednu Junta vydala své zásady pod názvem *Bases Orgánicas* (Základy politické organizace), na jejich základě byla 12. června 1843 vydána nová ústava. Ta sice na rozdíl od starší centralistické ústavy dávala více svobod jednotlivým departamentům, avšak účast na politickém rozhodování přiznávala pouze omezené skupině nejvyšších plátců daní. Exekutiva získala pravomoc vetovat kdykoliv rozhodnutí kongresu a značnou moc v zemi získala armáda. Santa Anna se na žádost tvůrců nové ústavy vrátil do prozatímního prezidentského úřadu, aby na konci roku s přehledem vyhrál v řádných volbách.¹⁸⁶ Na počátku roku 1844 tak zahájil vojenskou diktaturu, při níž vládl po většinu času ze své haciendy a o moc se oficiálně dělil s dalšími generály Nicolásem Bravem a Valentínem Canalizem. Většinu daní v té době pohltila armáda, jejíž stav byl navýšen z důvodu rostoucího severoamerického nebezpečí a konfliktů s Texasem a Yucatánem. Diktátor získával vedle platby za církevní ochranu i značné příjmy ze zahraničního obchodu, neboť uděloval monopolní výsady svým spřáteleným finančním skupinám.¹⁸⁷

Jeho postup však vyvolal odpor důlních podnikatelů, kteří na svou stranu získali generála Mariana Paredese.¹⁸⁸ Ten vyvolal na počátku listopadu 1844 vzpouru a na konci měsíce obsadil svým vojskem budovu Kongresu. Toto vystoupení vedlo k vlně protisantanovských bouří, při nichž byl symbolicky zničen i pomník jeho končetiny. Santa Anna sice

---

¹⁸⁶ COSTELOE, Michael P.: *La República central ...*, str. 274 – 304.

¹⁸⁷ *ibid.*, str. 298 – 320.

¹⁸⁸ Mariano Paredes y Arrillaga (1797 - 1849), pocházel z Ciudad de México a sloužil již ve španělské armádě proti protagonistům mexické nezávislosti. Po vyhlášení plánu z Igualy přestoupil až roku 1821 do armády Augustína Iturbideho, proti němuž vystoupil v roce 1823. Poté působil v řadě vojenských funkcí a v politické oblasti byl proti federalistům. Roku 1832 se stal generálem, po roce 1838 působil jako ministr války, v roce 1841 zahájil povstání proti Bustamantovi a znovu roku 1844 proti Santa Annovi, kdy přivedl k pozici prezidenta generála Herreru. Po roce jej sám nahradil v prezidentském úřadu, kde po krátkém období úvah nastolení monarchie zahájil i vojenské operace proti USA. V srpnu 1846 byl Kongresem odvolán a odešel do evropského exilu, kde se pokoušel zorganizovat další monarchistický převrat v Mexiku. Roku 1848 sice protestoval proti mírové smlouvě z Guadalupe Hidalgo, avšak rychle byl poražen. Znovu nakrátko opustil zemi a při svém dalším návratu zemřel v hlavním městě. SOTO, Miguel: *Paredes y Arrillaga, Manuel*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 330 – 331. Podrobnosti z raného období Paredesova života viz.: COSTELOE, Michael P.: *Los generales Santa Anna y Paredes y Arrillaga ...*

disponoval 11 tisícovkami věrných vojáků, avšak zdrcen danou situací, při níž byl 16. prosince zbaven prezidentství, odešel do kubánského exilu.¹⁸⁹ Jeho odchod však byl pouze dočasný, vedle času vyplněného bankety a kohoutími zápasy byl na Kubě vždy připraven na návrat domů. V Mexiku se za dva roky jeho nepřítomnosti vystřídaly čtyři vlády (José Joaquína Herrery, Valentína Canaliza, Mariana Paredese a Nicoláse Brava) a generálové spolu s politiky díky svým experimentům přivedli destabilizovanou zemi až k válečnému konfliktu se severním sousedem. V předvečer války byla mexická politika rozdělena do různých politických táborů, neboť vedle Paredesových konzervativců, zvažujících pod Alamánovým vlivem dokonce myšlenku návratu k monarchistickému modelu, a santanistů na čele s generály José Maríou Tornelem a Suárezem Navarrem, přetrvávalo rozštěpení federalistů na takzvané *puros* (čisté), kteří chtěli pod vedením Gómeze Fariase bránit zemi proti severoamerické expanzi, a *moderados* (umírněné), prosazujících pod vedením José Joaquína Herrery a Manuela de la Peña y Peña ústup Spojeným státům a vzájemnou spolupráci.¹⁹⁰

V době války s USA¹⁹¹ se Santa Anna nejprve vrátil na své usedlosti u Veracruz a 14. září 1846 triumfálně vtáhl do hlavního města, aby pak od počátku prosince ve funkci nově zvoleného prezidenta organizoval obranu země. Proti svým konzervativním nepřátelům, kteří jej v roce 1844 odstranili z funkce, obnovil dávné spojení s Valentinem Gómezem Fariasem a přiklonil se k federalismu v duchu první mexické ústavy. Svému viceprezidentovi svěřil obstarávání finančních prostředků pro vedení války již tradičním způsobem konfiskací církevního majetku a sám

---

¹⁸⁹ COSTELOE, Michael P.: *La República central ...*, str. 321 – 332. Santa Anna v té době ovládal ve své mocenské základně obrovské panství mezi Jalapou a Veracruzem, opírající se vedle hlavní Haciendy Manga de Clavo o haciendy El Lencero, Paso de las Varas a Boca del Monte. Vedle toho měl domy v Jalapě, Veracruz a v hlavním městě. Když v srpnu 1844 zemřela jeho první žena vzbudil veřejné pohoršení novým sňatkem, který uzavřel o pouhých šest týdnů později s 15 letou Marií Dolores de Tosta. LYNCH, John: *Caudillos in Spanish America ...*, str.327 – 330.

¹⁹⁰ COSTELOE, Michael P.: *La República central ...*, str. 333 – 376.

¹⁹¹ bližší podrobnosti popisuje kapitola 5. 6. Anexe Texasu a mexicko-americká válka.

se odebral k armádě. Po odporu církve a konzervativců se vrátil v březnu 1847 do hlavního města, kde se po lavírování ve vztahu k církvi, povstání *polkos*, příznivců severoamerické přítomnosti, a roztržce s Gómezem Fariásem dostal v čase postupujícího Scottova útoku až na pokraj občanské války. Po dobytí hlavního města se vzdal prezidentství a odešel do pohodlného exilu do Kolumbie. Přesto se však ještě jednou, mezi léty 1853 a 1855 dokázal s konzervativním programem vrátit do čela země.¹⁹²

Názory na roli Santa Anny v mexické společnosti se různí. Vždy se stylizoval jako voják, ovšem už od mládí neuznával subordinaci a většinu svých nejvýznamnějších bitev prohrál. Santa Anna byl ve své době možná jediným Mexičanem, který by byl schopen sjednotit zemi před severoamerickým útokem, avšak i v době národního nebezpečí se stále choval jako *caudillo*, upřednostňující pouze zájmy armády a ekonomicky významných Veracruzánů. Santa Anna nikdy nezajímaly nejnižší vrstvy společnosti a při spolupráci s dalšími skupinami často měnil své priority, jimiž sledoval pouze své krátkodobé soukromé zájmy. Také díky jeho působení se zde v kritické době nevytvořila národní jednota a země se rozpadla do mozaiky jednotlivých zájmových skupin.

---

¹⁹² Po neúspěchu liberální vlády generála Mariana Aristy byl v březnu 1853 zvolen opět prezidentem, tentokrát s programem konzervativního centralismu. Od dubna pak nastolil vládu osvíceného diktátorství s ideálem zavedení práva a pořádku, rozšíření infrastruktury, vzdělání a celkové modernizace země. Svoji moc opřel tradičně o silnou armádu, podporu církve, klientismus, cenzuru a deportace svých odpůrců. Avšak s růstem jeho arogance, provázené například osobním využitím peněz z území odstoupeného Gadsdenovou koupí, jeho politická kariéra upadala a nakonec byl v srpnu 1855 svržen a odešel znovu do kubánského exilu, odkud později přesídlil do Kolumbie. Byl to jeho poslední, jedenáctý termín v prezidentské funkci. Na konci svého života se vrátil roku 1874 do vlasti, kde sice neobnovil své původní pozemkové vlastnictví, ale po přesto dožil zabezpečen v Ciudad de México, kde v klidu zemřel 21. června 1876. zpracováno dle: LYNCH, John: *Caudillos in Spanish America ...*, str. 350 – 364. Závěrečné období jeho politické aktivity viz.: VÁZQUEZ MANTECÓN, Carmen: *Santa Anna y la encrucijada del estado: La dictadura (1853 – 1855)*. Fondo de Cultura Económica, México 1986.

5. 3. Osídlení Texasu

Koloniální Nové Španělsko nepřikládalo provincii *Tejas* velký význam. První skupiny misionářů sem pronikly na konci 17. století, ovšem časté indiánské útoky a malý počet španělských kolonistů přitahoval pouze minimální pozornost k tomuto území. Na konci 18. století, s přispěním významného saltillského politika Ramóna de Arizpeho, začal být Texas chápán jako nárazníkové pásmo proti vlivu Severoameričanů a kočovných Indiánů, do něhož měla být směřována silnější vlna kolonistů z vnitrozemí, a kde měl být vybudován systém vojenských posádek, *presidios*. Přes souhlas a oficiální podporu centrálních orgánů však kolonizace vázla, stejně jako úsilí armády a církve o vytvoření komplexního systému vojenských posádek či misijních stanic.¹⁹³ V Texasu existovaly pouze tři opěrné body s významnějším osídlením, přístav La Bahía de Espiritu Santo (Goliad), na jihu město San Antonio de Béxar, s menší komunitou přistěhovalců z Kanárských ostrovů, a na východě území město Nacogdoches. Jejich skromné obyvatelstvo tvořila směs španělsky mluvících kolonistů a různých cizinců z Evropy, jejichž počet vzrůstal jen pozvolna. Guvernér Domingo Cabello ohlásil roku 1784 v této provincii 2828 obyvatel a o dvacet let později uvedl jiný guvernér, Manuel Maria Salcedo y Quiroga, ve svém dopise místokráli 3222 duší.¹⁹⁴

Důležitým závěrem ústavodárného Kongresu, jenž po pádu císařství vytvořil systém federativního uspořádání mexické republiky, bylo rozhodnutí o vytvoření nových správních oblastí. Přestože většina regionů toužila po vytvoření státních útvarů s vlastní samosprávou v rámci volnější federace, Kongres doporučil spojení některých území s nízkým počtem obyvatelstva do jednoho státu. Bylo tomu tak i v případě státu *Coahuila y Tejas*, navrženého dekretem ze 7. května 1824. Texas tak ztratil svou dosavadní autonomii danou do té doby zvláště obrannými

---

¹⁹³ TIJERINA, Andrés: *Tejanos and Texas under the Mexican Flag. 1821 – 1836 ...*, str. 6.

potřebami a jeho závislost na novém hlavním městě Saltillo jej dostala záhy do obtíží. Vláda Coahuily rychle odvolala z federálního Kongresu texaské zástupce, což významně omezilo možnosti prosazovat nezávisle zájmy provincie, jež se ocitla bez autonomního orgánu, schopného řešit její vlastní problémy. Avšak i přesto bylo pro texaské zástupce výhodnější zůstat ve spojení s Coahuilou, neboť mohli alespoň kontrolovat neobsazenou veřejnou půdu, jež by v případě jejich samostatnosti spadala pod federální vládu. Nízký počet jejich obyvatelstva by jinak odpovídal pouze statutu federálního teritoria.¹⁹⁵

Nově vzniklý stát nebyl schopen vytvořit efektivně fungující samosprávu, neboť značná odlehlost pohraničních oblastí ochromila účinnost většiny administrativních či soudních rozhodnutí. Všechny významné soudní případy bylo nutno osobně projednávat v hlavním městě Saltillo.¹⁹⁶

V pohraničním regionu nebylo navíc možno zorganizovat účinnou ochranu území před nájezdy kočovných Indiánů či před rostoucím počtem anglosaských kolonistů. Řešením se stalo pokračování vojenské spolupráce na území bývalých *Provincias Internas de Oriente* z koloniálního období. Společná ochrana nových států Coahuila y Tejas, Nuevo León a Tamaulipas (bývalý Nueva Santander) tak byla úspěšně řízena až do roku 1832 významnými a čestnými generály, Anastasiem Bustamantem a Manuelem Mierem y Teránem.¹⁹⁷

Po prvních skrovných kontaktech se záhy zvýšil počet vln severoamerické imigrace směřujících na texaské území, přičemž ne všechny byly ochotny respektovat kolonizační podmínky, určené již první

---

¹⁹⁴ REICHSTEIN, Andreas V.: *¿Por qué México perdió Texas en 1836?*, Historia Mexicana, roč. 42, číslo 4, 1993, str. 867 - 869.

¹⁹⁵ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo...*, str. 56 – 57.

¹⁹⁶ Cenný dobový příspěvek o situaci v nově vytvořeném federálním státě představuje zpráva guvernéra José Rafaela Gonzalese, zpřístupněná v článku: TIJERINA, Andrés – WEBER, David J.: *The State of Coahuila y Tejas in 1824: A Governor's View from Saltillo*. SWHQ, vol. 100, no. 2, October 1996, str. 186 – 204.

¹⁹⁷ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo...*, str. 57.

skupině kolonistů vedených Stephenem Fullerem Austinem.¹⁹⁸ Ten po otcově smrti odjel do Texasu a při upřesňování podmínek otcova kolonizačního kontraktu v San Antoniu zde setrval až do října 1821.¹⁹⁹

Guvernér Martínez souhlasil s převedením kolonizačního práva a Austin si vybral území mezi řekami Brazos a Colorado, poblíž pobřeží Mexického zálivu. Území bylo dobře zavlažováno říční sítí a příznivě zalesněno, obdobně jako byla severoamerická území na okraji velkých prérií, bylo zde tedy možno postavit dřevěný dům, ohrady kolem pozemků a začít pěstovat bavlnu stejně jako na území Arkansasu či Tennessee, s lepšími počátečními podmínkami než například v Missouri či Iowě, kde byly srážky nízké a lesy většinou řídké.²⁰⁰ Guvernér schválil i Austinův návrh na rozšířené právo přidělení 640 akrů pro každého mužského kolonistu, dalších 320 akrů pro jeho manželku a 160 pro každé dítě, ovšem odmítl jeho žádost o dalších 80 akrů za každého otroka. Celkově mohl Austin přivést 300 rodin osadníků z Louisiany, jestliže budou řádnými římskými katolíky, dobrých mravů a ochotni respektovat politickou ústavu španělského království i vládu španělského panovníka. Austin vzápětí autorizoval první kolonizační smlouvy a vrátil se do Louisiany, odkud se postupně začaly stěhovat první rodiny anglosaských osadníků.²⁰¹ Austinova situace se však změnila při jeho návratu do San

---

¹⁹⁸ Stephen Fuller Austin (1793 – 1836), narozený ve Virginii 3. listopadu, jako syn Mosese a Marie Brown Austinových, byl představitelem nové generace Západanů, jež často měnili své působiště a druh podnikání. Po absolvování Bacon Academy v connecticutském Colchesteru a Transilvania University v kentuckém Lexingtonu se stal společníkem svého otce v Missouri, kde působil ve vedení důlní činnosti v Mine a Breton. V roce 1815 vstoupil do řad zednářů a rovněž zahájil svou politickou aktivitu v missourijské sněmovně a o dva roky později se společně s otcem začal podílet na pozemkových spekulacích v pohraničním území Arkansasu okolo Červené řeky. Když po finanční krizi roku 1819 těžba v Missouri upadla a zkrachovaly i jeho pozemkové spekulace, přestěhoval se v roce 1820 do New Orleansu, kde se rozhodl rozšiřovat své právní vzdělání. Poté co jeho otec, Moses Austin, uspěl v jednání s představiteli texaského San Antonia se však začal zajímat o jeho kolonizační projekt, aby se nakonec stal jeho hlavním organizátorem. Zpracováno dle: CANTRELL, Gregg: *Austin, Stephen F*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 33 – 34. Základní biografickou studii z posledního období je BARKER, Eugene C.: *The Life of Stephen F. Austin, Founder of Texas, 1793 – 1836*, University of Texas Press, Austin 1980.

¹⁹⁹ REICHTEIN, A.: *Rise of the Lone Star...*, str. 20 – 26.

²⁰⁰ FAULK, Odie B.: *Land of Many Frontiers ...*, op. cit. str. 108.

²⁰¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective*. In: RODRÍGUEZ, Jaime E. - VINCENT, Kathryn (ed.): *Myths, Misdeeds and Misunderstandings. The Roots of Conflict in U.S.-Mexican Relations*. SR Books, Wilmington 1997, str. 49.

Antonia v březnu 1822, kdy byl po vyhlášení mexické nezávislosti nucen ratifikovat svou koncesi v hlavním městě. Ciudad de México opustil díky administrativním průtahům až po roce, v dubnu 1823.²⁰²

V hlavním městě Mexika však nebyl osamocen, mohl se opřít o spolupráci s několika dalšími Evropany a Severoameričany (jako Roberta Leftwiche a Andrewa Erwina, agenty zastupující Texaskou asociaci z Kentucky a Tennessee), kteří měli podobné kolonizační zájmy nebo zde působili ve veřejných funkcích či službách (jako velvyslanec Joel R. Poinsett či John Davis Bradburn). Pomohlo mu i členství v zednářské lóži, díky němuž získal napojení na některé významné politiky nového režimu (mezi nimiž byli například bratři Arizpeové, Mariano Lorenzo de Zavala či Manuel de Mier y Terán), kteří stáli mimo jiné i u vytvoření nového kolonizačního zákona ze 7. ledna 1823. Oproti všem ostatním zájemcům však jako jediný již disponoval smlouvou *empresaria* (kolonizačního agenta) udělenou jeho otci.²⁰³

Mezi léty 1823 a 1835 vydaly mexické úřady celkem 41 povolení funkce *empresaria* vystavených 27 společenstvům, ovšem ne všechna měla stejný kolonizační úspěch, přičemž pouze dva *empresarios*, Stephen F. Austin a Green DeWitt, dokázali plně naplnit počty rodin zaručených smlouvami. Austin uzavřel postupně pět smluv (1. února 1823 na 300 rodin, 4. února 1825 nejprve na 300 později na 500 rodin, 20. listopadu 1827 na 100 rodin, 9. července 1828 na 300 rodin a konečně 25. února 1831 na 800 rodin) a De Witt pouze jedinou z 15. dubna 1825 na 400 rodin. Dalšíh čtrnáct smluv bylo naplněno jen částečně a některá společenství nebyla schopna provést přísun osadníků vůbec.²⁰⁴

Ne všichni *empresarios* byli schopni odpovědně spravovat své kolonisty s takovou kvalitou jako Austin. Ten byl již roku 1823 jmenován plukovníkem milice s odpovídajícími pravomocemi kontroly všech

---

²⁰² REICHTEIN, A.: *Rise of the Lone Star...*, op. cit., str. 26 – 29.

²⁰³ REICHTEIN, A.: *Rise of the Lone Star...*, str. 32 – 35.

²⁰⁴ REICHTEIN, A.: *Rise of the Lone Star...*, str. 42.

přestupků s výjimkou závažných kriminálních činů, jež měly být předkládány guvernérovi. Austin z důvodu snížení svých administrativních a soudních povinností rozdělil svou kolonii do distriktů, v nichž měli být zvoleni představitelé samosprávy, *alcaldes*, odpovědní za splnění instrukcí z vyšších míst. Podle kolonizačního zákona se na mexické území mohli stěhovat pouze katolíci, kteří měli respektovat mexické zákony, což mezi nově příchozími Severoameričany vyvolávalo značné obtíže.

Veškerá agenda texaských osadnických smluv přešla od počátku roku 1825 ze Ciudad de México na vládu v Saltillu, u níž si měli všichni *empresarios* potvrzovat své starší kolonizační licence. Vzhledem k rostoucí aktivitě kočovných Indiánů i vzrůstajícím expanzionistickým hrozbám z USA však byla místní vláda nucena často přehlížet porušování kolonizačního zákona z řad anglosaských kolonistů. V průběhu první dekády se pak postupně do neosídlených oblastí texaského území stěhovalo stále větší množství uprchlíků, dobrodruhů, či osadníků bez legálního kontraktu, kteří již otevřeně dané kolonizační zásady nerespektovali. Pro severoamerické osadníky se brzy vžilo označení *anglos*, poněvadž většina z nich odmítala používat španělštinu. Většina *anglos* také nebyla katolíky, přivázela si i nadále své otroky a zabývala se pozemkovými spekulacemi, přičemž jejich vztahy se sousedy odlišné kultury nabývaly stále větších obtíží.²⁰⁵

Jedním z nejzávažnějších případů se stala kolonie Hadena Edwardse. Ten již v roce 1822 neúspěšně žádal o funkci *empresaria* v Ciudad de México, avšak úspěch se dostavil až 15. dubna roku 1825, kdy obdržel kontrakt na obsazení půdy poblíž Nacogdoches osmi sty rodinami. Prudký a nevzdělaný Edwards přecenil pravomoce jež mu byly mexickými úřady uděleny. Vedení kolonie vyžadovalo druh značné obezřetnosti jíž nebyl

---

²⁰⁵ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*str. 53 - 54.

schopen, zvláště když na jeho půdě žili vedle sebe Mexičané i řada osadníků všech možných národností a pocházejících z odlišného prostředí. Po svém jmenování v říjnu 1825 se prohlásil empresariem a vojenským velitelem jemu svěřeného území a provokoval již dříve usazené anglosaské kolonisty na „svém“ území či majitele sousedních pozemků požadavkem na levný odkup jejich pozemků, jestliže nedisponují řádnou kolonizační smlouvou. Edwards navíc chápal titul kolonizačního velitele milice na úrovni titulu velitele mexické armády mnohem šířeji než byla jeho pravomoc, čímž často provokoval starousedlíky. Když se pokusil, navzdory kolonizačnímu zákonu, prodat část území své kolonie a podváděl při volbách starosty Nacogdoches, byl guvernérem zbaven části svých pravomocí. Haden poté odjel do USA, kde se pokusil sehnat finanční prostředky a nové osadníky pro svůj kolonizační projekt a zanechal v Texasu svého bratra Benjamina, jenž se měl starat o chod kolonie. Zprávy o konfliktech jejich kolonie však mezitím vzbudily pozornost vojenského velitele oblasti Anastasia Bustamanteho a ministra války, na jejichž popud se mexická vláda rozhodla zrušit Edwardsův kolonizační kontrakt. Do jednání se zapojil i Stephen Austin, jenž se pokusil uvolnit vzniklé napětí, avšak navzdory jeho snahám zaútočil Benjamin Edwards 16. prosince 1826 na Nacogdoches, kde po obsazení vojenské pevnůstky vyhlásil nezávislou Republiku Fredonii, jíž hodlal mocensky ukončit napětí a zvítězit nad původními osadníky. Povstalci se s žádostí o pomoc a podporu obrátili na náčelníky Čerokijů usedlých na texaském území, jimž slíbili polovinu Texasu, na další anglosaské osadníky včetně Stephena Austina či dokonce na severoamerické úřady, avšak většina možných spojenců odhadla nereálnost existence nového státu a rozhodla se do konfliktu nezasahovat, či přímo podpořit mexické úřady při zjednávání pořádku. Proti byli navíc i mnozí osadníci z původní Edwardsovy kolonie, z nichž se někteří vrátili na území USA, kde oproti oficiálním hlasům vůdců Fredonie o svobodě a samostatnosti šířili pravdivější obraz poměrů v Edwardsově kolonii. Mexické úřady zasáhly

překvapivě rychle a vyslaly do Texasu vojenskou výpravu, jež měla zjednat pořádek. Symbolicky se k ní připojila i jednotka z Austinovy kolonie a většina čerokijských náčelníků. Tvůrcové Fredonie nečekali na otevřený boj a v lednu 1827 uprchli z Texasu na severoamerické území. Území Edwardsovy kolonizační smlouvy pak bylo rozděleno do tří částí mezi Davida G. Burneta, Josepha Vehleina a Lorenza de Zavalu.²⁰⁶

Případ Fredonie poprvé poukázal na možná nebezpečí anglosaské kolonizace, stejně jako utvrdil federální vládu v názoru, že vojenské řešení vysláním trestné výpravy je tím nejlepším možným způsobem pacifikace independistických zájmů uvnitř země. Kauza bratrů Edwardsových rovněž přitáhla pozornost centrálních úřadů k této kolonii v pohraničí a vedla k přijetí nové ústavy státu *Coahuila y Tejas* i k inspekční cestě generála Mier y Terána v následujícím roce.

Ústavou státu *Coahuila y Tejas* z roku 1827 se texaské území oficiálně přeměnilo v okres (*departamento*) Béxar, což přetrvalo až do roku 1834, kdy se oblast přerozdělila do tří okresů, San Antonio, Brazos a Nacogdoches. Rozhodnutí omezilo na jedné straně pravomoci *empresarios* a bohatých statkářů z předchozích dob, avšak na druhou stranu takřka všechna úřední jednání probíhala v Saltillu, odkud bylo velmi obtížné kontrolovat naplnění zákonných a soudních rozhodnutí. Ústava například vyhlášovala projekt absolutního zrušení otroctví, ovšem daná otázka nebyla efektivně vyřešena mezi severoamerickými kolonisty až do vyhlášení texaské nezávislosti.²⁰⁷

Poté co Mexičané deklarovali svou nezávislost, hodlali upevnit kontrolu své hranice se svým silnějším severním sousedem. V reakci na nepokoje způsobené revoltou bratrů Edwardsů se aktivizovala Mexická hraniční komise, založená roku 1825. Na konci roku 1827 se vydali

---

²⁰⁶ VÁZQUEZ, *Texas: A Mexican Perspective* ...str. 54 – 55, REICHSTEIN, A: *Rise of the Lone Star...*, str. 50 - 51: Podrobněji o Fredonii viz McDONALD, Archie P.: *The Fredonia Rebellion.*“ IN Nacogdoches: Wilderness Outpost to Modern City, 1779 – 1979, Nacogdoches 1980, str. 33 – 39.

²⁰⁷ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Colonización y perdida de Texas, en: Mitos en las relaciones* ..., str. 57 - 59.

zástupci komise pod vedením generála José Manuela de Mier y Terána²⁰⁸ na inspekční cestu do severovýchodního pohraničí, v němž měli vymezit hraniční linii v návaznosti na transkontinentální smlouvu z roku 1819 a v případě potřeby navrhnout navýšení počtu vojska a typů opevnění, či zde založit nové vojenské posádky. Výpravu doprovázeli i tři vědci, shromažďující užitečné zeměpisné, botanické, zoologické a mineralogické údaje pro lepší hospodářské využití oblasti. Komise vstoupila na území Texasu v únoru 1828 a v červnu, při pobytu v Nacogdoches, kde jednala se zástupci několika indiánských kmenů a zkoumala okolí řeky Sabinas, sepsal generál první souhrnnější zprávu, určenou do rukou presidenta Guadalupe Victorii. Otištění ukázek z tohoto hlášení vzrušilo odpovědné vládní úředníky v Ciudad de México stejně jako Stephena F. Austina a řadu dalších legálních anglosaských přistěhovalců. Mier y Terán poznamenával, že poměr mezi Mexičany a cizinci je jedna ku deseti a s nedůvěrou sledoval další nekontrolovaný nárůst počtu *anglos*, pocházejících z řad problematických sociálních skupin. Na základě svých rozhovorů s místními osadníky také doporučoval oddělení Texasu od Coahuily, větší pozornost federální vlády k otázce nelegálního přistěhovalectví a jmenování politického představitele Nacogdoches. Zprávy Mier y Terána sice poněkud zapadly v období španělského útoku na Tampico v červenci 1829 a změny mexického prezidenství, avšak přispěly v září 1829, několik měsíců po návratu generála z Texasu, k jeho jmenování hlavním velitelem *Provincias Internas* s možností uvést do skutečnosti některé z předložených návrhů.²⁰⁹

---

²⁰⁸ José Manuel Mier y Terán (1789 - 1832), se narodil v Ciudad de México jako nejstarší ze tří bratrů a mohl proto studovat na inženýrství na Collegio de las Minas, kde uplatnil své matematické znalosti i ve studiu balistiky. Studia ukončil roku 1811 a brzy poté vstoupil do řad bojovníků za nezávislost pod vedením Ignacia Rayóna. Roce 1812 se po výcviku nováčků a výrobě munice v armádě generála Morelose stal kapitánem dělostřelectva a po úspěšné činnosti byl rychle povýšen na plukovníka povstalecké armády, až se na počátku období nezávislosti stal generálem organizujícím výcvik ženistů a dělostřelců. V roce 1822 byl delegován za Chiapas jako poslanec ústavního kongresu, kde zastával umírněné kompromisní postavení mezi monarchisty a republikány a po jeho rozpuštění se vrátil do řad armády. Zpracováno dle: DOMINGUEZ, Fred: *Mier y Terán*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 261.

²⁰⁹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*str. 59 – 61.

Přestože čísla severoamerických osadníků byla zřejmě nadnesená, jak ukázal roku 1834 podrobnější průzkum texaských záležitostí plukovníkem Juanem Nepomucenem Almontem, uvádějící reálný počet cizinců v čísle 24 700 (včetně tisícovky otroků) ve srovnání se 4 tisíci Mexičany, fenomén disproporce počtu osadníků byl zřejmý. Počet *anglos* rapidně vzrůstal, zatímco počet Mexičanů v průběhu třiceti let takřka stagnoval.²¹⁰

5. 4. Cesta k texaské samostatnosti

Na počátku 30. let 19. století vzrostl díky nástupu Jacksonových demokratů mezi severoamerickými politiky zájem o koupi Texasu, přičemž se díky šíření těchto myšlenek dokázal v Mexiku zdiskreditovat i dosavadní vyslanec Joel Poinsett, jenž byl následně nahrazen texaským spekulantem Anthony Butlerem.²¹¹ Nově příchozí severoameričtí kolonisté, jejichž počet v době vyhlášení nezávislé republiky dosáhl 35 tisíc, narušili od základu stávající společenskou situaci. Zájem lokálních úřadů zvýšit počet obyvatel pohraniční provincie, jako ochranné bariéry proti útokům nepřátel do vnitrozemí, však postupně rozpouštěl veškerá původně přísná opatření a toleroval i skupiny ilegálních přistěhovalců, přičemž většina z nich patřila k pozemkovým spekulantům podporujícím budoucí připojení Texasu k USA.²¹²

Dne 6. dubna 1830 byl vyhlášen z iniciativy ministra zahraničních věcí Lucase Alamána nový zákon o kolonizaci, reagující na obavy a doporučení generála Mier y Terána. Prostřednictvím úřadu komisaře, jenž měl za úkol prozkoumat, zda smlouvy přistěhovalců splňují nařízení daná novým zákonem, byl opět položen do rukou ústřední vlády dozor nad

---

²¹⁰ REICHSTEIN, Andreas V. : *¿Por qué México perdió Texas en 1836?...*, str. 870. Přesné údaje o populaci v Béxar a Goliad podle jednotlivých sčítání viz TIJERINA, Andrés: *Tejanos and Texas ...*, str 12 – 14.

²¹¹ LAMAR, Curt: *A Diplomatic Disaster. The Mexican Mission of Anthony Butler, 1829 – 1834*, TAM, roč. 45, (1988), str. 1 – 17, mexický pohled představuje studie: ZEA PRADO, Irene: *Gestión diplomática de Anthony Butler en México 1829 - 1836*, Secretaría de Relaciones Exteriores, México 1982.

²¹² VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Colonización ...*, str. 55.

kolonizací. Zákon rovněž upřednostňoval kolonizaci z řad Evropanů, zvláště Švýcarů a Němců, chudých mexických rodin či bývalých trestanců, jimž měla být po splnění určitých podmínek poskytnuta půda a pomoc při stěhování. Vzhledem k nízkému zájmu přistěhovalců z vnitrozemí navrhla federální vláda podpořit i kolonizaci pohraničního území spřátelenými indiánskými kmeny. Zákon dále zakazoval kolonizaci pobřeží či pohraničních oblastí skupinami cizinců, pocházejících ze sousedního území a transporty nových otroků. Mier y Terán připouštěl spojení rozvoje plantážního zemědělství s otroctvím, a proto radil tolerovat již přítomné otroky či příchod regulovaného počtu nových s garantovaným právem svobody po uplynutí určité lhůty. Měli však být určeni pouze k práci na plantážích produkujících bavlnu, jejíž zvýšená produkce mohla přispět k hospodářskému rozkvětu Mexika. Velvyslanec José María Tornel zároveň v USA publikoval protiotrokářská opatření nového kolonizačního zákona, aby tak byl omezen přistěhovalecký zájem ze strany *anglos*. Mier y Terán rovněž nařizoval konzulovi v New Orleansu aby vydával přistěhovalecké pasy pouze pro Austinovy a DeWittovy kolonisty a pokusil se uzavřít některé z kolonií. Jednou z nich měla být Nashville Company organizovaná Sterlingem C. Robertsonem, v níž byl pouze nízký počet přistěhovalců, většinou bez legální kolonizační smlouvy.²¹³

Podle zákona bylo provedeno opevnění některých významných středisek, jakými byly například celnice Anáhuac a Tenoxtitlán, a vytvořeno osm nových vojenských posádek, jež měly regulovat přísun nových severoamerických osadníků na východě Texasu a zajistit mexikanizaci pohraničních oblastí. Mier dále žádal sedm tisíc vojáků pro zajištění nových vládních opatření, avšak ti nikdy nedorazili, neboť federální vláda nedisponovala dostatečnými prostředky. Proti vojenské aktivitě řízené centrální vládou se rovněž postavili i místní guvernéri.²¹⁴

---

²¹³ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 61 - 63

²¹⁴ TIJERINA, A.: *Tejanos and Texas ...*, str. 7.

Je paradoxem, že realizace kolonizačních nařízení generála Mier y Terána způsobila první vážnější problémy ve vztazích úřadů s novými kolonisty. V rámci dobrých vztahů totiž doporučoval poskytnutí majetkových oprávnění dosavadním nelegálním osadníkům, přestože byli usazeni i na zakázaných územích na pobřeží a v pohraničí, či využil některé zahraniční důstojníky pro účely samosprávy. V případě plukovníků Johna Davise Bradburna a George Fischera ve funkcích velitelů vojenské posádky a celnice Anáhuac, zajišťujících oblast od Galvestonské zátky až po řeku Sabine, však byl jeho výběr naprosto nevhodný. Po mnoha letech úpadku organizace výběru cel, doprovázeného odporem k jakýmkoliv poplatkům, vyvolalo jmenování neoblíbeného Fischera značné napětí mezi osadníky i obchodníky. Jeho nařízení, že všechny lodě přivážející či vyvážející zboží do Texasu musejí nejprve zaplatit clo jeho úřadu, vedlo k řadě konfliktních situací, jejichž vrcholem se stala střelba do mexických vojáků z paluby amerických lodí. Plukovník Bradburn zase rozpustil městskou radu v texaském Liberty a poté vyvolal v srpnu roku 1831 konflikt s *anglos*, když aplikoval zákon o zrušení otroctví na dva otroky, kteří uprchli z Louisiany na texaské území. Jejich majitel pověřil Williama B. Travise,²¹⁵ jenž si toho roku otevřel v Anáhuaku svoji právní kancelář, aby se v Texasu ujal této záležitosti a když nevyšla legální jednání, dokonce připravoval ozbrojený výsadek na texaské území. V červnu 1832 Bradburn označil Travise za narušitele pořádku a spoluautora plánu útoku na texaské pobřeží a nechal jej spolu s jeho kolegou uvěznit v kasárnách Anáhuaku. Zákrok vzbudil vlnu odporu mezi osadníky, kteří zaútočili na kasárny a Bradburn musel na nátlak velitele posádky v Nacogdoches, plukovníka José de las Piedras, nakonec na svůj úřad rezignovat. Události v Anáhuaku vedly část *anglos* k

---

²¹⁵ William Barret Travis (1809 - 1836) se narodil v Jižní Karolině, odkud se jeho rodina roku 1818 přestěhovala do Alabamy. Travis vystudoval práva v Monroeville a poté působil jako právník, člen alabamské milice a dopisovatel novin. Roku 1831 opustil bez vysvětlení svou rodinu a odešel bez vysvětlení do Texasu, kde vystřídal právní praxi v Anáhuaku, později funkci tajemníka městské rady v San Felipe a nakonec vstoupil jako plukovník dobrovolnické armády do bojů proti Santa Annovi. Zpracováno dle McDONALD, Archie: *Travis, William B*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 435 – 436.

myšlenke zaútočit na ostatní vojenské posádky na východním území Texasu, zvláště na Nacogdoches, kde byla nejsilnější z nich.²¹⁶

Nepokoje v Anáhuaku probíhaly současně s pohnutými událostmi v Ciudad de México, kde se Antonio López de Santa Anna postavil proti úřadujícímu prezidentovi Anastasiu Bustamantemu. Ve složité situaci zachovával generál Mier y Terán věrnost původní vládě a nevěnoval dostatečnou pozornost vývoji texaských událostí, jež díky událostem v Anáhuaku omezily možnosti dosavadní kontroly. Jeho snahy pak přišly definitivně vniveč, když se v červnu 1832 vylodil poblíž Matamoros Santa Annův stoupenec José Antonio Mexía.²¹⁷ Většina *anglos* se tehdy přiklonila k Santa Annovi proti Bustamantemu a zvláště proti vojenské kontrole prosazované Mier y Teránem. Po několika týdnech marné organizace svých oddílů a pádu všech plánů si dne 3. července 1832 vyčerpaný Mier y Terán, oblečen do slavnostní uniformy, vrazil do srdce svůj důstojnický meč. Jeho smrt vedla nejen k budoucí definitivní ztrátě texaského území, ale znamenala i volný prostor pro sílící centralismus generála Santa Anny, neboť mu z cesty odešel jeden z posledních významných protivníků, jenž byl představitelem federalistických zásad.

Generál Mexía, postavený před ambice Texasanů v zápase s reprezentanty Bustamanteho federalismu, byl po odvolání předchozího velitele přístavu Matamoros ochoten jednat s vyslanci osadníků a

---

²¹⁶ HENSON, Margaret Sweet: *Juan Davis Bradburn: A Reappraisal of the Mexican Commander of Anahuac*. Texas A&M University Press, College Station 1982. str. 94 – 100.

²¹⁷ José Antonio Mexía (1800 – 1839), udával jako místo svého narození veracruzskou Jalapu, avšak někteří historikové prokazují jeho původ na Kubě. Účastnil se bojů za nezávislost Mexika proti Španělsku a po jejím skončení působil v armádě i v politických kruzích. Roku 1823 uvažoval o funkci kolonizačního agenta v Texasu a ve 30. letech se stal stoupencem liberálních federalistů zdůrazňujících značnou suveranitu jednotlivých států uvnitř Mexika a podporoval pokračování anglosaské kolonizace pohraničí. Po nástupu centralismu se dostal do ostrých sporů se Santa Annou a odešel do exilu v New Orleans, kde sice podporoval jejich boj proti centralismu, ale nesouhlasil s jejich separací. Na podzim 1835 se pokusil o útok z New Orleans na Tampico, kde chtěl ustanovit vládu federalistů, ovšem výprava byla poražena a Mexía opět uprchl. Do Mexika se vrátil až roku 1838 a o rok později byl zastřelen při pokusu o svržení vlády prezidenta Bustamanteho. Zpracováno dle DENHAM, James M: *Mexía, José Antonio*, IN: FRAZIER Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 243 – 244. Podrobnosti o jeho

odcestoval spolu Stephenem Austinem do Brazorie, kde byl většinou *anglos* nadšeně vítán jako osvoboditel od vojenské tyranie. Austin zde předložil *Deklaraci obecní rady ze San Felipe de Austin*, v níž představil pohled kolonistů na sporné případy způsobené zástupci předchozí Mier y Teránovy správy v rozporu s deklarovanou suverenitou federálního státu. Neopoměl přitom zdůraznit, že se noví osadníci nikdy neodchýlili od povinností daných mexickým občanům a pouze se snažili ochránit svou nezávislost a ústavu jejich nové vlasti.²¹⁸ Jestliže se generál Mexía vylodil do atmosféry napětí, nyní byl ze všech stran ujišťován o loajalitě a nadšení pro novou mexickou vládu, čemuž odpovídalo i jeho příznivé hlášení o texaské situaci, určené nadřízeným orgánům.²¹⁹

Santa Annův převrat tak definitivně odstartoval proces texaské separace. Dne 22. srpna 1832, měsíc po Mexíově odjezdu, navrhla městská rada v San Felipe setkání zástupců texaských komunit s cílem představit centrální vládě, podle tradic severoamerických hraničářů, svá přání a požadavky. Bez oficiálního povolení místních úřadů se zde sešlo na počátku října 55 kandidátů, jež navrhli předložit mexickému federálnímu kongresu petici s požadavky celní reformy, vydání oprávnění pro nelegální osadníky, oddělení Texasu od Coahuily a zvláště vypuštění zákazu osídlení pohraničního území cizinci ze sousední země, vydaného článkem 11 kolonizačního zákona roku 1830. Poslanci se dohodli na potřebě vytvoření oddílů milice na ochranu před kočovnými kmeny Indiánů a na vytvoření stálé komise, jež by mohla kdykoliv řešit problémy Texasanů. Nakonec zvolili tříčlenou deputaci v čele s Austinovým soupeřem Williamem Harrisem Whartonem, která měla předat výsledky jednání v Ciudad de México.²²⁰ Deputace však svůj odjezd odložila. Na

---

aktivitě v Texasu viz. HUTCHINSON, C. Alan: *General José Antonio Mexía and His Texas Interest*. SWHQ, roč. 82, číslo 2, (October 1978), str. 117 – 142.

²¹⁸ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo...*, str. 78 - 79

²¹⁹ FAULK, Odie B.: *Land of Many Frontiers ...*, str. 112.

²²⁰ REICHSTEIN, A.: *Rise of the Lone Star...*, str. 63 – 64.

petiční listině totiž nebyla žádná španělská jména a sněm byl jako protiprávní odsouzen jak oficiálními politickými správci Texasu tak městskou radou v Bému, jež Kongresu odeslala vlastní požadavky. *Tejanos* poukazovali na útoky proti státní suverenitě ze strany vojenských úřadů a na úpadek soudního systému i organizace pohraniční domobrany, přičemž žádali změnu kolonizačního zákona, odborně vyškolené soudce, rozšíření sítě škol, osvobození od daní na deset let a vyšší zastoupení texaských poslanců ve federálním kongresu.²²¹ V březnu 1833 bylo v rámci uklidnění napjatých vztahů mezi centralisty a federalisty přemístěno hlavní město státu *Coahuila y Tejas* do centrálněji položené Monclovy. Nový duch svobody a liberalismu však záhy překryla korupce, neboť prázdná státní pokladna měla být doplněna zvýšeným prodejem pozemků kolonistům.²²²

V této situaci byl na počátek dubna 1833 svolán do San Felipe nový sněm představitelů osadníků, jenž měl začlenit i zástupce *tejanos* z Bému. Druhý sněm prosazoval stejné požadavky jako předchozí, avšak žádost jejich naplnění se nesla mnohem tvrdším tónem. Do popředí se při jednání dostali stoupenci radikálnějšího křídla nově příchozích osadníků, mezi nimiž získal významné postavení Sam Houston.²²³ Diskuse o možnosti

---

²²¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 66 - 67.

²²² REICHSTEIN, A.: *Rise of the Lone Star...*, str. 76 - 77.

²²³ Samuel Houston (1793 - 1863), byl svým vztahem k indiánské komunitě poněkud odlišným typem hraničáře. Narodil se 2. března 1793 ve Virginii, odkud se roku 1807 jeho rodina po smrti otce přestěhovala do Tennessee. Bez zájmu o školu či práci na rodinné farmě poblíž Knoxville opustil roku 1809 domov a žil tři roky u Čerokijů. Za britsko-americké války vstoupil roku 1812 do armády, kde bojoval pod generálem Jacksonem i proti Krikům. Po ukončení služby v armádě, kde v závěru své činnosti působil i jako vyjednavč s Čerokiji odešel roku 1818 zpět do Tennessee, kde se věnoval právu a úspěšně se věnoval politice. V řadách Jacksonových přívrženců působil od roku 1823 ve federálním kongresu a roku 1827 se stal guvernérem Tennessee. Roku 1829 se oženil s Elizou Allenovou, která jej po třech měsících opustila. Po tomto skandálu propadl alkoholu, opustil úřad guvernéra a nakonec odešel k Čerokijům na indiánské teritorium. V prosinci 1832 odejel do Texasu ve funkci vládního agenta, jenž měl uzavřít smlouvu s kmeny Komančů o právu lovu pro kmeny jež byly z USA stěhovány západně od Mississippi. Aktivně se účastnil bojů za nezávislost Texasu a v čele své dobrovolnické armády porazil generála Santa Annu, v září 1836 se stal po prvních veřejných volbách prezidentem Texasu, a po přijetí Texasu do Unie i prvním senátorem ve federálním Kongresu. Po válce zastával střední pozici mezi odpůrci a příznivci šíření otroctví v nově získaných mexických oblastech a před vypuknutím občanské války prosazoval zachování spojení s Uníí. Díky svému postoji i při vyhlášení Konfederace odstoupil z funkce guvernéra a na konci svého života odešel do ústraní. Zpracováno dle CAMPBELL, Randolph, B: *Houston, Sam*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 197 - 198, autorova

oddělení Texasu od Coahuily vyústily ve vytvoření komise, jež vypracovala návrh texaské ústavy a vybrala delegáty pro reprezentaci texaských zájmů na federální úrovni. Stephen Austin, jemuž se nepodařilo získat podporu zástupců Mexičanů z Béquaru, se vydal 22. dubna s návrhem nové ústavy do Ciudad de México, kde ji měl předložit nové vládě generála Santa Anny. Austin věřil v podporu nové liberální vlády, avšak jeho příjezd do hlavního města v polovině července nebyl dobře načasován. Vláda byla tou dobou postavena před vlnu nesouhlasu s její proticírkevní politikou a hlavní město právě zachvátila epidemie cholery. Poněvadž Santa Anna pobýval ze zdravotních důvodů mimo hlavní město, Austin jednal zvláště s viceprezidentem, liberálním federalistou Valentinem Gómezem Faríasem. V dopisech určených ministrům nové vlády, jako například ministru zahraničí C. Carlosi Garcíovi, ujišťoval o budoucí loajálnosti nového federálního státu, ale zároveň poukazoval na oprávněnost samostatné existence Texasu, neboť vedle dostatečných přírodních zdrojů jí odpovídal údaj dosaženého počtu 46 500 obyvatel provincie. Austin dne 12. srpna přednesl v Kongresu návrh na zrušení článku přistěhovaleckého zákona zakazujícího usazování příslušníků sousedního národa v pohraničním území, ale jeho další snahy o uplatnění texaské samostatnosti zanikly v panice způsobené epidemií. Z texaského území mezitím dorazily dopisy od městské rady v Béquaru, jež odrazovaly od vyhlášení samostatnosti Texasu, neboť by zřejmě vedla k postupné separaci provincie od mexického území. V mezidobí mezi přerušnými jednáními kongresu se Austin zabýval dalšími možnostmi vývoje a v reakci na odmítavý postoj zástupců Béquaru jim odeslal dopis datovaný 2. října, v němž neopatrně doporučoval, že právě městské rady by mohly být v době celostátní anarchie základním pilířem rychlého vytvoření texaské samostatnosti.²²⁴

---

rozsáhlejší biografie: CAMPBELL, Randolph B.: *Sam Houston and the American Southwest*. 1993.

²²⁴ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 67 – 68.

Nehledě na varování z řad *tejanos* získal nakonec Austin podporu části významných politiků, jakými byli například generál Mexía či poslanec Lorenzo de Zavala, disponujícími vlastními kolonizačními smlouvami na území Texasu, a zaznamenal i pokrok v jednání s dalšími představiteli. Při epidemii cholery v hlavním městě navíc zemřel i Tadeo Ortiz de Ayala, nový ředitel úřadu pro kolonizační záležitosti a hlavní odpůrce volného stěhování *anglos* do Texasu, kam prosazoval zvýšené přistěhovalectví Evropanů.²²⁵ Nakonec byl Austin 5. listopadu přijat i Santa Annou. V hispánské politické tradici sice nebyl petiční styl znám, ale mexický prezident byl přesto v rámci dobré vůle ochoten jednat se zástupcem kolonistů. Na Austinovo naléhání ve věci samostaného Texasu oponoval názorem, že je na tento zásah příliš brzy, byl však ochoten podpořit převod pozemků na současné texaské osadníky, uvést do Texasu koncesované soudce pro zajištění řádného vedení procesů a zapůsobit na vládu v Saltillo, aby provedla řadu jiných přiměřených reforem. Austin tak musel v dané situaci považovat za úspěch, když Kongres 21. listopadu vyhověl požadavku *anglos* na zrušení 11 článku kolonizačního zákona z roku 1830 a na počátku prosince 1833 se vydal na zpáteční cestu.²²⁶

S přispěním protivníků separatistických snah *anglos* v Coahuile přišel tou dobou do hlavního města text Austinova dopisu určeného původně městské radě v Bexaru, jenž rozhněval řadu oficiálních mexických představitelů. Gómez Farías nařídil autorovo uvěznění, a tak když v lednu 1834 Austin navštívil velitele posádky v Saltillo, byl v rámci instrukcí zatčen a odeslán zpět do hlavního města. Ve vězení strávil prakticky celý rok, provázený rozsáhlou korespondencí svým přátelům i úvahami nad budoucí situací Texasu, Mexika či funkcí městských rad a katolické církve. Přestože se dostal na svobodu již o Vánocích, povolení k návratu

---

²²⁵ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 – 1846...*, 174 – 175. Podrobnosti o Ortizově činnosti viz. TIMMONS, W.H.: *Tadeo Ortiz and Texas*. SWHQ, roč. 72, č. 1 (July 1968), str. 21 – 33.

²²⁶ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 68.

do Texasu obdržel až díky amnestii z 25. července 1835.²²⁷ Jeho uvězněním tak mexická vláda omezila prostor patrně poslednímu umírněnému vyjednavaci z řad Severoameričanů, který byl v době vypuknutí otevřeného konfliktu mezi *anglos* a federální vládou ještě schopen řešit sporné otázky smírem. Když se však Austin po dlouhém odloučení vrátil zpět do Texasu, politická situace způsobená ústředním centralismem již byla zcela odlišná a aktivita *anglos* byla plně ve vleku radikálů.

Andreas Reichstein na rozdíl od většiny Austinových biografů, jako například Eugena C. Barkera,²²⁸ přesvědčených o jeho vznešených úmyslech, coby ochránce pořádku ve vztahu *anglos* s federálními úřady, poukazuje na skutečnost, že i u Austina existovala v závěru jednání s mexickými úřady řada pragmatických očekávání. Jako největší pozemkový držitel v Texasu chtěl ve vzrušené době nových pozemkových spekulací zajistit své investice či dokonce přímou odměnu centrální vlády za zprostředkování smíru. Jak vysvítá z jeho důvěrné korespondence odeslané ještě před odjezdem do hlavního města, v případě neúspěchu jeho mise by se zřejmě záhy připojil k radikálním *anglos*. I přes dobré znalosti mexických poměrů však neodhadl reakci centrálních orgánů na nová opatření kolonistů, jež byla ovlivněna severoamerickou politickou tradicí. Mexická realita byla odlišná a jen zdánlivě směřovala ke stejné formě federace po vzoru severního souseda. V očích mexických úřadů bylo nezávislé svolávání poradních orgánů, vytvoření miličních oddílů či navržení nové státní ústavy nelegální a až příliš revoluční.²²⁹

Po Austinově uvěznění se mexická vláda pokusila objektivně posoudit situaci v severním pohraničí a zároveň uklidnit narušené vztahy s táborem *anglos*. Rozhodla se proto vyslat do Texasu novou vládní komisi pod

---

²²⁷ FAULK, Odie B.: *Land of Many Frontiers ...*, str. 113 - 114.

²²⁸ BARKER, Eugene C.: *The Life of Stephen F. Austin, Founder of Texas, 1793 - 1836...*, op.cit.

²²⁹ REICHSTEIN, *Rise of the Lone Star...*, str. 68 - 75.

vedením generála Juana Nepomucena Almonteho,²³⁰ s cílem objektivně posoudit oprávněnost požadavků zdejších obyvatel. Almonte, jenž strávil své mládí v USA, přijel do Texasu s očekáváním nejhoršího, ale realita s níž se setkal se mu jevila jako poměrně příznivá, i když v tajném hlášení požadoval zaslání nových vojenských oddílů, jež by omezily nekontrolovaný příliv Severoameričanů.²³¹ Jeho doporučení odpovídala aktivitám jež na radu federální vlády uvedla v platnost vláda v Monclově. Jednalo se o rozšíření členů městských rad, jmenování nejvyšších představitelů politické moci v Brazosu a Nacogdoches, řešení soudních procesů před porotou a užití angličtiny jako druhého úředního jazyka. Všechna tato opatření byla ve státě *Coahuila y Tejas* uvedena v platnost zákonem ze 17. dubna 1834. Almonte dále radil osvobození Stephena Austina, neboť jej viděl jako muže jenž by mohl organizovat příliv nových *anglos*, který byl dosud nekontrolovatelný, do pohraničního území.

Představitelé kolonistů sice federální vládě zaslali několik stížností, v nichž požadovali Austinovo osvobození, avšak díky vlivu radikálních představitelů *anglos* nebyl jejich tlak na osvobození umírněného politika příliš silný. Zrušení přísné regulace cizinců v pohraničí a pověsti o možné koupi texaského území Severoameričany totiž mezitím přispěly k bouřlivému růstu počtu nových osadníků a zvýšeným spekulacím s půdou.²³²

Proti pozemkovým spekulacím v provincii vystoupili představitelé bývalého hlavního města Saltilly, kteří rovněž napadli legálnost přesunutí

---

²³⁰ Juan Nepomuceno Almonte (1803 – 1869), mexický generál a politik, byl synem revolučního vůdce José Maríi Morelose. Po porážce jeho hnutí pobýval ve USA, kde studoval v New Orleans. Po vojenské a diplomatické službě ve 20. letech 19. století a misi Texasu se účastnil války proti Texasu, kde byl zajat, na počátku 40. let působil ve funkci ministra války a před konfliktem s USA, působil jako velvyslanec ve Washingtonu. V roce 1845 prohrál v prezidentských volbách s generálem Herrerou a na počátku války působil jako ministr války. Po válce opět neuspěl v prezidentských volbách a poté působil jako velvyslanec ve Velké Británii a Francii, aby se jako představitel konzervativců pomáhal i při přípravě francouzské intervence a Maxmiliánova císařství. Po jeho pádu zemřel v pařížském exilu. Zpracováno dle COERVER, Don M.: *Almonte, Juan Nepomuceno*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 10.

²³¹ výsledky Almonteho expedice viz. GUTIERREZ IBARRA, Celia: *Cómo Mexico perdió Texas. Análisis y transcripción del Informe secreto (1834) de Juan Nepomuceno Almonte*. INAH, México, 1987.

centra státu do Monclovy a žádaly centrální úřady o nápravu. Prezident Santa Anna se tou dobou vrátil do úřadu a v průběhu května 1834 se pokusil zabránit “federalistické anarchii” uplatněním prvních centralizačních zákonů, jakými bylo uzavření Kongresu a posílení moci armády. Generál se ve věci hlavního města Coahuily vyslovil pro dočasný *status quo*, dokud nebudou uskutečněny řádné volby.²³³ V době vyhrocených sporů mezi federalisty a centralisty tak na počátku nového roku proběhly volby, jejichž výsledek znovu potvrdil Monclovu v pozici hlavního města. Na 1. března sem byl svolán řádný sjezd členů Kongresu, jenž na svém jednání zvolil guvernérem Augustína Viesca, proti němuž představitelé konzervativních kruhů ze Saltillo znovu revoltovali.²³⁴

Tou dobou se již Santa Anna otevřeně vyslovil pro centralismus. Jedním z průvodních znaků postupného oslabení práv jednotlivých států bylo vládní nařízení ze 31. března 1835, jímž byly drasticky omezeny počty členů miličních oddílů jednotlivých států, které tak měly ztratit možnost aktivního odporu proti zásahům centrální vlády. Reakce jednotlivých států byly různé, ale nejsilněji se proti zásahům centralistů postavil guvernér Zacatecasu Francisco García, jenž odmítl snížit počet členů miličních oddílů. Odpovědí centrální vlády bylo vojenské tažení 4 tisícovek mužů pod osobním Santa Annovým velením. Když jeho mužové dobyli Zacatecas, domov bývalého viceprezidenta Gómeze Faríase, brutálně zasáhli proti všem představitelům liberální opozice a v červenci se generál triumfálně vrátil do hlavního města. Ve stínu jeho úspěchu zůstala skryta neúspěšná tažení proti federalistům v Tampicu, na Yucatánu a zejména proti Juanu Álvarezovi v Guerreru.²³⁵

---

²³² VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: : *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 69.

²³³ CASHION, Ty: *Coahuila y Texas*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 99 – 100.

²³⁴ GUERRA ESCANDÓN, Javier: *Coahuila*. IN: PIÑERA RAMÍREZ, David: *Vision historica de la frontera Norte de México*, UNAM - UABC, Tijuana 1987, str. 87 – 88.

²³⁵ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 – 1846 ...*, str. 244.

Na jaře 1835, spolu s přípravou na pacifikaci bohatého Zacatecasu, jmenoval Santa Anna svého švagra Martína Perfecta de Cos²³⁶ vrchním velitelem východní oblasti *provincias internas* a pověřil jej úkolem zklidnění situace také v severním pohraničí. Tento důstojník opovrhoval liberály v Monclově a výrazně podporoval centralistické kruhy v Saltillu, čímž ještě zhoršil úroveň komunikace mezi centrální vládou, místními orgány a představiteli kolonistů z řad *anglos*. Po svém příjezdu jmenoval novým velitelem texaské provincie plukovníka Dominga de Ugartechea a kapitána Antonia Tenoria pověřil vedením celnice v Anáhuaku.²³⁷

Představitelé liberálů v Coahuile se obávali, že Santa Anna může zařadit stejnou pacifikaci odporu jako v Zacatecasu, a proto se rozhodli 21. května 1835 rozpustit Kongres a pověřit guvernéra, aby svůj úřad přesunul do jiné části státu mimo hlavní město. Viesca se přesunul do Béxaru, kde publikoval prohlášení, v němž vyzýval k povstání a ozbrojenému odporu proti centrální vládě. Generál Cos nařídil jeho zatčení, jež bylo provedeno 5. července, a guvernér zbavený funkce pak byl převezen do Monterrey.

238

Ve vztahu mexických úřadů a *anglos* se tak seběhly události celonárodního i vnitrostátního významu.²³⁹ Vlnu nespokojenosti vyvolalo zejména obnovení výběru cel, neboť po dvouleté přestávce nebyli kolonisté připraveni na placení poplatků. Záhy po uvěznění guvernéra

---

²³⁶ Martín Perfecto de Cos (1800 - 1854) se narodil ve Veracruz a roku 1820 se přidal jako kadet k povstalecké armádě, o rok později byl jako poručík zodpovědný za výstavbu opevnění na mexickém pobřeží. Roku 1823 se přidal k Santa Annově opozici proti císařství a roku 1833 byl jmenován generálem. Po účasti na kampani proti Zacatecasu a funkci velitele vnitřních provincií se účastnil bojů u Goliadu a Alama a nakonec se vzdal při bojích u San Jacinta, poté jeho vojenská činnost stagnovala, ve válce s USA neúspěšně bránil přístav Tuxpan a poté působil jako vojenský velitel teritoria Tehuantepec. Zpracováno dle FRAZIER, Donald S.: *Cos, Martín Perfecto de*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 117.

²³⁷ REICHSTEIN, *Rise of the Lone Star...*, str. 77.

²³⁸ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 71.

²³⁹ Jedním z nejvýznamnějších dokumentárních zdrojů informací k období bojů za nezávislost Texasu je edice JENKINS, John (ed.): *The Papers of the Texas Revolution 1835 – 1836*, 10 svazků, Presidial Press, Austin 1973, Společenské pozadí viz: LACK, Paul D.: *The Texas Revolutionary Experience. A political and Social History 1835 – 1836*. Texas A&M University Press, College Station 1992. Vojenskou stránku konfliktu viz. HARDIN, Stephen L: *Texian Iliad: A Military History of the Texas Revolution, 1835 – 1836*. University of Texas Press, Austin, 1994. Pohled z mexické strany viz. VALADÉS, José C.: *México, Santa Anna y la guerra de Texas*. Editorial Diana, México 1979.

vypukla pod vedením Williama Travise vlna odporu proti znovuootevření celnice v Anáhuaku i proti zásahům mexické armády, s cílem přinutit ji k odchodu z texaského území. Guvernér Viesca zpočátku interpretoval jejich odpor jako projev sympatií k federalistům, avšak poté co v říjnu uprchl z vězení a dorazil do Texasu, již zde nebyl ve své funkci respektován. Nejasná byla i situace mezi kolonisty. Zatímco členové místního shromáždění v Columbii oficiálně pokárali Travise za jeho převzetí kontroly Anáhuaku a nutili jej k omluvě a vysvětlení svého činu veliteli vojenské posádky v Bexaru, na východě Texasu se dostala do popředí skupina radikálů, souhlasících s jeho činem. Starosta Nacogdoches nařídil 8. července 1835 členům milice, aby připravili zbraně pro ochranu země proti mexické armádě a zbytek občanů vyzval k vytvoření dobrovolnické armády. Ve stejné době přijel do Texasu významný představitel santanovské opozice z řad federalistů Lorenzo de Zavala,²⁴⁰ sjednocující zástupce umírněných *anglos* na společném postupu s představiteli federalistických *tejanos*. Na počátku září se rovněž vrátil domů Stephen Austin, jenž se po zkušenosti z mexického vězení rovněž

---

²⁴⁰ Manuel Lorenzo Justiano de Zavala y Sáenz (1788 - 1836), se narodil v Méridě na Yucatánu jako druhý syn z 9 dětí v kreolské rodině. Při studiu semináře v Méridě a univerzity v Ciudad de México se stal antiklerikálem, za což byl při návratu španělského absolutismu v roce 1814 po tři roky uvězněn ve Veracruz. Zde navázal první kontakty se zednáři. Roku 1820 se jako poslanec za Yucatán účastnil zasedání španělských Cortesů a později jako jeho zástupce v mexickém Kongresu, kde se stal členem výboru pro otázky financí a kolonizace. Díky členství v této komisi navázal přátelství s americkým vyslancem Joelem Poinsettem a setkal se s řadou žadatelů o kolonizační kontrakt, včetně Stephena Austina. Mezi léty 1824 až 27 působil jako senátor za Yucatán a poté dva roky jako guvernér státu México. Po pádu Edwarsovy kolonie získal část jeho území kolonizačním kontraktem na 6 let. Ve vládě prezidenta Guerrera působil jako ministr financí, jenž připravil i nepopulární celní zákony, a po jejím pádu uprchl do USA, kde se setkal s řadou politiků. Svůj třetinový kolonizační podíl zde vložil do Galveston Bay and Texas Land Company, jež měla organizovat severoamerické přistěhovalectví. V New Yorku se i podruhé oženil, aby se nakonec v srpnu 1832 vrátil do Mexika, kde nadále působil jako guvernér či poslanec parlamentu a pomáhal Austinovi při jeho prezentaci texaských požadavků. V této době také zakoupil od senátora za Coahuilu Victora Blanca další texaské pozemky. Na konci roku 1833 byl jmenován velvyslancem ve Francii a odjel ze země. S nástupem centralismu se však vzdal úřadu a na počátku roku 1835 odejel do New Yorku a posléze do New Orleans, kde se spolu s Mexií zabýval plánem ozbrojeného útoku proti centrální vládě. Nakonec se pragmaticky vrátil na své pozemky do Texasu, aktivně se účastnil vyhlášení jeho nezávislosti a stal se jeho viceprezidentem. V listopadu 1836 však po nehodě na rozbouřené řece onemocněl zápallem plic, jehož následkům podlehl. Zpracováno dle: HENSON, Margaret Swett: *Understanding Lorenzo de Zavala, Signer of the Texas Declaration of Independence*, SWHQ, roč. 102, č. 1 (July 1998), str. 1 – 17.

oficiálně vyslovil pro osvobození Texasu z mexického područí a dokonce začal uvažovat o jeho připojení k USA.

Situace se nadále dramatizovala, prezident Santa Anna na podzim posiloval své postavení a plánoval na příští jaro trestnou expedici na texaské území, jako ukázkový projev pacifikace independistického hnutí. Generál Cos mezitím obdržel rozkaz k soustředění svých oddílů v Béxaru a zároveň k ignoraci všech provokací z druhé strany. Ve vyhrocené situaci se však Cos nedokázal vyvarovat několika chyb, jakými bylo odmítnutí smířlivých návrhů ze strany kolonistů či rozkaz k Travisově uvěznění, jež vzrušily nálady *anglos* vůči vojenským úřadům.²⁴¹

K prvnímu vážnějšímu střetu došlo 2. října, kdy skupina osadníků ve městě Gonzales, v čele s plukovníkem Johnem H. Moorem, odmítla vydat své malé dělo, určené původně na ochranu před nájezdy Indiánů, mexickému oddílu dragounů vyslanému k jeho konfiskaci. O týden později proběhla i první povstalecká ofenzíva, když 9. října pod vedením George Collinswortha obsadilo několik desítek osadníků pevnost Goliad, jejíž zisk znamenal významný strategický úspěch.²⁴² Protože nebylo jednoduché mobilizovat všechny osadníky, z nichž většina byla bez bojovného nadšení, začaly od října v New Orleansu, New Yorku a dalších severoamerických městech vycházet novinové články představující útlak kolonistů v pohraniční kolonii. Díky jejich naléhavému tónu se záhy pořádaly finanční sbírky a vytvářely oddíly severoamerických dobrovolníků na pomoc krajanům.²⁴³ Na konci října byla vojenská organizace dobrovolníků svěřena Samu Houstonovi a miliční oddíly Stephenu Austinovi, jenž zaútočil na San Antonio de Béxar, kde oblehl oddíly generála Cose.²⁴⁴

---

²⁴¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: : *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 72

²⁴² FAULK, Odie B.: *Land of Many Frontiers ...*, str. 115.

²⁴³ Cenný příspěvek o ohlasech boje za nezávislost Texasu v New Orleans, kam se uchýlila i řada mexických opozičních federalistů, viz: DENHAM, James M: *New Orleans, Maritime Commerce, and the Texas War for Independence, 1836*. SWHQ, roč. 97, č. 3 (January 1994), str. 510 - 534

²⁴⁴ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: : *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 72

Ohlasem na přípravu nové centralistické ústavy,²⁴⁵ která měla zrušit dosavadní státy a přerozdělit zemi do departamentů, ovládaných guvernéry jmenovanými centrální vládou, bylo v Texasu volební shromáždění svolané do města Columbia na 3. listopadu 1835. Shromáždění prohlásilo anulaci smlouvy s Mexikem, neboť se dalo na cestu tuhého centralismu, a s odvoláním na ústavu z roku 1824 vyhlásilo provizorní vládu. Ta měla oprávnění sjednávat zahraniční půjčky, vytvořit oddíl pravidelné armády v počtu 1120 mužů a zahájit jednání o spolupráci s kmeny Čerokijů. Dále byla jmenována tříčlenná mise, v čele s Austinem, jež měla požádat USA o půjčku a pomoc v boji s centrální vládou. S ohledem na podporu zástupců z řad federalistů, jakými byli Francisco Ruiz, J. Antonio Navarro a Lorenzo de Zavala, se však zástupci zdrželi jakýchkoliv proklamací o touze osadníků k budoucímu spojení se severním sousedem.²⁴⁶

Řada osadníků, zvláště z nárazníkového pásma poblíž toku Río Bravo, však nesouhlasila s radikálností povstalců, neboť se obávala pomsty ze strany mexické armády. Jiní, zvláště z řad irských přistěhovalců,²⁴⁷ přímo vyjadřovali podporu mexickým centrálním úřadům. Nebezpečí přítomnosti mexické armády bylo nakonec ze strany povstalců dočasně vyřešeno, když Austinovi nástupci ve vedení miličních oddílů, Edward Burleson a Ben Milam, rozhodli o vytlačení zbytku armády generála Cose z texaského území. Po pěti dnech těžkých bojů v ulicích San Antonia de Béxar povolili vítězní povstalci dne 11. prosince odchod zbytku jeho armády za řeku Río Bravo, poté co všichni přísahali, že nebudou dále postupovat proti zárukám ústavy z roku 1824 a nenapadnou opět území Texasu.²⁴⁸ Do rukou povstalců se tak na konci prosince 1835 dostaly

---

²⁴⁵ Centralistická ústava byla v Ciudad de México oficiálně vyhlášena 23. října 1835.

²⁴⁶ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo...*, str. 90 – 91.

²⁴⁷ Podrobnosti o ranné irské migraci mezi léty 1829 – 1835 viz. DAVIS, Graham: *Models of Migration: The Historiography of the Irish Pioneers in South Texas*. SWHQ, roč. 99, č. 3 (January 1996), str. 326 - 348.

²⁴⁸ Podrobnější popis tohoto jediného významnějšího úspěchu před bitvou u San Jacinto viz. BARR, Alwyn: *Texans in Revolt: The Battle for San Antonio, 1835*. University of Texas Press, Austin 1990.

všechny významné opěrné body, včetně bývalé misijní stanice Alamo a pevnosti Goliad, a na texaském území se v té době nenacházela žádná jednotka centrální vlády. V době očekávání výsledku mise v USA svolala prozatímní vláda nové zasedání na březen příštího roku a část milicionářů se vrátila domů. Při vzpomínce na potlačení opozice v Zacatecas došlo ke spojení všech názorových proudů, neboť věděli, že s případným příchodem hlavních sil mexické armády již nebudou mít prostor pro politická jednání a jediným východiskem bude společný boj za svou nezávislost.²⁴⁹

Poté co Santa Anna vyhlásil novou centralistickou ústavu a do hlavního města dorazily zprávy o neúspěchu Cosovy vojenské mise, začal urychleně organizovat trestnou výpravu. Při přípravě tažení však nevyslyšel rady svých přátel či odpovědných důstojníků, že je třeba organizaci tažení věnovat delší přípravu. Na základě svých zkušeností z potlačování dřívějších rebelií upřednostňoval okamžitý útok. Poukazoval na možnost rozšíření příkladu Texasu do dalších departamentů a také se obával, že by povstalci při zbytečném prodlení začátku útoku získali pevnější organizaci a další posily. *Anglos* však nebyli bezbranní mexičtí vesničané či izolovaní kritici z řad federalistů, proti nimž byla zvyklá bojovat mexická armáda a Santa Anna podcenil jejich bojové kvality. Po nedostatečné přípravě tažení nakonec opustil v listopadu Ciudad de México a jeho omyl se pak obrátil v budoucí ztrátu tohoto území.²⁵⁰

V době nastupujícího ozbrojeného střetnutí, kdy texaská mise žádala o pomoc v USA, sice zaujala Jacksonova administrativa ve Washingtonu, D.C. oficiálně neutrální postoj, avšak nijak nezasahovala proti projevům sympatií a podpoře vlád jednotlivých států Unie. Centrální vláda v Ciudad de México mezitím vydala 30. prosince 1835 tak zvaný Tornelův dekret, oficiální proklamaci proti vměšování zahraničních států do vnitrostátního konfliktu na severu území, kde vyhrožovala tvrdým

---

²⁴⁹ WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 – 1846 ...*, str. 250; VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 73.

²⁵⁰ REICHSTEIN, Andreas V.: *¿Por qué México perdió Texas?...*, str. 883.

postupem proti všem dodavatelům zbraní do mexických přístavů či přímým narušitelům státní suverenity mexického území.²⁵¹

V lednu 1836 Santa Anna dorazil do Saltillo, kde se spojil s oddílem generála Cose, vykonal vojenskou přehlídku a poté se vydal na texaské území. Přes zásobovací potíže se díky velké převaze jeho armády nad drobnými oddíly povstalců rychle blížil k San Antoniu de Bexar, kam vstoupil 24. února. Město bylo evakuováno již o den dříve a většina příznivců nezávislosti se pod vedením Wiliama Trávise uchýlila do pevnosti Alamo, jejíž opevnění bylo částečně rekonstruováno již v předchozím roce oddíly generála Cose. Po třinácti dnech očekávání posil na obou stranách, vyplněných několika srážkami necelé dvoustovky obránců s přesilou tří tisíc mexických vojáků, nakonec boje vyvrcholily 6. března, kdy byla obrana pevnosti zlomena.²⁵² Všichni mužští obránci, kteří nepadli v přímém boji, byli popraveni, s výjimkou jednoho z *tejanos* a Travisova otroka Joesa, a na svobodu se dostala jen necelá dvacítka žen a dětí.²⁵³

Santa Annovy oddíly pod vedením generála José Urrey poté 19. – 20. března prezentovaly svoji sílu i při dalších vítězstvích u Coletu Creek (Encinal del Perdido) a Goliadu (La Bahía de Espiritu Santo), kdy získali pod svoji kontrolu většinu pobřežní oblasti. Po předchozí srážce u Coletu

---

²⁵¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo...*, str. 93 – 94.

²⁵² Podrobný popis bojů o Alamo v češtině viz. OPATRŇÝ, Josef: *Stát osamělé hvězdy a mexicko - americká válka*. Libri, Praha 2002, str. 71 – 84. Historie bojů byla zpracována řadou autorů, kteří si všímají různých rovin střetnutí. podrobnější pramennou základnu přímo k bitvě viz. GRONEMAN, Bill: *Eyewitness to the Alamo*. Republic of Texas Press, Plano 1996; Drobné biogramy všech obránců viz. GRONEMAN, Bill: *Alamo Defenders: a genealogy, the people and their words*. Eakin Press, Austin 1990, RAGSDALE, Crystal Sasse: *Women and Children of the Alamo*. State House Press, Austin 1994; podrobnější biografie hlavních představitelů: BAUGH, Virgil E.: *Rendezvous at the Alamo. Highlights in the Lives of Bowie, Crockett and Travis*. Pageant Press, Lincoln and London, 1960; McDONALD, Archie: *Travis*. 1976. DERR, Mark: *The Frontiersman: The Real Life and Many Legends of Davy Crockett*. Morrow, New York 1993; HOPEWELL, Clifford: *James Bowie, Texas Fighting Man*. Eakin Press, Austin 1994 Pohled ze strany *tejanos* viz. MATOVIA, Timothy: *The Alamo Remembered. Tejano Accounts and Perspectives*. University of Texas Press, Austin 1995; ohlasy bitvy ve filmu viz. THOMPSON, Frank: *Alamo Movies*, Woodware Publ., Plano 1991.

²⁵³ Odhady ztrát se podle různých zdrojů liší, údaje padlých na straně obránců se pohybují mezi 180 až 189 muži, přičemž mexické prameny po bitvě zmiňovaly 250; ztráty Mexičanů se pohybují mezi 370 až 1600, avšak jistější je údaj okolo 600 mužů. Počet zachráněných žen a dětí se udává mezi 16 až 18. Zpracováno dle: YOUNG, Kevin R.: Alamo, FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 8.

Creeku kapituloval v Goliadu i zbytek oddílu plukovníka Jamese Walkera Fannina, jemuž vedle členů milice a pravidelné texaské armády podléhala i skupina severoamerických dobrovolníků. Přítomnost cizinců posloužila Santa Annovi jako záminka k odstrašujícímu zásahu, kdy uplatnil nedávno publikovaný Tornelův dekret. Na jeho rozkaz nechal plukovník Nicolás Portilla dne 27. března postřílet nedaleko od pevnosti asi 300 mužů Fanninova oddílu při předstíraném přesunu do jiného tábora, přičemž ještě předtím oddělil asi čtvrtinu z nich, zvláště lékařů a řemesníků užitečných mexické armádě, jež byla ponechána v zajetí.²⁵⁴

Zatímco se odehrávala tato krvavá střetnutí, ve Washingtonu-en-el-Brazos se na počátku března sešla konference 59 zástupců texaských osadníků, která vytvořila oficiální dokument texaské nezávislosti. Pouze 13 z nich se účastnilo předchozího listopadového setkání a takřka polovina z nich žila v Texasu méně než dva roky.²⁵⁵ Z účastníků konference na sebe vázal největší respekt Samuel P. Carson, zkušený poslanec a senátor v Severní Karolíně a v letech 1825 – 33 i ve federálním Kongresu, největší politické zkušenosti však měl poslanec za Harrisburg, Lorenzo de Zavala, jenž vystřídal pozice mexického senátora, ministra i velvyslance. Vedle nich pak pouze tři sloužili v legislativních funkcích, Richard Ellis v Alabamě, Robert Potter v Severní Karolíně a Sam Houston, bývalý poslanec a guvernér v Tennessee i senátor ve federálním Kongresu, jenž však setkání rychle opustil a věnoval se organizaci texaské armády. Ústavu Texaské republiky tak vytvořila skupina politických nováčků, pocházejících z řad právníků, lékařů, obchodníků a farmářů.²⁵⁶

Účastníci konference se odvolávali se na všechna příkoří posledních let, na tyranii centrální vlády a nutnost ochrany základních svobod, jež je vedla 2. března k podepsání deklarace nezávislosti a ke zrušení svazku

---

²⁵⁴ Dobový popis situace u Goliadu viz.: MILTON NANCE, Joseph: *Abel Morgan and His Account of the Battle of Goliad*. SWHQ, roč. 100, č. 2 (October 1996), str. 206 – 233, další podrobnosti viz. HOPEWELL, Clifford: *Remember Goliad: Their Silent Tents*. Eakin Press, Austin 1998.

²⁵⁵ LACK, Paul D.: *The Texas Revolutionary Experience ...*, str. 84 – 85.

²⁵⁶ HENSON, Margaret Swett: *Understanding Lorenzo de Zavala ...*, str. 2

s mexickou federací. Následně zvolili prezidentem Davida G. Burneta²⁵⁷ a Lorenza de Zavalu do funkce viceprezidenta. Po deseti dnech příprav se shodli na znění nové ústavy. Ta měla základní rysy ústavy severoamerické, doplněné o demokratické zásady z hispánské právní tradice a několik dalších prvků, jakými bylo například zkrácení funkčních období či omezení vojenských pravomocí prezidenta. Ústava však vedle své popagované demokratičnosti zároveň podpořila otroctví. Konference byla rozpuštěna 17. března, kdy se objevily zprávy o blízkosti Santa Annovy armády.²⁵⁸

Po vítězství u Alama se totiž Santa Anna rozhodl pronásledovat představitele vlády nového státu, na což vyčlenil operativnější skupinu o sedmi stech mužích. Právě to se mu stalo osudným. Přestože se spojil s dalším oddílem Martína Perfecta de Cos, byl jeho tábor 21. dubna napaden nedaleko soutoku říčky San Jacinto s Buffalo Bayou vojskem Sama Houstona. Překvapivý texaský útok byl úspěšný, ačkoliv byli povstalci v menšině. Po krátké srážce se jim podařilo zatknout i samotného Santa Annu, jemuž se podařilo uprchnout z bojiště. Mexickému veliteli pak byly nabídnuty dvě možnosti, buď poprava nebo

---

²⁵⁷ David Gouverneur Burnet (1788 – 1870), pocházel z New Jersey, kde se narodil jako čtrnácté dítě v rodině doktora Williama Burneta. Jeho starší bratři se také věnovali politické činnosti a mladý David s nimi mohl cestovat po USA. V roce 1806 se účastnil špatně připravené vojenské expedice Franciska de Mirandy a od roku 1817 se věnoval obchodu s Indiány na hranicích se španělským Texasem. Po roce 1820 se vrátil do Ohia, kde studoval práva. V prosinci 1826 jej po pádu Fredonie oslovil Stephen F. Austin a nabídl mu naplnění kolonizační smlouvy pro 300 rodin v oblasti Nacogdoches. Jeho kolonizační projekt však neuspěl a proto svou smlouvu prodal spolu se Zavalou newyorské Galveston Bay Company a odešel do Austinovy kolonie v Harris County. Díky své podpoře mexického práva nebyl mezi *anglos* příliš populární a prohrál i v kandidatuře na kandidáta do sněmu texaských zástupců. Do Washingtonu-on-the-Brazos se v březnu 1836 dostal pod záminkou amnestie svého klienta, avšak vedle toho se i účastnil zasedání ústavodárného shromáždění. Doručil sem petici proti texaské nezávislosti a z města neodcestoval, dokud jednání neskončilo. Delegáti neschopní shody na osobě prezidenta nově ustavené republiky, nakonec 16. března zvolili do tohoto úřadu mimo oficiální poslance právě Burneta. Jeho činnost se však postupně setkávala s odporem a nakonec byl nucen před řádnými volbami rezignovat. Roku 1838 se stal viceprezidentem Mirabeau B. Lamara a znovu kandidoval proti Houstonovi v roce 1841. Přestože byl proti připojení Texasu k USA, stal se nakonec roku 1846 státním tajemníkem prvního texaského guvernéra Jamese P. Hendersona. Na konci života žil v Galvestonu, kde měl být ještě roku 1866 jmenován senátorem, avšak do funkce nenastoupil. Zpracováno dle: HENSON, Margaret Swett: *Burnet David G*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 62.

²⁵⁸ Podrobnosti o vytvoření texaské ústavy viz. LACK, Paul D.: *The Texas Revolutionary Experience ...*, str. 83 – 95.

okamžité uznání nezávislosti Texasu. Diktátor samozřejmě zvolil nezávislost.²⁵⁹

Plány na mexickou reorganizaci Texasu a naděje na potlačení povstání tak byly rychle zmařeny. Mexický prezident a hlavní velitel armády, jenž zůstal v zajetí až do 20. listopadu, vydal v rámci svého slibu Samu Houstonovi příslušné rozkazy ke stáhnutí vojsk jižně od Río Bravo, které vyplnil jeho pobočník Vicente Filisola. 14. května 1836 podepsal Santa Anna s texaským prezidentem Burnetem dvě smlouvy z Velasco. První, oficiální, v níž se zavázal nepozvednout zbraně proti Texasu, ukončit nepřátelství a odškodnit všechny ztráty způsobené jeho tažením, byla doplněna tajnou, ve které souhlasil s uzavřením smlouvy o přátelství a uznáním hranic nového státu. Texaská nezávislost tak byla zajištěna, přestože ji ještě mexický Kongres oficiálně neuznával. Centrální orgány však nejen neměly dostatek finančních prostředků na novou válku s odtrženou provincií, ale stály i před dalšími problémy, jakými byl odpor federalistů či zahraniční komplikace.²⁶⁰

S oprávněností vyhlášení texaské deklaráce nezávislosti polemizuje ještě dnes řada mexických historiků, označujících ji za dokument silně narušující předchozí dohody a poukazujících na její slabiny. Josefina Zoraida Vázquez například uvádí, že: *„stížnosti shromážděné v texaské deklaraci nezávislosti byly nejen nepřesné, byly nespravedlivé. V rámci Mexické federace neobdržela žádná jiná skupina tolik privilegií, jako právě texasští osadníci, protože vláda se snažila, aby fungoval kolonizační ekonomický systém. Nebyl zde však také ani důvod hovořit o tyranii, neboť jako diktátor Santa Anna vystoupil až roku 1841,“* a dále poukazuje na skutečnost otevřené obhajoby otroctví v texaské ústavě, jež přímo adoptovala některé rysy ústav jižanských států.²⁶¹ Jiní historikové,

---

²⁵⁹ Zajímavé srovnání obou politiků viz. MICHENER, James A.: *The Eagle and The Raven*. State House Press, Austin 1990. (Orel je znakem Santa Anny a havran Sama Houstona)

²⁶⁰ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo...*, str. 97.

²⁶¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Texas: A Mexican Perspective ...*, str. 75

jako Andreas Reichstein, zase poukazují na pozemkové spekulace, jež stály v pozadí texaské nezávislosti.²⁶²

5. 5. Hranice na přelomu 30. a 40. let 19. století.

Mexické centrální úřady nestály před problémem zahraniční kolonizace a separatistických myšlenek pouze ve východní části svého severního pohraničí. Ve srovnání se situací v Texasu však v západních oblastech nebyly jejich projevy tak silné. Zvýšený počet zahraničních přistěhovalců zde nesouvisel ani tak s obchodní aktivitou dálkové cesty napojené na Santa Fé, jejíž účastníci oblastí pouze procházeli, ale spíše s obchodními aktivitami na kalifornském pobřeží či v povodí řek. Počty těchto kolonistů na západním pohraničním teritoriu se pohybovaly okolo několika set, neboť Mexičané, poučení situací v Texasu, se snažili jejich vliv regulovat. Ve srovnání s Texasem tito cizinci lépe spolupracovali s majoritní hispánskou společností a přes svůj nízký počet zde disponovali značným ekonomickým vlivem.

Stejně jako v Texasu došlo i zde k několika vystoupením proti vlivu guvernérů či jiných představitelů státní moci, dosazených centrální vládou. Například v Kalifornii vypukly v letech 1828 a 1829 projevy nesouhlasu pod vedením Joaquína Solíse, které se snažily odstranit guvernéra José Maríu Echeandíu. Jiná skupina Kalifornňanů zase podněcovala roku 1831 novou vlnu odporu i proti novému guvernérovi Manuelu Victoriovi. Nepokoje vyvrcholily vojenskou srážkou, při níž byl guvernér vážně raněn a musel urychleně odplout z provincie.²⁶³

Situace nabyla dramatičtějších forem v době sporů mezi centralistickými a federalistickými formami vlády na přelomu let 1835 a 1836. Lokální projevy odporu vůči centrální moci se vedle Zacatecasu,

---

²⁶² REICHSTEIN, Andreas: *Rise of the Lone Star ...*, str. 194.

²⁶³ WEBER, David J.: *La frontera norte de México...*, str. 409 - 410.

Gerrera a Yucatánu, jenž vyhlásil mezi léty 1840 až 1846 formální samostatnost, silně projevil také roku 1836 v Kalifornii a o rok později v Novém Mexiku a Sonoře. Ovšem pouze texaské území díky svému převažujícímu osídlení z řad zahraničních kolonistů a blízkosti ke Spojeným státům americkým dokázalo definitivně přetrhout vztahy se svou mateřskou zemí.

Kalifornané na počátku období centralismu žádali stejně jako v ostatních revoltujících oblastech více autonomie a změnu některých omezení zavedených představiteli ústřední moci, jakými byla úprava celních opatření, jež podvázala úspěšně se rozvíjející kalifornský obchod, a odvolání důstojníků, nahrazujících civilní správu v nejvyšších správních úřadech. Ústřední vláda zde nereagovala vysláním vojenské síly, ale jmenováním nového guvernéra, bývalého poslance za Guanajuato, plukovníka Mariana Chica, jenž se v dubnu 1836 ujal úřadu. Po několika měsících jej místní vůdci označili za zkorumpovaného zbabělce a žádali jeho odstoupení. Když na konci července guvernér odcházel ze své funkce, jmenoval svého vojenského zástupce, plukovníka Nicoláse Gutiérreze, jehož centralistické snahy rovněž skončily fiaskem. Po jeho podzimním pokusu o rozpuštění místní sněmovny vytvořila část bývalých poslanců malou ozbrojenou skupinu, vedenou mladým Juanem Bautistou Avaradem,²⁶⁴ v níž se místní *rancheros* spojili s několika desítkami severoamerických lovců a dřevařských dělníků, vedených Isaakem Grahamem z Tennessee, a v říjnu vytáhla na Monterey. Plukovník nebyl schopen účinně odporovat a po dvou dnech otevřeného střetnutí, kdy povstalci úspěšně odzbrojili v přístavu jeho vojáky, byl nakonec 5.

---

²⁶⁴ Juan Bautista Alvarado (1809 - 1882), pocházel z jedné z nejbohatších rodin v Monterrey a jako poslanec a celní inspektor vstoupil aktivně do střetnutí za nezávislost Horní Kalifornie. Stal se aktivním členem výboru, jenž vyhlásil 7. listopadu 1836 nezávislost Kalifornie a stal se jejím prvním právoplatným guvernérem. Po uzavření příměří s centrální mocí ztratil v létě 1837 své postavení guvernéra a úřad znovu obsadil v letech 1838 – 1842, přičemž byl potvrzen i centrální vládou. V prosinci 1842 byl odstraněn novým guvernérem José Manuelem Micheltoorem, dosazeným do Kalifornie z pověření centrální vlády. V listopadu 1844 Alvarado proti němu vedl úspěšnou vzpuru, jež do čela provincie dosadila jeho příznivce. Po připojení Kalifornie k USA se vzdal politického života a až do své smrti řešil soudní spory o své pozemky, jež byly částečně

listopadu uvězněn i se svými příznivci na palubě jedné z lodí. Později byli transportováni do Mexika a jejich ženy a děti byly několik týdnů zajištěny jako rukojmí.

Po vítězství nad představitelem centralismu se sešla 6. listopadu 1836 v Monterey mimořádná schůzka kalifornských zástupců, jejíž jednání vyvrcholilo o den později plánem samostatné existence Horní Kalifornie, obdobným samostatnosti Texasu. Její zástupci pod Alvaradovým vlivem vyhlásili Kalifornii státem nezávislým na Mexiku, dokud nebude opět respektovat zásady federálního systému z roku 1824 a zvolili nové představitele místní vlády, kteří vyzvali zástupce sousedních oblastí ke spolupráci v odporu proti útlaku. Na kalifornském území však nepanovala shoda ohledně prostředků, jakými minimalizovat moc centralistické vlády. Názory se štěpily podle místních zájmů a vůdcové odporu nebyli schopni zorganizovat jednotný postup. Jestliže monterejští uspěli se zástupci Sonory, nedokázali přesvědčit obyvatele jižních oblastí Horní Kalifornie, zejména Los Angeles a San Diego, u nichž přetrvávaly loajální pozice vůči mexické vládě. Většina obyvatel Kalifornie byla tvořena neutrály, kteří nebyli nakloněni žádné z těchto skupin. Kdyby sem v této situaci Mexiko vyslalo trestnou výpravu, strach místního obyvatelstva by zřejmě sjednotil sever i jih proti centralistům, přesně tak jako expedice generála Cose sjednotila rozdělené prostředí v Texasu. Kalifornská situace se však vyvíjela odlišně. Vojenský velitel Dolní Kalifornie podle příkazů z Mexika vyslal na sever malý oddíl kapitána Andrése Castillera, disponujícího značnou měrou volnosti, s cílem diskrétního uzavření celého problému. Castillero, jenž sloužil již pod předchozím guvernérem a byl povstalci vypovězen z Monterey, projevil mimořádnou diplomacii a po několika jednáních se soukromě setkal i s povstaleckým guvernérem Alvaradem. Předložil mu nabídku rovného postavení Horní Kalifornie v novém systému departamentů a zaručil se rovněž, že v souladu s novou

---

obsazeny novými osadníky z řad *anglos*. Zpracováno podle TAYLOR, Lawrence D.: *Alvarado, Juan Bautista*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 10 – 11.

místní ústavou bude její guvernér zvolen z řad Kalifornanů. Plán byl přijat a přestože byl Alvarado nařčen některými radikály ze zrady, vyhlásil 9. července 1837 obnovení spolupráce s centrální vládou. Kalifornané pak sice v následujícím desetiletí několikrát vystoupili s drobnými projevy nesouhlasu proti aktivitám guvernérů, avšak získali značnou dávku autonomie, aniž by museli otevřeně bojovat za úplnou samostatnost. Díky ní došlo i k opětovnému propojení obou kalifornských oblastí do jednoho departamentu.²⁶⁵

Na počátku 40. let však v Ciudad de México převládly obavy z růstu zahraničních přistěhovalců v severním pohraničí, díky nimž byl jmenován roku 1842 nový centralistický guvernér, generál Manuel Micheltoarena.²⁶⁶ Ten vtáhl v srpnu do Kalifornie v doprovodu oddílu 300 *cholos*, bývalých trestanců doprovázených jejich manželkami. Nový guvernér se záhy snažil prosadit tvrdší kontrolu oběhu zboží a zbavit provincii projevů nelegálního podnikání cizinců, což vyvolávalo nové vlny nespokojenosti. V roce 1844 již probíhaly přípravy nového povstání v čele s bývalým povstaleckým guverérem Alvaradem, podněcovaného severoamerickými osadníky i anglickými a francouzskými agenty. Ozbrojené povstání vypuklo v listopadu a 20. února 1845 vyvrcholilo vítěznou dvoudenní bitvou u průsmyku Cahuenga, severně od Los Angeles. Micheltoarena pak podepsal dohodu o odchodu z úřadu, v níž také slíbil odvést své vojáky. Jeho odchod znamenal i symbolický konec mexické kontroly, přestože

---

²⁶⁵ WEBER, David J.: *La frontera norte ...*, str. 430 - 436.

²⁶⁶ Manuel Micheltoarena (1802 - 1853), pocházel z Oaxaky, kde vstoupil do armády a bojoval na španělské straně proti povstalcům. Po nezávislosti se připojil k Iturbidemu a poté působil ve velitelských funkcích v Oaxace. Poté byla jeho aktivita spojena se severním pohraničím. Účastnil se expedice generála Mier y Terána a posléze i bojů proti texaské nezávislosti roku 1836. V roce 1840 byl jmenován brigádním generálem a v této funkci odeslán jako guvernér do Kalifornie s cílem potlačit místní aktivity cizinců. Na přelomu let 1844 - 45 proti němu vystoupili místní obyvatelé vedení sesazeným guvernérem Alvaradem. Když Micheltoarena v únoru 1845 prohrál, vrátil se zpět do hlavního města a posléze se účastnil v bitvě u Buena Visty. Po válce sloužil jako vojenský velitel na Yucatánu a zemřel v Ciudad de México. SANTONI, Pedro; Micheltoarena, Manuel, FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War ...*, str. 260

Kalifornie až do okamžiku severoamerické invaze stále udržovala své formální podřízení Ciudad de México.²⁶⁷

V průběhu roku 1837 se objevilo několik výbuchů nespokojenosti s centralistickou vládou i v Novém Mexiku. Zavádění centralistických reforem zde vyvolalo povstání, jež se v jednom důležitém rysu lišilo od situace v Texasu a Kalifornii. Elity Nového Mexika se totiž přímo nepostavily do čela tohoto povstání, ale spíše mu pomáhali a tajně nabádali povstalce k odporu proti centrálním úřadům. Povstání v Novém Mexiku tak bylo spontánním vystoupením nižších vrstev společnosti, včetně Indiánů z puebel. Tento sociální protiklad odlišil povstání v Novém Mexiku od ostatních, jež probíhala ve stejné době podél severní hranice.

Povstání vypuklo v srpnu 1837 v několika vesnicích blízko Santa Fé z odporu k centralistickému guvernérovi, plukovníku Albinu Pérezovi. Guvernér zde působil od roku 1835 ve funkci vojenského i politického náčelníka, jenž měl do oblasti prosadit centralistickou správu, a když se doslechl o chystaném povstání v obci Santa Cruz de la Cañada, připravil na počátek srpna 1837 vojenskou akci proti jejím představitelům. Jeho slabá miliční armáda, tvořená převážně dobrovolníky, však byla 8. srpna odražena poblíž vesnice San Ildelfonso, a když část vojáků navíc dezertovala, povstalci odpověděli útokem na Santa Fé. Po dobytí města s'ali nejen guvernéra ale i několik bohatých měšťanů zastávajících veřejné funkce. Povstalci poté jmenovali guvernérem Josého Angela Gonzáleze, lovce bizonů z Taosu, jenž svolal na 27. srpna lidové shromáždění.

Většina novomexických povstalců, stejně jako nový guvernér, byla z řad analfabetů a jejich motivace účasti v povstání byla patrně širší než se proklamovalo v jejich oficiálním prohlášení, zaslaném do Ciudad de México. Povstalci v něm nesouhlasili se zaváděním systému departamentů a nových celních a daňových nařízeních a prosazovali především větší autonomii na úrovni jednotlivých sídel. Svou novou vládu proto nazývali

---

²⁶⁷ WEBER, David J.: *La frontera norte* ..., str. 447 – 448.

cantón, snad podle ohlasu švýcarského modelu federalismu. Poté potvrdili Gonzálese ve funkci prozatímního guvernéra a čekali na odpověď federální vlády.

Na počátku září vystoupily proti povstalcům dvě skupiny z řad bohatých vrstev kreolů, obávajících se ztrát svých majetků v době hrozící anarchie. První pocházející z jižních oblastí zvaných Río Abajo, mezi městy Albuquerque a Socorro, vyhlásila 8. září odpor proti novému guvernérovi, obhajovala zákon a pořádek v duchu ústavy z roku 1836 a do čela vojenských sil své oblasti jmenovala bývalého guvernéra Manuela Armija.²⁶⁸ Skupina rovněž vyzvala indiánské kmeny z puebel, aby zůstaly neutrální a nevěnovaly se vnitřním záležitostem Mexičanů. Druhá skupina, vytvořená o den později v Santa Fé, zvolila do svého čela José Caballera, jenž začal organizovat vojenský odpor proti guvernérovi z řad obyvatel oblasti Río Arriba. Guvernér González nebyl schopen silného vojenského odporu proti silám z řad kreolů, dobrovolně se vzdal úřadu a raději odešel ze Santa Fé. Manuel Armijo se zde proto 14. srpna setkal s Caballerem a poté pokračoval na sever do Taosu, kde se nacházela další skupina povstalců vedená Pablem Montoyou. Když byli zdejší velitelé zajati, nechal se jimi uznat za nového guvernéra a do Santa Fé dopravil čtyři povstalecké vůdce. Zdálo se, že nastal klid, avšak povstání dřímalo především v horských vesnicích na sever od Santa Fé.

Na počátku roku 1838 se Armijo dověděl o přípravách na osobození zajatých vůdců a nové organizaci odporu pod Gonzálesovým vedením. Vyzval povstace k rozchodu a pro výstrahu nechal 24. ledna zajatce ze

---

²⁶⁸ Manuel Armijo (1793 - 1854), pocházel ze zámožných vrstev z Albuquerque a v letech 1827 – 1829 se stal guvernérem Nového Mexika, po porážce povstání z roku 1837 kontroloval úřad guvernéra dalších 7 let. Roku 1841 bojoval proti texaskému útoku pod vedením generála Hughha McLéoda. Svě vítězství nad nedostatečně ozbrojenými útočníky dokázal úspěšně prezentovat, za což získal ocenění prezidenta Santa Anny i představitelů okolních oblastí. Poté dokázal svým oportunismem a pozemkovými spekulacemi kontrolovat většinu území okolo Albuquerque, čímž své sympatie ztratil. Na počátku mexicko-americké války se neúspěšně střetl v srpnu 1846 v Apačské soutěsce na cestě do Santa Fe s Kearnyho armádou a poté prchl do centrálního Mexika. Zpracováno dle ROBINSON, Robin: *Armijo, Manuel*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 20 a WEBER, David J.: *The Mexican Frontier 1821 – 1846*, Uni of New Mexico Press, Albuquerque 1982, str. 267.

Santa Fé popravit. Armijo poté pokračoval na sever a svedl s Gonzálezem těžkou bitvu v horské soutěsce jižně od Santa Cruz. V bitvě byl bývalý povstalecký guvernér zajat a následně popraven. Armijo tak rozdrtil definitivně lidové povstání, ale potíže s vlnami odporu nejnižších vrstev pokračovaly i v dalších letech, neboť vyšší úřady se o jejich problémy takřka nezajímaly.²⁶⁹

Charakter odporu proti centrální moci z druhé poloviny 30. let se v nejsevernějším mexickém pohraničí měnil podle místních podmínek a reakcí centrální vlády. V Kalifornii a Novém Mexiku se povstání komplikovala vnitřními boji o moc a lze říci, že nezávislost ani nebyla hlavním cílem povstalců. Naopak v Texasu hrozba vojenské okupace centralistickými silami sjednotila převážnou většinu osadníků a přispěla k nezávislosti této provincie, ovládané do budoucna skupinou *anglos*. Během posledního desetiletí mexické nadvlády nad severním pohraničím zaznamenal příklad texaského povstání a následného severoamerického vměšování ohlasy v Novém Mexiku, Kalifornii i dalších oblastech severního Mexika, kde byla i nadále velmi silná pozice federalismu. Centrální úřady v Ciudad de México se obávaly, a nikoliv bezdůvodně, že se povstalci v pohraničí mohou připojit k Severoameričanům nebo Texasanům, kteří začali po roce 1836 uplatňovat nároky na území až k hraniční řece Río Bravo.

Od roku 1838 shromažďoval federalista z Tamaulipasu Antonio Canales²⁷⁰ prostředky i muže na pomoc při vyhlášení odporu centrální vládě ve jménu ústavy z roku 1824. V lednu 1840 se v Laredu setkali

---

²⁶⁹ WEBER, David J.: *La frontera norte de México ...*, str. 438 - 445.

²⁷⁰ Antonio Canales Rosillo (1802-1869), se narodil v Monterrey, ovšem později žil v Camargo, kde po výhodném sňatku provozoval po roce 1829 právní praxi a vstoupil do místní sněmovny. Jako velitel milice v Tamaulipasu několikrát bojoval proti Apačům a Komančům a získal značný vliv. V době jeho vystoupení proti centrální moci mezi léty 1838 – 1840 vytvořil provizorní vládu Republiky Río Grande, po jejíž porážce a krátkém pobytu v Texasu nakonec vyjednal příměří s představiteli centrální moci. Roku 1842 vystoupil u Mieru proti texaským oddílům kapitána Fischera a účastnil se jako velitel i bojů u Palo Alta a Resaca de Palmy či guerrillových oddílů za mexicko-americké války. Po válce působil jako poslanec, senátor a guvernér Tamaulipasu. Zpracováno dle: HERRERA, Octavio: *Canales Rosillo, Antonio*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 75 – 76.

spolu s Canalesem a dalšími zástupci z Tamaulipasu představitelé Nuevo León a Coahuily, kteří vyhlásili nezávislost Východních departamentů či tak zvané Republiky Río Grande a vytvořili i její provizorní vládu. Když bylo v březnu její území napadeno oddíly centrální vlády, političtí vůdci uprchli na texaské území, kde hledali čerstvé posily a zorganizovali nové tažení, jež bylo v červnu opět poraženo. V době těchto bojů Texaská republika udržovala neutralitu a pomáhala povstalcům jen neoficiálně. Nechtěla totiž dráždit mexickou vládu, o jejíž uznání se v té době snažila. Představitelé Republiky Río Grande nakonec poznali marnost svých snah a v listopadu navázali příměří se zástupcem centrální moci, generálem Marianem Aristou.²⁷¹

Ve stejné době se Texasané snažili podniknout důležitější povstání v Novém Mexiku, kam v létě roku 1840 vnikli jejich agenti s poselstvím svého prezidenta Mirabeaua Lamara, vybízejícím Novomexičany ke společnému sdílení jejich blahobytu. Dva agenti byli sice uvězněni oficiálními úřady, ale příštího roku, v červnu 1841, proniklo do Nového Mexika asi 320 Texasanů pod vedením generála Hughy McLeoda s oficiálním programem podpory rozšíření obchodních vazeb na stezku do Santa Fé. Vede toho však měla výprava přispět i k vyhlášení zdejší nezávislosti a pozvat představitele Nového Mexika do texaského Kongresu. Špatně organizovaná expedice však neuspěla, nejprve byla napadena Komanči a nakonec i místní milicí pod vedením guvernéra Armija. Ten po krátkem boji zajal 17. září jádro nedostatečně vyzbrojené skupiny a 5. října její zbytek. Zajatci byli následně s velkou pompou odesláni do Ciudad de México, za což guvernér získal řadu poct. Zajetí Texasanů vyvolalo řadu žádostí *anglos* o odvetu, k níž se připojily i některé oficiální orgány USA. V dubnu 1842 tak byli zajatci navraceni,

---

²⁷¹ Podrobnosti o této akci viz. VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *La supuesta república del Río Grande*. Instituto de investigaciones históricas, Universidad Autónoma de Tamaulipas. Ciudad Victoria 1995.

kromě José Antonia Navarra, jenž byl jako signatář texaské deklarace nezávislosti osvobozen až roku 1844.²⁷²

Jiným texaským pokusem o vojenskou konfrontaci na mexickém území byla expedice generála Alexandera Somervella z konce roku 1842. Výprava 300 mužů do údolí Río Brava, jež měla být odpovědí na předchozí mexické nájezdy, však rovněž neuspěla. Špatné počasí a zásoby, spolu s nedostatkem disciplíny vedly Somervella 19. prosince k ukončení expedice. Nebyl však svými muži vyslyšen a ti pod vedením kapitána Williama Fischera pokračovali na Ciudad Mier, kde 25. prosince zaútočili na mexickou armádu. Mexičané však podnikli protiútok a Texasany přemohli. Po konfliktu, největším mezi bitvou u San Jacinta a vypuknutím mexicko-americké války, byli zajatci transportováni do vnitrozemí směrem na Matamoros. U Haciendy del Salado, na cestě mezi Saltillem a San Luis Potosí, se jim sice 11. února podařilo přemoci stráž, ale většina z nich, v počtu 176 mužů, znovu padla do zajetí. 25. března 1843 byla za pokus o útěk vylosována za pomoci bílých a černých fazolí desetina z nich, která byla ihned popravena. Po smrti těchto 17 mužů byl zbytek skupiny odeslán do Ciudad de México, kde byli zaměstnáni na veřejných pracích. Na podzim 1843 byli převezeni do pevnosti San Carlos de Perote poblíž Jalapy, kde jich několik zemřelo následkem chorob a při neúspěšném pokusu o útěk. Část z nich byla osvobozena zásahem přátel či příbuzných ze Spojených států a nakonec byl 16. září 1844 zbytek 104 vězňů v zájmu normalizace vztahů mezi Mexikem a USA propuštěn.²⁷³

Texaská republika tak ztroskotala ve svých pokusech o vývoz povstání do svého okolí a zejména v Novém Mexiku a Coahuile vůči sobě probudila silnou a trvalou zášť. Ohlasy její aktivity však na druhé straně přispěly ke zvýšení odporu části severoamerické veřejnosti vůči Mexiku v předvečer vzájemného válečného konfliktu.

---

²⁷² WEBER, David J.: *La frontera norte de México ...*, str. 445 – 450; HAYNES, Sam W.: *Santa Fe Expedition*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 379.

²⁷³ HAYNES Sam W: *Soldiers of Misfortune: The Somervell and Mier Expeditions*. University of Texas Press, Austin 1990.

5. 6. Anexe Texasu a mexicko – americká válka

Proces oficiálního uznání texaské nezávislosti provázely v severoamerických politických kruzích obavy před reakcemi světových velmocí, zejména Velké Británie. V prosinci 1836 proto zaslal prezident Jackson do Kongresu dva dopisy, doporučující omezení anexionistických aktivit, neboť by podle jeho přesvědčení mohly vést k válečnému napětí s Británií i Mexikem. Svůj oficiální postoj změnil až na úplný závěr prezidentského období, když 3. března 1837 oficiálně přijal texaskou obchodní delegaci, čímž de facto uznal samostatnost území. Nový prezident Van Buren se díky tomuto mezinárodnímu vývoji odvážil oficiálně přijmout texaského vyslance až v průběhu srpna 1837. Texaští vyjednaváci se snažili o případné připojení ke Spojeným státům americkým v nejhorsím možném období. Vedle diplomatických obtíží totiž situaci v USA zkomplikovala hospodářská deprese, která na několik let odradila severoamerické investory od riskantních pozemkových spekulací. V této době navíc narůstal i vliv abolicionistického hnutí, jež nahrazovalo dosavadní obraz texaské nezávislosti jako boje za svobodu odlišnou interpretací konfliktu jako násilného aktu. Například podle jednoho z vůdců abolicionistického hnutí, Williama E. Channinga, byla nezávislost Texasu vyvolána zájmy pozemkových spekulantů a otrokářských kruhů, jež mohly v případě připojení tohoto území k USA přivést zemi k vnitřní roztržce, korupci státních institucí a do mezinárodního konfliktu s Mexikem a Británií. Spojené státy tak sice rok po vyhlášení nezávislosti Texasu uznaly jeho samostatnost, avšak otázka jeho připojení byla odložena a stala se předmětem vnitropolitických sporů a jednání po následujících osm let.²⁷⁴

Na počátku texaské nezávislosti zemřely dvě významné osobnosti, jež formovaly dosavadní vývoj oblasti a zároveň působily ve funkci emisarů

---

²⁷⁴ PLETCHER, David: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 72 – 74. Zajímavý pohled na diskusi o uznání texaské nezávislosti ve Velké Británii s ohledem na proklamaci otrokářství přijatou v texaské ústavě viz.: REICHSTEIN, Andreas V.: *Rise of the Lone Star...*, str. 166 – 168.

nového státu. První viceprezident Lorenzo de Zavala, jenž se na konci května vrátil z neúspěšného vyjednávání o texaské nezávislosti s mexickými úřady a posléze ze zdravotních důvodů rezignoval na svůj úřad, zemřel 15. listopadu 1836 na následky zápalu plic, způsobeného nehodou na rozbouřené řece. Po půldruhém měsíci, 27. prosince, odešel i vyčerpaný ministr zahraničí Stephen Austin, jenž se v červnu vrátil z jednání v USA a poté neúspěšně kandidoval v zářijových řádných prezidentských volbách.²⁷⁵

Texaská republika pod vedením vítěze prezidentských voleb, Sama Houstona,²⁷⁶ stála tou dobou před řadou obtíží, spojenou s trvalým nedostatkem státních financí a problémem nerovnoměrného růstu obyvatelstva. Přestože se jeho počet do roku 1840 zvýšil takřka dvojnásobně, až na 60 tisíc, většina nových osadníků se usazovala v oblastech poblíž Mexického zálivu, kde se zaměřili na produkci bavlny s napojením na trhy v New Orleans. Texaská vláda kvůli omezeným finančním prostředkům nemohla na počátku nezávislosti vytvořit stálé sídlo, a tak se administrativa stěhovala mezi Houstonem (dřívějším Harrisburgem) a Washingtonem on the Brazos, dokud nebylo přes počáteční odpor prezidenta Houstona vytvořeno hlavní město v Austinu. Složitá byla rovněž otázka organizace milice a stálé armády. Houston se totiž pokusil nahradit dosavadní početnou armádu s volnějším organizací, tvořenou především dobrovolníky z USA, kteří prosazovali otevřenou agresi na mexické území, menší armádou s pevnější strukturou, jež měla vedle minimalizace nebezpečí ze strany mexického souseda ochraňovat území i proti nájezdům Komančů. Jedinou kvalitní ozbrojenou sílu v této době představovaly jezdecké jednotky, *Texas Rangers*.²⁷⁷

---

²⁷⁵ CANTRELL, Gregg: *Austin, Stephen F.*, HENSON, Margaret Swett: *Zavala, Lorenzo de*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 33, str. 490.

²⁷⁶ Podrobnosti o první řádné volbě texaského prezidenta viz. REICHSTEIN, Andreas V.: *Rise of the Lone Star...*, str. 156 – 159.

²⁷⁷ Podrobnosti o *Texas Rangers* včetně novější bibliografie viz.: WEISS, Harold J. , Jr.: *The Texas Rangers Revisited: Old Themes and New Viewpoints*. SWHQ, roč. 97, č. 4 (April 1994), str. 620 - 640.

Za dané situace byla pro Texas určitou výhodou francouzská vojenská aktivita v Mexickém zálivu, jež vážala mexické vojenské síly, které nemohly být použity pro případné tažení s cílem opětovného připojení nezávislé provincie. Po skončení francouzského obléhání byl navíc 25. září 1839 Texas uznán pařížskou vládou, jež se ze zde snažila získat svůj nový opěrný bod na americkém kontinentu. O něco později následovalo i uznání Holandska a Velké Británie, poté, co ztroskotaly předchozí snahy britského vyslance Pakenhama iniciovat útok Bustamanteho vlády na texaské území, aby tak byla vytvořena bariéra proti severoamerickému vlivu a zamezeno připojení oblasti k USA. Zástupci Texaské republiky nakonec podepsali s Británií ve dnech 13. a 14. listopadu 1840 smlouvu o obchodu, britském zprostředkování mírového jednání mezi Mexikem a Texasem a přislíbili spolupráci na vytvoření aliance proti šíření otroctví, jež však doma vzbudila řadu kontroverzí.²⁷⁸

Vedle těchto nesporných diplomatických úspěchů však texaská vláda nebyla schopna získat dostatečné množství zahraničních finančních půjček a s růstem přistěhovalectví se dostávala do konfliktu s indiánským i původním hispánským obyvatelstvem. Proti zájmům Čerokijů vystoupily vládní úřady zejména v období prezidenta Mirabeau B. Lamara,²⁷⁹ jenž v období od prosince 1838 do prosince 1841 dočasně nahradil Houstona a zastával tvrdší postup vůči indiánským kmenům. Stejně jako Jackson

---

²⁷⁸ PLETCHER, David: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 75 – 76. REICHSTEIN, Andreas V.: *Rise of the Lone Star...*, str. 168 - 169.

²⁷⁹ Mirabeau Buonaparte Lamar (1798 - 1859), pocházel z Georgie, kde působil jako novinář a tajemník guvernéra. Jeho úspěšný politický život zbrzdilo v roce 1829 úmrtí manželky na tuberkulózu, poté neúspěšně kandidoval do federálního kongresu a v roce 1834 navštívil na pozvání Jamese W. Fannina Texas. Vrátil se sem za texaské revoluce, kdy vstoupil do Houstonovy armády, kde se osvědčil jako statečný voják a poté již v Texasu zůstal. V září 1836 byl zvolen Houstonovým viceprezidentem, s nímž se dostal do kontroverze, když prosazoval tvrdý postup proti kočovným indiánům i Santa Annovu popravu. Když Houston vzbudil řadu kontroverzí uplatňováním svých opatření v oblasti distribuce volné půdy a fiskálních otázek, zvítězil v roce 1838 v prezidentských volbách a uplatnil zejména své zákony v otázkách přidělu volné půdy a v oblasti veřejného školství. Zasloužil se i o přesun hlavního města z Houstonu do Austinu a stavěl se proti připojení k USA. Za války s Mexikem organizoval texaské dobrovolníky a účastnil se bitvy u Monterrey. Po válce se věnoval hospodaření na své plantáži a chtěl sepsat dějiny Texasu, v závěru života působil dva roky jako velvyslanec USA v Nikaragui a Kostarice. Ze zdravotních důvodů se však vrátil do Texasu, kde krátce nato zemřel na následky infarktu. Zpracováno dle: SIEGEL, Stanley E.: *Lamar, Mirabeau B.*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 217 – 218.

v USA, považoval i Lamar Indiány za neschopné přizpůsobit se a za nepřátele bělochů. Prosazoval vytlačení Čerokijů zpět na území Spojených států, přičemž část z nich poslechla, ale jiní se bránili a dokonce přijímali účast na mexických akcích namířených proti texaské samostatnosti. Několik skupin reagovalo na zvýšený tlak odchodem na mexické území, kde získalo po složitém jednání právo na osídlení několika oblastí jižně od Rio Bravo del Norte. Nový prezident také vedl úspěšná tažení proti kočovným Indiánům, zejména Komančům, jež vyvrcholila 12. srpna 1840 bitvou u Plum Creeku, po níž nebezpečí jejich nájezdů uvnitř texaského území značně pokleslo.²⁸⁰

Mnohem vážnější hrozbou se mohlo stát střetnutí s původními hispanoamerickými osadníky, *tejanos*. Většina původního obyvatelstva texaského pohraničí se neúčastnila předchozích bojů za texaskou nezávislost a zachovávala tehdy spíše postoj ozbrojené neutrality, kdy především chránila svůj majetek a rodiny před ohrožením z obou stran. S rozvojem nezávislého státu se *tejanos* dostávali do pozadí a jejich pozemková a politická práva byla představiteli nových státních orgánů často přehlížena. V roce 1838 se proto v oblasti Nacogdoches do čela nespokojených *tejanos* postavil Vicente Córdova, bývalý městský správní úředník, jenž jako jeden z mála svých krajanů nikdy neuznal legitimitu nové Texaské republiky. Mexičtí agenti jej tou dobou ujišťovali o všemožné podpoře bývalé mateřské země, pokud povstane proti texaské vládě. Slibovali zbraně, vojenskou pomoc a také zajištění spojenectví s řadou indiánských kmenů. Córdovo povstání tak bylo v Nacogdoches oficiálně zahájeno 10. srpna 1838 proklamací, v níž se prohlašovalo, že utlačovaní *tejanos* se odhodlali k společnému ozbrojenému vystoupení a jsou ochotni prolít poslední kapku krve v zájmu ochrany svých osobních práv stejně jako práv národa, k němuž přísluší. Prohlášení nepřátelství vůči *anglos* bylo vyvrcholením nepokojů z předchozího týdne, vyvolaných sporem ve věci křivého nařčení z krádeže koní a její případné náhrady.

---

²⁸⁰ REICHSTEIN, Andreas V.: *Rise of the Lone Star...*, str. 160 – 162.

Konflikt se pokoušel uklidnit i prezident Houston, jenž v naději na uklidnění nepokojů osobně navštívil Nacogdoches a také se pokusil předejít další eskalaci konfliktu diplomatickým jednáním s představiteli indiánských kmenů, které se měly údajně k *tejanos* připojit. Díky Houstonovým čerokíjským vyjednávačům se ke Córdovovi oficiálně nepřipojil žádný kmen. Kromě jednotlivců z řad Indiánů, jakými byli například Čerokíjové Kichai a Coshatto, doplnilo Córdovovy povstalce i několik uprchlých černošských otroků a *anglos*, nespokojených s nastalou situací. Když rebelové zjistili, že se jim nepodaří vyvolat rozsáhlejší povstání, opustili Nacogdoches a vydali se do méně přístupných oblastí, kam se je vydal pronásledovat oddíl asi 250 milicionářů pod vedením generála Ruska. Córdovovi povstalci se dlouho vyhýbali vzájemným střetům, až je milice dostihly a svedly s nimi mezi 15. až 16. říjnem nerozhodnou bitvu. Po tomto střetnutí se Rusk vrátil do Nacogdoches a zbytky Córdovových sil se přesunuly dále od osídlených oblastí v severovýchodním pohraničí. V březnu 1839 obdržel Córdova zprávu, že mu Mexiko nebude schopno poslat žádné vojenské posily a proto se i se zbytkem svých sil v počtu pětasedmdesáti mužů přesunul na západ do řídké osídlené oblasti horního Colorada a řeky Guadalupe, kde byl napadán oddíly *Rangers*. Po jejich útocích přestoupil zraněný Córdova s několika posledními příznivci mexickou hranici a odešel do Matamorosu, čímž povstání fakticky skončilo. Řadě jeho příznivců, které zanechal v Nacogdoches, byl zkonfiskován majetek a 33 z nich bylo na několik měsíců uvězněno, dokud většinu z nich soud neosvobodil. Córdovovo povstání pouze urychlilo úpadek vlivu a izolaci *tejanos*, zvláště v nastávajícím období Lamarova prezidentství, kdy se celá texaská společnost silně amerikanizovala.²⁸¹

V Lamarově období vzrostla i aktivita vůči samotnému Mexiku. V rámci zabezpečení texaského území Lamar například inicioval obsazení

---

²⁸¹ LACK, Paul D.: *Córdova Rebellion*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico*

nížin mezi řekou Nueces, jež tvořila tehdejší hranici nezávisé republiky, a tokem Río Bravo, které Austin kdysi označil jako nejubožejší půdu, jakou kdy viděl. Nárazníkové území hodlal Lamar s posvěcením texaské sněmovny zajistit systémem pevnůstek, zvláště v době, kdy byla mexická ústřední moc oslabena potlačováním separatistických tendencí Republiky Río Grande. Po porážce tohoto separatistického hnutí centrálními mexickými silami se však většina texaských sil musela z pohraničního území stáhnout a tato nárazníková zóna zůstala sporným územím až do zahájení válečného konfliktu s USA. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, texaská vláda se tou dobou pokoušela neúspěšně vyvolávat separatistické myšlenky také v Novém Mexiku a její operace probíhaly i v oblasti Mexického zálivu, kde texaské loďstvo spolupracovalo s představiteli separatistického hnutí na Yucatánu.²⁸²

Přestože Santa Anna podepsal mírové smlouvy z Velasca, nesplnil v době svého nového nástupu do čela země naděje Texasanů na jejich dodržování a využil McLeodovu operaci z léta 1841 jako záminku k útoku proti texaskému území. Organizací útoku na texaské území pověřil generála Mariana Aristu,²⁸³ jenž sem vyslal oddíl asi půl tisícovky dragounů pod velením generála Rafaela Vázqueze, který bez většího odporu obsadil 5. března 1842 San Antonio de Béxar, odkud předtím uprchlo všechno anglicky mluvící obyvatelstvo. Mexičané ovšem nebyli

---

at War..., str. 114 – 115.

²⁸² PLETCHER, David M.: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 76 – 79.

²⁸³ Mariano Arista (1802 - 1855), mexický generál a prezident, se narodil v San Luis Potosí a v patnácti letech vstoupil jako kadet do armády dislokované v Pueble, po roce 1821 přešel k Iturbidemu, kde byl povýšen na plukovníka. Na počátku 30. let byl povýšen na generála, a když v roce 1833 spolupracoval se Santa Annou v neúspěšném hnutí proti liberálům, byl poslán do exilu v USA, a když obnovila moc konzervativní vláda pod Santa Annovým vedením, vrátil se roku 1836 do vlasti. Získal zpět generálskou hodnost a působil u nejvyššího vojenského soudu. Při střetnutí s Francouzi padl roku 1838 ve Verakruzu do zajetí a po válce odešel na krátkou dobu mimo službu, aby se k ní na počátku 40. let opět vrátil. Za vlády generála Paredese byl v roce 1846 jmenován hlavním velitelem Severní armády, která měla získat zpět texaské pohraničí. Po prvních neúspěšných bitvách se se zbytkem armády přesunul do centra Mexika, kde se podílel na obraně hlavního města. Po skončení války sloužil jako ministr války a námořnictva a v roce 1851 byl Kongresem jmenován mexickým prezidentem, přičemž se ve své funkci snažil uvést do pořádku státní finance i vojenskou reformu. Armáda se však postavila proti němu a po nástupu Santa Anny odešel do španělského exilu. V roce 1855 zemřel v Lisabonu a jeho ostatky se poté vrátily do vlasti. Zpracováno dle: SÁNCHEZ, Joseph P.: *Arista, Mariano*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 17 -19.

přípravě na dlouhodobější pobyt na nepřátelském území, a po dvou dnech se opět stáhli, stejně jako další jednotky z Goliadu a Refugia. Výsledkem této akce byly texaské vojenské přípravy na protiútok, jež byly zklidněny opětovně zvoleným prezidentem Houstonem, obávajícím se eskalace válečného konfliktu. V rámci uklidnění vzájemných vztahů sice byli propuštěni McLeodovi zajatci, ale ještě jednou toho roku došlo k narušení pohraniční linie. Další mexická agrese následovala 11. září 1842 pod vedením generála Adriana Wolla, jehož oddíly opět obsadily bez většího odporu San Antonio a na rozdíl od předchozího útoku zde hodlaly setrvat. Houston reagoval celkovou mobilizací a Mexičané se opět museli stáhnout. Ustupující armádu poté napadli milicionáři majora Johna C. Hayse, kteří nad nepřítelem zvítězili 18. září u Salado Creeku, vzdáleného asi 10 kilometrů východně od San Antonia. Zbytky armády generála Wolla se poté vrátily na mexické území, odkud byli vysláni 26. září vyjednavací pro uzavření příměří. Tento druhý zásah mexických sil vyvolal neúspěšné prosincové tažení oddílu Thomase Jeffersona Greena a Williama S. Fischera k Ciudad de Mier, o němž se zmiňovala již předchozí kapitola.²⁸⁴

Období první poloviny 40. let tak bylo vyplněno vzájemnými provokacemi vojenských skupin obou sousedních států, avšak ani Texas ani Mexiko nebyly schopny zorganizovat úspěšnou invazi, stejně jako nebyly schopny zabezpečit kvalitní ochranu své hranice. Texaská vláda se proto pokusila v roce 1843 sjednat příměří s Mexikem prostřednictvím zástupců USA, nebo Velké Británie či Francie. Prostřednictvím tajemníka mexického velvyslance Percyho W. Doylea, nabízel zřejmě nejaktivněji zprostředkování mírových jednání britský ministr zahraničí George Hamilton – Gordon, Earl of Aberdeen, ovšem pouze pod podmínkou, že

---

²⁸⁴ REICHSTEIN, Andreas V.: *Rise of the Lone Star...*, str. 170 - 171. GUERRA ESCANDÓN, Javier: *Coahuila*. IN: PIÑERA RAMÍREZ, David: *Vision Historica de la frontera norte se México...*, str. 146 – 147. HAYNES, Sam W.: *Woll's Expedition*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 480.

se jich nezúčastní USA, poněvadž britské vztahy s Mexikem byly velmi napjaté. Je zřejmé, že Británie svým postupem hodlala omezit severoamerický vliv v Texasu a předejít hrozící severoamerické anexi tohoto území. Doyle jednal zpočátku úspěšně, dokonce se mu podařilo přesvědčit Santa Annu, aby zahájil jednání o uzavření příměří s texaskou vládou a se stejným návrhem oslovil i Houstona. Příprava jednání se však protahovala a dostala se do souběhu s novým kolem severoamerických jednání, během nichž prezident Tyler navrhoval Kongresu vlastní aktivitu při zprostředkování mírových jednání svých sousedů. Mezitím byli z britské iniciativy jmenováni texaští zástupci pro jednání s generálem Wollem, jenž vedl jednání za mexickou stranu. Vyslanci obou stran se setkali v polovině února 1844 v Salinas, v departamentu Nuevo León, kde podepsali mírovou smlouvu, jež navrhovala určení pohraniční linie mezi oběma státy i uzavření příměří. Mírovou smlouvu však odmítl ratifikovat prezident Houston, jenž byl proti textu dokumentu, označujícím Texas za jeden z departamentů Mexické republiky. 16. června 1844 tak oznámil generál Woll obnovení nepřátelství mezi oběma státy.²⁸⁵

Po ztroskotání tohoto britského diplomatického úsilí i další neúspěšné snaze o zprostředkování mírové dohody Texasu s Mexikem ve spolupráci Lorda Aberdeena s francouzským ministrem zahraničí Francoisem de Guizotem, se Texas obrátil na USA, kde tou dobou znovu zesílilo anexionistické hnutí. Prezident Tyler se ocitl na konci svého období ve značném mocenském vakuu, neboť jako Jižan měl původně pouze zajistit dostatek hlasů pro vůdce whigů, předčasně zesnulého prezidenta Williama Henryho Harrisona. Když po něm nastoupil do prezidentského úřadu, postupně se stále více rozcházel se svou vlastní stranou a nakonec se rozhodl před nadcházejícím novým kolem prezidentských voleb posílit svou popularitu na Jihu otevřenou podporou připojení Texasu. Přestože se

---

²⁸⁵ PLETCHER, David M.: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 117 a n. GUERRA ESCANDÓN, Javier: *Coahuila*. IN: PIÑERA RAMÍREZ, David: *Vision Historica de la frontera norte se México...*, op. cit., str. 147. VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo ...*, str. 120.

názory většiny politických vůdců v dané otázce rozcházely, zahájila Tylerova administrativa jednání s texaskými představiteli, jež vyvrcholila 12. dubna 1844 podpisem smlouvy, předpokládající anexi Texasu jako severoamerického území. Tylerovi však nový směr jeho politiky nepomohl a na květnovém volebním konventu byl do čela whigů zvolen Henry Clay, prosazující v otázce připojení Texasu spíše neutrální stanovisko.²⁸⁶

Na volebním konventu demokratů byl po bouřlivém vývoji, kdy se ani po osmi kolech nepodařilo bývalému prezidentu Van Burenovi, odporujícímu anexi Texasu, získat potřebnou dvoutřetinovou většinu, nominován poměrně neznámý James Knox Polk.²⁸⁷ Nový kandidát vystoupil pod vlivem *Manifest Destiny* s programem další územní expanze Spojených států amerických a nabízel nový prostor šíření severoamerické demokracie dále na západ až k Tichému oceánu a také směrem na jih až k Río Bravo. Anexe Texasu tak v tomto období již nebyla jedinou oblastí severoamerických zájmů, pozornost USA se soustřeďovala rovněž na oblast Kalifornie a také dále na sever tichomořského pobřeží, do sporného území Oregonu, kde uplatňovaly své teritoriální zájmy spolu s Velkou Británií. Představitelé extrémních expanzionistů požadovali celé

---

²⁸⁶ SCHÄFER, Peter.: *Prezidenti USA ...*, op. cit., str. 122 – 123.

²⁸⁷ James Knox Polk (1795 - 1849) pocházel z iro-skotské rodiny úspěšných farmářů, uselvé v Severní Karolině již od 17. století. Rodina se v jeho mládí odstěhovala do Tennessee, kde se jeho otec věnoval i spekulacím s půdou. Tělesně slabý Polk vystudoval se skvělými výsledky klasické jazyky a matematiku a poté se věnoval advokacii v domovském městě Columbiu v Tennessee. Ve 20. letech se stal Jacksonovým stoupencem a poslancem v místní sněmovně a nakonec byl roku 1825 zvolen jako poslanec za Tennessee do federálního Kongresu. Zůstal zde 14 let a v závěru 30. let působil i jako mluvčí sněmovny. Na počátku 40. let byl zvolen na dva roky guvernérem Tennessee a poté nahradil v prezidentských volbách neúspěšného Van Burena. Jako prezident proslul svou efektivitou a plánovitým jednáním i značnou autoritou v ovládnutí své administrativy a Kongresu. Pro svůj expanzionistický zahraničně politický program našel oporu v Monroeově doktríně, jeho vnitropolitická opatření v podstatě odpovídala Jacksonově demokratické politice, snížil cla a posiloval postavení jednotlivých států. Konec jeho funkčního období poznamenaly spory v otázce šíření otroctví na nových územích, i vypuknutí zlaté horečky. Za jeho působení byla založena Námořní akademie Spojených států, komplex washingtonských muzeí Smithsonian i ministerstvo vnitra. Již při svém nástupu Polk vyhlásil, že bude prezidentem pouze na jedno období a svůj slib splnil, dokonce ani oficiálně neprosazoval svého nástupce. Zemřel pouhé tři měsíce po ukončení svého mandátu ve svém domě v Nashville v důsledku dlouhodobé nemoci, tělesného vyčerpání a snad i epidemie cholery. Zpracováno dle: SCHÄFER, Peter.: *Prezidenti USA ...*, str. 127 – 136 a HAYNES, Sam W.: Polk, James K. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 326 – 329. Podrobnější popis

oregonské území za proklamací hesla „54°40' nebo boj!“ podle rovnoběžky vyznačující severní hranici sporného území. V prezidentských volbách pak Polk velmi těsně porazil vůdce whigů a v listopadu 1844 obdržel zprávu o svém zvolení.²⁸⁸

Myšlenky na spojení obou zemí pak kulminovaly i v Texasu, kde byl v dalších texaských prezidentských volbách 2. září 1844 zvolen Anson Jones.²⁸⁹ Rok 1845 tak byl vyplněn jednáním o vzájemném spojení. 28. února 1845 schválily obě sněmovny severoamerického Kongresu rezoluci o připojení Texasu k Unii a již 1. března nový prezident Polk, krátce před svým oficiálním nástupem do úřadu, podepsal dokument nabízející texaskému lidu učinit rozhodnutí, zda souhlasí s nabídkou Spojených států. Mexiko protestovalo proti tomuto programu anexe Texasu a od stejného data přerušilo s USA své diplomatické styky.

Spojení obou státních celků však již tento mexický postoj nemohl zabránit, 5. května 1845 vyhlásil prezident Jones přípravu mimořádného zasedání zástupců texaského Kongresu, na níž se mělo s definitivní platností rozhodnout o připojení k USA. Už vybrání termínu mimořádného zasedání, 4. července, ve výroční den vyhlášení nezávislosti USA, předpokládalo spíše formální průběh tohoto setkání a zástupci s výjimkou jediného hlasu skutečně doporučili texaskému Kongresu schválení anexe a také předložili projekt nové ústavy, která by byla

---

období Polkova prezidentství viz.: BERGERON, Paul H.: *The Presidency of James K. Polk*. University of Kansas, Lawrence 1987.

²⁸⁸ Podrobnosti viz. PLETCHER, David M.: *The Diplomacy of Annexation ...*, op. cit., str. 229 – 241, EISENHOWER, John S. D.: *So far from God. The U.S. War with Mexico 1846 – 1848*, Random House, New York 1989, str. 17 – 22, či JOHANSENN, Robert W.: *La joven América y la guerra con México*. *Historia Mexicana*, roč. 47, č. 2 (octubre-diciembre 1997), str. 261 - 284.

²⁸⁹ Anson Jones (1798 - 1858) byl posledním prezidentem nezávislé Texaské republiky. Pocházel z Massachussets, kde vystudoval medicínu. Do Texasu přijel v roce 1833 a v době války za nezávislost působil jako zdravotník v Houstonově armádě. Po válce byl zvolen poslancem texaského Kongresu a v roce 1842 si jej Houston vybral jako ministra zahraničí. S Houstonovou podporou a anexionistickým programem zvítězil v prezidentských volbách a v únoru 1846 formálně rezignoval při vstupu Texasu do Unie. Po skončení své funkce se věnoval sepsování historické práce o dějinách Texaské republiky a jejím připojení k USA (*Memoranda and Official Correspondence Relating to the Republic of Texas, Its History and Annexation – Including a Brief Autobiography of the Author*) a v roce 1857 neúspěšně kandidoval do federálního Senátu USA a po své porážce a finančních potížích spáchal v následujícím roce sebevraždu. Zpracováno dle: SIEGEL, Stanley E.: *Jones, Anson*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 212.

slučitelná se ústavou severoamerickou. Oba návrhy byly 13. října schváleny v referendu a dnem 29. prosince 1845, kdy prezident Polk podepsal příslušný zákon o přijetí, vstoupil Texas oficiálně do Unie.²⁹⁰

V očekávání konfliktu s mexickou vládou nařídil prezident Polk, krátce po mimořádném červencovém zasedání texaských zástupců, přesunutí části jednotek pravidelné armády pod velením generála Zachary Taylora,²⁹¹ na jihozápadní hranici Texasu, kde měl poblíž řeky Nueces, zajišťovat ochranu nového státu před případným mexickým útokem. Polk také vážně uvažoval o připojení Kalifornie, protože měl obavy, že pokud tak neučiní USA, bude dané území kontrolovat Velká Británie nebo Francie. Dne 24. července 1845 udělil ministr námořnictva tajné příkazy komodoru Sloatovi, veliteli tichomořské oblasti, aby se zmocnil San Franciska, pokud bude s určitostí vědět, že Mexiko vyhlásilo válku Spojeným státům americkým.

---

²⁹⁰ PLETCHER, David M.: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 179 – 207, 253 – 272. GUERRA ESCANDÓN, Javier: *Coahuila*. IN: PIÑERA RAMÍREZ, David: *Vision Historica de la frontera norte se México...*, str. 147. VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo ...*, str. 123 - 127.

²⁹¹ Zachary Taylor (1784 - 1850), pocházel rodiny bývalého důstojníka z dob občanské války, uselého v Montebellu ve virginském okresu Orange. Po několika letech se rodina přestěhovala do Kentucky, kde poblíž Louisvillu, nedaleko od indiánské hranice, získal otec větší farmu. Když Zachary získal základní vzdělání, vstoupil roku 1808 do armády, kde se stal poručíkem a se znamenitými výsledky se zúčastnil války s Velkou Británií. Velel pevnostem Fort Knox a Fort Harrison, kde se roku 1814 vyznamenal v bojích s přesilou britských a indiánských sil. Po skončení války se pokoušel neúspěšně farmařit a od roku 1816 se vrátil do armády, kde v hodnosti majora velel několika pevnostem. Díky předchozím úspěchům ve válkách s Indiány (válka Černého jestřába, či války se Sauky a Foxy) byl v době druhé války s floridskými Seminoly povýšen na generála a jmenován vrchním velitelem ozbrojených sil USA na Floridě. Za mexického tažení byl mezi vojáky populární a oblíbený pro svou prostotu, neformální oblékání a neoficiální způsob jednání. Po úspěších na severním bojišti se stal národním hrdinou a v roce 1848 úspěšně kandidoval za stranu whigů v prezidentských volbách. Přestože vlastnil bavlníkovou plantáž s otroky, byl ve volbách v otázce otrokářství neutrální. Ve funkci prezidenta přijal do Unie stát Kalifornii a stál před prvním zesíleným střetem mezi Severem a Jihem, který řešil vystoupením proti zájmům otrokářů a naprostou podporou integrity Unie. Krátce před jeho smrtí byla uzavřena i Clayton-Bulwerova smlouva, dohoda s Británií o neutrálním postavení případných průplavů vedoucích Střední Amerikou za účelem spojení Atlantského a Tichého oceánu i proti kolonizačním aktivitám ve střední Americe. Prezident Taylor zemřel na akutní zánět žaludku a střev, jež u něj propukl krátce po vedrech při oslavách dne nezávislosti. Po jeho smrti mohl být přijat tzv. kompromis z roku 1850, který na několik let uklidnil spory v otázkách otroctví. Zpracováno dle: PARRISH, Michael T: Taylor Zachary IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str.405 – 407, SCHÄFFER, Peter.: *Prezidenti USA ...*, op. cit, str. 138 – 144. Taylorovou nejzajímavější biografií je zřejmě: BAUER, Jack K.: *Zachary Taylor: Soldier, Planter, Statesman of the Old Southwest*. University of Louisiana, Baton Rouge 1985.

V Mexiku mezitím došlo k pádu Santa Annovy diktatury a v listopadu 1844 byl do čela země zvolen ve funkci prozatímního prezidenta federalistický generál José Joaquín Herrera,²⁹² jenž se pokusil zkonsolidovat finanční a politickou situaci a také hledal vyvážené postavení mezi odlišnými skupinami politického spektra. V obtížné domácí situaci se nakonec pokusil vyřešit spor s USA uznáním anexe texaského území.²⁹³ Dne 10. listopadu 1845 se proto pokusil prezident Polk iniciovat mírové jednání s mexickými představiteli, prostřednictvím zvláštního zplnomocněnce Johna Slidella.²⁹⁴ Ten odcestoval s nabídkou na obnovení plných diplomatických vztahů, přičemž USA nabízely zaplacení veškerých požadavků svých občanů vůči Mexiku, pokud Mexičané uznají Río Bravo jako novou jižní hraniční linii mezi oběma státy. Vedle toho byla nabídnuta částka 5 milionů dolarů za případný prodej Nového Mexika a jakákoliv přiměřená částka, až 25 milionů dolarů, pokud by USA také mohly zakoupit území Kalifornie. Mexiko však na tuto nabídku reagovalo ústy ministra zahraničí Manuela de la Peñi y Peñi jasným odmítnutím s konstatováním, že Spojené státy americké dosud nezaplatily ani za zisk texaského území. Vstřícný postoj k otázce anexe Texasu a k přijetí Slidellovy mise navíc vedl k pádu Herreroovy vlády, proti níž se

---

²⁹² José Joaquín de Herrera (1792 - 1854) pocházel z Jalapy a o jeho mládí máme jen kusé informace. V roce 1811 se stal kapitánem španělské armády a bojoval proti hnutí za nezávislost. Roku 1820 ukončil svoji vojenskou činnost, aby se záhy připojil k Iturbidovi, v jehož armádě zastával funkci generála. Podílel se na císařově svržení a mezi léty 1832 – 34 působil jako ministr války prezidentů Gómeze Pedrazy a Santa Anny. V následujícím desetiletí zastával různé vojenské pozice a stal se přívržencem federalistických *moderados*, za něž byl po pádu Santa Annovy diktatury na konci roku 1844 zvolen prezidentem. Po roce byl svržen generálem Paredesem a poté se stal poslancem národního Kongresu, jenž byl posléze uzavřen Santa Annou. Po válce byl opět zvolen prezidentem a stál před úkolem uklidnění situace, financování státních výdajů a indiánského povstání na jihu země, Válkou kast. V roce 1850 byl po volbách nahrazen generálem Aristou, jenž pokračoval v jeho zásadách. Zemřel v době Santa Annovy diktatury v Tacubayi. Zpracováno dle: SÁNCHEZ, Joseph P.: *Herrera, José Joaquín de*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 193.

²⁹³ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y la guerra con Estados Unidos*. IN: VÁZQUEZ (ed.): *México al tiempo de su guerra con Estados Unidos (1845 – 1848)*, SRE, FCE, El Colegio de México, México 1997, str. 34 – 35.

²⁹⁴ John Slidell (1793 - 1871) byl významným politikem pocházejícím z New Orleans, jenž působil jako poslanec za Louisianu ve federálním Kongresu. Po neúspěšném jednání v Mexiku se vrátil do Louisiany, kde se v průběhu 50. let 19. století stal vůdčím politikem a v době občanské války působil jako vyslanec Konfederace ve Francii. Po skončení války zůstal až do své smrti v Evropě. Zpracováno dle: McAFEE, Ward M.: *Slidell, John*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 338.

v prosinci 1845 postavil v čele válečného křídla generál Mariano Paredes y Arrillaga. 2. ledna 1846 vtáhl v čele svých vojsk do hlavního města a následně byl zvolen novým mexickým prezidentem. Paredes upřednostňoval konzervativní model vlády a pod vlivem španělského velvyslance Salvadora Bermúdeze de Castra a Lucase Alamána pak dokonce uvažoval o monarchistickém modelu vlády, jenž by Mexiku mohl při stupňujícím se válečném nebezpečí zajistit podporu evropských dvorů.²⁹⁵

Když se 12. ledna 1846 dostala do Washingtonu zpráva o mexickém odmítnutí a změně vnitropolitické situace, nařídil Polk následující den generálu Taylorovi překročit řeku Nueces a okupovat levý břeh Río Bravo, přestože tato řeka nikdy netvořila texaskou pohraniční linii. Ani po tomto nátlaku nebyly Slidellovy návrhy v Mexiku přijaty a neúspěšný emisar se na konci března vrátil domů.²⁹⁶ V atmosféře rostoucího napětí mezi oběma státy začal Polk 25. dubna připravovat poselství Kongresu, v němž chtěl vyzvat ke schválení války z důvodu pádu Sidellovy mise a také proto, že nebyly mexickou stranou vyslyšeny výzvy k zaplacení finančních požadavků severoamerických občanů. Netušil, že v ten samý den malá jednotka mexické jízdy vyprovokovaná přesuny Taylorovy armády, překročila hraniční tok Río Bravo a napadla severoamerické kavaleristy. Zabila několik vojáků a zbytek zajala. Prezident Polk tak získal oprávněný důvod pro vyhlášení války, „*neboť byla prolita severoamerická krev na jejím vlastním území*“ a konečně mohl 11. května předložit výzvu Kongresu k zahájení válečného stavu s Mexikem, která byla oficiálně deklarována 13. května 1846.²⁹⁷

---

²⁹⁵ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y la guerra con Estados Unidos ...*, str. 35 – 36.

²⁹⁶ McAFEE, Ibid., VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo ...*, str. 126.

²⁹⁷ K válečnému konfliktu existuje celá řada publikací, přičemž jediné podrobnější zpracování v českém jazyce přinesl OPATRŇÝ, Josef: *Stát osamělé hvězdy a mexicko-americká válka*. Libri, Praha 2002. Zajímavá souhrnná bibliografická zpracování nalezneme například ve studiích VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *La historiografía norteamericana y la guerra del 47*, IN: *Historiografía española y norteamericana sobre México*, México, UNAM 1992, pp. 121 - 129. TUTOROW, N. E.: *The Mexican-American War, An Annotated Bibliography*. Greenwood Press, Westport 1981, VELASCO MARTÍNEZ, Jesús – BENJAMIN, Thomas: *La guerra entre México*

V době vyhlášení války se Spojené státy americké zbavily nebezpečí války na dvou frontách, neboť se jim podařilo urovnat napětí v otázce Oregonu. Přestože Británie na počátku Polkova prezidentského období odmítla rozdělení společně nárokovaného teritoria, zopakoval americký prezident ve své výroční zprávě na konci roku 1845 návrh na ukončení společné správy do jednoho roku. Kongres ji po vzrušené debatě přijal a po několika měsících souhlasila i britská vláda, která nehodlala ztratit výnosné obchodní kontakty. Britská vláda předložila 6. června 1846 návrh smlouvy o rozdělení území Oregonu podél 49. rovnoběžky a jižně od ostrova Vancouver. Když definitivní znění Oregonské smlouvy podepsané ve Washingtonu D.C. 15. června 1846 o tři dny později ratifikoval i americký Senát, válečné nebezpečí na severozápadě bylo zažehnáno a USA tak mohly upřít veškeré síly na konflikt se svým jižním sousedem.²⁹⁸

Kromě většiny jižních států Unie byla válka s Mexikem na domácí scéně přijímána většinou obyvatel poměrně nepříznivě. Dostalo se jí dokonce označení soukromé války prezidenta Polka a strana whigů společně s představiteli abolicionistů ji interpretovala jako spiknutí expanzionistů spojených s příznivci otrokářství.²⁹⁹

Poněkud stranou mimo oblast hlavního válečného střetnutí byla oblast Kalifornie. V čele počátečního střetnutí mezi Severoameričany usazenými v údolí Sacramenta a místními *californios* stál kapitán John Charles

---

y Estados Unidos, 1846 - 1848. IN: *Mitos en las relaciones México - Estados Unidos...*, str. 99 - 154. K zásadním studiím o válce na mexické straně náleží Kolektiv: *Apuntes para la historia de la guerra entre México y los Estados Unidos*, Conaculta, México 1991 (reprint původního vydání z roku 1848), VÁZQUEZ, Josefina Zoraida (ed.): *México al tiempo de su guerra con Estados Unidos (1846 - 1848)*...; na severoamerické straně BAUER, Jack K.: *The Mexican War, 1846 - 1848*, MacMillan, New York 1974, EISENHOWER, John S. D.: *So Far from God ...*, WINDERS, Richard Bruce: *Mr. Polk's Army. The American Military Experience in the Mexican War*. Texas, A&M University Press, College Station, 1997. McCAFFREY, James M. *Army of Manifest Destiny: The American Soldier in the Mexican War, 1846 - 1848*. New York University Press, New York and London 1992, rakce na válku v americkém prostředí viz. JOHANNSEN, Robert W.: *To the Halls of Montezumas, War in the American Imagination*. Oxford University Press, New York and Oxford 1985.

²⁹⁸ PLETCHER, David M.: *The Diplomacy of Annexation ...*, str. 312 - 351 a 402 - 420.

²⁹⁹ Zajímavý příspěvek o náladě severoamerické společnosti v době války viz.: VELASCO MÁRQUEZ, Jesús: *Regionalismo, partidismo y expansionismo. La política interna de Estados Unidos durante la guerra contra México*. Historia Mexicana, roč. 47, č. 2, str. 311 - 344.

Frémont,³⁰⁰ jenž zde od počátku roku velel armádní zeměpisné výpravě a v březnu 1846 se dostal poblíž Monterey do sporu s místními úřady. Chránil zde skupinu severoamerických osadníků a následně byl vojenským velitelem oblasti, generálem Josém Castrem, vypovězen z Kalifornie. Na konci května se však vrátil a postavil se do čela nespokojených severoamerických osadníků, soustředěných v táboře Sutter's Fort (dnešní Sacramento). Ti pak na počátku června odvedli asi 170 koní Castrovým vojákům, a když generál reagoval přípravou trestné výpravy, Severoameričané úspěšně zaútočili proti největšímu městu severní Kalifornie, Sonomě. Uvěznili zde několik místních úředníků, včetně velitele místní pevnůstky generála Guadalupeho Valleja, zmocnili se vládní budovy a 14. června také vyhlásili nezávislost na Mexiku, přičemž vztyčili novou bílou vlajku republiky, zobrazující medvěda s jedinou červenou hvězdou. Frémontovi příznivci poté vytvořili takzvaný Kalifornský batalion a přesunuli se do Sutter's Fort, kde se hodlali bránit proti případnému útoku mexických sil a případně se později připojit k armádě USA. Po několika drobných střetech se jejich situace zlepšila až s příjezdem severoamerického válečného loďstva. 7. července 1846 dorazily zprávy o válečném stavu mezi Mexikem a USA do Monterey, kde námořní důstojník, komodor John Drake Sloat, oznámil vyhlášení války a ve městě vztyčil severoamerický prapor. Povstalci se tak v polovině července připojili k severoamerickému vojsku a spolupracovali

---

³⁰⁰ John Charles Frémont (1813 - 1890), pocházel ze Savannah v Georgii, po studiích na College of Charleston v Jižní Karolíně a krátké práci topografa pro železniční společnost vstoupil roku 1838 do armády, kde také sloužil u sboru topografů. V jeho řadách podnikl několik průzkumných výprav do západních oblastí (horní tok Mississippi a Missouri, tok řeky Platte, včetně Oregonu a oblasti Velkého solného jezera) z nichž pořídil velmi kvalitní mapy. Po svém úspěšném působení v čele hnutí za nezávislost v Kalifornii se dostal na přelomu let 1846 – 47 do sporu s generálem Kearnym, jenž vyvrcholil Frémontovým zatčením na základě porušení subordinace. Jeho soudnímu přelíčení ve Washingtonu byla věnována značná pozornost a nakonec byl uznán vinným. Přestože se prezident Polk pokoušel zmírnit soudní rozhodnutí, Frémont opustil armádu. Odjel do Kalifornie, kde se věnoval investicím do dolování a stavby železnic a v roce 1849 byl zvolen jejím senátorem ve federálním Kongresu. V roce 1856 neúspěšně kandidoval na prezidentský úřad jako první kandidát republikánů, poté působil jako generál za občanské války a po jejím ukončení jako guvernér Arizony. Zemřel v New York City. Zpracováno dle: ROLLE, Andrew: *Frémont, John C.* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 167 – 169, autora rozsáhlejší biografie *John Charles Frémont: Character as Destiny*. University of Oklahoma Press, Norman 1991

na okupaci Monterey a Yerba Buena (San Franciska), přičemž síly *californios* se stáhly jižním směrem, aby ochránily Los Angeles. Soustředěný postup Severoameričanů je však zatlačoval stále na jih a postupně byla *anglos* obsazena všechna města Horní Kalifornie až po San Diego. Když 13. srpna 1846 získali i Los Angeles, většina *californios* se následně stáhla do Dolní Kalifornie. Část z nich se však ještě několik měsíců pokoušela o ozbrojený odpor, když se na krátkou dobu pokusila znovu obsadit některá významnější centra. Když na počátku prosince do oblasti dorazila vojenská armáda generála Stephena W. Kearnyho, došlo i přes počáteční vojenský úspěch *californios* 6. prosince u San Pascual k postupné pacifikaci jejich odporu. Po posledních střetech na počátku ledna 1847 poblíž Los Angeles byla bojová aktivita v Horní Kalifornii ukončena. Představitelé *californios* podepsali 13. ledna mírovou smlouvu, v níž slíbili složení zbraní. Na druhou stranu byli ujištěni, že přes okupaci území Spojenými státy americkými jim bude zachován všechn jejich majetek a budou mít stejná práva jako občané USA. Po zbytek války pak byla většina přístavů Dolní Kalifornie blokována severoamerickým loďstvem a Horní Kalifornii řídil ve funkci guvernéra důstojník severoamerické armády. Vojenská správa byla ukončena roku 1850, kdy byla Kalifornie přijata jako nový stát USA.³⁰¹

Část severoamerických jednotek Západní armády, spadajících původně pod velení generála Kearnyho, ve stejné době pacifikovala jižní oblasti Nového Mexika. Pluk této tisícovky dobrovolníků z Missouri vedl advokát Alexander W. Doniphan, jenž měl více nadšení pro expanzionistické myšlenky než praktických vojenských zkušeností. Po pokojném obsazení Santa Fé byl generálem Kearnym pověřen vypracováním zákoníku pro potřeby nové severoamerické civilní správy a v polovině prosince 1846 se jeho jednotka vydala směrem na El Paso del Norte. U Brazita, několik kilometrů severně od El Pasa, se 25. prosince za

---

³⁰¹ HAAS, Lisbeth: *War in California, 1846 – 1848*. California History, The Magazine of the

minimálních ztrát střetli vítězně s přesilou pravidelných a miličních jednotek plukovníka Ponce de Leóna a po dvou dnech obsadili El Paso. Když zde byl pluk doplněn i jednotkou dělostřelectva pokračoval dále na do centra Chihuahuy, kde se Severoameričané u Sacramento 25. února 1847 střetli opět vítězně s nepřítelem, tentokrát pod velením generála José A. Heredii. Na počátku března Doniphanovi vojáci obsadili Chihuahu a poté v klidu táhli pacifikovaným teritoriem přes Saltillo a Monterrey do přístavu Matamoros, odkud se lodní cestou přes New Orleans v červnu 1847 vrátili do Missouri. Jejich výprava převážně polopouštní a nezmapovanou krajinou nebyla tak podstatná jako Taylorovo tažení, ovšem svými úspěchy získala značnou popularitu v severoamerickém tisku, kde potvrzovala převahu jejich sil na všech frontách této války.³⁰²

Na hlavním válečném dějišti mezitím propukly první střety již v době vyhlášení válečného stavu v květnu 1846. Na počátku května totiž čtyřtisícová severní armáda generála Mariana Aristy překročila Río Bravo poblíže jeho ústí a chtěla zde odříznout americkou armádu od zásobovacích jednotek. 8. května se u Palo Alta střetla s početně slabší armádou generála Zachary Taylora, jehož dělostřelci dokázali svými granáty a šrapnely minimalizovat sílu útoku mexické pěchoty i jízdy.³⁰³ Stejně úspěšně byl mexický útok odražen následujícího dne u Resaca de la Palma a přestože tyto první bitvy skončily spíše nerozhodným výsledkem, ztráty na mexické straně byly znatelně vyšší než na americké.³⁰⁴ Po těchto prvních střetech ustoupila Aristova armáda zpět za Río Bravo a bylo již zřejmé, že nebude schopna vojensky zvrátit výsledek texaské anexy. Ve

---

California Historical Society, roč. 76, č. 2 – 3 (Summer and Fall 1997), str. 331 – 355.

³⁰² zpracováno dle: DAWSON, Joseph G. III: *Doniphan March, Doniphan, Alexander W.* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 133 – 135.

³⁰³ Dle: SÁNCHEZ, Joseph G.: *Palo Alto Battle of.* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 308 – 310, byly oficiální mexické údaje o svých ztrátách 102 padlých a 129 raněných a 26 nezvěstných, přičemž ztráty byly zřejmě vyšší, celkové ztráty na americké straně byly nižší než 200 mužů.

³⁰⁴ Dle: MAHR YAÑEZ, Aaron P.: *Resaca de la Palma, Battle of.* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 354 – 357, činily mexické ztráty 160 padlých a 228 raněných na americké straně padlo 45 mužů a 98 bylo raněno.

druhé polovině května Taylorova armáda překročila hraniční tok a bez bojových akcí obsadila přístav Matamoros, kde vytvořila nový tábor a vyčkávala na posily i další příkazy z hlavního města.

První vojenské neúspěchy vedly ke změnám na mexické politické scéně, prestiž armády upadla a monarchistické myšlenky byly opuštěny. Na počátku června se sešel nově zvolený Kongres, který ponechal Paredese ve funkci prezidenta a jako viceprezidenta zvolil Nicoláse Brava,³⁰⁵ vládní moc však upadala a Paredes byl na konci 28. července zbaven funkce a odešel do evropského exilu. Po krátkém politickém působení Nicoláse Brava se 5. srpna ujal moci generál Mariano Salas, jenž se vyslovil pro federaci a Santa Annův návrat.³⁰⁶

V době těchto politických změn zahájila posílená Taylorova armáda postup do mexického vnitrozemí, směrem na Monterrey, středisko státu Nuevo León. Město obsadil po těžkém a krvavém střetu mezi 21. a 23. září 1846,³⁰⁷ přičemž se dohodl s obráncem města Pedrem de Ampudia³⁰⁸ na organizovaném odchodu mexické armády z města za cenu osmitýdenního příměří.

---

³⁰⁵ Nicolás Bravo (1787 - 1854) pocházel z Chilpacinga ze státu Guerrero. Aktivně se zúčastnil bojů za mexickou nezávislost, za což v roce 1822 obdržel titul zasloužilce o vlast. Po vyhlášení republiky byl mezi léty 1824 – 1828 zvolen prvním viceprezidentem a stejnou pozici zastával znovu v roce 1846, v krátkých obdobích let 1839, 1842 – 43 a roku 1846 působil i jako zastupující prezident. Vedle toho působil i ve funkcích vojenského velitele a guvernéra distriktu México. V roce 1847 jej Santa Anna jmenoval velitelem Východní armády, s úkolem ochránit zemi proti Scottově invazi. Působil i jako velitel Churubuska a pevnosti Chapultepec, kde navrhoval opravu opevnění. Po válce působil od roku 1848 jako guvernér státu Puebla a v roce 1850 jako zástupce státu Guerrero. Generál Bravo zemřel za nevyjasněných okolností v dubnu 1854, den poté, co Santa Anna navštívil Chilpacingo na své cestě do Acapulka, kde chtěl potlačit příznivce plánu z Ayutly. Zpracován dle: PAVÍA MILLER, María Teresa: *Bravo, Nicolás*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 55 – 56.

³⁰⁶ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y la guerra con Estados Unidos ...*, str. 36 – 37.

³⁰⁷ Dle: WINDERS, Richard Bruce: *Monterrey, Battle of*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 271 – 274, činily celkově mexické ztráty 430 mužů a na americké straně padlo 120 mužů a 333 bylo raněno.

³⁰⁸ Pedro de Ampudia (1805 - 1868) pocházel z Havany a jako poručík sloužil ve španělské armádě v Novém Španělsku. V roce 1821 se připojil k Iturbidemu a účastnil se srážek proti Španělům u San Juan de Úlua. Na počátku 40. let byl Santa Annou povýšen na generála a účastnil se kampaní proti Texasu a také zajal texaské jednotky u Ciudad de Mier. V roce 1844 byl odeslán na Yucatán, kde měl potlačit separatistické hnutí a nechal popravít vůdce povstalců z Campeche. Na počátku války s USA byl převelen na texaskou hranici, kde jej však ve velení vojska vystřídal generál Arista. Vedle účasti v bitvě u Palo Alta a Resaca de Palma byl velitelem mexických vojsk u Monterrey a lehké pěchoty u Buenavisty. Po válce působil vedle vojenských funkcí i jako guvernér státu Nuevo León a na straně liberálů se účastnil i válek o reformu.

Výsledek tohoto mírového jednání neuspokojil prezidenta Polka, jenž příměří s okamžitou platností zrušil a začal svou pozornost stále více soustřeďovat na velitele dalšího tažení, generála Winfielda Scotta,³⁰⁹ jenž navrhoval zaútočit na hlavní mexický přístav Veracruz a poté využít tradiční Cortézovu cestu pro výpad do mexického vnitrozemí a zmocnit se hlavního města Ciudad de México. Taylorovo tažení mezitím pokračovalo na Saltillo a část jeho jednotek pokračovala dále na západ do Chihuahuy. Na konci roku 1846 tak Severoameričané kontrolovali celé severní pohraničí. Ve stejné době se však stal Santa Anna opět prezidentem a na následující rok připravil plán vojenské obrany proti americkému útoku. Na počátku roku Santa Anna připravil mohutné tažení armády takřka 20 tisíc

---

Zemřel v Ciudad de México. Zpracováno dle: SÁNCHEZ, Joseph P.: *Ampudia, Pedro de. FRAZIER, Donald S.: The United States and Mexico at War...*, str. 13.

³⁰⁹ Winfield Scott (1786 - 1866) pocházel z virginského Petersburgu a v roce 1808 vstoupil do armády v hodnosti kapitána lehkého dělostřelectva v New Orleansu. V době války s Británií se v hodnosti plukovníka účastnil výpadů na kanadské území v oblasti Velkých jezer, přičemž byl za své zásluhy při útoku na Fort George v roce 1813 povýšen na generála a velitele tábora v Buffalu, kde se věnoval výcviku nováčků proti útokům britských gardových pluků. Za své úspěchy v následující kampani roku 1814 byl dokonce oceněn zlatou medailí Kongresu. Po válce zůstal v armádě, velel oddílům profesionální armády ve válce s Černým ještěbem, pacifikoval nulifikační bouře v Charlestonu a roku 1835 a publikoval první učebnici vojenského výcviku *Infantry Tactics (Taktika pěších jednotek)*. Jeho evropský styl válčení se však neosvědčil ve válkách s floridskými Seminoly. Byl zbaven velení a od roku 1838 se podílel na diplomatických misích v Británii a Kanadě a řídil přesun Čerokijů do Indiánského teritoria. V roce 1841 se vrátil do vedení severoamerické armády, přičemž se ze své pozice příznivce whigů aktivně vyjadřoval k politickým otázkám a vystupoval proti Polkově administrativě. Vzhledem k jeho názorům také Polk upřednostnil ve vedení Severní armády generála Taylora. V listopadu 1846 však prezident, požadující co nejrychlejší ukončení války s Mexikem, podpořil Scottův návrh na výsadek ve Veracruz a útok do mexického vnitrozemí. Generál s mimořádnou precizností rozpracoval logistickou stránku invaze, jejímž načasováním se snažil předejít epidemii žluté horečky a jeho taktika byla úspěšná i při cestě do vnitrozemí. Z hlediska osobní charakteristiky byl generál Scott přímým protikladem svého kolegy Taylora. Přestože byl patrně nejlepším vojenským taktikem své doby, nedostalo se mu nikdy náležitého ocenění, neboť si svým arogantním vystupováním vytvořil řadu nepřátel, včetně prezidenta Polka. Jeho záliba v uniformách a způsob veřejného prezentace byla směšná pro tisk i většinu veřejnosti a přezíravý způsob jednání s podřízenými jej činil nesnesitelným. Po svém návratu z války získal Scott druhou zlatou medaili Kongresu a zapojil se do nominací na prezidentskou kandidaturu. Whigové však dali přednost Taylorovi a Scott byl vybrán až v následujícím období při volbách v roce 1852, kdy nad rozštěpenými whigy zvítězili demokraté. Scott tak vedle svého politického angažmá pokračoval ve vojenské kariéře a roku 1855 získal jako jediný důstojník mezi Washingtonem a Grantem hodnost generálporučíka. Roku 1859 byl pověřen diplomatickým ujednáním sporů v okolí oregonské hraniční linie a po vypuknutí Občanské války jako vrchní velitel vojsk Unie navrhl plán Anakonda, obsazení údolí Mississippi a blokádu jižanských přístavů v zájmu obnovení územní integrity. Přestože byl proti vojenské konfrontaci obou armád, vzal na svoji osobu neúspěch u Bull Runu, vzdal se velení a odešel z armády. Zemřel ve vojenské akademii West Point až po skončení Občanské války. Zpracováno dle: CUTRER, Thomas W.: *Scott, Winfield* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 380 – 382. EISENHOWER, John D.: *So far from God...*, str. XXV. Patrně jedinou obsáhlejší Scottovu biografii představuje:

mužů s nimiž vyrazil na sever, kde hodlal rozdrtit Taylorovu armádu, která byla mezitím oslabena odvoláním části mužů určených pro přípravu invazního vojska generála Scotta.

Přibližně 5 tisícová Taylorova armáda tak musela mezi 22. a 23. únorem 1847 odolat Santa Annovým silám v jedné z nejkrvavějších bitev celé války, u Buenavisty, asi deset kilometrů jižně od Saltilla. Přestože pochodem ztratili Mexičané asi čtvrtinu svého vojska, jeho síly stále představovaly asi trojnásobek Taylorova stavu. Výsledek bitvy ovlivnil terén, vyplněný pahorky a roklemi, jenž poněkud vyrovnával nižší početní stav Severoameričanů. Přestože byly v bitvě Taylorovy linie několikrát takřka prolomeny, podařilo se jim vždy vhodně přeskupit své pozice a mohly se opět spolehnout na kvalitnější podporu dělostřelectva. Santa Annovi se nepodařilo rozdrtit Taylorovu armádu a navíc se stáhnul zpět do vnitrozemí, kde musel organizovat obranu pobřeží i uklidnit nepokoje v hlavním městě, kde proti Gómezu Faríasovi vystoupila skupina konzervativních *polkos*. V nejkrvavější bitvě na severním bojišti tak bylo zabito asi 600 Mexičanů, ovšem mnohem vyšší byly počty tisíce raněných a takřka 2 tisíc nezvěstných, americké ztráty činily necelých 300 mrtvých a asi 400 raněných.³¹⁰ Velké bitvy na severním bojišti pak ustaly, Taylorova okupační armáda byla konfrontována se stálým nebezpečím guerillových skupin a neměla již dost sil na pokračování útoku dále do vnitrozemí.

Ve stejné době, kdy generál Taylor čelil Santa Annově protiútok, začal generál Scott realizovat svůj precizně připravený invazní plán, pro jehož podporu byl vybrán vedle nejlepších skupin severní armády i značný počet dobrovolníků. Scott se obával žluté zimnice, a proto spěchal s přípravami invaze na časně jarní měsíce, kdy nebezpečí epidemie nebylo

---

Elliot, Charles Wilson: *Winfield Scott: The Soldier and the Man*. The MacMillan Company, New York 1937.

³¹⁰ Zpracováno dle: PATRICK, Jeffrey L.: *Buena Vista, Battle of*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 58 – 61.

tak akutní. Na začátku ledna 1847 byl vytvořen shromažďovací tábor na poloostrově Brazos, kam v únoru směřovaly i objednané transportní lodě, které pak armádu přibližně 10 tisíc Scottových vojáků přepravily na počátku března k Veracruz. Zde se vojáci beze ztrát vylodili 9. března na písčité pláži nedaleko města a po dvoutýdenním obklíčení a dvoudenním silném dělostřeleckém ostřelování obsadila Scottova armáda 27. března 1847 tento hlavní mexický přístav.³¹¹

Na počátku dubna zahájily Severoamerické kolony postup do vnitrozemí, kde se u horského průsmyku Cerro Gordo dostaly do kontaktu se Santa Annovou armádou. V bitvě mezi 17. a 18. dubnem se Severoameričanům podařilo nejprve obsadit dělostřelectvem jeden z pahorků nad mexickým táborem a poté i překvapivě napadnout nekryté mexické křídlo. Úspěšný útok vedl k chaosu v mexických řadách, který si vyžádal řadu zbytečných obětí a Američané pak dokonce získali bez většího boje i osobní zavazadla mexického prezidenta.³¹² Po tomto vítězství se Scottově armádě otevřela cesta k Jalapě a dále do vnitrozemí. Přestože část dobrovolníků skončila jednoroční smlouva a vrátili se domů, vstoupilo severoamerické vojsko v polovině května bez větších obtíží do Puebly, kde vyčkávali přísunu vojenských posil pro postup do hlavního města.³¹³ Když byl stav doplněn na necelých 13 tisíc mužů, armáda zahájila na počátku srpna 1847 postup do centrální oblasti Valle de México. Před napadením hlavního města však museli Severoameričané obsadit několik významných pevností, 20. srpna proto po nočním přesunu obtížným terénem překvapili zbytky severní armády u Contrerasu a většina nepřátelských vojáků se rozutekla.³¹⁴ Dalším místem těžšího střetu

---

³¹¹ Zpracováno dle MOSELEY, Edward H.: *Vera Cruz Campaign*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 457 – 461.

³¹² Dle: SPILLER, Ronald L.: *Cerro Gordo, Battle of*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 89 – 91, padlo či bylo raněno na mexické straně asi 1000 mužů a další 3000 se dostaly do zajetí, americké ztráty činily 63 padlých a 353 raněných.

³¹³ Dle: WINDERS, Richard Bruce: *Siege of Puebla*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 342 – 343, činily americké ztráty 94 padlých a raněných.

³¹⁴ Dle: TRAAS, Adrian: *Contreras and Churubusco*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 110 – 113 padlo v obou bitvách celkem 133 mužů a dalších 865 bylo raněno, Santa Annovy celkové ztráty se odhadují na 3000 mužů.

s obránci přistupů k hlavnímu městu byla ve stejný den, na opačné straně rozsáhlého lávového pole el Pedregalu, pevnost Churubusco. Zde se invazním oddílům postavil mimo jiné i Batalion svatého Patrika, pod vedením seržanta Johna Rielyho, složený z katolických, převážně irských dezertérů ze severoamerické armády, nesouhlasících s ústrky ve věci svého náboženství. Ani jejich tuhý odpor nebyl nic platný a Scottova armáda postoupila dále až k městečku Tacubaya. Zde se s dezertéry vedl polní soud, jímž byla část z nich odsouzena pouze k ranám bičem a k vypálení písmene D na tváře. Skupina 50 členů jednotky měla být oběšena, přičemž většina byla popravena v symbolické chvíli, při dobytí následující překážky, pevnosti Chapultepec.³¹⁵

Do Tacubayi zaslal Santa Anna návrh příměří, jež při zastavení bojových aktivit umožňoval výměnu zajatců a obsahoval i nabídku zásobování severoamerických oddílů potravinami. Příměří však nebylo zcela dodrženo, a tak se po napadení části svých doprovodných vozů vydali Severoameričané na počátku září na další postup. Za těžkých ztrát napadli oblast Molino del Rey, kde měla být podle jejich představ slévána děl a Casa Maty, označované jako sklad střelného prachu.³¹⁶ Po těchto těžkých srážkách se konečně dostali pod poslední překážku na cestě k hlavnímu městu, pevnost Chapultepec. Obrana pevnosti pod velením generála Nicolase Brava při bojích dne 12. září vstoupila do mexických učebnic zejména díky účasti 50 mladých kadetů vojenské akademie, označovaných jako „*dětští hrdinové*“, kteří i přes svůj nízký věk od 12 do 15 let padli při obraně pevnosti.³¹⁷

---

³¹⁵ podrobnosti o této vojenské jednotce viz: MILLER, Robert Ryal: *Los san patricios en la guerra de 1837*, Historia Mexicana, roč. 47, č 2 (octubre-diciembre 1997), str. 345 - 386. Autor zde přináší jmenný seznam členů jednotky s podrobnějšími dostupnými biografickými údaji a rovněž uvádí odlišné varianty příjmení vůdce jednotky, které se na různých dokumentech vyskytují v podobách Riley, Reily, Reilly, avšak nikde ve formě O'Reilly. Celkově bylo v praporu asi 204 mužů, přičemž 60 procent z nich bylo později zabito v boji nebo popraveno.

³¹⁶ Dle: MANGUM, Neal: *Molino del Rey, Battle of*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 268 - 270, činily v obou těchto bitvách celkové mexické ztráty asi 2000 mužů a americké přibližně 800, což byl jejich největší počet v mexicko-americké válce.

³¹⁷ Dle: TRAAS, Adrian G.: *Chapultepec, Battle of*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 91 - 93, činily celkové mexické ztráty 1 800 mužů na americké straně to bylo asi 450 mužů.

Po dobytí pevnosti se generál Santa Anna ještě marně pokoušel zorganizovat odpor ve hlavním městě formou pouličního boje, ale když poznal neudržitelnost své situace, stáhl se z Ciudad de México na východ, směrem k Pueble. Představitelé městské rady hlavního města se poté rozhodli pro urychlenou kapitulaci. Po zlomení posledního slabého odporu v ulicích tak dne 14. září 1847 vtáhla nepřátelská armáda na hlavní náměstí Zócalo, kde byla nad prezidentským palácem symbolicky vyvěšena severoamerická vlajka.

Mezitím se Santa Annovo vojsko u Puebly střetlo s oddílem generála Josepha Lanea u Huamantly, v poslední důležitější bitvě mexicko-americké války.³¹⁸ Santa Anna utrpěl další porážku, která zároveň předznamenala ztrátu jeho mocenského vlivu na vývoj v zemi. Dne 16. září 1847 oficiálně složil svou prezidentskou funkci a odebral se opět do kubánského exilu.

Do čela Mexika se po kapitulaci hlavního města postavil generál Pedro María Anaya, jenž pověřil Manuela de la Peñu y Peñu³¹⁹ vedením mírových jednání s představiteli okupační správy, vojenským guvernérem generálem Johnem Quitmanem a hlavním severoamerickým vyjednavčem Nicholasem Tristem.³²⁰

---

³¹⁸ Při dobytí Huamantly, města severovýchodně od Puebly, na trase mezi Ciudad de México a Veracruzem, padl oblíbený kapitán Samuel H. Walker, velitel jednotky střelců, které se podařilo úspěšným útokem dobýt město obsazené Santa Annovou armádou. Po střetnutí vyprovokovali rozzuření severoameričtí dobrovolníci rabování města. WINDERS, Richard Bruce: *Huamantla, Battle of*. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 198.

³¹⁹ Manuel de la Peña y Peña (1789 - 1850), pocházel z Tacuby v distriktu Ciudad de México. V roce 1811 ukončil práva a posléze se účastnil společenského života jako člen řady vědeckých a vzdělávacích společností. V době federalistické republiky vstoupil i do politického života a postupně se stal představitelem federalistických *moderados*, s jejichž pomocí působil na počátku 40. let ve funkci ministra vnitra. V Herreroově vládě sloužil mezi srpnem a prosincem 1845 jako ministr zahraničních věcí, přičemž se pokoušel předejít válce s USA. Do významných funkcí se dostal znovu po severoamerické okupaci, kdy se od září 1847 do června 1848 nejprve vykonával úřad ministra zahraničí a poté se stal předsedou vlády, pracujícím na přijetí a ratifikaci mírové smlouvy z Guadalupe-Hidalgo. Po skončení jednání zastával mezi březnem a květnem 1849 funkci guvernéra federálního státu México, avšak po několika měsících zemřel. Zpracováno dle: SANTONI, Pedro: Peña y Peña, Manuel de la. IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 314 – 315.

³²⁰ Nicholas Philip Trist (1800 - 1874) se narodil v Charlottesville ve Virginii a poté žil v Louisianě, kde vystudoval práva na College of New Orleans a také se pokoušel o studia na vojenské akademii ve West Pointu. Studium však nedokončil a poté žil ve Virginii, kde se stal

Některé severoamerické kruhy po zprávách o úspěšném Scottově tažení dokonce požadovaly připojení celého mexického území k USA, ovšem proti nim se postavily reálné problémy, jež by ohrozily stabilitu Unie připojením regionu s tak odlišnou společenskou a hospodářskou strukturou. V americkém Kongresu se také řešila otázka hranice jižanského otrokářství, která by se v tomto případě vztahovala na celé mexické území. Po těchto argumentech se nakonec severoamerický zájem upřel k oblasti mezi Río Nueces a Río Bravo a k bývalým provinciím Nové Mexiko a Horní Kalifornie.

Na přelomu října a listopadu Mexiko postupně opouštěli nejvyšší severoameričtí velitelé a v polovině následujícího měsíce jmenoval předseda vlády de la Peña y Peña oficiální vyjednaváče určené k uzavření definitivní mírové smlouvy. Bernardo Couto, Luis G. Cuevas a Miguel Atristáin pak na přelomu roku zahájili jednání s Nicholasem Tristem, jenž prezentoval požadavky své strany jako mírné. Přestože se mexičtí vyjednaváči v době úpadku země snažili zachránit vše, co bylo možné, byli nakonec přinuceni uznat nároky svého severního souseda na takřka polovinu svého bývalého území. Následná diskuse vyjednaváčů se koncentrovala zvláště do čtyř sporných bodů, jimiž byly osudy měst San Diego a El Paso, ústí řeky Colorado a celková výše finančního odškodnění. Přestože se podařilo mexickým vyjednaváčům zachránit Dolní Kalifornii, ze strategických důvodů bylo San Diego připojeno

---

rodinným přítelem Thomase Jeffersona a roku 1824 se oženil s jeho vnučkou. Tristovo vystupování bylo takřka aristokratické, vedle značné pracovitosti dovedl být i idealistickým romantikem. Díky svým kontaktům zastával několik funkcí na ministerstvu zahraničí v době Johna Quincy Adamse a za Jacksonovy administrativy působil nejprve jako prezidentův osobní tajemník a od roku 1833 jako konzul v Havaně. Prezident Polk jej v roce 1845 povolal zpět na ministerstvo zahraničí a v dubnu 1847 jej pověřil diplomatickým jednáním s mexickými představiteli. Trist se při mexické kampani dostal do konfliktu s generálem Scottem, jenž chápal jeho funkci jako ohrožení své velitelské pravomoci. Animosita vedla prezidenta Polka v říjnu 1847 k Tristovu odvolání, avšak Trist se rozhodl příkaz k návratu do USA ignorovat a od prosince 1847 zahájil jednání o mírové smlouvě. Výsledek jednání byl nakonec schválena i americkým prezidentem, který však Trista potrestal zastavením platu od data vydání odvolacího příkazu. Po návratu se ujal úřadu pokladníka Filadelfsko – baltimorské železniční společnosti a za vlády prezidenta Granta obdržel finanční náhradu za své diplomatické úsilí, zemřel ve virginské Alexandrii, kde v posledních letech života zastával funkci poštmistra. Zpracováno dle: HALL, Marshall L.: *Trist, Nicholas P.* IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 439 – 440.

k USA, situace El Pasa byla ponechána na jurisdikci státu Chihuahua. V otázce ústí řeky Colorado argumentovala mexická strana nutností pozemního spojení států Sonora a Dolní Kalifornie, avšak při ponechání sporného území respektovala právo na volnou plavbu severoamerických lodí po tomto toku. Výsledná částka severoamerických kompenzací byla nakonec určena na 15 milionů dolarů, jež měly být splaceny formou pěti splátek v odpovídajícím množství mexických pesos.

Smlouva o míru, přátelství a hraniční linii byla podepsána 2. února 1848 a znamenala konec prvního úspěšného kroku expanze Spojených států amerických. Smlouva obsahovala 23 článků, které nejprve uzavíraly mír a ukončovaly válečné akce i námořní blokádu a poté v článku 5 určovaly novou hraniční linii mezi oběma republikami. Byla stanovena středem toku řeky Río Bravo od ústí Mexického zálivu po El Paso, odtud po jižní hranici Nového Mexika západním směrem až k místu, kde se stáčela k severu. Podél této hranice mezi Novým Mexikem a Chihuahuou směřovala na sever až k pramenům řeky Gila a poté středem jejího toku až k řece Colorado, odtud pak směrem na západ po hranici mezi bývalou Horní a Dolní Kalifornií až se dotkla jižně od San Diega Tichého oceánu. Následující články řešily sporné otázky volné plavby na hraničních tocích a volnou plavbu amerických lodí v Kalifornském zálivu. Významným se staly rovněž články 8 a 9, určující osudy *hispanos* na novém severoamerickém území. Mohli buď prodat svůj majetek a odejít do Mexika, nebo svůj majetek spravovat z mexického území. Pokud se rozhodli zůstat, měli se do roka rozhodnout, zda si ponechají mexickou státní příslušnost, jinak se jejich občanství změnilo na severoamerické, přičemž získali všechna práva a svobody občanů Unie. Jediným článkem, který znamenal výhodu pro mexickou stranu, byl článek 11, který garantoval ochranu severní mexické hranice před útoky kočovných indiánských kmenů. Výslednou částku kompenzací ošetřoval článek 12 a následující tři řešily finanční nároky občanů obou států vůči občanům a

institucím sousedního státu. Následující články řešily otázky vojenských zařízení, poplatků za válečné náklady a postup při projednávání případných stížností a sporů, pro jejichž řešení měla být sestavena komise ze zástupců obou stran.³²¹

Součástí mírové smlouvy se stala i mapa nové hraniční linie, která tak výrazně posunula texaskou hranici do mexického vnitrozemí a Mexiko definitivně ztratilo své severní pohraničí (současné federální státy Arizona, Nevada, Nové Mexiko, Kalifornie, Utah a části států Colorado, Wyoming a Oklahoma) v celkové rozloze poloviny původní rozlohy země. Na druhé straně se staly Spojené státy americké významnou mocností, která získala přístup k oběma oceánům. Prezident Polk však byl s jednáním zpočátku nespokojen, neboť smlouvu chápal jako vítězství svých odpůrců. Trist se totiž držel pouze původních minimálních požadavků z doby počátečního útoku Scottovy armády na mexickém pobřeží a v době jednání zástupců obou stran i příprav na nové prezidentské volby se severoamerický kabinet rozhodl k dalším požadavkům, jakými bylo území Dolní Kalifornie či možnost volného transportu zboží přes Tehuantepeckou šíji. Tyto názory se promítly i do ratifikačního procesu mírové smlouvy, který v březnu 1848 minimalizoval účinnost článku 10, zaručujícího přetrvávání mexických koncesí na texaském území. Diskusi o ratifikaci smlouvy v americkém Senátu sice zpočátku přerušilo úmrtí nejvýznamnějšího odpůrce války Johna Quincyho Adamse, jenž zkolaboval na jeho půdě krátce poté, co protestoval proti bezprávné válce USA proti Mexiku, avšak nakonec byl text smlouvy s drobnými úpravami 10. března 1848 přijat. Mexický Kongres zasedající v květnu v Querétaru pod vlivem převažujících *moderados* mírovou smlouvu také akceptoval, přičemž své výhrady

---

³²¹ VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo ...*, str. 135 – 150; SEPÚLVEDRA, César: *La frontera norte de México...*, str. 66 – 71. Text smlouvy ve španělštině viz: VÁZQUEZ, op. cit., str. 191 – 244, v angličtině např. FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, Appendix 12, str. 514 – 523. Ohlasy mírové smlouvy Guadalupe – Hidalgo viz. např. GRISWOLD del CASTILLO, Richard: *Mexican views of 1848: The treaty of Guadalupe Hidalgo. Through Mexican History*. Journal of Borderland Studies, roč. 1, č. 2, str. 24 - 40

koncipoval v takzvaném Querétarském protokolu. Následně se z mexického území začaly stahovat i poslední jednotky severoamerické armády a 12. června tak opět na prezidentském paláci v Ciudad de México zavlála mexická vlajka. Dne 12. srpna 1848 odpluly poslední severoamerické jednotky z veracruzského přístavu.³²²

Mexicko-americká válka skončila. S konfliktem bylo spojeno několik severoamerických prvenství, byla to první útočná válka USA, spojená s první zdařilou vyloďovací akcí a poprvé podávali zprávy z války novináři. Válka byla také první významnou válečnou akcí, jíž se účastnili mladí důstojníci, kteří později veleli za občanské války, jako například Robert E. Lee, Ulysses S. Grant, Thomas Jackson, George B. McClellan, George Pickett, Braxton Bragg, George Meade a další.³²³ Přestože obě strany vstoupily do války špatně připraveny a Mexičané byli ve všech bitvách v přesile, jejich protivník je vždy převýšil kvalitou výzbroje, organizovaností jednotek i bojovou motivací. Severoameričané přesto zaznamenali nejvyšší historický poměr ztrát k počtu nasazených vojáků. John S. D. Eisenhower udává celkový počet 104 556 mužů ve zbrani, bez rozlišení, zda-li se jednalo o pravidelné oddíly nebo dobrovolníky a údaj 13 768 padlých.³²⁴ Většina z nich však nepadla v boji, ale zemřela na následky nepříznivého klimatu a špatné hygieny ve vojenských táborech, zejména díky průjmovým onemocněním. Richard Bruce Winders sumarizuje ztráty rozdělené na bojové a nebojové, přičemž udává, že v přímém boji padlo 935 pravidelných vojáků a 613 dobrovolníků, nebojové ztráty byly naopak vyšší u dobrovolníků, na jejichž straně zemřelo 6 256 mužů ve srovnání se 4 714 profesionály. Celkové mexické ztráty nebyly statisticky zpracovány, přičemž se údaje historiků shodují na

---

³²² BENJAMIN, Thomas – MÁRQUEZ, Jesús Velasco: *The War between the United States and Mexico, 1846 – 1848*. IN: RODRÍGUEZ, Jaime E. – VINCENT, Kathryn (ed.): *Myths, Misdeeds and Misunderstandings ...*, str. 120 – 124. VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo ...*, str. 144 – 150

³²³ TINDALL, George B. – SHI, David, E.: *USA. Dějiny států ...*, str. 273.

³²⁴ EISENHOWER, John S. D.: *So far from God ...*, str. XVIII.

trojnásobku celkových ztrát Severoameričanů.³²⁵ Válku sice odmítala většina obyvatel Nové Anglie, avšak na zbytku území byla populární a nakonec vynesla generála Zachary Taylora do prezidentského úřadu.³²⁶ Částka severoamerických finančních reparací se však začala vracet hned po několika měsících, neboť se krátce po podepsání a ratifikaci mírové smlouvy objevily první zprávy o nálezích kalifornského zlata. Válečný úspěch pak rozvinul další expanzionistické pokusy, směřující do oblasti Kuby či Nikaraguy, které však už neskončily obdobným úspěchem. Vedle zahraničně politických otázek se však v USA dostávaly do popředí stále významněji problémy domácí, spjaté zvláště s otázkami šíření otroctví, jež po následující dekádě přivedly zemi na počátek občanské války.

Mexiko po prohrané válce čelilo společenskému rozkladu, který se mu podařilo stabilizovat jen částečně. Země se vrátila k federalismu na základě ústavy z roku 1824 a v poválečném období ji ovlivňovalo široké spektrum názorových skupin, požadujících urychlenou modernizaci a překonání hospodářské zaostalosti, v níž byla spatřována hlavní příčina válečné porážky. Její uskutečnění však bylo pouze pozvolné. Značná část finanční náhrady totiž byla použita na novou restrukturalizaci armády, jež měla potlačit separatistická hnutí Indiánů na Yucatánu i zabezpečit území před dalšími expanzionistickými nároky z USA. Společenskou anarchii, v níž se postupně začaly formovat skupiny konzervativců a liberálů, ovlivňujících vývoj země před francouzskou intervencí, navíc ještě poznamenala epidemie cholery v roce 1850. V dané situaci se moci chopila armáda, která odstranila legálně zvoleného prezidenta generála Mariana Aristu a v dubnu 1853 naposled zemi svěřila do rukou generála Santa Anny. Ten zahájil nejtvrďší osobní diktaturu své politické kariéry, spojenou s vězněním a vyhoštěním většiny politických odpůrců, při čemž

---

³²⁵ WINDERS, Richard Bruce: *Numbers and Loses*, IN: FRAZIER, Donald S.: *The United States and Mexico at War...*, str. 298 – 299.

³²⁶ Vynikající studií na téma ohlasů mexické války v severoamerickém prostředí je: JOHANNSEN: Robert Walter: *To the Halls of the Montezumas. The Mexican War in the American Imagination*. Oxford University Press, New York – Oxford 1985.

se opřel o vliv konzervativních společenských skupin. Jeho politika však krizi v zemi jen prohloubila, zvláště když na konci roku 1853 prodal USA další část mexického území, oblast údolí Mesilla, což mělo pomoci při stavbě jižní trasy transkontinentální železnice. Severoamerický vyslanec v Mexiku James Gadsden, nabídl diktátorovi za toto území s centrem v Tucsonu 10 milionů dolarů a 30. prosince 1853 jednání úspěšně uzavřel. Smlouva vzbudila řadu kontroverzí na obou stranách, avšak zvláště v Mexiku, kde Santa Anna použil většinu částky pro své soukromé potřeby. Odstoupení dalšího území bylo viděno jako protiústavní akt a další projev korupce ve vládnoucích skupinách. V březnu 1854 se zvedlo celonárodní povstání pod vedením Juana Álvareze, jenž se poté spojil s dalšími nespokojenci, kteří v průběhu roku 1855 zemi ovládli a 8. srpna 1855 přinutili Santa Annu k rezignaci a dalšímu odjezdu ze země.³²⁷ Pád diktátora však jen vedl k novým názorovým střetům o moderní podobu země, vrcholícím občanskou válkou o reformy a francouzskou intervencí. Skutečnou modernizaci a jistější zabezpečení hraničního prostoru tak přineslo Mexiku až období porfiriátu v závěru 19. století.

---

³²⁷ DÍAZ, Lilia: *El Liberalismo militante*. IN: *Historia general de México ...*, str. 583 – 592.

Kapitola šestá: PRŮKOPNÍCI

Svědectví průkopníků emigrace z českých zemí do mexicko amerického pohraničí a přímých účastníků expansionistických aktivit USA

Texas, jako dynamické hraniční území mezi Mexikem a USA, vzbuzoval celosvětovou pozornost již od 30. let 19. století, kdy se do povědomí dostal díky boji severoamerických přistěhovalců proti mexickým centralizačním snahám.³²⁸ Obrovské texaské teritorium po odstranění původních regulačních opatření mexických úřadů otevíralo od 30. let ještě více svou náruč evropskému přistěhovalectví, v jehož vlnách sem postupně přicházeli i první jednotlivci z českých zemí.³²⁹

Za prvního historicky prokazaného Čecha usazeného na území Texasu je pokládán kutnohorský rodák **Antonín Michael Dignovity**,³³⁰ který se po účasti na neúspěšném polském povstání v roce 1830 nalodil v Hamburku na loď „*Good Hope*“ a v říjnu 1832 s ní připlul do New Yorku. Potom cestoval po různých státech Unie a hledal své uplatnění. Již v roce 1833 poprvé přijel do texaského San Antonia de Bexar, navštívil

---

³²⁸ Obraz mexicko – americké reality 1. poloviny 19. století v českém prostředí přináší kapitola 7. Severoamerický expansionismus na stránkách českého tisku doby předbreznové.

³²⁹ Pohled na rannou irskou imigraci včetně novějších studií viz.: DAVIS, Graham: *Models of Migration: The Historiography of the Irish Pioneers in South Texas...*, op. cit. Rannou německou imigraci přibližuje spolu se základní bibliografií například: BRISTER, Louis E.: *Johann von Racknitz: German Empresario and Soldier of Fortune in Texas and Mexico 1832 - 1848*. SWHQ, roč. 99, č. 1 (July 1995), str. 48 - 79. HOERIG, Karl A.: *The Relationship between German Immigrants and the Native Peoples in Western Texas*. SWHQ, roč. 97, č. 3 (January 1994), str. 422 - 451. Maďarskou emigraci přibližuje práce: MCGUIRE, James Patrick: *The Hungarian Texans*. University of Texas Institute of Texan Cultures, San Antonio 1993. Nejnovější prací o české imigraci po roce 1848, obsahující rovněž bohatou bibliografii, je ECKERTOVIÁ, Eva: *Kameny na prérii. Čeští vystěhovalci v Texasu*, NLN, Praha 2004.

³³⁰ Antonín Michael Dignovity [vyskytuje se i verze Dignowity] (1810 – 1875) se narodil v Kutné Hoře jako nejmladší z deseti dětí v rodině úspěšného řemeslníka, jenž však zkrachoval nešťastnou spekulací. Vedle školních studií na jezuitské koleji si tak v májí musel přivydělávat jako pouliční prodavač a výrobce sirek či dalšího drobného zboží.. Ve dvanácti letech odešel na rok na učení do Saského Hirschfeldu, kde byla provdána jeho sestra. Po roce se však musel vrátit za nemocnou matkou. Když zemřela, pustil se od roku 1827 jako strojnický tovaryš na zkušenou do po Čechách, Sasku, Prusku a Polsku, kde se roku 1830 účastnil polského povstání jako člen revolučního vojska. Po porážce povstání odešel do Hamburku, odkud odplul do Ameriky. O Antonínu Michaelu Dignovitym píše např.: ČAPEK, Tomáš: *Památky českých emigrantů v Americe*. Omaha, NE, 1907, str. 99 – 105, TÝŽ.: *Naše Amerika*, Orbis, Praha 1926 str. 236 - 237; HUDSON, Estelle – MARESH, Henry M.: *Czech Pioneers of the Southwest*. Dallas, TX, 1934, str. 41 - 54; nejnověji BOUČEK, Jaroslav: *A. M. Dignovity (1810 – 1875) Texaský Čech v občanské válce*, *Historie a vojenství*, roč. 46, 5/1997, str. 163 – 170; RECHCÍGL, Miroslav Jr., *Postavy naší Ameriky*, Pražská edice, Praha 2000.

okolní staré španělské misie a obsadil zde místo na pahorku, který byl později pojmenován Dignowity Hill.³³¹ Po krátkém čase však místo opustil a přesídlil do Natchez v Mississippi, kde pracoval na plantáži, později si postavil pilu a hotel a složil lékařské zkoušky. Když mu tornádo zničilo všechnu majetek, odešel do dalších států, mj. do indiánského teritoria, kde v čerokijském středisku Talequah vykonával lékařskou praxi, až se usadil v Arkansasu, kde se 9. února 1843 oženil s dcerou irských přistěhovalců Amandou McCann.³³² Manželé se usadili v Illinois Falls, poblíž hranice indiánského teritoria, kde Dignovity vykonával lékařskou praxi. V době mexicko-americké války hodlal na jaře 1846 vstoupit do armády. Přijel proto s dalšími deseti dobrovolníky z Arkansasu do San Antonia a podle legendy již několik hodin po svém příchodu ošetřoval na ulici Mexičana a Indiána zraněné ve rvačce. Rvačky zde byly velmi časté a dr. Dignovity se po nich staral často i o severoamerické vojáky. Svými lékařskými schopnostmi si záhy získal velkou známost a byl přesvědčován, aby si zde otevřel lékařskou praxi. Dignovity se nechal přesvědčit a vrátil se pro svou rodinu.³³³ Vedle lékařské praxe zde pak úspěšně podnikal v obchodě s nemovitostmi a v zemědělství, na svém bývalém pozemku postupně vystavěl tzv. *Harmony House*. V následujících letech se stal uznávanou osobou, přátelil se se Samem Houstonem a stal se místní autoritou abolicionistického hnutí.³³⁴ Antoním Michael Dignovity sepsal několik knih svých pamětí, přičemž první z nich *Bohemia under Austrian Despotism, (Being an Autobiography by Anthony M. Dignovity, M.D. of San Antonio, Texas 1859)* měla přibližovat anglickému čtenáři vedle jeho životních osudů i české dějiny, poměry Čech v Rakouské monarchii i neustálé boje s německým národem, a

³³¹ HUDSON E. – MARESH, H. R.: *Czech Pioneers ...*, Ibid., str. 41.

³³² BOUČEK, Jaroslav: *A. M. Dignovity (1810 – 1875) Texaský Čech v občanské válce...*, Ibid, str. 164, jiné zdroje jako ČAPEK T.: *Památky českých emigrantů ...*, str. 105, uvádějí rok 1842.

³³³ HUDSON E. – MARESH, H. R.: *Czech Pioneers ...*, Ibid., str. 46.

³³⁴ V době občanské války spolupracoval ve Washingtonu s Abrahamem Lincolnem, za což mu příslušníci Konfederace napadli jeho majetek. Jeho potomci patřili mezi nejbohatší texaské osadníky. Zemřel v San Antoniu 22. 4. 1875. Podrobnosti z tohoto období nejnověji viz. BOUČEK, Jaroslav: *A. M. Dignovity (1810 – 1875) Texaský Čech v občanské válce...*, Ibid, str. 165 – 170.

dalšími dvěma pracemi reagoval na své zkušenosti s americkým soudnictvím. Nejzajímavější zřejmě byla jeho *American Despotism*, kde za despotii považoval neuspořádané soudnictví a zhoubný vliv tzv. „veřejného mínění,“ vedeného zvláště nevědomostí, předsudky a zlomyslností. Kniha byla jeho reakcí na vlastní problémy se soudním řízením a patrně se ztratila. V podobném duchu se nesl i spisek *Crimes and Cruelties, committed by the so-called Courts of Justice on the Sacres Rights of Individuals*, polemizující s dlouhodobou vazbou obžalovaných, přestože jim nebyla prokázána vina.³³⁵ Žádná z jeho knih však neměla vliv na jeho krajany doma za oceánem.

Do prostoru tehdejších texaských plání i širšího mexicko-amerického pohraničí však uváděly čtenáře nejen u nás ale i po celé Evropě romány jiného dobrodruha, pocházejícího z českých zemí, „tajemného“ spisovatele a novináře **Charlese Sealsfielda** (vlastním jménem **Karl Postl**).³³⁶ Sealsfield se pod jménem Charles Sidons již od října 1823 pohyboval na rozsáhlém území Spojených států Amerických. Cestoval na

---

³³⁵ Ukázky z Dignovitého knih cituje ČAPEK, Tomáš: *Památky českých emigrantů v Americe...*, str. 104 – 105.

³³⁶ Charles Sealsfield, Karl Anton Postl (1793 – 1864), se narodil jako nejstarší syn v rodině sedláka a rychtáře v Popicích u Znojma, v poddanské obci podléhající řádu křížovníků s červenou hvězdou. Po ukončení znojemského gymnázia vstoupil na naléhání matky proti své vůli do tohoto řádu a deset let pak strávil v jeho pražském konventu u Karlova mostu. Na pražském Vysokém učení navštěvoval Bolzanovy přednášky a později se pro své schopnosti se stal tajemníkem řádu, čímž přišel do styku s úřady, pražskou šlechtou i se zástupci poddaných na církevních statcích. Po střetu s velmistrem řádu, jenž mu vytýkal liknavost v jednání, povrchnost při plnění duchovních funkcí a domýšlivost, se rozhodl na přelomu dubna a května 1823 řád opustit. Při zdravotní dovolené v Karlových Varech odjel tajně do Vídně a pak do Švýcarska, odkud odjel do Ameriky. Sealsfieldovy životní osudy byly zpracovány řadou literárních historiků a byla vydána i rozsáhlá edice jeho souborného díla: ARNDT, Karl J. R.: *Charles Sealsfield (Karl Postl 1793 – 1864) Sämtliche Werke in 28 Bänden*, hrsg. Olms Presse, Hildesheim-Zürich-New York 1972 an. Mezi nejvýznamější monografie řadíme práce: FAUST, Albert B: *Charles Sealsfield (Karl Postl), der Dichter beider Hemisphären. Sein Lebe und Seine Werke*, Weimar 1897; CASTLE, Eduard: *Der Grosse Unbekannte. Das Leben von Charles Sealsfield (Karl Postl)*. Wien-München 1952 a studie Alexandera RITTERA. Od českých autorů pocházejí pouze drobné studie, například: UHLÍŘ, Dušan: *Charles Sealsfield – spisovatel dvou kontinentů*. IN.: SEALSFIELD, Ch.: *Rakousko, jaké je*. Odeon, Praha 1992; POLÁK, Vladimír: *Tajemný Charles Sealsfield*, *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 42 (1990), str. 43 – 47; HORÁK, Petr: *Karl Postl jako politický publicista*, *Jižní Morava* roč. 24 (1988), sv. 27, str. 55 – 65; BARTEČEK, Ivo: *Charles Sealsfield – Starý a Nový svět v první polovině 19. století*. (*Badatelské možnosti*), *Historica* 1/1993, Universitas Ostraviensis, Acta facultatis

řadu míst USA, od New Orleansu, Pittsburghu, Velkých jezer až po Mexický záliv, a po krátkém návratu do Evropy a opětém návratu do USA navštívil v roce 1829 také Mexiko. V té době již publikoval své texty v mnoha severoamerických i evropských časopisech a přijal svůj literární pseudonym. Z výdělků dokonce roku 1829 zakoupil bavlníkové plantáže v Louisianě. Vedle cest po Americe se ve 30. letech také vrátil do Evropy jako emisar Josefa Bonaparta ve Švýcarsku. V roce 1837 navštívil pod dojmem boje za nezávislost texaské území, ovšem po několika měsících se vrátil do Švýcarska, aby naposled navštívil USA mezi léty 1853 – 1858.³³⁷

V jeho bohaté literární tvorbě nalezneme odrazy těchto cest. Nejprve na sebe upozornil jako bystrý komentátor a pozorovatel, když roku 1827 vydal v Londýně a ve Stuttgartu fiktivní cestopisy *Rakousko, jaké je a Spojené státy Americké, jaké jsou nyní v jejich politických, náboženských a sociálních poměrech*. USA obdivoval pro kvalitu jejich demokracie, vzniklé ze spojení britského dědictví a rozvoje liberalismu, která byla podpořena nejpokrokovější ústavou. Přesto se však vyjadřoval k nebezpečí monarchistických tendencí některých amerických kruhů, soustředěných zejména okolo prezidenta Johna Quincyho Adamse. Jeho favoritem byl pozdější prezident Andrew Jackson, v němž autor spatřoval prototyp patriotického, přirozeně demokratického, drsného, ale spravedlivého Američana z tehdejší hranice amerického Západu. V jeho vojenských úspěších u New Orleans spatřoval záruku republikánské unie, nestarající se o mínění evropských dvorů a evropské aristokracie a cele otevřené dobývání Západu, jemuž je v jeho knize předpovídána skvělá budoucnost. Autor však rovněž vysoce hodnotil další základní prvky americké demokracie, prakticky projevovaný náboženský cit a svobodu tisku. Oceňoval také nespoutanost tradic, provázenou iniciativností, energií,

---

philosophicae/139, str. 49 – 55., ve šp. verzi jako *Charles Sealsfield: Europa y el nuevo mundo en la primera mitad del siglo XIX*, IAP, roč. 27 (1993), str. 175 - 180.

³³⁷ Když ve 2. polovině 19. století Sealsfieldova sláva upadla, usadil se po vyřešení severoamerických majetkových záležitostí ve švýcarském Solothurnu, odkud pochází i jeho jediný zachovaný fotografický portrét, pořízený v roce 1863. Sealsfield se nikdy neoženil a

inteligenci a nepřipoutaností k jednomu místu, jež je spojeno s ochotou podstupovat nejméně očekávané zvraty štěstěny. Sealsfield upozorňoval rovněž na problémy otroctví, jež sice chápal jako dočasně ospravedlnitelné, ale viděl v něm možnost budoucího rozkolu jednoty Unie.³³⁸

Sealsfield však proslul spíše jako beletrista, a to již svou románovou prvotinou *Tokeah, aneb Bílá růže*, vydanou roku 1829. Ve 30. letech následovaly romány *Virey a aristokraté aneb Mexiko v roce 1812*, přibližující v roce 1834 mexické prostředí, a *Nathan, předák osídlenců*, jenž v roce 1837 popisoval život zálesáků na západní hranici. V době své největší literární proslulosti, ve 40. letech, pak vedle celé řady dalších prací publikoval významný třísvazkový román *Jih a Sever* a šestisvazkové dílo *Obrazy ze západní polokoule* a konečně již v dobách za zenitem popularity sepsal v 50. letech romány *Scény a dobrodružství ve střední Americe* a *Život na západní hranici*.

Vedle prvotiny *Tokeah* se stala jeho nejslavnějším dílem *Kniha o kajutě aneb život v Texasu*. Její zárodek byl nejprve vydán v angličtině (jako *The Cabin book, or Life in Texas*) roku 1835 nakladatelstvím Orell Füssli v Curychu a po autorově několikaměsíčním pobytu v Texasu v roce 1837 byla kniha upravena a rozšířena pro německé vydání z roku 1841 (jako *Das Kajütenbuch oder Nationale Charakteristiken*). *Kniha o kajutě* se stala oblíbenou četbou, reprezentující tzv. „etnografický román“ a byla publikována v několika desítkách vydání. Značnou měrou rovněž přispěla k pozitivnímu obrazu Texasu a myšlenek *Manifest Destiny* v německém

---

tajemství svého původu prozradil až v závěti. Když byla po jeho smrti otevřena, odkazoval v ní svůj majetek příbuzným v Popicích u Znojma.

³³⁸ První vydání *The United States of America, as they are now in their Political, Religious and Social Relations*. John Murray, London 1827 vyšlo ve stejném roce jako rozšířené německé vydání *Die Vereinigten Staaten von Nordamerika, nach ihrem politischen, religiösen und gesellschaftlichen Verhältnissen betrachtet. Mit einer Reise durch den westlichen Theil von Pennsylvanien, Ohio, Kentucky, Indiana, Illinois, Missouri, Tennessee, das Gebiet Arkansas, Mississippi und Louisiana*, Cotta, Stuttgart und Tübingen. Pohled na Sealsfieldovy charakteristiky USA zpracovány dle: HORÁK, Petr: *Karl Postl jako politický publicista...*, str. 58 - 62. V článku jsou publikovány i okolnosti vydání knihy a jeho srovnání s dílem Charlese Alexise de Tocquevilla *O demokracii v Americe*.

prostředí i k motivaci zvýšeného německého vystěhovalectví do Texasu od 40. let 19. století. Román byl sice přeložen do češtiny až na počátku 20. století,³³⁹ avšak již v době prvních vydání mohl v názorech na texaské poměry ovlivňovat i české čtenáře.

Děj přepracovaného vydání se odehrává ve 30. letech 19. století na texasko - louisianském pomezí. Romantický příběh je zářmován sporem skupiny mužů při setkání v kajutním domě kapitána Murkyho v louisianské Sankt Katharině. Spor o možné připojení Texasu k Louisianě je ve vyprávění jednotlivých účastníků prokládán popisnými, historickými, etnografickými a filozofickými pasážemi, ospravedlňujícími zvláště střet *anglos* se zástupci mexické centrální moci. Texaská tematika začíná vyprávěním mladého Severoameričana, texaského generála Edwarda Morseho,³⁴⁰ o jeho cestě do Texasu v roce 1832, kde zakoupil pozemky pro své hospodaření. Po despektivním popisu mexické posádky v Galvestonském přístavu následuje na několika místech popis Texasu:³⁴¹

„... Tento fort, tehdy jediná budova, jež zdobila či hyzdila přístav galvestonský, měl ... mnoho účelů. Byl hlavním celním úřadem, sídlem ředitele douan, civilního a vojenského intendanta a commandanta, garnisonou tam ubytované mexické compagnie mexického vojska, hlavním bytem jejího chefa kapitána, a konečně hostincem, vinárnou a nálevnou rumu. Vedle ohavného obrazu, jenž měl představovati mexického orla, čněla láhev od rumu a vlajka republiky ochranně vlála nad brandy, whisky a Accomodation for man and breast. Před fortem bivouaquovala celá garnisona, compagnie, sestávající z dvanácti trpasličích chlapečků

---

³³⁹ SEALSFIELD, Charles: *Knihy o kajutě, čili národní charakteristiky*. Přel. Josef SNÁŠEL, J. Otto, Praha 1903. Přes obrovskou popularitu díla v polovině století, bylo její české vydání na počátku 20. století již většinou kritiky odmítáno jako mrtvé. Viz. PROCHÁZKA, Arnošt: *Měsíční přehled*, Moderní revue, roč. 15, č. 1, 8. 10. 1903, str. 58.

³⁴⁰ Přestože je postava hlavního hrdiny románu smyšlená, mohl být její inspirací skutečný voják, podnikatel a správní úředník George Morse Collinsworth (1810 - 1866). Rodák z Mississippi se roku 1832 přestěhoval do Texasu, kde se účastnil konfliktu u Velasca, v říjnu 1835 se podílel na obsazení Goliadu a poté působil jako celní úředník v přístavu Matagorda. Zpracováno dle CUTRER, Thomas W.: *Collinsworth, George Morse. The Handbook of Texas Online*, University of Texas, The Texas State Historical Association, <http://www.tsha.utexas.edu/handbook/online/articles/view/CC/fco29.html>, poslední úpravy ze dne 4. prosince 2002.

³⁴¹ Označení stran je použito z českého vydání *Knihy o kajutě*

s vřetenovitýma nožkama, které bych si troufal všechny zahnat jezdeckým bičikem, žádný nebyl větší než naši dvanácti- nebo čtrnáctiletí hoši a ani z daleka tak silný, všichni ale s hroznými roubovitými a kšticovitými a všemi druhy vousů a s hnědými vráskami. Krčili se kolem staré desky, na níž tak pilně hráli v karty, že sotva měli času nás zpozorovati. ...“ (str. 20)

„... celá země, která se nám jevila jako nekonečná kulečnicková tabule... Když jsme se ve fortu rozhlíželi, zdál se nám ten nesmírný, nepřehledný svět luk a vod jediným celkem, z něhož náš fort jako skalní ostrov vyčníval - bez většího orientačního bodu (str. 21) ... texaská prairie není virginskou nebo karolinskou loukou ... (str. 38) ... i sadaři (osadníci), kteří zde byli doma, se nepotulovali po prérii bez kompasu neboť, ješto je země bez pahorků a bez hor, nemá zbloudilý nejmenší značky a může po celé dny, ba týdny v tomto lučním oceánu, labyrintu nekonečných trav, květů a malých ostrovů.“ (str. 41).

Vypravěč popisuje také původ a život texaských mustangů, jejich chytání lasem, způsob jejich krocení a další stránky života texaských farmářů, jako například shánění volně se pasoucího dobytka. Sleduje však zároveň vztahy mezi Mexičany a Američany v době před texaskou nezávislostí s výraznými sympatiemi pro snahy severoamerických osadníků. Vysvětluje také jeho pohled na pravděpodobné mexické pohnutky k podpoře severoamerického přistěhovalectví:

„Kongres mexický totiž schválil r. 1824 akt ku povzbuzení cizích vystěhovalců, a jako normu rozličných, od jednotlivých států vydaných zákonů, jehož tendence směřovala k tomu, aby se vystěhovalectví do Texasu poskytly co největší výhody. Následkem kolonizačního plánu byli engageováni kontraktoři, či jak se v řeči zemské jmenují empressariové, kteří se musili zavázati, že importují do země v jistém čase jistý počet cizinců na své útraty a že ani v nejmenším nepřipadnou státu na obtíž. Když importují, zavázala se vláda, že vykáže vystěhovalcům po stu rodinách pět čtverečních hodin země a vyhotoví jim jejich majetnictví,

s tou podmínkou však, když vystěhovalci budou vyznavači tak zvané jediné oblažující katolické církve, pročez že i pozemky teprve tehdy budou vykázány a majetnictví vyhotovena, až se dostatečně vykáží svým jediné oblažujícím vyznáním víry. Za svou námahu měli empressariové, jak se nazývají, kteří vlastně byli brockery či agenty, býti obdařeni zvláštními územími...” (str. 25)

„Jistě,” pokračoval, „měla vláda mexická při svém kolonizačním plánu Texasu dalekosáhlé plány, které se nezrodily v mexických, nýbrž v nebezpečnějších hlavách - vězely v tom římské lysé hlavy. Texas neměl býti pouze jakýmsi druhem vnějšího díla, díla pro politickou, unijní budovu států mexických, měl býti proti kacířské Unii předdilem, se svým smíšeným obyvatelstvem pro katolické náboženství vůbec jakýmsi druhem létajícího tělesa, které v čas potřeby mělo offensively proti nám (USA – Pozn. aut.) vystoupiti a zmatek uvéstí v naše klidné, náboženské poměry.” (str. 27)

Sealsfield ústy svého vypravěče dále popisuje různé typy osadníků a v rozhovoru s místním *alcaldem*, také severoamerickým přistěhovalcem, nalézá specifické ospravedlnění amerického expansionismu:

„... Pomlátili-li Normani ty tlustohlavé Anglosasy u Hastingsu (a vznikla-li tím nová aktivní rasa britských míšenců), zamýšlíme my stejně tak udělat s tenkohlavými Mexičany, ačkoliv jich jsou tisíce na jednoho z nás ... stejně jako Normanům za jejich času nevedlo se lépe, klnulo se jim jistě jako vrahům, když přepadli Normandii jako námořní a Anglii jako pozemní lupiči. Teprve když měli obě, zaleskl se časem nimbus a glorie kolem jejich hlav, tehdy teprve našli prostředky a příležitost zaplatiti svým básníkům a básnicím dějepiscům, zbožné kněze vykrmiti, kteří musili dobrému národu vyložiti své konání jako od Boha uložené a požehnané. ... Jejich krev nebyla ani čistší, ani červenější, než naše - ani ne tak červená a čistá. ... (str. 145 - 146) „Mexičané ... posílají nám zase své zlosyny na krk. Mezi těmi čtyřmi sty zdejších vojáků, kteří leží posádkou na rozličných místech v San Antoniu, Nacogdochesu, Fort

Goliadu, Alamu, není jich ani tucet, kteří by se nebyli provinili nějakým zločinem hodným smrti - všichni řadou odsouzení lupiči a vrazi, kteří za trest jaksi byli sem posláni posádkou. Jsou jak čistá politikové, že jestliže nkdo z nich spáchá nějaký zločin hodný smrti, mu obléknou vojenský kabát, pak jej pošlou do Texasu, aby sloužil proti tak zvaným Heregům (šp. kacíři), to jest proti nám - a tak odpykal svůj hřích. ... Očistí se Mexiko od své čeládky a dá nám zase příležitost, abychom se očistili od Mexika..“ (str. 162 - 163). Z počátku nás volají, aby námi očistili zemi od Cumancheeů a jiných marodeurů, jež si nemohli osedlati. Chtějí nyní, když jsme ji očistili od divochů, zase ji od nás očistiti, usaditi se do teplých hnízd, domů a plantáží, ktré jsme my zřídili. To je klíč k jejich politice.“ (str. 166)

Sealsfield slovy *alcalda* pravdivým způsobem přibližuje i podmínky mexického zrušení otroctví a obtížnou situaci bezzemků:

„V Mexiku je silná aristokracie a hierarchie a můžete být ujištěn, že kde je silná, tam to má háček se svobodou národa. Kde tisíce mají miliony, nemohou si miliony přivlastniti tisíce. Jsou spodní třídy v Anglii ještě dnes vzdor své Magna Charta a svých aktů habeas-corporus čistými otroky, jsou a zůstanou otroky - bohatých, ačkoli mají dosti planá ústa svobody. Je to legální fikce a najdete tutéž v Mexiku. Řeknou vám, že abolovali otroctví, negr, jenž vstoupí na půdu mexickou, je ipso facto svobodný. Tím je - až je dlužen dollar. Jakmile dluhuje ten dollar, je tak dobře a více otrokem, než naši černoši prodávaní na novo-orleanském trhu. Mají totiž indenturní zákon, dle něhož může každý věřitel i pro nejmenší summu přinutiti k povinné služebnosti. A udělejte v Mexiku dollar dluhu a jste jist, že zůstanete po všechny dny svého života povinen služebností. Můžete býti prodán jako služebností povinný. Ten zákon o povinné služebnosti je ve všech státech mexických. Také proti našim negrům ho užívají. Vezmeme, dřív než jdeme do Texasu, tyto své negry před mexickým konsulem v Novém Orleansu, nebo nějakém přímořním městě, a necháme je tam indenturu podepsáti, to jest uděláti křížek nebo čáru, která v Mexiku dobře

platí jako podpis; neboť v Mexiku mezi miliony neumějí sta čísti, ba ani generálové; dají šavle pod své proklamace, které dosti udatně vyhlízejí. Znamenají tyto šavle našich otroků, že jsou nám dlužni. Tolik a tolik, za to že se zavazují sloužiti devadesát devět roků, po kterémžto čase zase mají býti svobodni. Jsou sta a statisíce těch, kteří takové devadesáti devítileté směnky svobody vystavili. (str. 172 - 173)

Rozsáhlá část nového vydání „*Knihy o kajutě*“ samozřejmě přinášela čtenářům i dramatický popis boje za nezávislost Texasu, zejména několika srážek s armádou generála Cose na počátku střetnutí i popis nadhodnocených zpráv o ztrátách při bitvách u Goliadu (26. – 27. března 1836), San Antonia de Bexar (Alamo, 23. února – 6. března 1836) a San Jacinta (21. dubna 1836). Hrdina vyprávění Morse za účast v bitvách získal generálskou hodnost:

„Američan nestojí za mnoho v pevnosti. Již ten uzavřený vzduch mu nesvědčí, nucenost, nevolnost zabíjejí jeho ducha i tělo. Není již, jakým byl, pohyb, účinnost, čerstvost, živost jej opustí, skoro oslepne a ohluchne. Ve volném poli zůstává Američan, byť by byl i desetkrát přemožen, nepřemožitelným; neboť dřív než se nadáte, nalíčí po jedenácté svému protivníku past, která vyrovná těch deset nehod, a konečně jej učiní vítězem. Naše válečné dějiny obsahují na tucty případů, kdy našinci již obklíčení, ze všech stran obemknutí, dovedli proklestiti si východy a nepříteli dobytý úspěch odníti - ve volném poli totiž; v pevnostech je, opakují to znovu, ten nejznamenitější Američan zpola slepý a zcela hluchý.

Tak doví se Fanning v Goliadu, že jakás tlupa zahnaných rolníků, žen, děvčat a dětí, pronásledovaná nepřitelem, prchá k pevnosti. Jak jest cituplný, dá se svou sympathií strhnout, rozhodne se poslati bezbranným pomoc. Poručí majoru Nardovi dáti se na pochod s georgijským batalionem, přijati uprchlíky a do pevnosti doprovoditi. Major, důstojníci činí námitky, prosí, zapřisahají - Fanning vidí jen bezbranné rolnice - trvá na svém rozkazu. Major vytáhne se svým batallionem, pěti sty muži - naproti uprchlíkům. - Jak se k nim přiblíží, jsou to místo rolnic mexičtí

dragoni, kteří skočí na své koně skryté v nejbližším ostrovu a ihned začnou bitvu. Víc a více nepřátel přichází ze všech stran - byli to jezdci z Louis Potosí a Sancta Fé, snad ta nejlepší jízda na světě, neboť ti lidé jaksi narodili se na koních. - Dva dny trvá bitva. - Těch pět set mužů padne až na dva.³⁴²

My ve hlavním stanu ani nemajíce tušení o té děsné porážce, poslali jsme Fanningovi rozkaz, by pevnost vyklidil, a připojil se k nám se šesti děly. - Fanning dostane rozkaz a podrobí se mu. Ale co se dalo s osmi sty šedesáti muži a šesti děly dělati, probiti se totiž četným nepřítelem, to nebylo již s třemi sty šedesáti možno. - Nicméně podnikne cestu zpět prériemi, je však přepadem desateronásobným nepřítelem, obklíčen, brání se tak jsa obklíčen, plných dvanáct hodin, dostane se také stále postupuje, až do jednoho ostrova; - ale sotva se tam dostane, shledá se, že všechny náboje jsou vystřeleny. Přijme kapitulaci nepřítelem nabídnutou, již se mu dovoluje po vydání zbraní s mužstvem se vrátiti domů. Sotva jsou pušky odevzdány, padne zuřivá smečka na bezbranné a všichni jsou pobiti. Pouze jedině přední hlídce a třem mužům podaří se uniknouti.³⁴³

Těch pět set, které jsme nechali v Bexaru a pevnosti Alamu, nestihl lepší osud. Jsou příliš slabí, aby obsadili patřičně město o čtyřech až šesti tisících obyvatelích zároveň s pevností - tu vnikne brzy nepřítel do města - našinci uchýlí se do pevnosti. Četným dělostřelectvem podaří se nepříteli část pevnosti rozstřílet. Nastane děsný boj - jenž trvá osm dní. - Tisíce Mexičanů padnou - z našich pěti set krajanů nezůstal ani jediný.³⁴⁴

To byly kruté pohromy, dvě třetiny našich nejlepších mužů padly, pevnosti byly v moci nepřítelově, naše celá moc sestávala sotva z více než sedmi set mužů - proti četným vítězným vojskům, která stále ještě se sesilovala! Jistě okamžik to ke zkoušce, nejsilnějších mužských duší. Všude prchlíků na tisíce; - v celých taženích přecházeli, těhotné, na smrt

---

³⁴² Patrně ohlas na střetnutí u Coletu Creeku z 19. – 20. března, při němž Fanninovy oddíly ztratily několik mrtvých a zraněných a poté ustoupily do Goliadu - pozn. aut.

³⁴³ U Goliadu bylo zastřeleno přibližně 320 zajatců a dalších 80 bylo ponecháno nadále v zajetí – pozn. aut.

³⁴⁴ Skutečný počet padlých v Alamu se pohybuje v rozmezí 180 – 189 mužů.- pozn. aut.

umdlené ženy, matky s nemluvnaty bez pomoci - tlupy děvčat a chlapců na mustanzích a vozech - za nimi tlupy dragonů projíždějících prériemi a pustošících vše ohněm a mečem.

General en chef, president mexický, Santa Anna, postupuje se svou armádou ve dvou divisích, jedna podél pobřeží k Velascu, druhá proti San Felipe de Austin - on sám tvoří centrum. U pevnosti Bend, dvacet mil pod San Felipe, přepraví se přes Brazos, táhne proti Louisburgu, přibere tam k sobě šest set mužů, ohradí se ve svém táboru; - jeho síla obnáší asi patnáct set mužů. Náš hlavní stan, pod vrchním velením generála Houstona, byl u Harrisburgu, kamž se uchýlil kongres. (str. 285 - 287)

V noci 20. dubna se rychle přesunuli a až ráno se dověděli příčinu svého pochodu. - Mexický president a general en chef nebyl ani na míli od nás v ohrazeném táboru; dvacet mil nazpět generál Parza s dvěma tisíci muži, osmnáct dole u Brazosu generál Filisola (Filisola – pozn. aut.) s tisícem, pětadvacet nahoře Visca s patnácti sty. Jen rychlý, rozhodný útok mohl zachrániti Texas. Nebylo lze ztratiti ani okamžiku, žádný také nebyl ztracen. Generál přistoupil k jedoucím a pijícím mužům a řekl: „Bratři, přátelé, občané! Generál Santa Ana stojí v opevněném táboře s patnácti sty muži. - Okamžik, jenž rozhoduje o neodvislosti Texasu nastal. Je nepřítel náš?

„Je náš!“ - zvolalo jásavě mužstvo, a s tím se dalo na pochod.

Došedše na dvě stě kroků od mexického tábora, dali jsme našim dvěma dělům zahájit kartáčovou palbu, z pušek jsme však nestříleli, až teprve, když jsme pronikli až na pětadvacet kroků; tu dali jsme nepříteli salvu, odhodili jsme pak pušky a držíce pistole v pravici i v levici, nože bowies mezi zuby, vyskočili jsme na násep, jednu pistoli vystřelili do Mexičanů zmámeně hledících, chopili se pak nožů a s pokřikem hurra, jehož děsivě divoký zvuk ještě dnes mi zní ušima a nervy, vtrhli jsme do tábora. Docela jako při dobývání nepřátelské lodi - držíc nože v pravici, pistole v levici - dralo se mužstvo ku předu. Co nebylo probodnuto, bylo zastřeleno s divokým jásotem, demonickým smíchem, podobným docela

zoufalému řevu šíleně odvážných námořníků, kteří nepřátelskou loď již za svou považují. ... V centru tábora byl boj nejprudší. Asi pět set mužů, jádro nepřátelské armády skupilo se tam kolem generálů a generálského štábu jako pevnost. Hrozné klubko, které se zoufale bránilo! Generál Houston je napadl se třemi sty muži, nebyl ale s to, jejich řady prorazit. Co se napovně nepodařilo, podařilo se při druhém útoku. Divoké hurra vykřikli moji lidé, každý vystřelil jednu pistoli a pak současně skočili přes mrtvoly padlých a padajících do roztržených řad. Nastala hrozná seč. Již nebyli lidmi ti jinak tak mírní a pokojní občané - byli vtělenými d'ábly! - Celé řady nepřátel padaly pod jejich noži. Můžete si udělat představu o hrůze té seči, když vám řeknu, že celá bitva od útoku až do zajetí všech Mexičanů byla rozhodnuta v desíti minutách, za těch méně nežli deset minut že bylo skoro osm set nepřátel postříleno, smeteno, probodnuto.

Všichni by bývali bez výjimky pobiti - pokřik pomsty: Nikomu pardon, vzpomeňte si na Alamo, na Goliad, na statečného Fanninga, Warda! hučel se ze všech stran - ale generál a my štábní důstojníci skončili jsme před Mexičany na kolenou klečící a vyjící Misericordia! quartel por el amor de Dios! (Milosrdenství, pro lásku boží!) hrozili, že své vlastní lidi probodneme, neučiní-li konec krveprolití. ... (str. 289 - 292).

Santa Anna nebyl mezi zajatými, utekl. Zpráva o tom právě rozhlášená myslí hrozně rozjitřila. Pochopitelné! Na něm samém záleželo více než na vyhrané bitvě; neboť byl vůdcem invase - násilnickým presidentem mexickým - general en chef svých všech armád, jeho zajetí muselo rozhodnouti o soudu války. ... Dozvěděli jsme se, že Santa Anna ještě na začátku bitvy s úzkostí pozoruje náš útok, ve svém cestovním voze byl viděn. Musel tedy utéci za našeho vniknutí do ležení, nemohl býti velmi daleko. Dali jsme tuto radostnou zprávu ihned denním rozkazem ohlásiti a co nejrychleji pak vykonati přípravy ku pronásledování uprchlíka. Sto našich lidí bylo posláno se zajatci do Harrisburgu, sto jiných za uprchlíkem. Mně byla přidělena druhá úloha. ... Dlouho bylo naše pátrání marné; - přes čtrnáct hodin, byli jsme již v sedle, více nežli sto mil ujeli,

ještě ani stopy po kořisti po nás tak drahocenné! Již byli jsme zase sedm mil blízko ležení, když konečně jeden z našich nejlepších lovců objevil stopu něžné mužské nohy, která šla směrem k bařině. Sledovali jsme tu stopu, přišli k bařině a našli v ní muže vězícího až po pás v bahně, asi čtyřicetiletého, ale zcela k nepoznání pro bahno a bláto. Polomrtvého jsme jej vytáhli, omyli jej a poznali jej dle jemných, ale pořouchlých modrých očí, vysokého, úzkého čela, dlouhého tence počínajícího - masitě končícího nosu, svislého horního rtu a dlouhé brady. Dle popisu nemohl to býti nikdo jiný, než president Santa Anna. ... (str. 296 - 297).

Zajetím Santa Anny byla válka vsutku u konce. Ještě téhož večera bylo mezi námi a chefem armád mexických ujednáno příměří. On sám poslal generálu Filasolovi [Filisolovi], který jemu nejbliže komandoval, rozkaz, aby se svou divisi, jakož i s divisi generála Parzy odtáhl do Bexaru. Generál Viesca obdržel rozkaz vytrhnouti do Quadeloupe Vittoria. (Guadalupe Victoria – pozn. aut.) - Tak byly dvě třetina Texasu vyklizeny a my o měsíc později zase majiteli celé země. Zároveň zvěst o našem vítězství se neobyčejně rychle rozšířila. - Se všech stran přicházeli dobrovolníci; za tři týdny měli jsme zase armádu o několika tisících mužích, s nimiž jsme pozvolna nepřítel z jeho postavení zatlačili. K boji již nedošlo - neboť se již nepostavil; sto našinců stačilo zahnat tisíce Mexičanů. Ještě dříve než Santa Anna byl vydán centrální vládě Washingtonské, byl Texas zcela svobodný. (str. 298)

Po popisu bojů byl v *Knize o kajutě* Texas představen jako mladá země, plná příležitostí a znovu byla čtenáři osvětlena oprávněnost jeho „osvobození.“

„... Texas je nyní ve stavu, v němž může býti Mexiku, Mexiko ale jemu již nikoliv, hrozným. Má své vojsko, jemuž by bylo lehkým proniknouti až ke starému Tenochtitlanu - celou republiku vyvrátiti.

Toho však nechceme. Na Texas jsme měli právo, to jsme také dotvrdili. Pozváni mexickou vládou, přišli naši občané se jměním, ženami a dětmi, za nesmírných námah a útisků vystavěli si a založili domy a

plantáže, vesnice a města. Když je vystavěli a založili, přišli ti podlí násilníci a chtěli je zase ze země vyhnati, města a plantáže míti pro sebe. Evropští otroci by byli poslechli, svobodní američtí muži - zlostně se postavili na odpor.

Tu máte stručné dějiny založení, utvoření se a vzbouření a - svobody Texasu.” (str. 299 - 300)

Jestliže se Sealsfield na přelomu 30. a 40. let 19. století stal ve svých literárních dílech pouhým obdivovatelem a zprostředkovatelem expanzionistických myšlenek jacksonovské Ameriky, jejich přímými účastníky se stali další dva příchozí z českého prostředí, Frederick Lemský a Čeněk Paclt.

Místo původu i narození **Fredericka Lemského** (někdy označován jako Linsky) jsou nejasné.³⁴⁵ Nevíme ani za jakých okolností se dostal v únoru 1836 na území Texasu, je však zřejmé, že od 13. března vstoupil do jednotky Williama E. Howtha a Nicholase Lynche v Houstonově dobrovolnické armádě a účastnil se bojů za texaskou nezávislost. Legendy o bitvě u San Jacinta dokonce líčí, jak na počátku bitvy při formování texaského útoku přiložil k ústům svou píšťalu a zahrál píseň “*Came to My Bower.*” Reálnější zprávy přinášejí informace o jeho životních osudech na přelomu 30. – 40. let. Na konci roku 1836 vystoupil z armády a poté nabízel výuku hudby, němčiny a francouzštiny, v lednu 1841 se pak stal zakládajícím členem Německé unie v Texasu. Od března 1842 až do listopadu 1843 organizoval výstavbu kanálu Brazos a San Luis poblíže Oyster Creeku v Brazorii, jež měl odvodňovat záplavové území a rozšiřovat oblasti nových plantáží. Projekt se však zastavil a Lemský se pak věnoval spolu se společníkem Frankem obchodu. Na počátku roku

---

³⁴⁵ Někteří z historiků, jako například HUDSON, E. – MARESH, H. E.: *Czech pioneers ...*, str. 28 – 29 či POLIŠENSKÝ, Josef - NESVADBÍK, Lumír: *Češi a Amerika*. UK, Praha 1996, str. 22, přisuzují Lemskému český původ, jiní, jako MEYERS, Allan D.: *Brazos Canal: Early Intracoastal Navigation in Texas*, SWHQ, roč. 103, č. 2 (October 1999), str. 182 –3), jej označují jako Němce, či se o jeho původu nezmiňují.

1844 jejich loď s nákladem kukuřice ztroskotala v Galvestonském zálivu a oba se utopili. Lemského hudební nástroje byly po několika měsících prodány v aukci.³⁴⁶

Nesporný český původ a mnohem podrobnější zprávy o životních osudech máme u cestovatele i hledače zlata a diamantů **Čeňka Paclta**,³⁴⁷ který mimo jiné podnikl i dvě cesty do Severní Ameriky (v letech 1846-53 a 1853-57), jejichž zážitky popsal ve svých pozdějších vzpomínkách.³⁴⁸

---

³⁴⁶ Podrobnější zprávy o Lemsském přináší vedle MEYERSE: *Brazos Canal...*, op. cit., i DONALD W. Pugh: *Lemský, Frederick*, IN: TYLER, Ron (ed.): *The New Handbook of Texas*, díl 4, The Texas State Historical Association, Austin 1996, str. 157, ze starších autorů: DIXON, Sam Houston – KEMP, Louis Wiltz: *The Heroes of San Jacinto*. Anson Jones Press, Houston 1932, str. 100 – 101.

³⁴⁷ Vincenc Čeňk Paclt (1813 - 1887), se narodil v Turnově jako nejmladší ze tří synů zpracovatele a obchodníka s granáty. Poté co získal v Turnově základní vzdělání se učil v Jičíně mydlářem a absolvoval tovaryšskou cestu do Uher a Vídně, kde na počátku 40. let pracoval i jako brusič ozdobných kamenů. Vydělal si zde sice značnou sumu peněz, ale na výzvu svého bratra, dědice rodinného podniku, se vrátil domů a začal s ním spolupracovat. V následujících letech jím byl vyslán do Varšavy, zde se však obchodům s kameny nedařilo a Paclt zde přišel i o své vídeňské úspory. Zklamán z obchodního neúspěchu se po sporu s bratrem rozhodl pro cestu do Ameriky, kam odjel z Antverp v září 1846.

Pacltovu hlavní pozůstalost nalezneme v archivu OMČR (Okresního muzea Českého Ráje) v Turnově a v archivu knihovny Náprstkova muzea v Praze. Z jeho dopisů byl sestaven soubor SVOBODA, Jaroslav: *Cesty po světě, Příhody a zkušenosti jeho na cestách po Americe, Australii, Novém Zeelandě a jižní Africe*. K. Vačlena, Mladá Boleslav 1888, z něhož vychází většina dalších výborů, např. *Cesty světem, Příhody a zkušenosti na cestách po Americe, Australii, Novém Zélandě a jižní Africe*. Orbis, Praha 1954. O Pacltovi píše např. KUNSKÝ, Josef: *Čeští cestovatelé*, Praha 1960, s. 363 - 389, nejnověji VANĚK, Pavel: *Nedoceněný český cestovatel Vincenc - Čeňk Paclt*. IN: *Cesty a cestování v životě společnosti*. Ústí nad Labem 1995, s. 437 – 442 a MARTÍNEK, Jiří – MARTÍNEK, Miloslav: *Kdo byl kdo, naši cestovatelé a geografové*. Libri, Praha 1998, str. 323 – 326.

³⁴⁸ Porovnáme-li jednotlivá vydání Pacltových vzpomínkových textů v Americe, překvapí nás poměrně volné nakládání jednotlivých editorů a vydavatelů s jeho texty. Jejich jazyk je až na drobné ortografické odchylky stejný. Nejobsáhleji byly jeho vzpomínky redigovány Jaroslavem SVOBODOU v roce 1888 (SVOBODA, J: *Čeňka Paclta Cesty po světě ...*) Nejstarší text v časopise *Slovan* (*Ze zápisků Čeňka Paclta o válce mexické r. 1846 - 48. Vypisuje dr. Jaroslav SVOBODA*. *Slovan*, ročník 7, červen 1875, číslo 22 - 28, str. 175, 176, 181, 182, 183, 190, 199, 207, 215, 216, 223, 224), měl vynechánu partii zachycující vstup Severoameričanů do hlavního města Mexika a popis jeho zajímavostí. Nejrozšířenější je pak vydání z roku 1954 (PACLT Čeňk: *Cesty světem...*, Odpovědný redaktor Vladimír TOSEK, korigovala Marie HLAVATÁ), které bylo pod vlivem tehdejšího politického ovzduší kráceno poněkud jiným způsobem. Vynechána jsou některá Pacltova konstatování oslavující americké symboly či pozitivní církevní obraz, jako ku příkladu: „*Nezazlete, že se vtírám do Vašich záležitostí vojenských. Jeť to duchovního pastýře svatou povinností, v čas potřeby i život za své bratry obětovat.*“ (str. 27). „*Sesetavivše se pak v městě do řad, vztýčili jsme zde za velikého účastenství diváků při hlučném „hurá“ na radnici městské prapor severoamerický.*“ (str. 28). U citovaných textů bude vypuštěný text zobrazen pro názornost bez kurzívy. Téměř kompletně pak byla ze Svobodovy edice vynechána závěrečná kapitola z Pacltovy první cesty do Ameriky nazvaná „*Cesty po severní Americe. Návrat do vlasti,*“ kde Paclt vzpomínal na návštěvu Washingtonu, Baltimore, Filadelfie, Niagarských vodopádů a New Yorku. (str. 36 - 42) Editoři z ní využili pouze závěrečnou část o jeho cestě domů.

Paclt připlul nejprve v říjnu 1846 do New Yorku, kde se snažil neúspěšně sehnat práci a poznal nebezpečí velkého přístavu:

„Konečně vystoupili jsme na zemi, kde nás již celé davy lidstva očekávaly. Co tu bylo vyptávání: „Was für ein Landsmann, Badischer, Hesse?... Bei Gott, ich auch, so sind wir Landsleute, grüss Gott!“ Takovým způsobem stali se tu z lidí, posud sobě zcela cizích, pojednou bratři. Běda, je-li cizinec nezkušený a není-li schopen ty newyorské dryáčnický odbýt; v málo hodinách oderou ho do poslední košile. Takových taškářů zdržuje se v New Yorku mnoho tisíc, a zvláště Němci a Irové znají se v tomto nekalém řemesle. Stojí po všech ulicích u rohů, pozorujíce bedlivě, co se kde děje, kdy která loď připluje a podle toho se řídí. Nazývají se tu vůbec „loafers“ a mají hlavně v New Yorku a v Baltimore svoje rejdiště. Stojí jich vždy několik pohromadě, a jde-li cizinec mimo, strčí jeden z nich soudruha svého na okolojdoucího; postaví-li se tento k odporu, strhne se hned z toho rvačka, z níž obyčejně cizinec se ztrátou a pohromou vychází...”³⁴⁹

Po několika dnech se rozhodl pro cestu do New Orleans, avšak jeho parník „Phoenix“ při plavbě poblíž Bahamských ostrovů zachvátil požár a nakonec ztroskotal. Cestující byli zachráněni okolními plavidly a Paclta přitom zachránila severoamerická vojenská loď „Providentia“, která právě odvážela vojáky generála Winfielda Scotta k mexickému Tampicu. Na lodi se tak dověděl politické novinky o vztazích USA a Mexika:

„Nejsa tehda amerických poměrů znalý, dal jsem si od vojáků obšírně vyprávět, co zavdalo příčinu k nynější válce mezi Mexikem a Unií, a dověděl jsem se z jejich vypravování, že příčinou války je Texas. Patřival prý vždy k republice mexické a konal svědomitě všechny povinnosti jemu uložené. Když zde však nedávno president republiky Santa Anna

---

Do jaké míry se liší původní Pacltovy vzpomínky od jejich vydání J. Svobodou v roce 1888 již patrně nezjistíme, v Pacltově pozůstalosti uložené ve fondech OMČR v Turnově nalezneme také papírové složky od materiálů, které původně ve fondu nacházely, ale už nebyly dohledány. Mezi nimi se nachází i obal na: Dopisy Č. Paclta 1846 - 1848 - z války mexické; obsahující původně pode popisky 20 listů hustě popsaného textu. Ty však chybějí, buďto byly ztraceny nebo zcizeny nějakým badatelem.

³⁴⁹ SVOBODA, J: *Čeňka Paclta Cesty po světě ...*, str. 11 – 12.

despotickou vládu zaváděti počal, ozvala se v Texasanech přirozená touha po svobodě. I nechtěli otrocké jho snášeti a odhodlali se k tuhému odporu, odepřevše poslušenství Santa Annovi. Mocného spojence měli přítom ve Spojených státech severoamerických, jejichž přispěním Texas vzat byl do spolku k Unii. Tu svolával Santa Anna celý svět k pomstě - ale nadarmo. Tyrana nikdo nechtěl bráti v ochranu. Government washingtonský vyslal prý před nějakým časem do Texasu šest tisíc mužů pod velením generála Taylora, aby se tu především určily hranice mezi Texasem a Mexikem. Poněvadž však mezi měřiči v té příčině nemohlo státi pražádné dohodnutí, prohlášena jest z toho, k níž se nyní všecko hotovilo. ”³⁵⁰

Paclt se na výzvu svých nových spolucestujících rozhodl k závazku pětileté služby v armádě USA, s níž pak ve funkci dělostřelce absolvoval celou Scottovu vojenskou kampaň až do Ciudad de México. Ve svých vzpomínkách nejprve popisoval soustředění v Tampicu a vojenskou situaci na severním bojišti na počátku konfliktu a poté vyprávěl o soustředění u Veracruzu (březen 1847) a líčil i bitvu u Cerro Gordo (17. – 18. dubna 1847):

„Za Vera-Cruzem bylo naše ležení zvané Washingtoncamp. Severoamerická armáda měla jen asi deset tisíc mužů, jsouc rozdělena ve tři divise, jimž veleli generálové Twiggs, Pillow a Word (Worth-pozn.aut).

Asi na 20 anglických mil od moře, směrem k hlavnímu městu, rozkládá se písčinná rovina, končící teprve u vysokých hor, které se pak táhnou dále na sever. K horám těm měli jsme doraziti, neboť generál Scott myslil tady proniknouti. Napřed táhla divise Twiggsova. Když se však přiblížila k tomu průsmyku, vyřítil se na ni Santa Anna s takovou přesilou, že musila kvapem couvnouti zpět a velikými ztrátami.

Scott vida, že by tudy jen stěží prorazil, velel hned k zpátečnímu pochodu a dal nablízku rozbít ležení. Mezitím však prohlížel a inženýry (tj. ženisty) krajinu, aby se nějaké stezky dopídl, kterou by se dostal přes hory

---

³⁵⁰ SVOBODA, J: *Čeňka Paclta Cesty po světě ...*, str. 13, uvádí jméno generála Alfred Scott.

a nepříteli vzad. I vyhlédnuto příhodné místo mezi lesy a horami, na němž pak tajně dnem i noci sekáno a kopáno, až jsme třetího dne dostali se Mexičanům vzad, aniž by se tito byli toho nadáli. Tu na ně udeřil Twiggs s jedné, Pillow s druhé strany a generál Word (Worth – pozn. aut.) tou nově raženou cestou. Twiggs dobyt se do ležení a Word dostal se dozadu, což způsobilo veliký zmatek v jejich řadách.

Mexičané vidouce, že jsou obklíčeni a že nepřítel má v zádech, zahazovali zbraň a v největším nepořádku dávali se na útěk. Santa Anna sám v poslední chvíli ujel na mezku. Poněvadž měl jen jednu nohu, jezdil obyčejně ve voze, který se také dostal do našich rukou; druhá noha, kožená, kterou si při chůzi po každé připjal, nalezena jest ve voze ještě se šesti pytlíky dolarů, které byly hned zabaveny pro vojenskou pokladnu.

Když jsme dobytou tu kořist na určené místo odnášeli, prořízli vojáci místem pytlíky, takže se dolary z nich kutálely po zemi a každý zdvihl a schoval, co mohl.”³⁵¹

Po popisu obtížného tažení a obsazení Puebly (květen 1847) a problémů s drobnými guerillovými skupinkami popisoval i denní organizaci severoamerického vojska:

„S jitem nastal v ležení po každé nový život. Již před rozbřesknutím začali tamboři a pištcí své kousky, aby vojsko ze spaní vyburcovali. Když pak se jednotlivé setniny seřadily, četl vždy první seržan jména vojáků, zda žádný neschází. Kdo byl sláb nebo nemocen, prohlásil se seržanovi. Poté bubnováno k snídani a kuchaři rozdali mezi vojsko chléb, maso a kávu. Asi po čtvrt hodině svinuly se stany, složily na zvláštní vozy, do nichž i nemocní byli uloženi, a pak zase bubnováno a pískáno k pochodu. Vpředu jeli vždy naši dragoni s dvěma houfnicemi, za nimi pak táhlo ostatní vojsko v střídavém pořádku. Ony tlupy totiž, co za dne šly a s guerilami přes tu chvíli bítí se museli, měly večer hlídky kolem ležení, postupovaly

---

³⁵¹ SVOBODA, J: *Čeňka Pačta Cesty po světě ...*, str. 14 – 15.

však nazejtří již uprostřed a v noci pokojně spaly. Řád tento zachovával se s největší pilností.”³⁵²

Poté co Paclt, díky důkazům o svém katolickém vyznání, vyvázl se štěstím z krátkého zajetí mexickým jezdeckem, otevřelo se mu již Valle de México:

„Pokud jsme stoupali horami kordillerskými, byla cesta smutná a jednotvárná, kolem žádná vegetace, stromy nevzrostlé, všude jen samá houšť. Jakmile jsme však vyšli z hor, rozevřely se pojednou před námi lesy a zrakům našim objevila se utěšená krajina se všemi krásami a půvaby, jaké jen příroda na jednom místě může nahromadit.

Rozsáhlé údolí leželo před námi v bujně zeleni s krásnými palmami a s houfy ptactva barev nejpestřejších. Po levé straně trčela hora Popocatepetl (Popocatépetl – pozn. aut.), uprostřed věčným sněhem pokrytá a k temenu holá.

V dále leskl se povrch jezera Chalka (Chalco – pozn. aut.) a za ním, po pravé straně silnice, šířilo se druhé jezero Tezkuko (Texcoco – pozn. aut.), v němž se již odrážely stíny mlhou zakrytého města, sídla to slavných Montezumů a nyní cíle našich vroucích tužeb. Zmocnění se Mexika nebylo však tak snadné. Před námi ta dvě jezera a při nich na návrší pevnost. Ell-Penon (El Penon – pozn. aut.) se třemi sty děl, z níž se nepřítel na všechny strany mohl se hájit - mezi oběma pak jezery těsně při tvrzi silnice, jediná to cesta do hlavního města - toť věru překážek až přes míru!

Paclt popisoval i vojenské úspěchy v bitvě u Fort Contrerasu a Churubusca (19. – 20. srpna) i u Chapultepecu (13. září), kde byl lehce raněn, přičemž se zmínil i o osudech několika členů brigády sv. Patrika, tvořené zejména z irských dezertérů:

„Santa Anna utekl se s částí vojska svého do Mexika. Naši dragoni pronásledovali prchajícího nepřítele až k samým branám Mexika, ale generál Scott netroufal si s tou hrstkou unavených vojáků na hlavní město hned udeřit a ustanovil se na tom, že k tomu vyčká doby příhodnější.

---

³⁵² SVOBODA, J: Čenka Paclta Cesty po světě ..., str. 17 - 18.

Druhého dne nato počali Mexičané s námi vyjednávat o mír. Ujednáno také příměří na dobu šesti neděl, když se byli zavázali, že po ten čas potravou a šatstvem zásobovat budou armádu americkou.

Položili jsme se tedy táborem kolem města Tacubaye, ležícího asi 2 anglické míle od Chapultepeku (Chapultepec-pozn. aut.); bývalé to letní residence slavných Montezumů. Nějaký čas proběhl pokojně bez všech rozbrojů. Až teprve když jednoho dne vozy naše, jedoucí jako obyčejně do Mexika pro potravu, stráží nepřátelskou byly zadrženy a dva z průvodčích zastřeleni, učiněn konec všemu příměří. K danému povelu ztečena ihned tvrz Meta de Casa (Casa Mata – pozn. aut.) a brzo nato po strašné půtce dobyto i pevnosti Molino de la Rie (Molino del Rey – pozn. aut.).

Při útoku na pevnost byl jsem raněn kouskem železa do ruky, neboť Mexičané stříleli také sekaným železem.

Obával jsem se, že snad ruku ztratím, avšak rána byla jen lehká a brzo se mi zahojila; kde však maso bylo vytrženo, tam dosud mám na ruce znamení. Co z nepřátelských posádek v obou půtkách na živu zůstalo, vše uteklo se do Chapultepeku. I oblehli jsme bez odkladu Chapultepek..

Po tři dny stříleli jsme nyní na tvrz a Mexičané na nás, aniž jsme jedni druhým příliš škodili.

Třetího dne konečně přijel k nám již pozdě zvečera vrchník (plukovník) Brak (Bragg – pozn. aut.) s poselstvím, že zamýšlí tvrz vzít útokem, nevzdá-li se její velitel generál Bravo dobrovolně na milost. Přitom ohnivou řečí vyzýval vojsko a volontery, kdo by k útoku měl dosti odvahy, aby jméno své mu oznámil. Když pak k tomuto vyzvání veškeré mužstvo do radostného jáсотu se dalo, musili vojáci teprve metati losy kdo z nich má jíti a kdo zpátky zůstatí.

Již časně zrána při hrubé střelbě hnala se ta hrstka vyvolených mužů s nasazenými bodáky kopcem nahoru až k samým zdím. Tu jich arciť mnoho padlo, ale přece se dostali až ku hradbám, zasadili na ně žebříky a nejodvážnější vylezli po nich nahoru. Dole pod tvrzí byl rybník, v jinou stranu nepřítel nemohl. My po něm dolů stříleli, nemohouce často ani

smíchu se zdržeti, jak každý uslyšev ránu z naší zbraně, hbitě pod vodu se hroužil, aby ho jen kule nezasáhla. Něco jich uteklo do Mexika; generál Bravo byl chycen. Než večer nastal, byla tvrz Chapultepek již v naší moci.

Dlužno zde připomenouti, že v Chapultepeku měli Španělové druhdy vojenskou akademii, kterou po nich Mexičané v tvrz byli proměnili: Kolem rozkládala se někdy nádherná zahrada, jak tomu nasvědčují ještě nyní mohutné cypřiše a množství domků zahradních, teď ovšem napolo ssutých. Silný pramen žene se tu dosavad krásným, z mramoru uměle tesaným loubím až do samého hlavního města, asi pět anglických mil odtud vzdáleného.

Shora již vzpomenu, že bylo u Churubuska (Churubusco – pozn. aut) sedmáct desertérů zajato. Tito byli hned v Tacubaye pohnáni před soud. Pět z nich, kteří ještě před prohlášením války k Mexičanům byli přeběhli, po výprasku již tam vyhnáno potupně z vojska s hlavou oholenou. Ostatních dvanácte odsouzeno po vojenském zákonu k smrti provazem. Tři z nich byli Němci.

Prve než učiněn útok na Chapultepek; předvolal je k sobě Scott do zahrady a promluvil k nim slova velmi vážná a dojemná. Vytýkal jim jejich nestálost a lehkověrnost, jakou se nechali od lstivých nepřátel za lichými přípovědmi svést a projevil nejvyšší povržení nad jejich jednáním, že tak hanebně a potupně prapor svůj byli opustili. „Avšak, abyste nabyli přesvědčení,“ doložil významně, „že štěstí válečné je v rukou našich a že věc naše spravedlivá zvítězí, dopřáno vám budiž ještě tak dlouho žít, až se na Chapultepeku naše hvězdy zalesknou!“

Krátce před útokem rozkázal pak Scott pověsit odsouzencům na krk provazy: To když se bylo stalo, postaveni jsou do vozů, do nichž ke každému čtyři mezci byli zapřaženi, načež konce provazů připevněny jsou na větvích mohutných cypřišů. Tak očekávali rozhodného okamžiku. Když pak nedlouho nato tvrze Chapultepeku bylo dobyt, (ve vydání z roku 1954 byl vynechán text: a náš prapor severoamerický vítězoslavně na

cimbuřích tvrze byl vztýčen – pozn. aut) *práskli vozkové na daný povel do mezků a chudšasové zůstali viseti na stromech.* ³⁵³

Paclt se ve svém vyprávění konečně věnoval i obtížím v přístupu ke centru hlavního města Mexika, přičemž si vedle bitevních scén všímal i bídného stavu mexické armády a problémů chudých Mexičanů:

„Hrozné bylo podívání; kdykoli naše vojsko některých baterií mexických dobylo. Mezi těmi bahny a příkopy vedou jen úzké cesty a po těch bylo Mexičanům v celých proudech utíkat za hustého deště kulí, které na ně z jejich vlastních děl dělostřelectvo naše vysílalo. Mexiko již tehdy mělo velký nedostatek regulérního vojska; bojovníci jejich byli z větší části - abych tak řekl - buď poběhlíci, anebo vojáci z donucení, nemajíce na sobě ani pořádného oděvu, jen košili, plátěné kalhoty, na hlavě klobouk se širokou střechou a přes sebe uvázanou pokrývku, na které v noci líhali. Malá ta hrstka pravidelného vojska, která nyní v Mexiku ještě zbyla, byla také již rozedrána a válečnými útrapami strašně unavena a zbědována. Útěk na těchto místech ztenčil pak ještě více řady jejich. Všechna bahniska a všechny příkopy naplněny jsou v krátké době mrtvolami, když dral se utíkající nepřítel úzkými těmi průchody, kam jsme jej jeho vlastními děly důrazně poháněli. Také mnoho žen a dětí, které po celé tažení muže a otce provázely, v bažinách těch zde pochováno. Spatřil jsem zde tak mnohou ženu umírající, ona ještě v smrtelném zápasu křečovitě držela v rukou své mrtvé děcko...³⁵⁴

... Zatím postavilo se dělostřelectvo naše při konci ulice a střílelo z děl do města; takže se tam jen málokdo na ulici odvážil. Při hlučné střelbě z děl postupovali jsme takto v ulicích pořáde kupředu, až jsme stanuli na hlavním náměstí.

Náměstí mexické je veliký dlážděný čtverhran. Jednu stranu, kde jindy stával palác Montezumů, zaujímá dům vládní, s druhé pak strany vypíná se velkolepý chrám s věží až k vrcholku zlacenou a s ním sousedí palác arcibiskupský. Město samo honosí se nádhernými budovami, má svou

---

³⁵³ SVOBODA, J: *Čeňka Paclta Cesty po světě ...*, str. 23 – 26.

universitu, asi sto chrámů a padesát klášterů (jichžto bývalo prý asi sto), mimo mnohé jiné ústavy všeužitečné. Všecka umění a řemesla, ano i zápasy nalézají zde své protektory. Město jest střediskem obchodu, k čemuž se také polohou svou uprostřed obou přístavů, Vera Cruzu a Acapulca, výborně hodí. Znamenati tu také ještě mnoho zbytků vzdělanosti původních obyvatelů Azteků, zejména zříceniny chrámů a jiných obrovských staveb s arabeskami a hieroglyfy. I silnice, které dosavad spojují město s ostatními osadami, jsou ještě zbytky pohanské a svědčí nejvýmluvněji o tom, na jak vysokém stupni vzdělanosti Aztekové tehdáž stáli.

Opanovavše za čtyři dny hlavní město, měli jsme všickni za to, že tím je válka již ukončena a že Mexičané po tolika marných pokusech dalšího odporu více se neodváží. Nebylo však tomu tak. Z Mexika hnal se Santa Anna se svým vojskem přímo zase do Puebly, kde jsme (jak shora řečeno) churavé a malomocné vojíny v lazaretech zůstavili. Zde oblehl ihned obě pevnůstky, jež mělo vojsko naše v držení, a učinil pak městu provolání, aby se všickni proti „americkým tyranům“ s ním spolčili. ...

... Generál Scott byl na to připraven - a jakmile se stal pánem Mexika, vypravil odtud ihned dva tisíce mužů k pomoci do Puebly a ti po krátké bitce zmařili poslední pokusy vojska nepřátelského. Co z vojska mexického zbyla, nyní nadobro je rozprášeno; generálové mexičtí: Landeras (?), Arista; Paredes, Penna Penna (Peña y Peña - pozn. aut.) a jiní mohli se zachránit jen útekem.³⁵⁵

Po účasti na pacifikaci posledních středisek odporu, jakými byla v jeho případě města Orizaba a Córdoba se Paclt zmínil o důsledku mírové smlouvy z Guadalupe Hidalgo (2. února 1848) a vrátil do Spojených států:

„Brzo nato smluven byl mír v Quadalupe-Hidalgo, v kterémž postoupilo Mexiko Spojeným obcím Texas, Nové Mexiko a Kalifornii, začož republika severoamerická patnáct milionů dolarů náhradou vyplatila. Přitom bylo dále ujednáno, že vojsko severoamerické nejdéle do

---

³⁵⁴ SVOBODA, J: Čeňka Paclta Cesty po světě ..., str. 23.

šesti neděl zemi mexickou vyprázdnil a že při odchodu vojska v pevnostech mexických v každé díře po jednom dělu zůstane. Znalci naši za tou příčinou prohlíželi mexická děla; která byla lepší, vzali s sebou, horší pak v pevnostech zanechali, nejlepší však (mezi nimi také mnoho děl ještě z dob španělských) již předem odvezli do Vera Cruzu a odtud přímo do Washingtonu... Tak ukončen spor o Texas, v němž štěstí válečné přálo zbraním severoamerickým měrou zajisté vrchovatou. S malou tou hrstkou mužstva dobyly Severoamerické obce v únoru 1847 přístavního města Vera-Cruz a pevnosti St. Juan de Ulloa; v několika měsících nato přelézalo vojsko vysoké hory Kordillerské, dobylo Contrerasu, svedlo mnoho šťastných bitek a dorazilo po bitvě u Churubuska až k samému hlavnímu městu. V listopadu již vztyčen severoamerický prapor na věžích hlavního města!... Z Mexika asi za 14 dní dorazili jsme vojenským pochodem do Yalapy (Jalapa – pozn. aut.), kde náš vrchník obdržel zprávu, aby prozatím do Vera-Cruz nechodil, že tam lodi nejsou pro nás pohotově a v městě samém že rádí žlutá zimnice. Zůstali jsme ještě asi po deset dní v rozkošném okolí města Yalapy, k čemuž tehdy ovšem již potřebí bylo přivolení magistrátu. Poté přibyli jsme do Vera-Cruz, kde jsme po příchodu vstoupili na loď a rychle odtud odpluli do New Yorku. Pluk náš byl nyní už velmi zeslaben. Když jsme z Vera-Cruz do země táhli, dvanáct setnin A až M (tak se totiž v Americe jednotlivé setniny mezi sebou dle písmen označují), každá setnina po 120 až 130 mužích; ale nyní po návratu měl toliko devět setnin, každá po 40 až 70 mužích, počítajíc v to ovšem také mnoho nováčků, kteří byli teprve poslední čas k nám přiřadění.

Dlužno zde ještě podotknout, že hned ve Vera-Cruz všechny vojenské vozy, pak všechny koně a mezky koupila a převzala anglická společnost, mající v Mexiku stříbrné bány. Tak jsme měli nyní po válce děla bez koní.³⁵⁶

Po skončení mexicko-americké války se Paclt účastnil válek proti floridským Seminolům, a poté pracoval na stavbě pevnosti Fort Sumter

---

³⁵⁵ SVOBODA, J: Čenka Paclta Cesty po světě ..., str. 26.

v Charlesterském zálivu. Po uplynutí pětileté služby v armádě cestoval po východním pobřeží Spojených států a nakonec se rozhodl pro návrat domů. V Turnově však příliš dlouho nevydržel a po pěti měsících se vydal na novou cestu do Ameriky. Tehdy se pokoušel s různými úspěchy farmařit v Ohiu, Virginii a v Jižní Karolíně, kde jej zachvátila zimnice. Na rady lékařů se ji pokoušel vyléčit na jižní polokouli, nejprve krátce v Brazílii (1856) a poté cestou do Austrálie (květen 1857).³⁵⁷

Texas jako země nových příležitostí stál i na počátku zájmu prvních masovějších vln vystěhovalců z českých zemí. Tyto vlny, které se objevily hned po revolučním roce 1848, byly spíše než Sealsfieldovými romány inspirovány novinovými zprávami o bojích v Texasu, občanských svobodách a výhodách severoamerického farmaření, či válce USA s Mexikem a zlaté horečce v Kalifornii.³⁵⁸ Inspirací byly i vlny rané emigrace německé, která do zdejších oblastí směřovala již od 30. let. Vystěhovalci z českých zemí, ovlivnění těmito lákavými zprávami, směřovali v první polovině 50.let 19. století zejména do nově kolonizovaných území na severozápadě a jihozápadě USA, které podle těchto zpráv měly nabízet skvělé životní podmínky. Vedle Texasu byl jejich cílem zejména Wisconsin a Iowa.³⁵⁹ Vystěhovalectví z Českých zemí patřilo mezi nejsilnější z celé Rakouské monarchie. V této době

---

³⁵⁶ SVOBODA, J: *Čeňka Paclta Cesty po světě ...*, str. 28 – 29.

³⁵⁷ Čeněk Paclt se po dvouletém hledání zlata v Austrálii vydal na přelomu let 1859 a 1860 na další marnou prospektorskou cestu za bohatstvím do Indie, Singapuru a Hongkongu a poté se opět vrátil na různá australská naleziště, přičemž se několikrát vracel do Evropy a mezi léty 1866 –69 dokonce pobýval i v Čechách. Po potížích s policií však nakonec uprchl do Anglie a zbytek svého života strávil na nalezištích diamantů v jižní Africe, kde se setkal i s Emilem Holubem. V posledních letech psal domů jen zřídka až nakonec roku 1887 přišla zpráva o jeho náhlé smrti v prospektorské osadě.

³⁵⁸ O tomto informačním působení píše například PFAFF, Ivan: *Česká přináležitost k Západu v letech 1815 – 1878*, Doplněk, Brno 1996, str. 205 - 240; KUTNAR, F: *Počátky hromadného vystěhovalectví z Čech v období Bachova absolutismu*. Rozpravy ČSAV, řada společenské vědy, roč. 74, seš. 15, Praha 1964, str. 54 - 66; POLIŠENSKÝ, Josef - L. NESVADBÍK, Lumír: *Češi a Amerika...*, str. 20 - 22; danou problematiku přináší kapitola 7. Severoamerický expanzionismus...

³⁵⁹ Zpracováním prvních vystěhovaleckých vln se zabýval zejména KUTNAR, František: v práci *Počátky ...*, nověji POLIŠENSKÝ, Josef: *Obecné problémy českého vystěhovalectví do Ameriky 1848 - 1918*, UK, Praha 1992 a POLIŠENSKÝ, Josef a NESVADBÍK, Lumír: *Češi a Amerika*

odcházely zejména skupiny z hospodářsky slabších sociálních skupin (jako nádeníci, služky a řemeslničtí tovaryši), méně byla zastoupena vrstva městské inteligence, sedláků a chalupníků. K vystěhování však nedocházelo u nejchudších venkovských vrstev, neboť pro cestu za oceán bylo třeba disponovat poměrně vysokými finančními částkami (náklady se pohybovaly okolo 200 zlatých za dospělé osobu). Rozdílly byly i teritoriální, nejsilněji byly zastoupeny západní a východní Čechy a severovýchodní Morava.³⁶⁰ Z iniciativy několika východočeských intelektuálů (evangelický pastor Josef Arnošt Bergmann a lékař Cyril Kampelík aj.) se tak již na počátku 50. let do Texasu přesunulo několik stovek vystěhovalců z východních Čech a severovýchodní Moravy (zejména z oblasti Lanškrounska, Novojičínska a Pobeskydí).³⁶¹

Čeněk Paclt se nejen účastnil bojových aktivit severoamerické armády, ale také poznal tvrdou realitu cesty do severoněmeckých přístavů, plavby na zaoceánských lodích i prvních kroků nových přistěhovalců na novém kontinentě na přelomu 40. a 50. let 19. století. Snažil se proto varovat své krajany před případnými hrozbami, které je na cestě čekají, o čemž například svědčí i jeho dopis z roku 1867 nazvaný „Bratři Čechové,“ adresovaný rodákům v Turnově, jenž se dochoval v jeho pozůstalosti.³⁶²

„... Tak jak nahlížím že se tam mnohému ze začátku dost zle povede, přece žádného bych nechtěl zrážet, nebo nedivím se žádnému Čechu, když touží to cizé německé rakouské jho ze sebe ztrást, ... Jak překročíte hranice české, tak jste v ty kulturní země německé, tu jste pod komendou toho inteligentního národa, ... tak to víte jak ostrožitě musíte byt na vaše

---

..., Nejnověji tuto tematiku zpracovala ECKERTOVÁ, Eva: *Kameny na prérii* ..., str. 16 – 19, 45 – 48, 69 – 73.

³⁶⁰ viz. KUTNAR, František: *Počátky* ..., str. 11 - 21.

³⁶¹ Vedle prací KUTNARA a POLIŠENSKÉHO srovnej např. STRNADEL, Drahomír: *Němectí vystěhovalci z Novojičínska v Texasu v 19. století*. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 46, 1990, str. 50 – 53 a ECKERTOVÁ, Eva: *Kameny na prérii* ..., str. 61 – 69.

³⁶² Archiv OMČR Turnov, fond: Pozůstalost Čeňka PACLTA, inv. číslo P-ČP - 38: Pozůstalost. koresp. odeslaná „Bratři Čechové!“ Dopis je psán na 3 dvojlistech velkého formátu a má celkem 11 stran, přičemž z poslední strany byl 2. 2. 1892 vystřižen závěr a autorův podpis, pro pamětní knihu Sokola Turnov. SOKA Semily, fond: TJ Sokol Turnov. Zatím neinventarizovaný. Památník Sokola turnovského (1885 - 1892), pag. 2:

kapsy, když vás okradli ve vašich vlastních domech /loňského roku 1866/, jak pak teprva když přijedete mezi ně. Budou se vám posmívat po cestě, budou vám povídat že ste z tý země Böhmen, že když se Böhm narodí, že je buďto zloděj neb Muzikant. Vy nejlepší uděláte, když takový surovce německý ani s odpovědí nepoctíte. Arci také najdete mezi nima rozumné, zkušené, ale těch já málo. Pak přijdete buďto do Bremen, neb do Hamburka. To juž nejsou žádné Preusy, tam juž jest jiný svět. Ale proto opatrnost, obzvláště na kapsy. ... Jak přijdete na Lod', tu mít velkou opatrnost o peníze, nebo jak by se na lodi vám peníze ztratili, jsou ty tam, žádné velké vyšetřování se nedělá, nebo lodní zákon káže, že kdo má peníze, a bojí se že by mu mohli byt ukradeny, tak ať je dá před svědkama Kapitanu Lodi uložit, který mu přes to dá upsání, mnoholi a jakých peněz mu ku skování dal, ale tu cedulku musí si dobře schovat, nebo kdyby cedulku ztratil, by to dalo velké obtíže, a jak Lod' připlave na místo, vydá Kapitan oproti tý cedulce peníze ven, ale zdarma, nic se z toho neplatí, tak kdyby se někomu peníze ztratili, řekne Kapitan, proč si je nenechal uložit. Pak hled'te, aby ste dostali místa vykázána vprostřed lodi, nebo prostředek plave zticha, potom gest na prostředku hlavní otvor, tak jest zajedno světlo, a čerstvé povětrí, jen /škrtnuto: se/ nechoďte daleko na předek, nebo na předním konci jsou nejhorší místa, protože Lod' na předku se nejvíc houpá. Pak dbejte aby ste sebou si vzali něco šikovného k pití, nebo kdo je odkázaný jenom na vodu to jest chyba, mezi jinším jest (přeškrtnuto: tak – pozn. aut.) dobry tak zvaný malinový ocet, (Rosbeeri Windeger) do vody trochu dat a to voda dostane s tím dobrou chuť, nebo na Lodi jest hlavnější pití, než jídlo. Když přijdete do zálivu New=Yorskeho, jeli Parník, tak přistojí hned ke břehu, jeli ale plachtový, tak hned nemůže ku břehu, to vždy trvá den, než přistojí, tak to uvidíte, jak ty kulturní Němci na kocabkách k vám přiřlavou jeden přes druhého bude do vás mluvit, a bude spekulírovat na jaký způsob by na vás ... tu německou kulturu provedl, ale vy musíte tu bandickou rotu hned hrubě odbejt a nemluvit s ním, neb se ho něco ptát, tak vás splete, že se od něj tak lehk

nedostanete. Kolikrát chtěj někoho zastavit, začnou hrubě, ale nic se nebát, a hned volat wer ist Polisman a to se hoši stěhujou, a když viděj že je jeden poslouchá, to jest zle (dopis s. 4 - 6) ...

... Ten, který v New-Yorku nemá nic k pohledávání, tak bych mu radil hned pryč, tam, kam má předsevzato jít. Ty který chtěj do Wiskonsin obyčejně jezděj po draze která se zove Erie-Eisenbahn, to se musy přeplavit z New-Yorku přes Hudson do New-Jersey, a tam jest nádraží. Gen pozor aby ste od nějakého Němce nějakou falešnou cedulku nekoupili, nebo ty Lotrové tak vás napálej, že (přeškrtnuto: sy) ani neví jak. Též žádné peníze neměnit u Němce, všeckno ostrožitně. Též najdete v Greenwichstrasse několik takových německých loupežnických doupat, nade dveřmi jest psáno Deutsche Angentur. Velká tabule, kde gest psáno Hier werden alle Arbeiten bosorgt, Wechseln frsschaften besorgt a. t. d. také prodávaj falešné cedulky na dráhy, aby hned místo na dráhu cedulku na kanál, která víc jak o polovičku miň koštuje a cestující 6 krát tolik času potřebuje, tak nechodte do takových Offise neb kancelář, některý třeba bude stát venku pero za uchem, brejle na nose, a bude do vás mluvit jako židi v Praze v Tandlmarku, když chcete něco kupovat, ale vy musíte být chladný, a ničeho si nevšímat. Tež jedna dráha na západ jde z tak zvaný Canal = Street, tak cedulky nekupujte jen v tý pravý kasse. ... (d. s. 8)

V jiné části svého dopisu Paclt psal i o vytvoření imigračního střediska v Castle Garden, které zahájilo svou činnost roku 1855:

„... W New-Yorku Magistrát zřídil před několika lety takový ústav, aby přetrhli těm německým (přeškrtnuto:hospod – pozn. aut.) loupežnickým doupatům jejich nakládání s vystěhovalci německými a jich okrádání, totiž aby vystěhovalci nebyli nuceni do těch zlodějských peleší jít, který nechťej, dali k tomu účelu veliké kulaté stavení u vody, který se Castel Garden nazývá, které bylo postavený za pevnůstku přístavní, kdyby nepřítel měl do Města plavat, tak by stalo hromada Kanonů, odkud by mu bránili přístup, že ale New=York má teď čtyry pevnosti v zátoku, nemá žádné nebezpečnství, tak to staveni se užívalo pro rozličné komedianty, a před

několikama roky to obrátili, kde ta loupež Němec Němce vysokého stupně dosáhla, pro vystěhovalce německé, a toď se rozumí, když Tages bote a Bohemia českou zem za ryzí německou (přeškrtnuto posud) vyhlašujou, takže pro Čecha gest ten Castel garden také, tak bych radil mým krajanům, aby třeba peníze měli do německé hospody nešli, tam v tom Castलगarden můžou spát, nebo každý (s) sebou postel veze, můžou si tam vařit, a sou od policie chránění, že tam z těch zlodějů k nim žádněj nesmí, nebo policie tam pořad pozoruje, aby se nic neukradlo... (d. str. 7 - 8)''

Pacltovy rady budoucím vystěhovalcům konkretizuje soukromý deník dalšího předchůdce ranné české emigrace do Ameriky. Byl pořízen tehdeším studentem práv a spolužákem Vojty Náprstka, **Vilémem Pflanzerem**.³⁶³ Pflanzer si za své cesty po USA v letech 1847 - 1848 pečlivě zaznamenával všechny výdaje a přesuny na cestě z Prahy do Brém, cenu lodních lístků a průběh plavby přes Atlantik i své nepříliš úspěšné podnikání v USA, kde sice nedorazil až do Texasu, ale pobýval několik měsíců v New Orleans, obvyklé zastávce před cestou do Galvestonu. Jeho deník je jedinečnou ukázkou přepravních podmínek na počátku prvních vystěhovaleckých vln:

„3. srpna 1847 ve 4 hod. ráno samojediný s Bohemií (z Prahy) do Teplíc jsem odjel, za 3. zl. 36 kr. stř. - Jmění mé bylo 10 louisdorů po 20 franků, čili 8 zl. 10 kr. stř a 81 zl. stř. v banknotech a ve stříbře, dohromady 162 zlatý. V Teplících Geleitschen do Saských Švejcar, do Drážďan, Lipska, Berlína od direktí lázní jsem obdržel.

---

³⁶³ Vilém Pflanzer (1825? – po roce 1890?) pocházel z rodiny sládka v Horažďovicích, odkud v roce 1840 odešel na studia filosofie do Prahy. Zde působil ve vlastenecké společnosti a stal se přítelem Vojty Náprstka, s nímž pořádal v letech 1843 – 45 české plesy, určené poněmčeným měšťanským vrstvám. V roce 1845 Pflanzer odešel na studium práv do Vídně kam se o rok později přistěhoval i Náprstek a oba zde spolu pokračovali ve spolkové činnosti. Po absolvování právnického studia se mladý Pflanzer bez dlouhého rozmýšlení i bez vědomí rodičů vydal s malými prostředky do Ameriky. Deník Viléma Pflanzera je uložen v knihovně Náprstkova muzea v Praze, fond: Archiv - Cestovatelé - různí, kn. př. 3/70 a pod stejným inv. číslem se nachází i jeho stručný životopis: K.V.V. *Před Náprstkem do Ameriky*. Edici deníku a životopisné údaje vydal ŠOLLE, Zdeněk: *Deník Viléma Pflanzera*. Studie o rukopisech roč. 20 (1981), str. 119 - 159. Využívá jej i POLIŠENSKÝ, Josef: *Obecné dějiny ...*, Ibid, s. 19 - 22.

4. srpna ráno všechny rakouské banknoty a stříbro za prejské tolary po 3 zl. 36 kr. stř. jsem vyměnil pak s dostavníkem za 36 kr. stř. z Teplíc do Ausiku (Ústí n. L.) jsem odjel, na cestě viděl (deník s. 1) v Ausiku s Janem a Františkem Muchou a s Hladíkem jsem se sešel, a s Germanií za 1 ½ pruského tolaru do Drážďan jsem se nimi odebral, kam jsme k večeru přišli.

5. srpna. V 6 hodin ráno z Drážďan za 1 ½ prejského tolaru železnou dráhou do Lipska jsem se odebral; rakouský konsul vidíroval pas do Bremy, do Hamburka a do Berlína a v ¾ na 11 ráno z Lipska za 3 tolary 5 grošů do Hanovru přes Halle, Děvín (Magdeburg) a Brunšvik s železnou dráhou jsem odjel. V Brunšvikou obdivoval jsem překrásný drážní dvůr (nádraží). Z Hanovru jsem vyjel v 11 navečer za 2 tolary 6 dobrých grošů po omnibusu.

6. srpna ráno Limburg, líbezně staveny a Hannovranské roviny se nám ukázaly; večír v Bremi jsme přišli; v Hostinci u zlatého slona v Osterstrasse obdrželi jsme všickni 4 dohromady za 16 dob(rých) grošů byt a za 10 dob(rých) grošů snídání a večeri, na každý den. (d. str. 2)

změnili jsme naši cestu do Baltimore skrze lepší přijetí (d. str. 3) do Pittsburgu; plat jest do Baltimore vo 1/5 loisduru menší; tehdy jsem na závdavek doplatil 6 2/5 louisdoru.

13. srpna koupili jsme za 2 pr. tolary pro všickni 4 plechové nářadí k jídlu, k pití etc., pak kistnu se zámekem za 16 dob. grošů, 15 ¼ lotu cukru za 1 zlatý tolar a 46 grotů a za 14 grotů ocet; pak dva štrosloky pro všickni po 20 dob. gr., pak jsem psal bratrovi Janovi domů.

14. srpna zaplatili jsme šenkýře, který nás náramným hlukem a krobiánstvím ošálil, počítajíc 10 dob. rg. za zdravu za jednoho místo za všickni čtyři denně. - vyměnil jsem sobě ještě něco pruských peněz a večír v 8 hodin jsem s lodí z Bremi vyjel, majíc 8 louisdorů, 1 pětifrank, 1 půldolar a něco grotů. Na lodi jsme jako slanečkové složení byli. - K posledu dostal jsem jakousi antipathii proti Bremě, protože jsem viděl, jak jsou vystěhovanci dřeni.

15. srpna. Jeli jsme až do 12, pak jsme museli skrze morskou fluth (příliv) až do 5 hodin státi. - Večír v 8 hod. přijeli jsme do přístavu Brementhaven, kde jsme na říční lodi přes noc zůstali. Wesera zde již měla slanou vodu, široká byla hnedle k nepřehlédnutí; přístav, vyhlíživ jako průplav, byl plný lodí a práporců. (d. str. 4.)

16. srpna Ráno z říční lodě do mořské přeložené byly naše věci. Loď ta jménem Albert s 3 masty (stěžni) a dvojnásobným bedeckem, (palubou) pro 200 pasagerů bylať připravena, však je nás jen asi 185. Světlo nejde žádné ze strany; nejsou žádná okna; jen díry zhora; loď ale tuze krásná jest, má 300 loktů (a jest fregata). V ¼ na 2 odpůldne stál jsem posledně na evropské pevnině, 5 minut po 2. vyjeli jsme z brány přístavu a 8 minut po ½ třetí z předsíně přístavu. Jeli jsme kus cesty, pak jsme zůstali státi před kotvicí, až do druhého dne do rána.

17., 18. a 19. srpna byli jsme v Severním moři. Vítr byl nám dobrý; mořská nemoc málo se mne dotekla; matroská práce, zpěv hudba, tanec nás obveselil. 19. navečer ukázaly se nám svítivé věže (majáky) Anglicka a moře bylo plno lodí.

23. srpna ráno přivítal mne oceán jak jsem z podstřeší vylez, vlnou přehozenou; vlny byly jako hory, loď mnoho sáhů sem tam házená byla; pěna moře v noci osvítila celé moře.

7. a 8. září na nejjihnějších písčnatých stolic jsme byli; nebyly ale k uzření, poněvadž mnoho sáhů pod vodou jsou. Pořád šťastně jsme očekávali. Vítr ukrutný se strh, plachty lodí byly rebované, vlny tloukly již přes bord (paluba), všelijaké city v srdci se zjevovaly; však bouře více v jihu zuřila a nás již mnoho nedošáhla; vítr však silný zůstal až do 16. (září) nám protivný, totiž ze západu. Ty dni nemalý kus cesty jsme uložili, pak zas vítr dobrý přišel.

18. (září) již každý si mohl vzít vody co chtěl.

19. (září) ráno jsme spatřili zem, dohonili jsme loď Jana, která 14 dni před námi Bremu opustila a dostali jsme loce (lodivod), který na krásné

amerikán (d. str. 6) ské loďce k nám přijel; loďka ta se mně velmi líbila; byla taková, jako jsem vidíval v Robinsonovi; mouřenínů několik bylo plavcem; barva vody se zase měnila, z tmavé modrosti do travozelenosti. Pak jsme ze začátku s špatným větrem, později s lepším skrze loď plný zátok čespický (zátoka Chesapeake) jeli, až jsme

23. září ve čtvrtek navečer do přístavu baltimorského přijeli (lékařský pozorování) a na zem pevnou (s) radostným srdcem, po šťastné plavbě vstoupili. Když jsme se na pevné zemi najedli a napili, na loď jsme se vrátili a poslední noc na ní jsme ztrávili. Těšil jsem se na druhý den, kde jsem chtěl domů psát, sklo u hodinek si nechal dát, k německé společnosti jít a šaty sobě vyčistit; ale v noci strhla se velká prška, která

24. září mnoho běhání skrze naši pakaž (zavazadla) působila a zanepřažení a dalejší cestou předsevzetí mé mně vyplnit nenechalo; nic než dalejší cestu jsem obstaral a mých 8 louisdorů jsem vyměnil po \$ 3, 90. Za cestu do Columbie jsem zaplatil \$ 6, 75.

25. (září) já v společnosti Daegera a Glücksteina Baltimore jsem při ustalé pršce opustil a až do Columbie po železné dráze jsem přišel ... (d. str. 7) ....

18. (prosince) sme přijeli do světoznámého města New Orleansu s jeho tisíci loďmi, s jeho létem v zimě, s jeho anglickými, francouzskými, španělskými a německými obyvateli a hry. Ještě ten samý den (d. str. 21) šel jsem k německé společnosti žádajíc nějakou službu; řečeno mně bylo, bych každý den se přišel ptát, teď že nic není.

19. (prosince) Podíval jsem se na španělské tuze známé býkův štvání, které 50 centů stálo; a o práci jsem se staral. ...“

Pflanzer měl v New Orleans stejně špatné zkušenosti s německými zprostředkovatelskými kanceláři jako Paclt v New Yorku; při hledání zaměstnání se ucházel o různé druhy podřadných zaměstnání a dokonce uvažoval o práci honáka dobytka v Mexiku. V deníku se pokoušel i o všeobecnější úvahy, ve kterých odsoudil nejen zdejší otroctví, ale i místní Indiány:

„...14. ledna 1848: Z *Intelligenzoffice* (informační kancelář) Cabusa jsem měl dostat plac jako prodavač, tehdy 2 \$ dát jsem musel, které jsem si za prsten vypůjčil.

15. (ledna): *Byl bych se stal týmstrem (honák potahu), (d. str. 26) kdybych místo nebyl obdržel; šel jsem se tedy na to optat; však týmstry žádné nebrali více do Mexika.*

16. (ledna) jsem se ale od kapitána dozvěděl, že budoucí týden zas k týmstrům bráti budou. Jako váha duch můj sem tam se házel; na jedné straně seznání Mexika a za 6 měsíců 171 dolarů, na druhé straně starost o své zdraví a očekávání psaní z Evropy do Nového Orleansu. - Večír předsevzetí stran rulety jsem změnil, zas jsem hrál a vyhrál ½ \$; neb předsevzetí jest jako zákon, který se, když se okoličnosti změní, změnit musí.

19. (ledna) dopoledne spisoval jsem všelijaké plány a chtěl jsem je poslat domů, k. p. kávový stan na trhu v Cincinnati, pozvání Strausovo do Mexika, týmstrovství, sladovnictví etc. - K polodni jsem týmstrovství s jeho 171 \$ zavrhl, stran zdraví a psaní z domova, o kterém jsem si myslel, že by peněz v něm mohly býti, které by se ztratit mohly. - Práci každou pracovat jsem si předsevzal. Tehdy, jak jsem po obědě slyšel, že lidi k skádání zboží z lodi zapotřebí jsou, hned jsem se převlík a k lodi jsem běžel; však práce již byla zadaná. (d. s. 27) ...

Není nad špinavějšího pokolení na světě nad Indiány jižních soustátí; jako zem, tak oni; bahno a hnijící voda působí zdejší krajinu, špína, chudost a vši ozdobou zdejších Indiánů. Jsou chudobného zrůstu, (d. str.35) větším dílem suchý jak louč a prostředně velký. Vlasy černé a vlašínama rozkáraný mají; muži nosí někdy velký cop na prostřed svrchní hlavy. Hlavu ostatně nepřikrývají ničím, leda někdy jí zachuchlejí do špinavé vlněné deky, která často jediný jejich oděv bývá. Někdy mají fantastickou halenu a všelijaký starý oděv od bílých, který větším dílem fantasticky zhyzdí. Od stehna až dolů bývají nahý, nevisí-li deka někdy až na kolena. Od koutku huby k uším bývají modře tetovováni. Ostatně

chod pyšný bývá, netrápí-li je hlad, neb nějaká velká žádost po věcích, které v městě vidějí. Tak přicházejí sem každodenně na trh s košíčkami, bylinami, kořínky a někdy, ale málokdy, se zvěřinou. Nevolně se stane, když tento národ spatřím, který sta let zde žil a kde žil, stopu vzdělanosti, ano ani stopu pobytí zde nezanechal. Sláva Ti Evropčane, Asiate! Skorobych na myšlenku přišel, že jen ty (jsi) člověka jmena hoden! ... (d. str. 36)

V tomto okršku též hlavní sídlo škaredého otroctví se vynachází; neb leckterý osadník více než 3000 otroků čítá, které jak pracující hovado potřebuje. Vždy 3 neb 4 zůstávají v malé chaloupce, kterých na každé plantáži viděti můžeš ve velkém počtu. Vždy nad jakýmsi počtem otroků jest 1 honec, taky otrok, který druhý (k) práci honit musí; a když práce dobře nevypadla, on je první, který bití dostane. Stranu bití jsou všude k tomu schválně dělaný žebříky, na který ho přišněrujou, aby dobře držel. K dohlížení jezdějí sem tam dohlídačové, které bílí jsou, na koni, vždy několik pistol při sobě mající. Otrok vždy ve strachu žít musí, a žádný život tak nerad ztratí, jak otrok. Strava jejich jest velmi špatná. Dostanou smradatý špek a hrubý chléb, neb kaši z turecký pšenici. Ouhrnkem cenu mají po 600 \$, ostatně, jak si myslit můžeš, rozdíl ceny jak u koní, tím větší u otroků jest; tak že nalezneš od nuly až do 2000 \$ a ještě víc. (d. str. 37)

Po roční neblahé zkušenosti zamířil Pflanzeer opět domů, při své zpáteční cestě si poznamenal několik informací o finanční náročnosti jednotlivých typů přepravy:

„... Do Evropy měl jsem 3 střídy lodí: parolodě: spěšné (pro cestující) a trochu drahé; packet-lodě: prostředně spěšné, pevné a lacnější; obyčejné lodě, ne tak dobré, ale nejlacnější. Já volil packet-loď v steeragu (zád' lodi, nejlacnější lístky) za 20 \$ bez stravy. Strava přes 15\$ mě stála. Loď ta: New York, nejkrásnější ze všech zrovna k vodjetí do Evropy, ukрутně velká a pevná a k vojně potřebná, pasagerů v steeragu 42, v cabine 12 po 100 \$...“ (d. str. 49)

Po svém návratu Pflanzler svou budoucnost spíše než s iluzorním bohatstvím v Americe spojil s loajální státní službou v rakouské státní byrokracii.³⁶⁴

Reálné zprávy o texaském prostředí se čtenářům českého tisku dostaly až v době, kdy se již první vlny vystěhovalců setkávaly s její obtížnou realitou. Zaslíbeným zpravodajem o zdejší situaci se mohl stát botanik a kustod Národního muzea, liberecký rodák **August Karl Josef Corda**,³⁶⁵

---

³⁶⁴ Díky bratrově finanční pomoci se mohl z Ameriky vrátit do Prahy, kde pokračoval v právnických studiích a poté nastoupil kariéru u vojenského soudu. V 50. letech se přestěhoval do Vídně, kde se oženil, přiklonil se k rakouské státní ideologii a v roce 1890 se stal nejvyšším rakouským vojenským soudcem. K. V. V., *Před Náprstkem ...*, Ibid, s. 154.

³⁶⁵ August Joseph Carl Corda (1809 - 1849) pocházel z liberecké rodiny zámožného obchodníka se sukrem. Oba jeho rodiče ovšem brzy zemřeli a poté byl vychováván babičkou. Po její smrti od 12 let strýcem Vojtěchem Danielem Cordou z Prahy. Přestože jeho vzdělání nebylo příliš ucelené, věnoval se od 16 let intenzivně přírodovědě a navštěvoval i přednášky organizované českým muzeem a pražskou polytechnikou. Ačkoliv byl autodidakt, věnoval se podrobně kapradinám, řasám, houbám a jatrovkám a již od 20. let úspěšně publikoval své práce v českých a německých časopisech i odborných publikacích, přičemž se seznámil i s Alexandrem von Humboldtem. Vedle botanických studií, pracoval z existenčních důvodů jako lékárník a absolvoval chirurgický kurz na UK. Ve funkci pomocného lékaře pomáhal při boji s epidemií cholery v roce 1832 a poté se vydal na studijní cestu po Německu, kde se marně snažil získat stálé místo. Při sjezdu německých přírodovědců a lékařů ve Vratislavi však byl Humboldtem seznámen s Kašparem hr. Štenberkem, díky jehož přimluvě získal od roku 1835 místo kustoda zoologických sbírek Vlasteneckého muzea. Poté se věnoval obsáhlým výzkumům v mykologii a botanice a paleobotanice, ale například i roku 1840 analyzoval inkoust Rukopisu Zelenohorského a potvrdil jeho pravost období. Roku 1841 byl vybrán knížetem Metternichem za člena výpravy dánské lodi „*König von Dänemark*“ kolem světa. Výprava se však neuskutečnila. Na přelomu let 1842 – 3 byl při večírcích pořádaných hrabětem Thunem pořízen jeho jediný portrét, karikaturistou Engelbertem Seibertzem. Vedle studiu hub se od 40. let intenzivně věnoval výzkumu fosilních rostlin i trilobitů a účastnil se stěhování muzejních sbírek do Nostického paláce na Příkopy. Vedle řady čestných titulů získal roku 1848 i funkci náhradníka do českého zemského sněmu a 6. října 1848 se vydal na cestu do Texasu.

CORDOVA pozůstalost se nachází v archivu Národního muzea, Fond: *Corda, August Josef*. Zpracovala Alena Šubrtová, 1967. Podrobnosti též viz. VOLF, Miloš Bohuslav: *Literární a obrazová pozůstalost A. J. C. Cordy*. Časopis Národního muzea, roč. 112 (1938), řada přírodovědná, str. 201 – 214. Zásadní biografie otiskl WEITENWEBER, Wilhelm Rudolph: *Denkschrift über August Joseph Corda's Leben und literarisches Wirken*, Abhandlungen der königlichen Böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, 1851 - 1852, 5. Folge, 7. Bd., Prag 1852, str. 57 – 94 a ZOBEL, Johannes Baptista: *August Joseph Carl Corda, sein Leben und sein Wirken (Eine biographische Federzeichnung)*, In: *Corda, Icones fungorum hucusque cognitorum, tomus VI (ultimus)*, Prag 1854, s. 9 - 18. V českém jazyce WEITENWEBER, Vilém Rudolf: *August Josef Corda. Nástiny životů českých přírodoskumců*. Živa, roč. 2 (1854), č. 6, str. 175 – 178. Nejnověji zpracoval jeho osudy i bibliografii OBRHEL, Jiří: *August Carl Joseph Corda*. Časopis Národního muzea - řada přírodovědná, roč. 157 (1988), s. 145 - 155. a jako cestovatele jej uvádí i práce MARTÍNEK Jiří – MARTÍNEK, Miloslav: *Kdo byl kdo, Naši cestovatelé a geografové*. Libri, Praha 1998, str. 79. O Jeho práci kustoda zoologických sbírek v Národním muzeu viz. ŠTĚPÁNEK, Otakar: *Stopadesát let zoologie Národního muzea v Praze (1818 - 1968)*, ČNM, oddíl přírodovědný, roč. 138 – 139 (1975), č. 1 – 4, str. 23 – 31 a ANDĚL, Rudolf: *August Josef Corda* ČNM – oddíl přírodovědný, roč. 145 (1976), č. 3, str. 127 – 137; korespondence s Alexandrem von Humbldtem viz. MALÝ, Zdeněk: *Alexander von Humboldt a*

jenž byl roku 1848 vyslán na náklady knížete Františka Colloredo-Mansfelda do Texasu na roční vědeckou výpravu, mapující hospodářské a přírodní zdroje oblasti. Ferdinand Prantl³⁶⁶ upozornil jako jeden z prvních badatelů na širší pozadí jeho výpravy, které mělo sloužit k průzkumu texaského území pro možnosti zdejšího ekonomického zakotvení českou šlechtou, jež ztratila značné množství vlivu v událostech revolučního roku 1848. Tímto způsobem se Corda stal účastníkem velké zahraniční cesty, o níž dříve usiloval jen marně. V muzeu dostal roční dovolenou a 6. října 1848 odjel z Prahy ve funkci vědeckého experta a lékaře spolu s Josefem Stürmerem, hospodářským správcem hraběte Colloredo Mansfelda. Po cestě přes Drážďany do Brém, vypluli 24.10 do New Orleans lodí „*Louisiana*“, na níž Corda působil ve funkci lodního lékaře. V New Orleans se vylodili 13. prosince a po průzkumu pobřeží Louisiany odcestovali na texaské území, kde Corda cestoval často odděleně od Stürmera. Po ukončení výpravy se oba vydali 28. srpna 1849 lodí „*Victoria*“ z New Orleansu do Brém. Oba bohužel při své zpáteční cestě zahynuli, pravděpodobně 16. září 1849 za velké bouře v Karibiku. Cordovy poznatky tak mohly být veřejnosti publikovány pouze podle dopisů zaslanych pražským přátelům a části sbírek zaslanych před odjezdem. Nejrozšířenějšími se staly dopisy zaslane Friedrichu Tempskému z 12. dubna a 19. srpna 1849, které otiskl Vilém R. Weitenweber roku 1852 v muzejních „*Abhandlungen ...*“³⁶⁷ Corda v nich osvědčil postřeh dobrého pozorovatele, který si všimá hospodářských poměrů, Indiánů i krajiny a vše doplňuje profesními botanickými a geologickými poznámkami:

„...Konečně jsem spatřil malé části pevniny a chci Vám dnes podati v delším dopise líčení viděného i své zkušenosti, pokud rozum a pero

---

české muzeum. *Humboldtovy listy Kašparu Štenberkovi a Augustu Cordovi, 1836 – 1839*. ČNM – oddíl přírodovědný, roč. 143 (1974), č. 3/4, str. 84 – 94.

³⁶⁶ PRANTL, Ferdinand: *Pamětní výstavka A. J. C. Cordy: Pamětní výstavka A. J. C. Cordy*. ČNM – oddíl přírodovědný, roč. 129 (1960), č. 1, str. 19 – 20.

připouštějí a pokud moje zkušenosti sahají. Svou první exkursi jsem vykonal do Houstonu. Opustili jsme Galveston odpoledne ve tři hodiny parním člunem „Billow,” jednou z oněch pohodlných „skříní,” jak je zná jen Amerika, se strojem tak špatným, jak jest jen v Americe možné. Když jsme přepluli v přesně vybojkovaných, hadovitých liniích od jyv. k ssz. Galvestonský záliv, dospěli jsme do ústí Buffalo-Bayou pod Lynchburgem a spatřili slavné bojiště St. Jacinto, na kterém si Texas vybojoval svobodu a kde zůstalo více mrtvých, než do bitvy táhlo, ačkoliv Texasští ztratili sotva jediného muže! Přebytek se najde v každé americké zprávě o bitvě. Potom jsme minuli Lynchburg a ústí řeky St. Jacinto! Dolní mořské pobřeží tvoří poněkud kopcovitá rovina s lučinami a malými výběžky smíšeného listnatého lesa; zde je bayou ještě široký a tu a tam posázen malými, písčitými ostrůvky...

... Jen zřídka potkáme po straně nějakou farmu a přece již zde je možno poznat národnost majitele, který ji založil. Rodilý Angličan vede i zde svůj komfortní život, jeho dům je velký, o dvou poschodích, s verandou a zahradou, jeho ohrada je velká, stavěná z hustých lehkých latí, okolí domu je čisté. Němec má dobrý hospodářský dům, pěstuje v zahradě též kapustu a zeleninu; jeho ohrada je však již stavěna s oním nestoudným plýtváním dřívím, okolí domu je nečisté, nepořádné, jeho dobytek však ještě dobrý, pole dobře obdělaná. Američan má také dobrý dům, ohradu stejnou, jako Němec, zahrada schází, nepořádek mistrovský a vše vypadá, jako by farmář byl na útěku. Konečně Ir srovnal napříč přes sebe několik klád - mezery mezi nimi jsou okny a komínem takže dávají možnost z lodě pozorovat celý život uvnitř - a zřídil si tu byt s krytinou, které se říká „střecha”. Jeho ohrada kdysi byla nebo měla být, domácí náradí není vidět, zahrada není žádná, skladiště žádné, žádná místnost pro jakýkoliv účel; jeho pole jsou ve stínu polopřipálených stromů, které se ještě pokoušejí vyhnáněti listí, aby tím více poškozovalo osení. A tak zůstávají

---

³⁶⁷ viz. WEITENWEBER, W.R.: *Denkschrift ...*, Ibid., s. 89 - 94, český překlad prvního dopisu poskytl JOHN, Otakar: *K 150. výročí narození A. C. J. Cordy*. Živa, roč. 7 (45), 1959, č. 6, s.

národnosti ve všech pásmech stejné a čím šťastnější je podnebí, čím méně práce vyžadují nejnnutnější potřeby, tím pohodlnější se stávají...

... Břehy jsou z alluvia, tu a tam je pod ním patrné diluvium a na jednom místě útvar, který se dá porovnat s nejvyššími vrstvami opuk Pläner, ale k správnému určení, bohužel, není žádných zkamenělin. Bezprostředně na těchto lavicích, zcela suchých za velmi mělké vody, leží zbytky fossilních savců: Elephans primigenus, Odontorhynchus a zuby Mastodonta, které jsem viděl v Houstonu. Vegetace těchto břehů je vskutku fantasticky bohatá; četné druhy dubů, Myrtaceí, habrů, jilmů s jejich zakrsným vzrůstem, pomíšené jalovcem, cypřišem a taxodiem, bohatě kvetoucí Cornus florida a jiné dřeviny, opletené révou, bignoniemi a smilaxem jako lijanami, tvoří hustou, skoro neproniknutelnou stěnu a vysílají hluboko k vodě své vzdušné kmeny, podobné visacím sloupům. Avšak scházejí tu kapradiny a půdu kryjí řídké trávy a ojedinělé květiny. Stromové větve jsou jako paruky ověšeny španělským mechem (Tillandisia filiformis), který dodává stromům úctyhodné zachmuřené vzezření a celku popelavě šedý odstín. Na vrchní straně převislých větví bují ramaliny a jiné lišejníky a pak malá, jednoduše zpeřená kapradina. Stromy samy jsou nízké a dub i konifery neposkytují tak majestátní pohled, jako naše evropské formy týchž čeledí. Za to magnolie, stojící na náhorní rovině, poskytuje náhradu za nuzné ostatní stromy, jako otec je přečnivajíc. Její nádherné, lesklé, tmavozelené listy a majestátní tvar, buku podobný, ale výši přečnivající, činí z ní aristokrata rostlinného světa a vynahrazuje tak chudobu lesa. Pěstitel ji také pečlivě šetří, překonán jak její majestátní formou, tak skvělostí květů. A tak vynucuje si krása i zde v zemi nejhrubšího materialismu na lakotném, míšeneckém plemeni také úctu a šetrnost a také ohled na udržení stromoví, kdyby lesy této větrné roviny ustoupily nerozumu člověka a nouze ho přinutila sázet nové. Magnolie má zde v Texasu svůj zvláštní geografický okrsek, omezený ve velmi úzkých hranicích, mezi 95. a 97. ° z. d. podle Gr.; avšak i zde vystupuje jen

zřídka jako dominující strom. Objevuje se hlavně v nížině (bottom) - v hustých lesních partiích, které věncí bezprostředně zátoky a řeky, vůbec všechno vodstvo s výjimkou mořských břehů; vyznačují se hustým bohatstvím dřevin, liján a bylin a jejich stromy stojí téměř evropsky hustě, zatím co lesy na okraji prérií mají již americký charakter: jsou světlé, řídké a často s vyšším podrostem. Jinde slouží jako bohaté pastviny, dá se jimi projíždět koňmo i vozem, což bottom připouští jen na ojedinělých, pevně vytýčených stezkách, které částečně zdělili bílí tyrani od svých předchůdců rudokožců. Bottom sám je shromaždištěm jak světa rostlinného, tak živočišného z okolí a tudíž také cílem přírodovědců.

Když jsme minuli Lynchburg (při ústí bayou), Harrisburg a snad ještě jiná taková „velká města“ (ze 3 - 4 domů), nebo nějaké farmy, zúžil se bayou tak, že se parník nemůže otočit, ba ani vyhnout uvolněným kmenům pro pily, nýbrž bezstarostně jede přes ně, nestaraje se o vory, kyl, kolo, kormidlo a celý náklad loď vyplňující - a věru bez hrdinství, ježto je nemožno se utopit, třebaže bayou je i zde nahoře dosti hluboký, aby mohl nésti parníky a 80 - 100 osobami a tisícem, pravím tisícem balíků nelisované bavlny. Tyto bayou vděčí za svůj vznik diluviu a bezprostředně pod ním ležící křídě, uložené ve vodorovných lavicích. Při bližším pozorování jeví se jako veliké dešťové strouhy, a zdá se, že děkují za svůj vznik malým bystřinám a pramenům. Všecky bayou trpí občas velikými záplavami a při zevrubném pozorování břehů a jejich okolí je vidět, že zákruty naplavováním a odplavováním změnily svůj terén a zanechaly po sobě okrouhlé, ploché zátoky, rybníky a jezera. Jejich mělká voda, plná rákosu, je bezpečným útočištěm aligátora, želvy volavek, kachen, ale též hrobem pro velké množství dobytka, který při napájení zapadne do bahna a zde pak vyhladoví. Jsou však také sídlem největší trýzně krajiny, moskytů, kteří způsobují ony hrozné horečky, které obyvatelstvo těchto končin tak rády zachvacují. Bayou zvyšuje neustále své břehy a vysoko na jejich hřbetu stojí tu a tam ojediněle pila nebo lis na bavlnu, jejichž skluzavky vedou k vodě, aby se mohlo nakládat přímo do lodí.

Konečně se blížíme po 12 - 14 hodinové jízdě zařízení podobnému nábreží, z fošen, s dětinskými pokusy o urovnání jeho jílovitého povrchu, když tu zazní zvolání: „Houston“ - a vidím dosti vysoko položenou, širokou ulici z hrazděných a cihlových domů, pro Ameriku pěkného vzezření. Jakmile však do ní vkročím, mění se vlídnost vzezření v nejblátivější a nejšpinavější pocit a moje nepromokavé boty mne mimovolně nutí, zde v tomto „ráji a nejnádhernější krajině na zemi“ pokládat je za pravé anděly starého světa. Celá houstonská rovina je jílovitou uloženinou nejlepší jakosti a používá se jí bezprostředně jako dláždění. Každým obyvatelem i cizincem je v tekutém stavu prohnětena a kdyby houstonští občané poslechli mé rady: „po důkladném prohnětení půdu urovnat a pak spálením města ji vypálit“, dostali by nejnádhernější cihlové dláždění, lepší a krásnější, než na kterékoliv holandské silnici. Houston má asi 300 domů se 3 - 4 tisíci obyvatel, je jako všechna americká města velmi pravidelné, ale nanejvýš nevkusně stavěné, a nese charakter měnivosti a věčného stěhování národů. Jeho zeměpisná poloha je nepříznivá a pro plavbu na Barajosu a s tím spojený rozvoj přístavu v Indian Pointu (Indianola) rozpadne se právě tak rychle, jako vzkvetl; obchodu a výdělku prý velmi ubylo. Vedle Houstonu v bezprostřední blízkosti leží předměstí Fraytown, osada téměř úplně německá, položená těsně u bayou a v nížině. Hezké farmy, stojící pod vysokými magnoliemi a mezi duby, jsou malebně krásné a prozrazují jistou zámožnost. Zde jsem též viděl methodistického kazatele, německého žida, který špatně káže, ale podle znalých svědků je nejvýš dobročinný muž, který se výborně věnuje péči o chudé a nemocné.

Prérie kolem Houstonu je bohatá, velká travnatá niva, avšak s horší pící než na našich evropských lukách, s dobytkem a dosti hojnou zvěří, zatím co „bottom“ hostí veverka a lísky. Kos, drozd, sup hnědý, sokolové a divocí holubi osidlují tuto rovinu a každá tuň je obývána volavkami, kachnami, husami, jespáky, kolihami. Jeden malý skřivan tu zastupuje vrabce a několik málo pěnkav a sýkor pěvce. Později se množí bohatství

opeřenců. Než pro nás jakožto lidi zůstává člověk nejzajímavějším tvorem. Američané početně převažující obyvatelé ráje Nového světa, jsou tu plemenem vysokým, dlouhým, s úzkým hrudníkem; jsou silní, avšak nedobře živení, zřídka tuční a všichni nesou v obličejí výraz trpících špatným trávením, pravděpodobně od věčného žvýkání tabáku, spěšného, špatného jídla, častého pití kořalky vedle nadměrného, zvráceného užívání kalomelu a drastik, např. koloquinty. Jsou činní, klidní a zchytralí, mají povrchní vzdělání a obchodního ducha, který zahanbí i vychytralost nejmazanějšího německého žida. Všichni jsou silní politikové a o své vlasti dobře zpraveni. Všichni horliví vlastenci a v tom se úplně podobají P ... (Prusům?- pozn. aut.), neboť jako u těchto není dokonalejšího národa, vzdělanějšího obyvatelstva a mocnější země nad jejich. Co se týká hrdinných činů a jejich zveličování, jsou zcela P... - Nekradou, nepodvádějí nikdy nízkým evropským způsobem, v tom jim brání jejich dlužnický zákon, jsou však mazaní jako málokdo a přelstí každého. Teprve když Yankee tohle úplně zná, je „smartman” (ostrý chlapík), vážený a ctěný. Avšak bohatství podle evropských pojmů a ocenění existuje v Americe zřídka; vše je zdání a klam, možno-li tak nazvat úmyslné šálení. Velký pozemkový majetek! Chudáku, tvá zem nemá, kdo by ji obdělával a tudíž nemá žádnou cenu. Nemovitosti (budovy, skladiště) stojí od annexe prázdné. Mnoho dobytka! Dobře, ale zkus jej zpeněžit a dostaneš - 2 - 3 dollary za kus a nad to v bankovkách, které v nejbližším místě třeba ještě mají kurs, nebo příslušejí nějaké bance, kde v bankovním zpravodaji musíš nahlédnout, mají-li cenu 50 nebo 60 %. - Samozřejmě všecko jen pro dostatek peněz. Farmář žije velmi pohodlným životem, ale pro boha! jaký to je život! Kukuřičný chléb, hominy, kukuřičná kaše, slanina, vepřové a to je vše, není-li lovcem; a je-li, jak obtížný lov, po celé dny na bříše ležet, aby zastřelil srnčí. Neboť tak velký jako kozel nebo daněk je zdejší jelen (*Cervus virginianus*). Má tisíc kusů hovězího na prérii, ale kde? Třicet až čtyřicet mil daleko mezi jinými stády rozptýleného, a když jeden kus potřebuje, musí jeho kůň pocítit, jak sedlo, uzda a ostruhy chutnají.

Indiáni, pokud ještě okolo Houstonu bydlí, jsou mírné povahy, hezcí lidé, podobní našim Slovákům, dokonce podobně oblečení, ale nejvýš nečistí. Přes to je Indián pilný a vzájemně poctivý, domácí, věrný; získává si živobytí rolnictvím v létě, v zimě lovem a své potřeby nakupuje v městech výměnným obchodem. Tam, kde bílé obyvatelstvo závazky s ním uzavřené dodrželo, nikdy je neporušil. Než u oněch dodržení slova není mravem, ani vůlí.

18. března jsme byli na druhé exkursi. Šli jsme do Cedar-Bayou, abychom navštívili známého anglického kapitána Stepherda a při tom uviděli krajinu. Cedar-Bayou děkuje za svůj vznik stejným silám, jako všechny jiné, ale jeho břehy jsou plošší, je širší, má též délku na 40 - 50 mil proti proudu a je skoro 100, u Stepherdovy farmy ještě 70 yardů široký. Při povrchu je sladká voda, zatím co v hloubce mořská, jak ukazují mořští tvorové. Svě zálivy zanáší ponenáhlu způsobem výše popsáním. Zřídka sestupuje les přímo až na břehy a proto je chobot otevřen větrům a tudíž zdravější než Buffalo-Bayou. Okolní prerie má 15 - 20 stop ornice a je bohatá na trávu, na vyšších místech jemnou. Při pohledu z největší výšiny (Stepherdova farma) poskytuje nádhernou podívanou. Tvoří prý souvislou rovinu o rozsahu 500 anglických mil s mírnými svahy k bayou, obklíčenou a protkanou lesem. Les, smíšený porost, vysílá jen ojedinělé, malé skupiny jako předvoje do roviny a tím vzniká dojem, jakoby celek byl uměle vypěstovaný, vkusný park. V travnaté rovině se nacházejí četné ostrovy květin z bílého indigovníku, verben lilijovitých, promíšené coreopsidami a Syngenesisty, mezi nimiž své téměř zviňají slunečnice. Okraje bayou jsou porostlé rákosím, ovitým svlačci a popínavými rostlinami s nádhernými květy. Výběžky lesa jsou světlé a zdravé; jsou to útulky pro dobytek před slunečním úpalem a severním větrem. Okraj lesa sám jest již pokryt lijanami a vínem, které prý dává dobrý nápoj. Farma sama je obklopena broskvemi a fíkovníky, mezi nimiž stojí ve věčném květu ohromné růže stolisté, promíšené marhaníky. V nich hnízdí zdejší slavík, drozd mnohohlasý (Mockingbird), druh to kukačky (?). Čistotnost majitelova a

jeho smysl pro pořádek zaplašil všechny krajinné útrapy, jako: moskyty, šváby (cockeroches), mouchy, ba dokonce nevyhubitelné blechy a mravence. Také ochočil stáda dobytka, která na pouhé zavolání se poslušně shromáždí. Také zdraví rodiny (čtyřčlenné) je tak uchováno, že za jedenáctiletého pobytu ještě nikdo nestonal ani nezemřel.

Já jsem v Houstonu mnoho sbíral, o tom zase jindy.

Galveston, 12. dubna 1849

Corda.“

Cordův pohled na texaskou společnost, je tedy zbaven optimistického závoje a je zřejmé, že kolonizační plán tohoto území rozhodně nedoporučoval, bohužel zahynul dříve než byl schopen vydat o svém pozorování obsáhlejší svědectví. V českém tisku se v té době objevily i první zprávy vystěhovalců z Texasu, které však oblast neukazovaly v oněch obecně rozšířených představách. Největší pozornosti se zřejmě těšily zprávy rodičů budoucího spisovatele Ignáta Herrmanna, otištěné Jakubem Malým v *Prostonárodním listu* z roku 1851 (zkrácená ukázka):

368

„...Co se týče povětrnosti zdejší, ta jest tak divoká jako příroda, která ani pro oko ani pro tělo žádného občerstvení nepodá. Slunce a vítr oučinkují jedovatě na všechny rostliny, mnohem však více na lidi, jejichžto nezdravá pleť vyzrazuje, že nejsou pro toto podnebí ani stvořeni, ba někteří jsou tak hubeni, že se podobají egyptským mumiím. Kdo se slunci dost nevaruje, onemocní, a mnozí zaplatí to smrtí. Jest mnoho příkladů, že lidé, kteří již více let zde žijí, každoročně svou nemoc sobě odbýti musejí; někdy celé rodiny najednou se rozstonají. Od té doby, co nám Fricinek umřel, žijeme ve strachu, abychom jich ještě více nepochovali. ...

---

³⁶⁸ Dopisy Františka a Kateřiny HERMANNOVÝCH z texaského Catspringu, odeslaných v červenci a srpnu 1851, otiskl J. MALÝ v *Prostonárodním listu*, 1851. Opis se nachází v rukopise KUTNAR, František: *Dopisy českých vystěhovalců z padesátých let 19. století ze zámoří do vlasti*. 1963, uložen v knihovně Náprstkova muzea, Praha, fond: Krajanský archiv, sign. Ar. USA 33/6. Podrobnosti o životě Herrmanových i jejich další korespondenci přinesla ECKERTOVIÁ, Eva: *Kameny na prérii ...*, str.38 – 43, 51 – 60.

Nehostinné oblasti Texasu, který měl obecně teplejší podnebí než bylo v původním domově vystěhovalců, kde se projevovaly velké sezónní teplotní rozdíly, tornáda a jiná nebezpečí, poměrně rychle zdejší vystěhovalce rozčarovaly. Byli nuceni nejen překonat klimatické obtíže, občasně přepady Indiánů a jazykovou bariéru, ale rovněž přejít od obilnářství k jiným druhům zemědělské produkce, zejména k bavlnářství. Část z nich proto na zdejší situaci reagovala přestěhováním do mírnější Iowy, nebo se dokonce vrátila domů.³⁶⁹ Na stránkách českého tisku se v té době rozhořela bitva o vliv na potenciální emigranty. Vedle inzerátů a dopisů různých agentů paroplavebních společností, byly otiskovány i povídky a dopisy proti idealizaci vystěhovalectví.³⁷⁰ Od roku 1852 rakouské státní orgány zakázaly přímou propagaci vystěhovalectví v novinách a vystěhovalectví podrobovala přísnější kontrole. Materiály podporující vystěhovalectví tak byly šířeny ilegálními cestami a tisk se soustředil na otiskování protivystěhovaleckých materiálů. Oficiální Pražské noviny tak v rámci této propagandy využily v polovině roku 1853 i další komentovaný dopis z pozůstalosti Augusta Cordy (kráceno):³⁷¹

„Poslední list Dra. Cordy.

vlastnoruční dopis doktora Cordy, který byl psán v Galvestonu (Soustátí Americké, stát Texas) dne 1. května 1849. Tento list byl poslední, jež do Prahy před svou nešťastnou smrtí odeslal; líčí v něm velmi živě tamní stav věcí, přejeme srdečně aby list tento jmenovitě ti bedlivě přečtli, kdož v Americe jen samé ráje spatřují a pro to jistou výživu, štěstí své

³⁶⁹ KUTNAR, František: *Počátky ...*, Ibid, s. 43.

³⁷⁰ Srovnej například ukázkou propagandistického textu vydaného lodní společností Lloyd: „... Není dnes ve světě civilisované země, kde by půda tak laciná, podnebí tak rozmanité, půda tak dokonale se hodí k pěstování všeho druhu obilí, průmyslových rostlin, ovoce, pěstování rostlin, cukru a tabáku. Texaská jablka jsou lepší než michiganská, Smyrna nerodí lepší fíky; texaské víno vyrovná se languedockému; texaská pšenice je stejně výborná jako světoznámá dakotská a minnesotská. Nerostné bohatství Texasu, skoro dosud nedotknuté, předčí Pennsylvanii ... RAFTERY, John. H.: *Pravda o Texasu*, nákladem severoněmeckého Lloyd v Bremen, tisk E. Beaufort, Praha nedat. cca 1905, str. 11 a obraz reemigranta zbaveného majetku v povídce *Vystěhovalce do Ameriky*, Pražský Posel (II roč. nového běhu, 1852 - 53, str. 4 - 28), která, ... byla napsána na výstrahu všem nadšencům pro vystěhování.“

³⁷¹ ŠESTÁK, Josef V.: *Poslední list Dra. Cordy, V Praze dne 30. srpna*. Pražské noviny, číslo 205, 31. srpna 1853, str. 1.

rodiny a své jmění za nejisté naděje obyčejně ale za nouzi a bídu vyměňují.

... Vnady Ameriky zmizely zcela od té doby, co jsem ji spatřil. Její obchod, její průmysl, její rolnictví - vše je mladé. Rekové svobody Německa krmí se zde chlebem kukuřicovým a stali se krotkými opicemi. Spravedlnost! - zde se vše kupuje a vše prodává a Galveston s 4000 obyvatelů má 120 advokátů, sami to bohatí lidé. . Můžeš sobě pomysliť, jakých výdělků tito lidé mají, a ujišťuji Tě, že z domu holí vyhnaný pes nebo prase zavdati, může příčinu procesu, jehož konce se nedočkáš. – O podnebí, o půdě, teplotě a zvířatech mohu málo říci, poněvadž jsem z toho všeho málo spatřil. Obchod je zde špatnější než v Evropě, neboť je zde velký nedostatek peněz a Američané naši revoluci proklínají, poněvadž jim odejímá peníze, co zatím zdejší Němci plesají a prohlašují, že v Evropě již všecko je oběšeno. Průmysl nachází se ještě v kolébce, vše je bídné a náramně drahé; tak stojí 1 pár bot 10 dolarů (20 zl. stř.), kabát 20 - 30 dolarů a z pěknějšího sukna 40 - 60 dol., a přece přicházejí všichni přistěhovalci, kteří sem zboží přivezou, na mizinu, poněvadž zdejší kupci každého podvedou a napálí, a mimo to zde žádné nádhery nestává. Mýdlo je zde velmi špatné a my jsme jediné snad osoby, které užívají pěknějšího mýdla a prodáváč nám řekl, že se Američané jen hrubým mýdlem myjí. Voňadel není zde zapotřebí, neboť zábavy nejsou v obyčeji, a bály bývají tak zdlouhavé, tak zpitvořené, že bychom ani v Evropě něco takového nedovedli sestavit, a to tím více, poněvadž mužové a ženy od sebe tak jsou odloučeni jako v Turecku a člověk musí být dobře schválen, aby se s ženskými seznámil. Pro nádenníka je Amerika Eldorádem; jemu se platí náramně, musí však býti pilným; alespoň se zde jistě naučí pracovat. Lenoši zde hynou jakož i poctiví lidé. Jen šibalové chrání zákon, i pravím Ti, že jsem takové nestydatosti od soudců nikdo nespatriťil, jako se zde denně stávají. Větší část přistěhovalců chválí zdejší stav ze studu a vábějí takto nemilosrdným způsobem pořáde více a více lidí do bídy a neštěstí. Spočteme-li ty, kteří zde něco sobě dobyli a ty, kteří o všecko přišli -

zdešíme se v skutku výsledku. Raději se tam doma potloukej, nežli abys zde na svobodě hynul.“

Ani tyto negativní zprávy však již vystěhovalectví z českých zemí zabrzdit nemohlo. I přes obtížné podmínky, s nimiž se nově příchozí v Texasu setkali, se řada z nich v oblasti udržela a postupně se k nim přidávali i noví krajané, pocházející zejména z východní Moravy. Po krizovém období za války Severu proti Jihu se zdejší zemědělská komunita postupně rozvíjela, i když ve srovnání se severnějšími městskými průmyslovými centry spíše stagnovala.

Nové oživení českomoravského přistěhovalectví, díky poklesu cen za přepravu i lepší organizovanosti vystěhovalectví, zaznamenal Texas v období od roku 1880 do 1. světové války, kdy se díky reklamě paroplavebních společností a časovému odstupu od zkušeností prvních vystěhovalců stal v myslích vystěhovalců novým rájem.³⁷² V tomto období se na politické výsluní dostali i někteří představitelé zdejších českých vystěhovalců, například Augustin Haidušek,³⁷³ nebo jejich potomků, jako Anton Francis Dignovity.³⁷⁴ Noví přistěhovalci sice byli konfrontováni se stejně obtížnou realitou jako jejich předchůdci, přicházeli však do míst, kde původní farmářské osídlení postupně ustupovalo průmyslovému rozvoji, do oblasti už ryze severoamerické, kde chápání hraničního prostoru s Mexikem již bylo výrazně odlišné než před půlstoletím.

---

³⁷² podle Šatavy bylo v roce 1910 v Texasu cca 50 - 60 000 osob českomoravského původu. ŠATAVA, Leoš: *Vystěhovalectví do USA*, In: *Češi v cizině*, IX, AVČR, Praha 1996, str.163. Podrobnosti o hlavní vlně přistěhovalců v Texasu ve 2. polovině 19. století viz.: ECKERTOVIÁ, E: *Kameny na prérii...*, str. 94 – 173.

³⁷³ viz. HANNAH, Kathryn - ŠEFČÍK, Erich: *Texasan Augustin Haidušek (1845 - 1929) - rodák z Mniší*. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 44, 1989, str. 38 – 41.

³⁷⁴ viz. HUDSON, E. - MARESH, H. R.: *Czech Pioneers...* Ibid., str. 48; ČAPEK, T: *Památky ...*, Ibid.

Kapitola sedmá: OHLASY

7. Severoamerický expanzionismus na stránkách českého tisku doby předbřeznové

Období Metternichovského absolutismu, dnes řadíme ke zdánlivě uzavřeným a dostatečně prozkoumaným kapitolám našich národních dějin. Časový úsek mezi Vídeňským kongresem a událostmi revolučního roku 1848, tak obecně nazýváme jako jednolitý dějinný celek ovládaný reakcí, absolutismem a cenzurou, ve kterém se i přes tyto překážky v rámci Rakouské monarchie postupně rozvíjelo české národní obrození a uplatňovaly se i první myšlenky liberalismu.

Většina tradičních prací historických³⁷⁵ i literárněvědných³⁷⁶ se soustřeďuje na periodizaci jednotlivých fází národního obrození, popisy rozvoje literárních skupin či na biografický výčet osobností vědeckého, národního a literárního života, nejnověji se zaměřuje také na postižení sociálních a národnostních otázek.³⁷⁷ V pozadí tohoto zápasu o jazykový program národního obrození nadále zůstává otázka kvality a kvantity informovanosti českého etnika o soudobých zahraničních událostech, či o jeho mezinárodních kontaktech, v době bezprostředně předcházející prvním vlnám české emigrace. V období, na jehož počátku čeština nepatřila mezi úřední jazyky Rakouské monarchie a vedle několika desítek intelektuálů byla užívána pouze nižšími a středními vrstvami převážně venkovské společnosti. Po roce 1816 sice byla čeština zavedena jako fakultativní předmět na gymnáziích, pro potřebu komunikace úředníků a teologů s nižšími vrstvami, avšak její plné společenské uplatnění, včetně oblasti novinářství, nastoupilo až na přelomu 20. a 30. let 19. století.

---

³⁷⁵ Například tradiční práce: KOČÍ, Josef: *České národní obrození*. Svoboda, Praha 1978.

³⁷⁶ Nadále zůstávají platné práce VODIČKA, Felix: *Dějiny české literatury II. Literatura národního obrození*, ČSAV, Praha 1960; NOVÁK, Arne - NOVÁK, Jan V.: *Přehledné dějiny literatury české*, R. Promberger, Olomouc 1936-9, reprint Atlantis, Brno 1995; JAKUBEC, Jan: *Dějiny literatury české II. Od osvícenství po družinu máje*. Jan Laichter, Praha 1934.

³⁷⁷ K novějším studiím v těchto oblastech patří např. KOŘALKA, Jiří: *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815 – 1914*. Argo, Praha 1996; HROCH, Miroslav: *Na prahu národní existence*. Mladá Fronta, Praha 1999, LNĚNIČKOVÁ, Jitka: *České země v době předbřeznové*. Libri, Praha 1999.

Dosavadní zájem badatelů sledujících vztah českého etnika k jiným národům byl zaostřen zejména na vztah k sousedům, Němcům a Slovanům (zejména Polákům, Rusům a Slovákům), méně už pak byl sledován vztah či sympatie k národům vzdálenějším. Obecně lze konstatovat, že největší pozornost zaujímaly události ve světových mocnostech, jakými byla Velká Británie a Francie (méně bylo zastoupeno Španělsko, Itálie a Portugalsko), přičemž trvale získávaly pozornost světové válečné události, dopravní nehody na moři i železnici a přírodní katastrofy, jakými byly bouře, zemětřesení či rozsáhlé požáry. Značné sympatie si v tomto období získaly utlačované skupiny obyvatelstva, jako například Irové v národnostním zápase s Angličany, či národy v područí Osmanské říše. Pomineme-li rozsáhlé zpravodajství z Evropy, byla pozornost čtenářů většiny dobových tiskovin upřena zejména na americký kontinent, převážně na Spojené státy americké, Brazílii a Mexiko.³⁷⁸

Příklad vztahu tzv. *anglos a hispanos* v období od počátku mexické nezávislosti až do mexicko-americké války let 1846 – 48 na odraze dobové české publicistiky můžeme využít jako model odlišného vnímání reality tehdejšího absolutismu. Obecné představě prostředí konzervativního Metternichovského absolutismu by měl odpovídat cenzurovaný pohled periodik, představující kupříkladu tehdejší „*Spojené Obce severní Ameriky*“ jako místo revolučního nebezpečí republikánských myšlenek, případně by měl být prudce odsuzován jejich expanzionismus, probíhající zvýšenou měrou právě ve sledovaném období 1. poloviny 19. století. Dobové zobrazení dané reality však bylo mnohem pestřejší.

Dosavadní konzervativní model se dlouho opíral o hodnocení Josefa Polišenského, sledujícího danou problematiku v dnes již poněkud překonaných *Dějínách Latinské Ameriky*, v nichž konstatoval: „*Mexiko a Texas zaměstnávaly české spisovatele a čtenáře od třicátých let. Války o*

---

³⁷⁸ Zajímavý pohled na české ohlasy zahraničních událostí představují práce PFAFF, Ivan: *Česká příslušnost k Západu v letech 1815*. Doplněk, Brno 1996 a MACURA, Vladimír: *Český sen*, NLN, Praha 1998.

*Texas se na americké straně účastnil světoběžník Čeněk Paclt, ale jinak byly sympatie na straně Mexičanů, jak ukazuje studie J. Benoniho, otištěná roku 1847 v časopise Poutník, a diskuse, která se rozvinula v letech 1847 – 1848 na stránkách pražských novin. Expanzionismus Spojených států v ní byl jednoznačně odmítnut – a byl spolu se zacházením s Indiány a černými otroky považován za důvod, proč USA nemohou být vzorem pro federalizaci Rakouska.“*³⁷⁹ Toto tvrzení bohužel nebylo autorem dále rozvinuto či přepracováno ani v jeho novější publikaci *Češi a Amerika*.³⁸⁰ Český soucit se smutným osudem otroků a Indiánů je vskutku nosným tématem všech periodik sledovaného období, jak již upozornil například Oldřich Kašpar,³⁸¹ otázkou však zůstává postoj českého prostředí ke zmiňovanému vztahu USA a Mexika. Dnes již pouze můžeme spekulovat o okolnostech, do jaké míry zasáhla do textu *Dějiny Latinské Ameriky* cenzura 20. století, avšak při nahlédnutí do stránek dobového tisku sledovaného období získáváme o mexicko-americkém konfliktu výrazně pestřejší obraz, na nějž poprvé upozornil až Ivan Pffaf.³⁸²

Rychlost tehdejších novinových zpráv z Ameriky byla ovlivněna dobou jejich lodního převozu přes oceán a dále pak i tím, kde byly otištěny jako první. Zpráva zasláná ze severoamerických přístavních měst, například z Bostonu, Baltimore či New Yorku byla na konci sledovaného období otištěna zpravidla s měsíčním zpožděním, pocházela-li však z vnitrozemí kontinentu nebo například z mexického Veracruzu bylo zpoždění navýšeno o další dva až čtyři týdny. Kvalita informací v českém jazyce závisela na jejich originálních zdrojích, představovaných zvláště

---

³⁷⁹ POLIŠENSKÝ, Josef a kol: *Dějiny Latinské Ameriky*, Svoboda, Praha 1979, str.749.

³⁸⁰ POLIŠENSKÝ, Josef - NESVADBÍK, L: *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II. Češi a Amerika*. Karolinum, Praha 1996. O předběznové publicistice stručně pojednávají na stranách 19 – 22. Podrobněji se Polišenský daným tématem zabývá ve studii: *America and the Beginnings of Modern Czech Political Thought*, IN: BROCK, Peter – SKLLING, H Gordon (ed.): *The Czech Renaissance of the Nineteenth Century*. Uni. of Toronto Press, Toronto and Buffalo 1970, str. 215 - 223.

³⁸¹ KAŠPAR, Oldřich: *Nový svět v české a evropské literatuře 16. – 19. století*. UK, Karolinum, Praha 1988, str. 93 – 95.

³⁸² PFAFF, Ivan: *Česká příslušnost k Západu v letech 1815*.Doplněk, Brno 1996

německými, francouzskými či anglickými deníky, čemuž odpovídala i změněná transkripce některých zeměpisných pojmů.³⁸³ Zůstává však otázkou, jak široké spektrum řady citovaných zahraničních periodik se dostalo českým redaktorům opravdu do rukou a do jaké míry se jednalo pouze o krácené překlady z němčiny. Obecně lze říci, že české texty vycházely o několik dní později a až na výjimky byly výrazně kratší než jejich originální předlohy či texty určené vyšším vrstvám městské společnosti, jež v tomto období komunikovaly v němčině. Ty využívaly mnohem podrobnější tiskoviny, vycházející nejen v Praze (*Prager Zeitung, Bohemia*) či ve Vídni, ale i v oblastech německé Říše, která nabízela v průběhu první poloviny 19. století o něco liberálnější pohled. Bibliografie novinových a časopiseckých titulů daného období od Miroslava Laiskeho³⁸⁴ nám však naznačuje, že na kompletní zpracování obou jazykových variet dobového tisku budeme muset v současných podmínkách rezignovat. Tato část mé práce se pokouší postihnout kvalitu informací o Mexiku a Spojených státech v českého tisku sledovaného období a mnohem bohatší kvalitu německého tisku v českých zemích pouze naznačuje.³⁸⁵

---

³⁸³ Například mezi léty 1846 – 47 Pražské noviny citují tyto zdroje: ministerský časopis *Conservateur*, anglické nowiny *Daily News*, Dublinské časopisy, šp. *Eco del Commercio*, *Gazetta di Firenze*, *Gazeta Lwowska*, angl. nowiny *Globe*, angl. psané nowiny vycházející v Honolulu - Oahu (1846, č. 8, s. 31), Hannoverské nowiny *Handelsblatt*, *Noviny z Královce w Prusích*, *Karlsruher Zeitung*, nowiny *Morning Chronicle*, angl. *Morning Post*, *National*, časopis *Ost und West*, Prešpurský časopis *Panonia*, nowiny *Presse*, *Quarterly Review*, angl. nowiny „*Standard*“, Štúrovský časopis, *Times*, *Fr. Union monarchique*, Vídeňské nowiny.

³⁸⁴ Bibliografie novin a časopisů tohoto období viz.: LAISKE, Miroslav: *Časopisectví v Čechách 1650 – 1847*. Státní knihovna ČSR, Národní knihovna, Praha 1959; ROUBÍK, František: *Časopisectvo v Čechách v letech 1848 – 1862*. Vydavatelství Ducha novin, Praha 1930. Bibliografii tisku na našem území mezi léty 1820 – 1848 viz. příloha č. 12.

³⁸⁵ Příkladem může být podoba zprávy o obsahu americké karikatury, jak ji otiskly 6. března 1846 *Prager Zeitung*, číslo 38, 6. března 1846, str. 567; a v podobě, jak ji publikovaly Pražské noviny, číslo 20, 8. března 1846, str. 83.

Herrn Guizot's bei Gelegenheit der Besprechung der Verhältnisse Frankreichs zu Tejas, den Vereinigten Staaten und England in der Deputirtenkammer aufgestellte Theorie des politischen Gleichgewichts in Amerika hat eine schönede Illustration in Neuyorker Weekly Herald hervorgerufen. Einer der schlankesten Yankees mit einer im Gleichgewicht befindlichen Wage bildet das Mittelstück; er hält mit ausgestreckter Linken den neben ihm dorfertig stehenden feisten John Bull an einem Horne, wobei es ungewiß gelassen ist, ob er sich auf ihn stützt oder ihm die Direction gegen den auf der andern Seite mit dreifarbigem Fähnlein abgebildeten, magersten aller Frösche gibt, welchen ein Tritt von des Yankee linkem Stiefel auf den Munde entgegengesetzten Theil sehr unzart verabschiedet. Ueber dem Yankee schwebt der Adler mit

7. 1. Noviny

Soubor dobových informací v českém tisku můžeme rozdělit podle úrovně kvality a podle periodicity. Jak zdůrazňuje Miroslav Hroch, periodický tisk je nejen nástrojem komunikace, ale také měřítkem vyspělosti každého sociálního hnutí, a tedy i hnutí národního. To platí zejména o časopisech, které nemohly na rozdíl od novin těžit ze zájmu o politické zpravodajství, ale byly odkázány na publikum zajímající se o drobné literární žánry. Většina raných časopisů trpěla nedostatkem čtenářů i příspěvatelů a po krátké době zanikla.³⁸⁶ Obecně můžeme říci, že zatímco informace o americkém kontinentě představovaly v časopisech sledovaného období spíše výjimku, v českých novinách se objevovaly poměrně pravidelně. V českém jazyce tak můžeme například objevit kvalitní zprávy již o boji za nezávislost nových latinskoamerických států. První úspěšný český novinový titul, *C. K. pražské poštovské noviny*,³⁸⁷ vycházející díky Krameriovu rodinnému nakladatelství již od roku 1789, se však na konci druhé dekády 19. století dostal do finanční krize a roku 1821 bylo ukončeno jeho vydávání. Ve svém posledním ročníku přinášel řadu informací o bojích Simona Bolívara a José Martína i o podrobnostech dramatických událostí na Haiti, avšak mexickou či severamerickou tematikou se zabýval jen zřídka.³⁸⁸

Oregon, Tejas, Californien c. in seinen Klauen. Unter dem Bilde aber steht, bei diesen Ansichten werde man alle Zeit energisch verharren.

Guizotowa řeč o politické rovnováze v Americe odměněna jest w jedněch New-York'ských nowinách posměšnou karikaturou. Amerikán s váhou drží jednou rukou John Bulla (Angličana) za roh a druhou kope Francauze w podobě wyschlé žáby s třibarewnou kokardou do takowého místa na těle, které se w nowinách nejmenuje. Nad Amerikánem wznáší se orel s Texas'em, Oregonem a Californií w drápech. Pod obrázkem stojí, že se při takowém smýšlení hodlá zůstatí.

³⁸⁶ HROCH, Miroslav: *Na prahu národní existence ...*, str. 211.

³⁸⁷ *Císařské královské vlastenské noviny. Z nejvyššího císařského královského povolení.* (Jednotl. čísla střídavě označena jako) *Noviny; Závěsek k Novinám.* Hlavní redaktor i vydavatel Václav Rodomil Kramérius. 1 krát týdně, Praha, typ. F. Jeřábek /od 27/5 1821/ F. J. Šoll. V této práci sledováno pouze období let 1820 - 1821.

Všechny bibliografické informace o udaných periodicích jsou zpracovány dle: LAISKE, Miroslav: *Časopisectví v Čechách 1650 - 1847...*

³⁸⁸ jeden z mála příspěvků Krameriových noviny, obsahovala Kromobyčegná příloha k *Nowinám*, dne 22. září 1820, nestr.: *Ze Sspanyel.*

Mistokrál Mexykánský a gehu wogsko urputně nowé konstsytycý se sporugj a nigakž gi přigmauti nechťegj, ačkoli se gim auřednj rozkaz dostal. Nicméně nedali se obywatelé

Záhy však získal kvalitního soupeře. Stalo se jím periodikum *Vlastenský zvěstovatel*,³⁸⁹ spojující novinovou a literární část, vydávané od roku 1820 z iniciativy Jana Ferdinanda za Schönfeldu. Hlavní redaktor Josef Linda,³⁹⁰ stejně jako jeho současníci Krameriovi, je vydával jednou týdně a již v roce 1821 přinesl rozsáhlejší zprávu o Augustínu Iturbidovi.³⁹¹ Čtenář jeho novin také mohl sledovat průběh dalších bojů

---

z Werakruz (Veracruz – pozn. aut.) zdržeti a přjsahu na konstitucý nesmjrnau radosti složili, z wogska pak genom 1 desetnjn a 4 sprostj té slawnosti přítomni byli.

³⁸⁹ *Vlastenský zvěstovatel*. Redaktor Josef Linda. Vydavatel. Jan Ferdinand z Schönfeldu, Praha. 3/7 1820 - 1824. Týdeník formátu A 4. Jednotlivá čísla měla 8 stran tištěných frakturou ve dvou sloupcích, v některých číslech byly vloženy obrazové přílohy různých formátů. Každé číslo obsahovalo pod titulem obsah článků a jednalo se o spíše o typ novin (blízkých Krameriovým) než časopisu. Dříve jako Císařské královské pražské privilegované noviny, pokračuje jako Pražské noviny.

³⁹⁰ Josef Linda (1789 – 1834), narozen v Nových Mitrovicích, vystudoval filozofii a práva v Plzni a Praze, kde se poté neúspěšně ucházel o místo profesora či univerzitního knihovníka, poté se věnoval novinářství a spisovatelství v okruhu Václava Hanky. Pod vlivem preromantických padělků napsal román *Záře nad pohanstvím* a romantickou hru *Jaroslav ze Šternberka v boji proti Tatarům*, překládal ukázky ze Shakespeara. Jako hlavní redaktor *Pražských novin* zemřel v Praze na následky vyčerpání a souchotin. Zpracováno dle: NOVÁK, Arne - NOVÁK, Jan V.: *Přehledné dějiny literatury české ...*, str. 138

³⁹¹ *Vlastenský zvěstovatel*, číslo 46, 12. prosince 1821, str. 363: *Sspanielská Amerika*.

W zemjch těch sspanielských osedlinách polednoamerikánských giž od prwnj nepodařené rewoluce probjhalj w Mexikánsku znamenité sroceniny wzbuzugjce ostatnj lid k nepoddanosti, a k rozmnoženj swého počtu scházela gim gen zbraň. Letos w mesýcy unoru z nenadánj wywstal plukownjk Au gustýn Yturbide (o němž giž mluweno), muž prudkého ducha, co horliwý náchylnjk k oswobozenj Mexikánska. Ten žádal mjstokrále (mexik. vládaře) aby králi předstawil opravdiwý staw amerikánského Sspanielska a wsseobecné dychtění jak obywatelstwa tak y wětssjho djlu wogska k nepodrobené dědičné konsstituční monarchii s mocnářem ze sspanielského královského rodu, ale že žádost ta byla nadarmo, wygádržil zgewně aumysl swię pro Mexikánsko, a s celým swým plukem přidal se k neyblížssjmu wůdcy powstalců Witoria Quadalupe (Guadalupe Victoria – pozn. aut.), genž do té doby s 1800 wogska w ozbrogenj se udržel. Yturbide oznámil mu aumysl swię, a Quadalupe podwolil se uznati geg zy neywyšssjho wůdce wssech powstalců w Mexikánsku. Oba se oznámili ostatnjm wůdcům powstalců, a jak Quadalupe, tak y učinili wssickni a sessli se do I guala poradit se s njma jak dosáhnaut záměru prácy swých. Po pětidennjm unluwenj ustanowili základy budaucý konsstitute Mexikánské, a oznámiti ge lidu, mjstokráli a madridskému dworu. Lid ge radostně přigal, ač byli mnozý gimíž se nechťelo ljbit, že duchowenstwu magj ostat zwlásstnj přednosti a práwa, a krom katolického wssecka náboženstw se wylaučit; ale u mjstokrálowského dwora neljbili se nigak. Ač mjstokrál gakožto králůw náměstnj nemohl k tomu dát swé přiwolenj, přečby bylo prozřetelněgi, wěc tu přewzýt a sljbit doslánj ku králi, také skutečně odeslat, než - gakož učinil - po spisech těch sslapat a proti Yturbidowi a oswobodiwcům tupliwě zůřit, co nic neprospělo a Sspanielům gen musylo býti ku sskodě. Mjstokrál powzbuzowal tam zwlásstnj auřady swětské y duchownj, aby pjsemně gewili wládě náklonnost swau k nyněgssjmu způsobu zemského řjenj, a aby wygářowali by wssecko tak, gak gest, ostalo; ale geho powzbuzowánj bylo nadarmo; tak také že k sobě shromáždil oficjrstwo wogska strážnjctwa, a dal sy od nich přisljbit, že pro sspan. krále chtěj poslednj krůpeg krwe wycedit. Zbauřenj powstáwalo wssude, kde nebylo královského wogska, a y to w mnoha městech přiráželo se ke zbauřencům. Mjstokrál wysýlal proti nim zbory wogska pod správau zkussených oficjřů. Množstw bitew, w nichž králowsstj, když y swjtzely, přec neměli žádného prospěchu, protože kde se gen postavili, od přemnožstw sspatně ossacého lidu obtáhnuti, drážděni a dowáženj potrawy zbauwání byli, a zbauřency rozutjkawssse se tu, tam zase se srocowali. W takowém gednánj ustanowili králowsstj odebrati se z kragin a zawřjti se do pewnostj. Ale pewnosti ty nebyly uchystány k bráněnj, a zbauřency zmocnili se gich krom Mexika a Werakruz, a po dobytj Puebla de los Angeles (Ángeles – pozn.

v Mexiku³⁹² a našel i zprávu o korunovaci Iturbideho na císaře Augustína I.³⁹³ Noviny rovněž informovaly o následném Santa Annově

---

aut.) (26. srp.) odhrnuli se k hlawnjmu městu a oblehli ho. W městě tom byl lid na tři strany: gedni gesstě nákloněncj k předesslému mjstokráli Apodaka (Apodaca – pozn. aut.), genž byl přimucen složít důstognost tu ze sebe, protože neuznán upřjmně ke konsstitucy nakloněn; ginj genž nákloněncj ke kortesům, a třetj nakloněncj Yturbidowi, o nemž gesstě se newj, zdaž mu záležj na wyswobozenj Mexikánska, nebo na swém vlastnjm powyssej; zdaž gest republikán nebo ku králi náchylnj. Meziťj ze Sspaniel nowý mjstokrál O'donoju (O'Donojú - pozn. aut), genž nestálostj swau wssecko zkazyl, přissel do Werakruz, ale tam od zbauřenců odlehnut nemohl do Mexika. Zpráwy, ale gesstě nepotwrzené oznamuj, že Yturbide giž ge w Mexiku, a že také na ostrowě Kúba (w mexik. moři) gest weliké kwasenj, a že swjtěžegjli powstalcy, také ostrow ten se bude snažit o swau nepoddanost. (Rak. Beob.)

³⁹² Vlastenský zvěstovatel, číslo 28, 9. čerwence 1821, str. 218: Sspanielská Amerika.

O rewolucy w Mexikánsku w Americe dáwagi nám zřegmégssj zpráwy teprw psanj z Wera=Kruc od 31. břez. a 1. dub. Zbauřenj to vypuklo w I'guala, genž na cestě z Mexika do Akapulko. Giž tam bylo zbauřenj, něgaký "Guerero byl srocenců wůdce; sspan mjstokrál w Mexikánsku, poslal plukownjka Yturbide proti němu, ale ten se k němu přirazyl a oba prohlásyli nepodrobenost Nowo=Sspanielska. Yturbide použil auskoku, že mjstokráli, arcybiskupu a mnoha neyznamenitegssjm mužům w Mexiku podal záměr, gak w rewolucy té má se gednati; ostatně ale wogsku a lidu gež hleděl předwest, ubezpečil že mužowé ti gsau s njm srozuměj a že mu přisljbili pomoc. Tau schytralostj podařilo se mu, sprwu množstwju lidu k sobě přiwábit. W Mexiku zagmuti do wězenj gehu wyslancy, mjstokrál vydal prowolánj, a tjm obogjm brzy se rozpadla důmjnka, kterau o sobě wydáwal; djl wogska y lidu odpadl od něho. - Z giných zpráw widj se, že Iturbide (sic!) nenj gen gedinec, genž chce skácet nyněgssnost wěcý w Nowo=Sspanielsku, nýbrž také gesstě giné znamenité srocenstwo shromáždowalo se w Huamanila (na východ od Mexika), a že až do 1. dubna, tedy skoro po celý měsýc negen powstalcy byli ponecháwáni na pokogi, nýbrž králowské wogsko bylo wypuzeno z Kernawaka (k poledni od Mexika) kde mjstokrál měl část swých wogska k zachráněj Mexika. (Rak. Beob.)

- Vlastenský zvěstovatel, číslo 37, 10. září 1821, str. 289: Sspanielské králowstwj.

... Dle psanj z Wera=Kruz 9. čerwna, byl králowský generál Hewia 18. kwětna zabít w autoku na město Kordowa (Córdoba – pozn. aut.), a sspan. re' giment ztratil 300 mužů. Yturbide dorazyl do Zámora a tam s král. generály učinil přjměj, neboli přigal od nich wzdánj, také základy budaucjho panowánj od něho ponawržené přigali. Kraginy Kadalachára (Guadalajara – pozn. aut.), San=Luis de Potozi (Potosí – pozn. aut.), Zakatekas (Zacatecas – pozn. aut.), Kanachuáto (Guanajuato – pozn. aut.), a končiny tak nazwané El=Bachio, giž dřjwe se wzdały Yturbidowi. Po upokogenj tu, powstal k Waladolidu, w kterémž městě gehu wogsko drželo oblehnuto 1500 sspanielskéh, kterž newida wyswobozenj, wzdalo se 21. kwětna an mu Yturbide powolil, buď přigmauti gehu službu nebo se odebrati do Mexika. 800 mužů a gegich komandant Cela odebrali se do Mexika. - Giný zbor král. sspan. wogska 1500 přirazyl se také k Yturbidowi, gež potom rychle se odebral do Kanachuáto, a tam učinil penězárnu. Od tud' hledj se bljžit k Mexiku...

- Vlastenský zvěstovatel, číslo 48, 26. listopadu 1821, str. 380: Sspanielská Amerika.

... Sspan. mjstokrál w Americe (w Mexikánsku) Don Juan O'Donoju uzawěl w Kordowě dne 24. srpna smlauwu s Don Au'gustinem Yturbide, genž se nazýwá „Neywyšsj wůdce cýsařsko=mexikánského wogska.“ Smlauwa ta gest zcela dle Yturbidowa záměru k založenj Mexikánského cýsařstwju. Giž dřjwe, dne 11. srpna skončilo se w kragině Werakruz nepřátelstwju mezy amerikánskými powstalcy a král. sspan. wogskem, a brány města Werakruz od powstalců obležélého, otewřely se.

Dle Yturbidowa umyslu má Mexikánsko, Nowosspanielsko w Americe, býti uznáno zcela za nepoddané ewropeiskému Sspanielsku, a gehu wláda: obmezená monarchie neb konsstituce, která potom se ustanowj. Nyněgssj sspan. král Ferdinand VII. má býti králem Mexikánským, kdyby wssak mezy časem od kortesů mu ustanoweném do Mexika nepřissel, má na mexikánský trůn býti powolán gehu bratr, Infant Don Karlos, nebo Infant Don Fransesko de Paula, nebo který giný princ z panujcjhj rodu...

³⁹³ Vlastenský zvěstovatel, číslo 32, 12. srpna 1822, str. 251: Amerika.

Yturbide (býwalý mexikánský plukownjka a půwodce zbauřenj) gest zwolen za mexikánského cýsaře.

vystoupení proti mexickému císaři³⁹⁴ a o Augustínově abdikaci. Vedle těchto politických informací a zpráv o aktivitách španělské posádky ve verakruzké pevnosti San Juan de Úllua,³⁹⁵ přinesl *Vlastenský zvěstovatel* delší text o mexických dějinách, geografii a o hlavním městě, pod názvem: *Starssj známost o Mechikánsku*.

„Země ta w prostřednj Americe, gmenuge se také Nowosspanielsko, a od r. 1519 - 1821 náležela ku sspanielskému králowstwju w Ewropě, w kterémžto čase Ferdinand Kortez (Hernán Cortéz – pozn. aut) swému králi gi podrobil. K západnj straně dohraničuge na Nowomechikánsko (Nové Mexiko – pozn. aut.) a moře wermechské, k východu na panamskau užinu zemskau nebo mezymořj, k půlnocy (severně – pozn. aut.) na Floridu, mechikánskau zátoň a moře, a k poledni na moře delsyrské. Po břehách gest tam horko a nezdrawo, po horách a wywysseninách ale studeno,

---

³⁹⁴ Vlastenský zvěstovatel, číslo 12, 24. března 1823, str. 92: *Amerika*.

W Mexikánsku nowému cýsaři Yturbidu (Au'gustýnu I.) wyteyká se nehospodárnost, prostopásssnost, a giž prey také lid, wogsko proti němu se bauřegj, zvlásssťe gakýs geho generál gménem Santa=Anna, prwnj proti němu powstal.

Z Hawanáh psáno 15. ledna, gak cýsař Yturbide kdys laupežnjcky pobral we swých zemjch na cestě zbožj a penjze gakéhos kupce z půlnočnj Ameriky. Žádné wymáhánj nic neprospělo. Před tjm giž zapowěděl také wywážet z Mexikánska každé penjze, dal zagjmat wssecko co náleželo Sspanielům a wyhlásyl wognu proti nim. Swého generála Santa=Anna poslal s wogskem do Werakruz dobýwati twrz San Juan de Ulloa, kde sspanielské wogsko se bránilo. Nepodařilo se mu a generál upadl w nemilost. Pozwán k cýsaři do Jalapy, přigel, ale w nocy tagně s wogskem nawrátíl se do Werakruz. Tam swému wogsku wypodobnil cýsaře co ukrutného laupežnjka, a gak tedy každý pod njm gest w nebezpečenstwju. Wogsko, pak auřady a wssecko se obrátlo proti cýsaři, tak y tamnj sspan. wogsko; Mexiko wyhlásyli za republiku. Neywyšssj wúdcce wogska gest generál ten Santa=Anna. Také se domnjwá, že mexikánské cýsařstwju w krátkém čase bude wywráceno.

Další vývoj bojů proti císaři přineslo číslo 17, 28. dubna 1823, str. 132: *Amerika*.

Z Mexikánska zpráwy do 15. unora obsahugi, že generál Chawarri (Echávvarri – pozn. aut.) se spojčil s generálem Santa=Anna, a mexikánský cýsař Yturbide že na spěch, mage swogjch gen 20, do Mexika se utekl. Tam pak wydal rozkaz, každý kdo má sspanielské gměnj, pod trestem smrti aby ge wydal. W Tampiko a giných městech také se lid prohlásyl proti Yturbidowi. Yturbide wida se w auzkosti na wssech stranách, a že w kraginách kyselost proti němu práwě má wypuknaut, a geho poklady že gsau wypráždněny, odřekl se cýsařstwju, a odchýlil se do swého domowa. Způsobilo se tam giné sřjzenj vlády, a se shozeným cýsařem zacházý se welmi ssetrně. (Wjd. now.)

³⁹⁵ Vlastenský zvěstovatel, číslo 11, 15. března 1824, str. 83: *Amerika*.

Dopisy z Mexikánska do 4. a z Werakrúzu až do 21. pros. wyprawugi, že w tomto hlawnjm městě (Mexiku) gest auplně pokogno, a shromážděná vláda že bez překážky sněmuge. Kupčenj mezy kraginami mexikánskými giž zase se začalo, a nepřátelské sočenj giž přestalo. Sspanielské loďstwo z nedostatku potrawy musylo od Werakrúzu odplauti, zdá se do Hawany. - Twrz Ulloa giž přestala pálit na město Werakrúz, gak se zdá, pro nedostatek střeliwa. Dle wypočjtánj, Sspanielowé giž ze twrze té na město wystřjleli 1200 pum a 12,000 kaulj 24 libernjch, čjmž nic wjce nedowedli, než že roztlaukli několik domů, genž wětssjm djem byli ewropeiských Sspanielů. Mexikánská vláda wyprawila komisara do půlnočno=amerikánských zemj, aby gj tam kaupil několik lodj; k tomu dáno mu hogno peněz.

ostatně wlažno. Neyznameníťgssj plodiny gsau: bawlna, cukr, hedbáwj, balzám, kučinel (skwostná čerwená barwa) a kakao. Ale neywětssj bohatstwj země té gest gegj zlato a střjbro. Kdo wynassel zlatau neb střjbrnau rudu, mohl pro sebe prowozowat hornictwj, a králi platil z weynosu gen pátý djl. Po wýchodnjch mořských břehách gest přehustých lesů, a tak gako ohrada proti nepřjteli.

Sspanielský ředitel země gmenowal se mjstokrál, a geho panowánj trwalo 5 let. Zem tu Sspanielowé měli rozdělenau na tré, každau část gmenowali Audyenzii (Audiencii – pozn. aut), což tolik gako neywyšssj saudnj řizenj; takowé byly: ˘Gadalachára (Guadalajara – pozn. aut.), Mechiko a ˘Gatymála (Guatemala – pozn. aut.). Audyenzie mechikánská obsahowala 9 kragin, genž Chukután (Yucatán – pozn. aut.), Tabasko, ˘Gacháta (Oaxaca – pozn. aut.), Tlaskala, Mechiko, Mečoákan (Michoacán - pozn. aut.), Panúko, Čiapa (Chiapas – pozn. aut.) a Sokonusko.

Hlawnj město Mechiko ležj u gednoho slaného gezera, gež obegjt gest 30 franc. (přes 15 nassich) mil, trwalé sýdlo mjstokrále, neywyšssjho saudu a arcybiskupa, také wysokých sskol. Město to gest to neyprawidelněgssj w celém swětě. Geho položenj gest auplný čtyrhranj, geho ulice rowné, domy pewné, ale newysoké, proto že třesenj země tam nenj nebywalé; wssecky domy gsau sy zároweň; wssak městu negsau ani ohrady ani brány. Řeky z hor někdy we welikých přjwalech zatopugj y do města. Hlawnj chrám mjwal ročně přjgmů 800,000, arcybiskup 150,000 piastrů (1 piastr platj 2 zl. 3 kr. střjbra). Woda k pitj wede se tam z wedlého wrchu po klenutých průtokách. Rozličnj kupcy magj také swé rozličné ulice. Mezy tamnjm sslechtictwem gest také hraběcý rod Montezúma, potomcy před wěky mechikánského cýsaře Montezúmy (Moctezumy – pozn. aut.). Lidu tam 70 neb 80 tisýc. “³⁹⁶

³⁹⁶ Vlastenský zvěstowatel, číslo 30, 28. července 1823, str. 239.

Jiný text o mexické hospodářské situaci přinesl příspěvek v čísle 47, 24. listopadu 1823, str. 375: Rozmanitosti. Proměny we wládě Mexikánské, wogny a nápodobné přemjtánj způsobily zanedbánj země té. Mnoho zlatorudnjch dolů spaustlo, zalilo se wodau, a protož také loňského roku w Mexikánsku nedobylo se zlata přes 11 milionů pezů (1 péz, peso de plata t.g. péz střjbrný platj 1. zl. 33. kr. 1 wjd. nassich střjbr. peněz) Nynj ale opět začjngaj se tam hory wzděláwat. Mnohem znamenitěgssj, než zlatorudné doly, ge tam polnost, neboť žádná země nemá tak

Ve srovnání s oblastmi Latinské Ameriky, zobrazenými se značnými podrobnostmi bojů za nezávislost, byly zprávy o Spojených státech amerických poměrně řídké, noviny přinesly několik příspěvků ze zasedání severoamerického kongresu, včetně zprávy o přijetí státu Missouri,³⁹⁷ a podrobností o několika vynálezech.³⁹⁸ Pro budoucí politický vývoj se však stala významnou událostí Monroeova doktrína z 2. prosince 1823, jejíž krátké připomenutí přinesl *zvěstowatel* v polovině ledna následujícího roku: „*W začátku zemského sněmu půlnočnoamerikánských zemj, přednosta Monroe přednesl řeč, w nǐž se wygáďřil, kdyby sspanielský král měl poslati wogska k porobenj sobě býwalých sspan. kragin polednoamerikánských, genž se giž wydobyly z poddanosti sspanielské, že půlnočnj Amerika by to powažowala nikoliw co přátelský umysl od Sspanielů na sebe. Také se připomjná, že přednosta tam mluwil skoro nádherně, gakoby se proti Ewropě ugjmäl celé Ameriky.*“³⁹⁹

---

rozmanité podnebesý gako Mexikánsko, a také w nj dařej se rostliny zemj horských a chladných. Na horkém tam přjmořj dařej se wssecky rostliny Západnj Indye, dále we wyšssjch a chladněgssjch kraginách wssecky rostliny ewropeiské. Začjnagj se tam winice a oljwnjce, tak y sedlačenj lenem, což Sspanielowé, dokud byli pány země té, zapowj dali, by gegich ewropeiské wjno, oleg a plátna tam měly dobrý odbyt.

³⁹⁷ Vlastenský zvěstowatel, číslo 6, 5. února 1821, str. 44:

W půlnočnj Americe začäl se konřres. Předložený při tom přehled, gak gest w dobrém srozuměnj republika ta s ostatnjmi mocnářstwjmj gest, welmi se schwaluge; toliko se Sspanieli a s Francauzy že pozůstawagj gesstě gakés nědorozuměnj. Y také w peněžných důležitostech má republika ta býti w dobrém stawu a od r. 1815 uplatilo se 340 milionů franků zemských dluhů. Přednosta w konřresu neb sněmu tom gmenuge se John Taylor. Končina Misurská (Missouri – pozn. aut.) byla přjgmata we spolek ten neb w republiku, a tak gest nynj wssech 25 zemj.

³⁹⁸ například: Vlastenský zvěstowatel, číslo 11, 17. března 1823, str. 85: *Prostředek proti krupobitj.*

W půlnočnj Americe wymyslili a wypůsobili se nástroje, njmiž krupobitné mračno se přitahuge a wyprázdňj, na způsob, gako na mnoha wětssjch k přitahowánj hromonosných mračen gsau hromo= nebo bleskoswody. Onen nástrog proti krupobitj gest železná as 20 loket dlauhá posmolená tyčka, postawená na wrchu neb neaurodném pahrbku...

nebo Vlastenský zvěstowatel, číslo 1, 5. ledna 1824, str. 4: *Amerika*

Z půlnočnoamerikánských zemj nowiny oznamujj cos welmi podiwného. Gakýsi Jozef Buchanan z Hopkinsoile w kragine Kentuky (Kentucky – pozn. aut), wynalezl prey auplně nowý způsob, gak potřebowat sílu z wajřjcy wody, a swé massiny párau puzené wynakládá y na plawbu korábnj, y na gjzdu wozů. Dle něho possta z Wassinřtonu, kdež sýdlo vlády, w gedném dni může doget až do neywdáleněgssjch končin k polednj neb půlnočnj straně, což tolik gako že possta w gedném dni může proget 250 y 300 mil. Gesstě něco podiwněgssjho! Koráby, lodě, hnané tímto párowým nástrogem pana Buchanána, přes moře prey tak rychle gen ljtajj, že z Ameriky do Ewropy doget, a zase zpátky, kterážto cesta 3000 mořských mil, potřebuge se gen teyden. Gestli wymyslný člowěk ten wssecko w skutek wywede, co sy předewzal, také y w powěťřj bude se ljtat. On giž předpowjďá, že mu bude gen hračka, do Pařřže přjget do diwadla, a druhého dne zase ráno giž býti w Americe k snjdanj.

³⁹⁹ Vlastenský zvěstowatel, číslo 3, 19. ledna 1824, str. 20: *Amerika.*

Vlastenský zvěstovatel sice nakládal s formami geografických názvů poměrně volně, ale na svou dobu přinášel kvalitní publicistiku a také se pokoušel o vzdělávací činnost, přičemž například publikoval řadu naučných článků, doprovázených názornými kresbami, věnovaných mimo jiné různým tropickým plodinám, jakými bylo indigo,⁴⁰⁰ kakao,⁴⁰¹ vanilka⁴⁰² a tabák.⁴⁰³

Roku 1825 se *Vlastenský zvěstovatel* přeměnil na *Pražské noviny*. Pod tímto názvem a počátečním desetiletým Lindovým vedením představoval jediný český novinový titul, jenž vycházel v souvislé řadě až do roku 1848.⁴⁰⁴ *Pražské noviny*, vydávané dvakrát týdně nakladatelstvím synů Bohumila Háze, doplňovala za dobu jejich existence řada literárních příloh. Od roku 1826 to byly například osmistránkové *Rozmanitosti*, které jako lichá čísla střídaly čtyřstránkové politické zpravodajství a od roku 1834 se proměnily na *Českou Včelu*, vydávanou jako samostatný titul.⁴⁰⁵

V oddíle zahraničních zpráv převažovaly v *Pražských novinách* až do přelomu 20. – 30. let zprávy o evropských událostech. Pravidelně zde byly přinášeny zprávy o zasedání anglického či francouzského parlamentu, případně o tureckých válkách, polském povstání či celosvětové epidemii cholery. O americkém prostředí bylo referováno poměrně zřídka, přičemž zde pokračovala tendence upřednostňování latinskoamerických oblastí před USA, které byly povětšinou představovány pouze jako země technického pokroku, kvalitního vzdělání, počátků abolicionismu a hnutí

⁴⁰⁰ *Vlastenský zvěstovatel*, číslo 10, 10. března 1823, str. 77 - 78: *Indych*.

⁴⁰¹ *Vlastenský zvěstovatel*, číslo 18, 5. května 1823, str. 141 - 142: *Kakao*.

⁴⁰² *Vlastenský zvěstovatel*, číslo 38, 23. září 1822, str. 301: *Wanylie*.

⁴⁰³ *Vlastenský zvěstovatel*, číslo 38, 22. září 1823, str. 301 - 302: *Tabák*.

⁴⁰⁴ *Pražské noviny*. 2 krát týdně, redaktor Josef Linda, od 1830 Josef Linda a František Boh. Tomsa, od 1834 Frant. Lad. Čelakovský, od 1836 J. N. Štěpánek, od 1844, č. 18 František Klučák, od 1845, č. 3 Karel B. Štorch, od 1845, č. 101 Karel Havlíček. Vydavatelé synové Bohumila Háze, od roku 1846 K. V. Medau. 1825 - 1848 a následující.

⁴⁰⁵ Přílohy *Pražských novin*: *Ouřední oznamovatel*. (*Auřednj Oznamowatel*.) 1825; *Návěstník*. (*Návěstnjik*.) 1825 - 1826; *Rozličnosti Pražských novin*. 1826 - 1833; *Česká včela*. 1834 - 1850; *Oznamovatel*. 1834 - 1847 an.

proti alkoholismu, či coby cíl evropského vystěhovalectví.⁴⁰⁶ *Noviny* se věnovaly také počátkům transferu civilizovaných indiánských kmenů západně od Mississippi⁴⁰⁷ a v článku o Čerokijích zobrazovaly také Indiány pohraničních oblastí:

„Křesťanstwj a umělosti mezi diwokými Amerikány. W půlnočnj Americe rozplowánjm lidu z plodu taknazwaných Bělochů t. g. Ewropčanů, amerikánský půwodnj pronárod, Čerokýzi, čjm dál tjm aužeg

---

⁴⁰⁶ Například: Rozličnosti, Pražské noviny, číslo 19, 6. března 1828: *Plawba na Lodjch pod wodau. Amerikán Fulton zhotowil lodici, w kteréž 8 lidu pod wodau 100 střewjců hluboko mohlo gezdit, powětřj k duchu měli na 8 hodin. W gedné malé lodici Fulton ostal hodinu pod wodau, za ten čas ugel půl mjele w nestegné hlaubce, a w přjstawu u Brestu podpálil koráb a geg prachem wyhodil. W poslednj půlnočno=amer. wogně Amerikáni nekolikráte se pokusili, nepřátelské (an`glické) lodě bljzko břehu tak do powětřj vyhazowat.*

Pražské noviny, č. 6, 18. ledna 1829, str. 6: *Amerika*

W půlnočnj Americe sřjdlil se dobročinný spolek k wymáhánj afrikánských mauřenjnů z otroctwj a ge neb ginák na swobodu wymožené a giž we wsseigaké práci umělé zas do afriky dodáwat, z nich tam zwláštnj osedlímu působit, a tak z diwokých Afrikánů pracowitý usedlý a užitečný lid tworít. Dle důznamu z Filadelfy 1. prosince opět 400 oswobozených mauřenjnů gest pohotowě, do Afriky odplaut, a očekáwajj gen na pomoc k tomuto přeplowu, kterauž jim také spolek ten udělj. Také páni dwau set takowých otroků se wygádrili, žeby ge na swobodu propustili, kďby spolek ten ge na swůg náklad tam přeplawil. Ginj dobrodinci se upowinili, po deset let spolku tomu rěně po 100 tolarech (sic!) udělowat, gak brzi takowých dobrodinců by se 100 shledalo.

Rozličnosti, Pražské noviny, číslo 56, 23. července 1829, str. 5, *Wsselicos*:

Následek z přemnoženj hospod a krčem. R. 1818 w půlnočno-amerik městě Nowo Yorku bylo 1500 hospod, krčem, kořalen a wůbec takowých mjst pro pigáky; do loňského roku ale se gich až na 3000 rozmnožilo. Tjm si lid tam wyswětluje proč také loňského roku autraty na ustawy neb žiwitelny chudých, a na wězenj na káznice až na 96 000 dolarů zrostly. Lido w tom městě přebýwá as 200,000 a mezi njm 75 nessesťastných loňského roku umřelo gen přjliissným chlastem.

Pražské noviny, číslo 28, 10. dubna 1831, str. 8, *Amerika*

Předesslo se giž před dáwnem, že w půlnoč. Americe dobromyselnjci lidského pokolenj a swé wlasti mezi sebau učinili zwláštnj společnosti k tomu genž aby mezi ostatnjm lidem, genž dosawádě gesstě ginák smeysstj, z ponenáhla působili mjrnost a střjdmost w užjwánj opogů, zwlášstě ale kořalky, gakožto neywětssj sskůdnice člowěku na těle i na rozumu. Posawáde gegich snažnost přec wymohla, že gen w Nowo-Yorku na kořalce se uspořili neyméně dwa mill. dolarů, a na něco rač užitečnegssjho se wynaložili. (Zatwrzelým kořalnjkům se dowoluge, tomu newěřit).

Pražské noviny, číslo 33, 27. dubna 1828, str. 2: *Anglicko.*

Z Londýna prawj se 12. dubna taktó: Známo, že welmi chudý lid do Ameriky se stěhuge, takowý genž dost často ani nemá čjm přewoz zaplatit. Obyčegně s korábnjkem gen ugednagj, že za přewezenj pak w Americe smj ge na několik let prodat, a za ně zaplatit. Cena ale takowého lidu řjđj se dle národu z kterého kdo gest, neboť za Francauze neywjce 15; za An`gličana neb Skota 12, za Irlandčana 8 neb 9; ale za Sspaniela nebo Portu`gala žádný nechce nic dát.

Pražské noviny, číslo 89, 17. listopadu 1833, str. 4: *Smjssené zpráwy.*

W Ameryce wycházej ted 58 duchownjch časopisů, kterýchžto gedem 28,000 giný 10,000 a mnohé ostatnj po 3000 odbjratelů počjtajj.

Pražské noviny, číslo 91, 24. listopadu 1833, str. 4: *Smjssené zpráwy.*

Adwokátů se nikdež tolik nenalézá, gako w Sewernj-Americe; tēm se tam wsseho dostáwá, wssickni redaktoři gsau adwokáti bez wýminky; wssickni mjstowládcowé gsau adwokáti, a podobně i za wyslance do sněmů posjláni býwajj adwokáti; krom to pak, kde se koli nēgaká neynowēgssj služba wyskytla, počjtá se wždy mezi 14 čekanci 11 adwokátů.

⁴⁰⁷ Pražské noviny, číslo 77, 4. října 1829, str. 4: *Amerika.*

Wláda w půlnočnj Americe, t.g. wláda Spogených obcj dostáwá wognu s gakýms diwokým pronárodem, Křeky (Křikové - pozn. aut.), na němž chce, aby gj kraginy ustupowal.

gest obmezowán, tak že před něgakým giž časem nemoha se honbau a lowem žiwit, musil se chopit rolnictwj a řemesel, a w tom w dosawádnjch 20 letech až k podiwu prospěl. Geho wesnice gsau giž pohodlné obydlj, wůkoli gsau krásné pole, a hospodářowé magj hognost wsselikého dobytku. Od Křesťanů rozličného wyznánj, mezi njmiž také znamenitá část českých Bratrj, weliký djl pronárodu toho gest giž ku Křesťanstwj obráčen. Gsau giž sskoly, w nichž 500 djtek se učj; zakládá se bibliotheka a sbjрка památnostj (Museum); gest gim i tiskárna kněh a z nich vycházegj nowiny w čerokýzkém gazyku spolu s an'glickým přeloženjm. Gegich vlast má as 14,000 ssjrodýlých mil, a lidu přes 15 tisjc, mezi nimiž gen 147 Bělochů. Hlawnj město sluge Nowá=Echota. - Takowý národek wčera gesstě diwoký, ahle giž vlastnj nowiny – Čechowé!“⁴⁰⁸

Z latinskoamerického prostředí převažovala Brazílie, kde v té době vypuklo několik vzbouření otroků a také povstání, jež svrhlo císaře Pedra I., aspirujícího také na portugalský trůn.⁴⁰⁹ Několikrát se zde objevily informace o nepokojích v Kolumbii a Venezuele v posledních letech Bolívarova života.⁴¹⁰ Po Brazílii se pak druhou nejvýznamněji představovanou oblastí stalo Mexiko, z jehož reálií *Pražské noviny* přinesly například dobrodružný příběh ze života prezidenta Guadalupe Victorii,⁴¹¹ ale také realistický popis mexické politické situace a

⁴⁰⁸ Rozličnosti, *Pražské noviny*, číslo 62, 14. srpna 1828, str. 7: *Wsselicos*.

⁴⁰⁹ Zprávy z Brazílie přinášely pravidelně informace o sporu Pedra I. s bratrem Michaellem, uváděly objemy počtu prodaných otroků w Brazílii, a v čísle 17, 28. února 1830, str. 4, dokonce přinesly zprávu o dopravní nehodě brazilského císaře, kdy se zlomila oje u kočáru a vedle různých úrazů členů císařské rodiny si sám císař Pedro I. zlomil tři žebra. Hlavní události okolo abdikace Pedra prvního pak vyšly v číslech 44 a 46 (12. a 19. června 1831), str. 8 a znovu v číslech 68 a 70 (4. a 11. září 1831), str. 7.

⁴¹⁰ Zprávu o jeho úmrtí přineslo číslo 19, 6. března 1831, na str. 8: *Dne 17. prosince (1830) umřel Boliwar, genuž geho kragani z wděčnosti dali gméno wyswoboditel. On byl stár 47 let 5 měs. a 23 dnj*.

⁴¹¹ *Pražské noviny*, *Rozličnosti*, číslo 62, 14. srpna 1828, str. 3 – 5. *Co wsse člowěk trpěti může.*

O nyněgssjm přednostowi vlády mexikánské, gehož gméno Guadalupe Viktoria, w gedněch půlnočno-amerikánských nowinách čte se tato podiwnost z geho žiwota:

Snad se w žádném člowěku nečte w zaznamenaných přjběhých, genžby tolik těžkostj a bjdy by přetrpěl, gako mexikánský generál Viktoria. po mnohaletých welikých ale marných namáhánjch generál ten r. 1816 uznal, že nemůže odolat nepřjteli gak počtem tak wycwičenjm mocněgssjmu. Geho stařj bogownjci byli djlem mrtwi; nowj neměli horliwosti ani k němu náchylnosti. Také lidu počátečnj horliwost k oswobozenj Mexikánska z moci sspanělské giž ochladla; každé gehu nesstěstj ubjralo gim srdnatosti, a když konečně z wesnic wssechna pomoc se mu odepřela, také i poslednj bogownjk mu odessel, a tak on wůdce ostal samoten a náhodě odewzdán. Proto wssak

vojenských převratů a nepokojů, spojených nejčastěji s působením Antonia Lópeze se Santa Anny.⁴¹² Noviny velmi podrobně informovaly o španělském pokusu o invazi do Mexika na přelomu 20. a 30. let, včetně zobrazení její příčiny, způsobené nepřátelskými aktivitami mexických orgánů vůči obyvatelstvu španělského původu.⁴¹³ Sledovaly přípravu

---

předce gehu udatnost ostala pewná, gako gehu umysel, na žádný způsob Sspanielům se newzdat. – Apodaka, sspanielský vládař, slibował, gistil mu i důstognost i odměnu, podrobili se; Viktoria opowrhnuł tjm i tjm, a umjnil si autočisťtě wzjti do pustých lesů ... (následoval popis jeho utrpení a strádání hladem, až se po několika letech vrátil a zúčastnil se opět bojů za nezávislost Mexika).

⁴¹² Pražské noviny, číslo 97, 14. prosince 1828, str. 4: *Amerika*.

W Mexikánsku se tropj rozbrog. Generál Santana a gehu přjtel plukownjk Gomez zprotiwili se vláďe. Santana zmocnil se města a hradu Werakruzu, genž za břehu, a tam dal několik oficjruů a wogáků mexikánských utratit. Pak také se 2 neb 3 tisjci lidu zmocnil se ohraženého Perote mezi Werakruzem a Mexikem. Giž několik bogů swedł s wogskem mex. vlády, a we wssech se mu dařilo. Wláda wyhlásila ho zrádcem wlasti, a wssem náchyljnkům, krom wůdců gehu wogska podává se wsseobecně odpusťtěj, když se poddagj. Na cestě proti němu gest 5000 mex. wogska. – Záměr tohoto odbůgného generála gest, gakéhos Guerreros (Guerrero – pozn. aut.), dosadit za přednostu mex. vlády, a gakéhos, genž Pedrazos (Gómez Pedraza – pozn. aut.) se gmenuge a také o to důstogentwj se snažj, od něho wzďálit; podle toho zdá se, že za mexikánského přednostu po wystaupenj onoho znamenitého Guadalupe Viktoria z důstogentwj onoho, gesťtě žádný zwolen nenj.

We městě Mexiku dle zpráv do 24. zářj gest lid welmi roznjcen proti odbůgnému Santanowi. Přes 1000 dobrowolnjků uchopilo se zbraně. Wláda wydlužila se od kupectwa 30,000 dolárů na 9 měsjců.

Pražské noviny, číslo 23, 21. března 1830, str. 4: *Amerika*

W Mexikánsku stala se změna we vláďe. Proti přednostowi neboli panownjku Guereru zpřjčil se gehu podřjzený neboli podpřednosta Bustamente, toho přidrželo se wogsko, také to, genž z bogisťtě se nawrátilo. Rewoluce ta wssak skončila se brzj (sic!), w městě Mexiku w gediném dni, snad i bez prolitj krwe, a beze wssj sskody.

Pražské noviny, číslo 27, 4. dubna 1830, str. 4: *Amerika*.

Nyněgssj vláda w Mexikánsku chce mnohem prostěg a tedy laciněg panowat, wssem gakékoli náboženstwj přislíbuge swobodné prowzowánj swých služeb Božjch, a wssemu přewáženému zbožj mjrné clo.

Pražské noviny, číslo 12, 10. února 1833, str. 4: *Sspanielská Amerika*.

Neynowěgssj zpráwy z Mexika udáwagi, že se Pedraza dosud we Wera-kruc zdržuge; mnohé kraginy se k němu nakloňowaly. Santana zwolil hlawnj byt swůg w Chalku. Byl prý přinucen obleženj města Mexika odložitj. Giné zpráwy dokládagi, že se mezi wogskem gehu a wogskem Bustamentowým znamenitá bitwa strhla, z kteréžto wssak žádná strana gakéhosi prospěchu nemá.

⁴¹³ Pražské noviny: číslo 2, 6. ledna 1828, str. 4: *Amerika*.

W Mexikánsku tropj se rozbrog proti usedlým nebo přebýwagjcjm Sspanielům, a welmi dychtiwě gedná se o to, ze země ge wssechny wyhnat. Skutek ten (prawj se w dopisu z Tampika, mořsk. přjstawu půnočně od Wera-Kruz) bylaby weliká křiwda, kdyby neszťastnjci ti giž patnáctiletými auskoky a pokautnictwjm si to nebyli sami způsobili. Nic nemohlo gim tu zpozďilau náděgi zmařit, že Mexikánsko zas může se dostat pod gegich vládu, a tak w zadku a we spodku každého spiknutj Mexikáni nacházeli gen Sspaniely, z nichž w poslenjm pater Arenas. Prawj se, že w nowě se zas wyzkaumalo welmi rozsáhlé spiknutj w Duran'gu, a o něm se i prawj, že we Mexiku usedlj kupci rozenj Sspanielowé opatřili neb složili wětšj část toho millionu piastrů, který dal sspan. na ostrowě Kůbě gakožto daň sebrat. Také se prawj, že kupci ti magj dorozuměnj se sspan. wůdcem lodj, Labordem. Gsau w Mexikánsku dvě strany, taknazwanj Yorkýni a Ekosesi. Prwnj usilugj Sspaniely wyhnat, druzj tomu odporugi. Zatjm sspan. vláda se tagmo snažj, tuto neswornost gesťtě wjc podpalowat, a gegj vládař na ostrowě Kůbě, generál Vives, gen čeká na dobrou přjležitost, w Mexikánsku opět krutau wognu zbauřit, w nřj daufá pomoci sobě od Ekosesů, wyháněných Sspanielů a zwlásťtě od duchowenstwa ...

Další podrobnosti o protišpanělských bouřích v čísle 4, 13. ledna 1828, str. 4

španělského loďstva,⁴¹⁴ blokádu pobřeží⁴¹⁵ i porážku invazního vojska u Tampika,⁴¹⁶ aniž by uvedly Santa Annovu zásluhu. Několikrát se rovněž zmiňovaly o přípravách nové španělské invaze v první polovině roku 1830,⁴¹⁷ které však byly přerušeny francouzskou okupací. Mexické

či Pražské noviny, číslo 41, 24. května 1829, str. 3: *Sspanielsko*.

W Mexikánsku giž něgaký čas byla různice, a tak sspanielské vládě zrustala náděge, zem tu si zase podrobit, náděge ta wssak dosawáde zase zmizela. Z kraginy té posud do Sspaniel přicházej mnoho lidu, neywjce takowych, kteří bud' wsse ztratili, nebo genž něčeho ke zrátě neměli, ti nynj přichážej a snažej s eo odplatu od krále za swau k němu náchylnost a horliwost. Zwlásstě z Mexikánska přicházej mnoho mnjchů, a králowský rozkaz ukládá ge do klássterů gegich řádů, gakkoli ti se proti tomu přčej.

⁴¹⁴ Pražské noviny, číslo 63, 16. srpna 1829, str. 2: *Sspanielsko*.

Sspan. vláda usiluge někdegssj swé Mexikánsko si zas podrobit. Z ostrowa Kůby mělo tam 24. a 25. čerwna 3 500 wogska odplauti. Také se mluwj že králůw bratr Francesko, má se tam odebrat a mexik. cjsařem ustanowit. Na zdařenj toho ale se pochybuge: neboť byt' by i w Mexikánsku bylo tak zle gak se prawj, přec Sspanielowé se tam nemohli ubránit, pokud' gesstě tam co měli; zem ta s Kolumbij se spolčila proti každému nepřjteli, a půlnoč. Amerikáni se prohlásili, že nigak trpět nebudau, aby ewrop. Sspanielowé se zas w gegich sausedstwu usadili. Ti ale sami se nedůwěřugj, žeby nadřečeným wogskem s země té zase zmocnili, nýbrž tam gen chtějgj přirazit, a daufagj, že se k njm náchylných Mexikánů sběhne.

⁴¹⁵ Pražské nowiny číslo 99, 20. prosince 1829, str. 2: *Sspanielsko*.

Sspanielský králowský dwůr má prey se zase powýssit k někdegssj samostatnosti a wzácnosti. Král, genž auplně zdráv očekáwage nowau králownu, ustanowuge nowých důstognjků; slowem: sspanielský dwůr rozmáhá se k staré nákladné skwostnosti. K tomu gen také gesstě zapotřebj někdegssjho amerikánského střjbra, zlata a ostatnjho zbožj. K wybogowánj zas Mexikánska, někdegssj sspan. země w Americe, poslal se giž zbor wogska, kteréž tam giž i břehu se zmocnilo; a nynj silně se w Madridě (dle zpráwy odtud 26. listopadu) mluwj, že zas giného neboli přjsily 4000 se tam possle na čtyrech welikých a několika menssjch lodjch. Gistj se, že nynj u sspan. dwora gest důstatek peněz.

⁴¹⁶ tamtéž, Pražské nowiny číslo 99, 20. prosince 1829, str. 5: *Přjloha, Amerika*:

Sspanielowé na Mexikánsko poslanj něčeho nepořjdili. Geho wůdce byl gakýs Barradas. Ten sspan. králi s gehu dwořany okazowal samau gen lehkost Mexikánska se opět zmocnit, an prey tam náchylnjci sspan. vlády čekagj gen na malau pomoc, aby se swé vládě zprotiwili a sspanielské zas uchopili. Protož na několika lodjch wyprawilo se wogsko z předamerikánského Sspanielům patřjchjo ostrowa Kůby, zmocniti se mex. břehu, na něm nedaleko města Tampika a dále gesstě gakéhos města. Ale Mexikáni na ně přirazili, stala se bitwa a Sspanielowé djlem tam, djlem nedostatkem a nemoceci ztenčeni w letossnjm zářj musili zas nazpátek, přec ale se gim podařilo, že smlauwau ustaupli, w njž se také upowinili, že nikdy giž nechtějgj proti Mexikánům bogowat. Prawj se, že gegich wůdce Barradas mrzutostj sám se zastřelil.

Pražské nowiny, číslo 7, 24. ledna 1830, str. 4: *Amerika*

Po sspan. wogsku, genž Mexikánům se w Tampiku musilo wzdát na smlauwu, a zbraně gim složit, wjtězowé dostali 9000 ručnic a 8000 ssawlj, ostatně gesstě welikau zásobu střeliwa.

⁴¹⁷ Pražské nowiny, číslo 5, 17. ledna 1830, str. 2: *Sspanielsko*.

Do tohoto králowstwj skoro nagednau přissla radost i žalost. Radost s nowau králownu, žalost, že sspan. weysilka byla marná práce a zkáza. Mluwj se, že se má tam wyprawit nowá a silněgssj, ale pochybuge se o tom. Město Kadyx (Cádiz-pozn. aut.) chce prey na wlastnj autraty na tuto amerik. zem wyprawit 1000 wogska, kterýmžto přjkladem snad i ostatnj sspan. města nápomocny budau.

či: Pražské nowiny, číslo 27, 4. dubna 1830, str. 3: *Sspanielsko*.

Nowá wogna. Dle zpráwy z Kadixa měli z tohoto města 28. unora 3000 wogska se wydati na plawbu k Hawaně, hlav. města sspan. předamerikánského ostrowa Kůby. Wsseho wogska chce prey sspan. král poslati 18 000, aby s njm kus Ameriky, někdegssjch swých kragin, zas podrobit.

a další podrobnosti: Pražské noviny, číslo 56, 25. července 1830, str. 2: *Sspanielsko*; od čísla 62, 15. srpna 1830, následuje rozsáhlé zpravodajství o francouzském útoku do Španělska a zprávy o možnosti dalších operací v Americe končí.

prostředí v této době charakterizovaly jako nebezpečný prostor, poněvadž:
*„Tato končina w prostředku Ameriky, někdy pod sspanielskau wládu, nynj samostatná wlast, gest zwlásstě laupežnictwem hogná. Snad hognost stříjbra a zlata tam býwalého powzbudila w lidu ossemetnost tu; neboť nad zlatem a stříjbrem zmahagj se člowěku spjš zlé mysslenky než dobré.“*⁴¹⁸

Literární příloha *Rozličnosti* v té době přinesla několik naučných příběhů, popisujících přírodní a kulturní zajímavosti,⁴¹⁹ včetně příspěvku o archeologické výpravě do Palenque.⁴²⁰ V dopisech na pokračování rakouského misionáře Fridricha Baragy, působícího v Cinncinnati, pak otiskla popis cesty do USA:

„Dne 12. listopadu m.r. z Wjdně na cestu gsem se wydal, přes Linc, Passawu, Landshut do Mnichowa se ubjrage. Zde gsem se pozdržel za dwa dny, dne 19. pak giž gsem do Strasburku přissel. A tak gsem nastaupil na půdy Francauzské, kdežto gsem se wsselikých nepřjgmnostj w oné zemi, půwodně wsseho různěnj, obáwal. Beze wssech ale nátisků gsem se dostal ssšťastně, a sice dne 23. t.m. do Pařžje, zdrže se tam za tři dny prohlženj mĕsta po wssem swĕtĕ powĕstj prohlásseného. Dne 27. gsem přissel do Havra de grace, po cestĕ mé na neywyssj krag Ewropy. Zde mi se bylo až do 1. prosince pozdržeti čekánjm na loď, která wždy pořádnĕ dne 1., 10. a 20. do Nowo-Yorku plawe. Dne prwnjho odtud wypluwsse, byli gsme ssšťastni wĕtrem pohodlným, tak že gsme 30. prosince, tedy

---

⁴¹⁸ *Rozličnosti*, Pražské noviny, číslo 59, 5. srpna 1830, str. 1 – 2: úvod k dobrodružnému příběhu na pokračování, *Laupežnjci w Mexikánsku*. *Rozličnosti*, číslo 59, 5. srpna 1830, str. 1, pokračování v číslech 61, 63, 65, 12. – 26 srpna 1830, str. 1 – 4, 1 – 4, 1 – 2.

⁴¹⁹ Například: *Rozličnosti*, Pražské noviny, č. 36, 7. května 1829, str. 3: *Puma, lew amerikánský, a Ja guar, panther*.

Rozličnosti, Pražské noviny, číslo 48, 25. června 1829, str 3 – 4: *Krocán* (sic!)

Rozličnosti, Pražské noviny, číslo 12, 9. února 1832, str. 3 – 4: *Spád řeky Niagarafaly*.

⁴²⁰ *Rozličnosti*, Pražské noviny, číslo 48, 27. června 1833, str. 8: *Palenque w Mexiku*

Gistý Waldek, umělý muž a výborný kreskowatel, poskytuje zpráwu o Palenque w Literary Gazette. Republika Mexikánská welela na gegj autraty, aby wyskaumal tamněgssj chrám, gehož způsob stawenj krásný a obzwlásstnj, na polo po Aziatsku, na polo po Egyptsku, zůstává pohádkau spytatelů starobylostj. Tři rozličné tabulky s nápisy dobře zachowanĕ náležj k ozdobám wnitřnj zdĕ toho chrámu, pjsmo podobá se Mexikánskému. Zbořeniny táhnau se na 15 hodin podlé řeky Rio-Michael; k nim náležj také gehlanec docela z kamenu wystawený. Každý chrám, každý palác, každý dům k těmto zbořeninám náležj, stoj na přirozenĕm wyšssjm aneb nižssjm pahrbku. Waldek dokonaw pátránj a nawrátiw se do Ewropy wydá popis a obrazy těchto starobylostj. S.P.-I. Podrobnosti o pražském rodáku Johannu Friedrichu Maxmiliánu von

právě za 30 dnů w krásném přjstawu w Nowo Yorku octli. Wraucjm djtke roznceny k prozřetelnosti Božj, která tak laskawě mne wede, wstaupil gsem na onen nowý swět, do oné weliké, dosud wssak málo wzdělané winice Páně ... Na této cestě gsem zúplna 365 zl. strř. utráwil. W Americe cestowánj welmi mnoho stogj, zagisté o dobrau polowici wjce, než průměrem w Ewropě.“⁴²¹

Roku 1834, na přelomu vlád Františka I. a Ferdinanda V., došlo k částečnému uvolnění cenzury v Rakousku. V tomto období, kdy již čeština získala pevnější společenskou oporu, vznikla řada kvalitnějších časopisů, z nichž některé, jak naznačím později, sice rychle zanikly, avšak dva z nich, *Květy české* a zvláště *Česká včela* nastoupily úspěšnější cestu k okruhu většího počtu čtenářů. *Pražské noviny* se v tomto roce, po odchodu těžce nemocného Josefa Lindy a pod vedením Františka Ladislava Čelakovského,⁴²² zásadně proměnily. Literární příloha *Rozličnosti* se jako *Česká včela* úplně osamostatnila a noviny s politickými zprávami tak získaly větší prostor v obou týdenních číslech. Zprávy z Latinské Ameriky se na stránkách novin dostávaly do pozadí a hlavní prostor na americkém kontinentu postupně získaly Spojené státy americké, od tohoto období se také objevuje několik zpráv z území mexicko – amerického pohraničí.

Waldeck viz: WALDECK, Federico: *Viaje pintoresco y arqueológico a la Provincia de Yucatán, 1834 – 1836*. Conaculta, México 1996.

⁴²¹ *Rozličnosti*, *Pražské noviny*, číslo 44 (tištěno 42), 13. července 1833, str. 4 – 7, Výtahy z dalších Baragových dopisů sestře obsahují popis cesty z New Yorku přes Filadelfii, Baltimore, Kolumbus až do Cincinnati, život německé osady, popisuje život indiánské komunity Ottawů, včetně malého indiánského slovníčku základních výrazů, dopisy otištěny v číslech 21, 14. března 1833, str. 4 – 6, číslo 46, 20. června 1833, str. 4 – 7 a 48, 27. června 1833, str. 2.

⁴²² František Ladislav Čelakovský (1799 – 1852), pocházel ze Strakonice a po studiích v Českých Budějovicích, Písku, Linci a Praze. Po skončení studií filozofie v roce 1822 změnil plány na kněžskou dráhu a věnoval se básnictví a sběratelství národopisných textů, obživu získal jako vychovatel ve šlechtických rodinách. Ve 30. letech působil jako novinář ve funkci hlavního redaktora *Pražských novin* a *České včely*. Po sporech s některými představiteli českého hnutí, zvl. Hankou, však z novin odešel a po roce 1841 se věnoval vyučování slavistiky ve Vratislavi a od roku 1849 v Praze. Po zdravotních komplikacích zemřel na počátku 50. let v Praze. Zpracováno dle: NOVÁK, Arne - NOVÁK, Jan V.: *Přehledné dějiny ...*, str. 179 – 180.

Pražské noviny v polovině 30. let přinesly několik podrobných zpráv o bojích mezi mexickými liberály a konzervativci⁴²³ a sledovaly i postupný

⁴²³ Pražské noviny, číslo 3, 9. ledna 1834, str. 3 – 4: Amerika.

Od sněmu mexikánského vydán gest zákon, gjmžto dälssj odwáděnj desátků z celé reubliky za zdwrženě se považuge. Tanněgssj nowiny prohlassugj se o tom tjmto způsobem: Dosti gest wzdělánj mezi nassjm lidem, aby se přeswědčiti mohli o potřebě slussnosti ano i nábožnosti tohoto zákona. Také 30. řjgna 1833 od wsseobecného sněmu následugjcej dekret gest wyhotowen: Wssecky městské zákony, w nichžto gakéhokoliw způsobu přidržowánj k plněnj slibu klássternjch se obsahowalo, od toho dne za zrusšeně se považowati bude.

Nowiny sewero-amerikánské poslednj wogenské udalosti w Mexiku takto wypisugj: Po obdrženém 6. řjgna wjtězstwj nad buřiči swedl generál Santana 9. řjgna hlawnj bitwu s pozůstalým wogskem nepřátelským a zcela ge porazil. Generál Arista s pozůstalým lidem wzdal se na milost a nemilost. Santana dáwá o této události následugjcej zpráwu wogenskému tagemnjku: Učiniw příjrawy bljzko Mellada k autoku na buřiče dvěma pluky, rozkázal gsem dřjwe skaumati položenj buřičůw na dálku, coby z ručnice wystřeliti mohl; potom z gedné strany postaupil plukownjk Kos k San Mi`guelu, mage rozkaz mjsta toho se zmocniti a také na zákopy w prawo ležjcej autok pustiti; mezi tjm obrátil gsem se sám ke klássteru téměř nedobytnému, chtěge takto nepřjtele klamati. Plukownjk wyplnil rozkaz můg s neobyčegnau udatnostj; zákopy brzo byly opanowány, wssecka děla, střeliwo, zbraň a čtyry sta mužů dostalo se do nassich rukau. Zbognjci po ostatnjch pewných mjstech widauce, že by marné bylo wzdorowánj, wzdali se i se swým wůdcem Aristem, wymjniwssse sobě zachowánj žiwotůw a swobodný odchod. Wogenským důstognjkům, doprowázeným dvěma sty mužů dowoleno u Verakruz na lodi wstaupiti, ostatnj wogáci, počtem na tisjc, přiwtěleni budau k armádě nassj. Dnes wecer generálowé Moktezuma a Gunsta s tisjcem lidu se hmuli, aby Durana stjhal, při němž 600 mužů se nalézá. W hlawnjm stanu nassem při Melado dne 9. řjgna 1833. Lopez de Santana.

Pražské noviny: číslo 17, 27. února 1834, str. 4: Amerika.

Zpráwy z Vera-Kruzu gdau až do 24. Prosince m.r. Toho času nowé bauře w dolných kraginách Mexika se zdwihly. Generál Bravo prohlásil se proti wládě, a giž nasbjral na 2 i 3000 mužů. Přemlawal prý též Santanu, aby k němu se připogil a s njm společně gednal. Tento wssak generál nechťge giž dřjwe wladařstwj přigmauti a odebraw se na swé statky, nepochybně nepřiwolj k tomu, aby gméno gehu za heslo slaužiti mělo nowým neporádkům. Bravo mu též ponawrhł, aby z každé kraginy čtyři deputowanj se wywolili, kterj by konečně na weřegném kon`gresu rozhodli nad osudem této země.

W pozděgssjch o něco listech čteme, že Bravo, přjwřzenec Aristůw, dlauhé prowolánj a wybjdnutj učinil na národ, aby nedleli swatě cjrkwí w nebezpečenstwj se nacházegjcej ku pomoci přispěti. Po dlauhém ssjřenj řeči w prowolánj tom na konec popisuge Bravo Santanu gako nĕgakého ukrutnjka a lidu trýznice. Načež odpor tomu wypustiw i Santana ze swé strany prowolánj, hrozj w něm Bravowi a společnjkům gehu brannau rukau na ně udeřiti, nepřestanau-li tropiti w lidu rozbroge.

Pražské noviny, číslo 27, 6. dubna 1834, str. 3 – 4: Amerika

Listowé z Vera-Kruzu z počátku Unora přinássegj zpráwu, že generál Bravo posud znamenitau sjlau wogska wládě hrozj, kteráž giž i na tom se stanovila, we mnohých wěcech býti mu po wůli. Dne 18. Ledna wssak prohrál bitwu, a od těch dob ostřegi wláda proti němu si počjnjá. Santana při tom w pokogi na swých statejch tráwj.

Pražské noviny, číslo 56, 24. čevence 1834, str. 4: Amerika

Z Vera-Kruzu na konec Máge. Gedwa uwedený mjr do nassj kraginy opět gest zapuzen, a to neywjce za přjčimau nyněgssjho kon`gresu, sestaweného z wětssjho djlu ultra-demokratůw, genž tak wássniwě a žádných ohledů nessesře, počjnjá sobě we swých ustanowenjch, že negenom president Santana, leč také duchowenstwo a na mnoze i obywatelstwo proti wysslým uzawřenjm se prohlásili. Santana skutečně wydal ohraženj proti samomocnosti téhož kon`gresu, kterýž bez přiwolenj papežowa i patronát nad cjrkwj sobě osobuge. Poněwadž ale wesskeřj biskupowé a kanownjci tomu na odpor se postavili, na čas žiwota gsau wyhnáni a důchodowé gegich propadli. W Pueble i wogsko i lid proti tomu powstali, nechťjce dopustiti, aby biskup gegich a duchownj kapitola wyhnáni byli; i počali wládě wytykáti mjssenj se gegj do cjrkwenjch záležitostj. Za přjkladem tjm ssla Jalapa a některá giná města, a nebude pokoge, leč by kon`gres zákon ten odwolal. Pohřjchu ale poslednj ustanowenj gehu gewj gen mnohem wětssj zarputilost, neboť na to wzata gest presidentowi hlawnj spráwa nad wogskem, s tjm doloženjm, že wálečný

nárůst Santa Annovy centralizační politiky.⁴²⁴ V tomto období se také poprvé zmínily o nepokojích v Texasu, jež již v roce 1834 komentovaly možností budoucího odtržení oblasti od Mexika: „*W kragině Texas trwá dosud rozbrog a kwassenj, gessto konřgres w Mexiku nechce we mnohých žádostech gim býti po wůli. Tudy mnozj se domnjwagj, že nepochybně tato pěkná země ze spolku mexikánských Obcj wystaupj a k sewero-amerikánským se připogj...*“⁴²⁵ Čtenářům také přiblížily nebezpečí indiánských nájezdů v pohraniční oblasti:

---

lid genom od swých gubernátorů rozkazy má přigjmati, ano práwě obdržugeme nówěsstj, že kořgres na neurčitý čas odložil swá zasedánj. Gedno i druhě wssak čelj proti konstitucj. Že takowýmto gednánjm obchod zde i w Mexiku w bjdný staw gest uweden, každý snadno nahlédne; krom toho též žlutá zimnice po kragjch obywatelstwo hubiti počjná. Wláda minulý týden opět přinucena byla od obchodnjků hlawnjho města 400,000 dolarů se wypůgčiti.

⁴²⁴ Pražské noviny, číslo 26, 29. března 1835, str. 4: Amerika.

Francauzské nowiny temnými barwami popisuj staw republiky mexické. Lid gest se swau wládau a nekonečnými spory wogenských wůdců tak nespokogen a pro mrhánj státnjch peněz tak rozgřten, že gednotu zrusiti chce. Santana zapřew prawidla, gimíž hodnosti presidenta dosáhnul, uwrhl se do náručj tížžadostiwých sslechticů, kněžj a wogjnůw. Po swém do Mexika přjchodu weřegně ohlásil, že od geho předchůdců wyhnanj biskupowé, preláti a giné osoby nazpět se powoláwagj, a že budaucen žádný Mexičan pro politické mjněnj znepokogowan, aniž bez rozsudku wyhnán nebude. A předce zdá se dle stěžowánj sobě mexických nowin, že tam wogenský despotismus panuge, který stokrát horssj gest nežli inkwizice. Gubernátorowé mnoha kragin wyhnali množstwj wážených mėsstánů. Nowiny „La Oposicion“ od 19. Prosince prawj, že gistý Auřgustin Guiol, wydaw ohlássenj na nowiny: „el rayo de la verdad“ (blesk prawdy), w noci od wogáků z postele stržen a do wězenj odwlečen byl. Owssem byl druhého dne opět propusstěn, zapowědělo se mu wssak nowiny wydáwati. Wogáci roztalukli mu presy a litery wyházałi oknem. Ostatnj stěžugj si též na libowůli tamnjch úřadů. Poslednj konřgres uzawřel, aby duchownj statky do státnjch se proměnily. Nepořádky wssak w této zemi a působenj duchowenstwa a wogska gsau tak weliké, že řgubernátor kraginy Puebly ze swé moci ony oprawy za neplatné prohlásil, prebendy a platy z milosti předesslým magitelům nawrátíl a biskupa splnomocnil, aby konřgressem zrusené sliby mnichů a duchownj desátky opět obnowil. Pražské noviny, číslo 70, 11. září 1834, str. 4: Amerika.

Z Wera-Kruzu dne 30. čerwna. Djl wogska generála Santany bil se giž několikrát se zastawateli nowého pořádku, genž swé hlawnj sjdlo magj w Pueble, hodlagice tam se brániti do poslednj krůpěge krwe. Santana oblehl Pueblu a wydal rozkaz generálowi a řgubernátorowi Furlonřgowi bez odkladu wdátí se na milost. K tomu wssak Furlonřg nepřiwolil, alebrž udatně se bránj, ačkoliw nemá při sobě w městě genom 1500 řádného wogska a asi 30 děl. Santana, tento nepřjtel wssech nowot ano i swobody, kterau národnj konřgres w náboženském a politickém ohledu upewniti chtěl, sám ze swé moci kořgres rozpustil, a sám sebe za diktátora prohlásiw, zameyslj neobmezeně panowati. Mnozj z přátel geho prý mu radu dáwagj, by přjhodného toho okamženj se uchopil a cjsařem mexikánským dal se prowolati. Pražské noviny, číslo 83, 26. října 1834, str. 4: Amerika.

Z Londýna dne 11. Řjgna. Zpráwy z Matamorasu (sic!), z Mexika a Vera-Kruzu od 9. Srpna udáwagj, že president Santana z Mexika do Fakubaye (zřejmě Tacubaya – pozn aut.) se odebral, kde se w arcibiskupském palácu usjdil a kde i swé dekréty ohlassuge. Strana sslechty a kněžstwa obdržela patrnau přewahu w mexikánské republice. Duchowenstwo a wyřssj oficjrowé chtěgj Santanu za cjsaře mexikánského powýssiti a starau sslechtu obnowiti. Ano „Standard“ (anřlické nowiny) se domnjwá, že Santana sspanielského prince natrůn powýssiti zameyslj. ... následuje několik zpráv o situaci v Guatemale a Peru ... Pod wymjnkau auplné amnestie poddawssj se kragina Puebla, uznala centrálnj vládu i Santanu. Také strassný okrsek Kolima (Colima – pozn. aut) prohlásil se pro Santanu, a wůdce tamněgssjch buřičů, general Mejia, odebral se s malým počtem dobrowolnjků do Tierra Kaliente; myslj se wssak, že až po pádu

„Morning Chronicle“ od 17. Unora. Wčera z Mexika přisslé zpráwy gsau poněkud důležitě. Wpády Indiánů do státu nowo-mexického a Sonory welmi znepokogowaly vládu, a tjm wjce, gessto nespokogenj tamnegssj obywatelé neustále k nepořádkům a rozbrogům popuzowali tiché a mezi sebau žigjcy Indiány. Kmen Komančůw, opustiw osady Texaské a do rozlehlých pust za hory skrze tuto osadu se tahnaucj se nawrátiw, gest geden z neywjce nepřátelských kmenů. Tito Indiáni, spogeni gsauce se mnohými ginými kmeny z pust, nalezagjcjch se u pramenů řeky Arkansy (Arkansas – pozn. aut), poplenili rozptýlené mezi městy Santa Fé a San Antonio ležjcy wesnice, a mnoho obywatelů s sebau odwlekli. Obywatelé prwnegssjho města uchopiwsse se zbraně, uzawřeli odpor činiti upadlému nepřjteli až do přjchodu wogska ze San Luis. Myslilo se, že gesstě dost záhy přjgde k ochraně města Santa Fé před nápadem. Státu Sonoře hrozili kmenowé Mogui, Yapipa a Apache; a wssak nepanowaly na této straně hranic weliké w tom ohledu péče.“⁴²⁶

Na rozdíl od vnitřně rozháraného Mexika byly USA představeny jako poměrně silná mocnost,⁴²⁷ jejíž domácí politiku však vyplnily spory o

---

kragny Puebly uslyssj, dále odporowati neude. Gessto i Durango a Kampeche (Campeche – pozn. aut.) podrobily, gest Santana we wssech mexikánských kraginách uznán.

Číslo 91, 23. listopadu 1834, str. 4: Amerika.

Z Vera-Kruzu dne 12. Zařj dozwdáme se o nowé porážce Goméza Faria a ss'astném prospěchu generála Santany. Mexikáné nemusej si k těmto proměnam welikého sstěstj přáti. Farias činil weliké plány k swobodomyslnegssjm opravám. Chtěl welmi zmenssit počet wogska, desátky zrusiti, lpssj skoly zawěsti a nesmjrné přjgmy duchowenstwa a klássterů na zaplacenj národnjho dluhu obrátiti. Uměli wssak roztrausiti o něm tu sskodnau powěst', že náboženstwj přewrátiti a zničiti zamejššlj. Použiw Santana té okolnosti, dal nagewo swůg úmysl, že se opět do města chce nawrátiti a břemeno vlády na se wzjti. Od lidu a wogska byl přjgat wolánjm: *At žige ochránce! At žige náboženstwj!*“ Tudž propustil wssecky ministry.

⁴²⁵ Pražské noviny, číslo 39, 22. května 1834, str. 4: Amerika.

tento příspěvek pokračuje hodnocením vnitropolitické situace Mexika: *Bljž se čas, kdežto nasse konstitucj, od roku 1824 na dest let ustanowená, swého konce docházj, a tudy mnohým proměnam podléhati bude. Též očekáwáme od nasseho ěgubernátorstwj welmi swobodně smeyslegjcjho, změny přiměřené k nyněgssjm potřebám, ano giž mnohé nynj w skutečnost se uwozugi, proti kterým wssak neywjce duchowenstwo brogi, a gmenowitě ze wssj moci náš gedimý biskup. Za to wssak weřegnj listowé beze ohledu trpkau domluwu wedau proti němu. Neywjce byli popuzenj zákonem, který nařizuge, aby klásstery a statky, náležegjcj mrtwým rukaum (manos muertas) t.g. kněžskému stawu, ku prospěchu sskol a giných ústawů wynaloženy byly. Měssťanské wálky ochabugi, a giž genom w gižnjch stranách republiky druhdy o nich gest slyseti. Santana zdržuge se stále na swých statcjch bljže Vera-Kruzu, odpočjwage na swých wjtěžnjch wěncjch, an zatjm wjce-president, Gomez Farias, wssecky důležitosti řjgj.*

⁴²⁶ Pražské noviny, číslo 21, 12. března 1835, str. 6: Amerika.

⁴²⁷ Pražské noviny, číslo 12, 8. února 1835, str. 4: Amerika

centrální banku ⁴²⁸ a otázku anulace, ⁴²⁹ stejně jako další konflikty příznivců a odpůrců abolicionistického hnutí. ⁴³⁰ Události bojů za nezávislost Texasu

Vedle zprávy o úspěšné finanční situaci USA, následuje i hodnocení kvalit severoamerické armády: *Łodstwo spogených Obcej počtá wesměs 12 wálečných korábů, 13 fre˘gat, 14 korwet a 6 ˘goelet. W rozličných łoděnicjch nalézá se gesstě tak mnoho zásob, že by se w krátkém čase 5 wálečných korábů, 13 fre˘gat, 7 korwet a 2 ˘goelety zřjđiti mohly. Počet morského wogska obnássj wesměs 7355 mužů, wogska zemské dle udánj ministra wogny toliko 6597 mužů. Při 14 mill. obywatelů a tak nesmjrně welikém státu musj nápadna býti tato malá sjla zemského wogska. Na to wssak musjme ohled wzjti, že spogené Obce dle následugjcjho prawidla to powažugj: „Wogska nemusj wětssj býti nežli potřebno gest k ochraně pewných mjst, hranic a ke cwičenj se we wálečném uměnj.“ Lidnatost spogených Obcej obnássela roku 1820: 9.660,765; r. 1830: 12.866,020; w tom-li poměru to dále pŕgde, wystaupj tento počet roku 1840 na 16 mill. dussj.*

Jiné optimistické hodnocení, přineslo číslo 14, 18. února 1836, str. 4: *Spogené Obce americké.*

Bostonská „Gazette“ obsahowala hned zpočátku tohoto roku následugjcj slowa o rychlém prospjwánj Spogených Obcej: Sotwa minulo půlstoletj, co spogené Obce wjtězně ukočily s mateřskau zemj krwawý bog, který wssecky prameny gegich blaha wyssál. Mjsto chudého obywatelstwa třj millionů, daněmi ztjženého, a ani zohaweným woginům malau penzii dáwati nemohaucjho, widjme nynj po půl stoletj sbor 15 millionů obywatelů, kterj wssecky swé dluchy zaplatili a wskutku na rozpaku gsau, co se zbytečnými penězy dělali magj! Mjsto třinácti prwotnjch Obcej počtáme gich nynj giž čtyři a dwadcet, a brzo wystaupj gegich počet na ssest a dwadcet. Náš obchod byl docela zničen a ze wssech mořj byli gsme wypuzeni; nynj předčili gsme w obchodu Hollandy, Rusy, Španiely ani i Francauzy neobyčegnau rychlostj, a stogjme w obchodnjch záležitostech genom za An˘gličany. Nenj to w skutku žádného trhu na swětě, kterýby nassjm obchodem ožiwowán nebyl, žádné moře, na kterém by newládly praporce nasse. Námorstwo nasse, ač posud gesstě tuze malé, bude rychle rozmnoženo a po mnoho let budau se na ně zbytečné penjze wynakládati. W nassich neypředněgssjch městech množj se obywatelstwo negen neobyčegnau rychlostj, ale stogj též na takowém stupni bohatstw, umělosti a fyzické sjly, že se i těm neyznamenitěgssjm městům národů ewropegských na bok mohau postawiti. Uwedeme zde počet obywatelstwa ssesti neyprwněgssjch měst nassj gednoty w létech 1790 a 1835.

Obnássel totiž roku	1790 obywatelů	1835 obywatelů
Nowý York	33.131	269.873
Filadelfia	42.520	200.000
Baltimore	13.503	92.000
Boston	18.038	78.603
Nowý Orleán	6.500	60.000
Charleston	16.359	34.500

Statistický příspěvek růstu severoamerického obyvatelstva prezentovalo i číslo 26, 31. března 1836, str. 4: *Sp. Obce Americké*

„National-Intelligencer“ sděługe přehled přebýwánj bjlého a barewného obywatelstwa we Spogených Státech od roku 1790 až 1830. Z toho widěti, že r. 1790 Spogené Obce 756,853 barewných a otroků počtali. Roku 1830 počtalo se we Spogených státech 319,576 swobodných barewných a 2,009,050 otroků, dohromady tedy 2,328,626 dussj, takže se toto obywatelstwo o 306 pSt we 40 letech rozmnožilo. Roku 1790 obnásselo bjlé obywatelstwo we Spogených státech 3,172,473 hlawy; roku 1830 wystaupil počet ten na 10,530,044, tedy w 40 letech o 331 pSt.

⁴²⁸ Pražské noviny, číslo 27, 6. dubna 1834, str. 3 – 4: *Amerika.*

Dle nowin z Nowého Yorku od 1. Března pomjssky způsobené zakládánj banku poněkud giž se odstraňugj, ačkoliw sama ta wěc posawáde gesstě nenj rozhodnuta. Representanti z Vir˘ginie ze wssj moci presidentowi odporugj, wygmauc gediného p. Rivesa, který wssak o propusstěnj žádal... Jour. Deb. (Journal des Debats –pozn. aut.) dáwa psanj někdegssjho Simonisty p. Chevaliera, z něhož dosti silně wyswjta pochybný staw financj sgednocených amerikánských Obcej. Před tjm w těchto obcejch wždy práce na dělňjky čekala, nynj to naopak, a wjce tu rukau než djla. W krajich, kde mnoho rukodjlen, množstwj dělňjků žádného zaměstnánj nenalézá. Giž u př. to gest uwáženj hodno, gak swrchu podotčený list doswěđčuge, že w menssjm Ohio, kde před 50 léty ani 6000 obywatelů se nepočtalo, nynj 1,200,000 hlav se počtá. Nenj pochybnosti, že wzrůst tento lidnatosti a předesslého dobrého bydla přjčiny hlawně w hogném auwěrku základ měly, a předce mezi wssemi obec Ohio neywjce založenj banku se protiwuge...

však v *Pražských novinách* překryly zprávy o úspěších severoamerické diplomacie, průběžné záznamy z jednání Kongresu i obsahy posledních poselství o stavu Unie prezidenta Jacksona.⁴³¹ *Noviny* si i nadále všímaly

---

Pražské noviny, číslo 85, 2. listopadu 1834, str. 4: *Amerika*

Z Nowého Yorku w Zárj. ... Důležitá rozepře, magj-li we spogených Obcech banky zůstati aneb nic, gesstě nenj skončena. Členové banků hledj co možná mnoho hlasů k přjsstjmu wolenj kaupiti. President Jackson ale a geho přjzniwci powažugj tuto wěc takto: Banky, které giž nynj wsseho obchodu se zmocnily, postupowaly by dál a dále, ažby si konečně takowé působenj zaopatřily, že by časem i státnj řjzenj do gegich rukau přigiti musilo; z toho vznikla by neydržjwe sslechta hogná w penjeze, a z této potom monarchie. Dále prawj, že gessto mnoho an ělických domů penjeze swé w bankách spogených Obcj uložené magj, ročně přes 2 milliony dolarů na úroky do An ěličan odcházj; tyto penjeze ale zůstaly by po wyzdwiženj banků w zemi. Prostřednj třjda obywatelů w městech, gakož i po kragjch gsau stegného smýsslenj se swým presidentem Jacksonem; bohátj ale kupcowé chtěg ze wssj moci udržeti banky...

Číslo 100, 24. prosince 1835, str. 1: *Angličany.*

Sewernj Ameriku můžeme rozděliti do dwau velikých částj: do strany pro tarifu a do strany proti tarifě. Rukodělnjci sewernjch a východnjch států gsau wraucj přátelé tarify; zdělawatelé bawly a tabáku w gižnjch kraginách gsau weylučnj nepřátelé gegj. Gessto sewernj Amerika beze wssech státnjch dluhů gest a w rukau má patnáct mill. dollarů, celnj to wýnos ani ne za gedn celý rok při této tarifě, tedy gest patrně, že rukodělnjci tarifu w nyněgssjm způsobu zastáwati nemohau, a obywatelé gižnjch kragin naproti tomu nemohau se uspokogiti, aby ge obtěžowala celnj daň, nemagjcej giného aučelu, leč nesmjrnau summu peněz we státnjm pokladu nahromaditi. We mnoha přjpadnostech zpěčowal se kon ěres použjwati společnjch důchodů země k weřegným djlům a zlepssowanjm w tom neb onom gednotliwém státu. Zkrátka státnj penjeze nemohau nikudy z pokladnice vycházeti. Rukodělnjkům záležj tedy na tom, aby po té neb oné cestě zbawili se zbytečnjch peněz, a k tomu nenj lepssjho a gistégsjho prostředku, než wogna s Francauzy ...

⁴²⁹ Pražské noviny, číslo 16, 22. února 1835, str. 4: *Amerika.*

Z Nowo-Yorkských nowin wyswjta, že w gižnjch kraginách seweroamerického saustátj silně se o to gedná, aby sgednocenj to bylo zrusseho, což oni tam nullifikacj nazýwagj. W gižnj Karolině tamněgssj ěgubernátor Mak Duffie při nastupowanj hodnosti swé mezi giným takto se wygádril: „Nastáwá doba, kde ozbrogenau rukau na wsse připraweni býti musjmě; neboť mocj toliko práw swých hágiti můžeme, ano žádné gistoty, žádného rukogemstwj nám nedáwá onen pokaňhaný, sečmáraný a roztrapeňj kus per ěgamenu, genž slowe konstitucj seweroamerického saustátj.

⁴³⁰ Pražské Noviny, číslo 66, 28. srpna 1834, str. 4: *Amerika.*

Dle zpráv z Nowého Yorku od 17. m.m. mezi dnem 7. a 11. téhož, panowaly tam městské bauřky. Gednota totiž na zrusseňj otroctwj měla w Nowém Yorku a giných městech sgednocených Obcj negedna shromážděnj k aučelu swému, což mezi obywatelstwem zdegssjm welikau neljnost plodilo. Přjčinu k zabuřenj daly služby božj, na njchžto dne 7 černé obywatelstwo sesslo se do swé kaple, a zde po odpjwánj hymnů prohlássenj swé swobody čjsti si dalo. Audowé wssak huďebnj zdegssj gednoty, která tuto kapli na každý pondělek a čtwwtek pro sebe pronagmula, dostawsse se přes noc do kostela, chtěli odtud černochoy wypuditi, načež k ssarwátce přisslo, až i mnoho osob z obau stran bylo raněno. To wssak byl gen začátek smutnohry, genž dne 10. se prosadila. Roznássela se powěst, že přátelé ne ěgrůw obmýsslegj gegich konečné wyswobozenj a že brannau rukau toho dowěsti chtěg. Bez rozpaků řjtila se luza bjlého obywatelstwa na obydlj a sklady několika znamenitých audů oné gednoty, a podobný osud dostal se také některým barewným, ano i gegich kaplj a chrámů nebylo ssetřeno. Dwadcet domů gest wybito a zcela olaupeno a 7 domů Páně wjce méně bohaprázdnau rukau luzy zneuctěno. Mnozj černochowé hleděli žiwotůw swých autěkem zachowati. Wogsko nepostačowalo k uklidněnj přjtrže těmto nepokogům, a teprw w noci dne 11. rozbroge se skončily, o gakýchs nikdy we sgednocených Obcjch se neslýčáwalo. Druhého dne rozstaweno bylo wogsko po ulicjch, obdržewssj od auřadů rozkaz, bylo-liby třeba i na bauřliwý lid střjleti, k čemuž wssak se wjce přjčina nedala.

⁴³¹ Pražské noviny, Číslo 6, 21. ledna 1836, str. 3 – 4: *Spogené Obce americké.*

Čtenáři našli také zprávu o atentátu na prezidenta Jacksona. Pražské noviny, číslo 21, 12. března 1835, str. 6: *Amerika.*

Wssecky sewero-americké nowiny zdělugj, že na presidentowi, panu Jacksonowi, měla wražda spáchána býti. Dne 30. ledna byl we Washingtoně pohřeb pana Davisa, genuž wssickni

odsunu indiánských civilizovaných kmenů na západ od Mississippi ⁴³² či Seminolských válek ⁴³³ a představovaly kandidáty prezidentské kampaně

deputowanj p̄jtomni byli. Když president do chrámu wstupował, wyskočił nęgaký čłowěk za shromážděnj, wystřelil naň z pistole. Na pánwici zňal se prach, ale nezapálil, čłowěk ten byl tudž od zástupnjka Gidneye a tagemnjka Woodsbury na zem poražen, wytáhnul wssak gesstě druhau pistoli, spustil, a wssak nadarmo, a předce byly pistole dobře nabyty (sic!). Wrah gmenuge se Richard Lawrence, gest an'glický maljř, a teprwa několik let w Americe. Některj prawj, že gest popráwu a toho mjněnj, že president geho otce zavraždil; dle giných bylo p̄ry wssecko gen nastrogeno k wýhodě presidentowi; sám Jackson wygádril se, že ten čłowěk od wznessené osoby nagat byl, aby p̄iprawil ho o život.

⁴³² Informaci o přesunech indiánského obyvatelstva, obsahovalo Jacksonově poselství o stavu Unie za rok 1835, jež bylo rozsáhle prezentováno v čísle 6, 21. ledna 1836, str. 3 – 4: *Spogené Obce americké.*

S radostj oznamugi Wám, že w poslednjm čase nic se nestalo, coby p̄jčinu bylo zawdalo k mimo obyčegněmu pohybowánj nasseho zemského wogska. S malými wyminkami byla armáda nasse obmezena na služby w posádkách na atlantickém moři. Malá nasse armáda gest dostatečná k účelům nassim, i gest gádro, okolo něhož wjce wogska w čas potřeby shromážditi se může. Weliká stálá armáda nesrownáwá se s duchem nasseho řizenj a s náhledy nassich męssřamů. Prawěho středku mezi nepostačugějnjm wogskem s gedně, a nebezpečjnjm a nákladem na welikau armádu s druhé strany, můžeme gedně tjm dosáhnauti, když se malá stálá armáda wydržowati bude, a fysická mocnost (národnj obrana) země tak zřjdy, aby w čas potřeby činnau býti mohla. – Plán, aby se indiánsstj kmenowé w osadách se nalęzagcj, na západnj břeh řeky Mississippi p̄esjdili, gest bljzký swého ukončenj. Wssecky dosawadnj skausksy, ciwilizowati Indiány, nepodařily se. Zdá se býti dokázáno, že we spogenj se wzdělanau společnostj nemohau býti sřastnými. Rozlehlé kraginy na Západu gsau nynj za obydlj wykázána, každěmu kmenu wětšsj částka, nežli ze které se stěhugj. Toto stěhowánj dęge se na autraty spogených Obcj, a Indiáné dostáwagj ssatstwo, zbraň, zásoby a giné potřebné wěci na gedn rok. Pak budau se moci orbau žiwiti, gestli se gj uchopj, ne-li budau bydleti u paty welikých Prairij, kde nepočetná stáda bůwolů se pasau. Také se dělagj p̄jprawy ke zřizowánj pro ně sskol, rokowacjch domů, kostelů, obydlj pro gegich náčelnjky, mleyny, kaupilo se též pro ně železo, ocel, pluhy, tkadlcowé stawy, p̄rádelnj náradj, domácj zwjřata a djlem i sůl, což z wětšsjho djlu se gim darowalo, z nichž na osobu wjce než 30 dolarů p̄jgde. Nepominulo se též potřebných prostředků k politickému wzdělánj Indiánů. Rozkazy gsau dány, aby wssecky pálené nápoje, kteréž by se u nich nassly, zničeny byly, což za neylepsj powážugi prostředek ku wzdělánj tohoto národu Početní stav přesunutých transportovaného indiánského obyvatelstva p̄ibližowalo číslo 36, 8. května 1836, str. 4: *Spogené Obce americké.*

Ze zpráwy kon'gresu p̄edložené wyswjta, že posud 31,348 Indiánů z wýchodnjch břehů řeky Mississippi na západnj stranu p̄esjdilo, a že počet těch, kterj gesstě p̄esjdili magj, 72,000 hlaw obnásj. Počet wssech Indiánů w těchto kraginách udává se na 250,000; wskutku strassná moc, kdyby někdy o gednu wěc se zasaditi chtěla.

⁴³³ Pražské noviny, číslo 25, 27. března 1836, str. 3 – 4: *Amerika.*

Z Washingtonu dne 9. Unora. Sněmowna ukončila wčera dlauhé rokowánj o propusstěnj na swobodu otroků, kterj obzwlasstě w gijnjch obcjch w hogném počtu se nalezagj. Wětssinau 201 proti 7 uzawřelo se, že kon'gres práwo nemá mjsiti se do záležitostj gednotliwých států w ohledu otroků. – Nowiny „Commercial Herald“ wycházegcj we Filadelfii, oznamugi, že w Nashwillu, we státu Tennessee, nebezpečně powstánj otroků vypuklo. Odbůgnjci zničili několik weřegných stawenj. W městě Tennessee wedrali se buřiči do dwau peněženěň, a gednu zapálili. I w Tennessee i w Nashwillu panowal ten neywětšsj zmatek; gaký to konec wzalo, newěděli gesstě we Filadelfii toho dne. Spogené Obce gsau také nynj zapleteny do boge s indiánským kmenem Seminolů. Gak známo chtěj seweró-americké Obce, aby wssickni indiánsstj kmenowé na západnj břeh řeky Mississippi se wystěhowali, gežto Indiánů powaha a newzdělanost nep̄řipausstj, aby se Spogenými Obcemi w uzssjm byli spogenj. Dne 9. Máge 1832 byla tedy i s těmito Seminoly smlauwa uzawřena, aby swau kraginu spogeným státům za gistau summu postaupili a do západnjch kragin řeky Mississippi se odebrali. W smlauwě té bylo též i obsaženo, aby některj náčelnjci na autraty Spogených Obcj odebrali se do oněch kragin západnjch, které Kreekům gsau wykázány. Shledagj-li zemi tu dle swých žádostj a Kreekowé-li budau nakloněni s nimi se spogiti, má ta smlauwa u obau stran platnost mji, a Seminolowé we třech létech se

v roce 1836.⁴³⁴ Hlavní pozornost na sebe upoutal diplomatický spor Spojených států s Francií, týkající se splátky náhrad za kofiskace nákladů severoamerických lodí v době Napoleonova císařství.⁴³⁵

---

wystěhowati. Když generál Thompson, indiánský gednatel roku 1834 do Floridy se odebral, byli Seminolé do dwau částek rozděljeni, gena byla pro wystěhowánj, druhá naproti tomu. Minister wogny odpowěděl Thompsonowi, že wláda Seminoly utlačowati nechce, a wssak také, že gim powoliti nemůže, aby děle gesstě w kragině té zůstali, gessto sami přiwolili se wystěhowati; mělo to wssak pokogným způsobem w skutek uwěsti, a teprwa k násilj přikročiti, chtěli-li by Indiáné přjmo býti tomu na odporu. Odpowěď tato sdělila se Indiánům, kterj se tjm uspokogili, a wsse zdálo se dobrý předpowjdat konec. Měsjce Listopadu byl ale geděn z neyhlawněgssjch náčelnjků Indiánských zawražďěn od té strany, která se wystěhowati nechtěla. Potom nastaly pūtky, které z wětssjho djlů ke sskodě Spogených Obcej wypadly. Po tuto dobu Seminolé poplenili Floridu až ke Geor̄gii.

⁴³⁴ Pražské noviny, číslo 88, 12. listopadu 1835, str. 1 – 2: Francauzy.

... Tři mužowé ucházegj se o presidentstwj sewernj Ameriky, Van Buren, White a Webster; wolenj wezme počátek swüg měsjece Března r. 1836, a na rozhodnutj záležitostj těchto bude weliký mjtí aučinek. Van Buren, který u wsseobecně wážnosti na prwnjm mjstě stogj, a gak ze wsseho wyswjťá, wětssinu hlasů na swé straně mjtí bude, gest rodem ze státu Kolumbie. Roku 1804 wystaupil poneyprw na politickau dráhu; r. 1812 byl za senátora zwolen. Roku 1815 byl za Attorney-generála (generální prokurátor – pozn aut.) a přjsstjho léta opět za senátora zwolen, kteréžto hodnosti i r. 1821 a 1825 aučastrným se stal. Při wolenj generála Jacksona za presidenta byl mu welmi nápomocen, gsa giž tenkrátě po Jacksonowi neyznamenitěgssj w Americe muž a weliké u národa lásky požjwage. Pozděgi zwolil geg Jackson za mjstopresidenta, we kterémžto auřadě až posud se nalezá. Van Buren gest osobně welmi přjwětíwý a sluššného obcowánj. Weliký má dar wždy hotowého řečnjka, a zanjmá gakožto parlamentnj řečnjk giž dáwno prwnj mjsto. Druhý čekanec, pan White, narodiw se w gižnj Karolině, pocházj ze staré irské rodiny. Roku 1807 byl za senátora zwolen. w tomto shromážděnj welmi prospjwal, neboť Amerika děkuge mu za několik neylepssjch zákonů. Roku 1817 byl opět senátorem, a posléze presidentem senátu. Pan White gest geděn z neyzkussenegssjch a neyschopněgssjch státnjch mužů we spogených Obcech, a wždy hlasowal proti celnj tarifě. Třetj čekanec, Daniel Webster, rodem z Nowého Hampshiru, gest asi 53 léta stár. Roku 1812 byl za národnjho zástupce zwolen. W kon̄gresu dal weliké schopnosti gakožto řečnjk a státnj muž na gewo. Pan Webster požjwá obzwlásstě w sewernjch státech weliké lásky.

Další wývoj boje o prezidentskou nominaci přineslo číslo 7, 24. ledna 1836, str. 4: Spogené Obce americké.

Dne 4. Prosince bylo w Nowém Yorku přewelmi početné shromážděnj, aby se činily přjprawy k zwolenj pana Webstera za presidenta spogených států ... naznamenánj pana van Burena za nástupce presidentowa, gak to docela zgewně nyněgssj president učinil, takowé gest sáhánj, kterému se woljč úřad do dědičného proměňuge. Čekanec presidentstwj spogených Obcej musí býti muž, gehož zásluhy o wlast bez odporu gsau uznány, gehož náhledy o neydůležitěgssjch weřegných wěcech národ zná, gehož gméno ručj za podporu a zachowánj konstituce a gehož konečně žiwot předesslý gistotu dáwá, že po swém zwolenj čest a prospěch wlasti hlawnjm bude předmětem gegjho řjzenj. Úplanau činjme sprawedlnost zásluhám pánů Harrisona a Whita, kterj gakožto čekancowé této hodnosti wystaupili, nicméně widjme se býti přeswědčenými, že gménem Daniela Webstera swým spoluměssťanům muže uwedeme, kterémuž co do powahy a schopnosti, co do oddanosti zákonům a řjzenj a do obratnosti w zastáwánj gich nikdo se newyrownáwá. Schwalugeme tedy národu spogených Obcej Daniela Webstera, wogjnowa syna z času rewolucj, wychowance sskol Nowoan̄glických, wlastnjho zakladatele sláwy a sstěstj swého, který gakožto měšťan, řečnjk, státnj muž a wlastenec po celé zemi znám a wážen gest, a powzbuzugeme se spogiti wsseliká namáhánj, aby neywyššj úřad, gehož konstituce poskytuje, udělen byl gegjmu neyschopněgssjmu zastawateli.“

Vrchol prezidentské kampaně představily Pražské noviny v čísle 86, 6. listopadu 1836: Sewernj Obce americké.

„Journal des Debats“ obsahuge sestawenj neynowěgssjch zpráv ze sewernj Ameriky, z nichž následugjcej wygjmáme: „Generál Jackson cestuge nynj po západnjch státech, by panu Van Burenowi hlasy k wolenj za presidenta zjskal. Až posud chowali se wssickni presidenti nestranně

Českého čtenáře pak také mohly po pádu polského povstání zaujmout osudy skupiny polských vystěhovalců,⁴³⁶ která od vlády USA získala právo na kolonizaci oblasti v západním pohraničí:

---

při wolenj swých nástupců. druhý kandidát, generál Harrison z Ohio cestuge po sewernjch městech. Třetj kandidát, gest pan White z Tenesse.

⁴³⁵ Konflikt byl čtenáři nejprve přiblížen výtahem z jednání francouzského parlamentu, v němž byla nastíněna podstata konfliktu a pak se až do roku 1837 průběžně zabývala vzájemnými diplomatickými přestřelkami. Pražské noviny, číslo 29, 17. dubna 1834, str. 2 – 3: *Francauzy*.

Z Paříže dne 2. Dubna. ... Pád ministra zahraničných důležitostj a hraběte Sebastianiho, genž se stal wčeregssjm rozhodnutjm kmory nenj překwapugjcj. Po tři dny giž trwalo rokowanj stranu toho traktátu, genž za času ministerium pana Sebastianiho s americkými Obcemi uzawřen byl, aniže mohla komora zdrawy ausudek pronésti, nebywssi o tom dostatečně zprawena. Pan Broglie držel w pondělj řeč bez welikých důwodů, připomjnage toliko, že toho čest národu požaduge, aby tento dluh splacen byl. Wčera wssak obssjrněgi se o tom gednalo, a také na paměť uwedlo, že giž Napoleon americkým Obcem sskody, gež trpěly za času zahágenj zámorského obchodu, 12 milliony nahraditi poručil, a že za předesslé dynastie americkssjti wěřitelé toliko 8 mill. gesstě požadowali. Gak mohl tedy hrabě Sebastiani roku 1831 traktát na 25 mill. uzawřiti? Proti tomu powstal wčera wjtěžně pan Berryer, gegž komora welmi pozorně poslauchala, gelikož on giž za ministerium Polignakowa stranu toho samého předmětju na radě býwal. Pan Berryer připomenul, že americké Obce za odňaté gim lodě we Španieljch traktátem r. 1819 uzawřeným se spokogili, gimíž obdrželi obogj Floridu. Na to neodpowěděl pan Broglie ničehož; od ministrů gediné to namjtáno, že zawrženjm tohoto traktátu snadno státi se může nĕgaké zapletenj z ohledu obchodu, gesstoby americké Obce Francauzům prospěssné obchodnj wýminky opět zrusstiti mohly; načež ale odpowěděl odpůrcowé traktátu, že ty wýminky základ magj we smlauwě giž roku 1803 uzawřené, kterau se Obcjm Louisiana postaupila, a chtj-li tedy zwýssiti daně na francauzské zbožj, Francauzowé opět Louisianu nazpět požadowati mohau. Na to přisslo k hlasowanj, a gak podotčeno, bylo 8 hlasů wjce proti ministrům. Oba tito ministrowé nemohau se děle udržeti...

Pražské noviny přinesly i v Jacksonově poselství o stavu Unie za rok 1834 reakci severoamerické vlády: Výtah z Jacksonova poselství o stavu Unie za rok 1834: číslo 7, 22. ledna 1835, str. 1: *Francauzy*.

Řeč presidenta Jacksona náležj k neypamátněgssjm událostem nassho času. Mladý sewero-americký stát napjnná nowě známý giž luk proti staré Ewropě; tentokrát zaměřil si na gallského kohautu, který, gak se zdá, dobře newj, gak se při tom twářiti anebo brániti má. Kdyby se byl Jackson zwýssenjm cla na francauzské zbožj uspokogil, možná by bylo gesstě přátelské mezi nimi narownánj. Jackson ale uzawřel w zástawu wzjti zbožj francauzských měssťanů, kteřj we spogených obcech se nalezagj. Toto gest genom zmjrněné wypowězenj wálky. Dagj se Francauzy ustrasstiti, anebo něco násilně si wzjti? Sotwa lze to očekáwati od francauzské národnj hrdosti, Wssecky pařížské nowiny horssj se na toto zpuřné gednánj pana Jacksona.

Noviny také hodnotily nevýhody celní wálky pro USA: číslo 85, 1. listopadu 1835, str. 2: *Francauzy*

Předewčjrem mluwilo se na burse, že spogené americké Obce Francauzům hrozily wssjm obchodu zastawenjm, nezaplatj-li do přjssjtjo sezenj 25 mill. dluhu. Dnes o této powěsti nemluwil nikdo wjce, aniž může se tomu wjra přiložiti. Američané neosmělj se, aby s Francauzy we sporu žili; nebo měli-li by obchod mezi oběma zeměma zastawen býti, wjce by trpěly tjm spogené Obce nežli Francauzy. Dowáženj amerického zbožj do Francauz gest skoro čtyřikrát silněgssj, než-li dowáženj franc. zbožj do sewernj Ameriky.

⁴³⁶ Číslo 59, 3. srpna 1834, str. 4: *Amerika*

Z Filadelfie dne 10. Máge. Poláci, kteřj nedáwno do Nowého Yorku na dwau rakauských fre'gatach přissli, odhodlali se z wěssjtjo dĕlu dále do země giti a tam společně se usaditi. Umysl gegich gest, negen pro sebe založiti swobodnau a ssťastnau vlast, nýbrž takowau i tĕm připrawiti, kteřj gesstě posud w Ewropě rozptýleni gsauce, snad brzo ge následowati přinuceni budau. Tento plán gest w každém ohledu dobrý a gistý k upewněnj gegich měssťanského stawu. Nalezl také pochwaly, které zasluhugj, a gest podporowán wraucně se wssech stran. Zwlastnj wýbor, záležegjcj z pánů Bančekiewiče, Rosenkiewiče a Dr. Kraicera ssel nedáwno skrze Filadelfii do Washingtonu se žádostj na Kongres, aby wykázána byla země a prostředky

„Londýn, 3. zářj – Seweroamerické nowiny obsahujj následugcej dekret konĝresu: „Ludwjkwowi Benackiewiĉowi a geho spoleĉnjkům 235 polským wystěhowancům na rozkaz cjsaře rakauského přiwezeným do spogených Obcj powoluge se 36 augezdů (menssjch okrsků země), které podle spráwau tagemnjka pokladu w obci Illinois nebo w zemi Michiĝganu sobě wywoliti mohau ... gak mile 36 augezdů wybráno bude, rozdělĝ se losem po stegných djlech nezi tyto Poláky. každý z nich ugme se tehdy okrsku sobě připadlého, který po 10 létech geho magetnostj se stane, gestli po 10 roků na něm přebýwal a geg zděláwal. Na každé osjdlenj powoluge se 500 giter. Titul magetnosti udělĝ se po wyprssenj onoho času každému, kdo mimo nadřečené wýminky také se bude moci wykázati, že neymenssj za každé gitro obyĉegnau cenu zaplatil. Podepsán: Jan Bell, president komory národnjch zástupcůw. M. Van Buren, mjsto-president Spogených Obcj a president senatu. Přigato dne 30. ĉerwna 1834, Ondřeg Jackson.

437

A na osudech jiných skupin německých vystěhowalců, zase mohli poznat nebezpečí, spjatá s cestou do zámoří:

„Osud neymnožssjch sem se wystěhowawssjch Němců gest opravdu bjdný. Tito lidé přicházegj do Ameriky sstěstj hledat; ĉasto nemohsse ani za přeplawenj zaplatiti, ležj pod ssirým nebem, wsseho zbawenj, řeĉi nepowědomi, a někdy dlauho trwá, než práci dostanau. Owssem, kteřj s sebau něco přinássegj a prozřetelně gednagj, brzo dostáwagj djlo, za které se dobře platj. Kdo žádnau magetnost nemá, neplatj též žádně daně,

---

k založenj osady pro ně a gegich bratry. Také gsau k té prosbě přiložena mnohá schwalugcej psanj na reprezentanty Nowého Yorku, a nenj docela žádně pochybnosti, že konĝres nenaklonj ucha k gegich žádosti. – W těchže wssak nowinách filadelfských wygadřuge se předstawený wýboru polského, Wogtěch Galatin, o přisslých do sewernj Ameriky wystěhowancjch polských tjmto způsobem: Ze wssech wystěhowanců genž kdy do našsj wlasti připlauli, gsau wěru Poláci neywjce hodni politowánj, a newjme co s nimi si počĝti. Ani gediný z nich neumj anĝlicky, a málokterý mluwj francauzsky. Nenalezli zde žádného kragana, genžby gim mohl býti ku podpoře. Gegich mimo to obyĉege welmi se lissj od nassich i od giných obywatelů západnj Ewropy. Lid tento pocházj z rozličných stawů asi 80 osob gsau sslechticowé a w uměnj liternjm dobře zběhlj, ostatně wssak žádného nemagj powolánj a kromě ssawle k ničemu rukau přiložiti neuměgj.

⁴³⁷ Pražské noviny, číslo 71, 14. zářj 1834, str. 4: Amerika. Závěr ohlasů na osudy této skupiny přineslo číslo 32, 23. dubna 1835, str. 4. Byl zde přetištěn dopis básníka Juliána Němcowiče, který zaslal z Paříže těmto krajanům v USA, jimž přál, aby s Bohem v srdci a pořádkem hospodařili na úrodných konĉinách, jež jim vykázal americký kongres a zachovali si svůj rodný jazyk.

a kdo něco má, platí jenom málo. Obyčejně jsou tu němečtí vystěhovanci opovrženi, proto že největší z nich počet (hesstj, baworsstj a sswábsstj sedláci), známí jsou špatným oděvem, nečistotou a nestřídmostí v jídle a pití; pěkně oblečení Němce dobrého vychování mají zde za Francouze, a mluví-li anglicky za Angličany.“⁴³⁸

Zprávy o úspěchu boje za texaskou nezávislost ponikly na stránky *Pražských novin* až počátkem roku 1837, kdy již F. L. Čelakovského na místě hlavního redaktora nahradil Jan Nepomuk Štěpánek,⁴³⁹ jenž v této funkci setrval až do své smrti v roce 1844. Noviny se nejprve o texaské nezávislosti pouze okrajově zmínily v líčení jednání amerického Kongresu:

„Na předsším kongresu spogenných Obcí budou následující věci navrženy: 1) Plán k veliké národní peněžně s gistinou 100 millionů dolarů. 2) Gessto paliwa žito a jiné potraviny tuze drahé jsou, zaslau se ze wssech částí země, aby wyzdwižena byla cla na dowážení anglického uhlí, žita a másla. 3) Uznání krájin texaské, která se od mejikánského státu odtrhla. 4) Bude se rokovati o zrušení otroctví a 5) zase budou powoleny peníze k rozmnožení loďstva Spogenných Obcí.“⁴⁴⁰

Po několika dnech přinesly kratší příspěvek o neúspěšné Santa Annově kampani i o opatrné reakci prezidenta Jacksona v otázce případného uznání jejich samostatnosti:

---

⁴³⁸ Pražské noviny, číslo 85, 2. listopadu 1834, str. 4: *Amerika*. Odstrašující pak měly být osudy jiné skupiny vystěhovalců, zprostředkované v čísle 81, 19. října 1834, str. 4: *Smjssené zprávy*.

O německých vystěhovancích do severní Ameriky letos pod říditelstvím advokáta Pawla Fellenia velmi smutné zprávy přicházejí. Tito vystěhovanci chtěli zvláště německé osady tam založiti, v nichž všecka hotovost jejich se nalezala okolo 150,000 zl. přišla p. Folleniowi ke ztracení, který jí měl ve své ochraně. Tomu-li tak skutečně jest, snadno sobě každý pomysliti může do jakéhoto bdného stavu lid tento jest uvržen, záležející z 200 rodin a mnohých jiných jednotlivých osob při svém vstupování v Břemě na koráb.

⁴³⁹ Jan Nepomuk Štěpánek (1783 - 1844), pocházel z Chrudimí a po filosofických studiích pokračoval teologií, jež přerušil účastí ve válce proti císaři Napoleonovi. Po dokončení studií se aktivně zapojil do života české vlastenecké společnosti a vzdal se kněžské dráhy. Poté se věnoval převážně divadlu, překládal a psal i vlastní dramata pro česká představení ve Stavovském divadle, které mezi léty 1824 – 1834 řídil. Poté působil jako jeho tajemník a od roku 1836 řídil až do své smrti Pražské noviny i Českou včelu. OSN, 24. díl, Praha 1906, str. 771 – 772, NOVÁK, Arne: *Přehledné dějiny české literatury ...*, str. 149.

⁴⁴⁰ Pražské noviny, číslo 5, 15. ledna 1837, str. 4: Spogenné Obce americké

„Z kraginy Texas dozwdáme se, že Santa Anna, býwalý president mejikánské republiky, táhnuw loňského roku do kraginy Texasu, která se od mejikánské republiky chtěla odtrhnauti, a od wogska texaského na hlawu byw poražen a zagat, nynj na swobodu pusstěn gest a cestu do Washingtonu nastaupil. Mejičané trwagj pořád gesstě při swém aumyslu, dobyti zpět Texas. Mejikánský generál Bravo gest wyslán wogskem proti Texasu.

Dne 22. prosince poslal president Jackson krátké poselstw (řeč) ke konřgresu, we kterémžto se wygadřuge, že Spogené Obce nebudau se mjchati do boge mezi Mejikem a Texasem, a potud samostatnost kraginy Texasu uznána nebude od Spogených Obcj, dokud gi některý stát aneb samé Mejiko neuzná. Toto rozhodnutj generála Jacksona mělo prý weliký aučinek.“⁴⁴¹

Přestože byla otázka texaské samostatnosti v *Pražských novinách* na počátku roku 1837 ještě na pokraji zájmu, stala se záhy předmětem závažné diplomatické roztržky mezi USA a Mexikem, a tak již v březnu přinesly noviny vedle zpráv o hnutí za nezávislost v Kalifornii reakci na přerušení diplomatických vztahů obou zemí i názory na tuto mezinárodní situaci z britského parlamentu.⁴⁴²

---

⁴⁴¹ Pražské noviny, číslo 9, 29. ledna 1837, str. 4: *Amerika*.

⁴⁴² Pražské noviny, číslo 25, 30. března 1837, str. 2: *Anřličany*.

Dne 9. Března nawrhnul w městské sněmowně pan Hoy, aby se na stůl sněmowny položily opisy dopisů mezi britickau wládau a spogenými Obcemi americkými stranu záležitostj mejikánských a kraginy Texasu. Řečnj podotknul, že mejikánský wyslanec neydřjwe odporowal wtrženj amerického pluku do Texasu, a pak z Washinřtonu odessel. Byla by hanba, prawil řečnj, kdyby Mejiko w takowýchto okolnostech opustily. Angličany wmjsily se do záležitostí holandských, portuřgálských a sspanielských, tedy ať také odpor kladau nesprawedlnosti, kterau sewernj státy americké Mejiku chtěj učiniti. – Minister zahraničných záležitostj, Lord Palmerston, odpověděl. Nenahlžjm, pročby se Anřličany mjstiti měly do sporu mezi sewernjmi obcemi a Mejikem. Nemámeř důkazu, že spogené Obce chtěj si přiwrtěliti kraginu Texas, a wládu spogených Obcj musjme gen podle listin posuzowati. President Jackson prohlásil se welmi důstogně, že w ohledu uznánj samostatnosti Texasu nic podniknauti nemůže, dokud kragina ta swětu neokáže, že swau samostatnost může ochraňowati. Gednánj spogených Obcj stranu Mejika bylo poctiwé, a Anřličany nemagj žádné přjčiny mjsiti se do té věci. – Pan Ward se wygadřil, že pradáwnná gest žádost spogených Obcj, aby Texas k nim se přiwrtělil. O’Connel podporowal též náwrh páně Hayiw. Kragina Texas, prawil O’Connel, zbauřila se proto, že mejikánská wláda obchod s otroky zrusnila; obchod s otroky gest neyčerněgssj skwrna, lpjcej na powaze seweroamerické republiky, a připogenjm Texasu ke spogeným Obcem dostaly by přewahu státy wedaucj obchod s otroky.

„Mejickánský gednatel w Pařži sdělil „Journalu du Commerce“ následugjcj psanj z Mejika od 10. ledna: Když wyslanec spogených Obcj s nassj wládau w ohledu kraginy Texasu gednánj měl, kteréž mu uloženo bylo od Washinřtonského kabinetu, prohlásili se obywatelé hořegssj Kalifornie, podobně gako kragina Texas, za neodwislé od mejickánské republiky, gsauce podporowáni čtyrmi americkými koráby wálečnými; genž se w tichém moři nalézaly, zbraň a zásoby gegich slaužily k zahánj auřadů, kteřj se tomuto zabuřenj na odpor postavili. Dostawssi mejickánská wláda o těch přjhodách zpráwu, žádala wyswětlenj od wyslance amerických Obcj, pana Ellisa, který myslil, že negen nemusj ge dáti, nýbrž že ani nenj třeba oznámiti, že doklad od ministra zahraničných záležitostj obdržel. Po několika dnech žádal minister od Ellisa mjrným způsobem odpověď. Pan Ellis ale žádal přjmo o pas, který se mu tudjž odeslal. Gedná se tu nynj o to, gak americká wláda osprawedlnj gednánj wyslance a čtyř wálečných korábů.“ Z řeči presidenta amerických obcj Jacksona, ke konřgresu od 6. Unora, nenj patrné, že toto osprawedlněnj přátelské bude.“⁴⁴³

„Dle zpráv z Nowého Yorku od 8. Unora přetřhlo se wssecko diplomatické gednánj Spogených států s Mejikem. Americké nowiny „Globe“ obsahugjcj dwa doklady (Note), poslané wyslanci spogených států w Mejiku, panu Ellisowi, který se giž do Washinřtonu nawrátíl; tyto doklady magj dokázati, že bude-li mezi oběma národy panugjcjm nedorozuměnjm přátelstwj zrusseño, americký národ nikdý sprawedliwěgssj wognu newedl, než gaka tato byla. Mejickánský wyslanec we Spogených státech, pan Gorostica, wydal opět se swé strany nedáwno malý spisek, chtěge dokázati, že Mejiko má na swé straně práwo.“⁴⁴⁴

Hlavní pozornost na americkém kontinentu však tehdy vzbudilo střídání ve funkci severoamerického prezidenta,⁴⁴⁵ jež bylo doprovázeno

⁴⁴³ Pražské noviny, číslo 22, 16. března 1837, str. 2: *Francauzy*.

⁴⁴⁴ Tamtéž, str. 4: *Spogené Obce americké*.

⁴⁴⁵ První zprávu o Van Burenově vítězství přinesly Pražské noviny, číslo 2, 5. ledna 1837, str. 4: *Zpráwy z Nowého Yorku mluwily o nebezpečné nemoci presidenta Spogených států, generála Jacksona. Dne 30. Listopadu z Nowého Yorku odplaulá parnj loď „Shakespeare“ přinásss lepssj*

prezentací obsáhlého životopisu nového prezidenta Martina Van Burena⁴⁴⁶ a ve zprávě o jeho slavnostní inauguraci, byl obsažen i závěrečný Jacksonův hold severoamerické demokracii i varování před případnými druhy jejího ohrožení:

„... Pokrok spogených států pod nassjm swobodným, blaho sstěstj přinássegjcm zřizenjm přewýssil i ty neywětssj naděge zakladatelů nassj republiky. Neobyčegně rychle přibýwalo obywatelů, zrůstalo blaho, wědomosti, užitečné uměnj, slauzjcz lidem k pohodlj a přjgemnosti, a od

---

zpráwy o stawu Jacksonowě. Za 24 hodin pustilo se tomuto 75 letému starci půl třetj libry krwe. Awssak wjce než lékařské prostředky přispěla k uzdrawenj presinenta zpráwa, že gehu miláček, Van Buren, za presidenta americké republiky zwolen gest. Van Buren byl wětssinau 20 hlasů za presidenta zwolen. Na přjssstjm konĝresu bude se prý gednati o to, aby čtyrleté trwánj auřadu pezidenta proměnilo se do ssestiletého presidentstwj, a wssak potom by ten samý president wjce wolen býti nemohl, gak se to posud stáwalo.

⁴⁴⁶ Pražské noviny, číslo 6, 19. ledna 1837, str. 4: *Spogené Obce americké*

Sdělugeme zde krátký životopis nowě zwoleného presidenta van Burena, této neywyssj hlawy republiky sewero-americké: „Van Buren narodil se dne 5. prosince 1782 w Kinderhooku w obci Nowoyorské. Gehu předkowé wystěhowali se před mnoha stoletjmi z Holland do Ameriky. Otec Van Burenůw zemřel roku 1814, matka 1818. Giž záhy gewil van Buren znamenitá nadánj, tak že rodiče uzavřeli wychowáwati geg ke stawu adwokátskému, a giž roku 1803 byl van Buren ustanowen při saudnjm dworu hrabstwj Kolumbie, a r. 1807 za radu tamtéž. Gehu smeysssenj nesrownáwalo se s federalisty, ale se stranau republikánskau, a tudy byl bohatým rodinám okresu Kolumbie trn w oku, pročez musil van Buren na swé cestě k wyšssjm důstognostem se mnohými překážkami zápasiti. Gehu wssak weliké schopnosti přemohly weliké překážky, roku 1815 byl za generálnjho saudce Obce nowoyorské zwolen, kde swým pěkným a lehkým řečněnjm weliké znamenitosti nabył. Roku 1812 a 1816 byl od Nowého Yorku do senátu zwolen. Při wolenj wždy před woliteli swými wyznamenal se we swých řečjch gakožto hlawnj wůdce demokratické strany. Až do roku 1820 nalezal se w senátu. Nynj zakládala se gehu slowa gakožto státnjka, neboť wystaupil weřegně proti gistému Klintowi (sic!), který na konĝresu demokratické straně swé dosti neučinil. Roku 1821 a 1827 byl opět do senátu zwolen, kde podlé znamenitých lidj, gako Kinĝa a Pincknege, slawného gména si wydobil a sláwa gehu rok od roku se množila. Toho času nepřewýssil ho skoro nikdo w řečněnj, a mnohé gehu řeči powážugj se dosud za wzor wýmluwnosti. Když r. 1824 nowý president se wolil, podporowal pana Krawforda, mysle, že gehu politika wjce než giných čekanců k demokratické straně se kloniti bude; když ale pan Adams zwolen byl, gednal tak sslechetně, že přátelům swým radil, aby Adamsowi w cestu žádné překážky nekladli. Toho času uprázdnilo se úmrtjím Klintonowým mjsto ĝubernátora Obce nowoyorské, a van Buren nemohl odpjratu wraucjm žádostem republikánů a ucházel se o ten auřad. Wolenj padlo na něho, on wystaupil z konĝresu, dlauho wssak auřad ten nezastáwal, neboť 12. Března 1829 byl od presidenta Jacksona za ministra Spogených Obej zwolen. Za krátký ale čas byl Jackson posud neznámými přjčiny přinucen propustiti van Burena, a wssak za odměnu gehu wýborné služby zwolil geg za wyslance u dwora anĝlického. W zářj 1831 připlaul van Buren do Anĝličan, a od dwora anĝlického krále byl slawnostně uwjtán. Gehu zwolenj za wyslance musilo wssak do senátu potwřzeno býti; po mnohém ale odkládánj bylo konečně zawřzeno zwlásstě usilowánjm mjstopresidenta Kalhouna dne 26. ledna 1832, a van Buren musil z Anĝličan se wrátiti. Za krátký čas byl zwolen za mjstopresidenta na mjstě Kalhounowě, a gehu nyněgssj powýssenj na presidenta na mjsto Jacksonowo gest nowým důkazem, že se Spogené Obce k van Burenowým zásadám přizniwagi. Weliká otewřenost a obratnost, spogená s welikau wládu nad sebau, pewná wytrwalost we přigatých zásadách gsau hlawnjm rázem we van Burenowě powaze, a způsobily, že on i mezi politickými odpůrci swými mnoho osobnjch přátel počítá. I za čas neywětssjho gitřenj w sewernj Americe nemohli mu gehu nepřátelé. kteřj ho znali, swau wážnost odepřjti, ač mu nakloněni nebyli.

neystarssjch časů až na dnessnj den nebyl nikdý národ 13 millionů silný spogen w gedno politické těleso, aby byl tolik swobody a sstěstj požjwal, gako národ spogených států. Od giných států nemáte se nigakého nebezpečj obáwati, wasse sjla a moc, vysoká a ss'astná mysl wassich synů gsau známy po celém vzdělaném swětě. A wssak uprostřed nás samých hrozj nebezpečj swobodě lakotnostj a neřádnau žjznej po wládě. Před tjmto snaženjm, ať gakau koliw barwu toho půwodcowé nosj, napomjnam wás, abyste se na pozoru měli. Prožretelnost nad mjru požehnala tuto zemi, ona wás wywolila za strážce swobody, abyste gi zachowali ku prospěchu celého pokolenj lidského. ...“⁴⁴⁷

Temnější tvář severoamerické demokracie představovalo tažení tažení proti Krikům a Seminolům,⁴⁴⁸ které noviny objasňovaly spekulacemi

⁴⁴⁷ Pražské noviny, číslo 35, 4. května 1835, str. 3 – 4.

⁴⁴⁸ Pražské noviny, číslo 2, 5. ledna 1837, str. 4: *Spogené Obce americké:*

Dle nowin Charlestonských gest generál Jessup zwolen za wůdce wogska, které bogowati má we Floridě proti Kreeko-Indiánům. Wogsko to záležj z 1000 mužů wogska řádného, 1200 dobrowolnjků z Tenesse, 700 Floridánů a 800 přátelsky smeysstlegjch Indiánů. Welmi gest paměti hodno, pjsse geden dopisowatel an' glických nowin „Morning Chronicle,“ že tak mocný a swobodný stát, gako gsau Spogené Obce, s malým haufem Indiánů hotow býti němůže. Dle poslednjch zpráv z Floridy musil ě gubernátor Kall s nectj před nimi ustaupiti a nowá wýprawa proti Witlakoochee, ku kteréž on weliké přjprawy činj, nepochybně také se nepodařj. Lepssj částka amerického národa cjtj a gestj se toho wědoma, že s ubohými Indinány hanebně se nakládálo.

„My gsme byli,“ prawil floridánský wůdce Okkola (Osceola – pozn. aut.), „my gsme byli od čistých wod, dubových lesů a zelných loweckých mjst nassich otců zahránj těmi bledými obličjegi. Oni by nám rádi docela ukradli nassi zemi a pili nassi krew. Oni prodáwagj nám pálené nápoje, by nás otráwili. Seminolsstj ale bogownjci wyhrabali opět Tomahawka, a chtěli obarwiti ho gesstě čerweněgi. Manitulin, weliký duch čerweného muže, posiluge ho w bitwách. Bledj obličjegowé budau před njm padati. děti lesů budau bogowati, a chce-li tomu weliký duch, padnau nad kostmi otců swých. Bjlj muži ať padagj gako listowé lesa.“

další popis indiánského konfliktu přinesly Pražské Noviny v čísle 9, 29. ledna 1837, str. 4:

Wogna s Indiány na Floridě trwá gesstě pořád, anzi přissla k rozhodné bitwě. Gediná skwrna Spogených Obcej sewernj Ameriky, těchto swobodami skwělých a k ohromné sjle a mocnosti krokem obrowským spěchagjch kragin, gest ta, že některé gižnj kraginy chowagj otroky, genž gim pole vzděláwati a giné práce wykonáwati gsau přinuceni. Gelikož zwolenj van Burena za presidenta spogených Obcej gisté gest, tedy rozmnožil se strach oněch států, genž držegj otroky, poněwadž van Burenowa politika čelj k tomu, aby otroctwj to we Spogených Státech docela zrusseno bylo ...

Nakonec se objevily i zprávy o částečné kapitulaci floridských Indiánů: číslo 31, 20. dubna 1834, str. 4: *Spogené Obce americké.*

Owssem smutné gest, že wjtězstwj ciwilizacij možné gest genom wyhubenjm prabydlitelů amerických. Indiáni we Floridě podléhagj w bogi s bělochy. Dne 2. Unora swedla se bitwa mezi generálem Jessupem a wůdcem Indiánů, udatným Alligatorem. Indiáni musili ustaupiti, mnoho gich zahynulo; 500 gich bylo zagato; Alligator se wzdal a předpowěděl, že giného wůdce Indiánů Oseolu (Osceola – pozn. aut.), Floridy poslednj naděgi, žiwého nebo mrtwého wydá.

Již předchozí krátkou zprávu o porážce Indiánů v čísle 27, 6. dubna 1837, str. 3, provázelo politování: *Bog tento můžeme powážowati za ukončený, a nynj musegj i ty poslednj kmemy tohoto*

s kmenovou půdou, jež byla po odchodu Indiánů nabízena novým osadníkům.⁴⁴⁹ Obraz severoamerické společnosti na několik měsíců zmizel, a když jej noviny znovu nastínili, obsahoval, vedle reportáže francouzského cestovatele o podobě oslav dne nezávislosti,⁴⁵⁰ zvláště nepříznivé zprávy o hospodářské krizi i neúspěchu strany demokratů.⁴⁵¹ Na počátku roku 1838 se navíc pozornost upřela ke Kanadě, kde tou dobou ve francouzských oblastech probíhalo neúspěšné hnutí za nezávislost,⁴⁵² jehož důsledky vedly i k vpádu skupiny Kanadčanů na území USA a spálení lodi Karolina,⁴⁵³ které se pak stalo záminkou

---

politowánj hodného pokolenj lidstwa opustiti swau zemi otcowskau, a na západnj břehy řeky Mississippi se wystěhowati.

Neúspěšná pacifikace Seminolského odporu v pokračovala i nadále, jak Pražské Noviny, konstatovaly například v čísle 27, 5. dubna 1838, str. 4: *Spogené Obce Americké.*

Wogna s Indiány we Floridě zaměstnává skoro celau armádu spogených států, a ačkoliw nedáwno Indiáni poraženi byli, předce nenj widěti konce bogů těch. Bogownjci tohoto diwokého a wssak sslechetného, ze země pořád mizegjejo kmene, takto pronássegj se k bjlym obličegům: „Manitulin, weliký duch, dal nám a nassim otcům tyto pěkné lesy k honěnj, tyto pěkné rybnj řeky k lowenj. To gest swoget čerwených mužů. Zde w těchto lesjch w pokogi odpočjwagj kosti nassich otců; půda gest poswátná; my gi swlažjme nassj krwj. Weliký duch bude bogowati na nassj straně, gestli ne, přigme nás do lepssj kraginy, kde nenj bledých obličegů, kde zwěři a ptáků a ryb hogně se nalézá, kde kůže z hlaw bledých obličegů swědčiti bude o statnosti čerweného muže. Nikoliw! Nikdy neopustjme lesy a pustiny nassj vlasti; my budeme o ně bogowati; wyhrabali gsme čerwenau sekeru – ona se ponořj do krwe nassich nepřátel.“

⁴⁴⁹ Pražské noviny, číslo 28, 9. dubna 1837, str. 4: *Spogené Obce americké.*

Spogené Obce prodáwagj ročně spekulantům a osadnjkům znamenité kusy země, wzaté praobywatelům americkým. Poklad Spogených států obdržel z prodege toho roku 1836 skoro 24 mill dolarů; gitro pole prodáwá se za 1 1/2 dolaru; a půda gest tak dobrá, že ani za padesát let nebude gj třeba umrwiti. Gakauz teprwe budau mjtj cenu posud nepřjstupné kraginy na západ od řeky Mississippi!...

⁴⁵⁰ Pražské noviny, číslo 62, 13. srpna 1837, str. 4: *Spogené Obce americké.*

Gistý Francauz pjsse z Nowého Yorku od 5. čerwence o slawnosti, která koná se každého roku dne 4. Čerwence po wssech státech sewernj Ameriky na památku samostatnosti. ... Co magj americké slawnosti před nassimi, gest, že při nich nic auřednjho nenj widěti a opravdowé národnj gsau slawnosti; vláda se nemjchá zcela do ničeho, zcela nic po tom nečinj; magjť na sobě docela známku politické společnosti; lid ge při tom pánem a pořadatelem, geho wůli wssecko zůstaweno; on se raduge gak chce a gak může.žádné násilj, žádné hrozjcy bodáky, aby se pořádek zachowal a každému trossek radosti a potěssenj se odměřil; zde widěti gen lid; on zaprawuge wssecky autraty na slawnost a přitom stará se o zachowánj pořádku. ...

⁴⁵¹ Pražské noviny, číslo 67, 31. srpna 1837, str. 4: *Spogené obce Americké.*

Z Nowého Yorku dne 22. čerwence. Possmaurná obloha nasseho obchodu počjná se opět wygasňowati. Země má tolik sama w sobě pomoci, že wůbec panuge to domněnj, že na přestálé bjdy se brzo zapomene. Starý a nowý swět wzágemně se potřebuj. nynj nalézá se tu mnoho hotowých peněz; ode dwau měsjců odesslo několik millionů dolarů hotowých peněz do Ewropy. Tolik gest gisté, že obchod co neydřjwe bude pewněgssj a stálegssj, čemuž owssem každý nęgakau obět musj přiněsti.

⁴⁵² Dění v Kanadě naplňovalo zprávy z Ameriky průběžně od čísla 2, 7. ledna 1838, str. 1 – 2 až do čísla 23, 22. března 1838, str. 2, ohlasy na kanadské události, včetně životopisů hlavních protagonistů, však pokračovaly až do poloviny roku.

⁴⁵³ Pražské Nowiny, číslo 13, 15. února 1838, str. 2: *Spogené Obce americké.*

... Zbauřenj kanadské gest přjčinau nowé nesnáze mezi Anřličany a spogenými státy americkými. Psanj z Nowého Yorku od 6. Ledna sdělugje o tom následugjcy: „Gubernátor státu

k vzájemného napětí a soudního sporu s jedním s údajných vůdců útočníků Mac Leodem až do roku 1841.⁴⁵⁴

Obraz mexické společnosti se po zprávách o texaské nezávislosti z *Pražských novin* ztratil na ještě delší dobu, a když se znovu objevil na přelomu let 1837 – 8, daná podoba líčila anarchii a nebezpečí ozbrojených lupičů.⁴⁵⁵ Ve druhé polovině roku 1838 se Mexiku dostávalo mnohem větší pozornosti v souvislosti s konfliktem s Francií. Pražské noviny čtenářům objasnily příčiny konfliktu,⁴⁵⁶ přinesly několik příspěvků o

---

Nowo-yorského, který s Kanadou mezuge, poslal následnau zpráwu k zákonodárnjmu sněmu tohoto státu: „Wčera wečer dostal gsem zpráwu o události, kterau Wám sděliti musjm. Ozbrogená moc z hořenj Kanady wedrala se na půdu nasseho státu a několik z nassich občanů gest zavražděno. Z listin nahlédnete, že nassemu občanu gednomu náležegj parnj loď „Karolina,“ nalězajgjc se u Schloseru na řece Niařgaře a to w okrsku tohoto státu, w noci dne 29. Prosince m.r. násilně přepadena byla asi od 70 – 80 ozbrogených mužů, kteřj od kanadských břehů na loďkách připlauli a tam se opět wrátili. Lodnjci tohoto parnjho korábu a giné osoby, dohromady asi 33, odebrawsse se na odpočinutj, byli o půlnoci náhle přepadeni a nepochybně wjce než třetina gich hanebným způsobem zavražděna. Loď byla na to od nábřežj odwázána, zapálena, do řeky uwržena a praudu zůstawena, který nesl gi ke spádu Niařgary. Dwanácte na lodi se nalězajgjcch osob se pohřessuge, tak že buď zavražděny byly, aneb při spádu Niařgary o život přissly..

Pražské noviny, číslo 31, 22. dubna 1838, str. str. 4: Kanada.

Z Bufalu od 1. Března se oznamuge, že generál Scott dne 25. Března do Monroe we státu Michiganském přissel. Dne 24. obsadilo asi 150 powstalých Kanad'anů malý ostrow w řece Detroitě, druhého wssak dne byli britickými děly zahnáni, a utekli se na půdu spogených států, kdež hned od briřgádňho generála Brady odzbrogeni byli. Generálnj pobočnj, Mak Leod, gest od amerických auřadů stjhán. Ze spogených států mělo se na čtyrech mjstech wtrhnauti do Kanady ku pomoci buřičů. Na gednom mjstě w skutku wpadlo se do Kanady, a wssak bez prospěchu; 40 buřičů a 13 Amerikánů bylo zagato..

⁴⁵⁴ Podrobnosti o v bouřených vztazích mezi Maine a kanadským Novým Brunšvikem, včetně soudního jednání s Mac Leodem viz. Pražské noviny, čísla 19 – 25, 7. – 28. března 1841, a v drobných zmínkách průběžně po celý následující rok.

⁴⁵⁵ Pražské noviny, číslo 99, 21. prosince 1837, str. 4: Mejiko

Neynowěgssj zpráwy z Mejika žalostiwě ljěj staw této republiky. Země hemžj se laupežnjkami, a Bustamentowa slabá vláda nemůže při tom neylepssjm aumyslu zabrániti wraždy a laupeže. Poslednj wozy za Zakutekasu (Zacatecas – pozn. aut.), wezaucj penjze wětssjm djlem seweroamerikanským kupcům náležegj, byly od 160 laupežnjků přepadeny, setnjk strážného wogska wozů těch zavražděn mimo 12 wogáků, a 13 bylo gich těžce raněno. Laupežnjci stratili 15 mužů, wykořistili wssak 30,000 dolarů (60,000 zl. stř.) Mezkáři, genž penjze a pro Anřgličany ustanowené dopisy z Mejika do Verakruzu měli přiněsti, byli též přepadeni, 17 gich zabito a ze 40,000 dolarů se oblaupili. Obchod welmi trpj, a mjsto co magj u vlády ochrany nalězti, gsau kupci těmi neytwrdssjmi a neynesprawedliwegssjmi zákony celnjmi dle prawidel oblawování. Kragina Nowé Mejiko se zbaurila, a zwlástnj republiku zřjdiwssi, žádá býti přiwřelena k weliké sewero-americké gednotě. Newědomost, powěra, pobožnůstkářstw a sspanielsstj hřjchowé: žádost gměnj a lenost, ktomu ctižádost neswědomitých wladářů zničugj mejikanský stát we společenském, náboženském a politickém ohledu.

⁴⁵⁶ Pražské Nowiny, číslo 44, 10. června 1838, str. 2: Francauzy.

Z Pařjže dne 30. Máge. Anřglické nowiny gsau docela rozhořčeny proti francauzské wládě skrze blokádu mejikanských přjstawů (wiz dole článek Mejiko), winjce gi, že vlastnj gegj aučel gest obsaditi město Verakruz, kterěž by potom we francauzské moci zůstalo jako Alřj, genž nápodobně pod záminkau wsselikých požadowánj se dobyl. Gest to auplný nesmysl a zbytek trpké národnj nenáwisti, která wždy při wssem diplomatickém přátelstwj proniká, gak mile některý z národů těch prstem hne. Zde nikdo nedbá o mejikanskau blokádu, aniž gedno

francouzské blokáde pobřeží⁴⁵⁷ a také další zprávy o vnitropolitickém vývoji v Mexiku, včetně opětovného růstu vlivu bývalého prezidenta Santa Anny, doplněné občasnou úvahou o situaci v Texasu:

„Freġata „Constelation“ přinesla z Mejika zpráwu, že Santana, kterýžto po dlouhý čas w nemilosti a řjkage we wyhnanstwj na swém statku žil, opět u weřegnosti se obgewil. Francauzowé hrozili, že na Verakruc střelbau dorážeti budau, což následek mělo, že se Mejičané opět

---

okamženj na to myslila, aby na pjd' mejikánské země si podržela, a chowajc tento zpozdlý plán, nassla by hned takových obtžnostj, že by na wywedenj geho ani nebylo lze pomysliti. Příklad z Al'giru bez toho Francauzům nigaké nezawdal chuti k nowým osadám, a 30 až 40 millionů franků stačj položitj cjl národnj marnosti. Francauzskému admirálu rozkázáno, aby při obléhánj mejikánského přjstawu mjrně si počjal a dle francauzského způsobu přjsně zachowával práwa národů. Přjstawy na texaském pobřežj gsau též oblehnuty, což důkazem gest, že francauzská vláda, ačkoli s Mejikem we wogně se nalézá, odtrhnutj Texasu neuznává. tamtéž, str. 3 – 4: Mejiko.

Následugcej gest od francauzského wyslance w Mejiku vládě mejikánské podané poslednj uzawřenj, we kterémžto obsaženy gsau tyto ztžnosti a požadky:

Roku 1833 bylo w Atencinġu pět Francauzů zawražděno, na koňské ocasy přiwázáno, po ulicjch smeykáno a konečně za bjlého dne od Mejikánů pokřikugicjch: „Smrt wssem cizincům!“ na kusy roztrháno. Zlosynstwj toto pod záminkau, že okolnosti přjliš zapleteny gsau, dosawáde gesště potrestáno nenj. Mezi cizinci, genž republice texaské ku pomoci pospjchali a od Mejikánů zagati byli, také dwa Francauzowé se nalézali, kterýžto w Tampiku beze wssech okolků zastřeleni byli. Plukownjk Greġorio, kterýžto ktomu rozkaz byl dal, za generála powýssen byl. Předesslého roku byl Francauz z vraždy obwiněn a k desjtiletemu wězenj odsauzen, ačkoliw se mu dokázati nemohlo, že by byl skutečně čin ten spáchal. Plukownjk Pardo, komendant Kolimský, za bjlého dne francauzského lékaře usmrtiti chtěl, proto že se zdráhal žádanau summu peněz mu pūgčiti. Lékař řjkage zázrakem smrti ussel, byl wssak nucen, ze země odegiti, an ho auřadowé pod ochranu wzjti nechťeli. Francauzský wyslanec žádá tedy summu 600,000 piastrů, kterážto rozdělit se má mezi Francauze, genž občanskau wálkau mejikánskau ztrátu byli utrpěli, pak 20,000 piastrů pro pozůstalé nadřečených dwau bez auřednjho wyssetřenj odprawených Francauzů, 9600 piastrů pro lékaře od plukownjka Parda raněného, 2000 piastrů pro bezpráwně uwězněné Francauze, kterýžto při tom také bez odkladu na swobodu propusstěni býti magj; generál Greġorio, plukownjk Pardo a mejikánsstj saudcowé, genž zagaté byli odsaudili, magj z auřadu shozeny býti, a rodinám w Atencinġu zawražděných Francauzů má 15,000 piastrů wyplaceno býti. Mimo to se žádá, aby Francauzy na stegném stupni stáli s národy, gimž Mejiko neywjce nakloněno gest, aby francauzsstj poddanj w Mejiku k pūgčkám nuceni nebyli a aby se gim zwlásstnj práwo, i s gednotliwým obchod wěsti, neodpjralo, leda by se gim slussná náhrada za to podala. – Mejikánský minister zahraničnjch záležitostj při oznámenj, že byl francauzské poslednj uzawřenj obdržel, nemáo tomu se diwj, že wyslanec na francauzskau loď se odebral a na swém stanowissti nezůstal, a že se pak wjce komandugcjmju admirálu, než pokogněmu wyslanci podobá. Udává též, že mejikánská vláda wssem gednotliwým článkům nadřečeného požadowánj podrobiti se nemůže, že požadowánj takowé urážliwé gest, že se wssak předce nezdráhá, na giné cestě s Francauzy wygednávati a pořádek přigiti. – Mejičané gsau proti Francauzům welmi rozhořčeni a wssemožně k wálce přjprawy činj. Pozděgssj a wssak ne zcela gisté zpráwy udáwaj, že asi we dwau mjstech Francauzowé gednjm dnem pobiti byli.

⁴⁵⁷ Pražské Nowiny, číslo 50, 5. července 1838, tamtéž, str. 4: Amerika.

Nowiny „National“ podáwaj z listu francauzského obchodnjka, kterýžto dne 22. Čerwna z Tampiku do Havru byl připlaul následnau zpráwu: „Dne 18. Čerwna potkali gsme anġlickau briġġu, kterážto dne 12. Máge z Verakruzu byla odplaula, a kapitán gegj wyprawowal nassemu kapitánowi, že se Francauzowé pewnosti San Juan de Ulloaské zmocnili, a Tampiko a Matamoros že nepochybně brzo takowý též los potká.“ – Pozděgssj zpráwy potwruzuj dobytj nadřečené pewnosti.

k wogenským wlohám Santanowým utekli; a zde se wúbec prawj, když Santana opět meče se chopj, že nemožno gest předzwjdati, daleko-li púgde, a nebyloby zcela nic překwapugjcjho, kdyby on sám rozbroke mezi Mejikem a Francauzy potagj rozněcowal a pěstowal, aby k opravdowosti dospěly a gemu cestu k nabytj presidentstwj vyklestily. On giž od dáwna na Bustamenta (nyněgssjho presidenta) newře, a tudjž gest skoro wsseobecné doměnj, že při hágenj Verakrucu před zahraničnjm nepřjtelem bezpochyby swé vlastnj praporce wystawj, nowé strany a nowých přátel si zjšká, w krátkém čase w čelo mejikánské wlády se dostane a cizjm mocnostem strassliwěgssjm nepřjtelem bude, než onen, kterýžto od geho sklesnutj presidentstwj se honosj. On se také generálu Houstonu zaručil, přjsně gednati dle smlauwy, dle kteréžto samostatnost republiky texaské uznána gest. Gest nám tedy welice diwno, gak Bustamente tak nepoliticky gednati mohl, že generálu Santanowi meč opět do ruky dal. Texas owsem utěsseněgssjch wyhljdek nabył. “⁴⁵⁸

„Z Nowého Yorku dne 16. Srpna. Blokáda mejikánského pobřežj za strany francauzské spogeným Obcjm se neljbj, podiwně na to pohljžegj. Gedny nowiny gmenugj to zrussenjm práw řjssj neutrálnjch, nikterak omluwitelným potlačowánjm obchodu giných národů; magj-li Francauzy w Mejiku něgaké požadowánj, prawj se, ať se o to přiměřeněgssjm způsobem zastáwagj, nikoliw ale tak, aby při tom hlawnj ztráta na Anğličany a spogené Obce připadla. Co se rozbrogů týká mezi Mejikem a spogenými Obcej strany Texasu, gsau prý toho aumyslu, požádati Geho Mst. krále pruského, aby to zprostředkował. “⁴⁵⁹

Samotné texasské území bylo představováno jen stručnou, spíše anekdotickou formou:

„Nowé republice Tejaské neywjce se nedostáwá – ženských; negen wláda, ale i obywatelé znamenitau odměnu každé panj slibugj, která se w Tejasu usaditi chce. – Dle zpráv z nowoyorských nowin ze sewernj strany

⁴⁵⁸ Pražské noviny, číslo 57, 29. července 1838, str. 2: *Mejiko*

⁴⁵⁹ Pražské noviny, číslo 71, 16. září 1838, str. 4: *Spogené Obce americké.*

strassliwý počet Indiánů prý do Tejasu wtrhnul, kterjžto bjlé obywatelstwo w přehrozném zmatku před sebau hnali. Město Nakogdoches gest prý wydrancowáno a spáleno. Možná ale, že gen malý počet Indiánů některau osadu bjlych přepadl, gakož skoro každoročně se stává, a powěst zpráwu tu pak w obrowské postawě podala. “⁴⁶⁰

„Z Londýna 9. Listopadu. Tejaská republika, kterážto byla zadala žádost, aby přigata byla do gednoty spogených Obcj, žádost tu prý opět nazpět wzala. Indiáné na západnj straně řeky Mississipi hrozj Tejas přepadnauti, a wogsko spogených Obcj zdá se, gakoby se ani k té ani k oné straně nakloniti nehodlalo. “⁴⁶¹

Rozsáhlejší zpravodajství věnované Mexiku mezitím vedle diplomatických jednání zachytilo i následnou francouzskou invazi do Veracruz, ⁴⁶² přičemž popsalo i Santa Annovo hrdinství a jeho zranění při neúspěšné obraně města.⁴⁶³ Čeští čtenáři byli na přelomu 30. a 40. let

⁴⁶⁰ Pražské Nowiny, číslo 78, 11. října 1838, str. 3 – 4: Amerika.

⁴⁶¹ Pražské noviny, číslo 90, 22. listopadu 1838, str. 3 – 4: Amerika.

⁴⁶² Pražské Nowiny, číslo 9, 31. ledna 1839, str. 3 – 4: Mejiko.

Nowiny „Times“ prawj, že přissly zpráwy z Verakrucu od 29. Listopadu – tedy třetj den po dobytj pewnosti té skrze Francauze – dle kterýchžto Santana na gewo dal, že nespokogen gest s usnessenjm, od generála Rinkona uzavřeným, za kteraužto přjčinau se domnjwáme, že od mejikánské vlády potvrzena nebude. Pramen, z něhožto tato zpráwa pocházj, udán nenj; musjme tedy očekáwati, zdali auplné wjry gj dáti můžeme. Loď „Sheldrake“, kterážto dne 8. do Falmuthu připlaula, mohla owsem dopis přinesti, z něhožto nadřečená zpráwa čerpána byla, gessto, ačkoli z Verakruce gjž dne 10. Listopadu odplaula, teprw do Tampiku a odtud dne 26. Listopadu do Hawany plaula, kdežto až do 10. Prosince se zdržela a zpráwu o dobytj Verakruce obdržela. A wssak ať i obsah dopisu toho zcela prawdiwý gest, předce gesstě znamenitau otázkau zůstane, zdali Santara (sic!) na nyněgssj vládu tak aučinkowati může, aby učiniti mohl, co uzavřiti má, a co nic. Že před dobytjm Verakruce vláda se domnjwala, že nevyššj stupeň we swém uwolenj na francouzské požadovánj dosáhla, wyswjta také ze zpráwy, od nadřečené lodě přinessené, o poslednjm wygenáwánj w Jalapě před počátkem weřegného nepřátelstwj. Ze strany mejikánské gednatelem byl wogenský minister, kterýžto, an admirál Baudin w žádném článku powoliti nechtěl, bez dlauhého rozmeyslenj prohlásil, žeby auplné přjgmutj poslednjho uzavřenj charakter země wúbec welmi pokořilo a snjžilo, a žeby čest republiky powolnostj oběj se stala, za kteraužto přjčinau přestati musj, takowým wygednáwánjm se objrati. Mimo zbawřenj plukownjka Montenegra, gemužto, gakž známo, nynj Tampiko náležj, bylo také w hlawnjm mejikánském městě spiknutj proti vládě zosnowáno, kteréžto wssak, práwě když wypuknauti gjž chtělo, wyzraženo bylo. Hlawnj členowé spiknutj toho byli generálowé Farias a Bazadre a kněz Alpache; wyhosstění gsau do Akalpuku. (sic!) Při ustawičném baženj po změnách a přewratech w Mejiku Francauzům welmi obtjzné bude, zaopatřiti si pogisstěnj na docjlenj toho, co od tanněgssj vlády se požaduge, a skoro se podobá, že dřjwe budau musit tam trwanliwý pořádek zřjditj, nežli pomysliti moci budau, aby Mejiko požadovánj gegich zadost učinilo. An glické nowiny, zwlasstě „Times“, požadovánj to ustawičné co nesprawedliwé prohlassugj, a ztěžugj si, že vláda tak pokogně na to djwati se může, gessto při tom obchod také nemálo trpj.

⁴⁶³ Pražské Nowiny, číslo 16, 24. února 1839, str. 4: Mejiko.

poměrně pravidelně informováni i o dalších mexických vnitropolitických změnách⁴⁶⁴ a o postupném uklidnění konfliktu s Francií.⁴⁶⁵

Z válečného gednánj, které mezi Francauzy a Mejikány nastalo, kladem zde následné: Dne 25. Prosince přistálo francauzské wogsko námorské u města Verakruzu we třech oddělenjch. Bylo mu uloženo brány wywrátiti a wssecka děla we městě hřebjkami probjti. Smělý tento plán byl ssfáště wyweden. Francauzowé wnicksse do Verakruzu, spěchali pod spráwau francauzského prince Joinvilla k obydlj mejikánského generála Santany, který wssak záhy uprchnul. Za to wssak zagal princ generála Aristu vlastnj rukau. Mejikané wssak w upewněných kasárnách děle se bránili, než bylo nadjti, a mimo to přissla zpráwa, že posila ze země přicházj; protož admirál Baudin rozkázal, aby wogsko opět na lodi wstau pilo, což wykonalo se při střelbě nepřátelské, na njž Francauzowé náležitě odpowj dali. Při této přjležitosti stalo se, že generál Santana tak těžce raněn byl, že noha se mu odnjti musila, ano prý i o ruku přigde. Francauzowé počítali w rozličných bogich toho dne genom 8 mrtvých a 50 raněných. Následek této památné udalosti byl, že 80 děl hřebjkami se probilo, a hradby, gmiž Verakruz hágen býti mohl, se rozkotaly. Wsacky zpráwy shodugj se w tom, že zahorčenj proti Francauzům w Mejiku velikého stupně dosáhlo, a že w zemi usedlj francauzsstj obchodnjci veliké nátisky musegj trpěti. We Verakruzu bylo silně drancowáno. Konřres mejikánský prý uzawřel, aby wssickni Francauzowé byli wypuzeni, a předc zdržowal ty, genž na to odegjti chtěli. Oblehnutj mejikánského pobřežj newedlo tedy kžádnému porownánj, nýbrž kwogně, a peněžitá náhrada, kterau nynj Francauzowé žádati budau, nepochybně mnoho millionů bude obnásseti. ... Dalssj zpráwy sděugj, že mejikánská vláda na mjsto těžce raněného generála Santany poslala generála Kodellosa s tjm rozkazem, aby nigaký náwrh ku porownáwánj nepřigjmal. Wssickni Mejikané gsau naplněni nenáwistj k cizincům.

Myslj se, že generál Bauduin znowa na Verakruz dorážeti počne a město na popel obrátj.

W tom wálečném zmatku byla Bustamentowa vláda w Mejiku dne 16. Prosince swržena. Gomez Frias (sic!) byl prý za presidenta zwolen. Za tau přjčínau panuge doměnj, že nowj president wogně brzo konec učinj; a wssak i tato nowá vláda gest naplněna nenáwistj k Francauzům.

Dle psanj z Nowého Orleánu od 8. Ledna zemřel prý Santana 5 neb 6 hodin od Verakruzu. Něco málo wogska zůstalo na tom mjstě; druzj odessli do Xalapy a do Mejika.

Hned následujjící čislo však obsahowalo dementi: Pražské noviny, čislo 17, 28. února 1839, str. 4: Amerika.

Psanj z Nowého Yorku od 27. Ledna obsahujj mezi giným zpráwu o doráženj na Verakruz od Francauzů. Gak se udáwalo, nezemřel generál Santana, ale pozdrawil se po ranách a pořád gesstě má komando we swých rukau. Též tak nedůwodná byla zpráwa o klesnutj vlády Bustamenta, presidenta mejikánské republiky, dvě události, které od francauzských nowin tak podrobně se ohlassowaly.

⁴⁶⁴ Pražské noviny, čislo 19, 7. března 1839, str. 4: Mejiko.

„Journal des Debats“ sděluje přes Nowý York a Falmouth následujjicj zpráwy: Spiknutj, kteréž w Mexiku vypuklo, bylo toliko srocenj, žádná rewolucj. Otatně bylo se nadjti, že to předce gen předehra rewolucj nebyla. President Bustamante, hlawa aristokratické strany, byl donucen, býwalého presidenta Gomeza Pedrazzu do ministerium powolati. Po několik dneh, 14. Prosince, táhl lid do wězenj, kdež exministr Gomez Farias a exdeputowaný Alpuche, oba spiklj obžalowanj, zawřenj byli. Wláda dala poručenj, propustiti obě tyto osoby na swobodu, a lid doprowázal ge do gegich obydlj se sláwau a křikem: „Žiwa buď federacj a konstitucj od roku 1824, zkáza centralismu!“ Tři neb čtyry dni na to byl wssak Bustamante, aspoň dle gména, gesstě w čele republiky. Luza mejikánská nechce dokonce, aby se s cizinci gednalo. Při swém křiku předhodila presidentowi, že citadelu Ulloa Francauzům wydal, a gestli se vláda neswrhne, že celé Mejiko gesstě Francauzům odewzdá.

„Journal de Havre“ wyprawuge, že mejikánská vláda wssem gednatelům w cizjch přjstawjch laupežnické listy poslala, we kterých gméno kapitána wynecháno gest. Gednatelé mohau prý tyto listy rozdávati komu chtěgj, toliko gméno kapitána magj tam připsati. „Journal de Havre“ radj wládě, aby s takowými laupežnjky gako s obyčegnými nakládala. „Nechť Mejiko, prawj, může-li a chce-li, ozbrogj lid swůg takowými listy, aby proti nassim lodjm vycházeli. To práwo má Mejiko, a žádnj nepomyslj na to, odpjratj mu toho práwa, nechť se ale chránj, práwo to na poddané s Francauzy spogených mocnostj přenásseti. To by nasse vláda dokonce nestrpěla.

Ve stejné době *Pražské noviny* poukazovaly, vedle již tradičního tématu zesíleného severoamerického tlaku na indiánská etnika,⁴⁶⁶ na šíření

Na palubě britického loďstva, kteréž z Verakruzu připlaulo, gest pan Pakenham, britický gednatel w Mejiku, kterýž, gak se w An'glicku a we spogených státech amerických práwem očekává, urownánj mezi Francauzi a Mejikány prostředkuge. Nowiny spogených států gsau plny zpráv o událostech we Verakruzu; zwlástě zagjmá w tom ohledu tissiěné psanj zástupnjka Faraguta, kterýž wogenskau loď spogených států „Erie“ komanduge, a která za časů boge dne 5. Prosince u Veracruzu byla. On chwálj zmužilost a odhodlanost Santany a gehu wogska, a hledj dokázati, že přepadnutj Mejikánů gakausi newěrnostj admirála Baudina se tak dokonale podařilo, gelikož Baudin na poslednj dopis Santany večer dne 4. Prosince odepsal, aby odpověď gehu druhého dne ráno w 8 hodin očekávali, čjmž Santana sweden, wogsko swé wětšsjm djlem mimo město rozložil a poručenj dal, aby teprw o 7 hodinách ráno opět do města přisslo. W auřednj zprávě Santany, kterauž Times sdělugj, wygadřuge se Santana zrowna, že dle usnessenj s gednjm francauzským oficjrem, před osmau hodinau ráno nižádná bitwa swěsti se nemá. Mejikánských wognjů, kteréž w celém městě po různu byli, mmohlo na neyweyš 400 býti a toliko se 250 mužj dal se Santana na hrázi do Francauzů, kterj w lodicjch ucauwli; Santana gest toho domněnj, že by se mu bylo posstětilo, negen admirála, ale i Joinvilla se zmocniti, kdyby se nebylo z děla kartáčemi nabitěho na Mejikány w neyhorssjm okamženj vystřelilo, čjmž Santana na lewé noze a na prawém rameně těžce raněn, 3 oficjři a 6 wognjů usmrceno, a 6 neb 7 giných raněno bylo. Když se Francauzowé na swé lodi dostali, střjleli ze třech lodj, které pod pewnostj San Juan de Uloa ležely, co neyhorliwěgi na djl města, kde Francauzowé kasárny dobýwali, magjce ohled, w prach a popel ge obrátili. Aučelu swého wssak nedosáhli, a usškodili toliko kostelu de la Merced. Teprw o druhé hodině přestalo střjlenj.

⁴⁶⁵ *Pražské noviny*, číslo 25, 28. března 1839, str. 1: Francauzy.

„Journal de Havre“ obsahuge zpráwu z Mejika od 26. Ledna, kteréž francauzská loď z Verakruzu do Nowého Orleánu přiwezla. Santana přigal opět důstognost presidentskau. Na gaký způsob k nj přissel, newj se. President Bustamente dal se s 4000 do Urrey na pochod. Prawj se, že powolánj Santany od smlauwy pocházj, dle které Bustamente od swé služby wzdálen býti má, pokud wogna s Francauzy na ten neb onen způsob ukončena nebude. Zákon, dle kterého wssickni Francauzi wyhnáni býti magj, bude dne 9. Unora vyplněn. An'glické a francauzské lodi ležely před Verakruzem, mezi nimi byla neywětssj swornost. Seweroamerický časopis owssem domnjwá se wěděti, že admirál Baudin komendantu an'glických lodj zdwořile představil, že gehu přjtomnost welmi newhodna gest. Na to usnesli se prý poslati dvě an'glické lodi do Hawani. Admirál Baudin očekává toliko posilu, by opět wognu započal, gmenowánj wssak Santany za presidenta urychlj sotwa tak brzy tuto wěc.

Pražské noviny, číslo 31, 21. dubna 1839, str. 4: Mejiko.

Z Londýna dne 9. Dubna. Dnessnj „Courier“ oznamuge pod názwem „Důležitosti z Mejika“ následugj: Dnes ráno přissla nám na lodi „Rocehorse“ z Plymutu (sic!) důležitá zpráwa, že různice, které giž tak dlauho mezi francauzskau a mejickau wládau trwaly, na způsob pro Mejičány na neyweyš ssástný se urownaly. Smlauwa ta byla britickým wyslancem, panem Pakenhamem, zprostředkowána. Wýminky gsau pro Mejičány welmi uspokogugj. Náhrada Francauzům snjžila se s 800,000 dolarů na 600,000, pewnost San Juan de Ulloa má za čtrnácte dnj Mejičánům se odewzdati, Francauzowé zaprawj wssecky autraty na oprawenj této pewnosti.

⁴⁶⁶ *Pražské noviny*, číslo 61, 12. srpna 1838, str. 4: Spogené Obce americké.

Z Nowého Orleanu dne 6. Čerwna. Na gižnj straně spogených Obcj, zwlástě we Floridě, Alabamě a Lusianě, pamuge zdrawj, gaké se gen přáti může; žlutá zimnice giž docela přestala, ba i w Hawaně gen welmi pozřjdu na gewo se dáwa. Nesstowice na podzim, w zimě a z gara mnohau oběť mezi bjlymi a tisjce mezi Indiány pohltily, brzy wssak wsseobecným sázenjm nesstowice w gakémkoli stáři skoro docela zapuzeny byly. Za to nás ale strassliwé zpráwy docházegj z rozličných mjst na západnjm pomezj Missurském, kdežto nesstowice mezi Indiany přehrozně ráděgi. Tak prudce nemoc ta gesstě nikdy mezi těmi ubohými nezuřila; osady gegich hřbitowu se podobagj. Počet takowýchto oběť počjtá se w málo mēsječch na 30,000 hlav, a k tomu také gesstě mor tam po oběťch se ohljžeti nepřestal. Wálečný duch, kterýžto před nedáwnem gesstě w rozličných kmenech indiánských dautnal a w krátkosti w prudkau wálku wypuknauti hrozil, nynj docela udussen gest. Kdo gesstě do hrobu nesklesnul, pod břemenem zaufalstwj klesá. Nesstowice dostaly se mezi Indiany osobau, genž lonského roku na parnj lodi „St. Peters“ se nalézala; na té bylo mezi giným také rozličné zbožj, s nimižto se obchod s Indiány

mormonské víry ⁴⁶⁷ a nově i na rostoucí vliv Spojených států, když předpovídaly možnost jejich další územní expanze:

„Zbauřenj w dolenj Kanadě, patrná přjzeň mezi americkými pomeznyjmi obyvateli a kanadskými buřiči, kolotawá politika Melbournowa ministerium a giné okolnosti činj wěc tuto welmi důležitau. Gestli by wssak ministerium an ělické králowny před wognau se sewernj Amerikau se třáslo, docela w tomto okamženj, an britická vláda we wssech djlech swěta, we východnj Indii, w střednj Asii, w Americie na řece de la Plata, w Mejiku a snad brzo i w Lewantu wolána bude ukázati swau sjlu, gestli konečně sewernj Amerika při kanadských zmatcjch ostrau dýkau pro britický kabinet, nedá se též na druhé straně zapřjti ono nebezpečenstwj, které by wognau pro sewernj Ameriku vzniklo, a neyméně mohl by van Buren lehkomylně užjwati daného sobě plnomocenstwj. W kon ěgresu nescházelo nikdy přepiatých politiků, kteřj w nekonečném rozssiřowánj sewernjch Obcj widěli swau sláwu a welikost, kteřj kraginu Texas, sotwa že od Mejika se odtrhla, spogiti chtěli se sewernjmi Obcemi, kteřj ted' na Kanadu žádostiwě oči metagj, a celau Ameriku w sebe zasáhnauti usilugj. Druzj, ne méně gasně widaucj, skutečnj státnjkowé američtj negsau toho smeyslenj; práwě w onom osudném, neodolatelném snaženj po weliké rozsáhlosti swých Obcj widj zrussenj gednoty, pročez tomu na odpor stále gednagj. Nežádagj spogiti Kanadu se sewernjmi Obcemi. Giná přjčina pro pokog ležj w oné umělé finančnj saustawě, a w obchodnjm prospěchu, který by wognau skoro zničen byl. Nicméně možná twrditi, že w mnohých Obcech amerických

---

wedl. Giž na lodi několik osadnjků nakaženo bylo, což oficjři Indiánům oznámili, napomjnjagje ge, ba i zabraňugje jim, aby k parnj lodi se ani nepřibližowali; to wssak neprospjwalo; Indiané, widauce, že darů a zbožj pro ně přiwezeno gest, snad ani zbranj by se dali od parnj lodě odehnati. Nynj toho litugj a bjlym slibugj, aby se gich ugali, že jim nikdy wjce neposlussnj nebudau.

⁴⁶⁷ Pražské noviny, číslo 94, 6. prosince 1838, str. 3 – 4: *Spogené Obce americké*. Znovu např. číslo 65, 26. srpna 1841, str. 4: jejíž závěr obsahuje i drobnou úvahu o Texasu:

Ostatně nenj Joe Smith docela žádným fanatikem; naopak gsau geho zásady welmi swobodomylné, a zwlásstě geho theorie o nebesjch a pekle gest o mnoho skromněgssj, nežli Presbyteriánů a ginch swobodných sekt. Počet geho přjwřenců množj se denně, a možná, že tato sekta někdy si wygde něco dobýtj, a kausek země, asi gako Texas, pro swé služby božj se wynagde, aneb docela do Texasu a Mejika potáhne, aby Španiely a Mestice na wjru obrátjla a za ochráněnj tolika dussj několik kragin za náhradu dostala.

wogna dosti přjzniwců nalézá, neb aspoň takowý strach a bázeň před nj tam nepanuge gako w Ewropě. Sem náležegj zwlásstě východnj Obce a Nowé Anĝličany. Západnj kraginy, orbě oddané, nemagj na tom přjmého aučastenstwj; gegich wssak obywatelstwo gest mladistwé, ohniwé, silné, zwyklé bogům s přjrodau a obywateli pustin, hotowo k honbě zwjřat w pralesjch gako barewných lidj, a nakloněno udeřiti, kde a kdykoliw. Wogny mnohem žádostiwěgssj gsau pomeznej obwatelé Kanady. I w samém Washingtonu, w čele střednj vlády, má wogna přjzniwce. Střednj vláda cjtj swau slabost, ona podléhá wládám gednotliwých Obcej, gest toliko stjnem vlády. Ginák owssem wypadá to w čas wogny, když gednotliwé Obce moc střednj wládě udělj, aby sjla z gednoho mjsta vycházela, a tudy aby důstognost a wážnost gednoty a do nebezpečenstwj ubjhagcjcj blaho národu důrazně se hágilo před ginozemstwem.“⁴⁶⁸

Poměrně často byla pozornost věnována i severoamerickým sporům v otázkách černošského otroctví,⁴⁶⁹ přičemž noviny zprostředkovaly i názory z britského parlamentu, že otroctví stálo za texaskou nezávislostí:

„...*We spogených státech sewernj Ameriky počtá se 2,800,000 Neĝerských otroků; tamnj ale přátelé zrussenj otroctwj neustáwagj we*

⁴⁶⁸ Pražské noviny, číslo 34, 2. května 1839, str. 3 – 4: *Sewernj Obce americké*.

⁴⁶⁹ Pražské noviny, číslo 47, 24. června 1838, str. 3 – 4: *Spogené Obce americké*.

Kletbau a mnohých nehod přjčinau gest poněkud a snad dlauho gesstě bude wěc týkagcjcj se otroků w některých Obcejch sewero-americké republiky. We Filadelfii se po něgaký čas shromažďowal lid w sále pensylvanském, kdežto po každé některé osoby o zrussenj otroctwj přednásseli a k tomu radili. Gednoho wečera (kterého dne zpráwy neudáwagj) shromáždilo se za tau přjčinau skoro 3000 osob, bjých i barewných, gichžto polowice ženského pohlawj byla. Prwnj wystaupil gistý pan ĝarrison a přednássel; sotwa ale že hotow byl, počala wenku wždy četněgi se srocugcjcj luza diwoce powykowati a kamenjm do oken házeti. Shromážděnj byli nuceni ze sálu odegjtj, luza ge wssak s nadáwánjm a posměchem prowázela; geden z barewných při tom o žiwot přissel ...

Pražské noviny, číslo 68, 3. září 1840, str. 4: *Spogené Obce Americké*.

Na parnj lodi z Cincinnati do Pitsburku plugcjcj chtěl geden Neĝer wssecky cestowatele, as 70 w počtu, otráwiti, protože wetssina cestownjků proti pusstěnj Neĝrů na swobodu se prohlásila. Neĝer napustil gedem pro společnost ustanowený chléb, wssickni onemocněli, ssťasně byli wssak ochráněni prostředkem ljků. Neĝer přiznal se k tomu, byl w kajitě zawřen ale skočil do moře a nepochybně se utopil.

Pražské noviny, číslo 79, 14. října 1841, str. 3 – 4: *Spogené Obce Americké*.

Nowoyorské nowiny sdělugj následnau zpráwu o nepokogich w městě Cinicinnati, na řece Ohio ležjcjm a as 30,000 obywatelů počtagcjcjm. Obec Ohio nedržj sice žádné otroky, Neĝrowé gsau tam ale třjdau opowrženau, která w městech od bjlého obywatelstwa odděleně bydlj. W

swém usilowánj. W této Americe gest 1600 spolků proti otroctwj, a mnoho set tisjc členů počtagj. Pan Struge (sic!) mluwil welmi ostře proti kragině Texas, která od Mejika proto se odtrhla, že tam otroctwj bylo zruszeno, a která gen welikým ge tržisštěm pro Americké magitele otroků ... “⁴⁷⁰

V Pražských novinách byla sledována i změna v prezidentském úřadě USA.⁴⁷¹ Vítězství kandidáta Williama H. Harrisona⁴⁷² bylo doplněno výtahem z jeho nástupní řeči⁴⁷³ i drobnou charakteristikou a

---

nocí dne 3. Zářj, prawj se w dopisu z města Cincinnati od 5. Zářj, bylo nasse město diwadlem gedné z neyhroznégssjch bauřj, které kdy ciwilizowanau obec byly zhanobily...

⁴⁷⁰ Pražské noviny, číslo 7, 23. ledna 1840, str. 2 – 3: Angličany.

⁴⁷¹ Pražské noviny, číslo 92, 26. listopadu 1840, str. 4: Spogené Obce Americké.

We spogených státech sewernj Ameriky wolj se nynj nowá neywyšssj hlawa státu, nowý president. Gistý Američan pjssje w Galignatiho Messengeru o tomto wolenj následně: „Gedno z neyweissjch diwadel, gež kdy swět byl widěl, děge se toho času we spogených státech. Osmnáct millionů lidj wolj swobodně swau prwnj wrchnost. Wolij urna gde kolem po zemi, od východu k západu, od Atlanského okeánu k gezerům, od seweru k gihu, od řeky sw. Wawřince k Mississippi, a den co den skládá lid do této nádoby důkazy swé wůle, a sice bez neymenssjho russenj pokoge, bez prolitj gediné krůpěge krwe. A to w oné zemi, kde ge 1500 nowin bez sstemplu, bez kauce, bez censury, kde stawagj armáda gen 8= neb 9000 mužů počjtá, kterých na neykragněssj pomezj se používá, aby Indiany na uzdě drželi, a kde ssawle neb bodák gakožto zbraň policegnj docela gsau neznámy; sserif nebo konstable zatyka, ne násilím, genom přečtenjím malého, kauzelného papjru, kde zatknauti se magjcz rozkaz dostává se gměnu státu, by se uwězniti dal, a on se dobrowolně poddává.“

⁴⁷² Pražské noviny, číslo 96, 10. prosince 1840, str. 4: Spogené Obce Americké.

Z Londýna dne 29. Listopadu. Parnj loď „President“ připlaula z Nowého Yorku do Liwerpulu. Prinássj zpráwu o zwolenj generála Harrisona za presidenta spogených Států. Myslj se teď, že finančnj nesnáze rychlého konce dogdau. Naproti tomu wssak panuge péče, že spor mezi An ěličany a sewernjmi státy stranu pomezj tak rychle ukončen nebude.

⁴⁷³ Pražské Nowiny, číslo 29, 15. dubna 1841, str 3 – 4: Spogené Obce Americké.

Řeč nowého presidenta začjná se progewenj zásad, dle kterýchžto Americký president w auřadowánj swém řjđiti se zameysslj. Prawj, že podotknutj gistého Řjmského konsula, gak rozdjlnu gest počjnánj ucházegjczjho se w auřad před dosaženjím a po dosaženj cje swého, a gak často, dopjđiw se auřadu, na sliby swé zapomjná, i nynj gesstě po 2000 letech se uskutečnuje. „Kdyby ale o mně, nowě zwoleném presidentu gednoty, z ohledu toho podobné pochybnosti powstávaly anebo byly, bude uplynutj několiků měsječů dostatečno, ge ztwrditi anebo zwrátiti. Ač ostatně pewně stogj předsewzetj moge, očekáwánj sslechetných a důwěry plných občanů w skutek uwěsti, předobře předce znám slabosti lidské přirozenosti, gakož i lákánj, gakýmž welikost mně swěřené moci w ssanc mě wydává, a proto také hlawnj swau naděgj skládám w přispěnj a posilu wssemohaucj prozřetelnosti, gež až posud mě střehla a schopným činila, giné, ač méně znamenité, od národ mě swěřené úlohy wykonati.“ – Když pak přednosti demokratické wlády spogených Obcj ogasnil, přikročil k podotknutj wad, gež během času djlem z gednotliwých určenj, djlem z neprawého gich wyloženj byly se wywinuly. K wadám těmto počtá se w poslednjch letech zhusta káranau náklonnost wykonné moci k rozssjřenj práwa swého, což by pak časem k samowládě přijiti se mohlo. Nowý president slibuge, tento směr, gestli ho skutečně stává, potlačiti. Gedna neyhlawněgssjch těchto wad gest prý, že gedna osoba dwakráte za presidenta zwolena býti může, čjmž w republikách tak nebezpečné baženj po wládě posily nabýwá. „Republika má onomu, genuž řjzenj zahraničnjch záezitostj, wykonáwánj zákonů, spráwu nad wogskem a lodstwem swěřj, co neykratssj čas k zastáwánj auřadu toho učiniti, aby nikdy nezapomemel, že gest zodpowědný auřednjk, sluha, a nikoli pán a wládc. Gá se opětně zawazuji, že k nowému zwolenj nepřikročjm. Druhý z neprawého wykládnj konstituce powstalý poklesek gest, že presidentowi podjil na zákonodárné moci přináležj. Dle základů konstitučnjch má tuto moc samogedině sněm, a president může pauze odepřiti ztwrzenj swé toho, co od sněmu uzawřeno, gestli buďto konstitucj porussuge, nebo na omylu zakládá, anebo práwům

životopisem.⁴⁷⁴ Čtenáři se rovněž dostaly zprávy o prezidentově náhlém úmrtí i o dalších severoamerických vnitropolitických změnách,⁴⁷⁵ včetně hodnocení oslabené moci nového prezidenta Tylera.⁴⁷⁶

gednotliwych částj gednoty ubliżuge. Nebezpiečj přewahy władny středny na ugmu gednotliwych států rozmnożuge se od konstitute presidentowi wýhradně odewzdaným udělowánjm wssech auřadů a požítků władny, čjmż swobodnost k wolenj nemálo trpj, a tjm, že mu rozwrhnutj a upotřebenj státních příjgmů w moc dáno. Tjmto a neywyšssj spráwau nad wogskem a lođstwem moc geho bez mála wyrownává se moci władce w monarchických státech...

⁴⁷⁴ Pražské nowiny, číslo 32, 25. dubna 1841, str 4: *Spogené Obce Americké.*

An ěgličan, pan J. Combe, genž cestu swau po Americe wydal, ljčj následně neywyšssj hlawu Spogench států, generála Harrisona, gegž minulého roku na geho statku North-Bendu na Ohiu byl poznal: „On gest 67 let stár, wjce než prostředně weliký, suché, ku předu sehnuté postawy, hlawy dlauhé ne wssak ssiroké; přednj strana strana hlawy gest delssj a wyšssj, než obyčegně; austoge pozorowawosti a přemýssliwosti gsau dobře wywinuty. Také zdály se mi mrawnj austroge lebky wůbec dobře wywinuty. Oko gest žiwé, obličeg myslitele; wůbec pokazuge celá geho postawa wjc muže wědeckého, literátora, nežli na wůdce wogenského. Geho obydlj gewilo známky skoro chdoby; ostatně wssak geho způsobj ukazuj na muže we swětě zběhlého.

⁴⁷⁵ Pražské noviny, číslo 35, 6. května 1841, str. 3: *Spogené Obce Americké.*

Z Havru dne 28. dubna. Americká loď „Formosa“ připlaula dnes do nasseho přjstawu z Nowého Yorku, odkud se dne 6. Dubna byla odebrala. Koráb ten přinássj spolu důležitau a žalostnau zpráwau, že nowý president spogonych států, generál Harisson, w sobotu w noci dne 4. Dubna zemřel, an byl práwě mėsjc we swém auřadowánj potrwal. Poslednj zpráwy z Washingtonu sice oznamowaly, že generál Harrison opradowowau nemocj zachwácen gest; a wssak tenkrát byla gesstě naděge w geho uzdrawenj; trpěl na zanjcenj žiwota. Neustálá zbuzenost a činnost, následek obtjžných powinnostj vysokého auřadu geho, udělily nemoci smrtelnau powahu. Teprwa několik hodin před zesnutjm poznalo se weliké to nebezpečenstw. Za přjčinau smrti generála Harrisona nenj potřebné nowé wolenj presidenta; w twkowémto přjpadu wygadřuge se konstitute wýslovně, a sice, že mjstopresident, w přjpadu smrti presidentowy, na geho nastauj mjsto. Gest tedy posawadnj mjstopresident, pan Tyler, nynyj presidentem spogonych států Amerických, a až do nowého wolenj, kteréž roku 1845 nastane, bude w tomto neywyšssjm auřadowánj. Co Amerického zřjzenj republikánského stává, gest to prwnjkrát, že mjstopresident smrtj prwnj auřednj osoby w republice té za nástupce gest powolán. Když Harrison zemřel, nebylo pana Tylera we Washingtoně. Pan Webster, minister wnitřnjch záležitostj, byl hned k němu odeslán, aby ho o smutné události té zprawil. Ge strach, aby teđ weliké změny w politických záležitostech spogonych států newzikly. Nikdoť nemohl by gegich následky předpowědjti. Gak dobře toho powědomy osoby ugissťugj, gest pan Tyler w ohledu wssech neyhlawněgssjch wěcj, genž co neyďřjwe se rozhodnauti musegj, nakloněn takowému mjněnj, kteréž s mjněnjm generála Harrisona a strany Whigické (tolik, co w An ěgličanech strana Torická) nigakž se nesrownává. Tak se prawj, že pan Tyler gest proti zřjzenj národnj peněžny, proti rozdělenj neprodané státnj půdy, a neywjc proti uведенj celnj tarify w gižnjch státech, což tjm snáže dá se wyswětliti, an pan Tyler z Virgynie rodem gest.

Po několika měsících přinesly noviny i část Tylerova nástupního proslovu:

Pražské noviny, číslo 37, 13. května 1841, str 4: *Spogené Obce Americké.*

Z Londýna dne 28. Dubna. Z Nowého Yorku přissly zpráwy až od 12. Dubna. Oznamugi instalaci nowého presidenta Spogonych států, pana Johna Tylera. W poselstw j pana Tylera na národ spogonych států prawj se mezi giným: „Naproti cizjm národům bude nassj politiky základem sprawedlnost, aníž budeme trpěti nesprawedlnost, ať od které koli strany přigde. Pokogné a přátelské poměry ke wssem a každému národu starostliwě pěstugjce, budeme za welikau mjtí powinnost, bdjti nade wssjm, aby čest země úgmu netrpěla. Péče nasse obrátj se docela na staw nassj wogenské obrany, aby obrana, která w giných časech sláwau se pokryla, a lođstwo, kteréž w skutku prawým ramenem země se nazývá a we wssech mořjch swěta blesk Amerického raporce rossiruge, w tom neylepssjm stawu se nalezaly.“

⁴⁷⁶ Pražské Nowiny, číslo 78, 10. října 1841, str. 3 – 4: *Spogené Obce Americké.*

Journal du Havre od 27. Zárj sdělugé náslené o Americkém kon ěgrewu we Washin ěgtoně: Mimo giné wěci nastal weliký a bauřliwý spor za přjčinau sewernnjch a gižnjch kragin, kteréž od dáwných let hlawně skrze drženj otroků w gižnjch státech u welikém zásstj mezi sebau se nalézagi. „gesstě nikdý, prawj nowiny spogonych států „Courier,“ nenakládalo se s presidentem

Mexické realie se na počátku 40. let dostaly poněkud do pozadí a jedinou obsáhlejší zprávou se pak stal výňatek z knihy spisovatele Gutiera Estrady polemizující o výhodách republikánského zřízení.⁴⁷⁷

O něco větší pozornost vzbudily vzájemné pohraniční konflikty na mexicko – texaském pohraničí v roce 1842. V květnu přinesly noviny zprávu o mexickém útoku generála Rafaela Vázqueze na texaské území a o severoamerickém i texaském nadšení při organizování jeho obrany:

„Z Paříže dne 22. Dubna. Do Hawru přišly zprávy z Nowého Yorku od 26. Března. Oznamuj, že Mexikánská armáda, as 15,000 mužů silná, do Texasu wtrhla, do oné kraginy, která před několika léty od státu Mexikánského se odtrhla a sama pro sebe stát republikánský zřídila.

---

spogených Obcej powrźliwėgi, gako s presidentem Tylerem. Gesstė nikdy nebyl swazek obcej u wėtssjm nebezpečj gako teď. Gegich se rozpadnutj zrychlilo se w ssesti dnech o 20 roků.

⁴⁷⁷ Číslo 28, 8. dubna 1841, tamtéž, str 3 a 4: *Mejiko.*

W Mejiku wysšel spisek, genź tam welikau sensaci učinil, an proti republikánskému řjzenj způsobu směle na odpor se stawj. Titul geho znj takto: „Psanj na Geho Excellencj pana presidenta o potřebě, aby na národnjm sněmu rokowalo se o možných prostředkách proti křehkostem, na něž republika trpj, a náhledy spisowatelowy o tom samém předmětu, od J.M.Gutiera Estrady.“ Spisowatel, wzácný Mejikán, a mimo to s neywėtssjmi rodinami země spogený, také člen senátu a dřjwe minister zahraničných záležitostj, nabył opětným messkánjm w Ewropě, w diplomatických poselstwch i také na vlastnj autraty, vysokého stupně wzdělanosti a nepředpogatého wychowánj; w Londýně, w Paříži ge dobře znám a wážen, a při swém poslednjm messkánjm w Paříži za čas wogny mezi Francauzy a Mejikem, gsa od hraběte Molého o radu tázán, hágil tenkrát důstogně práwa a čest swé země. Wůbec u wětssjho počtu lidj, kdo geg osobně a geho powahu gakožto státnjka znagj, dochádzj geho wlastenectwj, sslechetnost a nezisstnost náležitě wynaložiti. Co se spisku samého dotýče, snažj se pan Estrada dokázati, že anarchii Mejkánské gediné monarchickým řjzenj způsobem se konec může učiniti, a protož radj swým kraganům a presidentowi republiky swolati národnj sněm a zahraničnému princowi některému podati Mejikánský trůn. An byl některými přjklady ze starssjho a nowėgssjho děgepisu dokazowal, že anarchickému stawu toho onoho národu posléze předc gen panowánjm gednoho konec se učinil, přistupuge k nynėgssjmu stawu swé vlasti, ukazuge na záhubné aučinky, gež demokratické řjzenj na prawau swobodu, wywinutj a ciwilisaci Mejika a přemnohých ostatnjch někdy Španielských osad, a nekonečnau ljčj bezuzdnost a anarchii, která we wssech částjch této od přjrody tak bohatě nadané a strannými spory a občanskými wálkami rozkryté země panuge. Na straně 55 dj: „Protož, opakugi, zdá se býti nynj čas, kde národ zřetel swůg na zásady konstitučnj monarchie obrátiti má, gakožto na gediný prostředek, aby tak wraucně žádaný pokog mezi námi se obnowil. Gá newidjm giného prostředku, aby nasse národnost se ochránila; w neywėtssj ubjháme nebezpečj skrze An ĝlo-Saské pokolenj (sewernj Američany), kterj hotugj se zahrnauti celau Ameriku, spolėhagjce na swé republikánské zásady, kterėž pro ně gsau žiwlem žiwota a sjly, pro nás ale semenem slabosti a zahynutj.“ Za tyto náhledy ge pan Estrada, gak se předwjdati mohlo, ode wssech stran pronásledowán, na gegich hlavy, neywjc generála Santanu neywjce se tam dorážj, a kterj zatracowánjm spjsku toho zjskati si hledj lásky u lidu. W obau komorách byl tento spisek obwiněn ze zrady národu a vláda wyzwána, aby ukázala, gakých prostředků proti spisowateli se uchopila. Pan Estrada ussel zatknutj gen tjm, že se ukrył; wssecky wýtky toho spjsku, kterých gen dosjci mohli, byly wzaty. President republiky wydal také gedno prohlássenj na armádu a na druhé na národ, aby vládu očistil od podezřenj, že s Estradowými náhledy se srownává.

Z Londýna dne 21. Dubna. Zcela neočekávané wtrhnutí Mexikánské armády do Texasu učinilo we wssech částjch Spogených Obcj welikau sensaci. Byl strach, aby autok ten za následek neměl nepřátelské zakročenj Spogených států, an ohledem na Texasské záležitosti mezi Washingtonským a Mexickým kabinetem nedorozuměnj panowalo a posud ukončeno nebylo. Neynowěgssj zpráwy z Texasu, do Nowého Orleanu přisslé, gdau až do 21. Března. W celé republice Texasské panowalo to neywětssj nadssenj. I mnohé Texaské dámy w Galwestonu objraly se co neyhorliwegi litjm kulek pro wogsko republikánské. Obywatelstwo Galwestonské dobrowolně přispělo wogenskými zásobami, potrawinami a hotowau summau 12,000 tolarů. Mexikané přepadli tři pomeznej mjsta. Austina nemohli se zmocniti. San Antonio opět zanechali, wydrancowawsse ge. Texasské wogsko shromažďowalo se u Vittorie, Gonzalesu a Austinu; při odchodu poslednjch zpráv byli giž 4000 mužů u Austina pohromadě; hotowili se k zaufalému odporu. Očekáwali posilu se strany přátel swých (přátel totiž we Spogených státech). Kabinet Washingtonský dal prý rozkaz, aby se oddělenj loďstwa do záliwu Mexického odebralo, a tam obchodnj prospěch občanů Spogených států ochraňowalo.“⁴⁷⁸

V létě pak několikrát informovaly bez širších komentářů o politickém jednání mezi Mexikem, Anglií⁴⁷⁹ a Spojenými státy americkými⁴⁸⁰ v

⁴⁷⁸ Pražské noviny, číslo 34, 1. května 1842, str. 4: *Amerika*.

⁴⁷⁹ Pražské noviny, číslo 44, 12. června 1842, str. 4: *Mexiko*.

Dle zpráv z Mexika, od Londýnských nowin sdělených, vypůgčil si Santana od An ĝličan tři milliony liber sterlinků, kterážto půjčka w Londýně na 14 let se uzawřela. Santana neplatj žádné auroky, po wyprsenj wssak ony lhůty dostanau půgčowatelé za 100 liber 140 nazpět. An ĝlická vláda ručj za zaplacenj, začěž An ĝlické fabrikáty we Verakruzu a w ostatnjch Mexikánských přjstawech budau připusťeny. Tauto půgčkau bude Mexiko w stawu, dalsj wognu westi proti Texasu, při čemž An ĝlicko swými parnmí koráby, děly, zásobami atd. mu pomáhati bude.

⁴⁸⁰ Číslo 55, 21. července 1842, str. 4: *Spogené Obce Americké*.

Z Nowého Yorku dne 16. Čerwence. Zdegssj nowiny obsahuj dopis Mexikánského ministra zahraničnjch záležitostj ku vládě Spogených Obcj, w němžto ztjžnost se wede na to, že Spogené Obce republice Texasu pomoci udjlegj, a spolu žádost na gewo dáwá, aby od tohoto podporowánj se upustilo, an by sice newyhmuteľné nepřátelstwj mezi Mexikem a Spogenými Obcemi z toho wplynauti musilo. Pan Webster, minister zahraničnjch záležitostj Spogených Obcj, we swé odpowědi na tento dopis odmrssťuge stjžnosti Mexika, a zároveň twrdj, že Mexiko nigakého práwa k Texasu nemá. O těchto dopisech mluwilo se giž w senátě Spogených Obcj, a myslj se, že, až dle žádosti senátu i giné na to se wztahugcj listiny předloženy budau, welmi prudké rokowánj o to nastane. Mnozj senatori twrdj, že Mexiko od An ĝlicka ku podobným

otázkách oprávněnosti mexického útoku na texaské území. Na podzim se pak zmínily o uklidnění válečného konfliktu⁴⁸¹ i o pokusech texaské námořní blokády mexického pobřeží.⁴⁸² V době sporu s Texasem, vyšla v pražských novinách i úvaha o krizi mexické republiky.⁴⁸³ *Pražské noviny* přinesly v závěru roku 1842 také zprávu o novém záříjovém útoku do Texasu vedeném mexickým generálem Adrianem Wollem:

„Mezi Mexikem a Texasem vypukla wogna: Mexická vláda chce totiž zase podrobiti si kraginu Texas, a proto wyslala tam wogsko. Parnj loď Britania přinesla od 16. Listopadu zpráwy, že Mexičané takowý odpor w Texasu nalezli, gakého neočekáwali. Zpráwy zněj wssak sobě tak odporné, že nic gistého se newj. Gedny Nowo-Yorské nowiny twrdj, že wogsko Texasské skwělé wjtězstwj nad wogskem Mexickým dobylo, a Texasské nowiny udáwagj ztrátu Mexického wogska na 4 až 500 mužů.

---

ztjžnostem ponauknto bylo. Ostatně byl dopis Mexického ministra wssem ginozemstwu ustanoweným Mexickým wyslancům sdělen s tjm doloženjm, aby co možno neywětssj weřegnosti nabył.

Pražské noviny, číslo 63, 18. srpna 1842, str. 4: Spogené Obce Americké.

Dle zpráw z Mexika wygáďřil se prý nowý wyslanec Spogených států w Mexiku, generál Thompson, při gedné diplomatické hostině docela weřegně, že rozkaz má, poslati w Řjgnu loďstwo Spogených států ku pobřežj Mexickému, pakli Mexiko do té doby neuspokogj práwnj žádosti občanů Spogených států.

⁴⁸¹ *Pražské noviny, číslo 65, 25. srpna 1842, str. 4: Texas.*

Z Londýna dne 13. Srpna. Čtyry setniny dobrowolnjků ze Spogených Států přissly giž do Texasu, gak to poslednj zpráwy ze země té udáwagj, a weliký počet Indiánů se tam očekáwal, gehož k autoku na Mexickau zemi prý se použige. Dwa Texané byli nedáwno co wyzwědači w Mexické kragině Leomu oběseni.

⁴⁸² *Pražské noviny, číslo 70, 11. září 1842, str. 4: Mexiko.*

Spor mezi Mexikem a kraginau Texas, která od Mexika se odtrhla, nebljžj se ku swému konci. Prozatjm wssak upustil president republiky Texaské od swého plánu, wtrhnauti do Mexika, a sice z dobré přjčiny, totiž z nedostatku peněz. Texaské loďstwo wssak pokračuge neustále w obléhánj Mexických přjstawů, a w zagjmánj wsseh korábů, genž mu w cestu přicházegj. Konřres Texaský uzawřel též, aby loďstwo gesstě o dwa wálečné koráby se rozmnožilo. Také magj setniny odegiti k Mexickému pobřežj, aby nepřjtele střehly a dle možnosti znepokogowali.

⁴⁸³ *Pražské noviny, číslo 78, 9. října 1842, str. 3: Mexiko.*

Z Bolana w Čerwnu. Wjc a wjce podobá se prawdě, že republika Mexická ku swému konci se bljžj, a že Santana gegjm diktatorem se stane. Ont' giž teď chápe se uzdy welmi pewnu rukau, a zwlášstě přjnsně hledj na gistotu země. Co polapenj laupežnjci bez odkladu na mjstě byli zastřelowáni a uřezané hlavy gegich na tyči k wystraze wedlé cesty stawěny, gezdj se beze wsseho nebezpečj po hlawnjch silnicjch. Naproti tomu panuge w ulicjch měst wečer gesstě weliká negistota, negen w malých mjstech, ano i we wětssjch, ba i w samém hlawnjm městě, Mexiku.

Od něgakého času gest na wssecko daň uložena. Z hornictwj, z každého řemesla, z konj, z wozů, slowem ze wsseho se musj daň odwáďěti, ano i daň z hlavy Santana nařjdil.

Spogené státy wždy weřegně podporowaly Texas; nynj nabjdy se tento spor sprostředkowati.“⁴⁸⁴

Mexiko bylo vedle válečných aktivit se svou bývalou provincií představeno také jako země dávných indiánských civilizací,⁴⁸⁵ která se i přes svou současnou bouřlivou vnitropolitickou situaci setkávala u většiny evropských cestovatelů se značnými sympatiemi.⁴⁸⁶

⁴⁸⁴ Pražské noviny, číslo 94, 4. prosince 1842, str. 4: *Mexiko a Texas*.

⁴⁸⁵ Pražské noviny, číslo 11, 5. února 1843, str. 4: *Mexiko*.

O zřjceninách Yukatanských sděluj gedny nowiny následnau zpráwu: Zatjm co nám nowěgssj cestowatelé i o přjrodě i o společenském stawu skoro wssech částj Ameriky dosti názorný obraz podali, stalo se prowysšetřenj pomnjků z předewropegské minulosti Americké gesstě tuze málo, ač by to též tak bohatau poskytowalo kořist, gako starožitnosti Egyptské. Dle neynowěgssjch zpráv gsau prý celé kraginy pokryty negen řjceninami welikých měst, nýbrž i stawenjmi a byty, gichž celá stawba gesstě dobře zachowána gest. I zde gsau starožitnosti trogjo způsobu: stawby, řezby a hierořglyfy; co se řezby a menssich umělých děl týká, gsau prý na neywýš dokonale a tu neygemněgssj chuť na gewo dáwagj.

Anřlické Athenäum sděluge zpráwu gednoho cestowatele z Yukatanu, z njž tato mjsta zde pokládáme: Od řjcenin Chi-Chenských (Chichen Itzá – pozn.aut.) ssel pan Norman západně skrze Yukatan do Tikulu a k řjceninám Ichmulským (Uxmal – pozn. aut). „Gak weliké, dj on, bylo podiwenj mé, když gsem na to mjsto přissel a řadu zwýssenin čili pahorků spatřil, gessto se mnoho mil na wsse strany, kam oko sáhalo, wztahowaly – hroby to snad millionů lidj! Toto mjsto gest nynj trawau a stromy pokryto – pastwau pro dobytek. Některé z těchto zwýssenin byly 40 střewjců vysoké. Některé z nich byly pod spráwau kněze otewřeny, a u wnitř nassly se pokoge a w nich kostliwci w sedjčj postavě s malými hrnci u nohau, což bylo to postawenj, w kterém stařj Mexičané mrtwé pochowávali. Stěny a podlaha byly dobře zachowány. Weliké kusy otesaných kamenů a piljřů ležely kolem po různu, z čehož se uzawjratí dalo, že gsau to částky welikého někdy a lidnatého města.“

Odtud ssel pan Norman přes hory a nawsstjwil řjceniny Kabské (Kabah – pozn. aut.) a Zayiské (Sayil – pozn. aut.). „Přissel gsem ku zřjceninám Kabským od hlawnj silnice. Na západnj straně nassel gsem rumy ze stawenj, zdj atd. po různu, hlawně na njzké řadě pahorků. Auplně swětnice gsem nespatřil, a wssak kusy zdj; půda byla kolem pokryta rumem z rozpadlých piljřů, řezeb atd. We stawenj od silnice neydál ležjčjm pozorowali gsme dwa čtwerhranné piljře, ssest střewjců zwýssj a dwa zssjřj. Přednj gegich strana gest otesána a předstawuge Kazika neb giného pána w auplně řgalle (patrně to bohatý Indiánský krog) s welikým množstwjm per na čepici. Ruce má wyzdwižené a w gedné držj bič; chlapec gedem ležj před njm na kolenau, ruce prosebně spjnage; pod tjm gsau hierořglyfy.“

⁴⁸⁶ Pražské noviny, číslo 77, 5. října 1843, str. 3: *Mexiko*.

Isidor Löwenstern, genž nedáwno po sewernjch státech Amerických a po Mexiku cestowal, podáwá zanjmawau zpráwu o stawu Mexika. Sdělugeme zde krátký wýtah: Anřlo-Američané (obywatele Spogených Obcj) se swými hrubými a ne zřjdeka skraucenými demokratickými způsoby neučinili na cestowatele toho žádný radostný dogem. Despotismus patnácti millionů samowládných občanů wedlé dwau millionů otroků byl mu tak málo po chuti, že při tom málo na dobré stránky tohoto mjchaného národu ohled bral. W Mexiku se poněkud opět zotawil; on widj w něm zkažený lid, dogjmá ho wssak gemná zdwořilost, kterau u wssech stawů Mexických nalézáme. Anřlo-Američan zdál se mu pilným obchodnjkem, u něhož tauha po zjtřku nade wssechno vyniká; Španielský Američan (w Mexiku) zdál se mu bezpečliwý, lehkowážný, bez tauhy po zjtřku, ponořen do wássniwých her. Mexičan má plno nedostatků a chyb, národ ale gest posud w dětinstwj a zasluhuge, aby se mu poshowělo. W zemi panugjčj nepořádek gest následkem náhlého pusstěnj lidu na swobodu, který gesstě w stawu nenj sám sebe řjdití, který Ewropegského poručnjka zratil. W nectnostech neudusil zárodek sslechetných náklonnostj, chwalitebných wlastnostj. Löwenstern přissel přes Verakruz do Mexika. Dřjwe než k zemi přistál, užasnul nad čarowným pohledem, gegž poskýtá kragina od moře spatřená. Dřjwe než Verakruz widěti, spatřugj se nad zelenými pahorky sopky se sněžnými wrcholy. Kauzlo ale mizj, když ku plochému a pustému břehu se bljžjme, a podjwenj měnj se do žalosti, když shlédneme Verakruz,

toto smutné město, močály obkljčené, terěz na wzdor domům a vysokým chrámům předce gako hřbitow wypadá. Žlutá zimnice rozbila tudy swé stary, a denně žádá swé oběti. Sopečné hory s oslepugjeymi wrchoły sněhowými gsau ideálem historické země, který gsme gako we snu spatřiti; osamělé pobřežj gest smutnau skutečnostj, s kterau se potkáváme w této kleslé řjsssi. Španielsko, tak rozkřičené od filosofů a spisowatelů osmnáctého stoletj, umělo w Mexiku vládnauti. Tauha po zdokonalenj, která we Španieljch dussena byla, bez překážky a spasně působila w Mexiku, w tomto nowém Španielsku. Wssady byl pořádek a gistota; počátečnj sskoly kwěťly; i pěkná uměnj byla wážena; hornictwj se rychle dokonalilo; z aurodné půdy hogné plodiny se dobýwaly; weliké silnice se stawěly; opravdu Řjmská silnice z Verakruzu do Mexika poskýtala weliké naděje. Gen málo let bylo k tomu potřebj, a mimo střjbro a kossenillu bylo by Mexiko na trh swěta dowáželo i bawlnu a cukr. Kněžstwo bylo působné; mělo znamenité důchody; klásstery ale neměly, gako we Španieljch, mnoho statků, neboť gen žebrawé řády byly připusstěny. Zemci Indiáni, několik millionů na počet, chráněni kráľowskau mocj a bez wýminky giž křesťany učiněni, ssi zdlauha, gistým ale krokem na dráhu wzdělanosti. Gest prawda, duch nedůwěry a tauha po wládě ponechala mnoho práw a swobod Mexičanům Španielského půwodu k welké ugmě bjých Kreolů; každý cizinec byl powažowán co nepřjtel; wsselikým obmezowánjím nemohl obchod wyniknauti. W onom ssřastném podnebj, kde se wssechno dařj, od Irlandského mechu až k cukrowé třtině a ananasu, bylo zapowězeno wzdělawati réwu, aby Andalusie swá wjna mohla odbýwati. Nicméně, wssecko-li powážjme, možná řjci, že Mexiko pod stjnm Španielské monarchie se dařilo, ku předu kráčelo až do času, když Napoleon nesprawedliwau wognu we Španieljch započal, která proň tak záhubná byla.

Pražské noviny, číslo 79, 12. řjjna 1843, str. 3: Mexiko.

Pokračowánj w předposlednjm čjsle začatého článku o Mexiku. Pan Löwenstern prawj dále: Když bauře z Ewropy Atlantský oceán přeletěla a staré kráľowstwj z půdy hrdého Španielska zmizelo, zřizowaly se w řjssi gednoty, gako dnessnjho dne w Katalonii a Valencii, genž uzdy wlády se zmocnily. Na wssech mjstech w Španielské Americce, od Kalifornie až k Mexiku, od Mexika až k Limě, od Karakasu k Bonéru nastalo elektrické zatřesenj, politický zemětřes. Španielsstj osadnjci byli zwyklj uctiwosti a poslusstwj, byli zwyklj na krále. Wsse vycházelo od mocnáře, wsse se wracelo k němu. Když kráľowstwo w Ewropegském Španielsku zmizelo, přetrhly se wssechny swazky podrobenosti w osadách Amerických. Wsseobecně nastalo powstánj. Hlas o samostatnost zawzněl od Texasu až k úžině Maĝellanské; celá pewnina přísáhala, že budaucně gen sama sobě náležeti bude. Powstánj Mexické datuge se od roku 1810. Farář, Don Miĝuel Hidalĝo, z města Doloresu, dal k tomu znamenj, on postavil se w čelo swých farnjch owčiček, po skwělem pochodu přissel až ku branám hlawnjho města, byl ale zwjžtězen a poražen; hlawa geho na železný hák zatknuta, měla býti wýstrahau. Nadarmo. Začátek byl učiněn; powstánj na gednom mjstě udussené, vzniklo na giném opět a nebezpečněgi; na wssech mjstech bylo to kněžstwo, gindy neypewněgssj podpora monarchie, genž pohnutj řjdilo; zpočátku gednalo se owssem gen o samostatnost a nikoliw o uwedenj demokratické wládnj formy. Bog se prodlužowal; až do roku 1820 zůstaly neywzácněgssj osoby bjlého obywatelstwa, bohatj magetnjci střjbných dolů wěrnj swé materské wlasti. Tenkrát, když powstánj proti Španielsku skoro docela udussené se býti zdálo, a genom gesstě Ğerrero, obkljčený w hornatých kraginách gihu, prapor samostatnosti w rukau měl, odwrátila se kreolská sslechta a ssla za hlasem Iturbida, kterýž dřjwe na neyweyš oddán byl králi a od mjstokrále postawen w čelo armády s tagnau úlohau, aby konstituci od roku 1812, kteráž i w Mexiku uwedena byla, překotil a čisté neobmezeé kráľowstwo zase prohlásil. Mjsto wyplněnj swé úlohy prohlásil se Iturbide pro buřiče a stal se gich wůdcem. Meztjm od Kortezské wlády Španielské do Ameriky poslaný nowý mjstokrál Odonochu uzawřel dne 24. Srpna 1821 smlauwu s Iturbidem, dle které samostatnost Mexika byla uznána; a wssak měl Ferdinand VII. anebo princ geho kmene w zemi panowati. Kortezowé zpěčowali se podepsati smlauwu tu. A nynj teprwa odbila poslednj hodina Španielské wlády w Mexiku; tato země, kterau Ferdinand Kortez pro wnuka prwnj Isabelly wydobil, byla pro Španielsko ztracena. Iturbide byl dne 21. Máge 1822 za cjsaře prohlássen, dřjwe wssak gednoho roku, následkem powstánj proti němu, musil se dne 19. Dubna 1823 trůnu odřjci, odplaul do Ewropy, wrátil se roku 1824, zase do Mexika w aumyslu, aby se trůnu opět zmocnil, dne 16. Čerwence přistál u Soto la Mariny, a tři dni na to (dne 19. Čerwence, gako Joachim Murat po podobné odwaze dne 13. Řjgna 1815) byl zastřelen.

Pražské noviny, číslo 81, 19. řjjna 1843, str. 2 – 3: Mexiko.

Sdělugeme dokončenj páně Löwensternowa článku o Mexiku: Ewropegská wláda nad nowým Španielskem na wždy přestala. Ge-li wssak země ta ssřastna? Wlage trogbarewný prapor (zelený, bjlý a čerwený), který si dala, nad ssřastným, opravdu swobodným lidem? Nic nenj

Roku 1843 se *Pražské noviny* v několika pokračováních zabývaly anglickým celosvětovým tažením proti otroctví a přinesly příspěvky o historii prohledávání námořních korábů přepravujících africké otroky,

těžsšjho, než we weliké obci po dlauhých a prudkých přewratech nowá ustanowenj uwáděti a zakládati. Toho času, když se Mexiko samostatným stalo, byl An`glo-Americký řzjenj způsob u weliké wážnosti. Neobyčejné pokroky we Spogených státech zbuzowaly pozornost a obdiw. I w samé Ewropě měla sskola Americká swé přjznwce. Wždyť i w samém Francauzsku za čas restauracj (od roku 1815 do roku 1830) objrala se činná strana tjm, aby trůn Burbonůw překotila a föderatiwnj zřjčila republiku. Mexičané mohau se tedy omluwiti, že, gsauce gednau samostatni, po krátkém cjsařowánj Iturbidowě, sausedy swé na seweru za wzor sobě obrali. Toto napodobenj bylo wssak welmi auzkostliwé. Králowstwj Nowo-Španielské bylo do dwadeceti swobodných samostatných států rozdělono. Mimo tyto státy náležely gesstě k této föderatiwnj republice gednotliwé kraginy, gako Kalifornie, Solima, Santafé a Tlaskala; gednotliwé státy měly rozličná zřjzenj, byl to konstitučnj zmatek. W gednom hlawnjm punktu odchýlili se nowotáři od přjkladu Spogených států; oni nehleděli posilniti se w náboženské wjře; mužowé ku předu kráčegj – Mexičtj popřednjci – byli pohřženi do filosofie osmnáctého stoletj. Gednjm článkem Mexického zřjzenj bylko owsem katolické náboženstwj za gediné uznáno, wnitřnj ale smýsslenj vládců tomu odporowalo. Na kněžstwo, kteréž o swobodu tak horliwě usilowalo, neobracela se zaslaužená pozornost. Naproti tomu Mexičtj zákonodárci w giném ohledu lidsstěgssj, nežli gegich kollěgowé na seweru nowého swěta; oni zemce Indiány nepowážowali za bytosti nižsšj a s nimi tak nenakládali, gak se to we Spogených státech dělo; oni přigali staré Mexičany do občanstwa a politickými práwy. Zatjm uwedenj konstituce s radjcimi se sněmy wedlé föderatiwnj vlády nepřinásseło žádné zdrawé owoce. Wssecko sso w Mexiku pořád hůře a hůře, až k auplné anarchii; žárliwj náčelnjci wedli boge o vládu; obywatelstwo přestalo se množiti; hornictwj wynásseło méně než pod Španielským panowánjm; násilnj nastalli prostředkowé; rozenj Španielé – neyoswjceněgssj, neypilněgssj třjda – byli ze země wyhnáni; brzo rozwázali se swazkové kázně a mrawů; powržená luza zmocnila se wády; w hlawnjm městě Mexickém nastalo auplné drancowánj; znamenitá magetnost mnohých dobročinných ústawů byla skonfiskowána a promarněna; wsse bylo zlehčeno; ani brněnj Kortezowých společnjků nemohlo ugti laupežnosti; za několik `grossů bylo prodáno. Odpor tomu nedal na sebe čekati. Kněžstwo, we swém prospěchu ztenčené, hledělo wystauplý praud zase do řečisstě wtěsnati; zbytky bohatých rodin Kreolských s njm se spogily; föderatiwnj saustawa byla překocena. W Prosinci 1836 bylo nowé zřjzenj uwedeno (centralistická ústawa byla přijata již 23. října 1835 – pozn. aut); sestředěná republika wstaupila na mjsto föderatiwnj; státy proměnily se do departementů, a politický strog bljžil se pořád wjce k samowládě; monarchické smýsslenj, wssady rozssiřowané, pomalu se zmáhalo. W Mexiku nenastane sad gesstě tak brzo dědičná monarchie, protože k tomu dynastie náležj, a to gest to neytěžsšj, co w politickém swětě se může zřjđiti. I Napoleonůw duch a sjla rozkotaly se o toto auskalj. Můžeme za to mjti, že Mexiko od republikánského řjzenj způsobu k monarchii se giž wrátilo; bude-li wssak dědičnau neb woljcy monarchij, gest nynj gesstě pochybno. Dokud Santana žiw, spojwá w geho rukau neywyšsšj moc pod formami konstitučnj vlády. – Löwenstern gest toho mjněnj, že plán, od Iturbida prý pocházegj, gediným gest pro`grammem, genž Mexiko ochrániti může. W plánu tom nalezagj se tři punkty: Samostatnost, wýhradnj panowánj náboženstwj katolického, dědično=monarchické zřjzenj s konstitucj potřebám země přiměřenau. Pod těmito wýminkami měl Ferdinand VII. aneb geden z geho bratrů w Mexiku wládnauti. W plánu tom wylaučil Iturbide sám sebe od trůnu. Löwenstern prawj dále, že Ewropa zakročiti a Mexičanům krále dáti musj. Gestli obywatelé Nowého Španielska monarchickým formám se nepodagj, nastáwá gim nebezpečenstwj, že stranau se Pariau sewernjch Američanů. Zatjm gsau nesnáze ozbrogeného zakročenj Ewropegského tak nesmjrně weliké, že na to pomysliti nelze. Mexiko we swé samostatnosti může arci dobrowolně knjzete na trůn powolati, a bude-li země spořádána a upokogena, bude i korona nemálo záwiděnj hodna. Löwenstern mluwj pak o mrawech bjlého, čerweného a smjchaného obywatelstwa; smjchané gest neyhorssj, podwodu a zloděgstwj oddané. I Mexické starizhntosti nawstjwil Löwenstern, zwlášstě poswátné pyramidy. Neyhlawněgssj ale zásluha geho gest nestranný úsudek o národu, w němž tak mnoho wystáti musil; nesnážj, objtjž wsseho druhu nemá cestowatel w Mexiku nedostatek. Löwenstern nespořj hany; on hanj ale gako přjtel; on dáwá Mexičanům dobrau radu; gese slowa a nyněgssjch ustanowenjch země, gegich nedokonalosti, a gak by se daly zdokonaliti, gsau welmi upřjmná a prawdiwá.

včetně hodnocení situace otrokářství v jednotlivých zemích.⁴⁸⁷ Vedle častých zmínek o sporech v otázkách černošských otroků a několika zmínek o indiánské problematice,⁴⁸⁸ zůstávala v této době politická situace v USA až na několik výjimek⁴⁸⁹ poněkud v pozadí.

Počátek roku 1844 přinesl v *Pražských novinách* výměnu hlavního redaktora, zesnulého Jana Nepomuka Štěpánka nahradil František Klučák,⁴⁹⁰ jenž list přivedl k modernějšímu typu písma, latince, a významněji také směřoval pozornost k událostem v severní Americe. Ještě na počátku roku 1844 zde byla otištěna rozsáhlejší zpráva ze zasedání severoamerického kongresu, jenž se zabýval i otázkou případné expanze do oblastí Oregonu či Texasu:

„Dne 27. Prosince přišla do Liwerpúlu řeč presidenta Spogených Obcj Amerických při otewřenj konĝresu we Washingtoně. President mluwj obssjrně o diplomatických poměrech mezi Spogenými Obcemi a Anĝličany, zwlásstě co se týká Oreĝonského okresu, o kterýž posawad

⁴⁸⁷ *Slowo o prohledáwanj korábů.* Pražské noviny, číslo 13 - 16, 12. - 23. února 1843.

⁴⁸⁸ Pražské noviny, číslo 37, 11. května 1843, str. 4: *Amerika.*

Weliká národnj rada Čerokesů (Indianů) uzawřela a zákon vydala, aby wssecky pálené nápoje, budaucně w zemi národů nalezené, wylity byly. Opilstwj bylo uznáno za hlawnj přjčimu, že národ Čerokeský, ačkoli si mnohé wzdělanosti oswogil, posud w blahu w pozadj zůstal. Dřjwe dáwali mnozj z Čerokesů wssecko, co měli, aby se gen mohli opjtí, a wssak nyněgssj pokolenj, z něhož mnozj čjstí a psáti se naučili, snažj se oswoboditi z okowů této neprawosti, a protož gest tento od Čerkeského národnjho shromážděnj wysslý nowý zákon rádošným ukazem. Čerokesowé založili na západě země swé giž r. 1836 winopalny, kteréž nynj musegj zagjtí. Ostatně wláda Spogených států Amerických stále zapowjdala dowážeti Indianům pálené nápoje, a na mjstech, kde wogsko ležj, přjnsně zachowáwal se rozkaz ten; hranice wssak zemj kmenů Indiánských gsau tak rozlehly a tak spoře wogskem obsazeny, že dohled nemožný byl.

⁴⁸⁹ Číslo 100, 24. prosince 1843, str. 4: *Spogené Obce Americké.*

Z Pařjže dne 4. Prosince. Z Bostonu připlaulá loď přinássj zpráwy o nowém wolenj ke konĝresu Americkému. W Nowém Yorku bylo dne 19. Listopadu wolenj ukončeno, zpráwa že Whiĝowé (w Americe tolik, co Torowé w Anĝličanech) zwjtězj, se nepotwrdila; domnělé wjtězstwj gegich proměnilo se do auplné porážky. Při nowém wolenj bude mjti strana demokratická w senátě 26 hlasů, Whiĝowé gen 6. W komoře deputowaných podlé posud známých wolenj magj demokraté 80, Whiĝowé 25 hlasů. Konĝres segde se dne 4. Prosince poneyprw. Prwnj otázka, s kterau se presudent we swém poselstwj objratí bude, týká se předběžných prostředků, aby kragina Texasská přiwtělena byla ku Spogeným Obcjm.

⁴⁹⁰ František Klučák (Klutschak) (1814 – 1886), pocházel z Prahy, kde vystudoval práva a poté se věnoval žurnalistice. V roce 1836 vstoupil do redakce německé *Bohemie*, kde mezi léty 1844 – 1877 působil jako vrchní redaktor a poté až do roku 1881 jako její vydavatel. Ve svých počátečních letech se snažil list vést v duchu německého liberalismu a v roce 1844 se ujal také *Pražských Novin* a *České včely*. V revolučním roce 1848 vydával rovněž velký politický list *Constitutionelles Blatt aus Böhmen* a na přelomu 40. a 50. let vydával i několik dalších tiskovin,

mezi oběma národy spor gest. W ohledu tom prawj se, že w Londýně o věci té se wygednáwalo, posud ale k žádnému výsledku to nepřisso, pročez president za dobré uznáwá, prozatjm wogenské stráže w Orežonském okresu k ochraně tam usedlých Amerických občanů. ... Co se týká sporu za přjčínau zadržowánj amerických korábů od Anžlických na pobřežj Africkém, wygadřuge se president we swé řeči, že wěc ta brzo bude wyrownána. – O záležitosti kraginy Tejaské wygadřuge se president welmi neurčitě, pokud se wěc ta přiwtělenj Tejasu ke Spogeným Obcjm týká; awssak předce gi nezamjtá. Naproti tomu odmrsstuge docela rozhodně wýhrůžky Mejika, že by ono přiwtělenj pohnůtkau bylo k wogně, a mluwj docela určitě, že arci na ten neb onen způsob wogně mezi Mexikem a Tejasem konec musj býti učiněn.

Práwo Spogených států ke kragine Orežonské, mezi Skalnými horami a tichým oceánem ležjcj, ačkoliw s Anžličany gesstě to docela wyrownáno nenj, zdá se předce, že wůbec se připausstj. Práwo to zakládá se na obgewenj, gelikož kragina ta neydrjwe od občanů Spogených států s gegich vlády byla wyssetřowána. Že tedy Americký národ w kraginu Orežonskau se uwáže, to můžeme za gisté mjti. Billa k tomu cjli a konci progde gisté w konžgresu. W této důwěře počjná se giž wyléwati proud přes přes Skalné hory. Tah 990 osob, mužů, žen a dětj, zanechalo nedáwno Weston, we státě Missourském, aby swé byty wystawěli w úrodném údolj řeky Kolumbie. Početná hegna gegich kraganů, osob, které w lesjch wyrostli a gegichž činnost se sluncem od východu k západu gde, potáhnu za nimi. – Nikdý neotwjralo se podnikawému duchu wětssj pole nežli gest Orežon. Pole pro orbu, kowy, obchod w kožessinách, rybárstwj, wsselikeré wýhody obchodu poskytané, w každém ohledu gest Orežon pěknau přjležitostj, kdo sstěstj swé chce hledati. Kragina ta gest dosti weliká, že tři státy, gako gsau Kentuky, w sobě obsahowati může.

---

jako kalendáře či německý průvodce Prahou. Po roce 1848 se v Bohemii postavil proti českému národnímu hnutí. OSN, svazek 14, Praha 1899, str. 418.

Délka řeky Kolumbie od hlavního pramene až k tichému oceánu obnáší 1000 Anglických (200 nassich) mil. “⁴⁹¹

Oregonský spor a diplomatické vztahy Velké Británie s USA, pak paralelně s otázkou texaské anexe zaměstnávaly pozornost *Pražských novin* až do roku 1846, avšak tato práce danou otázku nezpracovává. V novinách se častěji objevovaly také zprávy ze severu mexického pohraničí⁴⁹² či z území Texasu, kde se stejně jako v severoamerickém parlamentu začalo diskutovat o myšlence připojení k USA.⁴⁹³ Zároveň

---

⁴⁹¹ Pražské noviny, číslo 3, 11. ledna 1844, str. 4: *Spogené Obce Americké*. V několika dalších číslech byl Oregonský spor dále rozpracován a např. v čísle 5, 18. ledna 1844, str. 2 – 4, přinesly noviny rozsáhlou úvahu o Oregonu, jako budoucí významné křižovatce obchodu s Čínou a Havajskými ostrovy.

⁴⁹² Pražské noviny, číslo 16, 25. února 1844, str. 2: *Amerika*.

Sewero-Americké nowiny oznamuj z Verakruzu od 31. Prosince: Mechikanská vláda vydala dekrét, mocj kterého wssickni občané Spogenyých Obcj z Kalifornie se wypowjdagj. Tento rozkaz byl sice giž před několika měsji vydán, tagil se wssak před Americkým wyslancem w Mechiku, až nedáwno on o něm wědomost dostal. Generál Tompson žádal od Mechikánské vlády wyswětlenj prostředku toho, a wssak nadarmo; potom ustanowil gj lhůtu, a kdyby žádná uspokogugj odpowěd' w čase tom se nedala, bude žádati pasy a zemi opustj.

⁴⁹³ Pražské noviny, číslo 29, 14. dubna 1844, str. 3: *Amerika*.

Z Techasu přes Nowý Orleans se oznamuje, že na konci kongresu jenerál Houston proti připojení se ke Spojeným Obcím Americkým se prohlásil.

Pražské noviny, číslo 30, 18. dubna 1844, str. 4: *Smíšené zprávy*.

Spojené Obce Americké. W Nowém Yorku mluwí se mnoho opět o přiwtělení Techasu ku Spojeným Obcím; president, tomuto plánu nakloněný, jenž prý uzavřel smlauwu s Techasem, aby se to w skutek uwedlo.

Pražské noviny, číslo 40, 23. května 1844, str. 4: *Nejnowější zprávy*.

Spojené státy Americké. Z Nowého Yorku od 19. Dubna přišla důležitá zpráwa, ze dne 15. Dubna we Washingtonu podepána byla smlauwa stranu připojení krajiny Techasské se spojenými státy. Sewerní obce přijímají dluh Techasské republiky (10 millionů dolarů) a zaprawj se to postaupenými weřejnými zeměmi Techasskými.

Pražské noviny, číslo 42, 2. června 1844, str. 3: *Amerika*.

Pařížské nowiny sdělujj zpráwu, že senát Spogenyých států Amerických otázku stranu přiwtělení Techasu odložil; ano prawj se, že wěc tu ani nepotwrdí, jelikož by na nejwýš 12 neb 15 senatorů pro ni hlasowalo.

Pražské noviny, číslo 43, 9. června 1844, str. 4: *Amerika*.

Senátní wýbor pro zahraniční záležitosti we Washingtonu rozhodnul stranu přiwtělení Techasu ke Spojeným státům toto: aby se wěc ta na neurčitý čas odložila, což prý jedno, jako by zawržena byla.

Pražské noviny, číslo 49, 30. června 1844, str. 4: *Amerika*.

President Spojených Obcí Amerických poslal senátu dne 15. Máje nowý dopis, w kterém na otázky senátu takto odpowídá: Do Mechika nebyl žádný posel odeslán, by se dosáhlo přiwolení Mechika ke smlauwě s Techasem, jelikož třetí moci k tomu potřebí není, an Techas dáwno již od Spojených Obcí a jiných mocností, co mocnost samostatná jest uznán. Potwrdí-li senát, smlauwu tu, mají Spojené Obce práwo k zemi, na tento způsob wydobité. Jenom Americkému wyslancí poslal se do Mechika dopis, přání na jewo dáwajjící, aby pokoj mezi oběma zeměma zachowán byl, a aby Mechiku odňala se každá záminka k wojně, kterau bylo hrozilo Mechiko w případě tom, měl-li by Techas ku Spojeným státům býti připojen. Posel wrátí se dne 15. Čerwna.

Pražské noviny, číslo 54, 18. července 1844, str. 4: *Amerika*.

Senát Spojených Obcí we Washingtoně zawrhnul billu, w které se o připojení krajiny Techasské ke Spojeným Obcím jednalo, a sice byla tato důležitá wěc 35 hlasy proti 16 rozhodnuta.

Pražské noviny, číslo 75, 29. září 1844, str.4: *Amerika*.

s úvahami o anexi Texasu byla již tehdy věnována pozornost jeho území jako cíle vystěhovalectví ze střední Evropy:

*„W Němcích zřídila se jednota ku podporování Německých stěhowatelů do Techasu; w čele stojí kníže Leiningen a hrabě Karel z Kastellu. Na západu krajiny Techasské je pro každého příchozího pojištěn kus dobré půdy, bude-li ji tři léta vzdělávati; naleznau tam již sruby (upewněná stawení Blockhaus), zásobárny, nástroje, semeno, rostliny, domácí zvířata atd. za lewnau cenu. Wystawí se škola, kostel, nemocnice, budau tam lékaři i lékárníci, obecní zřízení a řád saudní podle Anglického způsobu. Prwní tah odjede měsíce Září; zpočátku bude jen 150 rodin připuštěno. Prohlášení jednoty, nyní vyšlé, jest datowáno w Mohuči dne 9. Dubna.“*⁴⁹⁴

Události však nabíraly na dramatickosti, a tak noviny stále častěji přinášely detailnější postřehy vývoje severoamerických názorových proudů k otázce anexe:

„Stranu přiwtělení kraginy Techasské ke spojeným Obcím Americkým prawí Anglické nowiny Globe, že jest nejwětšj politická nemrawnost, udávati, že John Bull (Angličan) a ne bratr Jonathan (sewero-Američan) pazaury své na kraginu Techasskau chtěl wztáhnauti. Oznamujít Nowo-Yorké nowiny Herald samy, že Anglický minister hrabě Aberdeen dopis poslal do Washingtonu, w němžto wšeliký zámysl, aby Techas Anglickau stal se osadau, docela se odmrštuje, ano že Anglicko ani nežádá wstaupiti s Techasem w užší swazky, než jaké posud byly. S jiné strany se twrdí, že Americký minister Calhaun (Calhoun – pozn. aut.) smlawu tu podepsal jen proto, aby Whigické straně Americké (straně aristokratické) ránu zasadil, neb kdyby wěc ta, na jihu a západě sewerní Ameriky oblíbená, od

---

K nowému wolení presidenta Spojených Obcí činí již příprawy; weliká drží se shromáždění; dobré wyhlídky má pan Clay. – Zpráwy z Techasu zní na pomyšlenou; na pomezí panuje weliká nejistota a zlé nemoci. Anglicko udělilo prý Mechiku radu, aby pod žádnau wýminkau samostatnost krajiny Techasské neuznáwalo, a kdyby Spojené Obce chtěly si přiwtělití Techas, aby wojnu začalo, Anglicko že mu bude státi po boku. Působ Anglicka na Mechiko má zůstati neobmezeným. – Za čas wogny s Techasem bude prý zemské zřízení Mechické wyzdwiženo a nejwyšší moc Santanowi do rukou složena, aby se lidí a peněz k wedení wojny dostalo.

⁴⁹⁴ Pražské nowiny, číslo 45, 16. června 1844, str. 1: Německo.

kongresu se zawrhla, uwalila by se nenáwist na tuto stranu. Nyní jest ale otázka, jak Anglicko na přiwtělení to se díwati bude.“⁴⁹⁵

Noviny dále popisovaly posilování ústřední moci prezidenta Santa Anny,⁴⁹⁶ nový mexický konflikt s Francií v záležitosti popravu několika francouzských dobrovolníků v řadách protisantanovské opozice,⁴⁹⁷ neúspěšnou organizaci invaze do Texasu⁴⁹⁸ a na počátku roku 1845 přinesly i zprávu o nahrazení Santa Anny generálem Paredesem.⁴⁹⁹

⁴⁹⁵ Pražské nowiny, číslo 41, 30. května 1844, str. 3: *An`gličany.*

⁴⁹⁶ Pražské noviny, číslo 60, 8. srpna 1844, str. 3: *Amerika.*

Zpráwy z Mechika od 20. Čerwna oznamují, že Santana zase presidentstwí na se přijal; Kanalizó byl zwolen za vůdce wojska do Techasu ustanoweného. Ze 4 mill. dolarů od vlády k tomu cíli a konci žádaných powolil kongres toliko jeden, a 30,000 wojska, do Techasu táhnouti majícího, má se dosaditi národní obranou. Santana nechce přiwoliti k odstoupení Techasu.

⁴⁹⁷ Pražské noviny, číslo 79, 13. října 1844, str. 2: *Francauzy.*

W Tabasku w Mechiku dala Mechická vláda 12 Francauzů zastřeliti, a vůbec myslilo se w zemi té, že z té příčiny nepřátelstwí mezi Francauzy a Mechikem vypukne. Nowiny Konstitutionel sděluji o tom následní podrobnosti. Ke konci Srpna uzawřel jenerál Sentmannat, nepřítel Santany, presidenta republiky Mechické, zmocniti se Tabaska. K tomu cíli a konci sbíral wojsko w Nowém Orleansu; že se to ale dobře dařiti nechtělo, radil mu Mechický wyzwědač, aby zámysl swjý ukryl a pod záminkou jakéhosi podniknutí hospodárského aby si nějaký počet jinozemců najal. Wětší tedy počet najatých lidí těch byli spiklí, aniž to wěděli. Wojenská výprawa se nepodařila, a Sentmannat i se swými najatými padnul do rukou Mechické vlády. Když pan Alley de Cyprey, Francauzský wyslanec w Mechiku, zwěděl, že několik Francauzů w Sentmannatowě wojsku se nalezalo, žádal, aby dle smluw prawidelný proces byl s nimi zaweden. Mechický ale minister zahraničních záležitostí, pan Bokanegra, odpověděl, že se k této žádosti přiwoliti nemůže a na důkaz toho odwolal se na dekrét Mechické vlády od 17. Čerwna 1843, moci kterého každý jinozемеc, na půdě Mechické se zbraní w ruce polapený, beze všech okolků má býti zastřelen. ...

Z Mechika se oznamuje, že se tam 70,000 mužů sbírá, aby se jimi Techas zaplawil. Gubernátor z Kalifornie žádal Santanu o wojenskau posilu, jelikož prý 600 sewero-amerických wystěhowalců na řece Sakramentu se usadilo a docela samostatně si počíná.

⁴⁹⁸ Pražské noviny, číslo 93, 1. prosince 1844, str. 4: *Amerika.*

Dle zpráv z Mechika odebral se na swé statky president Santana dílem z příčiny úmrtí swé choti, dílem aby swé rodinné záležitosti do pořádku uwedl. Aby se Francauzský wyslanec pro odprawení několika se Sentmanatem chycených Francauzů uchlácholil, složil minister Bocanegra swjý ouřad. Jenerál Karalizo je zwolen za prozatimního presidenta. Ozbrowování proti Techasu děje se welmi zwolna.

Pražské noviny, číslo 3, 9. ledna 1845, str. 4: *Mechiko.*

Mechické nowiny sděluji obšírněji to, že komory Mechické zpěčowaly se powoliti od vlády žádanou půjčku k zamýšlenému tažení proti Techasu. Wláda předožila zpočátku náwrh k zákonu, aby si wypůjčiti směla 10 millionů piastrů na wáleční náklad proti Techasu. Komora deputowaných zwolila komissí, aby náwrh ten skoumala, a komissí zmenšila summu tu na 6, a druhá komissí na 3 milliony; w této způsobě byl náwrh k zákonu tomu komoře deputowaných předložen, a po dwoudenním horliwém rokowání bylo wšhecko 44 hlasy proti 17 zawřeno. Touto paramentní událostí nastala pro ministry rozhodná doba; někteří ministrowé žáдали o propuštění. Mimo to zdá se, že presidentowi republiky, Santanowi, od sewerních krajín bouře hrozí, ano prý již vypukla, ačkoliw přepiata bude zpráwa, že jenerál Arista se 17,000 mužů rewolučního wojska na hlavní město Mechiko táhne.

⁴⁹⁹ Pražské noviny, číslo 5, 16. ledna 1845, str. 4: *Nejnowější zpráwy.*

Zpráwy z Mechika od 1. Prosince potwřzují vypuklé powstání proti Santanowě vládě; w čele powstání stojí jenerál Paredes, poctiwý, odhodlaný a welmi oblíbený padesátník. W západních krajínách, které se pro něho prohlásily, zmenšil cla o polowičku a daň na wojnu proti Techasu

Na severoamerické straně zase přinesly zprávy o nominacích prezidentských kandidátů ve volbách roku 1844⁵⁰⁰ i o vítězství

---

wyzdwiłmul. Wojsko jeho obnáší 2500 mužů a 5 děl. Santana má 10,000 mužů a 30 děl; táhne na Largos, kde Paredes stojí; mezi Santanowými oficíry jewí se prý buřičský duch.

Pražské noviny, číslo 8, 26. ledna 1845, str. 4: Amerika.

Revoluce w Mechiku přibývá; jižní státy spojily se proti Santanowi; rewolučník Paredes měl tak silnou armádu, jako Santana, který we Verakruzu 600,000 dolarů na válečný náklad si vypůjčil. Myslilo se, že Santana zwítězí.

Pozdější psaní z Verakruzu od 12. Prosince sděluje, že se Santanau welmi špatně to wypadá; že buď co buřič bude odprawen, aneb ze země bude musít utéci. Nejznamenitější města a opravdu skoro celá země prohlásila se proti Santanowi, který s malým wojskem do Queretara se utekl. Revoluce ta jest welmi pokojná a nekrwawá, neboť i lid i wojáci jednoho jsou smýšlení. Departementy Sonoru, Skualon (?), Zalisko (Jalisco – pozn. aut.), Zatekas (Zacatecas – pozn. aut.) a Aguaskalientes obsadil jenerál Paredes wojensky. Santana má obsazeny jen tři okrey. Cakalizo (Canalizo – pozn. aut.), místopresident, a Santanowo celé ministerium jest w hlawním městě Mechika zajato. Od Cakaliza násilně rozpuštěný kongres opět se shromáždil a prozatím konstitučná vláda ustanowena.

Pražské noviny, číslo 9, 30. ledna 1845: Amerika.

Z Verakruzu 12. Prosince. Po nějaký čas žijeme zde w tom nejwětším jitření, neboť rewoluce zachwátila jako běhnutý oheň celou zemi i naše město. Příčina toho je hlawně ta, že Caralizo, prozatímní president, té zpodilosti se dopustil, že kongres w Mechiku překotil, swobodu tisku wyzdwiłmul, působení všech ouřadů zrušil a neobmezenou moc na Santanu přenesl. To mělo za následek, že w několika dnech w Pueble, potom w Mechiku a pak skoro we všech znamenitějších místech, w Perale (?), Valupě (Jalapa – pozn. aut.), Kordowě, Verakruzu a Ulloe rewoluce jasným plápoem wybuchla. I zde, kde přece lid pokojné je powahy, byl od wznešených měšťanů Santanůw obraz, ten samý, který 16. Září na radnici na aksamitě byl powěšen, z palácu na ulici wyhozen, od lidu hned roztrískán a kusy potom spáleny. To samé stalo se i s obrazy diktatorowými w soukromých domech, odkud byly vyhazowány ze strachu před lidem. Prohlášení nastalo zde, an již z Mechika byla zpráva přišla, že kongres zase ustanowen a nowá prozatímní vláda zřizena byla. Mnoho měšťanů odebralo se ke komandujícímu jenerálowi s wyzváním, aby se proti Santanowi prohlásil, kterýž jim odpověděl, že to již ráno toho dne byl učinil. Všickni wenkowané se ozbrojili, a 500 mužů jízdnych odebralo se hned do města pro prach a ručnice; w městě zřídí se městská obrana; ostatně je všecko w pořádku; ano i w Mechiku byli při rewoluci jenom čtyři lidé zabiti. Cakalizo a jeho ministrowé jsou obwiněni ze zrady země; dva prý utekli. Nikdo nepochybuje, že Santanowi na wždy žezlo wyrwáno jest. Jenerálowi de Herrera (Herrera – pozn. aut.), presidentowi ministrů, byla swěřena wykonná moc. Pražské noviny, číslo 10, 2. února 1845, str. 4: Amerika.

Nowě ustawený president wládní rady w Mechiku, de Herrera, wydal dne 6. Prosince na obywatele hlawního města následní prohlášení: „Mechičané! zaslepená a pošetilá vláda zničila všechny zákony, myslíc, že obecné zřízení od její libowůle záwisí. Já však, wyzván jsa ode všech stawů a od prwních jenerálů a správců posádky, obnowil jsem pořádek dle zákonů, a pochlebují si, že w Mechiku a w tisícerych obcích jiných předejdou anarchii a spory jednotlivých sil. Wyzývám tedy každého muže čisté lásky k vlasti, aby k zákonní wládě se připojil, w jejímž čele podlé zřízení já stojím; národní kongres shromáždí se w několika hodinách, a řekne, co od každého blaho lasti požaduje. Tím způsobem bude weliká událost majestatu národu tak důstojna, jak to přání jest Wašeho spoluobčana Josefa de Herrera.“

Pražské noviny, číslo 12, 9. února 1845, str. 3: Amerika.

Sdělili jsme prohlášení jenerála Herrery na Mechičany od 6. Pros 1844. Zprávy o dalších událostech jsou tyto: Dne 7. Pros. byla nowá vláda zřizena. Jenerál Herrera byl za prozatímního presidenta Mechické republiky zwolen. Nowé ministerium záleží z nejrozšafnějších a nejschopnějších mužů swobodného státu toho. Město Mechiko bylo najednou radostí naplněno. Přípisy střídaly se mezi oběma komorami kongresu, a tisíce občanů představilo se nowému presidentowi, Santanowy podobizny byly na weřejných místech rozdrceny od luzy, kusy wlečeny po ulicích, pak ale od vlastenců na památku welikého toho dne domů wzaty; na to bylo mausoleum wylomeno, kde Santanowa noha, na zpátečním pochodu od San Juan de Ulloa od Francouzů ustřelena w balsamu byla odpočiwala; wlekla se po ulicích po blátě a pak na smetiště hodila. Tak ukončila se nowá tato rewoluce bez krweprolití. Pohnutí však neobmezilo se jenom

prezidentského kandidáta demokratů, podporujícího myšlenky teritoriální expanze USA, Jamese Knoxe Polka.⁵⁰¹

Podrobné otázky texaské anexe se dostaly do popředí zejména v roce 1845, kdy se do čela *Pražských novin* dostal Karel B. Štorch.⁵⁰² *Noviny*

---

na hlavní město, onoť přijalo celou zemi. We Verakruzu, který vždy za nejhlavnější Santanowu hrabdu považován byl, vyšlo pohnutí od plukovníka Senobia, který w místě nedaleko města ležícím w čele několika set wojáků pro kongres prohlásil. Pak prohlásil se Quijano, gubernátor Verakruzský, proti Santanowi a pro kongres, a brzo bylo nadšení všeobecné. Spodobiznami Santanowými dělo se tam tak, jako w Mechiku. Dne 12. Prosince bylo w městském diwadle ke cti rewoluce provozováno: Brutus aneb oswobozený Řím. W Pueble bylo powstání všeobecné, i tam byly Santanowy podobizny rozdrčeny a roztrhány. Jenom w Jananě (Jalapa – pozn. aut.), pokud se wí, bylo několik osob zabito. Santana sám nalezal se ještě w Queretaru as se 2500 mužů, na jichž wěrnost ale spoolehnutí nemohl. S otwa měl naději že uteče. Prawilo se, že jestli w určité lhůtě se newzdá, od kongresu propsán bude. Za prwní wýminku, nechce-li býti zastřelen, jest mu uloženo, aby státní pokladnici nawrátíl 12 mill. dolarů, které prý daremně promrhal, aneb do swého soukromého měšce schowal. Wýminku tu sotwa bude moci vyplniti. Podaří-li se mu ze země utéci, toť se swými poklady, as na 4 mill. dolarů počítanými, nepochybně na ostrow Kúbu se odebere.

⁵⁰⁰ Pražské noviny, číslo 47, 23. června 1844, str. 3: *Amerika*.

W Baltimoru panowal dne 27. Máje weliký zmatek mezi stranama, neboť se nawrhowali čekanci ku presidentství a místopresidentství Spojených obcí. Konečně byli od demokratické strany zwoleni p. Polk a p. Dollas. Ještě před 6 měsíci myslil van Buren, že on zwolen bude. Strana Whigická zwolila Claye a Frelinghuyzena. Jitření stranu Techasu poněkud se utišilo. – Wystauplá řeka Čerwená učinila za 1 mill. dolarů škody.

⁵⁰¹ Pražské noviny, číslo 95, 8. prosince 1844, str. 2: *Angličany*.

Z Londýna 27. Listopadu. O zwolení nowého presidenta spojených Obcí Amerických sděluji z Nowého Yorku od 9. Listopadu toto: „Polk je zwolen – náramně hrozně to wítězství demokratické strany – w ouplném smyslu toho slowa wítězství zásady nad osobní náklonností lidu k muži. Polk, ačkoli muž ctihodný, neměl žádného posud jmena jako Clay, od swé strany nebyl zbožňován jako Clay, w něm zwolila se čistě demokratická zásada welikou většinou hlasů. Následky zwolení toho jsou nepřehledné; tak bude u př. Techas k Americkým obcím přiwtělen; Calhoun zůstane w ministerium aneb bude jenerál Cass (dříve Americký vyslanec w Paříži) jeho nástupcem; Calhounowy myšlénky o swobodném obchodu budou přicházeti w skutek; nepochybně přijde to i ke smlouwě s Německou celní jednotou. Calhoun, největší Americký státník, nejčistější Americký charakter, má wyhlídku k presidentství roku 1848; celní tarifa bude spíše snížena, nežli zvýšena; proti-anglická zásaha prohlásí i při jednáni stranu Oregonského okresu. Zwolení Polka jest pro Německou celní jednotu welmi důležité. Torické i Whigické nowiny Anglické haní wesměs toto zwolení, zatracují zásady demokratické strany, která Polka za presidenta powýšila; zwlášť nowiny Torické zatracují republikánskou zásadu wůbec, a Times zwolaly, že zwolení Polka je wítězstvím toho nejšpatnějšího, co spojené Obce mají. Tento odpor wšech stran proti Spojeným státům nemá tak weliký základ we strachu před okmžitými spory mezi Anglickem a Americkými prospěchy, jakéz by nastati mohly přiwtělením Techasu, jako spíše w tom, že za nowého presidentství snadno může w Americe pozdwihnouti hlavu swou protianglická strana.

Pražské noviny, číslo 2, 5. ledna 1845, str. 4: *Amerika*.

O nowě zwoleném presidentowi Spojených Obcí Amerických p. Polkowi sděluje se toto: W soukromém žiwobyťi jest p. Polk wůbec wáženým mužem. Jsa w Tenesse a w Kolumbii usedlý, jest on owšem majetníkem otroků, ne však ale, jak se prawilo, nejbohatším. Jmění swého má as 25.000 dolarů; děti nemá; choť jeho přiznává se k církwi presbyterianské; o schopnosti jeho k presidentství jsou náhledy rozličné, powaha však co muže soukromého slouží mu ke cti.

⁵⁰² Karel Boleslav Štorch (1812 – 1868), pocházel z Klatov, odkud po gymnazijních studiích přešel do Českých Budějovic a Prahy, kde nakonec vstoupil jako účetní do státní služby, kde se postupně vypracoval do vyšších funkcí. Vedle svého hlavního zaměstnání publikoval i v *Květech*, od roku 1843 ve *Vlastimilu* a roku 1845 redigoval *Včelu* a *Pražské noviny*. V revolučním roce 1848 publikoval v *Květech* článek *Rakouský sněm říšský ve Vídni*, obhajující federalismus. Po revolučním roce Štorch sepsal i *Dějiny Německa a Francouzská* a publikoval i

tehdy pravidelně přinášely zprávy z jednání politiků na obou stranách texaské hranice,⁵⁰³ včetně jeho historického pozadí⁵⁰⁴ i rozsáhlejších

---

několik filozofických a literárních studií v ČČM či do obnoveného Světozoru a přispíval i do Riegerova Slovníku naučného. Zpracováno dle: OSN, díl 24, Praha 1906, str. 809.

⁵⁰³ Pražské noviny, číslo 8, 26. ledna 1845, str. 4: *Amerika*.

President Spojených Obcí Amerických, Tyler, poslal kongresu dne 19. Prosince nowou zpráwu o poměrech mezi Mechickou vládou a spojenými státy. Vyjádřil se hlavně takto: „Senátu a sněmowně zástupců odesílám snímky dopisů, kteréž jsem od našeho ministra w Mechiku obdržel. Dopisy ty požadují strážlivého uwážení. Neobyčejná, opravdu urážlivá řeč Mechické vlády, obrátí na sebe pozornost kongresu. Od nás wyzwaný Techas přiwolil spojití se se státy našimi; jelikož mu proto Mechiko wojnou hrozilo, musil Techas owšem na nás spoléhati, že ránu tu od něho odvrátíme. Nám nezbylo však nic jiného, leč důrazně proti všelikému outoku na Techas odporowati. Mezitím prohlásila Mechická vláda wojnu způsobem pobuřujícím; jejimu wojsku bylo rozkázáno pleniti celou krajinu, a nešetřiti ani stáří ani pohlawí. Po dewíti letech daremného úsilí, aby Techas k Mechiku se opět připojil, prohlásilo konečně Mechiko, že nikdy nepřiwolí k odtržení Techaské krajiny od republiky, kteréž náleží. Tím horliwěji musejí tedy Spojené Obce usilowati o připojení Techasu.

⁵⁰⁴ Pražské noviny, číslo 20, 9. března 1845, str. 3 – 4: *Amerika*.

O minulých a nynějších záležitostech Mechických a Techaských sdělují jedny nowiny následní zpráwy: Jest tomu již něco přes tři sta let, co Španielská říše w Americe nejwětší rozsáhlosti nabyła. Po objevení Ameriky od Kolumba uplynulo 40 let, a již bylo od Korteza Mechiko, od Pizzara Peru, Quito a Chili dobyty, a toku 1536 vzniklo Benalkazarem a Quesadou králowství Nowo-Granadské. Našemu času bylo zůstaweno; abychom widěli, jak tato země od krwácejícího těla Španielské monarchie se odtrhují. Od roku 1810 byly země Španielské Ameriky nezáwislé od země materské. Wnitřní pořádek uwésti nepodařilo se jim ale tak rychle jako Britickým osadám, jenž čtyřicet let dříwe daly příklad odtrhnutí od půwodní vlasti. Mezi nowými státy jest Mechiko na prwním místě. Hidalgo, duchowní z městyse Doloresu, postavil se dne 10. Prosince 1810 (15 – 16. září – pozn. aut.) w čelo powstání proti Španielské moci; podlehmul r. 1811; tři léta později shromáždila se národní jednota, která Mechiko za samostatně prohlásila. Zbouření bylo však ještě jednou udušeno; od r. 1817 až do 1820 bylo panowání Ferdinanda VII. z části opět uznáno; Minowo podniknutí se neodařilo; na rozkaz místokrále Apodaky byl w Listopadu 1817 we Verakruzu odprawen; i Iturbidowo zacísařowání si došlo brzo swého konce; stalo se to r. 1821 a 1822, když r. 1824 na Mechickou půdu zase wstoupil, kde trůn jeho stál, byl 19. Čerwence zastřelen. Od té doby činilo Mechiko federatiwní stát se střídními ouřady; dwadcet čtyry okresy byly po delší čas mezi sebou spojené, a však od sebe nezáwislé. Domáci nepokoje, které až po dnes docela nepřestaly, dokazují, jak slabý základ zřízení to mělo. Za naší doby nalézají se we wálečném stawu Mechiko a Techas, krajina, která k Mechické republice náležela, od 3. Listopadu 1835 však pro sebe stát činí. S Techasem drží wíce méně ještě čtyry krajiny ze 24 federatiwních okresů. Republika Techasská, co swobodný, nezáwislý stát, byl s mnohých stran, jmenowitě od Sewero-amerických Obcí uznána. Mechiko neodřeklo se však nikdy swého práwa k Techasu, Techas ale neuspokojil se pouhým uznáním; žádal spíše, aby k Sewero-americkým Obcím byl přiwtělen, a vláda Washingtonská wyšla této žádosti wstríc. Z toho vznikli zmatkové Techasské záležitosti, kteří za naší doby důležitou stali se otázkou. Nyní odstupující president Sewero-americký, Tyler, prohlásil se náruživě pro přiwtělení; jeho nástupce Polk je prý toho samého smýšlení, a sněm we Washingtonu prohlásil se též pro přiwtělení. Mechiko jest ale nyní, když se Techas konečně odtrhnouti zamýšlí, kořistí anarchického pohnutí. W těchto okolnostech jsou záležitosti ty nejisty, docela ještě se newí, co věci tou nejwíc zaňaté námorské mocnosti, Anglicko a Francouzsko činiti budou. O přiwtělení Techasu k Sewero-americkým Obcím prohlásil se John Quincy Adams již roku 1836 na sněmu Washingtonském hlavně takto: Kdyby se Techas k našim Obcím přowtěliti měl, mám za nemožnné, aby Anglicko lhostejně se na to dítwalo. Onoť musilo by nahlédnouti, že by jeho osadní moc w zálíwu Mechickém jako zemětřesením byla zwičlána. Wojna pro obnowení držení otroků w Techasu musila by se wztahowati na celé Mechiko. Jakým práwem chcete však Wy, swobodu, samostatnost, lidowládu w ústech majíce, wěsti wojmu zahlazující, abyste nowé kuli okowy za staré, které spadly s rukou a nohou Černochů? Anglicko bude na každý záhyb swých praporů psáti swobodu otroků, an zatím Waše hwězdy temniti se budou parami utiskowání, a ono na Waších praporech nic jiného newidí, leč krwawý bič správce otroků. Jste Wy připraweni na tak mnohonásobnou wojnu

popisu mexické vnitropolitické situace.⁵⁰⁵ Až přinesly oznámení o rozhodnutí připojení Texasu ke Spojeným státům americkým:

---

s Anglickem, s Mechikem, ne-li s Francouzskem; jste připraveni na wojnu s otroky, s Indiány, a konečně, což také nastati musí, na wojnu občanskou? Wy budete pro otroctví, Anglicko pro swobodu! K čemu chcete Techas přijmouti do naší jednoty? Nemáte dosti na dwou tisících millinů čtverečních mil? Nemáte dosti na Indiánech, které ze zemí jejich otců vyháníte a zahlazujete? W politickém ohledu zeslabil by Techas Waše pomezí. Anglicko má klíče k Mechickému záliwu. A řekněte mi, Wy Anglosasové, Wy majetníci otroků, Wy zahlazowatelé Indiánů, řekněte mi, zdali nenávidíte z celé duše swé ony Mechiko-Španielo-Indiány, kteří Negry na swobodu pouštějí, otroctví odstraňují?“ – Základ těchto záležitostí je posud ten samý, jak o tom Adams před dewíti lety byl mluwil. Strach, před wojnou ustupuje však do pozadí; Mechiko jest w anarchií; nemůže tedy proti sewerní Americe nic poříditi; Anglicko je swou obchodní politikou, swými financemi tuze zaměstnáno, než aby pro Techas aneb pro okres Oregonský s Obcemi Americkými mělo se rozdwojiti, a Francouzsko nalezá se po r. 1840 w takowém stawu, že s Obcemi Americkými wojnu začíti nemůže. Na wzdor srdečnému srozumění s Anglickem, nespojí se ono s ním, aby s Amerikou wojnu začálo.

⁵⁰⁵ Pražské noviny, číslo 23, 20. března 1845, str. 3 – 4: Amerika.

Dle novin Verakruzských ukončil se boj Santany, býwalého presidenta Mechické republiky, následním způsobem. Dne 8. a 9. Ledna učinil Santana pětkrát po sobě outok na Pueblu, byl ale zpět wržen, a při posledním outoku ztratil 300 mužů. Posádka Puebelská pod jenerálem Inelanem hrdinsky odporowala. Santanowo wojsko ztrátami a odbíháním ztenčilo se na 4000 mužů, na polowic tedy, nežli když z Queretara proti Mechiku táhnul. Jeden z jeho jenerálů, Lambardini, vydal se sám nowé vládě Mechické, naproti tomu byl však jenerál dělostřelectwa, Rangel, mimo několik oficírů zajat. Santana odtáhnul od Puebly, by se výšiny Loretské zmocnil, což se mu ale nepodařilo. Potom hleděl ucouwnouti přes Jalapu do Verakruzu a na moře. Na této cestě musil táhnouti nebezpečnou, 4 hodiny dlouhou úžinou, we Verakruzu, však se obávali, že Jalapa, dobře sice opewněná, a udatnou posádkou, pod jenerálem Rinconem hájené město, outoku jeho dlouho nebude moci odporowati. Potom byl by owšem musil ještě bojowati s wojskem u Puebly-Nacionalu, načež by arci pak jeho pochodu na Verakruz nic w cestě nebylo stálo. Dobře hájený Verakruz nebyl by se ničeho bál, zdálo se však býti jisté, že Santana na Anglickou fregatu se utéci zamýšlí, která we přístawu stála k jeho pomoci. Na wšechn způsob musil pochod swůj zrychlit, neboť jenerálowé Bravo a Paredes mohli od Puebly s 10,000 mužů jej stihati. Nicméně tito jenerálowé počínali si we swém jednání tak zdlouhawě, že se zdálo, jako by Santanowi chtěli outěk usnadňowati. Dne 13. Ledna přišla z Jalapy zpráva do Werakruzu, že Santana město Peroty obléhati začínal, že ale pak od outoku upustil a s vládou wyjednawati chtěl. Tuto důležitou zpráwu oznámil gubernátor Verakruský, Villamel, swé krajině w ouředním prohlášení, w kterém mimo to obywatele napomínal, aby w radosti nad tak šťastným ukončowaním wojny, přece na pozoru se měli. Santanowo prohlášení od 10. Ledna obsahuje toto: „Tři oficíři jsou odesláni do hlawního města, aby wyjednawali s vládou o odstranění wšech obtížností a zamezení dalšího krweproléwání. Poroučím tedy, aby we wšech řadách kolem města Peroty nepřátelství přestalo, wojsko swé postawení zanechalo a do města Amazoku ucouwlo, a tam na konec wyjenawání čekalo.“ Ohledem na toto wyjednawání žádal Santana, aby i vládní wojsko nepřátelství zastawilo, a krew dále se neproléwala, která jen w čas potřeby a w boji s jinozemským nepřitelem by téci měla. „Bůh a swoboda!“ těmito slowy končí se od Santany jenerálowi Inetarowi odeslané prohlášení. Zatím ani jenerál Bravo ani Aredes nezanechali Pueblu dne 12., aby Santanu stíhali, a i nehorliwější příwrženci vlády myslí, že w tom pletichy jsou, aby Santanu a jeho oficíry ochránili. Byl by to začátek nowých bouří, které by mnoho krwe stály.

Pražské noviny, číslo 25, 1. dubna 1845, str. 3: Amerika.

Morning Chronicle sděluje zprávy z Mechika od 30. Ledna; mezi jiným se prawí: Santana zjewuje se jakožto přeweliký mizerák, jakým opravdu jest. Jeho listy na vládu jsou plny powržliwé slabosti; wšechmu winu hledí se sebe na swé ministry a jenerály swaliti, a twrdí docela, že outok na Pueblu od jeho wojských wůdců samolibě se podniknul. Ponawrhování připojuje se tedy ještě k nenáwisti, kterou na se uwalil za dlouhého štěstí swého surowostí a nelítostnou krutosí. Ted' nalézá se 24,000 wojáků w městě Mechiku, a přec nejsou ulice jisty. (Snad práwě proto; stálť jednou sám Santanůw nejdůwěrnější pobočník jakožto tajná hlawa w čele loupežné roty!) Nočního času páchají se na ulicích loupeže. Pohled na armádu proti

„Zprávy z Nowého Yorku od 1. Března přinášeji předůležitou zpráwu, že přiwtělení Techasu ke spojeným Obcím w obou sněmownách kongresu přijato bylo. Od zástupců přijatý náwrh byl dne 28. Unora i w senátě přijat, arci jen malou wětšinou dwou hlasů: 27 proti 25. Na to nywrhnul pan Walker, aby připojení bez odkladu a bez wýminky se stalo, což tou samou wětšinou hlasů bylo přijato. Hned na to odebralo se mnoho demokratických senátorů do obydlí nowého presidenta, pana Polka, který dne 4. Března presidentstwí nastoupí, aby mu k tomuto wítězstwí štěstí přáli. Z kapitolního pahorku strělelo se z děl. W Angličanech učinila zpráwa o připojení Techasu nejwětší sensaci a nowiny začaly již bouřiti.“⁵⁰⁶

Pražské noviny pak od poloviny roku 1845 seznamovaly čtenáře s mnoha aspekty diplomatického jednání ve sporu o Texas, ať již z Mexika,⁵⁰⁷ USA,⁵⁰⁸ samotného Texasu⁵⁰⁹ či v parlamentech evropských mocností.⁵¹⁰

Santanowi wytáhlu měl mnoho žertowného do sebe; částka měla uniformu, některé pluky byly dobře cwičeny, ano i obstojnou měly hudbu; wětší ale počet nalézal se w žalostném stawu. Mnozí oficíři před swými setninami welewážně kráčející, měli na sobě jenom košili a spodky široké. Nejweselejší pohled poskyтали Indiánští ostrostřelci; neobyčejný oblek byl jim patrně nepohodlný; mnozí byli jako Negrowé černí; někteří měli košile jako Suwarow přes spodky; malebný to pohled; wšickni měli opánky místo střewiců; jedno oddělení záleželo z nebezpečného knene Indiánského; wraždliwost bylo jim čisti na očích. – Jelikož nyní boj se Santanou ukončen jest, obrací vláda zřetel swůj na wpády Indiánů; nic není smutnějšího, nežli staw wěcí w Durangu a na seweru w okresu Zakatekaském. W Durangu hemží se Indiáni; houfowé po mnoha stech táhnou zemí, loupí, wraždí, ženy a děti co zajaté odwlékají. Nyní wyšle se wojsko proti těmto diwochům.

V obšírném dopisu z Verakruzu od 31. Ledna potwrzuje se Santanowo zajetí. On chtěl jako podloudník s tabákem přes Mirador přejíti, byl ale od ozbrojených Indiánů nedaleko Tlakoluly (Tlaxcala – pozn. aut.) chycen a dne 15. wečer do Chalapy a na to do Peroty odweden.

⁵⁰⁶ Pražské noviny, číslo 27, 6. dubna 1845, str. 4: Amerika.

⁵⁰⁷ Pražské noviny, číslo 38, 18. května 1845, str. 4: Amerika.

Zpráwy z Mechika sdělují, že země ta opět na pokraji nowého přewratu se nalézá; vláda je tuze slabá, než aby důrazných prostředků se uchopiti mohla, a protož i Santanow osud není posawád rozhodnut. Co wěžeň nalezá se pořád ještě we twrzi Perotské, a w tamní posádce přišlo se docela na stopu spiknutí, majícího za oučel oswoboditi Santanu a w čelo nowého pohnutí jej postawiti. Dwa členowé nejwyššího soudu přišli mezitím do Peroty, aby ex-presidenta wyslýchali. W Mechiku myslilo se wůbec, že budeli na Santanu rozsudek smrti pronešen, w skutek nepřijde, ano jen do wyhnanstwí se promění. Weškeré Santanowo jmění bylo již skonfiskowáno. Někdejší, mnoho let již wypowězený president Mechický, Gomez Farias, wstoupí nepochybně na místo nynějšího prozatimního presidenta Herrery, který k ouřadowání již stár jest.

Z Mechika přišly zpráwy od 4. Dubna. Mechický minister zahraničních záležitostí oznámil wyslancowi Spojených Obcí weřejně, že wšecko diplomatické jednání mezi Mechikem a Spojenými státy z příčiny přiwtělení Techasu přestává. Při této příležitosti wystřídané s obou stran doklady jsou zcela w odhodlaném duchu sepsány. Ostatně neobmezila se Mechická vláda

pouze na protestaci; vydalať dekrét, mocí kterého weškeré přístawy Mechické korábům sewerní Ameriky se zawírají a zároveň w známost uwádí, že wojsko hned ku pomezí bude odesláno.

Pražské noviny, číslo 54, 17. července 1845, str. 4: Amerika.

Z Mechika přišly následní zpráwy: Býwalý president Mechické republiky byl po velmi powrchně wedeném procesu k wypowězení na čas žiwota odsouzen a hned na to pod wojenskou stráží ku pobřeží odweden, kde na loď „Medway“ wstoupil a do Hawaňy, klawního města na ostrowě Kúbě, odploul. Ex-president měl přede mstou Verakruzských obywatelů takowý strach, že w jejich přístawu na loď wstoupiti nechtěl; „Medway“ přijal ho tedy w řece Antique, 14 mil od Verakruzu. Doprowázela jej teprwa 16-letá jeho paní a několik příbuzných; zdálo se, že paní jeho toto wyhnanství hořce snáší, an zatím Snatana sám, nepochybně velmi spokojen, že tak lehce wywáznuł, ouplný poklid jewil. Na lodi měl mnoho zawazadel a 20,000 dolarů nahotowě. Toho samého dne, když Santana k Hawaně přistál, připloul tam také dříwe od něho wypowězený jenerál Bustamente do Angličan. – Wyslanec Spojených států w Mechiku odploul, když byl žádané pasy obdržel, z Verakruzu do Nowého Yorku. Lodstvo Spojených států bylo ještě pořád před Verakruzem, nejen instrukce, ale i posilu očekawajíc. Uzawření Mechického senátu, uznati samostatnost Techasu při slibu tom, že se ke Spojeným státům nepřipojí, potvrzuje se ouplně (prawí se, že Mechiko 20 millionů dolarů za to dostane a Anglicko a Francouzsko že pomezí ustanowí). Na wzdor všem těmto okolnostem přec se myslí, že spor mezi Mechikem a Spojenými státy w dobrotě se wyrowná. – W městě Mechiku se prawilo, že Kalifornie zas se podrobila.

Pražské noviny, číslo 70, 11. září 1845, str. 3: Amerika.

Z Mechika oznamují toto: Oběžný list wojenského ministra Garcie od 1. Července wyzývá jenerály armády, aby wojsko k wojně pohotowě měli; na jednání Spojených Obcí Amerických trpce žaluje. Od prozatimního presidenta republiky Mechické poukazuje se prohlášení toho samého dne ministrowi wnitřních záležitostí, aby s ozbrojowáním občanů pospíšil. O ozbrojowání a jiných prostředkách pro jistotu země obíhají zde jen powěsti; také mluví se o půjčce 12 millionů dolarů na wojenský náklad. Wláda rozdělila republiku znowa do desíti wojenských okresů, mezi nimiž i Techas se nalézá. Na den 1. Července byl swolán mimořádný kongres.

Z Washingtonu 13. Srpna. Zdá se tedy přec, že Mechiko Spojeným Obcím wojnu wypowí; aspoň nebude se strany Mechika na prohlášení scházeti, aby se vlastenectwí národu, kteréž owšem nikde nelze najíti, roznítilo a ta neb ona kromobyčejná daň se wybrala, která napotom do státní pokladnice, dle Mechického způsobu do kapsy ministrowy nab presidentowy wklouzne. Naše vláda uchopila se takových prostředků, že na Mechiko se všech stran po wodě i po zemi dorážeti a w několika nedělích pokoj diktowati můžeme. Mechiko, nebude-li Ewropejskými penězi a wojskem podporowáno, není ani mocné w poměru ke Spojeným Obcím tak jako u př. Španielsko k Francouzsku.

⁵⁰⁸ Pražské noviny, číslo 33, 27. dubna 1845, str. 4: Amerika.

Z Nowého Yorku oznamují od 1. Dubna: Mechický wyslanec, jenerál Almonte, vydal protestaci proti připojení Techasu ke Spojeným státům; prawí se, že dotud w Nowém Yorku zůstane, dokud nové instrukce od nové vlády Mechické nepřijdou; jenerál veřejně mluví o tom, že wojna bude následowati. – Členové diplomatického sboru, Ruský wyslanec w čele, přednesli swoje přání nowému presidentowi Polkowi, naději na najewo dáwajíce, že pokojné a přátelské dosawádní poměry mezi mocnostmi a sewerní Amerikou trwati budou, načež president podobným způsobem odpověděl. – We Washingtoně roznášela se dne 22. Března powěst, že Ruský wyslanec, pan Bodisko, wládě we jmenu swého panowníka, proti připojení Techasu ouplnou protestaci předložil. Také sewero-americký jednatel w Techasu oznamuje swé wládě odtamtud, že sami Techasané o připojení tom nic wěděti nechtějí. Techasské nowiny začaly též opravdu o připojení tom mluwiti, a sice newelmi přízniwě.

Pražské noviny, číslo 51, 6. července 1845, str. 4: Amerika.

Nowo-Yorské nowiny sdělují mnoho zpráv z Mechika a Techasu, z kterých chtějí dokazowati, že Anglicko všechno wynakládá, aby Techas ke Spojeným státům přiwtělen nebyl, byť třebaš wojna mezi Mechikem a Spojenými státy proto wypuknouti měla, a že w Mechiku naskrze nepřátelsky se Spojenými státy se smýšlí, a vláda tamní že minění tomu bude musít powoliti, nechce-li aby nowým přewratem byla zničena, a že konečně w Techasu ouplně chtějí, aby země ta ke Spojeným státům přiwtělana byla, tak že opět president Techasské republiky nucen bude, také powoliti.

⁵⁰⁹ Pražské noviny, číslo 61, 10. srpna 1845, str.4: Amerika.

Z Techasu oznamují, že obě sněmowny Techasského kongresu jednohlasně od Mechika poskytané wýminky stranu uznání samostatnosti Techasu zawrhly a též tak jednohlasně pro

Vedle těchto zpráv přinesly nekrolog bývalého prezidenta Jacksona⁵¹¹ a znovu věnovaly osudům německých vystěhovalců v Texasu i dalším zprávám z bouřlivého vývoje na severu mexického pohraničí:

„O založení Německé osady w Techasu w Americe přišly od prince Solmsa zprávy od 27. Března. Wystěhowalci usadili se na koupené půdě mezi S. Antoniem de Bexar a Seguinem. Středem krajiny té teče potok Komala (sic!), na jedné jeho straně jsou lesnaté hory, na druhé zcela otevřené stepy; nic si nelze nad to žádati; pole začaly se již vytýkati a zoráwati, a město zakládati na výšině, které citadellou bude chráněno. Prozatím dal princ na Kolemě (sic!) zříditi ohražený tábor, který

---

přiwtělení k sjednoceným státům se prohlásily. Techas byl by tedy již třicátý stát Spojených Obcí Amerických.

⁵¹⁰ Pražské noviny, číslo 39, 25. května 1845, str. 3 – 4: Amerika.

Z Nowého Yorku přišly zprávy od 24. Dubna, Američanům bylo sice oznámeno již důrazné vyjádření Britické vlády w parlamentě stranu okresu Oregonského, a však jenom ze článků w nowinách. Některé nowiny neradí k wojně, twrdíce, že Sir Robert Peel slowům Amerického presidenta Polka nerozuměl. Zprávy přes Paříž přišlé sdělují, že nepřátelství mezi Mechikem a Spojenými Obcemi newyhnutelné jest; nicméně nastal ještě jiný spor mezi Spojenými státy a Brasilii. Následkem wzetí několika korábů Spojených Obcí, obchodem s otroky podezřelých, podal seweroamerický wyslanec w Rio-Janeiru důrazný doklad Brasilské vládě, kteréž na to též rozhodně odpověděla a příprawy k wojně hned činiti začala. Wyhlídka k wojně s Mechikem a Brasilii a nezahladitelné skoro nepřátelství s Anglickem stranu Techasu a okresu Oregonského zbuzowala w Nowém Yorku opravdowé péče.

Pražské noviny, číslo 40, 29. května 1845, str. 4: Amerika.

Pařížské nowiny Constitutionel mluví o sporu mezi Mechikem a spojenými Obcemi w ten smysl, že to všechno diplomatickými doklady se ukončí, jelikož Mechiko welemoudře warowati se bude, začítí wojnu se spojenými Státy. Ať si má Mechiko sebe více jenerálů, přece chybí mu vše, co k wedení wojny potřebí; weškerá Mechická armáda nemůže se měřiti se žádným plukem Ewropejským, a Santana se 7000 mužů byl od 800 Techasanů u San Jacinta poražen. I což by stalo se s Mechickým wojskem, kdyby postavilo se naproti 15 – 20,000 střelců z odolí řeky Mississippi, od nichž nejlepší wojsko Anglické bylo poraženo? Anglicko bude se chrániti štwátí Mechiko k wojně s Obcemi, a obmezí se jen na to, aby Techas co možná jakožto samostatná země byl zachowán.

Pražské noviny, číslo 62, 14. srpna 1845, str. 4: Angličany.

O připojení Techasu ke spojeným Obcím Americkým prawí nowiny Times, že to bude strašnou příčinou k budoucím wojnám. Mladé repubice Techasské podáwala se samostatnost vlastní národností; Francouzsko a Anglicko byly hotowy za to ručítí; Techas měl na wybranou; teď již wolil a jeho wolení jest znamením k budoucím wojnám. Techas samostatný a chráněný mohl býti železnou hradbou mezi ctižádostiwým uchwacowáním seweru (spojených Obcí) a zimničnou anarchií střední Ameriky; teď stalo se bojištěm pro dwa národy rozličného smýšlení, diwadlem loupežných pochodů, wnadou všech národů, kteří pokoje a pořádku syti jsou.

⁵¹¹ Pražské noviny, číslo 56, 24. července 1845, str. 4: Amerika.

Z Nowého Yorku 17. Čerwna. Dne 8. Čerwna zemřel starý jenerál Jackson, býwalý president Spojených Obcí Amerických. Krátký čas před zesnutím pohnutliwě rozloučil se s přátely a sluky swými; až do poslední doby swého žiwota byl sebe ouplně swědom. Zesnul w nejwětším poklidu a s plnou křesťanskou důwěrou w onen lepší swět. Prostá zpráwa o této smutné ačkoliw dáwno očekáwané události naplní srdce Amerického lidu hlubokým zármutkem. Dějepis jeho země bude mluwiti o welikých jeho zásluhách, o dokázaném jeho wlastenectwí a díky národu budou jeho pomníkem. Jenerál Jackson narodil se 15. Března roku 1767, zemřel tedy w 78. roce wěku

wystęhowalce przed najeźdem Indianów ma ochraniać; ostatecznie jest ale nadzieje, że się Indianie ani widzieć nie dadzą.“⁵¹²

„Nowo-Yorské nowiny „Herald“ oznamují z Kalifornie, že země ta za neodwislou od Mexika se prohlásila, a nyní zřizováním republikánské vlády s presidentem a kongresem dle wzoru sewerní Ameriky se obírá; w hoření Kalifornii wyhnali již Mexické ouřady ze země a co „republika Kalifornská“ se prohlásili; revoluce vznikla a ukončila se tam, aniž by jeden člověk o život přišel.“⁵¹³

Když však jednání diplomatů neuspěla, začaly přípravy k válce,⁵¹⁴ jež mohla podle názorů na stránkách *Pražských novin* z přelomu let 1845 – 1846 ještě zvrátit chaotická vnitřní situace v Mexiku, kde proti Herrerově vládě vystoupil generál Paredes.⁵¹⁵

---

swého. Nowo-Yorské nowiny zmiňují se o velikém oučinku, jež Jacksonowa smrt všady měla. Mnozí kupci zawřeli své krámy a sklady.

⁵¹² Pražské noviny, číslo 45, 15. června 1845, str. 1: Německo.

⁵¹³ Pražské noviny, číslo 50, 3. července 1845, str. 4: Amerika.

⁵¹⁴ Pražské noviny, číslo 77, 5. října 1845, str. 4: Amerika.

Z Mexika jdou zprávy až do 5. srpna. Jenrál Bustamente dostal prý w skutku wrchní spráwu nad wojskem a s 10,000 muži přitáhnul prý až na sedm dní cesty od ležení jenerála Taylora. Bez wypowiedzení wojny má prý na hlavní město Techaské táhnouti. Sewro-Američané chystali se opustiti město Verakruz; i z jiných krajin Mechických přichází prý mnoho občanů Spojených států do města toho, odkud domů se odebírají. Ouplného wypowiedzení wojny ještě nebylo; wyslancowé Anglický a Francouzský snažili se odwrátiti Mexickou vládu od tohoto nebezpečného kroku.

⁵¹⁵ Pražské noviny, číslo 92, 27. listopadu 1845, str. 4: Amerika

Morning Chronicle sděluje z Mexika od 26. Zář: Doslycháme, že jenerál Paredes s wojskem pod swou správou na hlavní město táhne. Jest to důkazem, že každá myšlénka na wojnu s Techasem mimo se pustila. Mějmež ale naději, že občanská na místo zahraniční wojny newstoupí.

Pražské noviny, číslo 93, 30. listopadu 1845, str. 4: Amerika.

O wojně mezi Mexikem a spojenými Obcemi Americkými není z dobrých příčin ani zmínky. Wláda Mexická zmitá se mezi žádostí po pomstě, mezi výčitkami strany oposiční; ona klesá, neboť chybí jí nervus rerum – peníze totiž. We Washingtoně však, sídle seweroamerické vlády, budou brzo opravdu jednati, aby se totiž pomezi mezi Techasem a Mexikem ustanowilo; nepochybně bude se také žádati krajina Matamoros na veliké řece aneb San Francisco na pobřeží Tichého moře. Jednání o pomezi bude osudné pro Mexickou republiku. Wezme-li se běh veliké řeky za pomezi, tedy se walné kusy ode čtyř Mechických krajin odtrhnou a se sewerními Obcemi spojí. Slowem, domněnce dáwa se již místa, že Mexiko rychle ku swému rozpadnutí se blíží. Wláda je w samém hlavním městě bez moci; krajiny jsou jen slabými nitkami se střední vládou spojeny. Dříve nebo později, připojením neb dobytím, zanikne Mexiko we velikém seweroamerickém soustátí. Anglicko může se již k tomu připrawowati, že Mexické stříbrné doly pod panováním swých někdejších poddaných uwidí.

Pražské noviny, číslo 97, 14. prosince 1845, str. 4: Amerika.

Z Washingtonu od 14. listopadu sdělují: Wčera večer přišel kurír z Mexika, prý s velmi důležitými zprávami. Mexiko jest hotowo, poslati sem wyslance, a že také wyslance seweroamerického přijme, jak mile loďstwo, u Vera-Kruzu postawené, nazpět bude powoláno. Přátelské

Vývoj však po pádu Slidellovy diplomatické mise⁵¹⁶ vedl k přípravám na válečné střetnutí, které bylo v *novinách* pravidelně sledováno.⁵¹⁷ Na počátku roku 1846 se však změnil tón politických komentářů. Pouhé zprostředkování informací bez většího stupně sympatií k jedné či druhé straně, jež posud charakterizovalo většinu politického zpravodajství, nahradily v *Pražských novinách* pod novým redaktorem, Karlem Havlíčkem Borovským,⁵¹⁸ otevřenější sympatie ke Spojeným státům

---

poměry mezi oběma republikama budou tedy rychle obnoveny a Techas k sewerním Obcím připojen bez prolití jediné krůpěje krve.

Přes Paříž sdělují se zprávy z Mexika od 4. Října, že president Mexické republiky, Herrera, pro slabé zdraví odstoupiti chce, a že silná strana pod Almontem zase někdejšího presidenta Santamu w čelo vlády postavití zamejšlí. Santana nalézá se w Havaně; dle rozkazu Mexické vlády, aby w Venezuele bydlil, se nezachoval. Ostatně panuje nejwětší anarchie w celé Mexické republice. Krajiny nejsou s hlawním městem skoro w žádném již spojení a obchod zcela odpočívá.

⁵¹⁶ Pražské noviny, číslo 11, 5. února 1846, strana 42: *W Americ.*

Zprávy o spojení S. Amer. Soustátí s Mexikánským potvrzují se: jedná se o to potají i w Washingtoně i Mexiku. Capitan Sleidell je w Mexiku s strany toho s poselstvím od S.Am.Sp. Obcí.

Pražské noviny, číslo 16, 22. února 1846, strana 65: *W Americ.*

V Mexikánských Sp. Obcích prohlásil se přece konečně jenerál Paredes proti vládě 15. Pros. 1845 a s ním všechno wojsko, měšťanstvo je ale ne (na) straně vlády. Dne 29. Pros. stál již Paredes s wojskem swým blízko Mexika.

Dle nejnowějších zpráv i hlawní město prohlásilo se na stranu jenerála Parades'a. Celé toto powstání stalo se bez krve prolití, a takowé malé rewolučky jsou w Mexikánských státech jako nic.

Slidell, wyslanec a plnomocnik S.Americ. Soustátí, nebyl w Mexiku přijat w této vlastnosti a rozhoršen odjel odtamtud.

⁵¹⁷ Pražské noviny, číslo 22, 15. března 1846, strana 92: *W Americ.*

Paredes, nynější hlawa Sp.Obcí Mejikánských dle zpráv od 3. Ledna tak zřejmě se proti Soustátí S. Americkému strany záležitostí Tejas'ských wyjádřil, že se s welikou jistotou pro wěc tuto wojna mezi Soustátím S. Americ. A Sp. Obcemi Mejikánskými očekávati může.

Pražské noviny, číslo 25, 26. března 1846, strana 103: *W Americ.*

... Dle nejnowějších zpráv z Ameriky prohlásily Mejikánští Sp. Obcím S. Americkým wálku.

⁵¹⁸ Osudy Karla Havlíčka Borovského (1821 - 1856) přináší snad každá studie o národním obrození, zde tedy jen stručný přehled jeho životních osudů a novinářské činnosti. Pocházel z Borové u Příbyslavi, studoval školy Jihlavě a v Německém (Havlíčkově) Brodě, odkud po skončení gymnázia přešel do Prahy na filozofii, v letech 1840–41 studoval kněžský seminář, odkud byl vyloučen a poté působil od roku 1843 jako vychovatel v Rusku. Po svém návratu v roce 1844 na sebe upozornil jako kritik v *České včele* a na počátku roku 1846 se stal hlavním redaktorem *Pražských novin* i *Včely*, které přivedl k liberálnímu proudu, a na jejichž stránkách kritizoval některé projevy naivního českého vlastenectví. Od července 1848 jej v *Pražských novinách* nahradil Karel Jaromír Erben a Havlíček se v letech 1848–49 se aktivně účastnil politického života v Národním výboru i zemském sněmu. Vedle toho vydával *Národní noviny*, se satirickou přílohou *Šotek*, které byly roku 1850, stejně jako většina dalších liberálních tiskovin, cenzurně zataveny roku 1850. Havlíček je nahradil *Slovanem*, jenž byl roku 1851 zastaven rovněž, a autor pak musel opustit Prahu. Po krátkém pobytu v Kutné Hoře a Německém Brodě byl v prosinci deportován do tirolského Brixenu, odkud se vrátil po dvou letech s příznaky tuberkulózy. Na konci roku 1855 žil v Brodě a poté odešel do Prahy, kde zemřel. Jeho pohřeb se změnil v manifestaci českých vlastenců. Zpracováno dle: NOVÁK, Arne: *Přehledné dějiny české literatury ...*, str. 244–245. Zajímavý přehled Havlíčkových životních osudů viz. KOHÁK KIMMEL, Barbara: *Karel Havlíček and the Czech Press before 1848*. IN: BROCK, P. – SKILLING, H.G. (ed.): *The Czech Renaissance ...*, str. 113–130.

americkým, doplněné řadou překvapivě odvážných úvah o prospěšnosti severoamerického demokratického systému i o jeho případném nesporném vkladu do uspořádání vnitřně rozháraného Mexika.⁵¹⁹ Jako například:

*„Počiná se jednat o věc neobyčejně diwnou a důležitou, totiž aby se S. Americké Sp. Obce spojili (sic!) s Obcemi Mexickými w jeden celek. Možná je věc welmi a podařili se a zároveň také ještě připojení Oregonských zemí a Texasu: uzří svět obrowský republikánský stát. Pro Obce Mexické byla by to jistě weliká výhoda.“*⁵²⁰

*„Staw záležitostí w Sp. Obcích Mejikánských je welmi bídný. Diktátorstwí Paredesowo nebude mít dlouhého trvání, tak se aspoň prorokuje, a ani w čas moci swé nebude wstawu pořádek všude udržeti. Tím wětší však zmatky očekávají tuto nešťastnou zem po jeho pádu! Jak dlouho ještě bude muset čekat na takowý pokoj, jako je w Sw. Americkém soustátí, a na takowé národní zkwétání!“*⁵²¹

Na stránkách oddílu „Zahraničné správy“ mohli čtenáři sledovat nárůst amerických expanzionistických požadavků,⁵²² kulminaci sporu

---

⁵¹⁹ Pražské noviny, číslo 9, 29. ledna 1846, strana 35: *W Americe*.

Staw Swobodných Obcí Mexikánských jest tak nepokojný a tak bídný, že by mile rádi obywatelé k vůli pořádku měli despotickou vládu, neb některého cizího prince za panowníka, jen kdyby se o ně některý mohutný stát ewropejský ujal. - Ustawičná wzbouření, pikle, nepořádky atd. přiwedli již lid o všechnu důwěru k nynějšímu řízení. Hlawní osoba jest jeneral Paredes, který vlastně všemi vládně jsa w spojení s církwí. Indiáni činí ustawičné wpády do provincií Duranga a Zacatecasu, aniž vláda lid swůj proti nim brání. Myslí se, že tito Indiáni od S.A. Sp. Obcí vysláni jsou, aspoň jsou lépe ozbrojeni než jindy. Od hlawního města Mexika nebyli již tito Indiáni tuze vzdáleni. W Mexiku samém nesmí žádný w noci beze zbraně wyjítí, ba ani we dne není člověk před loupežníky jist, leda snad w nejhlawnější ulici. Wšude jinde se loupí a krade jako by to nejlepší řemeslo bylo. Wúdcowé wojska se proti wládě bouří, a lid se k nim přidává.

S. Amerik. Sp. Obce nehodlají se prý jenom Oregonským okresem spokojiti, nýbrž žádost mají až na samu Kalifornii.

Pražské noviny, číslo 17, 26. února 1846, strana 70: *W Americe*.

Zahnany mexikánský president Santa Ana, který se nyní w Hawaně zdržuje, podal ke dworům anglickému, francouzskému a španělskému návrhy, aby w Mexiku brannou mocí opět monarchie zawedena byla, a španělský princ (Don Enrique) aby na trůn wsazen byl. Wyžádanou weřejnou podporu mu sice vláda španělská odřekla, ale dowolila bez powyku wojsko a oficíry sbíratí a celé podniknutí wésti.

⁵²⁰ Pražské nowiny, číslo 6, 18. ledna 1846, str. 23: *W Americe*.

⁵²¹ Pražské nowiny, číslo 24, 22. března 1846, str. 99: *W Americe*.

⁵²² Pražské noviny, číslo 20, 8. března 1846, strana 83: *W Americe*.

Guizotowa řeč o politické rownowáze w Americe odměněna jest w jedněch New-York'ských nowinách hrubou, posměšnou karikaturou. Amerikán s wáhou drží jednou rukou tučného John Bulla (Angličana) za roh a druhou kope Francouze w podobě wyschlé žáby s třibarewnou kokardou do takowého místa na těle, které se w nowinách nejmenuje. Nad Amerikánem wznáší

s Británií v otázce Oregonu, rozklad mexické politické scény⁵²³ i průběh válečného střetnutí Spojených států s Mexikem pod velením generála Taylora.⁵²⁴ Zdůrazňování statečnosti a severoamerického válečného

---

se orel s Texas'em. Orgonem a Californii w drápech. Pod obrázkem stojí, že se při takowém smýšlení hodlá zůstatí.

Pražské noviny, číslo 24, 22. března 1846, strana 99: *W Americce.*

W Soustátí S. Americkém wymalowali si již mapu, na které i Tejas, Californie, i Oregonské země až po 49° k soustátí náleží, které tedy až k tichému oceánu sáhá. Rozumí se, že tato mapa našla mnoho přátel a způsobila veliké zalíbení. Angličanům se ale nebude tuze líbit. Wůbec našla myšlénka o tomto zvětšení soustátí mnoho přátel, kteří o ní s velikým nadšením mluví.

⁵²³ Pražské noviny, číslo 63, 16. srpna 1846, strana 265: *W Americce.*

- Jenerál Paredes shromáždil dne 1. Čerwna mexikánský kongress, a promluwil w něm o posledně zběhlých věcech, poukázal na nepokoje w jižních krajích, zvláště mluwil velmi rozhořčeně o powstalcích Mazatlanských, kteří dowozy do Kalifornie odeslané pro sebe zabawili, a tak všelikau obranu této končiny skoro nemožnau učinili. Zároweň ubezpečuje kongres, že doufá, že brzy pokoj a poslušenství powstalých zjednáno bude. Sewero-amerikány winí ze lsti a newěrnosti, a powěděw o bitwách, w kterých před nimi ustaupiti musel dokládá. Čas jest, aby všichni synowé vlasti k obraně její swoláni byli, aby národní kongres nemeškal wypovědit wojnu národu tomu, který se welice mýlí (sic!), že jedna nehoda udatenství naše zlomí, wytrwalost a hrdinskau mysl přemůže, kterau naši spoluobčané tolikrát dokázali. Jako občan i jako wojín jsem ku každé oběti wolen: a stateční mužové armády, podporowáni od našeho velikodušného národu budau hájiti swatá práwa a neodwislost vlasti naší !

Pět mexikánských provincií se neodwislými prohlásilo, větším dílem chťi mít Santannu presidentem a wolený kongress. Učinili prohlášení, w němžto kongresu od Paredesa swolanému uznání upírají a na rozepsání nowého stojí.

Pražské noviny, číslo 68, 3. září 1846, strana 287: *W Americce.*

Staw obcí Mexikánských jest velmi nebezpečný, a nepořádek tam panuje, haufy laupežníků černočů a indiánů plauží se krajiny drancující a zabíjejíce. Na mnohých místech jest powstání proti wladě. Sw. Americké Saustátí nepochybně znamenitau část obcí Mexikánských, a zwlášť sewernější krajiny k sobě přiwtléí, k tomu aspoň směřuje celá nynější wojna. General Taylor /Sw. Amerikánský/ stojí s wojskem u Rio-grande, a w ležení jeho jest weselo, nedůstatek tam žádný není, poněwadž se z Nowého Orleansu všechno přiwáží. Mezi jeho wojskem jest w oděwu wojenském také jeden kazatel ze západního Saustátí, který dobrowolně zbrani se chopil, a nyní wojsku káže o wojenských ctnostech poslušnosti a pořádku, co dobře působí. Wůbec jest horliwost Sw. Američanů pro tuto wojnu tak veliká, že i několik ženských zbraně se chopilo a proti Mexikánům wytáhlo.

Pražské noviny, číslo 78, 8. října 1846, strana 328: *W Americce.*

Tri velmi důležité nowiny přiwězla pární loď St. James, wyprawená z New-Yorku do Angličan dne 1. Září. Generál Santa Ana stál již ve Vera-Cruzu a krajiny Puebla i Mexiko daly se na jeho stranu, on sám wyhlásil se za wůdce nowého powstání. Generál Paredes, dosawadní wladář, chtje místo proti Sw. Amerikánům táhnauti napřed proti Santa-Anovi uwězněn jest w citadelle Mexické. Zdá se, že Santa Ana zwítězí, ačkoli prý jest Paredes nejpoctiwější, a zároweň statný, činný, a zároweň nezištný president, kteréžto svědectví mu i přátelé i nepřátelé dájí. Sw. Amerikáni zároweň dobyli Monterey, a prohlásili Californii za část Sw. Amerického Saustátí. Veliká část tamějšího obywatelstwa srozuměna jest s nimi, a ráda bude dílem swobodných obcí Sw. Amerických.

Pražské noviny, číslo 39, 20. května 1847, strana 179: *W Americce.*

W hlavním městě republiky Mejikánské děly se hrůzné věci, dříwe než Santa Ana přišel a pokoj napravil. Z města stalo se bojiště, na němž obě politické strany, wojáci a banditowé, proti sobě bojowali. Ulice se zatarasowaly, domy drancowaly a pálily, a pokojní obywatelé byli několik dní těmto diwokým sborům w moc dáni. Mnozí na ten způsob, zvláště ženské a dítky, přišli o život. Santa Ana zdá se že má úplnau diktatorskou mocnost.

⁵²⁴ Pražské noviny, číslo 41, 24. května 1846, strana 175: *W Americce.*

Dle správ příšlých dne 9. Máje do Liverpoolu z New-Yorku stála wojska Sp. Obcí Sw. Amerických proti Mexikánům w Texasu na řece Rio Grande zwané a každau chwili očekáwalo se sražení jejich. Myslí se, že snad Obce Mexikánské o pomoc w Ewropě u Angličanů a Francouzů žádati budau, z čeho by snad powstati mohlo místo nynější republiky nějaké králowství neb

císařství Mexikánské. Peníze na tu wojnu wypůjčí si Mexikánští w Angličanech: budau ji tedy wést na dluh.

Pražské noviny, číslo 45, 14. čerwna 1846, strana 193: *W Americie.*

Občané Sw. Amer. Saustátí ostře stojí na proti Mexikánům, a jak se nepochybně zdá, propadne Mexiko. Z celého Sw. Americk. Saustátí sebralo se přes 100.000 dobrowolných wojníů, a jisto jest, že weliká část, až Mexikány přemohau, w jejich zemích zůstane, a tak je přetwoří. Tím se stane Mexiko částí Obcí Sw. Amerických, a tak budau tyto obce, již nyní ohromná země, ještě znamenitě rozšířeny. Mexikáné tím jen získají, proto že dobrého zřízení a prawé swobody Sw. Amerikánské nabudau, které by se sami nebyli dodělali.

Angl. nowiny Daily News prawí, že wálečné příprawy mořské Sw. Am. Sp. Obcí mnohem wětší jsau, než jak by válka s Mexikem, jehož loďstvo tak řka ničím není, požadowati se zdála. Spráwa zemská we Washingtonu nařídila nejen lodě wálečné weškeré připrawiti, ale i lodě obchodní, plachtowé i parní, ozbrojiti. Ano i loďstvo na welikých sewerních jezerách má sesilněno býti, což zřejmě nečelí k wálce jen s Mexikánskem. Z toho tedy prý wyswítá, že Amerikáné wojnu s Anglickem powažují za welmi snadnu. Co prý se týče wálečných potřeb, objednáno jest u jednoho jen litce we Filadelfii 200 tůni kulí do děl. - Spráwa tato z Ameriky již prý wzbudila wětší činnost w anglických přístawech.

Pražské noviny, číslo 48, 25. června 1846, strana 205: *W Americie.*

Jestliže jenerál Taylor, wůdce sw. Amerikánů, proti všemu očekávání, w půtku s Mexikány se neodwází, bude lze to powažowati za srozumění s nowau rewolucí proti nynějšímu řízení Mexikánskému, čímž by powstalí dobrowolně s Spojenými Obcemi se spojili. Amerikánům to prý lacinější přijde, hotowé již jenerály kupowati, než krew proléwati zbytečně. Předwídané powstání již také vypuklo: mex. jenerál Santa Ana již na třech místech powzestal prápor swíj. Osud Mexika bude brzy aneb již jest w Havanně ustanowen.

Pražské noviny, číslo 49, 28. června 1846, strana 209: *W Americie.*

Anglická parní loď „Britania“ přiwezla spráwy z Nowého Yorka od 31. Kwětna, že wojsko Sw. Am. Saustátí pod Taylorem již dwakrát zwítězilo nad Mexikány o mnoho čtenějšími.

Pražské noviny, číslo 64, 20. srpna 1846, strana 270: *W Americie.*

Mexikánský kongres zwolil Paredesa znowa za presidenta. Kalifornie prohlásila swau neodwislost od Obcí Mexikánských, a bude zwláštním státem pod ochranou Am. Saustátí.

Generál Taylor na Rio grande del Norte witězně pokračuje. Wůbec je tato wojna spíše pohrávání nežli opravdiwý boj mezi dwěma národy. Se strany Mexické pochází wojna hlawně od důstojníků, jichž weliké množství od shoení Španělské poddanosti na zemské autraty lenoší. Ti arci mnoho hluku nadělají, když přijde ale do žiwého, býwá ustupowání jejich jediné hrdinstwi, třeba by daleko silnější byli nežli nepřátelé jejich.

W Saustátí si z toho tropí smích, a w jedněch tamních nowinách stálo napomenutí k prezidentu Polkowi, aby w kongresu učinil návrh, aby Saustátí Mexikánům k wojně potřebné peníze dalo. Škoda prý drahého času, co se ho zbytečným čekáním zmaří.

Pražské noviny, číslo 75, 27. září 1846, strana 315: *W Americie.*

Horliwost dobrowolných ozbrojenců we wojště Sw. Americk. Saustátí proti Mexiku znamenitě ochladla, žiwot wojenský se jim znechutil a wětšina strojí se již k návratu domů. Ostatně se ale již také tato wojna silně ku konci kloní. Wladař dosawádní Paredes jest ode všech opuštěn, a Santa Ana způsobil proti němu podařené spiknutí. Jest skoro jisto, že Santa Ana jedná we srozumění se Sw. Americkými, a že jeho powstání jenom pomocí jejich podařilo. Zdá se však, že Sw. Američané při tom swé chytré ohledy mají, a se Santau Anau brzy mír ke swému prospěschu učiní. Ačkoli jest lid Mexikánský proti Sw. Amerikánům rozdrážděn, a však Santa Ana, maje duchowenstwo na swé straně, lehce lid uspokojiti a k míru lid nakloniti dowede. Sw. Američané hodlají horní Kalifornii od Mexika odtrhnauti a sobě přiwtěliti; a budeli prý zapotřebí, hotowi jsau zem tuto od Mexika kaupiti. A Mexikáni potřebují peníze. Brzy o tom snad dostaneme určitější spráwy.

Pražské noviny, číslo 86, 5. listopadu 1846, strana 359: *W Americie.*

Dle nejnowějších zpráv z New-Yorku ode dne 8. Října dowídáme se, že generál Kearney dne 16. Srp. dobyl Santa-Fé, hlawní město Nowého Mejika, a we veřejném prowolání wyhlásil celau tuto krajinu Mejickau za nerozdílnau část Sp. Obcí Sw. Amerických. Wůbec prý powedau nyní Sw. Američané wojnu mnohem prudčeji: general Taylor dostal nařízení, aby ustawičně dále táhl, a také již potřebné pokrmy a píce jako posawad neplatil, nýbrž wymáhal to na obywatelích zdarma.

Pražské noviny, číslo 88, 12. listopadu 1846, strana 367: *W Americie.*

nadšení pak doprovázely zejména zprávy o tažení generála Scotta.⁵²⁵

Pražské noviny se však také snažily o prognózy budoucího vývoje v USA⁵²⁶ a poukazovaly na rozdílný přístup Američanů k válce:

Mejickánská pewnost, město Monterey, již dobyta jest od Sw. Amerikánů pod generalen Taylorem, teprw po násilném odporu Mejickánských, načež uzawřeno příměří na několik týhodně. Tento šťastný pokus zajisté rozhodně působiti bude na výsledek wálky, poněwadž Monterey se považuje co nějaký klíč k dobytí hlawního města republiky Mejickánské.

Pražské noviny, číslo 2, 7. ledna 1847, strana 8: *W Americce.*

Spráwy z Veracruzu až do 7. Listop. Sáhající dokládají: že národ Mejickánský neobyčejně jest rozjitřen, a wíce než kdy jindy odhodlán wěsti wší silau a namáháním wálku proti Amerikánům. Na rozkaz Santa Any ssazeno jest dosti velké množství důstojníků, mezi nimi dwa generalowé, dwa plukowníci a jiní, a mají před wáleční saud pohnáni býti, poněwadž špatně pochodili u Monterey proti nepříteli. Také panuje powěst, že wláda mejickánská hodlá wydati písemní powolení na drancowání kupeckých lodí Sew. Amerikánských. Dobyť (é) takto lodě přiwezeny budau do španělských přístawů w Americce, zwláště na ostrow Cubu, kde pak mejickánsčí konsulowé usaudí, co se s nimi diti má.

Pražské noviny, číslo 33, 25. Dubna 1847, strana 155: *W Americce.*

Sew. Amerikánsčí pod Taylorem swedli dne 22. Unora /den narození generala Washingtona/ bitwu s Mejickánskými pod Santa Anau u Bueny Visty. Bitwa trwala až do 23. do saumraku. Amerikánských bylo 5000, Mejickánských 15.000, tedy třikráte tolik. Obě strany bojowaly udatně. Mejickánský wůdce stábu s mnohými důstojniky přišel w zajetí, a konečně musil Santa Ana cauwati až k Agua Nueva a Taylor opanowal bojiště, ale ztrátau 2000 bojowniků.

⁵²⁵ Pražské noviny, číslo 94, 3. prosince 1846, strana 391: *W Americce.*

Praesident i kabinet jeho uzawřeli, wěsti dále wálku Mejickánskau nejen horliwě, ale i wšelikau lidskosti příměřenau přisností. K tomu účeli budau nowé pluky zwerbowány ano spíše do služby přijaty, poněwadž již sestaweny jsau, jest pak jich asi 6 neb 8.

Námorské důstojnictwo si wedlo stížnost u spráwy Washingtonské, že loďstwu posud se nedostalo příležitosti wyznamenati se, a že tedy wojsko na pewné zemi snadno může je o naklonnost národu připrawiti. Wznesli tedy na praesidenta a zemskau raddu žádost, aby uděleny jim byly potřebné rozkazy k dobywání přístawů w zátoce Mejickánské, a nelze pochybowati, že by jim již uděleny nebyly. Tak weškeré Saustáti s horliwosti w této národní wojně účastenství má.

Pražské noviny, číslo 38, 16. kwětna 1847, strana 176: *W Americce.*

Sew. Amerikánsčí dobyli dne 29. Března Mejickánské město Vera-Cruz s pewností San Juan d'Ullua. Posádka asi 4000 mužů složila jakožto zajatá zbraň, a propuštěna byla, dawši swé čestné slowo, že nebude dále bojowati. Mezi těmi bylo 5 generalů, 60 wyšších a 270 nižších důstojníků. Amerikánsčí ztratili 65 mužů, ztráta Mejickánských byla mnohem znamenitější. Střílení do města trwalo 4 dni, skoro polowice města je ztroskotána, a zříceninami bylo asi 1000 lidí - mužů, žen a děti - pohřbeno. Santa Ana prý se wrátil do hlawního města Mejika, a žádá si pokoj. We všech městech Sew. Amerických panuje nesmírná radost.

Pražské noviny, číslo 40, 27. kwětna 1847, strana 184: *Smíšené spráwy*

Welmi jest znamenité, že sořwa po dobytí Vera - Cruzu od Amerikánů již tam od nich založena je tiskárna a nowiny wydáwany. Dne 4. Dubna, šestého dne po dobytí wyšlo již prwní číslo „American Eagle“ nazwaných nowin, a hned široko daleko s takowau dychtiwostí rozebráno jest, že w Havaně dáwaly až 8 dolarů za wýtisk.

Pražské noviny, číslo 43, 10. června 1847, strana 198: *W Americce.*

Opět nowá bitwa se strhla dne 17. a 18. Dubna t.r. mezi Sew.- Amerikánskými a Mejickánskými u Cerro Gordo, a opět jsau Mejickánsčí poraženi. Mejickánských bylo pod Santa Anau 15 - 20 000 mužů, se 24 menšími a 14 velkými dělamy, stáli na místě nepřístupném mezi horami a prosmyky. Amerikánských pod generalem Scottem bylo 8000, a nicméně umínil si general Scott hnáti na Mejikány autokem rownau cestau. Dne 17. sestawil k tomu wojsko, dne 18. počal autok a téhož dne o 2 hodinách od poledne bylo wítěžství dobyto. Sprostých zajaty jsau 3000 kromě příměřeného počtu důstojníků a 5 generalů, totiž Pinzon, Jarrero, La Vega, Norrega a Abando. Zabito a poraněno bylo mejikánů asi 350, Amerikánu 250. Asi 6000 Mejikánů se Santa Anau uprchlo. Zajatí důstojníci mejikánsčí prawí, že Santa Ana se chowal welmi zbaběle, a jediné pro jeho nesmělost prý je bitwa prohrána. Jeho wozy a koňstwo, wěci a písemnosti, ano i dřewěnou nohu dostali Amerikáni. Děť dobyli 30, a generál Scott prawí se we správě, že je w skutku na rozpacích nad tímto wítěžstwím a jeho následky, že nemůže ani kořist odwěsti, ani zajaté žiwiti,

ani vojsko nějaké s nimi do Vera Cruzu odeslati. Uzavřel tedy, že všechny propustí, slíbí-li na swau čest, že nebudau proti Amerikánům w této válce bojowati.

Pražské noviny, číslo 56, 25. července 1847, str. 249 - 250: *W Americce.*

Podle nejnowějších správ z Mejika až do 16. Čerwna dorazila hlavní část sew. amerikánského wojska pod Scottem a Worthem z Puebly až do Rio Frio. Hlavní město Mejko nabídlo smlawu, generál Scott prý ji odmrštil. Wojsko mejikánské jsau takořka zříceniny rozptýlených wojů dohromady sehnané. Stálo mezi Rio Frio a Mejikem, neokazowalo ale weliké chuti k boji, ačkoli ho bylo 20.000, Amerikánských pak sotwa polowice tohoto počtu ... Myslí se všeobecně, že wůdcowé wojska Sw. Am. Saustátí Scott a Taylor (generál Taylor se jižního tažení neúčastnil – pozn. aut.) dobydau hlavní město Mejiko, a ustanowiwše za presidenta Mejikánských obcí mírumilowného Herreru, s ním pak o pokoj jednati budau. Zatím zůstane posádka we městech Mejických, až nepokojní buřičowé náležitě zřeceni budau. Nyní již zawedli Sw. Amerikánští w Mejicku dobrý swobodný tisk /nejwice časopisecký/ a hodlají se i postarati o dobré školy, aby se lid mejický náležitě wzděláwal a tak w dobrém sausedstwi žil se Sw. Am. Saustátím

Pražské noviny, číslo 80, 17. října 1847, strana 346: *W Americce.*

Generál Scott postupuje dále pozwolna k hlavnímu něstu Mejiku. Dne 30. Srpna setkalo se amerikánské wojsko 7000 mužů na počet asi 4 angl. míle od Mejika s 35000 Mejikánů, po dwau hodinách byli Mejikánští poraženi ztratiwše 5000 mužů, kdežto amerikánských méně 1000 padlo. Ustanoweno jest příměří, jehož wýminky zní: „Žádné wojsko nepřitahujž k sobě posilu, žádné se neohražuj nowými hradbami, aniž wystup z nynějšího stanowiska swého.“ Toto příměří zabránilo tedy generálu Scottowi, že posud newtrhl do města Mejika. Mezi tím budau komisaři s obau stran jednati o úplný mír.

Pražské noviny, číslo 82, 24. října 1847, str. 354: *W Americce.*

General Scott postupuje stále pozwolna k hlavnímu městu Mejiku. Dne 20. Srpna setkalo se amerikánské wojsko 7000 mužů na počet asi 4 angl. míle od Mejika s 35,000 Mejikánů: po dwau hodinách byli Mejikánští poraženi ztratiwše 5000 mužů, kdežto amerikánských méně 1000 padlo. Ustanoweno jest příměří, jehož wýminky zní: „Žádné wojsko nepřitahujž k sobě posilu, žádné se neohražuj nowými hradbami, aniž wystup z nynějšího stanowiska swého.“ Toto příměří zabránilo tedy generálu Scottowi, že posud newtrhl do města Mejika. Mezitím budau komisaři s obau stran jednati o úplný mír. (Stejná zpráva jako v čísle 80, avšak tentokrát správné datum bitvy u Churubuska – pozn. aut!)

Pražské noviny, číslo 83, 28. října 1847, strana 358: *W Americce.*

Znamenitá hrdinstwí se konají w nynější wojně Sew. Amer. Saustátí s Mejikánskými Obcemi. Jedno z nich budeme na ukázkú wyprawowati. Při bitwě u Cerro Gordo záleželo welmi mnoho na obsazení jistého kopce, z kterého se mohlo welmi dobře do pewnosti z děl stříletí. Mejikánští proto jej neobsadili, poněwadž těžko jest pěšky naň wyléztí nad to' ozbrojenému wojsku a koním: a proto také myslili, že se tam s děly nikterak přistaupiti nemůže. A však se podnikawí Sew. Američtí i o to pokusili. Pod wečer přiwiezli dělo 24 liberník /56 centů těžké/ až pod horu, ale pochybowali sami, že by možná bylo, na wrch je dostati. Husté trní, jednotlivé stromy mezi ním, kusy skal odtržené, propasti, rokly a k tomu nesmírná prudkost hory a střelba z nepřítelské blízké pewnosti, a temná noc - zdály se býti dohromady nepřekonatelné překážky. Dobrowolníkům z Obce Illinoiské pod generálem Shieldsem powěřeno jest toto podniknutí. Silné prowazy asi 100 střewicowé přiwázali k dělu, každý uchopil se kde mohl, a dle powelení hýbali se do výšky až stromowí praskalo, skaliny padaly. A však síly ubýwalo, a nejhorší cesta teprwa nastáwala, a jenom s těžkostí mohla se po tmě namakati pohodlnější cesta. K tomu ještě lítaly pumy z pewnosti, přece však k ránu již bylo dělo na místě a střelba z něho překwapila Mejikánské w pewnosti. - Po malém odpočimutí powolání jsau ti wojínové, co dělo do wrchu táhli, k autoku na pewnost - Zdá se tedy, že Sew. Amerikánští, ačkoli snad mnoho let při execírce a w kasárnách netrání, přece dobře bojowati umí.

Pražské noviny, číslo 84, 31. října 1847, strana 362: *W Americce.*

Do Liverpoolu přišly po parní lodi z Nowého Yorku zpráwy až do 1. Října, že wyjednávání strany míru mezi Sew. Am. Saustátím a Mejikem přetržena jsau a hned na to že počal opět boj. General Scott prý opanowal hlavní ulice hlavního města Mejika ale se ztrátau prý 3000 mužů.

Pražské noviny, číslo 85, 4. listopadu 1847, strana 366: *W Americce.*

Podle nejnowějších zpráv weden byl w hlavním městě Mejiku krutý zápas w ulicích; Amerikánští opanowali dvě ulice a tiskli Mejikánské stále do prostřed města. Welikau ale škodu činila Amerikánským střelba se střech a oken. Amerikánský generál Worth byl těžce, ne však smrtelně raněn. Generál Herrera, gowernér městský wydal prowolání, w němž wyzýwal mužské, ženské i děti, aby hájili každý dům zvláště. Nicméně přece dobyl generál Scott dne 19. Září (ve

„O válce Spoj. Obcí Sew. Am. s Mejikem nepanuje zvláště w sewerních obcích dobré smýšlení, wálka tato není populární. Když po přijití spráwy o wítězství generala Taylora nad Santa Anau z děl se střílelo, lid ani nejmenší radost na sobě neukazowal, a diwícímu se cizinci, proč se lid neraduje z wítězství, které se přece wydobylo pod korauhwi ameríkanskau, odpovědino bylo: „Mýlíte se pane, není to ameríkanská korauhew, ale presidentowa.“ Příčina této netečnosti se strany národu jest, že je národ tuze hrdý, než by wálčil s tak slabým a w sobě rozpadnutým národem, jako je mejikánský; to se mu zdá býti ameríkanského jména nehodno.

Tato wálka je ale počátek welkého politického přewratu, jedná se tu o rozpadnutí Unie Spojených Obcí. Sewerní totiž obce jsau proti otroctwí, a swým wplywem přewládají nad jižními, w kterých otroctwí panuje. Jižní obce hledí tedy prostředkém swých státníků, zvláště pres. Polka tuto

---

skutečnosti již 14. září – pozn. aut.) úplně toto město, ale ztráta lidstva byla s obau stran náramná. Ameríkánští ztratili dle vlastního udání 1000 mužů, Mejikánských prý zahynuly 4000, mezi nimiž mnoho ženských a dětí, bránících nepříteli postupování w každém takořka kroku střelbau.

⁵²⁶ Pražské noviny, číslo 88, 12. listopadu 1846, strana 367: *W Americe*.

Skrze nynější wojnu mezi Sw. Ameríkány a Mejikány připravuje se na každý pád weliká změna w Americe. Odstaupením Horní Kalifornie, Nowého Mejika a Tejasu připadne Sw. Ameríkánům polowička celého Mejikánského státu. Tím pak budau mít Sp. Obce Americké téměř celau Sw. Ameriku, neboť země Anglické w Sw. Americe, ačkoli welmi obšírné jsau, přece již w studených krajinách položeny jsauce, nemohau tak důležité býti. Myslí se, že Angličané nebudau s takovým welikým rozšířením Sw. Amer. Obcí spokojeni, zameziti je však rovněž nebudau moci.

Pražské noviny, číslo 94, 3. prosince 1846, strana 391: *W Americe*.

Wolení w rozličných Sp. Obcích Sew. Amerických wypadla ku prospěchu strany oposiční, a štěstí pro stranou demokratickou, že nowý praesident až za dvě léta wolen bude; neb kdyby nyní byl měl wolen býti, bezpochyby též by strana aristokratů /Whigů/ byla zwítězila. Ale až do té doby uběhnau ještě dwa roky, a w tom čase skončí se wálka Mejikánská, Californie bude připojena k Spojeným Obcím, a chyby w zákonu celním od r. 1846 se oprawi. Wůbec má strana demokratická jakožto reprezentant ducha práwě amerického pewnější žiwobyti. Strana demokratická může sice na krátký čas podlehnauti, ale oposice na stále wítězství ani pomysliti nesmí. W sedmdesáti letech jen dwakrát zmocnila se aristokratie /oposice/ vlády, a to vždy pro welké poklesky strany demokratické.

Pražské noviny, číslo 52, 11. července 1847, strana 234: *W Americe*.

Prowolání generala Scotta k Mejikánům, že on i Spojené Sew. Am. Obce si přeji brzký mír, wzbudilo w zemi příznivé Sew. Ameríkánům smýšlení. Santa Ana předwídaje to všemožně hleděl ubrániti, aby toto prowolání nepřišlo do hlawního města Mejika, general Scott je ale opět wydal w španělské řeči sepsané, a nyní je ještě více rozšířeno a ještě milejší. Pan Trist, wyslanec Sew. Am. Obcí bude míti již lehčejší wyjednávání strany míru, pročež také newáhá, wymínky od Obcí určené oznamowati, totiž aby Mejiko postaupilo Obcím Kalifornii a Nowé Mejiko, Obce že za to dají 3 miliony dolarů a nebudau žádati žádnau wáleční náhradu.

*převahu zrušiti, a dobytím Mejika chtějí získati nové provincie s otroky, aby měly w kongressu wíce hlasů. “*⁵²⁷

Pravidelné otiskování amerických zpráv bylo ukončeno v závěru roku 1847, kdy se noviny věnovaly úvahám o podmínkách kapitulace,⁵²⁸ avšak

⁵²⁷ Pražské nowiny číslo 48, 27. června 1847, str. 218: *W Americce*.

Názory odpůrců války byly otištěny například také v čísle 2, 7. ledna 1847, strana 8: *W Americce*.

Podle správ z Nowého Yorku w Sew. Am. Saustátí až do 3. Prosince, byla we Filadelfii dne 1. Pros. hostina ke cti slawného politika strany Whigské Daniela Webster’a, při níž byly 400 hostí, a wálka mejikánská, i půwodce její president Polk přísně byli káráni.

Pražské noviny, číslo 100, 23. prosince 1847, strana 426: *W Americce*.

- W Lexingtonu w Sew. Am. Obci Kentucky bylo dne 13. Listop. národní shromáždění strany wálky s Mejikem, a bylo ustanoweno prohlásiti, že je powinnost kongressu, aby jakkoliw oznámil, proč a k jakému cíli se tato wálka wede; že wšeliké připojení Mejika dobytím je nebezpečné a zawrhnutí se musí; spojení dwau národů, půwodem, řečí a náboženstwím rozdílných na tak welké prostore že je nemožné a dalo by se wykonati jen welikými stálymi wojsky a despotickau wládau, což odporuje swobodě Amerických Obcí a nebezpečím jí hrozí; že slawně wšichni se prohlašují proti wšelikému přání po nabytí cizí země; aby do ní z amerických obcí bylo uwedeno otroctwí; a konečně že wyzývají wšechny občany w druhých obcích, aby též swé náhledy o této wálce we weřejných shromážděních prohlásili.

Vedle negativních postojů k válce však také noviny otiskly několik příspěvků z Polkovy cesty po východním pobřeží USA, kde byl bouřlivě vítán, např: číslo 57, 29. července 1847, strana 253: *W Americce*.

President Polk, hlawa Sw. Am. Saustátí, pobyl také několik dní we Filadelfii. Dne 28. Čerwna byl mu wyslán wstříc wýbor nejřednějšich měšťanů, aby jej we jménu celé obce uwítali, a ku přichystaným slawnostem pozwali. President jel s parní lodí po řece Delawaru skrze celé město, s odkrytau hlawau, děkuje nesčíslnému množství občanů jej wítajících. Pak jel zase po řece dolů, a přístana uwítán jest 26 ranami z děl. W třídě Washingtonově stály sbory Filadelfských dobrowolníků, asi 1800 mužů, dobrodružná směs wšech ewropejských uniform, nebo každý dobrowolnický sbor má práwo, swau uniformu wolně si zwoliti, čeho také úplně užíwají, často ne s dobrým wkusem. Bylo zde widěti wzory Napoleonowy gardy i nejnowějšich pruských zbrojí - S odkrytau hlawau stále kráčel president mimo sbory před ním presentující, a prowázen tisícířým prowoláwáním až ke skwostnému wozu, do něhož s dwěma měšťany wstoupil. Nyní táhl průwod 30 ulicemi s weškerým wojskem jízdním i pěším, asi s padesáterau hudbau. W nesmírném parnu /27° R/ seděl president po tři hodiny, stále maje smeknuto a lidu poklonami děkuje. Sotwa byl w obydlí sestoupil, hrnuli se k němu měšťané ruku mu tisknauce na uwítanau. O 12 hod. zpíwali dwa německé spolky zpěwácké před jeho bytem serenadu, a ačkoli přes 5000 lidí se bylo shrnulo, panowalo přece úplně ticho. Druhého dne wešla k němu deputace německých demokratů, podávajíc mu adresu swé společnosti, která jeho wládu docela schwaluje. Po té odešel president do radnice, kde po dwě hodiny se k němu hrnuli měšťané, aby mu wítajíce jej ruku podali, tlačenice byla nesmírná, asi 5000 tisícům (?) tiskl Polk ruce, boháčům i nádenníkům /tito přišli s wyhrnutými rukáwy/. Z wečera byl také w shromáždění lidu, držel krátkau ale wýbornau řeč, a opět musil tisícům ruce tisknauti, k čemuž se tenkrát nejwíce chlapci hrnuli. Po Jacksonowi nebyl zde nikdo tak slawně a nadšeně uwítán.

⁵²⁸ Pražské noviny, číslo 86, 7. listopadu 1847, strana 366 (správně 370): *W Americce*.

Kongress Sew. Am. Obcí slíbil každému wojínu, který w nynějši wálce s Mejikem řádně ustanowený čas wyslauží, po 160 jitrách půdy. Wojáci prodávajíc nyní úpisý na tuto půdu a wystěhowalí mohau je kau- (chybí zřejmě -piti) po 140 - 150 dollarech, při čemž na 160 jitrách hned 60 - 50 dollarů získají. U auřadů, které státní půdu prodávajíc, jsau totiž takowé úpisý podle předpisu jen za 200 dollarů; kdyby tedy k. p. společnost chtěla kaupiti deset takowých podílů, tedy 1600 jiter, musila by u auřadu dáti 2000 dollarů, skaupti ale deset úpisů od jejich majetníků, dostrane je nejwýš za 1600 dollarů, majíc při tom užítku 400 dollarů. Tyto úpisý platí nyní jako zlaté a stříbrné peníze.

Pražské noviny, číslo 95, 9. prosince 1847, strana 406: *W Americce*.

Občané Sw. Američtí se již w dobytém Mejiku jak náleží zahospodařili. Jak prawí zpráwa dne 28. Září odtamtud odeslaná, mělo se již dne 29ho, tedy několik dní po dobytí, na tamějším národním diwadle anglicky hráti a sice Bulwerův kus „dáma Lyonská“. Jak býwá wšude na

celém světě, že každý dle vítěze se řídí tak i v Mejiku, španělština (národní jazyk) ustupuje angličtině vítězů, nejohlednější sluhové módy totiž holičové, vlásenkáři a hospodští o přetrž se angličtině učí, wywěšují anglické štíty a tabulky. Co jest po takowém národu - prawí jistý anglický časopis - který tak lehce zahazuje swé a přijímá cizé? Mejikánští zhanobeni jsau ustawičným nepořádkem we swé zemi. Tlachajíce pořád o swobodě, přišli zatím o prawau swobodu a samostatnost, a hnali se jen za stínem. Odrhli se od vlasti - matky španělské /+ pozn. pod čarou: Jak známo pochází nynější Mejikánští z wětšihó dílu z krwe španělské: starých obywatelů indiánských zůstalo již jen málo. Španělská řeč jest tam posud všeobecná a ot té doby, co jsau sami pro sebe, ztratili vždy více síly, tak že nyní ani několika tisícům wojska amerického wzdorowati nemohli a jim se pokořiti museli./

Také nyní po prwé wystupuje saustání Sewero- Americké co dobywatel a bude musit držeti wojsko w cizé zemi (posud neměli Sew. Američti skoro žádné wojsko a ušetřili si tak celé weliké wydání, které w jiných státech na wojsko padne, a z té příčiny tam byly daně welmi malé) neboť jest sice snadno, jedním dekretem zemi Mejikánskou mezi Sp. Obce Sew. Americké připojiti, ale ne tak snadno přetwořiti řeč, mrawy, néboženství a národnost celé země. Nejwětší odpor naleznau Sew. Amerikánští co protestanté u katolického duchowenstwa Mejikánského. Pražské noviny, číslo 28, 18. srpna 1848, strana 112: Spojené obce Americké.

Z Washingtonu, 12. Čerwna. Působení, které prwní zpráwa o událostech Pařížských na nás učinila, nedá se popsati. Od jednoho konce Unie do druhého držena byla shromáždění lidu, zpíwá se Marseillka i jiné vlastenecké písně, i posilány byly přání a slowa pochwalná do Ewropy. Při tom wšak nedalo se zapříti, že weliký díl obstárlych a zkušených obywatelů o stálém trwání republiky francauzské ještě pochybowalo, kterážto pochybnost netýkala se sice tak zřízení jako národního charekturu Francauzů, kterým se owšen(m) jistá lehkomyšlná, s trwáním práwě republikánské wládní formy neschodující se pohybliwost upřiti nedá. Amerikán je přede wším střízliwý obchodník, kterýž možnost každého podniknutí, buď které, buď dokázáno míti chce. Zatím ale prohlásil se lid, a skoro celé přístěhowalé obywatelstwo tak odhodlaně pro francauzskou republiku, a demokratické zákonodárství jednotliwých států, jakož i kongres sám činily tak odhodlaná uzawření ku prospěchu republiky francauzské, že opposice chytře powolila, a k wítěznému tahu francauzskému, ačkoli nikoli bez obáwání, připojila se. Strana whigská upomínala na konec předešlého století, kterak republika francauzská zem naši na dvě nepřátelské polowice rozdělila, z kterýchž jedna k Angličanům a druhá k Francauzům se přiřnáwala. Od této doby jest ultrademokratická strana tak mocná, a strana whigská s Angličany sauhlasící tak bezmocná, že opposice whigská ničeho více se neobáwá, než obnowení oněch rozržitostí. Pročež tato opposice k věci zlé přiwětiwě se měla a skutečně tak hlasitě a wytrwale k jásní se připojila, že jen ti, kteří hlaub hleděli, ošizeni býti nemohli. Amerikán miluje swobodu ewropejskau z příčiny ne jedné; předně widí w tom uznání swých vlastních zřízení, za druhé nalézá w tom patrné rozmnožení swé positifní moci, poněwadž tím způsobem méně na odpor stojí mocnostem absolutním a za třetí spatřuje w tom pro swůj obchod nowé trhy a nowé prostředky. Ale práwě z těchto příčin naplňuje nás wyminowání - se Ewropy některým obáwáním. Daufáme, že se Francauzsko, Německo i Wlašsko wywine způsobem pokojným; máme ale nejwětší naději w Německo.

Powažujeme Němce za přemýšlející, jen po náležitém uwážení jednající národ, a nadějeme se s jistotau, že národ we swém požadowání mírně se chowati bude, a knížata že podlé potřeby času powolí. Nowé sjednocení se Německa w jednu welikau říši ewropejskau máme netoliko za možné, ale i za potřebné, jakkoli toto při žárlivosti rozličných států a knížat těžce bude wywěsti. Ještě slowo o našem vlastním postawení. S dobytím Mexika bylo tažení wojenské již jako skončeno, a wláda naše nemyslela na to, aby učinila wpád do jižních zemí nepřátelských. Nepřítel byl w nepořádku, a Santa Anna sám prosil o americký pas, který že mu owšem wydán nebyl. Paredes mohl sotwa hauf několika set okolo sebe shromážditi; ostatní odporníci pokoje neměli ani prostředků, ani přiwřenců; kongress mexikánský we Queretaro trwá jen proto, že jej wojsko naše trpí a chrání. Pokoj jest uzawřen, a smlauwa obau wlád stwrzena. Wojsko naše opustilo hlavní město Mexiko, a díl jeho doplawil se již do Vera Cruz. Ale co toto se děje, počínají již také plány přewratowé w Mexiku se hýbati. K prawdě se podobá, že až naše wojsko od břehů mexikánských se obrátí, w Mexiku bauře wypukne. Toto ale nezruší pokoj, který jsme práwě nyní učinili. Mexikáni opět nejsau žádostiwí naši střelné zbraně. Nejtěžší w té věci jest pro nás organizace nowé dobytých zemí, a tu máme znowa potýkati se s předsudky jihu i seweru. Rozdělení kořisti jest těžší, nežli wítězství samo. Ale jest na biledni, že tenkráté jih powolí. Bojujet proti seweru w poměru 3 k 7, nemůže daufati wítězství. W celém seweru a sewerowýchodu učinila se strana, jejížto hlavní zásada jest „swobodná země, swobodná práce,

následující ročník se této oblasti věnoval pouze výjimečně.⁵²⁹ Hlavní pozornost na sebe totiž přitahovaly evropské revoluční události. Zprávy z Ameriky v tomto období nesledovaly pouze válečné události, ale pokoušely se i o analýzu vnitřních poměrů USA, přičemž rozborů zdejší společnosti doplňovalo na svou dobu i překvapivě příznivé hodnocení vystěhovalectví. Zvláště ve stati *Něco o vystěhowání do Ameriky*,⁵³⁰ či v

---

swobodné slovo a swobodný tisk“ a která s takowau smělostí a odhodlaností wystupuje, že se jh (sic!) třese. Čas otroctwí jest již u konce, w méně nežli w 10 letech nebude žádného otroka w Delaware, Marylandu, Kentukách, Missouri, Virginii a w Tenessee. Jih, kterýž jest slabší, nebude wyzýwati silnějšího seweru k boji, a kdyby to učinil, trwal by boj jen welmi na krátce.

⁵²⁹ Pražské noviny, číslo 8, 14. července 1848, strana 32: *Spojené obce Americké*

Dle zpráv dopisowatele z Nowého Yorku do anglických nowin „Times“, nastala w politickém charakteru amerických zahraničních i domácích záležitostí znamenitá změna. Jak se wšecko podobá, dostaneme wojenského presidenta, wojenského místopresidenta a wojenské ministerium, sestawené z členů nemálo sobě odporujících, z nichžto každý na powrch powznesti se hledí. Je otázka, zdali nás takowý staw věci newtáhne do ewropských motanin. Nesmí se zapomenauti, že máme silnau stranu pro wálku s Anglickem, kterážto nyní wydobyła wítězstwí pro milowníky pokoje. Mnoho tisíc wrací se jich nyní z Mejika a budau žádat zaměstnání we swém wálečném řemesle. Jejich přátele a wáleční saudruhowé jsau nepochybně hotowi, jim zaměstnání zaopatřiti. Nenajdeli se něco samo od sebe, wypátrá se nějaká skutečná neb domělá příčina k wálečným pohybům. General Cass, ježto demokrati postawili co kandidáta pro presidentstwí, a kterýžto owšem sotwa zwolen bude, jest wúdce wálečné strany, a staneli se, žeby nyní přišel w čelo vlády, tedy zajisté co nejwíce přičiňowat se bude, aby spojené obce zapletl we wálku s Anglickem.

Pražské noviny, číslo 35, 31. srpna 1848, strana 140: *W Americe.*

New-Yorkske časopisy wyprawují několik nových wítězstwí sewero-amerikanských wojsk nad čtyrma haufy mejikanských powstalců.

Pražské noviny, číslo 74, 7. listopadu 1848, strana 296: *W Americe.*

W Mexiku upewňuje Herara swau vládu, a celá zem je tichá. Santa Anna prý se chce zase do wlasti nawrátiti. W Tabasku vypukla zpaura, odešlo tam 600 mužů wojska.

W Yukatánu prý byli Indiáni od bělochů auplně poraženi. Běloši zmocnili se všech pewných míst.

Pražské noviny, číslo 93, 10. prosince 1848, strana 372: *W Americe.*

Z New Yorku, 15. List. Wolba presidenta je dokonána. Generál Taylor je presidentem a Fillmore vicepresidentem spojených obcí sewero-amerikanských. Dle ústawního řádu nastaupí na swůj úřad dne 4. Března r. 1849.

⁵³⁰ Pražské nowiny č. 71, 16. září 1847, s. 307 – 308: *Něco o vystěhowání do Ameriky.*

Nowých obywatelů w západních Obcích /Missouri, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Jowa/ stále u welikém počtu přibývá, a sice proto, že tam ještě nesmírné kusy země jsau newzdělány. Weškerá tato země je společným jměním všech Obcí a vláda prodává 40 acres po 50 dollářích /dolar asi 2 zl. 30 kr. stř./ Kdo si tedy přinese 100 dollarů, může si kaupiti 80 acres, což je již hezkým panstwíčkem, na němž dle libosti rolí, luk i lesů míti může. Wšechna ale půda, kupuje-li se, je ještě pustinau, a musí býti teprwé s welikau prací wzdělawána. Budto jest weškerá půda pustau laukau /prairie/, na níž tráwa do wyše člowěka roste, a nebo je to neproniknutelný prales, že si každý musí cestu sekerau klestiti. Prairie by se dala owšem lehce zorati a wzdělati, a wšak tam je daleko pro dřiwí, tak že wětší část nowých osadníků raději w lese se usazují, než na lukách, od níž kolikráte les dosti je wzddálen. Wyhledáwají pak si osadníci pro obydlí swá wywýšená místa, aby byli jistější před zimnicí, předewším ale hledí na to, aby byla w blízkou woda pro ně a pro dobytek.

Porážewše stromy wystawí si nejprwe přibýtek, jenž je obyčejně dům o jednom poschodí a sice s jednau swětnicí; pak stawí udirnu na maso, sýpku, stáj pro koně atd. Wšechna tato stawení jsau od sebe oddělena, tak že zdaleka widaucímu se zdá, že přichází do wesničky, přijda wšak blíže pozná, že je to jediný statek /farm/. Stromy na poli nemohau hned všechny býti wymýtěny, nýbrž jen se podhrabau, aby odumřewše nestínily. Podiwný je častokráte pohled na zelené žitko, w

několika drobnějších příspěvcích o hospodářské situaci v USA,⁵³¹ jež mohly působit na české čtenáře a případně motivovat pozdější první

---

prostřed jehož ční bezlistí velikáni. Po málu samy se wywracují nebo se spálí. Mnohý pále takto překážející stromy záduumčiwě zpominá na swé známé w Ewropě, kterým by toto dříwí tak whod přišlo, kdyby je měli na blízku.

Nejužitečnější osení pro nowé osadníky je kukuřice, nebo ji mohau hned do puďy po prwé zorané zasítí. Pekau z ní chléb, který jako buchtá wyhlíží a obyčejně za tepla se jí, a krmí jí nemletau a listmi jejimi zelenými a uschlými wšeliký dobytek. W druhých létech sejí také pšenici a owes, žita a ječmene málo.

Dobytka rozličného má každý dosti, nebo jej zde nechají wolně běhat a potrawu si hledat; dávájí mu časem jen hrstku soli, aby se domů wracel. W zimě nu dávájí píci, nikoli ale přístřeší, a tu owšem w tuhé zimě mnohý kus, zwláště černého dobytka zahyne. Na štěstí ale netrwají zde zimy dlauho. Jen koním se wystawí stáj, ale jen proto, aby byly po ruce w čas potřeby. Koně jsau zde welmi obyčejní, každá rodina musí mít nejméně jednoho koně pro každého auda swého. Často je widěti otrhané lidičky, jedaucí na pěkném vlastním koni. I ženské jezdí koňmo, nebo jinak by se nemohly na potřebné cesty, obyčejně dlauhé wydati. Do kostela k. p. přijíždějí wšichni na koních, které na čas služeb božích ke stromům uwáží.

Wesnice tam nejsau, nýbrž jen jednotlivé dwory, nejbližší saused je na půl i na celau hodinu cesty wzddálen. Města wětší a auhlednější jsau welmi po řídku, co se městy nazýwají, jsau neweliká množstwí špatně stawených kupeckých krámů. Řemeslníků je málo, nebo jen nejpotřebnější věci si dají osadníci dělati ku krejčimu, šewci a kowáři; ostatni je-li trochu možná, zhotowují si sami, owšem dosti neotesaně. Kola k.p. k wozům uřežau jen z pewných klad, potřebujili sud, wypáli se dutý peň, místo džbánů mají tykwe atd. Na místě našich kamen wystawí ohromný krb z kamenů, který owšem hřeje jen welikým ohněm: k tomu je ale dříwí dosti.

Weskerý obchod je jediné(ě) wýměnný. Kupci w tak nazwaných menších městech wycení rolnické wyrobky w jisté ceně, a dávájí za ně šatstwo, nádobí, káwu atd. Kdo chce dostati hotowé peníze, musí do welkého města St. Louis' u dobytek na prodej hnáti. Hlawně k wůli tomu chowají tak mnoho dobytka, nebo hnůj nepotřebují, na nejwýš za deset let nechají pole jednau ležet auhorem, půda je plodná beze wší pomoci. Pole musí býti ohražena, aby wolně běhající dobytek jim neškodil.

Cesty jsau řídké a špatné. Weliká hlawní silnice ze S. Louis' u do Jeffersonu, hlawního města obce Missourské, je asi takowá jako naše sprosté auwozy. Skací-li se zrowna přes ní strom, což se často stává, nechají jej pokojně ležeti a obejdau jej. Kratší stezky jsau owšem wšude, může po nich ale jen zkušený bezpečně jíti, nebo se křížují. Mosty jsau málo kde, a již proto je zapotřebí na koni cestowati, nebo přečasto se přijde k řekám nebo potokům, které možno přejeti ne wšak přejíti.

Jakkoli tento život osadníkůw s mnohými nepřijemnostmi je spojený: přec je w něm cosi wnadného. Na pohodlí a jiné přijemnústky zwiklým owšem se nelíbí, kdo ale s pewnau wůli zkauší a přemáhá zwyky swé, zwykne lehce. Nejspokojenější jsau, kterým doma se dobře newedlo, k.p. nádenníkům a kteří nyní mají po 80 po 160 acres země. Takowým pánem není mnohý rytíř u nás. K tomu množstwí koní, kraw a černého dobytka, zwláště posledního tolik, že sami newědí počet jeho. Což tedy přirozenějšího, nežli že nowau vlast swau milují wíce než býwalau, kde dosti bídně se protlaukali s jednau krawičkau na najmuté půdě? Kdožby jim tohoto požehnání božihó od srdce nepřál?

⁵³¹ Pražské noviny, číslo 60, 8. srpna 1847, strany 265 - 266: Obywatelstwo.

Rolnictví bude ještě po kolik století hlawní žiwnost Spojených Obcí Sewero-Amerikánských. Příroda je zde také tak přízniwá, jako kde koliw. Země tato w nejlepších krajích mírného pásma rozložená má plodnau půdu, w které se wšecko urodí, a powaha národu hodí se práwě k tomu, ba y wšechny poklady w lůnu puďy spočítwající se dobyly. Skoro wšichni lidé tamější mají welikau sílu we swálech, jsau příčinliwí, a již z mládí práci uwyklí, a jak mile zrostau, cítí w sobě pud, aby si opatřili slušné, samostatné žiwobyti. Aby toho dosahli, nebojí se žádné práce, žádného namáhání, a sotwa kdy se minau cíle swého. Mladý rolník zasnubuje se wčasně s pracowitau díwkau ze swého stawu; nemáli mnoho jmění a jsauli tam, kde bydlí, polnosti drahé, wystěhuje se do nowé krajiny, kde si práci, podporowán jsa swau pohyblíwau družkau, brzy pomůže k malému dworu. Dosáhna roku jedenadwacátého, je zletilý, a než dosáhne 25 let, jistě se ožení, ano stává se častěji, že ještě před 21. rokem / s powolením otcowým/ se ožení, než aby čekal na swau wolnost. „Nauze naučila Dalibora hausti;“ jsau-li zlé časy a peníze řídké

vlny vystěhovalectví na severoamerický kontinent. Jedinou negativní tvář severoamerické demokracie zde i nadále představovalo černošské otrokářství.⁵³² Indiánská problematika se až na drobné výjimky v tomto období nevyskytovala.⁵³³

Zvýšení četnosti zpráv z amerického prostředí nastalo až v roce 1849, kdy list díky nárůstu cenzurního tlaku opustil tón předchozích severoamerických sympatií a znovu se zaměřil na pouhé zpravodajství.

---

zhotowi si sám pluh i druhé potrzeby, w dlauhých zimních wečerech ušije střewice pro sebe i swau manželku, ona pak, naučiwši se již co malá holka přisti a tkáti, plátno, bawlněné i wlněné šatstwo zhotowuje. Neděle se přísně swětí, on čte w biblí a jde do kostela, i kdyby byl daleko. Máli jen jediného koně, osedlá ho, posadí ženu za sebe, a jede třeba i přes deset /angl./ míl, zwláště káželi nowý kazatel. Sejdešli se s ním druhého dne, a nesrownáwášli se s jeho míněním, začne hned disputaci, nebo si dobře pamatowal hlavní věci z kázání. Má však také swé politické mínění - je demokrat - a běře týdní nowiny rozumi se, které se s jeho smýšlením shodují. Nejbližší saused je snad whig /neliberální/ a odebírá tedy whigské nowiny. S tím žije co nejlepší přítel, byťby se s ním někdy před důležitým wolením trochu nepohodl, wyměňují si wespolek nowiny, tak že oba wědí o všem, co pro i proti jejich zamilowané ideji se napsalo. Za šest let se tím a jiným tak wzdělá, že se hodí za smírčího saudce a také w skutku zwolen býwá. Obec, w níž bydlí, opatří mu zdarma wýtisk zemské konstituce a zákonů. Studuje obě welmi pilně, a brzy zná dokonale celý jejich obsah. Jeli w hrabstwi demokratském, býwá zwolen do senátu Obce a může i wýše se wyšinauti.

Pražské noviny, číslo 78, 10. října 1847, strana 340: *W Americe*.

W Nowém Yorku powstala Německá Společnost k tomu účeli, aby příchozí Němce podporowala a jich usazení jim ulehčila. Bude platiť rádného jednatele, který bude zdarma přistěhowalým Němcům tlumočnikem a dohazowáčem; kteří potáhnau dále, těm přispěje k tomu radau i skutkem, kteří zůstanau na místě, těm zjedná práci. Nedaruje však společnost žádné peníze, nýbrž udělí jen radu swau a pomoc z darma. Wydala již swůj program, a žádá cizí lodní kapitány a dohazowáče wystěhowalců, aby se též w této záležitosti kní obraceli a zwláště aby wystěhowalcům oznámili, jaká tato společnost je, a aby je spolu před jinými dohazowáči warowali.

⁵³² Například: Pražské noviny, číslo 74, 24. září 1846, strana 312: *W Americe*.

Na důkaz, kterak často welké nesrownalosti wedle sebe obstáti mohau, uwádíme zde jeden příklad ze swobodné Sw. Ameriky. W této zemi swobody a rownosti musí křesťané černochowé we chrámích we zwláštním kautku jako na potupu státi, a proto si raději wšude dle možnosti sami pro sebe chrámy zřizují. Tedy není w Sw. Americkém Saustátí ani w chrámě rownost mezi křesťany !!

⁵³³ Pražské noviny, číslo 62, 15. srpna 1847, strana 274: *W Americe*.

- Plukownik Doniphan, který byl nyní Kalifornii dobyl, a se swým wojskem prošel, dáwá Sp. Obcím spráwu, že w této neznámé zemi nalezl indiánské město. Wyprawuje, že mají Sumaiowé město s 6000 obywatelů, kteří se wšichni orbau žiwí. Dělí se we čtyry čtwerhrany a má dvě ulice, které se křížují. Wšechny domy jsau o jednom poschodí a z nepálených cihel. Při zemi je zeď welmi tlustá a při wšech domech tak dohromady sestawena, že celá čtwt se zdá jediným domem. Teprwe prwním poschodím dělí se domy od sebe, je však toto poschodí tak vysoko nad přízemským, že se wolně na tomto procházeti může. Wystupuje pak se do prwního poschodí po řebříku, který se w noci nahoru wytáhne. Jsou také w tom městě indiáni Albínové, z čeho bez pochyby powstala doměnka, že jsau w horách Kalifornských také půwodní běloši. Objewení toho města bude zajisté důležité pro ty, kteří hledali Indiány s mrawy a obyčeji starých Aztékůw. Doniphan nepochybje, že jsau tito Indianowé tenýž kmen, který zde bydlil za časů Cortesowých, když Amerika nalezena jest. Znamenitě jest, že Sumaiowé od té doby, co jsau Španělowé wypuzeni, s nynějšími Mejikány do spolku wejítí nechťejí, powažující je za nižší národ. Zapudili wšechny kněží a auřady, obrátili se k swým starodáwným mrawům a žijí pod swým welikým ředitel, který je duchowní i swětský jich wůdce. Bydlí u řeky Pisco, která wtéká do Geyly, a rolnictwím nežiwí jen sebe, nýbrž i četná stáda.

Tematiku severoamerického expansionismu nahrazovala tou dobou jiná, čtenářsky atraktivnější témata, jako například kalifornská zlatá horečka.⁵³⁴

Ve víru revolučních událostí, předal Karel Havíček 20. července 1848 funkci hlavního redaktora *Pražských novin* Karlu Jaromíru Erbenovi a stal se redaktorem nového titulu, *Národních novin*,⁵³⁵ v němž se z liberálního hlediska několikrát dotkl severoamerické tematiky. Forma deníku nabízela mnohem více prostoru pro rozsáhlé pojednání o aktuálních evropských politických tématech, vedle nichž se našlo i několik ohlasů na ukončení mexicko – amerického válečného konfliktu,⁵³⁶ a v roce 1849 i několika

⁵³⁴ Pražské noviny, číslo 3, 5. ledna 1849, strana 12: *W Americe*.

Morning Herald sděluje ze San-Blasu od 26. Září bližší zprávy o zlatých dolech w Kalifornii, o kterých se w těchto časech tolik mluví. Staré bájky o zlatých pokladech jsau maličkosť w porownání s nesmírným bohatstwím zde nalezeným. W řečišti a w břehách řeky Sacramento jest tolik zlatého kowu, že není možná cenu jeho určití. Homole čistého zlata byly nalezeny tak weliké, že možná z nich celau korunu udělati. Podané zde zpráwy jsau od swědka očitého. Zálw a město San-Francisko leží w sewero západním dílu hoření Kalifornie i připadlo po poslední wojně Sewero-amerikánským státům. Dobrá půda a příhodná poloha města u moře přilákaly mnoho osadníků do této krajiny, a tito osadníci hledajíce příhodného místa pro wystawení mlýnů nalezli homole čistého zlata. Na začátku tajili swůj nález, jak mile ale zpráwa o tom se roznesla, zanechali wšickni lidé swé obyčejné zaměstknání, a začali hledati zlato. Za čas čtyr měsíců sešlo se 4000 lidí, kteří celinký den od rána až do večera zlato hledali. Jeden člowěk nalezl za jeden den za 1600 zl. stří. zlata, a denní mzda obnáší 40 - 50 zl. stříbra. Wšak jsau také wšecky obyčejné potřeby nesmírně drahé. Prostěradlo, které jinde stojí několik zlatých, přijde tam na 200 zl. stříbra. Nůž na 40 zl. stř. a.t.d. Půda je weskrz zlatým pískem promíchána, toho si takřka ale hrubě ani newšmaji, neb to nestojí za práci, k. p. uwádíme jen to, že z 5 wozů země wytěžilo se za 40000 zl. stř. zlata. Zlato se nachází we trojí podoě, w zrnkách, w plíškách a w homolích. Takové homole zlata leží často w řečišti we skalních dírách. Až do polowice měsíce Září bylo sebráno zlata za 6,600,000 zl. stříbra; o tom se wí, a snad ještě jednau tolik sebráno jest, o kterém se newí. Až posud dotknuto jest jen zlaté půdy, která se dle domyslu zeměznalců na 500 anglických čtwerečních mil rozkládá. Lidi ze wšech národů i domácí Indiani zabýwají se kopáním zlata.

⁵³⁵ *Národní nowiny*, Vycházejí každododenně o 10 hod. ráno, vyjma pondělí. Odpovědný redaktor: Karel Havlíček, vydavatel a nakladatel: Hrabě Vojtěch Deym; rychlotisk Jaroslava Pospíšila; Vzhledem k omezení tematiky této práce rokem 1848, rozáhlé texty z ročníku 1849 nereprodukuje.

⁵³⁶ *Národní noviny*, číslo 77, pátek 14. července 1848, s. 306: *Saustátí sewero-americké*.

Do „Times“ píše se z New-Yorku: Americké záležitosti, zahraniční i domácí, berau na sebe zcela jinau politickau powahu. Podlé wšeho zdání dostaneme wojenského presidenta, vicepresidenta a ministerstwo wálky z hrubě odporujících si žiwů sestawené, který každý sám jen wynikati hledí. Zdalíž nás takový staw wěcí do zmatků ewropejských nezaplete, bude jiná otázka. Aspoň jest jistá strana a neslabá u nás, ježto by ráda s Angličany wálku započla. Tisíce wrací se z Mejika a budau se ucházet o wojenské zaneprázdnění. Jejich přátelé a saudruhowé jsau wěrní a bezpochyby též hotowi a wolní, jim zaměstnání zaopatřiti. Nenahodí-li se něco samo sebou, nalezne s přece nějaká skutečná nebo domnělá příčina k wálce. Generál Kas, jež si demokrati co kandidáta presidentstwí ustanowili, jest wůdce wálkychtiwé strany, a přijde-li nyní w čelo wlády, přičiní se on zajisté, aby se saustátí s Anglickem do sebe dostalo. (Zpráva se kromě stylistických odchylek takřka shoduje s Pražskými novinami, vydanými ve stejném dni – pozn. aut.)

Národní noviny, číslo 197, úterý 28. listopadu 1848, s. 778: *Angličané*.

rozsáhlejím úvahám, jakými bylo například srpnové *Prohlášení nezávislosti a ústava USA*⁵³⁷ či zářijová studie *Foederace a centralizace*, o níž poznamenal již Josef Polišíenský, že v souvislosti s rozdílem těchto státních forem zmiňovala i státní modely USA a Mexika: „...centralisace možná jen tam, kde jest jednota, a za druhé, že s centralisací newyhnutelně jest spojena nadwláda jedné části nad ostatními, čili jinými slowy, že centralisace nesrownává se s prawau swobodau. ... Co jiného udržuje w Mexiku naporád wnitřní rozbroje a wálky, nežli nepřirozený systém centralisace w jeho ústawě? Krajina za krajinau odpadáwá od austřední vlády a dobýwá se tak od podřízenosti na samostatnost, kdežto sjednocené obce sewero-americké při swé foederatiwní saustawě, kterau praktičnost jejich hned při oswobození od materského státu wywolila, neustále zkwétají a přijímáním do spolku swého nowých audů se rozšiřují. Když tedy nezřídka centralisace i tam se škodnau a záhubnau ukazuje, kde prwní podmínka její, jednota národnosti se nachází, s tím wětšími obtížnostmi potkati se musí tam, kde namísto jednoty jest takowá rozdílność jako jmenowitě w Rakausku,⁵³⁸ autor vyslovuje také doměňku, že centralisace nikdy neučiní Rakausko silným, poněwadž žádného neuspokojí, kdežto naopak přiměřený foederatismus, wšem různým interessům wyhowující, wšecky sympathie by získal pro swůj system.“⁵³⁹

Zpráwy z New Yorku od 9. potwrzují zpráwu, že gen. Taylor za presidenta Spoj. Obcí wywolen jest.

Národní noviny, číslo 224, sobota 30. prosince 1848, s. 885: Amerika.

New-York 6. pros. Kongress we Washingtonu jest dne 4. pros. podlé ústawních práw otewřen, a uzawře se stejným způsobem dne 3. března 1849, aby nowě wywolenému ustaupil. Toho času také nastaupí gen. Taylor presidentstwi jednoty. Za největší těžkost při započatém sezení se považuje zřízení territorialních wlád w Nowém Mexiku a Kalifornii, poněwadž se o záležitostech otroků jednati bude.

⁵³⁷ *Ustawa Sjednocených obcí Sewero-Amerických*, Národní nowiny, č. 172, 8. srpna 1849, s. 683 – 4. V příspěvku bylo otištěno plné znění Deklarace severoamerické nezávislosti a podstatné pasáže z Ústavy, avšak v této práci je nevypisují.

⁵³⁸ Národní nowiny, č. 197, 2. září 1849, s. 781: *Foederace a centralisace*

⁵³⁹ Národní nowiny č. 198, 3. září 1849, s. 785: *Foederace a centralisace, dokončení.*

7. 2. Časopisy

Pomineme-li zprávy denního tisku, nabízelo se českému čtenáři široké spektrum časopisů. Obecně můžeme konstatovat, že právě časopisy byly pod mnohem přísnějším cenzurním dohledem a nabízely proto konzervativnější pohled na americké realie.

K nejkvalitnějším časopisům počátku 20. let 19. století náležely *Krok*,⁵⁴⁰ vydávaný Janem Svatoplukem Preslem, jenž již ve svém prvním čísle nabídl příspěvek o nejstarších severoamerických⁵⁴¹ a o něco později i mexických⁵⁴² kulturách, a *Dobroslaw*⁵⁴³ Jozefa Liboslawa Zieglera, který čtenářům zase představil přehled jezuitských misionářů z české provincie, působících v zámoří.⁵⁴⁴

Nejvýznamnější titul celého sledovaného období se objevil záhy poté, co všechny tituly první poloviny 20. let upadly. *Časopis Společnosti vlastenského museum v Čechách*⁵⁴⁵ byl založen Františkem Palackým roku 1827 ve dvou jazykových mutacích. Německá verze zprvu vycházela jako měsíčník a byla mnohem rozsáhlejší, se zaměřením na prezentaci nových

---

⁵⁴⁰ *Krok. Weřejný spis wšenučný pro vzdělance národu českoslovanského*. Vydáván přispíváním mnoha učených vlastenců od Jana Svatopluka Presla. Praha, vyd. Josefy Fetterlové z Vildenbrunnu. Vycházel nepravidelně mezi léty 1821 - 1840.

⁵⁴¹ *Krok*, ročník 1, 1821, svazek 3, s. 67 - 70: *Starožitnosti w pulnočnj Americe*.

⁵⁴² *Krok*, obnovené vydání, 1836, díl 4, svazek 1, str. 30 - 52: *Starobylosti mexikánské*. (Z Bibliotéky dlja čtenija 23)

⁵⁴³ *Dobroslaw aneb Rozličné spisy poučujícího a mysl obveselujícího obsahu v řeči vázané i nevázané*. Sebral a sestavil Josef Liboslav Ziegler. Praha, Hradec Králové, typ. J. Fetterlová z Vildenbrunnu. Čtvrtletník, 1820 - 1823.

⁵⁴⁴ Čtvrtletník *Dobroslaw* postupně nabízel přetisk spisu o českých jezuitských misionářích v zámoří: DLABAČ, Bohumír Jan: *Pamětnj Listowé učených Čechů, Morawanů, a Slezanů, z obogj Indye, a giných zámořských kragin do Ewropy zaslanj*, Praha 1812.

1. díl, 1821, 2. roč 2, sv. 3, str. 99 - 130, po drobném úvodu obsahuje biogramy od Stanislawa Arleta po číslo 26. I'gnácýus Fryč.

2. díl, sv. 4, str. 101 - 120: od Samuela Fryče po pořadové číslo 50 Jan Kaller.

3. díl, 1822, roč. 3, sv. 1, str. 103 - 116: od Josefa Kleina po pořadové číslo 77 Wilém Obstcýrer.

4. díl, sv. 2, str. 44 - 65: od Petora Oelgartnera po pořadové číslo 104. Adolf Skal.

5. díl, sv. 3, str. 81 - 106: od Karla Slamenského po závěrečnou položku v seznamu, číslo 130. Frantissek Wydra.

6. díl, sv. 4, str. 65 - 86: Zprávy pátera Augustýna Strobacha o stawu Mariánských ostrovů z roku 1682.

⁵⁴⁵ *Časopis Společnosti vlastenského museum v Čechách*. Red. František Palacký, 4 krát ročně, Praha, nákl. Českého museum, typ. J. H. Pospíšil. 1827 - 1830. Pokrač jako: *Časopis Českého Museum*. nákl. Matice české, /od 1833/ nákl. Českého Museum, typ. J. H. Pospíšil, /od 1837, č. 3/ J. Spurný, /od 1838/ synové B. Háze. 1831 - 1848 a následující.

výsledků vědeckého bádání pro domácí i zahraniční odborníky⁵⁴⁶ a česká verze v podobě čtvrtletníku měla plnit spíše funkci popularizační. Po několika letech se však německá verze dostala to finančních potíží a roku 1831 byla zastavena. Naopak česká verze přes počáteční obtíže přetrvala až do současnosti a ve sledovaném období nabídla několik příspěvků na nejvyšší úrovni zpracování americké tematiky. Muzejník publikoval například překlady několika studií historika Washingtona Irvinga⁵⁴⁷ či přírodovědce Alexandra von Humboldta⁵⁴⁸ a roku 1842 přinesl také dobově nejrozsáhlejší studii věnovanou tematice severoamerického expanzionismu v českém jazyce. Stať Jakuba Malého⁵⁴⁹ nazvaná *Povstání a nynější stav svobodného státu Texasu*,⁵⁵⁰ byla kompilací, sestavenou na základě německých, francouzských, anglických a amerických časopisů a tehdejším čtenářům poskytla poměrně detailní pohled na problematiku vztahů mezi USA a Mexikem, která řadě moderních historiků posloužila jako východisko ke všeobecné charakteristice dobového českého pohledu

⁵⁴⁶ *Monatschrift der Gesellschaft des Vaterländischen Museums in Böhmen*. Red. Franz Palacký. 1 krát měsíčně, Prag, Verlag des böhm. Museums, /od 1826, č. 12/ J. G. Calve, typ. J. F. von Schönfeld. 1827 - 1829. Pokrač. jako *Jahrbücher des böhmischen Museums für Natur- und Länderkunde, Geschichte, Kunst und Literatur*. 4 krát ročně. Red. Franz Palacký. Prag, J. G. Calve, typ. J. F. von Schönfeld. 1830 - 1831.

⁵⁴⁷ IRVING, Washington: *Povahopisy, O powaze Indiánů*. ČČM, roč. 2, (1828), díl 3, str. 53 – 63.

⁵⁴⁸ HUMBOLDT, Alexander: *Amerika a Europa, ze spisu Essai pol. sur l ile de Cuba*. ČČM, roč. 3 (1829), díl 3, str. 99 – 109.

⁵⁴⁹ Jakub Josef (Budislav) Malý (1811 - 1885), se stal nejpilnějším přispěvatelem dobového tisku, sledujícím americkou či přímo texaskou problematiku. Bibliografii jeho prací o Americe viz. příloha č. 15. Pocházel z Prahy, kde po gymnáziu vystudoval i filozofii a práva. Při studiích se účastnil vlasteneckého hnutí zejména v okruhu J. K. Tyla a později i samotného Jungmana. Po ukončení studií se vydal na dráhu spisovatele a novináře. Vedle spolupráce na redakci Jungmannova slovníku a v Pražských novinách, přispíval či přímo působil v redakcích *Čechoslavu*, *Jindy a nyní*, *Včely*, *Květů*, *Světozoru* i ČČM. Překládal z francouzštiny a angličtiny, přičemž vedle Shakespearových dramát přeložil pro účely českého prostředí řadu textů ze zahraničních časopisů. V revolučním roce 1848 byl členem Národního výboru, přičemž po rozehnutí revoluce odejel před stíháním do Vídně, odkud dopisoval do pezažských německých novin. Po svém návratu se od počátku 50. let věnoval opět novinářství v českém jazyce i spolupráci na Riegerově Slovníku naučném. V této době se však jeho konzervativní názory dostaly do střetu s představiteli mladé generace liberálů, takže ke konci života odešel do ústraní a věnoval se sepisování svých pamětí. Malý se stal také prvním českým spisovatelem, jenž publikoval rozsáhlejší spis o objevení, dobytí a kolonizaci amerického kontinentu, založeného vedle řady jiných zdrojů na překladu díla Washingtona Irvinga, pod názvem: *Amerika od času svého odkrytí až na nejnovější dobu*. Praha 1853, 1854. Jednotlivé svazky nesou názvy: I. *Život a cesty Křištofa Kolumba*, II. *Cesty a objevy soudruhů Kolumbových*, III. *Opanování Mexika*, IV. *Opanování Peruanska*, V. *Dějepis kolonisace Ameriky*, VI. *Dějepis emancipace Ameriky*. Zpracováno dle: OSN, svazek 16, Praha 1900, str. 736 – 737.

na danou otázku.⁵⁵¹ Malý zde podal nejprve texaskou geografickou a hospodářskou charakteristiku a posléze podrobně popsal příchod amerických osadníků do zdejší pohraniční oblasti, přičemž kvality nových osadníků hodnotil se značným despektem: „*Giž dŕjwe pod Španielskými mjstokráli byly se přistěhowali mnohé rodiny z gižnjch kragin Sgednocených obcj, z Louisiany a Missisipi do Texasu, nedbagjce na zápowědi, a w neypěkněgšjch kráginách o swé ugmě se usadily. Byliť to neywjce lidé onoho druhu; gaký w Ewropě neznámý gest, a gen na poslednjch koncjh Americké ciwilisacj, na západnjch hranicjch Sgednocených obcj se nachádzj, a genž má něco od osadnjka, něco od mysliwce, něco od karbanjka a něco od laupežnjka a wraha. To byl prwnj zárodek obywatelstwa Texasského, w němž posawád podobnj žiwlówé přewahu magj. Ale teprwé wálka o neodwislost Mexika seznámila Sewero-americké dobrodruhy s tjmto Eldoradem, an tauto kraginaw chodily dowozy ze Sgednocených obcj, genž bogugjcej strany zásobami zaopatřowaly ano i mnohé roty dobrowolnjků, spěchagjcej na pomoc Mexičanům.*“⁵⁵²

O příčinách odtržení Texasu od Mexika uvažoval Malý takto: „*Gak mile Mexická vláda počala Texas osazowati, stala se tato kragina i hned předmětem spelkulacj pro Sewero-Američany, která se ne wždycky držela w práwnjch mezach, gakž to nic diwného nenj u národu, gehož poctiwost newelmi dobře gest powěstna. Obywatelé sausednjch, otroky držjcejch států, powažowali to za wjtanau přjležitost, otewřjti zde tržiště pro otroky, a snad gim i dále naděge switala, žeby Texas, zalidněný Sewero-Americkými osadnjky, přistaupenjm někdy k Sgednoceným obcjm wáhu gegich politickau proti půlnočnjm státům, genž otroky nadržjce uwolněnj gegich žádagj, rozmnožil...*“⁵⁵³ Následovalo velmi přesné a podrobné

---

⁵⁵⁰ MALÝ, Jakub: *Powstánj a nyněgšj staw swobodného státu Texasu*. ČČM, roč. 16 (1842), sv. 1, s. 62 – 80, kompletní text je obsažen v příloze č. 16.

⁵⁵¹ Jak bylo zmíněno na počátku, dodnes tento tradiční pohled přetrvává zejména díky hodnocení v práci POLIŠENSKÝ, Josef a kol.: *Dějiny Latinské Ameriky ...*, str.749.

⁵⁵² MALÝ, Jakub: *Powstánj ...*, str. 65 - 66.

⁵⁵³ MALÝ, Jakub: *Powstánj ...*, str. 67.

líčení boje o Texas, včetně bitev u Alama, Goliadu a San Jacinta a charakteristika vývoje svobodného státu s přesahy až do roku 1840. V závěrečné úvaze hodnotil vznik Texaské republiky jako „*věc památnou, ne-li velikou*,“ avšak „*Powážjme-li ... weškerý běh věcj k tomu wedaucjch se stanowiště sprawedlnosti, tuť nelze nám ginak, než prohlásiti to za welikau křiwdu, učiněnou Mexické republice. Wšecky ony stížnosti, gež Texané do Mexické vlády mjti se domnjwali, byly, gak z hořegšjho patrno, galowé, prázdne a bezpráwnj. Aníž pak bylo by osadnjkům napadlo, na samostatnost swau pomysliti ... kdyby hanebný spekulacnj duch gegich wýchodnjch sausedů nebyl ge k tomu ponaukal a celé djlo téměř sám wywedl... Nelze zapírati, že w běhu boge ... wynikli(y) mnohé šlechetné a znamenité karaktery (Texasanů) ... nelze i zapírati, že Mexičané w celé té wálce mnohých ohawnostj se dopauštěli: přes to wšecko ale, gestli se tážeme, gaký z toho prospěch pro pokrok člowěčenstwa očekáwati lze, s ljtostj wyznati musjme, že s težj lze se takowého nadjti, an tjm šeredné otroctwj w Americe nowé půdy nalezlo, a zrušenj geho o mnoho ztíženo a znesnadněno.“⁵⁵⁴*

Budeme-li sledovat linii vysoké úrovně publikovaných zpráv, pak byla dalším významným časopisem *Dennice*,⁵⁵⁵ vydávaná Jakubem Malým, která však po dvou letech zanikla. Na jejích stánkách Malý představil například detailní životopis paraguayského diktátora, dr. Francíi⁵⁵⁶ a několik dalších zeměpisných a etnografických příspěvků z amerického prostředí.⁵⁵⁷ Pohraniční tematikou USA a Mexika se však žádný příspěvek nezabýval.

---

⁵⁵⁴ MALÝ, Jakub: *Powstánj ...*, str. 79 – 80.

⁵⁵⁵ *Dennice. Spis zábavný a poučný*. Vyd. /a red./ Jakub Malý. 1 krát měsíčně. Praha, Kníž. arcibisk. knihtisk. nákladem V. Špinky. 1840 - 1841.

⁵⁵⁶ MALÝ, Jakub: *Paraguay a Dr. Francia*. *Dennice*, roč. 1 (1840), 1. díl, č. 2, str. 108 - 122.

⁵⁵⁷ Například: *Černoch z knene Zuengasů. Upamatowání na Brasílii*. *Dennice*, roč. 1 (1840), 6 svazek, str. 344 – 348, *Střjbrné doly w gižnj Americe. Dle hraběte de Sartiges* roč 1 (1840), II. díl, č. 5, str. 284 – 291. Jediným významným příspěvkem ze severní Ameriky jsou: *Řeči Indianské w sewernj Americe*, roč. 1, 3 svazek, str. 186 – 187: *Hrabě z Castelnau, genž objrá se rozličným skaumánjm w střednjch kragínách sewero-amerických, poslal nedáwno králowské knihowně w Pařži některé spisy, genž wrhagj swětlo na gazyky půwodnjch obywatelů této*

Na podrobnější zpravodajství o této problematice, pak na Malého navázal až Polišínským zmiňovaný Josef Benoni,⁵⁵⁸ jenž v roce 1847 publikoval v *Poutníku*,⁵⁵⁹ redigovaném Karlem Vladislavem Zapem, rozsáhlou úvahu na pokračování pod názvem *O Americe vůbec a Seweroamerických Spojených Obcích zvlášť*.⁵⁶⁰ Autor, zabývající se celým americkým kontinentem, upřel svou pozornost zejména na USA, ke kterým se podle jeho slov v době mexicko – americké války „obrací pozornost celé Evropy.“⁵⁶¹ Význam Spojených států viděl v několika bodech: „Největší však síla S. Am. Sp. Obcí je ohromná rozsáhlost říší jejich, které se již již táhnou od prwopočátků swých na břehu Welkého Oceanu až ku břehům Tichého moře, zaujímající celau téměř šířku sew. Ameriky, druhá pak síla je očihledně zmáhající se lidnatost, úplná swoboda každého státu we swém wnitřním zřízení a stejná práwa, kteráž Sew. Amerikáni každému nowě přistupujícímu státu podávají. To je ono pauto, kterýmž Sp. Obce sausední osady i státy k sobě váží, čímž se stávají strašnými mateřské swé zemi, ani i hroziwými budaucnosti Ewropy.“⁵⁶²

---

pewniny. Spisy tyto gsau: 1) mluwnice gazyka Čjpwegů, tištěná w Kazenobii, gižto sepsal Sahghadžewagah Bahweh, geden náčelnjků tohoto na břehách hořegšjho gezera obýwagijho kmene. Čjpwegský gazyk gest základem všech nářečj sewernjch kmenů, gest to gakýsi dworský gazyk, gehož se užjwá w shromážděnj náčelnjků všech okolnjch národů. Kniha ta gest prwnj pokus o podwřzenj geg „grammatickým prawidlům. 2) Čerokesský časopis, vycházegij w New-Eschatě pod gménem Gwy Isanoa (Čerokesský samolet). Národ tento, pořjtagij přes 20000 dušj, před rokem geště bydlel na vysokých horách Alleghanských w státech: Sewernj Karolině, Alabamě a Georgii. On byl dosáhl znamenitého stupně wzdělanosti, přigal z části krog bělochů, měl školy a kněze a konečně i swůg časopis, když nešťastně odkrytj dolů w této kragině powzbudilo zjštnost bělochů, genž ubohé Čerokesy přimutili, opustiti sjdla swých otců a přestěhowati se do pustých kragin na západ od řeky Mississippj, kde snad opět w předešlé barbarstwo upadnau. 3) Slownjk národu Seminolů we Floridě, kterýžto národ pro statečnost swau wyhlášený giž od několika let wšj wogenské moci Spogených Obcej šťastně wzdoruge. Tito Indiáni gsau wětew mocného spogenj Kryků čili Muskodžů. 4) Ewangelium w řeči Čerokessů, přeložené od p. Clarcka, missionáře w Cruckcreeku u zeleného zálivu. (Echo du Monde Savant).

⁵⁵⁸ Josef Benoni (1823 – 1905), pocházel z Chrudimi a po studiích práv působil mimo jiné jako jako básník, novinář a spisovatel, jenž patrně během svých studií až do roku 1848 přispíval do *Včely* a *Poutníka*. Po revolučních událostech se vrátil do rodného města, avšak o jeho dalších osudech se všeobecné bibliografické přehledy nezmiňují. OSN, svazek 3, Praha 1890, str. 767. OSN nové doby, díl 1, svazek 1, Praha 1930, str. 549.

⁵⁵⁹ *Pautník. Časopis obrázkový pro každého*. Red. Karel Vladislav Zap. V ročníku 1848 redaktorem Jakub Malý, 1 krát měsíčně. Praha, typ. Synové B. Haase. 1846 - končí 1848.

⁵⁶⁰ BENONI, Josef: *O Americe vůbec a Seweroamerických Spojených Obcích zvlášť*. *Poutník*, roč. 2 (1847), sv. 9, str. 277 – 283; sv. 10, str. 306 – 315; sv. 11, str. 332 – 341.

⁵⁶¹ BENONI, Josef: *O Americe vůbec ...*, str. 277.

⁵⁶² BENONI, Josef: *O Americe vůbec ...*, str. 277.

Rozsáhlý text se zabýval evropskou kolonizací Nového světa i procesem vzniku nových státních celků. Největší pozornost autor věnoval USA, Mexiku a Brazílii, přičemž si všiml také příčin napětí na mexicko-americkém pohraničí, kde vysvětloval okonosti vzniku konfliktu a popsal válečné události až do poloviny roku 1847. Příčiny mexicko-americké války viděl správně ve smlouvě mezi Unií a Texasem, podle které byl Texas přičleněn ke Spojeným státům: „*Již dříve (r. 1835) byla se provincie Tejas na břehu zálivu Mexikánského ležící od Mexika odtrhla, podporována jsauc od občanů Amerických. Mexikánský generál Santa Ana, jenž byl, Tejasu opět dobýti chtěje, do pole vytáhnul, upadl w zajetí a nebyl dříve na swobodu propuštěn, až swatě připowěděl, že wšecko učiní, aby byla země od Mexika za samostatnau uznána, což se také stalo. W čelo vlády postawen jest president, a r. 1838 uznaly S. Am. Sp. Obce samostatnost Tejasu. Brzo však chtěla většina lidu w Tejasu k Unii připojena býti. R. 1843 rokowalo se však w senatě Sp. Obcí o to, neměla-li by se země raději co pohraniční obec k Unii připojiti. Dne 1. dubna přijat jest návrh ten w komoře repräsentantů, a dne 15. dubna uzavřela se smlauwa mezi Unií a Tejasem, a země tato přiwtělena jest zatím co krajina, poněwadž neměla dostatečného obywatelstwa, aby byla Obcí k Sew. Am. Unii. Za to přijala Unie 10 milionů dolarů dluhů, a Tejas má práwo odesílati repräsentanta čili zástupce do kongresu.*“⁵⁶³ Mexická reakce pak byla logická: „*Ale tuto ztrátu, tuto hanbu swau nemohla pýcha Mexikánská sněsti. S nesmírným chwastáním o swé nesmírné wojenské moci (má totiž Mexiko po ewropsku spořádané, ačkoliw jinak nepořádné wojsko) chystalo a zbrojilo se k wálce, jakoby chtělo na prwní do pole wytažení Sew. Ameriku w niwec uwěsti. Již se mluwilo a psalo w Mexiku o slawném wjezdu do Washingtonu, kdež teď kongres sídlí, a lid Mexikánský těšil se na krwawau wečeři w bohatých Obcích. Unie zatím z ticha činila příprawy k nastáwající wálce.*“⁵⁶⁴

⁵⁶³ BENONI, Josef: *O Americe wůbec ...*, str. 308 – 309.

⁵⁶⁴ BENONI, Josef: *O Americe wůbec ...*, str. 309.

Přes diplomatické aktivity evropských mocností pak došlo k válce, jejíž průběh Benoni popsal až téměř k soudobému tažení před brány mexického hlavního města.⁵⁶⁵ Autor si opět všímal rozdílných postojů

⁵⁶⁵ *Wálka wypukla ale teprw r. 1846. Nebot ewropské mocnosti widauce, že by prostrannost S. Am. Sp. Obcí takowau wojnau, při kteréž se wítězstwí zdálo jisté na straně S. Amerikánů, nesmírně wzrostla, hleděly wypuknutí zřejmého nepřátelstwí všemi prostředky, kteréž poskytuje diplomacie, předejiti, jako jsau: pokojným wyjednáním, prostředkowaním, ano i hrozním a poukazowaním na brannau moc; a uznawše samy mladého státu samostatnost, měly i Mexikány k tomu, aby ji potvrdili. Tajný aumysl byl ten, aby nowý stát, nemaje zapotřebí pomoci Amerikánů ku zachránění swobody swé, nachýlil se ku spojení s nimi, pak ale aby Amerikáni neměli žádné příčiny, začíti nepřátelstwí s Mexikem, kteréž by při každém wypuknutí wálky dnes nebo zjitra musilo padnauti. Teprw po dlauhém wáhání, a když byli již Tejasští wojsko na hranice poslali, odhodlalo se Mexiko k smlauwě této, a uznalo swobodu a samostatnost Tejasu pod wýminkau, aby se ani k S. Am. Sp. Obcím, ani k jakémukoliw jinému státu nepřipojilo. Ale zatím byla smlauwa swrchu udaná již jak od senátu a komory repräsentantůw we Sp. Obcích, tak též od konventu zástupců národních w Tejasu dne 4. čerwence 1845 potwřzena, a sice w konventu tomto všemi proti jednomu hlasu. Na to wyslanec Mexikánský we Washingtonu žádal o propuštění, ohradiw se proti wtělení tomu co nehodnému dobrého jmena S. Am. Sp. Obcí. Odpowěd Amerikánů zněla: „že si Tejas samostatnosti swé již dáwno bylo dobylo a nyní před swětem co samostatný a neodwislý aud w rodině národů dle práwa a w skutku stojí, tedy že nikomu nic po tom neni, jestli jej Spojené Obce dle wýslovného přání jeho do Unie přijmou a Teď se teprw obě strany zjewně a opravdowě počaly k wálce strojiti. Mexiko ledwa že sebralo 10.000 mužů - toť to wojsko, s kterým chtělo slawně do Washingtonu táhnauti; an zatím generál Taylor, wůdce wojska Sp. Obcí, již již byl na hranicích. Po nějaký čas zdálo se, že kabinety Ewropské, jejichžto prostředkowaní marným se stalo, jmenowitě Španělsko, Anglicko a Francauzy, wálku zdwihnau proti Sp. Obcím, a w Ewropě roztrušowala se powěst, žeť bude sedět na nowě wystaweném trůnu Mexikánském princ Ewropský (Don Enrique). Powěst tato a wýhrůžky měly Amerikány zastrašiti. Jak dalece se toho Amerikáni obáwali, stůjtez zde co odpowěd slowa presidenta Polka, kteréž mluwil w kongresu: Powažuji záležitost tuto (připojení Tejasu), jako takowau, po které nikomu nic neni, než Sp. Obcím a Tejasu. Tito mají práwo, jakožto samostatné Obce spolu wyjednawati. Cizí národowé nemají práwa, aby se do toho pletli, neboť se smlauwě naši protiwlí. Vůbec zdá se, že nás cizi mocnosti ani posauditi neumějí. Naše Unie je spolek swobodných Obcí, jejichž politika je: pokoj mezi sebou a pokoj se swětem, a rozšířime-li hranice swé, je to tolik, jako bychom přinesli pokoj do nowých krajín. Nic se swět neboj wojské moci naší wlády; neboť dokud nejwvyšší auřednik w Obci a nejsprostší občan w kongresu wywoleni jsau jen na krátkau lhůtu od oněch milionů, kteří musí břemena a bídu wálky sami nésti, dotud bude wláda naše (president a kongres) k míru nakloněna. Myšlénka ruwnowáhy, tak jak panuje w Ewropě, o Americe nikoliw nemůže platit. Tiché ale mocné působeni zásady Americké, kteráž zní: wládnauti sami nad sebou, musí každé míchání se diplomacie na pewnině naši marným učiniti. - Ku konci r. 1845 nastalo mezi Mexikem a Sp. Obcemi jakési ticho, w kterémž jen diplomacie zdála se činnau býti. A w skutku wyslanec Amerikánský Slidell přinesl wýminky míru a peníze do Mexika, aby odkaupil Kalifornii, a když se president Mexikánský, Herrera, k tomu powolným ukázal, vypukla revoluce, a Herrera byl swržen. Brzo na to pobili Mexikáni oddíl wojska generála Taylora, a wálka vypukla. Na jaře loňského roku byli Mexikáni již dvě porážky utrpěli. Nastaly nowé přewraty a wálka stala se čím dále tím zůřiwější. Dne 22. unora letošního roku swedla se bitwa u města Buena Vista, kteráž trwala dwa dni. Amerikánů bylo 5000, Mexikánů 15.000, tedy třikráte tolik, a předce wojsko Mexikánské muselo cauwati a Amerikáni opanowali bojiště. Dne 29. března Amerikáni dobyli Vera - Cruzu, které až posud obsazené mají. Dne 17. a 18. dubna strhla se nowá bitwa u Cerro Gordo, a opět jsau Mexikáni poraženi. Mexikánů bylo 15 - 20.000, Amerikánů 8000, a předce wítězili Amerikáni a 3000 Mexikánských zajali. A nyní chystá se generál Scott, wtrhnauti brannau mocí do města Mexika, čekaje jen na poručení z Washingtonu a na wýsledek nawrženého míru z Mexika. Wojsko generála Scotta počítá jen 10.000 lidí, a těchto 10.000 ztenčeno jest w posledních časích otrawami a nemocemi. Neboť Mexikáni, widauce že w pociwém boji proti Amerikánům nic nepořídí, otráwlí mléko, máslo a kořalku w celém okolí, a generál Scott byl nucen, neopustiti město Vera-Cruz, kteréž obsadil. Mexikáni mají k obraně swé 16.000 pohotowě, a nowě sebráno wojska asi 25.000, k gen. Scottowi má přiraziti Taylor taktéž*

k válce uvnitř americké společnosti, kterou však místo na *jih* a *sever* dělil spíše na *jestráby* a *holubice*: „*Jsaut' však S. Am. Sp. Obce ohledem na wojnu Mexikánskau rozpadlé na dvě strany. Jedna chce pokoj at' stojí co stojí, druhá wálku až k auplnému podmanění zemí Mexikánských. Na štěstí ku straně mírumilowné náleží z většého dílu senát, pok president a generálowé wojska. Tedy uzawřeno jest předložiti Mexiku wýmínky pokoje tak mírné, že je mohau Mexikáni rádi přijmauti. Wýmínky tyto jsau, aby postaupilo Mexiko S. Am. Obcím Nowé Mexiko a Kalifornii, země to rozsáhlé welikosti na hranicích S. Amerikánských, které Amerikáni bez toho již dáwno obsazené mají, mimo to platí S. Am. Sp. Obce za postaupení zemí ještě 3 miliony, a Mexikáni nemusejí platit žádnau náhradu wojenskau ...Kdyby však Mexiko nechtělo sluchu dáti wýmínkám míru, Amerikáni snadno dobudau Mexika, a říše jejich již nyní 115,000 □ mil počítající wzroste w nesmírný kolos 188,000 □ mil, dosahujíc od studených krajin na 53 půlnoční šířky až k úžině Panamské...“⁵⁶⁶ Po vylíčení dějin Mexika⁵⁶⁷ se autor dostal opět k mexicko-americkému*

---

asi s 25 - 30.000, a k dobytí celé země Mexické, zvláště ale poledních krajin, kde je lidnatost nejwětší, má wojsko až na 50.000 doplněno býti... BENONI, J: *O Americe wübec ...*, str. 309 – 310.

⁵⁶⁶ BENONI, J: *O Americe wübec ...*, str. 310.

⁵⁶⁷ Po Cortezowi panowali místokrálowé nad Mexikem, a země dobytá od Španělů i od nich obsazena, nazwána jest Nowé Španěly. Takéť byli auředníci zemští wýhradně jen woleni ze Španělů w Ewropě rodilých, ani Kreolowé (potomci Španělů bílé pleti) nesměli woleni býti. Obchod byl wýhradně Španělům ponechán, a kněži, kteří tenkrát i w ewropských Španělich nesmírná práwa měli, tiskli zem a obywatelē její. Nespokojenost jewila se častým powstáním; ale Ewropčané, bojíce se ztenčení práw swých w Americe, zatajili každý nepokoj wládě Španělské. Teprw okolo r. 1809, když se byla powěst o vypuknutí nepokojů w ewropských Španělich w Mexiku rozšířila, powstali Nowo-Španělowé proti místokráli Iturrygaray, a donutili ho k složení wlády swé, načež sestawili Juntu (Junta w Španělské a Portugalské zemi je spolek k ochranění zemských práw. Tak jsme widěli junty we španělské revoluci proti Francauzům r. 1808 a 1809, a w nejnowějších časích w Portugalech. Majit' zákonem potvrzená práwa, zvláště také zákonodárství.), w jejíž čele arcibiskup Mexický stál. Hlawní junta Sevillská (w Ewropě) potwrdila swržení místokrále a poslala jiného, jmenem Venegas. Ale než ještě tento do Ameriky přioplůl, powstalo nowé spiknutí, jehož půwodcem byl farář Hidalgo; že však spiknutí toto při zodpowídání jednoho ze spiklých na smrtelné posteli prozrazeno bylo, musel Hidalgo s revolucí pospíšiti, a tedy dne 14. září 1814 vypuklo prwní Mexikánské zbauření. Pomoci několika důstojníků, kteří wojsko přemluwili, dalo se toto na stranu powstalých, a kněži působili na lid, tak že wojsko insurgentů w krátkém čase wzrostlo na 80.000. Hidalgo zmocnil se mnohých měst, odpustil Indianům daně, a táhmul proti hlawnímu městu, prápor maje barwy modré a bílé, jak jej měli Mexikáni před wpádem Cortezowým. Darma inkwisice, kterauz byli Španělowé také w Americe zawedli, swau kletbu nad ním wyřknula: Hidalgo stál před Mexikem. Generál Venegas, jenž měl proti němu bojowati, počal již, nechtěje se Hidalgo dočkati, z města vycházeti. Tu ale, jak se prawí, jala ho hrůza před krwe prolitím, kteréž s dobytím města newyhnutelně muselo spojeno býti. Hidalgo se wrátil a upustil od dobývání města. Bázeň se zmocnila wojska jeho, a

konfliktu, po němž konstatoval: „*To je krátký dějepis země, která teď*

*Hidalgo byl dne 7. listopadu 1810 a r. 1811 opět poražen. Znova začalo se mu vítězství kloniti a bohaté krajiny rády jej vítaly: tu byl zrazen a od několika newěrných Španělům vydán a s 52 důstojníky jeho od Španělů poprawen. Nicméně vyšší důstojníci jeho wedli wálku brzo šťastně, brzo zas nešťastně, a zvláště Morelos dobyl mnohých měst a bránil se dosti hrdinsky, až w lednu 1813 od Španěle Llana na hlavu poražen jest. Zatím Španělowé město Zitaquaro, kde se byla nowá revoluční junta sestawila, s půdau srownali, a tak ukrutnými se prokázali, že každého powstalce, který do jich moci přišel, hned se swěta sprowodili. Tak se dělo také Morelosowi, když dne 15. listopadu 1815 w Alamadě přepaden, zajat, swého poswěcení zbawen a hned také zastřelen byl. Darma prosila junta, darma sami wůdcowé Španělští, darma též r. 1814 zřízený Merikánský kongres místokrále Callejasa, aby od swé ukrutnosti upustil. Španělowé trestali čili vlastně mstili se nelidsky na zbauřených Mexikánech, a tito byli přimuceni, taktéž činiti. Teprw nástupce Callejasůw, Juan Ruiz se Apodaca, mírností a smířliwostí pokoj poněkud zase upewnil, zvláště když byl zrušen kongres Mexikánský, kterýž nebyl přízniw powstalým. Boj přestal skoro dokonce, ale duch nepokoje a zbowření neutuchnul w národu, a r. 1818 počaly nepokoje w Tejasu, a provincie tato prohlásila se za samostatnau. Ale i ty brzo se udusily, a Španělská vláda byla by zůstala wítězem, kdyby nebylo zawedení konstituce Kortessů (kdož by si na to pomyslel!) Mexikány k nowému zbauření popudilo. Roku 1820 dostal místokrál Ruiz de Apodaca poručení, aby prohlásil konstituci Kortesskau (Známo bude, že stawowé we Španělich nazývají Cortes), ale spolu tajně nařízení od ministerstwa, aby prohlášení to co nejwíce zdržel. Místokrál tedy kommandanta wojska Mexikánského swrhnul, proto že byl zaujat přáním konstituce, a na jeho místo powýšil potomka býwalých králů Mexikánských, který wšak w prwní revoluci wěren zůstal, plukowníka Iturbide, a wyjewil mu tajemství sobě swěřené. Iturbide wšak brzo wydal prohlášení, w kterém národu wyjewil, že má katolická církew jedinau býti w Mexiku, že se Nowé Španěly od zvláštěního císaře spravowanau samostatnau řiši státi mají, a že wšickni Mexikánští obywatelé občany nowého státu budau. Wšeccko se přidalo k Iturbidowi, a tím počala druhá Mexikánská revoluce. O'Damujo (O'Donojú – pozn. aut.), wůdce wojska Španělského, nemaje dosti wojenské moci, potwrdil r. 1821 smlawu Aqualskou, kterauž se stal Iturbide presidentem, a císařská koruna králi Ferdinandowi VII. se podáwala. O'Damujo umřel, a r. 1822 otewřen jest kongres Mexikánských Swobodných Obcí, kterýž Iturbida za císaře a korunu jeho za dědičnau pro wšeccky potomky jeho prohlásil. A wšak Iturbide neuměl si přízně národu wážiti, zwýšil daně, zrušil kongres, klonil se k samowládě, a následek byl, že jej národ r. 1823 k poděkowání domutil. Národ mu slíbil, že mu bude pensí 30.000 dolarů platiti, jen aby je netrálil w Americe, načěž Iturbide do Ewropy odplül. Ted' nastaly saustawy republikánské, místo monarchických, Jukatan, Quatemala a Quadalaxara prohlásily se za samostatné obce, a pro ostatní provincie swolán jest dne 7. listopadu 1823 nowý kongres, kterýž sestawil nowau, welmi swobodnau konstituci, podobnau oné, jaká je w S. Am. Spoj. Obcích. (Později promluwime o nich.) Nowé Obce uměly si brzo a chytrým způsobem přátele získati; neboť hned wypůjčily si 8 milionů liber šterlinků u Goldsmitha w Londjně, ale také hned na to wypowěděly wognuu Španělům a wyhnaly wšeccky rozené Španěly ze země. Aby ale w Americe druhau wálku s pobratřeným národem wěsti nemusily, uznaly samostatnost obce Quatemalské na úžině Panamské. Iturbide, kterýž byl w čerwnu 1824 do Ameriky příplaul, aby tam wládařství swé zase obnowil, byl lapen, do Padilly přiweden a tam zastřelen. Od té doby wedla se wálka se Španěly dosti zůřiwě, a štěstí klonilo se brzo k té, brzo k oné straně, ano i wnitřni strany (centralisté a föderalisté) a wnitřni boje powstaly, presidenti a místopresidenti střídali se, i konstituce se měnila, provincie Tejas, poněkud wzdálená od střediště obcí, r. 1835 zcela se odtrhla od unie Mexikánské, a jiné provincie se zpauzely, až konečně r. 1836 Španěly, samy w sobě wnitřním bojem mezi Karlisty a Kristinisty roztržené a sesláblé, samostatnost Obcí Mexikánských uznaly. Ale ted' bylo Mexikánům nowau wojnu s mocnějším národem wěsti. Roku 1833 byli Mexikáni, zawistiwi jsauce na wzrůstající bohatství Francauzů w Americe, množství Francauzů pobili, ženami jejich hanebně nakládali a jinak je trýznili. R. 1838 přistáli Francauzi, když mírné požadowání jejich marné bylo, w záliwu Mexikánském, obtáhnuhli břehy Mexikánské, rozbili pewnost St. Juan de Ulloa a ohsadili ji. Ted' se wšak Santa Ana wrátil z Tejasu a zplnomocněný od Anglicka Pakenham nabídnul se k prostředkowání, následkem čehož r. 1839 smlawu Veracruzská se uzawřela a Mexiko Francauzům 600.000 piastrů zaplatilo, R. 1842 způsobil Santa Ana nowau revoluci, rozpustil kongres, swolal nowý a nařídil arcibiskupowi Mexickému, aby změnil zemské zřízení. Ostatně zůstala při wšech změnách konstituce od r. 1823 we swých základech neporušena. BENONI, J: *O Americe wůbec ...*, str. 310 – 312.*

wede wálku o swé bytí a nebytí, a popatríme-li na národnost, ku které patří obyvatelé její, wálku o smrt i o život kmene Románského w Sewerní Americe. A jakkoliw se Mexikáni we wálce této chlubnými a hroziwými, a co s hrozbami wždycky spojeno býwá, bázliwými a zbabělými ukázali, zasluhují předce autrpnost naši w ohledu národním. “⁵⁶⁸

Nelze však jednoznačně konstatovat, že by Benoni výrazně zatracoval Spojené státy, naopak v poslední části svých úvah vyzvedával jejich demokratické zásady, snahy o rozšíření vzdělání, rozvoj novinářství a literatury, které jsou podle jeho slov na nesrovnatelně vyšší úrovni než v Českých zemích. „*Takét každý čte nowiny, a bez nowin žiwu býti, bylo by jako nebytí Amerikánem, jako rybě žíti bez wody; a kdežto u nás na 3 miliony Čechů w králowstwi Českém (nepočítaje ani 2 miliony w sesterské Morawě) přicházejí teprw jedny České nowiny, w Americe již na 10.000 obywatelů, Angloamerikánů, Negrů a Indiánů, přicházejí jedny anglické nowiny, a tu ještě nepočítáme francauzské nowiny w Louisianě, která je skoro naskrze francauzská, a tuším že 30 německých nowin pro chudé Němce, kteří w Obcích žijí.*“⁵⁶⁹

Když se roku 1848 ujal redakce *Poutníka* Jakub Malý, publikoval zde v oddíle *Obrazy mrawo a národopisní* několik spíše despektivních postřehů o texaské realitě, opírajících se o cestopis prince Salms-Braunfelsa,⁵⁷⁰ v němž kritizoval texaské otrokářství,⁵⁷¹ popisoval místní

⁵⁶⁸ BENONI, J: *O Americe wůbec* ..., str. 312.

⁵⁶⁹ BENONI, J: *O Americe wůbec* ..., str. 338.

⁵⁷⁰ Poutník, roč. 3 (1848), svazek 2, , str. 56 – 58

⁵⁷¹ Negrowé, díl obywatelstwa Texasského skládající, od Amerikánů jenom w ohledu ciferním k lidem se připočítawají; ostatně ale co zwířata k práci určená powažují, a dle toho také s nima se nakládá. Mně owšem není patrnó, proč by ti lidé, kterým wšemohoucí Bůh černou kůži dal, proto od oněch, jenž bílou kůži se wyznačují, co nějaký majetek, jako k. p. kůň, pes a jakékoli jiné zwíře přioswojowání sobě býti mohli. Leč Amerikán, jehožto země jest nejswobodnější, nepokládá to za odpor proti swým swobodným zákonům a obyčejům, když tyto nešťastné Negry i po smíšení s bílou krví až do pátého kolena pode jhem otroctwí úpěti nechává a k zwířatům snižuje.

W Texasu nacházející se Negrowé nebyli owšem z Afriky přivezení, nýbrž zrodili se již w soustátí Americkém; pročež velmi jednoduché a snadné jest, zákon proti obchodu s africkými otroky obejítí a dle pobřeží afrického křžujícím francouským a anglickým lodím se wyhnouti. W soustátí tomto jsou totiž založeny prawé hřebčince Negrů, odkudž potom plody každého stáří na trhy otrocké, jmenowitě do Nowého Orleansu, se přiwádějí. Zde proceňuje se na sta těchto nešťastníků od dohazowačů, jimž ku prodeji swěřeni jsou a kteří dobré wlastnosti jejich co možná wychwalují. Kupci řídí se při kupowání tím samým obyčejem, jako u nás koníři při

náboženskou situaci,⁵⁷² praktiky soudnictví⁵⁷³ i situaci v texaské armádě.⁵⁷⁴

prohlížení koni. ... Aby takové hanebné jednání omluvili, prawi, že Neger těch schopností a rozumu co běloch nemá, a že w mravnosti swé také niže stojí. Na to může se odpowěditi, že se mezi černochoy tak dobře jako mezi bělochoy chytrí a schopní lidé, jako i hlupáci nalezají, a že se w Soustátí Americkém a Texasu schwalně všechno wynakládá, aby Negrowé ode všeho vzdálení byli, čímby se vzdělali a lepšího postawení společenského dosáhnouti mohli.- Přihodí-li se náhodou, že černochoy něčemu se učiti chce, shledal jsem, že to dále přiwede, nežli mnohý bledotwárný Amerikán. Mezi oněmi černochoy ale, u nichž w mládí přemýšlení nezcela potlačeno bylo, zpozorowal jsem wice poctiwosti, wěrnosti, oddanosti a šlechetného smýšlení wůbec, než při mnohém Amerikánu neb zamerikanštělem Ewropanu.

⁵⁷² W Texasu nalezá se kromě katolického náboženstwí, tak jako w Americkém Soustátí kromě anglikánské církwe, dewět a dwacet rozličných sekt protestantských, od vlády w státním almanachu uznaných, nepojímaje w to několik místních církewních shorů, jakož jsou k. p. Mormonowé. W Soustátí powstáwají den ode dne takowé sekty, buď na dlouze neb na krátce trwající. To pak se děje takto: Ledajaký leností a nedbanlívostí znuzilý řemeslník wyhledá si nějaká místa z písma swatého, a wykládá si je dle swého zdání; takowýmto wyswětlowáním a zwěstowáním »že duch swatý jej oswítíl« oblažuje pak několik okolo něho shromážděných žen, které brzo pro sebe ziská. Tyto pak prostředkující učitelkyně působí zase na swé muže, a w brzce obklopen jest nowý prorok malou církwi vše mu poskytující, čeho k žiwobytí potřebí jest. Tato wěc jest docela stejná spekulace, jako každá jiná amerikánská; a je-li muž ji podnikající chytrý, nežádá tuze mnoho pro swé potřeby, jinak omrzí brzy swou církew a oudowé její přiwrhnu se k učitelu některé jiné sekty. Změniwše pak několikráte swé náboženstwí newědí konečně co wěří neb co newěří a umirají buďto w ouplné newěře, nebo w tajemnostném blouznění. Obojí přiwádí často takowé nešťastníky do blázince. W Baltimoru nalezá se jeden weliký bláznec, jenž wyhradně k přijmutí šilenců z náboženského blouznění aneb z ouplné newěry určen jest. Wšeka místa jsou w něm obsazena.

Amerikán texasský jest buďto pobožnůstkář s licoměrnými puritánskými mrawy, pod kterými swé lakomstwí, swou žádost peněz i swé podwoy tím lépe ukrýti se domníwá i anebo nenáleží docela žádné církwi, t. j. newěří w nic, ano mnohdykráté až oškliwo i strašliwo jest, poslouchati rouhání takowýchto lidí. Při tom všem nawštěwují pilně shromáždění potulujících se methodistických kazatelů. Tu se stáwá owšem jediné za tím nábožným oumyslem, aby kázání, pod jasnou oblohou neb w lese držané, k swým záměrům použili. Poněwadž pak takowá shromáždění pod stany teprw s nastáwajícím jitrem se ukončují, stáwají se powzdy jewištěm neprawosti, a přiházející se při tom sceny býwají ohawné.

⁵⁷³ Zákony nemají w Texasu žádné moci, a soudcowé obyčejně za nic nestojící wždy tu stranu hájiti nakloněni jsou, ku které jich srdce táhne. Mimo to drží se pewně té zásady, že jenom ten při prohrátí musí, kdo peněz má, aby jim tak akcidence se neztratily neb nemajícího ničeho k zaplacení outrat odsouditi nepřináší, jim žádného užitku. W každém ohledu jest jmění pojištěnější nežli žiwot, a wraždy začasté se přiházející jako něco welmi obyčejného se powažují. Spáchal-li takowý zločin zběhlý řemeslník, zawře sprawedlnost obě oči a propusti jej, an takowých pořádku nalezti jest, a w krátce na celou wěc se zapomene. Za swého, pobytí w Texasu widěl jsem wice takowých příkladů. Jmenowitě mi na mysl připadá jeden wytečný kowář jmenem Goodman, Ir z města San Antonio, který swého krajana z žárlivosti za poledního spánku zastřelil. Goodman byl uwězněn a měl odprawen býti; brzy ale byl propuštěn, když Amerikáné přišli a swou zbraň sprawenu neb koně podkowané míti chtěli. Konečně se na to zapomnělo a p. Goodman wyděláwá si jako prwé swou wytečnou prací hojných peněz.

W nowé založených osadách a jich okolí soudí osadníci začasté libowolně (což nazýwá se zákonem Lynch), an není ouřadu, kterýby práwa zastáwati mohl. Užívá se toho soudu w Americkém Soustátí a w Texasu i w takowých pádech, kde zákony nepostačují a wětšina obywatelstwa o winné řeči přeswěděna jest.

Obwiněnc bývá tu budto hodně zmalowán, anebo šatstwa zbawen a do bečky dehtem náplněné potopen, pak do hromady peří obalen a konečně do širého swěta puštěn. Je-li kdo k smrti odsouzen, powěsí mu kámen na krk a uwrhnou jej do wody.

⁵⁷⁴ Diwno musí býti každému, že předešlá republika Texasská, pobiwší w boji o swou samostatnost mexikánská wojska, od r. 1841 stálého wojska nemá. Až od r. 1844 opětowali Mexikáné prawidelně swé roční wpády, wždy ale odtáhli zas brzy. Při tom všem nedrželo se

Přestože *Muzejník* a *Poutník* otiskovaly nejjobsáhlejší informace vysoké úrovně, mnohem větší popularitu mezi českými čtenáři si zajistily časopisy na střední cestě mezi odborností, popularizací a zábavou, zejména *Česká včela* a *Květy české*. Oba časopisy vycházely od roku 1834 jako následovníci starších titulů. *Českou včelu*,⁵⁷⁵ navazující na již zmíněné *Rozličnosti Pražských novin* v prvních dvou ročnících významně formoval František Ladislav Čelakovský, jenž se pokusil časopisu vtisknout značný naukový a umělecký potenciál, založený na překladech z řady

---

žádné vojsko, kteréby wpády takové zameziti mohlo, aniž posud jaké se drží. Proč se to nestává, toho příčina w tom hledána býti musí, že jejich finance k placení stálého wojska newystačují. Kromě toho jest Amerikán rozený woják. Ručnici má hned w rukou, a kulkami a prachem i dostatečně se zásobiw opustí swůj dům. Když se jich několik houfců shromáždí, wywolí si swé oficíry, kterýmž ale poslušenství nezachowávají. Po cti ofcírem býti netouží žádný; neb ač wywolením wojáků samých na to místo postawen býwá, dává přece swé žiwobyti w šanc; chce-li aby ho poslušni byli.

Takowéto sbory dobrowolníků bojowaly we wálce o samostatnost texasskou; takowé shromáždowali se také při každém wpádu Mexikánů, jež pokaždé šťastně zahnalý.

Že Texasští swobodu a samostatnost sobě wybojowali, připsati dlužno jich udatnosti, neméně i špatnému, wedení mexikánských wojsk.

Nebude snad nikde takowého newycwičeného sboru, jenž by tak hanebných přestupků se dopouštěl, jako právě takowý houflec nezwedených amerikánských dobrowolníků. Až do dnešního dne pamatuje se každý wesničan i měšťan s ustrnutím na ty hrozné činy, jichž se ze Soustátí Amerického přišli dobrowolníci w Texasu na příteli i na nepříteli dopouštěli.

W Texasu jest zákon, dle něhož každý zbraně schopný muž wlast swou hájiti zawázán jest. Každý z obywatelů tedy má alespoň ručnici, tak že při nastávajícím nebezpečenství všickni, kteří ke sborům dobrowolníků se nepřipojili, obranu městskou působí.

Po propuštění několika prawidelných sborů republiky z nedostatku peněz držel týž stát jenom 90 mužů, tak zwanou setninu wyzwědačů. Powinností jejich bylo, weškeré jižní a západojižní hranice Texasu, tuto nesmírně dlouhou, 5 až 600 anglických mil obnášející, od moře až k vysokým horám sáhající linii, přehlížeti, ano i pohotově býti k boji proti Indiánům a Mexikánům. Může-li 40 mužů takowou úlohu vyplniti čili nic, každý snadno uzná. Pročež se stávalo, že při všem přehlížení přece Indiáni až do osad se dostali, ano mexikánské wojsko, wedrawši se až před San Antonio, dobylo města toho, nejsouc ani zpozorowáno. Kamkoliw se tento sbor wrhnuł, wyznamenal se wždy udatností, a wůdce jich major Hays jest wůbec znám co jeden z nejchladnokrewnějších a nejudatnějších bojowniků proti Indiánům. Tito lidé dávájí se owšem jenom na jeden rok do wojenské služby, začez mají od vlády denně pa dolaru (2 zl. stř.), kromě toho dostávají ještě potravu pro sebe i pro koně. Pokud ale známost moje stačí, málo kdy wypláćeni byli, a vláda jim zůstala po mnohá, léta platy jejich dlužna. Zhraň a koně si obstará každý z nich sám; nepamuje tedy we sboru tomto ani stejnokroj ani wojenská kázeň. Na wětším díle skládá se ze smělých, udatných mužů, z jádra národu wzatých, na něž zcela spolehnouti lze. Táhnoucí w dalekého západu jsou přijemnými, jistými a laskawými doprowazeći, já alespoň s wděčností pamatowati budu na jich prokázanou mně úslužnost, péči a laskawou oechotnost.

Na usnešení kongressu při sezení 1844-1845 zřízeny jsou kromě této čtyřicetimuzowé setniny w San Antonio de Bejar ještě dvě jiné, jedna z 20 mužů se skládající, w Austinu, a druhá tolikéz mužů počítající w Corpus Christi.

⁵⁷⁵ *Česká včela*. Časopis věnovaný literatuře, umění a zábavě. Red. Frant. Lad. Čelakovský, /od 1836/ J. N. Štěpánek, /od 1844, č. 21/ František Klučák, /od 1845/ Karel B. Štorch, /od 1846/ Karel Havlíček Borovský. Vyd. Synové B. Háze, /od 1846/ K. V. Medau. Praha, typ. Synové B. Háze, /od 1846/ K. V. Medau. Nejprve týdeník, od roku 1839 vyhází dvakrát týdně, 1834 - končí 1850.

zahraničních zdrojů. Amerika byla již tehdy překvapivě silně akcentována, včetně rozsáhlého příspěvku o vzdělání ve Spojených státech.⁵⁷⁶

⁵⁷⁶ [X], *Přehled dussewnjho a mrawnjho stawu Spogených Obcj sewero=amerických*, Česká wčela, roč. 1 (1834), č. 32, 12. srpna 1834, str. 251 - 255:

Rychlé wywinutj se Obcj sewero-amerických gest nepochybně gedna z neyznamenitěgssjch událostj, které od padesáti let pozornost wzdělaného swěta na se obracegj. Lidnatost sewerní Ameriky obnássela r. 1770 na neywyš pŭldruhého millionu dussj; r. 1789 asi tři milliony; dle počtu od roku 1794 tři mill. 929,226; roku 1800 pět mill. 319, 782; r. 1810 sedm mill. 320, 903; r. 1820 dewět mill. 654,415 a roku 1830 dwanáct mill. 858,154. Na počátku francauzského státnjho přewratu (r. 1789) byl obchod Ameriky nepatrný, a gegj politické působernj docela nižádné.

We čtyřidceti létech zečtwernásobila se lidnatost spogených Obcj, a obchod gegich gest rozsáhlý gako neybohatssjch a neywjce kwětaucjch národů ewropegských. Gegich praporcowé wěgj na wssech mořjch, a w Kantonu gako w Konstantinopoli, w Londýně gako w Pařžji požjwagj gednatelé gegich úplné wážnosti. I gakým způsobem staly se tyto proměny? - Pracowitostj a ssetrnostj, zwlásstě ale wytrwalostj obywatelů weliké této země.

Abychom mohli pochopiti weliký tento společenský přewrat, musjme geg přede wssjm pozorowati we mrawnjm ohledu.

Snadno lze nahlédnauti, že mnozí lidé ze wssech národů a stawů, bywsse buď we swém promyslu zklamáni, buď uraženi w náboženském mjněnj, anebo politikau pronásledowáni, tamto za mořem hledali swobody swé a swého blaha, čehož dosáhnauti nedaufali we swé vlasti. Neyobtjžnegssj bylo tedy spogenj těchto různých a nestegných djlů w geden celek, a sice tak, aby zrůst pozemské blahosti zárowěň ssel s pokrokem národnjho wzdělanj. A hle, w skutek toho uwezenj podařilo se americkým Obcjm za přjčinan vysokého mrawnjho smýsslenj, gakým nadssenj byli zakladatelé těchto Obcj, a kteréž na gewo dáwali we wssech swých činech a ustanowenjch.

Posaudjme-li stupeň wzdělanosti některého národu dle počtu časopisů, geňž u něho na swětlo vycházegj, tedy se nalézá sewernj Amerika na neywyšssjstj stupni, gelikož po celé Ewropě gediného nenj národu, u něhož by periodické spisy tak obrowského byly dossly prospěchu a tak weliké měly rozsáhlosti.

Asi na 12 millionů obywatelů počtalo se roku 1828 neméně nežli 802 časopisy + / (pozn pod čarou Čechoslowané, národ gazykem českým howořjcy a skoro 7 millionů dussj obnássjegj, magj časopisů asi - 8! - gesliby kdo (owsssem z neznámosti) se domýsslel, že tu docela wzdělanj, a w pŭlnočnj Americe gesstě polo-diwocj lidé se nacházegj, ať nahlédne do tohoto malého zrcadělka, geňž podiwnau proměnanu we smýsslenj geho způsobj. A snad tjm horliwěgssjho podjlu bře čtenárstwo na tomto skrowničkém počtu českých časopisů? - Pohřjchu, že ani toho k národnj chlaubě twrditi nemůžeme!)/ Od té doby vycházj gich gesstě wjce, tak že počet gegich udati můžeme na 1200, z nichž asi 60 genom s náboženskými předměty se objrá.

Prozřetelnému počjnánj si prwnjch osadnjků musjme přičjsti rychlý pokrok weřegného wychowánj we spogených státech. Za zákonnj wýmjnku ustanoweno zakládánj a wydržowánj sskol. I ta neymenssj wznikagjcy osádka byla mucena sskolu a učitele mjtj, a lze řjci beze wsseho wěci té přepjnánj, že wssady, kde tři domy po hromadě stogj, také sskola se nalézá. Wssecky po sobě gdaucj vlády uznaly maudrá tato nařzenj, stále zlepssugjce sskolnj staw, na němž blaho gegich zemj spočjwá.

Stát Nowý York gest geden z těch, geňž neywjce wynaložily na rozsšřenj weřegného wychowánj. W tomto státu gsau hrabstwj rozdělana do saudnjch okrsků, a tyto opět do menssjch osad, kde w gedné každé se nacházj sskola, do které se přigjmagj děti wssechných obywatelů bez rozdjlj, gak bohatých tak chudých. Wláda pečuge o wydržowánj těchto sskol buď napřed položenau gistinau, buď od mėsštanů dáwanau danj, anebo důchodem z rolj, gimíž sskola nadána gest. Dle hodnowěrných statistických udánj můžeme řjci, že se nynj we 24 republikách spogených Obcj 30,000 počátečnjch (elementárnjch) sskol nalézá, geňž nawsstěwuge 2,590,000 žáků od 5. až do 18. roků. /+ (pozn. We Francauzích počjtá se na 33 mill. Obywatelů 1,935,000 dětj nawsšewugjcy sskoly, tedy 1 na 17 obywatelů. Francauzsko má 42,092 elementárnj sskoly.)

Mezi počátečnjmi sskolami a kollegemi nalézagj se giné gesstě ústawy, gako akademie, sskoly ģramatikálnj, sskoly vysoké a ģymnasia. Počet kollegj a uniwersit, gichž roku 1776 před americkým státnj přewratem ani 10 nebylo, obnássj nynj wjce nežli 60. Čtyry léta musj w

těchto kolegich pobyti, kdo chce dosáhnouti hodnosti bakalárské. Studium bohoslowecké ustanowilo se teprwa za poslednjch časů dle gistých prawidel. Dřjwe ztráwili studentí asi dvě léta u některého faráře, načež wyswěceni býwali. W duchowenských seminárjch trwagj studia nynj tři léta.

Neystarssj a nayznamenitěgssj medicinská sskola we spogených státech gest we Filadelfii neboli Milobratowě, založená roku 1764. W giných státech gest gich wjce podobných, které teprwa za nassich časů zřjzeny byly. Kterí se práwnictwj oddati chtěli, cwičili se w tom dřjwe u některých práwnjků; od nedáwna ale stáwá giž práwnických sskol we mnoha městech spogených Obcj. Neystarssj ústaw toho druhu gest we Lichtfeldu, we Konnektikutské Obci, genž roku 1782 založen byl. Z něho wyssslo neywjce znamenitých mužů. Kdo chce titul práwnjka obdržeti, musj wjce let u některého práwnjka nebo na práwnické sskole ztráwiti. W některých státech nemusj kandidát aučet klásti z času, který w studijch ztráwíl, gelikož přjnsná zkausska zadost učinj.

Tito gsau hlawnj základowé weřegného wychowánj we spogených státech. Taktó rozumj wychowánj tamněgssj národ, který neustále budaucnost má na zřeteli, a gehož celé snaženj k tomu směřuge, aby se gen rozmnožowala národnj blahost. Pohledme nynj, gak každá z těchto 24 republik žádosti zákonodárcůw swých učinila zadost.

1. Maine (Mén).

Asi na 400,000 obywatelů má tento stát dvě kollege, z nichž gedna gest od Nowokřtěnců založena byla, geden seminár konřganistů a geden methodistů. Tento poslednj ústaw gest wydržowán z wětssjho djlu prácemi wychowanců. Počet obywatelů mezi 4 a 21 léty obnássj 137,931 a sskoláků gest 101,435. Počet wychowánj požjwagjčjch osob má se k celému počtu obywatelstwa gako 1 ke 4.

2. Nowý Hampshir (Hemssjr).

Tento stát má wjce nežli 270,000 dussj a 25 akademij. Neyznamenitěgssj gest akademie Filipowa. Také nalézá se w tomto státu gedna kolleg a dvě učené společnosti. Z poslednjho počjtánj wyswjtá, že gedna pětina lidnatosti nawsstěwuge swobodné sskoly. Počet obywatelů, podjl deraucjch na wychowánj, má se gako 1 ke 3 1/2.

3. Vermont.

Na 281,000 obywatelů má tento stát welmi mnoho elementárnjch sskol, gednu kolleg a gednu universitu se třemi fakultami.

4. Massachussets.

Tento stát lidnatý na 612,000, má 60 akademij pro ginochy a djwky, gednu universitu w Kambridži, hodinu od Bostomu, (neystarssj we spogených státech), dvě kollege, dwa semináře, z nichž geden Nowokřtěncůw; 5 učených společností, a gednu sskolu pro slepé, Nowé Anglicko nazwanau. K ostatnjmu obywatelstwu má se počet dětj a dospělých, kterj podjl berau na weřegných sskolách, gako 1 ke 3 1/2.

5. Rhod - Island.

Na 98,000 obywatelů má tento stát 12 kollegj a akademij, gednu universitu a mnoho učených společností. Před několika léty bylo zde wychowánj gesstě welmi zanedbáno. Teprwa 1828 udělila vláda městům powolenj, aby k tomu účelu mezi sebau daně sbjrati mohla. Počet weřegných sskol nepřewyssowal r. 1831 gesstě ani 323 a sskoláků ani 17,034. Mezi wychowacjmi ústawy tohoto státu zwlássť gest znamenitá sskola přátel (Friends Boarding School). Má 5 učitelů, 4 učitelkyně a skoro 200 sskoláků obogjho pohlawj.

6. Konektikut.

Na lidnatost 298,000 má tento stát 26 akademij, gednu universitu, dvě kollege, gednu sskolu práwnickau, geden ústaw pro hluchoněmé, American-Asilum, a mnoho učených společností.

7. Nowý York.

W tomto státu, gehož obywatelstwo na 2 milliony se počítati může, bez odporu wychowánj neywysssj dokonalosti dosáhlo. Nalézáme tu 9,600 swobodných sskol, gednu universitu w městě Nowém Yorku, pět kollegj různých náboženských wyznánj, geden seminár biskupské protestantské cjrkwě, geden lutheránský a geden nowokřtěnecký, dvě lékarské a ranhogické sskoly, a mnoho literárnjch společností. W tomto státu gest také wogenská sskola, která se na útraty wssech obcj wydržuge.

8. Nowý Jersey.

Na 321,000 obywatelů má tento stát mnoho akademij pro mládež obogjho pohlawj; dvě kollege, gednu lékarskau a gednu práwnickau sskolu, a geden seminár hollandsko-reformované cjrkwě. Ne bez obtjže přidrželá vláda Nowo-Jersejská města k tomu, aby daně dáwala na wydržowánj sskol. Elementárnj cwičenj neučinilo tu gesstě welikého prospěchu.

9. Pensylvánie.

Tento stát, jehož obyvatelstvo na 1,350,000 dussj se počítá, má 55 akademij, nepočítajíc množství sskol morawských a ochranowských Bratřj, které welmi znamenité gsau. Také gsau tu dvě university, dewět kollegj různých náboženských wyznánj, čtyry německé semináře a mnoho učených společností. Též se tu nalézá ústaw pro sirotky a pro hluchoněmé. Na wzdor wssem maudřym ustanowenjm Wiléma Penna nedosáhlo w tomto státu weřegně wychowánj toho gesstě stupně, na gakém by skwjti se mohlo. Ze 350,000 dětj mezi 5 a 16 léty nalezalo se roku 1830 toliko 150,000 we sskolách.

10. Delawar.

Na 77,000 obywatelů nemá tento stát žádné kollege, za to wssak mnoho akademij pro obogj pohlawj. Někteřé z těchto ústawů gsau we welmi kwětaucjm stawu.

11. Maryland.

Udánj o tomto státu gsau welmi nedostatečná. Wjme toliko, že má na 440,000 obywatelů gednu univesitu, tři kollege (z nichž dvě katolické) a gednu lékarskau sskolu.

12. Viržinia.

Na 1,211,000 dussj má tento stát gednu universitu, čtyry kollege a tři semináře, náležejcej různým náboženským wyznáním. Dřjwe bylo wychowánj welmi zanedbáno. We 48 hrabstwích roku 1822 nalézalo se 3298 dětj we swobodných sskolách; roku 1830 14,169 dětj w 95 hrabstwjch, a roku 1831 27,598 dětj, tedy 1/26 bjle lidnatosti, a asi gedna pětina wssech dětj mezi 5 a 16 rokem.

13. Sewernj Karoljna.

Tento stát, počjtage asi 738,000 obywatelů, má gednu universitu, geden swobodný ústaw a geden seminář. Zde nenj swobodných sskol, pročěz wxchowánj gesstě welmi gest nedostatečné.

14. Gěžnj Karolina.

Na 582,000 obywatelů má tento stát čtyry akademie, dvě kollege, gednu lékarskau sskolu, tři semináře, a mnoho učených společností. W Prosinci roku 1832 nalézalo se tu 817 swobodných sskol, w nichž 8390 dětj cwičeno bylo.

15. Georgia.

Tento stát má 586,000 obywatelů, gednu universitu, gednu lékarskau sskolu, mnoho akademij, gednu uměleckořemeslnickau sskolu a 2400 počátečnjch sskol.

16. Alabama.

Na 310,000 dussj má tento stát 25 akademij, gednu universitu a dvě kollege.

17. Mississipi.

Na 136,000 obywatelů má tento stát mimo mnoho sskol a akademij gednu wogenskau kolleg dle wzoru West-Pointského.

18. Luisiana.

Wychowánj w tomto státu nenj gesstě dokonalé; teprwa za těchto časů počjná se lepssiti. Na 215,000 obywatelů gsau tu genom dvě kollege.

19. Tenessj.

Tento stát má na 682,000 obywatelů gednu universitu, dvě kollege a geden seminář. W městech nazwjce gsau ústawy u welmi dobrém stawu, a nenj ani gediného mėsstřana, genžby čjsti a psáti neuměl.

20. Kentuky.

Počátečnj učenj w tomto státu, počjtajicjm asi 690,000 obywatelů, gest welmi gesstě zanedbáno. Předce wssak stává tu pět kollegj a gedné univesity, Transylwania nazwané, neystarssj we spogených Obcjch. Dle udánj měl tento stát roku 1830 asi 1200 sskol, a ze 139,242 dětj nawsstěwowalo 39,000 tyto sskoly.

21. Ohio.

Tento stát, jehož lidnatost na 940,000 dussj se udává, má předce gíž asi 20 akademij, ačkoli z neymładssjch gest we spogených Obcjch. Mimo to má gesstě dvě university, tři kollege, dwa semináře, dvě lékarské a gednu práwnickau sskolu.

22. Indiana.

Ačkoli řjzenj tohoto státu weřegněmu wychowánj welmi gest přjzniwé, předce posud nemnoho prospěcho w tom se učinilo. Nacházíme tu dvě kollege na 343,000 obywatelů.

23. Illinog (Illinois).

Tento stát neobjral se ani zřjzenjm weřegných sskol, ani s uwedenjm pořádného wychowánj způsobu. Teprwa w Unoru r. 1833 zřjzen byl ústaw w hlawnjm městě Vandalii, jehož účel gest rozssjřenj weřegného wychowánj. Posud stává gedné kollege a gednoho semináře na 157,000 obywatelů.

24. Missury.

Zde se mnoho na to vynaložilo, aby veřejné vychování v dobrém stavu se nalezalo. Asi na 142,000 obyvatelů má tento stát jednu univerzitu pod řízením Jesuitů, jednu kolej a seminář, jehož představení kněžj gsau z řádu sv. Vincence de Paula. Svobodných škol tu není, za to mnoho katolických akademií pro oboj pohlaví, které se v dosti dobrém stavu nalezají.

25. Okres Kolumbia.

V tomto okrsku počítají se 31,000 obyvatelů nalezá se Washington, hlavní město spoučených Obcí. Má dvě koleje a dva semináře, z nichž jeden v Georgetowně (Žoržtowně) nejstarší gest v severní Americe. Ve Washingtonu zřídil se roku 1826 ústav v pěti třídách záležející, kde se matematika, fyzika, politika, literatura a pěkná umění přednášejí.

Z toho lze poznati, jakými cestami vzdělání se dostalo do všech dílů společenského těla v severní Americe. Nyní srovnáme stav veřejného vychování v Evropě se stavem spoučených Obcí, s udáním, na kolik vždy obyvatelů jeden školák připadá.

Ewropa.	Skolák.	Obywat.	Spouené Obce.	Skolák.	Obyw.
Wirtemberk	1	na 6	Nowý York	1	na 4
Kanton Waat	1	= 6	Massachussets	1	= 3,5
Bawory	1	= 7	Maine	1	= 4
Prusy	1	= 7	Konektikut	1	= 4
Nizozemě	1	= 9	Nowé An'glicko	1	= 5
Skotsko	1	= 10			
Rakausy	1	= 13	Pensylvanie)		
An'gličany	1	= 16	Nowý Jersey)	1	= 8
Francauzy	1	= 17			
Irsko	1	= 18	Illinois	1	= 13
Portu'gál	1	= 88	Kentuky	1	= 21
Rusy	1	= 367			

Nenalézáme-li gestě v městech severní Ameriky onu uhlazenost mravů, onen tak nazvaný jemný mrav, ony zanjmagjící způsoby ewropegských měst, nebudeme tam na opak také uráženi v krajích hrubau newědomostí a podlostí mravů. Zde newidíme, jako v Evropě, u prostřed gemné a vzdělané společnosti ono newzdělané, zawržené a se všemi nepravostmi spřátelené obyvatelstvo. Přigde-li cizinec do oněch sotwa vymeytěných rowin, kde sekera gestě s diwokými hustinami bogowati musj, podiwj se nemáo, wida v roztraussených chalaupkách, obkljčených nesmjrnými lesu, mjsto diwochů takové lidi, gežby skutečně vzdělaný člověk nepokládá za sebe nehodné. A gestli we spoučených Obcích, kde otroctwí hluboké své kořeny gestě ukrývá, takowýto neřád posawáde se udržuje, předce hledj se, by mu cjl ustanowen byl, co možná neybližší. K tomu konci zřídila se amerikánská osadnická společnost.

Tento ústav byl založen v Prosinci roku 1816. Prwnj k tomu powzbuzenj stalo se již r. 1771 v zákonodárstwí Vir'ginie, o mjsto wssak, kde by se osada zakládati měla, shodnauti se nemohli. Gistý mėsšťan z Washingtonu nawrhl r. 1787 prwnj plán, aby se osada oswobozených Ne'grů založila na západnjm břehu Afriky, pročez se u wlád mnohých států o podpisy ucházet. Geho náwrh ale neměl následku, gestto mu k wywedenj toho na peněžjch scházelo.

Před rokem 1801 stala se o tom dwakráte zmjnká, a Monroowi, tehdegssjmu řediteli Vir'ginie bylo uloženo srozuměti se o tom s presidentem spoučených Obcí. Brzo na to bylo gednáno s an'glickau společností Siera-Leonskau, bez welikých ale prospěchů.

Wláda Vir'ginská obnowila roku 1816 swau žádost presidentowi, který gsa přeswědčen, že mjnjněj veřejné něgakého té věci rozhodnutj snažně očekává, uzawřel zříditi osadnickau společnost. Dwa gednatelé toho spolku nawsstjwili roku 1819 břehy africké, a r. 1821 byl kaupen okres, kde brzo na to osada Liberia založena byla.

Toto zwolené mjsto zdá se býti výhodné i pro zdravj i pro wsseliké žiwnostj osadnjkůw. Nalézá se na západnjm břehu africkém od řeky Gallinas až ke Kru-Setře, 280 mil (93 hodin.) Již 3000 Ne'grů wystěwalo se tam ze spoučených Obcí, z nichž asi tisíc při wstupowánj na koráb gestě otroci byli; gak mile se wssak země africké dotkli, byli za swobodné prohlášení. Hlavnj město Monrowia, gmenowané po presidentowi Monroe, ležj na předhořj Montserado, a má asi 900 obyvatelů. Přjstaw toho města nawsstjwilo r. 1831 wjce nežli 80 korábů rozličných národů. Wzdálené kmemy africké wedau obchod s tauto osadau, a sausednj národowé wstupujj dobrowolně pod ochranu gegj wlády, wynasnažugjce se horliwě, aby také gegich děti cwičeny a wychowány byly dle způsobů nowých těchto přjchozjch. Počet afrických obyvatelů, kterj se až ke konci r. 1832 wládě Liberické podrobili, obnássel již přes 50,000.

Nesporným vrcholem *České včely* se stal ročník 1835, kdy časopis nejen zmodernizoval typografii a frakturu dočasně nahradil latinkou, ale publikoval i významnou studii Jana Slavomíra Tomíčka,⁵⁷⁷ *Počátek a vznik seweroamerikánského soustátí*.⁵⁷⁸ Uvážíme-li dobu vydání Tomíčkovy textu, polovinu 30. let, můžeme s překvapením pročitat na svou dobu kvalitní a výrazně obdivný popis demokratického systému USA, jenž byl ukončen nejen celkovou charakteristikou, ale i optimistickými prognózami budoucnosti Spojených států: „*Státnj wydánj rozpadá se do čtyř djlů: civilnj listu (wýlohy na wládu), na wogenskau a morskau službu, a konečně na státnj dluh, který wšak, an 1. Ledna roku 1835 docela se zaprawil, odpadne. Wýlohy na wládu, genž obsahugj w sobě platy úřednjkům za spráwu země, za konánj sprawedlnosti a platy wyslancům, obnášely w poslednjch pěti létech něco přes 3 mill. dolarů. Z*

Na takovýto způsob pečuge amerikánský národ o swůg stupeň mezi wzdělanými swěta národy; gehu pokroky gsau obrowské. Mrawný staw národu zlepssuge se nápadně, neywjce společnostmi, gegichž účel gest lid přiwáděti k mjrnosti a zwlásstě odwraceti geg od požjwánj pálených nápojů. Gsau známé pode gménem „spolků střednosti,“ gichž weliký gest počet, a wssak i weliký užitek, který gsau přinesly amerikánským swobodným státům.

⁵⁷⁷ Jan Slavomír Tomíček (1806 - 1866), byl po Jakubu Malém druhým nejvýznamnějším autorem textů věnovaných americkému kontinentu, přičemž zastával v mezích rakouské cenzury spíše liberální hlediska. Bibliografie jeho textů s americkou tematikou viz. příloha č. 13. Pocházel z Branné u Jilemnice a po gymnáziu v Jičíně se při studiích pražské filozofické fakulty seznámil s vlasteneckým prostředím okolo Čelakovského. Nakonec se plně věnoval básnictví, novinářství a soukromému vyučování. Působil zejména v redakcích *Čechoslava*, *Kroku*, *Pražských novin*, *České Včely*, *Světozoru* i v *Květech*. Byl jedním z prvních kritiků Máchova Máje. V revolučním roce 1848 zastupoval revolučního poslance Koubka výukou české řeči a literatury na pražské univerzitě a po Havlíčkovi redigoval i *Národní noviny*. Po revolučních událostech však suplentské místo neobhájil a při zdravotních problémech se stáhl do ústraní a věnoval se převážně překladům z ruštiny. Zpracováno dle: OSN, díl 25, Praha 1906, str. 548 – 549.

⁵⁷⁸ TOMÍČEK, Jan Slavomír: *Počátek a vznik sewero-amerikánského saustátj*, Česká včela, roč. 2 (1835). Text obsahoval 9 pokračování v číslech 26 – 35, od 30. června, str. 205 do 1. září 1835, str. 277: Jednotlivá pokračování vycházela v těchto číslech na těchto stranách:

Číslo 26, 30. června, s. 205 - 206, - nejstarší cesty Angličanů a Francouzů.

Číslo 27, 7. července, s. 211 - 213, - cesty Ponce de Leona a H. de Sota.

Číslo 28, 14. července, s. 222 - 223, - dokončení de Sota a pokusy o kolonizaci Karolín.

Číslo 29, 21. července, s. 228 - 230, - anglická aktivita za Alžběty I., vznik Virginie, Jamestownu, Pocahontas,

Číslo 31, 4. srpna, s. 241 - 243, - rozvoj Virginie a tabáčnictví, Pilgrims a další britské kolonie.

Číslo 32, 11. srpna, s. 252 - 255, - válka za nezávislost, vznik ústavy, válka let 1812 -1815, prezident Monroe.

Číslo 33, 18. srpna, s. 260 - 263, - rozvoj amerického hospodářství, otrokářství až do 30. let 19. století s výhledem do budoucnosti, boje s indiány.

Číslo 34, 25. srpna, s. 267 - 269, - americký duch, školství, školy pro ženy, politické časopisy, noviny a další tisk.

Číslo 35, 1. září, s. 275 - 277, - náboženství, státní výdaje, armáda, celková charakteristika a výhled do budoucna.

toho přichází na vykonávací moc 530,000 dolarů, na zákonodárni moc 467,000, na konání spravedlnosti 239,000, na vyslanství u cizích mocností 207,000 dolarů, ačkoli každý ze šesti vyslanců republiky toliko 9000 dolarů ročně dostává; pročez genom bohatí k těmto úřadům se povolávají. Nejvyšší úředník, prezident amerického státu, má ročního platu 25,000 dolarů, viceprezident 5000, každý z pěti ministrů 4500, každý člen kongresu 6 dolarů denně. Na wogenskou službu vydávalo se ročně přes 6 milionů dolarů; větší ale částka této summy vynakládá se na věci, které s wogenskou službou nehrubě jsou spojeny, jako: na zbrojnici, zásoby zbraně, pevnosti, wogenské školy, stavení hrází a přístavů, zlepšování plavby na řekách, na placení za postoupené od Indiánů země a jiné věci. Vlastní žold wogska obnáší toliko 2 mill. dolarů, jelikož americké řízení tak spořádáno jest, že velmi málo wogáků potřebuje, a pauze k ostrýhání zbrojnic a na indiánských hranicích jeho se užívá. Za to však, gesto každý seweroamerický občan hotov jest hágiti sebe, svou rodinu, a ta práva i svobody, gimiž se honosí, počítá národní obrana 1,262,000 mužů. Národní obrancové volí své setníky a nižší oficiry. President může svolati národní obranu při vpádech nepřátelských a v zbařeních, když zpausa proti zákonům obyčejnými prostředky skrotiti se nemůže. Na morskou službu vydávalo se ročně v průměru 2,500,000 dolarů; na mořské totiž wogsko a na stavení a zlepšování korábů. - Gaká odpovědnost všecky státu úředníky očekává, dobře-li své úřady nezastávají, vysvítá nejlépe ze slow nynějšího presidenta, pana Jacksona: "Odpovědnost presidentova jest těžká a opravdová. On může obžalován býti, a odsaudí-li se, jest zbaven své důstojnosti, a na věky stane se neschopným ku všelikým úřadům. Může pohnán býti před soud ode všech, kteří se domnívají, že rozkazem a jeho předpisem sáhlo se na jejich práva, a v těch případech jest podroben těm samým formám jako nejnižší občan. On musí počítati i z nejménšího gednání svého. Svobodný národ spojených Obcí, uznává toliko pravdu a spravedlnost za nejvyšší moc, má právo při sobě skautati

gednánj neywyššj státnj hlawy, a každý může mjněnj swé o wládě progewiti. “

Spogené státy počtjagj nynj i s kraginami na západnjch březjch 113,800 čtwerhranných mil s 15 mill. obywatelů. Ačkoliw země ta rozumnými a pilnými lidmi po dvě stě let vzdělávána byla, má předce mnoho posud lesů a močálů. Powrchnost wod we spogených státech zaujmá prostranstwj polowice německé řjše. Wzděláwánj polj gest neywětšj wjtězstwj rozumné pilnosti pod štjtem swobody a řádu. Magetnost rolnj gest všech danj prosta a wůbec gest obmezena státnj služba genom na to neypotřebněgšj, aby nikdy peněz k užitečným wěcem nescházelo. Tam wogsko sem a tam se nestěhage, aniž kasárňuge; oficjři gsau občané, učenj, umělci, kupci a řemeslnjci, gež poznati lze genom když službu zastáwagj. Zkrátka, ze všeho státnjho hospodárstwj gest widěti, gak dobře a lacině Američané řjzeni gsau, gak málo danj platj a gak plody swé práce docela na swé rodiny wynakládati mohau, nemusegje wětšj toho djl na wydržowánj zahalečů dáwati.

Konečně pokládáme zde geště slowa, která Washington na konci swého žiwota o Americe wůbec ke kongresu prawil: "Gednota wlády, americké národy w geden spogugjcj, gest hlawnjm piljřem we stawenj gegich samostatnosti, podporau wnitřnjho i zewnitřnjho pokoge, gegich blaha, štěstj a prawé oné swobody, kterau se tak welmi honosj. Přewelmi gest důležité, abyste nesmjrnau cenu této gednoty w ohledu společného i zwláštňho blaha náležitě poznali, pewně a neohroženě na nj lpěli, a přiwykali mysliti a mluwiti o nj gako o swatyni politické gistoty a blaženosti, všemu wzdorugje, coby i neymenšj wzbuzowalo podezřenj , žeby se kdy zadati mohla, a s opowrženjm všeliké odmršřowali zkaušky k tomu čeljcj, aby gedna částka našj vlasti proti druhé se zahořčila a swaté swazky oslably, kterými se různé djly spogugj.“ A hle, w skutku wypuklo nepřátelstwj mezi sewernjmi a gižnjmi kraginami, gak nahoře podotčeno gest, a zničiti hrozilo swazek, gegž weliký trento muž wjtězstwjmi a přewahau ducha swého upewnil. A však i w těchto zmatecjch widěli gsme,

že zdravý a rozumný národa smysl poznal cenu této gednoty, kterau spogeno gest 24 států i přewaha wěrných a rozumných gednoty přátel odwrátila nebezpečnstwj, které před několika léty spogeným Obcem hrozilo. Aniž budau s to i přjštj zmatkowé rozkotati stawenj toto, a ať gakékoliw nastanau změny zrušťánjm národnj sjly, wždy otewře se takowá budaucnost, o nž bude se moci s oným Angličanem řjci: „Pohledněme na americký podiwu hodný pokrok w bohatstwj, w dušewnjm wzdělánj a zlepšowánj společenského stawu, na gehu newywratnau swobodu a přede wšjm na neobyčegné přibýwánj obywatelstwa a odpowězme na tuto otázku, která moc může zadržeti civilizacj praud, který z tohoto gediného pramene rozlige se přes tento ohromný, geště málo lidnatý djl swěta?“⁵⁷⁹

Budoucnost *České Včely* však již tak optimistická nebyla. Na konci roku 1835 musel Čelakovský odstoupit ze všech redaktorských funkcí v redakci *Pražských novin* i *Včely* a od počátku roku 1836 jej ve funkci nového hlavního redaktora nahradil Jan Nepomuk Štěpánek. Za nového redaktora byl opět zesílen cenzurní tlak a kvalita časopisu stejně jako počet ohlasů na zahraniční události značně poklesla. Amerika se stala spíše místem cizokrajných zvířat a excentrických vynálezců, přičemž byla stále silně akcentována otázka černošského otroctví.⁵⁸⁰ K otázce Texasu, severoamerického expanzionismu či konfliktu *anglos* a *hispanos* se *Včela* vedle několika drobnějších příspěvků⁵⁸¹ a aktuálních zpráv, například o

⁵⁷⁹ Dokončení rozsáhlého textu, *Česká včela*, roč. 2 (1835), č. 35, 1. září 1835, str. 277.

⁵⁸⁰ Například: *Česká včela*, roč. 6, č. 91, 12. listopadu 1839, s. 364, *Směs: Anekdoty*.

W Luisiáně byl otrok černochoz co zloděj před saud pohnán a dle zákonu k bitj odsauzen, protože kaupil kradené zbožj. Na taký rozsudek stěžowal si otrok, a žeby se mu křiwda děla, dokládal tjm, že sám nekracl, toliko cizj věc že kapil. Saudce wssak ho odbýwal, wydáwage obogj přestupek za sobě rowný; krádež totiž i kaupi odcizeného. „Ale pane,“ ozwal se obžalowanec, „býwagj také bělochowe bitj, kaupiwsse cos kradeného?“ - „Owssem,“ odpowěděl saudce. „Nuže,“ zwolal mauřenjn pln radosti, „kažte hned pánu mému, by se položil a bit byl; neboť mne kaupil, dobře wěda, že gsem z otčiny ukraden.“

⁵⁸¹ *Česká včela*, roč. 12, číslo 67, 22. srpna 1845, str. 272, *Přímětky*.

O Techasu, této nowě se zřizující zemi, činí se nyní častěji zmínka. „Jak je s penězi u Wás?“ tázal se někdo cestujícího Techasana. - „Ó až za zbyt jich,“ byla odpowěd. - „Samé stříbro a zlato?“ patal se dále druhý; bezpochyby že mu bohatstwí Mechických dolů na mysli tanulo. - „To práwě ne,“ odpowěděl Techasan, „ale wětší sumy wyplacujeme w krawách a za drobné dáwáme telata.“

Česká včela, roč. 13, číslo 37, pátek 8. května 1846, strana 148, *Žihadlo*.

druhé svatbě mexického prezidenta Santa Anny,⁵⁸² vrátila ještě jednou v rozsáhlejším příspěvku až roku 1844, kdy zde Jakub Malý navázal na svůj starší článek z *Muzejníku* a publikoval studii *Texas a spojené obce Sewero-Americké*.⁵⁸³

Episody z americké sněmovny. - W sněmovně representantské sedí co zástupce státu „Ohio“ jakýsi p. Sawyer, swého řemesla kowář, rodem z Cincinnati, města wepřobijného. Poctiwý ten zástupce lidu držíwá každodenně w sále sněmowním tabuli mezi jednáním. Jak uhodí druhá, opustí místo swé, postawí se we wyklenku u okna na lewé straně za řečnickou stolicí, wytáhne z kapsy umouněný papír s kusem chleba a s jitrnicí. W čerstwosti potrawu tuto do sebe uloží, otre prsty o mastný papír a ten pak wyhodí oknem. Pozůstalým na prstech tukem natře si skoro hlavu a nepotřebuje žádné pomády; aneb oblízne prsty a otre je o rukáwy neb spodky jako o servit. Nožik schowá zas do kapsy, a pak wystoupí a wyplísni notně whigy, jakožto anglickou stranu a přiwlastňuje Obcím celý Oregon „co by bylo zapotřebí k rozšíření civilisace.“ Tak wyobrazil whighský časopis „New-Yorská Tribuna“ páně Sawyerowo parlamentní krmení, a za odměnu - neodebírá sněmowna representantů časopis ten na žádost tohoto ouda. Tak i americká demokratie ukládá mlčení jako despotie. „New-York Expres“ jiný whighský časopis kárá hrubé mrawy Washingtonského kongresu, kde to docela w pořádku jest, že oudowé se wespolek lháři, darebáky atd. nazýwají, ano i pěstmi demonstrují. I p. Sawyer prohlásil we sněmowně, neujmeli se jeho sněmowna proti tomu „chlapu nowinárskému“, a nebudeli potrestán: že on sám se o to postará t.j. notně mu wypráší.

⁵⁸² Česká včela, roč. 11, č. 103, 24. prosince 1844, str 411:

President republiky Mejické, Santa Anna, se nedáwno po druhé oženil; to by nebylo nic diwného a neobyčejného, ale podiwný je zajisto způsob, jakým swou druhou manželku dostal. Jistá paní totiž, chtíc jej o něco prositi, přicházela welmi často k němu, býwala wšak wždy od něho odmrštěna. Konečně ji napadlo, aby si wzala swou jedinou dceru, pěkné to osmnáctileté děwče, za průwodkyni; domníwalať se, že mladost a sličnost dcerušky jí způsobí jakési doporučení. Tato newinná chytrost podařila se i wyborně, neboť p. předseda Santa Anna, jenž před krátkým časem swau paní byl ztratil, zamilowal se w tu chvíli tak prudce do mladé Mejičanky, že nyní sám prositi musel u matky, kterou tak často s nepořízenou odbýwal, a která mu nyní welmi nesnadně wymínky ukládala. Santa Anna swolil k tomu, oč byl žádán a obdržel za to ruku mladého děwčete.

V tomto ročníku vyšla i dvoudílná dobrodružná povídka *Santanův pobočník*. Roč. 11, č. 103 (24. prosince 1844), str. 409 a č. 104, (27. prosince 1844), str. 414 – 416.

⁵⁸³ MALÝ, Jakub: *Texas a spojené obce Sewero-Americké* Česká včela, ročník 11 (1844), číslo 82, 11. října 1844, str. 327 a číslo 83, 15. října 1844, str. 331 – 332.: *Dle Francouzských zpráv z Revue de deux mondes*.

Nejnowější jednání w kongresu Sewero - Americkém stranu wtělení swobodné obce Texasské k Spojeným obcím poznowu obrátilo pozornost Ewropy na tuto záležitost. Kdo se dočísti chce o wzniku a odtržení se od Mexika této republiky toho odkazují na swé wětším dílem z Amerických pramenů wážené pojednání w prwním swazku šestnáctého ročníku časopisu musejního. Zde wystawím jinou stránku těch zápletek, působení totiž kterou od prwního začátku měly Sjedenčené obce na olidnění té krajiny a její se odtržení od Mexika.

Známo, že jednota Sewero-Americká na dvě sobě w politice odporné části se dělí, totiž na obce swobodné a obce otrocké. Onyno činí sewerní wětší část Jednoty, žiwíce se nejwice průmyslem a obchodem, tyto položeny jsou k jižní straně w pásmu horkém, žiwíce se od wýnosu půdy totiž tabáku, rýže a bawlny; že ale běloši pro přílišné horko polní práci zastati w stawu nejsou, drží k tomu otroky černé. Obě tyto strany, totiž státy swobodné a státy otrocké wáhu sobě drží w kongresu, a přirozená wěc jest, že každá dle možnosti sesilowati se snaží, aby nad odpornou přewahu dostala. Z té příčiny státy otrocké již dáwno oko wrhly na krajinu Texasskou, náležející k Mexiku, která mezující a nimi a nepatrně jsouc olidněna, kdyby ji k sobě přiwtlétili a osadníky naplniti mohly, znamenitým byla by přirostkem jejich politické wáhy. Protož dáwno na to zřetel swůj obracely, jak by ji sobě osobily, až i roku 1828 pod presidentstwím Adamsowým toho dowedly, že wyprawen byl wyslanec do Mexika, který wyjednawati měl o koupi té krajiny, Mexičané ale k ničemu swoliti nechtěli, a když roku 1829 jenerál Jackson presidentstwí nastoupil, který byl podporowatel záměrů otrockých států, podáwala wláda Sjedenčených obcí

Mexiku za odstoupení Texasu 4 i 5 milionů dolarů, kdežto předešlý prezident více millionů vynaložiti nechtěl. Ale Mexiko nechtělo se rozloučiti s tou krajinou.

Tu jeden z nejwřelejších posobníků Jacksonových, Samuel Houston, jenž býwal ředitelem w Tenesse a poslancem toho státu w kongressu, a ouplně důwěry presidentowy požíwal, najednou opustil Washington, swěřiw se jen několika osobám, a odebral se do Texasu, odřekna se i občanstwi Sewero-Amerického. Jej následowalo znamenité množství občanů Kentuckých a Tenesských. Brzo nebyl záměr jeho žádným tajemstwím více, a nowiny Louisianské wyjádřily se w ta slowa, že očekáwají brzy uslyšeti, jak Houston wytknul prapor neodwislosti w Texasu. To se stalo pět let před pozdwižením Texasským.

Wlada Mexická ochotně přijímala nowé osadníky, Houston roztrušowal, kterak mu powědomy jsou zvláštní záměry presidenta Sjdnocených obcí, a brze byl w čele jisté strany, již den ode dne přibýwalo. Středem jejím bylo město Brazonia, nejméně vzdálené od břehu morského; tam držely se na wzdor zákonům Mexickým weřejné trhy na otroky, a z tiskárny toho města, jenž byla jediná w celém Texasu, vycházelo množství spisů čelících proti vládě Mexické až roku 1832 ponejprw Texasští osadníci weřejným bojem setkali se s Mexičany. Záminky, jaké sobě brali a příčiny, které udáwali, wiz w swrchu zmíněném swazku Časopisu musejního.

Zatím co se tyto věci dály, Jackson nepřestal se pokoušeti o Texas na cestě dowolené. I wyprawil jistého Butlera co wyslance do Mexika, a tu se strany Sjdnocených obcí wšemožně pracowáno k tomu cíli, aby naklonily Mexickou vládu k postoupení jim Texasu. Počata rozepře o hranice obou států, ale Mexiko nechtělo o žádném postoupení země slyšeti. Butler wrátil se do Washingtonu přes Texas, kdežto sešel se s Houstonem a Austinem, jenž byli w čele Americké strany. Obdržew nowé instrukci znou do Mexika se wydal, maje plnomocenství, i šest millionů dolarů podati za odstoupení Texasu. Na té cestě tři měsíce zdržel se w Texasu, maje časté schůzky s vůdci Americké strany, jichž w počínání jejich potwrzowal. Následek toho byl, že když do Mexika přišel, tamní vláda i hned odwołání jeho žádala a on bez pořizení domů nawrátiti se musel.

W tu dobu prohlásil se Texas za samostatný. Příležitost k tomu zawdala rewoluci w Mexiku, která Santu Annu w čelo vlády postawila, odkudž sobě Texasští záminku wzali že konstituci zrušena. Stížnosti jejich, které w prohlášení swém uweřejnili, byly však tak malicherné a prázdné, že mnoho nestranných hlasů ozýwalo se proti tak zrádnému jednání. Takowí však byli od surowých Texanů ukrutnou smrtí stíháni, jak w příklad uwedeme jistého Boatrighta, osadníka Louisianského, který, vyjádřiw se kdesi weřejně proti rewoluci Texasské, na Americké půdě jest od Texanů jat a přes hranice wlečen, kdežto za žiwa jej pohřbíti sobě umínili. Když pak se z rukou jim wymknuw w outěku spásu hledal, stříleno za ním z ručnic, až mrtew k zemi klesl. To se stalo občanu Sewero-Americkému, a vláda k tomu mlčela.

Zatím jižní státy otrocké wšelikou pomoc činily Texanům penězmi, lidmi i wálečnými potřebami. Město Cincinnati poslalo jim batalion dobrowolníků, Nowý Orleans sebral jim na pomoc pět set mužů, a tak i jiná města činila, a wšude weřejně bylo pro Texas werbowáno. Felix Houston, bratr Samuelůw, nazwaw se jenerálem, wyprawil se do Texasu s batalionem, w Tenesse shromážděným. Zbraň, střeliwo, potrawa a wšeliké jiné potřeby byly Texanům w hojnosti dowáženy. Owšem že proti tomu pozdwihowaly hlasu swého sewerní swobodné státy odwołáwajice se na zákony, jenž počínání takowé zakazují, ale wše nadarmo.

(Dokončení budoucně.) (Dokončení)

Jak Santa Anna poražen a jat jest od Texanů, jest známo, toto pak zřejmě swědčí o powaze té wálky, že we wojště, jenž proti němu bojowalo, nebylo více než sedm a třicet prawých Texanů, ostatní wšickni byli dobrowolníci Sewero-Američtí.

Wšak bylo ještě bez mála deset tisíc Mexického wojska w zemi, dosti, by potlačilo celou rewoluci. Tu uchopil se jenerál Jackson prostředku, který sice welice poskwrnil weřejnou jeho powahu, nicméně ale Texas oswobodil. Pod záminkou, že by Indiané použiti mohli těch rozbrojů a překročiti hranice, wyslal jenerála Gainesa s wojskem, aby pomezí obsadil. Gaines, maje swá tajná nařizení, pomezí překročil, a u prostřed Texasu w městě Nacogdochesu, pět a sedmdesát mil od hranic, bytem se položil, Tu pouštěl swobodně na sta i tisíce ozbrojených dobrowolníků do Texasu, ano i dvě stě vlastního jeho wojska i se zbraní přešlo k Texanům. Nad tím zarazili se Mexičané, a když brzy na to nowé rozbroje w Mexiku vznikli, wojsko jejich dílem se rozptýlilo, dílem domů wrátilo.

Zatím blížilo se Jacksonowo presidentství ku konci, ale než ještě čas jeho wypršel, způsobil, že sjdnocené obce ustanowily wyslance w Texasu, což tolik bylo, jako uznati samostatnost té země.

Když po Jacksonowi nastoupil presidentství van Buren, Texasské wyslanství přišlo do Washingtonu, jednajíc o wtělení té země k Sjdnoceným obcem. Tu najednou zdwihly se sewerní

V ostatních případech byl vzájemný mexicko – severoamerický konflikt zastoupen stejně jako ve většině ostatních dobových periodik jen zřídka a pokud se časopis o těchto oblastech zmiňoval, pak vždy spíše okrajovou formou anekdot. Příkladem mohou být tři ukázky z roku 1847:

„Ku posauzení národní powahy Mejikánů postačí následující událost z revoluce, zdvižené proti Španělům od Indianů, Zambů a Mesticů. – W horách se strhla šrůtka mezi šwadronau španělských dragaunů a haufem powstalých, a poraženi jsau dragauni. Nadarmo se snažil důstojník powstalých, aby poraženým žiwoty zachował; wolání jeho bylo přehlušeno rykem krwežíznivých mstitelů. W nekrutějším wraždění zawznělo klekání z blížkých dědin: ustanul weškery boj, wšichni poklekli hlasitě se modlíce: Zdráwas Maria, wyslyš nás hříšniky! – Jakoby zwuky zwonů byly rozkazy s nebes přinášely, klonili se wšichni před nimi,

---

swobodné státy a odpor kladly. Quincy Adams, bývalý president, důrazně prohlásil se proti takowému spojení, a powěstný Channing zvláštní spis napsal proti tomu*, jenž způsobil wšeobecnou pozornost. Van Buren, ač přízniv byl Texanům, denně viděl se menšiti počet posobníků swých, i musil upustiti, a nawržené wtělení zawrženo bylo w kongresu.

Mezi tím uznána byla samostatnost Texasu od Angličanů, Francouzů i jiných mocností, obec prospíwala, ale o wtělení k Sjednoceným obcem nebylo zmínky až do tohoto roku, kdežto nynější president Tyler, an se blíží čas nowého wolení, záležitost tu znowu k řeči přiwedl, užívaje toho co lsi naproti sokům swým, aby je, nechť se tak neb jinak wyjádří s odporující částkou jejich posobníků rozdwojil. Tu byla sepsána smlouwa mezi Texasem a Sjednocenými obcemi a předložena kongresu. Strana, jsoucí pro wtělení, dokazowala jeho potřebnost tím, že se jest obáwati, aby Anglické působení w Texasu přewahy nenabylo. Aby pak námitku sewerních swobodných států stranu otroctwí porazil, weřejně bez studu dokazowal minister Calhoun, kterak otroctwí černému plemenu prawým jest dobrodiním, an swoboda slouží pouze k jich tělesné a mravní zkáze (!). W nižší sněmowně byl návrh přijat a pak wnešen na senát, kde ale dle wší podobnosti bude zawržen aneb alespoň na čas odložen,

Kdyby Texas samostatný zůstal, nejsa wtělen k Sjednoceným obcem, nepřestupná hráze zastawila by další pokroky jižních otrockých států, před jejichž outoky Mexiko bylo by ubezpečeno. Zmíněné státy z dvou stran byly by obklíčeny obcemi, w nichž otroctwí není, a kde sběhlí otroci bezpečného outočiště nacházejí. Práce patnáctiletá byla by zmařena, neb co by prospěla neodwislost Texasu, kdyby země ta nebyla wtělena k Sjednoceným obcem? Otroctwí, tato skwrna člowččenstwa, pomalu muselo by se samo od sebe w státech jižních udušiti.

Naopak kdyby wtělení ono w skutek se uwedlo, znowu zkweł by obchod s otroky, a w krátkém čase wzrostla by lidnatost Texasu w takowý stupeň, že by krajina ta rozděliti se musela na více států. Již nyní cení se wyše než na třikrát sto tisíc. Tím zrušena by byla rownowáha otrockých a swobodných obcí w kongresu, a nejbližší následek byl by ten, že tyto poslední za náhradu hleděly by se zmocniti Anglické Kanady, kterou bez toho jen slabí swazkové s Anglickem wáží. Z toho newyhmuteľná byla by wálka s Angličany, a kdo wí, jaké zapletky by se ještě přičinily, tak že by snadno zrušen býti mohl i pokoj Ewropy. To Angličané předwidají a proto odpor kladou proti wtělení Texasu k Sjednoceným obcem, leč by stát onen otroctwí zrušil.

Nad to kdož předwidati může, kam by wedlo takowé rozmnožení černé lidnatosti w těch krajínách, která jmenowitě w Texasu ouplnou třetinu celého obywatelstwa působí. Již nyní jest se co báti w jižních státech powstání otroků, kteří mnohem více se plemeni, než bílé obywatelstwo.

Z toho wšeho patrno, že prospěch člowččenstwa a wšeobecného pokoje welmi toho požaduje aby ono osudné wtělení w skutek uwedeno nebylo.

wšichni wysílali k nebesům prosby o odpuštění hříchů swých i nepřátelůw. Nejkrásnější večer hor Mejikánských rozestřel swé perutě, a doznělo klekání. S posledním zwukem wywstali indiáni, ohniwými zraky jen na srozumněnau si dawše a znowu se wrhli na pozůstalé Španěly se wztekiem nelidským. W okamžiku nedýchal již žádný Španěl. “⁵⁸⁴

„Průmyslnost Sw. Amerikánská, dobře již powědomá celému swětu jewí se welmi krásně z následující události. Sotwa dobyli Sw. Amerikánští mejikánské město Veracruz, a ejhle! Jeden občan Sw. Amerického saustátí pán malé lodky, wstaužil do jedné z nejpřednějších hospod, zawolal hospodského a prawil mu pánowitým hlasem, který nestrpí odmlauwání: „Rád bych měl tento dům i s nábytkem i se vším, jak stojí a leží. Mnoholi žádáte? Mejikán pln radosti, že si sám smí stanowiti cenu, powí, mnoholi chce. Yankee zwolá „Dobře!“ a wysází peníze. „A nyní přáteli!“ prawí dále – „mnoholi času potřebujete, abyste se z domu wyprawil?“ Mejikán odpowí: „Půl hodiny.“ A za půl hodiny zastáwal již nowý hospodský swůj auřad a posluhowal wáženému obecenstwu, zvláště swým krajanům. – To jest použití okolností a rychlost párních strojů i w lidském jednání. “⁵⁸⁵

„Šlechtnost. K Santanowi, presidentu a wůdci Mejikánskému přiwedli Mejikánští po bitwě dne 20. Srpna amerikánského důstojníka a čtyry wojáky žádající, aby byli na místě usmrceni, nebo prý heděli zabíti Santanu a s tím aumyslem prý w posledním zápasu zrowna k němu se prodrali. Na otázku Santanowu odpověděli Amerikáni neohroženě, že to byl wskutku jejich aumysl, že jej chtěli buď žiwého nebo mrtwého do swé moci dostati. „Ha!“ zwolal Santana nadšeně, kdybych byl měl we swém wojsku pět takowých Mejikánů, nebyl by generál Scott nade mnau zwítězil.“ Pak je odewzdal swému wěrnému pobočníkowi, aby je odwedl do hlawního města, kde měli být w čas wálky opatrowáni, a po wálce swobodně se do vlasti odtud nawrátiti. “⁵⁸⁶

---

* A letter to the Hon. Henry Clay on the annexation of Texas to the United States. Boston 1837.

⁵⁸⁴ Česká včela, roč. 14, č. 64, 10. srpna 1847, s. 64, *Med a Wosk*.

⁵⁸⁵ Česká včela, roč. 14, č. 92, 16. listopadu 1847, s. 368. *Denník všeobecný*.

⁵⁸⁶ Česká včela, roč. 14, č. 97, 3. prosince 1847, s. 387. *Med a Wosk*.

Analytičtější ráz měl v *České včele* příspěvek z revolučního března 1848, věnovaný severoamerické armádě, kde byla vyzvedávána její demokratičnost a obchodní pružnost, o doznívající válce s Mexikem zde však nepadla ani zmínka.⁵⁸⁷ Snad jediným epilogem mexicko-americké války byl ohlas volby presidenta Taylora, bývalého velitele americké armády v konfliktu s Mexikem, z konce roku 1848: „*Diwnát to wěc, že swobodomyślní Amerikáni wolili za presidenta wždy buď wojáka neb*

---

⁵⁸⁷ *Wojsko w Sew. Americkém Saustátí*, Wčela, roč. 15 (1848), č. 26, 31. března, s. 101 – 102.:

Amerika zdá se nám Ewropanům častokráte býti blaženau zemí, kde mléko a med w praudech tekau, zwláště se nám to zdá nyní, kdy panuje w Ewropě nedostatek, Amerika pak wšim oplývá.

Bohatství americké jewí se nejwice we wojště, rozumí se stálém. Na peněžích dostává sice woják měsíčne jen 7 dolarů platu, k tomu wšak denně libru a 4 loty nejpěknější pšeničné mauky, tři čtvrtě libry slaniny nebo pět čtvrtí libry hovězího masa, 2 loty kávy a 4 loty cukru, na každých 10 dní tři čtvrtě libry mýdla, čtvrt libry stearinových swíček, 1 pintu winného octa, 1 kwart bílých bobů a čtvrt kwartu soli.

Každá setnina wede společně swé hospodárství, důstojníci i sprostí; tím se dosti mnoho ušetří a z ušetřeného buďto se nakaují wzácnější potrawa, nebo se to uloží do společné pokladnice. Welkau část potrawy si dobývá setnina sama. Ku každému stanowišti náleží okolí na 4 angl. míle wzdálí, a zde se setnině wyměří místa ke zřízení zahrad, w nichž pak wojáci sejí zemčata, melony, owocní stromy a wšelikau wzácnější zeleninu a luštěniny. U nejstarších stanowišť jsau welikolepé zahrady, tak že wojáci nejen potřebnau potrawu mají, nýbrž i užitečný obchod wěsti mohau. Proto mají mnohé setniny welmi bohaté pokladnice, kterými penězi si zřizují billardy, na nowiny se předplácejí a wšechny značnější nowé spisy kupují. Kde nejsau zahrady ještě wzdělány, jako u mnohých sewerních stanowišť, dostávají wojáci od wlády mimo swrchu jmenowané wěci ještě zemčata, zelí, naloženau cibuli a okůrky, aby byli chráněni před kurdějí. W každé pewnústce smí míti obchodník krám a wojákům prodáwati w ceně od důstojníků určené nápoje, tabák a jiné zboží. Wojáci platí úpisy, které po wyplaceni swém také wyplatí. Podle zákona mají wojáci býti wyplaceni wždy po dwau měsících, a wšak kolikráte uplyne šest měsíců, než wyplácející auředník do wzdálených pewnústek se prodere pustínami. Parádní uniformau pěšího wojska je tmawě modrá kazajka s bílým poprsím a čerwenými wlněnými epolcemi, jasně modré spodky a čáko s čerweným wlněným lemowáním. Dělostřelci mají tentýž oblek, jediné poprsí je žluté; dragoni mají tmawě zelené kazajky, a na šwech šňůry barwy pomerančowé, šedé spodky s čerweným lemowáním, a čáko. Každý wojín si šatstvo to pořizuje sám, začěz od obce dostává na celau službu (5 let) náhradu 143 dolarů. Poprwé se dá šatstvo opatřiti za 33 dolarů, a poněwadž pěší wojín jenom dne 4. Čerwence, památného dne, kdy se Obce za samostatné prohlásily, w uniformu se obléká, může lehce 70 - 80 dolarů uspořiti. Wláda pečuje o to, aby si mohli wojáci snadněji opatřiti, pročež má každá setnina swůj zwláštní sklad hotowého šatstwa, z něhož každý woják potřebné šaty kupuje a sice za ceny, mezi wládu a fabrikanty práwně ustanowené. Ozbroyen pak je každý pěší a dělostřelec ručnicí a bajonetem, jezdec ohnutau šawlí, karabinau a bambitkami. Zbraň i střeliwo dáwa země, i potřebné oprawy platí.

Již z toho wyswítá, jak dobře jsau wojáci w Spojených obcích opatřeni, mimo to wšak i důstojníci i sprostí wedle služby ještě jiné wýdělky mají. Důstojníci jsau welkými kupci a wedau obchod i se statky, poddůstojníci pak wedau malý obchod s blížkými kupci a nájemníky, sprostý pracuje za denní mzdu. Mnoholi každý woják za swůj žold pro zemi pracowati musí, určují zjewně wojská prawidla, a pracujeli wice i pro Obce, dostává denně 18 centimů, t.j. stých dílů 1 dolaru. Nejlépa se wede wojákům, kteří jsau řemeslníci, tolik mají práce, že jsau obyčejně sproštěni swé povinné služby. Obce wšak pečují i o to, aby woják, wystaupna ze služby, měl peníze do žiwnosti. Za každý měsíc 5leté služby se mu strhne 1 dolar, tak že pak dostane 60 dolarů; kromě toho dostane peníze potřebné na cestu do onoho místa, kde se dal odwěsti, a po celý čas této cesty swé dostává pořádný wojenský plat, nebo se ti dnové též w řádnau službu počítají.

zastawatele otroctwí Mouřenínův. Nynější president Taylor byl wojákem i lidokupec. Jako woják si wydobyl krwawé sláwy pokořením Seminolův. Proti těmto praobywatelům hor we Floridě započala jednota proto wálku, že uprchlé otroky ukrywali. ... Známoť jest, že i wálka proti Mexiku powstala náwodem lidokupců. – Taylor až posud má přes 200 otroků, jimiž obdělává dvě weliký satby w Louisianě a státu Missisippském, a není tomu tak dlouho, co prodal w Nowém Orleansu mnoho otroků... “ 588

Redakce *Pražských novin* se roku 1834 pokusila vedle *České včely* o exkluzivnější projekt, vydávaný pod vedením Pavla Josefa Šafaříka. Týdeník *Světozor*,⁵⁸⁹ byl zaměřen na rozsáhlejší zpravodajství ze zahraničí a na rozdíl od veškeré konkurence v českém jazyce nabízel i mnohem kvalitnější obrazový doprovod. Časopis vedle příspěvků z domácího prostředí i evropských zemí, nabídl českému čtenáři ve svém druhém ročníku i popis Mexika, včetně hlavního města Ciudad de México, doplněný obrazem hlavního náměstí⁵⁹⁰ a v jiném čísle drobnou studií o

⁵⁸⁸ *Wčela*, roč. 15, č. 104, 27. prosince 1848, str. 410. *Směs*.

⁵⁸⁹ *Světozor. Nejlacnější spis obrázkový k rozšíření užitečných známostí pro Čechy, Moravany a Slováky*. Redaktor: Pavel Josef Šafařík. 1 krát týdně, Praha, typ. Synové B. Háze. 1834 - 1835.

⁵⁹⁰ *Světozor*, roč. 2. 1835, číslo 14, str. 107 – 109: *Mexiko*

We prostřední části Ameriky roztahuge se, mezi dvěma mořema, rozložena gsau na přjgemných výssinách, utessená kragina mexikánská. Wysoké hory Andes, táhnnaucj se celým tjmto djlem swěta, přegdauce do sewernj Ameriky twořj na mnohonácte mil zssjřj a zděli rozprostjragcj se rowinu, tak že plawcjc se sem pocestnj z korábů vysoké hory pořád před sebau widj; když wssak sotwa na břehy wystaupili a prwnj výssiny přessli, tuť se gim rozestře před očima krag rowný bez hory a wrchu znamenitegssjho. – A práwě vysoké to položenj kragin mexikánských gest přjčinau, že nesnesitelné wedro horkého pásu země, w takowém zagisté ležj Mexiko, zde nikdy nenastane, nobřž že zde wěčné garo panuge, a že lidé ani kruté zimy, ani parna letnjho neznagj. Gediné kraginy pomořské wygmauti musjme, kteréž njzko ležj, kde wzduch (powětrj) nezdrawý, wedro náramné, a cholera i žlútenice domowem gsau.

Co se úrodnosti týče, nalézá se málo zemj, kteréž by se Mexiku wyrownati mohly. Kraginy ty zagisté oplýwagj wssjm, čeho člowěk negen k zachowánj žiwota, ale i ku pohodlj sobě žádati může. Lesy gasu zwěřj wsseho druhu, hegny gelenů, stády diwokých owcj atd., nesčjslným množstwjm ptactwa naplnění; půda rodj, mimo mnohé giné w nassich kraginách neznámé zrostliny, wssecky druhy obilj u nás se nalézagjcj; a žádná posud znána kragina newydává w takowé hognosti střjbra a giných kowů gako Mexiko. Než práwě důstatek ten gest půwodem, že lid w kraginách těch tožehnaných zleniwěl a ztupěl, bohatstw j ta přilákala Španiely, kteréž ukrutnostmi neslýchanými takměř docela staré obywatele zemj těch, na dosti znamenitém stupni wzdělanosti se nacházegjcj, wyhubili, a tjm nemálo naprznilo se ginák slawnau památku gměna spanielského w děginách lidstwa. Zústatky dáwných Mexikánů gmenugj se nynj Indiané, i gsau lid tichý, mjrný, pokogný, gen tenkráté strasný a hrozný, dyž se ho náružiwoť něgaká zmocnj, neznage potom ani mjry ani mezej. Barwa těla gegich gadá. Zaměstnáwagjť se neywjce orbau, a přiznáwagj se k cjrkwí katolické. Gako by gádrem celého obywatelstwa gsau zde tak zwanj Kreolowé, potomci Španielů; gsau barwy bjlé, podobnj předkům swým, přidrželi se

mexických předkolumbovských kulturách.⁵⁹¹ Mexické prostředí bylo rovněž zastoupeno drobnými příspěvky přírodním bohatství⁵⁹² a stručným

bohužel wětssjm djlem neřestj a neprawostj orců swých, opustiwsse wssak ctnosti gegich, i wynikajj lenostj hanebanu. Mimo Kreoly a Indiany gsau gesstě zde lidé barewnj Mulaty, Mestizy podlé barew a rodu nazýwanj. Až do nedáwných časů panowali nad kragi těmito Španielé, lid z pauhé žádosti po bohatstwj vlast swau opustiwsji a mocj swé ku potlačowánj ubohých Amerikánů nadužjwawssj. Tjm se stalo, že rozgřtřenj Mexikané chopiwsse se 1810 zbraně i oswobodiwsse vlast swau založili na krátký čas cjsařstwj. Než 1823 i to zřjzenj zemské změněno, a nowé podle ústawy půlnočnjch swobodnjch obcj amerikánských uspořááno. President na 4 léta wolený se dvěma sněmownama, sněmownau wyslanců národnjch a ginau senátorů, též na gistý čas wywolených od měsšťanůw, řjdnj wessekrau zemi. I gest co se nadjti, že i Mexiko, gako Amerika sewernj, brzy wyhogj swé rány, kteréž mu zadaly nepokoge domácj, že brzo zkwete obchodem i uměnjm, že oswěta a wzdělanost i zde wjce a wjce ssjřiti se bude. Hlawnjm něstem swobodnjch obcj, sjdlem přäsident i arcibiskupa, středem obchodu gest Mexiko, i welikostj i počtem obywatelů (počjtát se zde 180,000 lidnatosti), gedno z neywětssjch měst amerikánských. Rozloženi gest w rowině owsssem newelmi přjgenné, obkljčené gezery nedaleko města ležjcmi, trpj častými a zhaubnými powodněmi náramně. Wystawěno gest do čtyr hran na rumech starodáwné stolice Mexikánů, kteraužto Španielé w 16tém stoletj wybogowali a bořili. Hlawnj ulice gsau rowné i sbjhagj se na hlawnjm placu města; domy gsau wýstawené z tesaného kamene, než njzké, magjce zdí aneb objlené, aneb ozeleněné aneb očerweněné, na nichž se spatřugj průpowědi čili texty biblické na Spasitele neb Rodičku Božj se wztahugj. Střechy domů gsau ploské, wůbec cihlami wydlážené, kwětinnami, kteréž od starodáwna Mexikané welm milugj, okráslené, tak že se pod wečer po střechách přjgenné procházeti může. Paláce nádherné, skwostné budowy, gsau wětssjm djlem zewniterně porcelanem pokryty, a kostely a klásstery, kteréž poslednj gako městečka weliké gsau, bohatstwjm snad we swětě rowných sobě nemagj, zlatem a stříbrem se lesknauce, a sochami z týchže kowů okrásleny gsauce. Neyznamenítgssjm a neykrásnětgssjm chrámem w Mexiku gest kostel kapitolnj, pnaucj se nynj na rumech starodáwného chrámu pohanského, oltáři a obrazy, sochami a slaupy téměř přeplněny. Člowěk kdož poprwé wstauj do chrámu toho, ustrne wěru nad množstwj zlatých obrazů Božj rodičky a lampiček oltářních. Tak bohatého chrámu nenj na swětě. Obraz přjtomný předstawuge nám chrám ten. Přostířed njm na weliké prostoře u prostřed widěti gest litau sochu Karla VI. Na podstawku z mramoru wytesaném, což má býti gedno z neypěknětgssjch děl uměnj rezbářského.

Mezi ostatnjmi budowami wynikajj palác přäsidenta gednoty mexikánské, do čtyr hran wystawený a na čtwrt mjle w obgemu magjci. Prostranné dwory a krásná slaupenj a chodby zwýssugj krásu stawenj tohoto. Mince mexikánská, ač stroge w nj gsau sspatné, nemá nic méně sobě rowné, a gest tjm, že se zde neywjce peněz do roka razj, na celém swětě neypamátnětgssj. Zahrada rostlinářská, ač ne prostranná, gest předce pro krásu kwětaucjch zde bylin, a ptactwo, gi ožiwugj, gakoby rágem pozemským. Ku krásným palácům náležj mimo giné, palác arcibiskupůw, radnice městská, dům wysokých sskol, dům učené společnosti, i dům nižssjch latinských sskol. Klássterů gest w Mexiku 80, mezi nimiž se we mnohých znamenité obrazowny spatřugj; kostelů gest 20. Wěžj znanenitý počet gest welikau okrasau města. Ustawy ke wzdělánj národu určené gsau dvě gymnasia, vysoké sskoly, seminárium, akademie krásných uměnj, sskola hornická, mnohé sbjrkj starobylostj a učené spolky. Obchod od gakžiwa znamenitý, a promysl za nowé vlády wjce a wjc se zmáhá a ssjřj: i gest se co nadjti, že w brzkém čase se zmůže tak, gakož se w sausednj sewernj Americe stalo. W. Št

⁵⁹¹ Světozor, roč. 2, 1835, č. 24, s. 189 – 190: Starožitnosti mexické.

O prabydliteljch Nowého Mexika a Nowé Nawary dosshy nás gisté zpráwy welmi po řjdku; něco známětgssj gsau Kalifornané a Staro Mexičané, ačkoli tjm wjce negsau, čjm býwali. Stařj Mexičané (Čičiewkowé) nebyli gíž surowým národem, když se Španielé we vlast gegich wedrali. Záležj z několika národů, libowolnému žezlu mexických cjsařů newděk poslauchagjcejch. Okreskowj wladari, u nich kasikowé nazwanj, wolili sami cjsaře, gený w nádherných palácjch obýwali, četným komonstwem se honosili, a znamenité důchody z kowkopstwj, soliwáren a gimých danj, gakož i z dobrowolných darů měli. Neynižssj třjda lidu byli otroci, orbau se zandšsegjci, gichžto žiwobyjtj w moc pánů gegich dáno bylo. Pokudže we wzdělánj pokročili, swěděj známkowé gegich pjsmo, zakládagj se na wyobrazowánj předmětů, určenj roku na 366 dnj, rychlji, dwůr o důležitých předmětech zprawugjci, přerozmanitá řemesla, zlatnjci, maljři, tkalci a g.; oni stawěli domy, chrámy, mosty a loďky, a celá země byla dobře olidněna. Cjsař a

životopisem Hernána Cortéze.⁵⁹³ Oblast Spojených států amerických nebyla ve *Světozoru* představena podobnými přehlednými geografickými příspěvky, ale spíše texty o přírodních zajímavostech,⁵⁹⁴ etnografii⁵⁹⁵ a

---

páni odjwali se welmi skwostně, lid chodil naopak téměř nahý; panj a djwky w kossilech, strakatým peřjm ptačjm zdobili si hlavu, tělo malowaly.

Bohy swé ctili welmi slawně; hry a tance, neměně důmyslné nežli zábawné konáwaly se we chrámech model těchto, zwlásstě w Cholule; při tom býwala též diwadla, w nichžto gednagjcy osoby němé, hluché, chromé, ano i žáby, hady, gesstěrky, ptáky, motýly a g. představowaly. Weliký, nad mjru umělý, pro cizince welmi těžký tanec wssech stawů ukončowal w Cholule slawnost tuto, gžžo hluk rohů, pjsstal, trub a lastur konec učinil. Kromě toho byli rozmanitj wogensstj, lowečtj a modloslužebnj tancowé w obyčegi; při plesech wogenských tancowali též králowé we slawném oděwu swém. Neywyssj modle Wicilupuclimu (Huitzilopochtli – pozn. aut) zabjgeli k oběti tisjce zagatých, poněwadž se gj, gak ge kněžj gich ugissstowali, lidského masa zachtělo.

We kraginách těchto nacházegj se pořáde gesstě četnj zústatkové paláců, chrámů, kaupelj a weřegných hostinců; z nich gediné tak zwan Teokalli asiatský gewj půwod. Gsaut to do ostrá končej se slaupowé, po stranách menssjmi, sbě podobnými okraskami ozdobení, gakož o podobné pyramidowité chrámy Ch-Madon a Cho-Dagon w řjsi Birmanů a Fak-Ton we králowstwj Siamském nalezáme.

Wýznam gegich pomnjků a zústatků gest nám méně patrny. Hieroglyfické podobizny zwjřat a nástroů poblíž Kasikwiari, a čtwerhrannj ráborowé čili twrze na břehách Ohioových gsau nám pohádkami.

Stáwať gesstě pomnjků giného pochybného druhu. Obrazowé Tulteků (Toltéků – pozn. aut), neystarssjch dobytelů Mexika, okazugj, gak se powjda, přechod přes weliký průliw; wěc to, gžž owsem málo kdo wjry přidá, gelikož gj důkazy utwrditi nelze. Posud se nalezagjcy mexičtj obrazowé gsau tak temného a neurčitého rázu, že těžko gest, pozorowati ge za pomnjky děginné (historické).

Podáváme dnes čtenářům swým několik podob ze staromexických obrazů, z nichžto se aspoň trochu pozná, gakyže oděwu pamětného toho národu w obyčegi byl. Podobizny tyto představugj: 1) bogownjka w brněnj a se ssjtem; 2) cjsaře Montezumu we krátkém, nádherném oděwu; 3) bogownjka se sjtj.

Nyněgssj Mexičané děl se mnoho od swých praotců, pomjsseni gsauce s Ewropany a gich mrawy; gsaut wážnj ano i zamračenj, wlasj gim téměř ani nessediwěg, obličeg nehyzdj gim stárj s wraskami, zuby gegich gsau gak slonowá kost a dobrota hrá gim na twáři. Gsaut gako ostatnj Američané, mědi podobné barwy, magj řjdké wausy, dlauhé, černé, twrdé wlasj, ssiroké pysky a zawalítj zrůst, ačkoli bez krásy nebywagj a zwlásstě gemnosti twáře se wyznamenáwagj. Ženské gsau bělessj nežli mužsstj; mezi nimi gsau některé welmi krásné.

Žiwot gegich gest co do wětssj částky stěhowawý a žiwit se nazwjce honbau, lupem a rybařenjm; menssj částka gich má pewná sjdla, zanássj se orbau a chowem dobytku, a pěstuge zwlásstě kukuřici; na břehách řeky Gily též bawlmu a kalebasy. U swobodných kmenů gest po řjđnku křestanů, ačkoli se katoljci tamněgssj welmi namáhagj, ku swému náboženstwju ge obrátiti.

⁵⁹² Kukuřice obecná čili tak zwaná turecká pssenice (*Zea mays L.*), *Světozor*, roč. 1, č. 20, 1834, str. 159 - 160; *Wanyla*. *Světozor*, roč. 2, 1835, číslo 13, 1835, s. 101;

⁵⁹³ *Ferdinand Korteze*, *Světozor*, roč. 1, č. 18, 1834, str. 140 - 141.

⁵⁹⁴ například: *Spád Niagary w Kanadě*. *Světozor*, roč. 1, číslo 14, 1834, str. 105 - 106; *Lowenj tresek (sstokfiš)*, *Světozor*, roč. 1, číslo 19, 1834, str. 147; *Tabák obecný (Nicotiana Tabacum)*. *Světozor*, roč. 1, číslo 25, 1834, str. 199 - 200; *Ztracená řeka we Wirginii, Indiánské pozůstatky*, *Světozor*, roč. 1, číslo 27, 1834, str. 215; *Prodag chřestýssů*. *Světozor*, roč. 1, 1835, číslo 49, str. 391; *Býk americký*. *Světozor*, roč. 2, 1835, číslo 14, str. 110; *Orel a krahugec*. *Světozor*, roč. 2, 1835, číslo 15, str. 116 - 117; *Wodopád Niagary*, *Světozor*, roč. 2, 1835, číslo 27, str. 212 - 214; *Prairie*. (Obraz západu=americký), *Světozor*, roč. 2, 1835, číslo 43 - 44, str. 342 - 344 a str. 346;

⁵⁹⁵ Např: *Světozor*, roč. 1, číslo 33, 1834, str. 264: *Kmenowé indičtj w západu a gihozápadu*.

Dle zpráwy tagemnjka mořské služby od roku 1832, podané presidntowi w konřressu, obnássel počet Indianů wystěhowawssjch se do wykázaných gim kragin na západ od státu Missouri a kraginy Arkansas 19,390, mezi nimiž ge 6000 Choklajsů, 3500 Čerokisů, 2500 Kriků,

technických novinkách.⁵⁹⁶ Přes své nesporné kvality se *Světazor* nestal tak úspěšným jako jeho sesterská *Česká včela* a po svém druhém ročníku zanikl.

Snad nejznámějším časopisem předbřeznového období vůbec se staly *Květy*, vytvořené Josefem Kajetánem Tylem ze staršího titulu *Jindy a nyní*. Oba tituly soupeřící o přízeň čtenářů příloh Pražských novin byly vydávány u konkurenčního nakladatelství Jana Hostivíta Pospíšila. Ten začal roku 1828 vydávat týdeník *Jindy a nyní* v redakci Karla Rainolda a Jana Hýbla, pokoušejících se o první český časopis doplněný pravidelnou obrazovou přílohou.⁵⁹⁷ *Jindy a nyní* přinášely poměrně pravidelné příspěvky z amerického prostředí⁵⁹⁸ a roku 1830 nabídli českému čtenáři i portrét Ciudad de México.⁵⁹⁹

3000 Delawarů, 1500 Šaniů, 800 Kikapusů; ostatek náležej menssým kmenům. Počet Indiánů w gihu Mihiganu nawystehowawssjch se gesstě, udává zpráva na 36,450, totiž: Kriků 20,000, Čerokisů 11,000, floridanských Indianů 4000, Miamissů 1000 a Weiantotů 4500. Zem, kterau wláda těmto kmenům wykázati ponawrhuge, obnássj 100 millionů giter čtwerečných, z nichž giž 50 millionů mezi osm kmenů indických losem rozděleno gest.

⁵⁹⁶ *Nowiny w gižnj Karolině*. *Světazor*, roč. 1, číslo 33, 1834, str. 264; *Plawba na párnjch lodjch*. *Světazor*, roč. 1, 1834, čísla 35 - 36, str. 273 - 274 a 289 - 294.

⁵⁹⁷ *Jindy a nyní* (*Gindy a nynj*) nebo *Sbírka obrazů pamětihodných osob, věcí a příběhův z minulosti i přítomnosti, s připojeným popsáním i jiným rozmanitým vypravováním*. Vydáním Karla Rainolda. Vedením Jana Hýbla. 1 krát týdně, Praha, typ. vedením Jana H. Pospíšila v šolovské impresii. Červenec 1828 - 1831. Pokrač: *Jindy a nyní*. (*Gindy a nynj*) *Národní zábavník pro Čechy, Moravu a Slovany v Uhřích*. Nákladem a vedením Jana H. Pospíšila. (Red. J. K. Tyl) 1 krát týdně, Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1833.

⁵⁹⁸ Soubor zpráv o americkém kontinentu obsahoval za dobu existence časopisu tyto články: *Weliký chrám w Mexice*. roč. 1, (1829), č. 11, str. 41; *Příklad hrdinské velikosti při řece Orenoko*. (sic!), roč. 1 (1829), č. 14, str. 53 - 56; *Christoph Columbus*, roč. 1 (1829), č. 19, str. 73 - 75; *Doly diamantové*, roč. 1 (1829), č. 24, str. 93 - 94; *Tadyáš Hänke*, roč. 2 (1829), č. 7, str. 25 - 27; *Hora Chimboraso*, roč. II, (1829), č. 22, str. 86, *Strašlivé následky uštknutí hada*, roč. 3, (1830), č. 9, str. 35; *František Drake*, roč. 3 (1830), č. 21, str. 81; *Hranole Cholulská w půlnočnj Americe*, roč. 3, (1830), č. 25, str. 97; *Přjstaw w Rio Janeiro*, roč. 4, (1830), č. 16, str. 61; *Mexiko*, roč. 4 (1830), č. 17, str. 65 - 66; *Vodovod w Rio-Janeiro*, roč. 5 (1831), č. 3, str. 9; *Plovoucí zahrady u Mexika*, roč. 5, (1831), č. 4, str. 13; *Mravní povaha Indiánů v půlnočnj Americe*, stejné číslo, str. 16; *Červec (Cochinilla)*, roč. 5, (1831), č. 18, str. 69; *Kondor w polednj Americe*, roč. 7 (1833), č. 7, str. 54; *Tygrí sluj (Příhoda w horách peruánských)*, roč. 7 (1833), č. 11, str. 86 - 87 a č. 12, str. 94 - 95;

⁵⁹⁹ *Jindy a nyní*, (*Gindy a nynj*), roč. 4, 1830, II. pol., Číslo 17, str. 65 - 66: *Mexiko (s rytinaw)*

Wynalezením Ameriky seznámili se Ewropané s národy, genž gako oni pod krály stáli, w městech a dědinách wespolek bydleli, uměnj a řemeslům se oddávali, i ge zdokonalowati se snažili.

Geden z neymocněgssjch národů těchto byli Mexikáni, a králowstwj gegich při přjchodu Španhelů l. 1519 to neywětssj w Americe. Leželot w kragině, kterau oni sami Ananhuak, t.g. bljž wody, pogmenowali. Půwodně dali gměno to gen onomu znamenitému audolj, w němž krom hlawnjho města Mexikánského králowstwj gesstě mnohá giná města a mjsta djlem na ostrůwcech a břehách některých gezer ležely.

V roce 1833 se redakce časopisu ujal Josef Kajetán Tyl a od následujícího roku jej transformoval na *Květy české*.⁶⁰⁰ Na rozdíl od *České včely* se *Květy* přikláněly k publikování původní domácí tvorby a zaměřovaly se na lidovějšího čtenáře, čemuž odpovídala i struktura příspěvků, charakterizovaných větší anekdotičností a povrchností,⁶⁰¹ které

Veliké město Tenochtitlan (později Mexiko) mělo při příchodu Španhelů 400,000 obyvatelů, a leželo u prostřed slanáho gezeru Tezkuko. Z kterékoli strany se kdo městu přiblížil, vždy dwau hodin potřeboval, než se přes ony čtweré hráze k němu wedauj dostal. Ulice města byly djlem suché, djlem po aužlabjch plavné, přes která dobře stawené a tak prostranné dřewěné mosty wedly, že deset konj wedlé sebe po nich giti mohlo. Mezi mnohými welkými náměstjmi mělo gedno wíkol samé chrámy, w nichž každodenně přes 60,000 lidu rozličné zboží, pokrmj, ssatstwo, okrasy zlaté, stříbrné, drahé kamenj, olowo, mēd, sskořepiny a péra prodáwalo a kupowalo. U prostřed toho náměstj stálo stawenj, w němž ustawičně dwanácte ustanowených saudců sedělo, by rozepře w obchodu snad zniklé na mjstě wyssetřowali a porownáwali.

Město bylo okrásleno mnohými welkými a nákladnými domy, djlem mėsstánům a kupcům, djlem přednjm pánům země náležegjcmi. Mezi weřegnými stawenjmi wzbuzowala podiwenj welikost a nádhernost některých chrámů a králowských paláců. Břewna byly obyčegně cedrowé, cipřissowé nebo z giného drahého dřjwj, a řezbami okráslené. Stěny pokogů byly mramorem nebo giným krásným kamenj wyloženy. Dwa nákladné wodowody opatřowaly město potřebnau wodau, a na gegich gezeru nacházely se plowaucj zahrady, na pramicjch založené, genž weslowánjz na mjsta na mjsto plawiti se mohly. Tyto zahrady, rozhlásené pod gménem Chiampas na gezeru Tezkuko, gakož wodowody, snažili se Španhelsstj páni země podnes zachowati.

Mexiko (prwé Tenochtitlan) bylo před nesstátnau wálkau domácj gedno z neybohatssjch, gakož potud gedno z neykrásněgssjch města na swětě gest. Ono powstalo na tomž mjstě znowa ze zřjcenin Tenochtitlanských, a ležj tedy gako prwé při malé řece na půlnočnjm konci gezeru Xochimilco a na západnj straně gezeru Tezkuko, i může pro toto swé položenj, kdežto z wětssjho djlu w gezeru samém postaweno gest, k Benátkám přirownáno býti.

Nynj čjtá Mexiko na 20,000 domů mnohé nákladné kostely a paláce, ale gen 150,000 obywatelů, přewyssuge wssak wssecko, co si gen o prawidelnosti a ssjřce ulic, o způsobě a welikosti kostelů a domů welkého města pomysliti můžeme. Angličan Ballok wyprawuge takto o něm: mnohé ulice gsau skoro dvě anglické mjle (1/2 německé) dlauhé, hladké, rowné, s wyhljdkau na hory, genž audolj obkličugj. Skoro wssickni domowé gsau stegně welcj, s trogjm poschodjm, krásně ozdobenj a dwogj pawlačj opatřeni, s zábradljm železným pozlaceným nebo i bronsowým.

Poschodj gsau welmi wysoká, kdežto pokoge nějdy weyssku 15 – 20 střewjců magj. Do prwnjho nebo neyspodněgssjho wegde se welkými mřjžowými dweřemi, často 30 střewjců wysokými a bronsem okráslenými. Ty wedau do dwora kwjtjm a stromy posázeného, což welmi přjgemný pohled působj. W každém poschodj nacházegj se do dwora pawlače, působjce tolikero oddělených procházek, před desstēm a sluncem ochráněných. Podnebj gest tam tak wýborné, že sotwa gakau změnu powětřj cjtiti gest, garo panuge ustawičné, kameni nikde widět nenj, a sotwa gest oken potřebj, aby se nočnj powětřj do leháren newedralo. Tu se žádá gen pewná střecha skrze silné ligawce, genž w určitý čas ročnj se dostawugj, a wysoké pokoge pro swobodný přjstup powětřj, což oboge Španhelé w Mexiku zawedli.

⁶⁰⁰ *Květy české. Listy zábavné pro wsseliký staw.* Vedením a nákladem Jana Host. Pospíšila. 1 krát týdně. (Red. J. K. Tyl) Praha - Hradec králové, typ. J. H. Pospíšil. 1834. Pokrač. jako *Kwěty. Národní zábawník pro Čechy, Morawany a Slowáky*, (od 1842) .. *Slowáky a Slezany*. Vedením a nákladem Jana Host. Pospíšila, /od 1843/ Jaroslava Pospíšila. Redaktoři. J. K. Tyl, od roku 1837 Jaroslav Pospíšil, od roku 1841 J. K. Tyl, od roku 1846 Jaroslav Pospíšil, od roku 1847 Jakub Malý. 1 krát týdně, od roku 1843 2 krát týdně, od roku 1844 3 krát týdně. Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1834 - ukončen 1850.

⁶⁰¹ Srovnej stejnou tematiku u počátečního ročníku *České včely*.

ZAP, Ladislav: *Prokwětánj sewero-amerických spogených obcj.* *Květy*, roč. 3, číslo 9, 3. března 1836, str. 71:

se však postupně, zejména díky poklesu prestiže *České včely*, svému konkurenčnímu projektu zcela vyrovnaly. Přestože v zeměpisných črtách převažovaly spíše cestovatelsko folkloristické obrázky, zazníval ze stránek *Květů* silný odpor proti otroctví i obdiv k Indiánům. Zajímavé bylo srovnání žen v různých oblastech světa z 2. poloviny 30. let, kde byl dán prostor i ženám severoamerickým⁶⁰² a mexickým,⁶⁰³ avšak vzájemnému

Gesstě sotwa půl stoletj uplynulo, co spogené obce sewero-americké shodily gho matčino wálkau krwawau, kteraužto se wssak samy byly dokonce wysjily. Mjsto schudlého, 3 milliony dussj silného silného obywatelstwa, kteréžto daněmi snjženo, ani swým w boji pro swobodu zmrzačilým wogákům skrownau penzi platiti nemohlo, spatřugeme nynj po půl stoletj skoro 15 millionů obywatelů, kteříž dluchy swé negen zúplna wyplatili, ale w skutku w nesnázech gsau, newědauce, co začjti se zbytečnými penězy! Na mjstě 13 půwodnjch obcj počjtá se gich po delssj čas giž 24, a brzo se i ten počet na 26 zmnožj. Obchod gim byl dřjwe zúplna zastawen, a ze wssech mořj byly wypuzeny, nynj wssak přehonily obchod Hollandčanu, Rusů, Sspanělů ano i Francauzů nadobyčegnau rychlostj, a co do komercialnj důležitosti, gedině Welko-Britanii ustupuj. W skutku, nenjť trhu na zemi genžby gich obchodem nebyl obžiwován, nenjť moře, kdežby gich obchodem nebyl obžiwován, nenjť moře, kdež by gegich loďj nebylo k spatřenj. Loďstwo wálečné, ačkoliw nynj gesstě nedostatečné, rychle se rozmnožuge, a poskytuje na mnohá léta přjležitosti dobré k upotřebenj důchodů, nad potřebu w státnj pokladnici nahromaděných. Také gich přednj města, negen že gim rychlostj bezpřjkladnau na lidnatosti přjbylo, powznesly se při tom na stupeň zámožnosti, uměnj a fysické sjly, kterýž gim, i u porownánj k neymocněgssj národům na zemi, mjsta důstogného wykazuge. Zděljme zde staw obywatelstwa 6 neypředněgssjch měst toho saustátj od roku 1790 a 1835. Obnásselo totiž obywatelstwo

	r. 1790	r. 1835
w Nowém Yorku	33.131 dussj	269.873
we Filadelfii	42.520	200.000
w Baltimoru	13.503	92.000
w Bostonu	18.038	78.000
w Nowém Orleanu	6.500	60.000
w Charlestonu	16.359	34.500

Ne úplně před 100 lety obnássela lidnatost těchto 6 měst dohromady sotwa 35.000 dussj. Padesát let na to, r. 1790, když se sečjtánj národů poneyprw zawedlo, wystaupla giž na 129.781, a nynj na 735.000 dussj. W Nowém Yorku se asi od 45 let obywatelstwo tak podiwně rychle rozmnožilo, že ge nynj gen obywatelstwo 6 ewropských měst, totiž Londýna, Pařže, Carihradu, Petrohradu, Neapole a Wjdně počtem přewyssuge.

Při tom nesmj se přehljdnauti, že wětssina ewropských měst tisjc a wjce let giž stogj, a že gen poznenáhla w běhu času swau nyněgssj znamenitost dosáhla. Gediný Petrohrad dalby se w ohledu tom s tamněgssjmi městy porownati.

Také Filadelfia, ačkoliw co do počtu obywatelstwa od Nowého Yorku přewýssená, giž mnohým z neystarssjch měst ewropských se wyrowná. Baltimore, Boston a Nowý Orleans spěchagj též rychlými pokroky ku před, a we vzdálených kraginách západnjch powstáwagj gesstě města nesčjslná, dosahugjce znamenitosti, na kterauž gesstě před 20 – 25 lety ani we snu nebylo lze pomysljti. Některé z nich počjtaj giž 10, 20. ano i 40.000 dussj.

⁶⁰² WRŤÁTKO, Jaroslav Antonín: *Žensstiny seweroamerikánské*, *Květy*, ročník 4 (1837), číslo 41, 12. října, str. 325 – 326 a číslo 42, 19. října, str. 334 – 336.

Ženy amerikánské gsau nazwjce oswjcené, málo wssak magj obraznosti, wjce rozumu než citu. Přjroda hogně udarowala ge půwabý, zwlásnj sličností wynikagj ony z města Baltimore. Oči nebeské připomjnagj na rod angelský, a černé wlasý ukazuj wplyw horaucjho leta. Austawnost gegich slabá a autlá, ledwa může opřjti se ostrému ponebj a náhlým změnám powětrnosti. Kdo sobě na mysl uwádj, že ta sličnost, ta swižnost i wssecky půwabý mladosti swadnau před časem a ukrutnému záhy podlehnau zmařenj, smutku a bolestnému dogemu ubrániti se nemůže.

Wychowánj ženských we Sgednocených Státech půlnočnj Ameriky zcela se různj od ewropegského. W Ewropě zůstáwá djwka, dokud se nedostane za muže, pod péčj rodičů, spočjwá na lůně pokoge a důwěry, gelikož čilá opatrnost stále nad nj bájcj nikdy neuspj. Nepozastawugj

se nas ničjm aniž uvažugjc čeho, ginj na mjstě gegjm myslj, dělá co matka gegj. S nj se w tentýž čas weselj aneb smutnj, žiwotu nepředcházj ale za njm postupuge. Gako slabý swlačec, držjcej-se wětýwek ochranných křowin, sděluje s nimi úsilně třesenj aneb sladké kolysanj.

W Americe dosahuge ženská wolnost giž před nastaupenjm mladosti. Sama sebe magjc za wůdce, pausstj se na sstěstj cestami neznámými; prwnj gegj kroky gsau zlásstě bezpečné, w dětinstwj přebjhá žitj gegj co slabá loďka, swobodně sobě pohráwagjcj na moři skal nemagjcjm.

Než se stane s tau slabau loďkau, s rozpiatými plachtami a nezkusseným nálodnjm, když powstane bauře wássnj wěku mládeneckého? Wychowánj Amerikánek wyhowuge nebezpečnstwj tomuto. Mladá djwka záhy se dowj o aukladech, w gake gj padnauti možno. Aucit (instikt) ne wždy by gi ostřjhal před nešťěstjm; pročez stogj pod strážj rozumu. Tak wědauc o osidlech sobě nastawených, aby gich znikla, na sebe toliko se spoléhá. Obezřetnosti Amerikánkám nikdy nechyb. W prwnj mladosti dostává se djwkám wesskerého wychowánj bez ugmy wolnosti u zdokonalowánj-se gegjm; než tak práwě pozbýwá dwau pěkných powah swého wěku: naiwnosti a prostosrdečnosti. Amerikánka potřebuge oswjcenj, aby byla opatrna; a proto se gj půwabů nedostává, prostosrdečnost prozrazugjcjch.

Časná wolnost dodává myslj gegj rozwahu, a w charakteru gegjm cosí mužského proswjtá. Často slyseti w pospolitých schůzkách dwanáctileté djwčiny, rozlussřugjcj otázky o neywážněgssjch předmětech politických. To ustuzenj smyslů, to powznessenj ducha, ty obyčege mužské u ženských weliké nalezagj ceny na wáze rozumu, srdce wssak nikdy neuspokogj. Tak neyprw o ženách půlnočnj Ameriky sem saudil, přece wssak sem tam gednu mladici poznal, gegjžto charakter, pln ohně i citu, přeswědčenj moge zwrkal. ... W Sgednocených Obcjch, když se dvě osoby a obapolné k sobě milosti přeswědčj, slibugj sobě, wzjti se wespolek, což se zágemným záwazkem nazýwá. Gest to druh zasnaubenj bez obradů, zaswěcený přjsahau, že slowu dostogj. Mladá milenka, málo o to pečugjc, aby se ljbila, tjm wjce byla koketkau, nemagjc ani w aumyslu, co mně k podiwenj přjčinu dávalo. Ostatně náramná zalibiwost gest obyčegnau známkau mladých Amerikánek a následkem gegich wychowánj. Šestnáctileté panence welkým zágemem (Interesse) žiwota gest manželstwj. Ewropanka po něm prahne, Amerikánka ge hledá. Panj swého konánj gsauc, sama sobě muže wybjrá. Lehko pochopiti, gak autlý, nebezpečný záwazek mladé djwky gest, budaucnost gegj stanowugjcj. Musjť se tau samau předzwjdagjcj obezřetnostj ozbrogit, giž u nás na otcjch a materjch, o los dcery swé pečliwých, žádáme. Wůbec třeba wyznati: djwka amerikánská koná powinnosti swé s neywětsj ohlednostj. W lůně towaryšstwa tak průmyslného, kde každý swým obchodem se obrjá, mladé Američanky gedině wynalezenjm dobrého muže se zaměstnáwagj. We Sgedn. Obcjch gsau mužowé chladnj a takměř na žiwnost swau přikowanj, třeba tedy aneb k nim giti anebo půwabem ge dogjmagjcjm přiwbíti. Nenj tedy diwu, pakliže mladá djwka, uprostřed nich žigjcj, hogně uděluje wyučené úsměchy a čilé pohledy; gegj chuť zaljbíti se gest oswjcena i opatrna, změřilať ona obor, w kterém se může pohybowat, i zná meze, kterých překročiti neslussj. Gestliže wyučená gegj lest, zaljbíti se, pohaněti zasluhugj: cjl, po kterémž taužj, nicméně gest neychwalitebněgssj, neboť hledá muže.

Ginochům i djwkám nechybjt přjležitosti, progewiti sobě wraucjho citu a obapolné náklonnosti. Djwky vycházegj obyčegně samy. Obcowánj s mladými muži neuráž počestnost gegich, gen za ruce se držeti nesmj, gelikož to giž zasnaubence wyznamenává. W salonech tatěž panuge swoboda. Žjrdka se wnjjsj matka do rozmluwy dceřiny, kterážto každého, kdo se gj ljbj, k sobě přigjmá, ano i onných mladých mužů sobě wssjmá, gichžto na ulici potkala, ač gich rodiče neznagj. Takto konagjc zlého nečinj, poněwadž to národnj obyčege gsau. Zamilowánj-se Amerikánky zwlásstnjho ge způsobu. W Ewropě djwka méně hledj dostati se za muže, gako spjsse zaljbíti se; w Americe dotud hledj zaljbíti se, až muže nalezne. U nás snaha, zaljbíti se, gest náruživostj, w Americe průmyslem. Gestliže djwka zasnaubená stále zalibiwau se ukazuge, méně to činj by se zaljbila, nýbrž z obezřetnosti, poněwadž se často přicházj, že milenec ndrřj slowa. Předzwjdáť ona smutnau tu změnu i hledj zjskati sobě srdce giné, aby w čas potreby ztracené druhým nahraditi mohla.

W té i w giných okolnostech wyzýwá, smělosti dodává či odstraňuge wzdychagjcjch s auplaou wolnosti. Gestli žena wolnost tu w Americe časně obdržuge, záhy gi pozbýwá, gelikož záhy se wdá.

U nás mladá panenka hned z kolébky přecházj we swazek manželský; než nowé powinnosti gsau pro ni lehké. Wdawssi se za muže dosahuge práwa, wstaupiti mezi lidi, a tak záwázawssj se zůstává – wolnau. Tu se gj otwjragn slawnosti, plesy, weselj. W Americe naopak. Žitj plno blesku a newinné rozkosse přinássj mladé panence; wdawssj se za muže umjrá swětským weselostem a poswěcuge se gedině trudným powinnostem domáčjho hospodářstwj. Zprwu gj ucta wzdávána

ne proto, že ženskau, nýbrž že mohla býti ženau. Wdawssj se nepotřebuge se ljbít, a nemá giž ničeho, coby za obět přiněsti mohla, zadawssi ruky swé. W Obcjch Sgednocených žena w ten čas wolnost pozbywá, kdy gi u nás nabýwá. Ty wysady (privilegie) mladé djwky a ztráta gegich, když za muže se prowadala, gsau přjčinau, že mnoho zamilowanců dlaho zůstává zasnaubených, džjw než za sebe se wezmau. Po takowém zasnaubenj, opjragjcjm se na smlauwu čistomrawnj, nastupuge wkrátce slib manželský; než často se stává, že djwky, sháněgcj se po zasnaubenj, manželstwj na pozdněgssj čas odkládati, gelikož poklad tento dowoluge gim užjwat gessie wolnosti, slussjcj osobě neprowdané.

W žensstinách amerikánských nenj obraznosti, předce wssak charakter gegich na dusse powážliwých a mysljcjch osob činj hlubokých dotisků. Poznawssse mrawnost žen, známe giž i onnu celého národa, a powážjme-li poměry žiwota domácjho w Obcjch Sgednocených, ucta k Amerikánům nás proniká, manželstwo s poswátnou ssetrnostj uwažugjcjch. Božský ten gich cit u žádného ze starožitných národů tak vysokého stupně nedosáhl, a společenstwa ewropegská we swém mrawnjm pokaženj nemohau mjt ani ponějt podobné čistoty obyčegů. W Americe rowně gako u nás málo přjnsnosti zhledem na nepořádný žiwot a pohorssugjcj rozpustlosti bezženstwa, i tam se nalezagj mladj lidé roztodiwných mrawů, powěst gich netresce ztrátau dobrého gména; než gich rozpustlosti neprominulyby se, kdyby se dály w lůně rodiny. Umluwitost promjgj prodagné rozkosse swobodných osob, ale nabyté s úgmau práwa manželského tresce bez ljtosti, gsau neuprosna negen zhledem muže, který k nesslechetnosti ponauká, nýbrž i zhledem na ženu, kteráž nesslechetnost prowádj. Wypuzuge gich ze swého lůna a taktě přjnsná w ohledu tomto, že i nepatrný wýstupek, samo podezřenj dostatečným gest, aby nesslechetnj propadl trestu.

Mrawnost žensstin amerikánských, plod wychowánj rozumowého i nábožného, gest gesstě následkem giných přjčin. Důležitými zaměstnánjmi nadaný Amerikan nemá ani času ani chuti oddáwat se milkowánj a záletnictwj; gednau toliko w žiwotě nepohrdá snahau, totiž oženit se mjnj. Tenkrát gedná se o wážný aučel. Nemá času zbytečného, kochati, tjm méně starati se o náklonnost. Půwab uměnj krásných, tak auzce slaučený s rozkossemi srdce, gest mu neznámý. Gestliže mladý člowěk wystaupiw z okresu průmyslowého, wrhá se náruživě do lůna Mozartowa neb Michala Angela, hyne we zdánjmi obecném, neboť slysse hlasu harmonie neb rozeznáwage odstjny barew, gměnj wytjžiti nemůže. Kterak usedne kdo we skladu obchodnickém, genžto gedenkráté půwabů žiwota poetického ucjtíl.

Mladj Amerikáné – mrawem krage přinuceni na tom přestáwati, co zisk přenásj – nezabýwagj se ani uměnjm, ženám zaljbiti se, aniže schopni gsau zawěsti gich.

Mocný žiwel zkázy mrawnj we společenstwach ewropských ze zámožných ničemnjků a stálých wogsk nenacházj se w Obcjch Sgednocených. Zámožnj bez zaměstnánj a wogjnowé beze sláwy celý téměř swůg čas obětugj zmrhánj žen; mládež wraucj a sslechetná, gižto se děgissstě a činů nedostává, podobna gest wlnám Misisipi, dobročinným we swém běhu, zhaubným ale, gak mile se zastawj.

W Americe wssichni pracugj, poněwadž urozenost nikomu nedává welkého bohatstwj, i neznagj tam smutného wplywu garnisonů, neboť w tom kragi wogsk poplatných nemagj. Ženy prosty gsau nebezpečenstwj swůdcowstwj, a gestliže čistoty zachowagj, nemožná gim proto přjpsat nesnadné w Ewropě ctnosti, neboť w této snadněgssj ztráta gegj. Na diw lehký způsob, zbohatnauti, napomáhá i dobrým mrawům. Magetnost nenj nikdy hlawnj wýminkau a w manželstwjch; obchod, průmysl, řemeslo zaručugj mládežj dobrý nyněgssek a ssástnau budaucnost. Oženj se s prwnj ženau, gižto milugj, a welmi řjdko w Obcjch Sged. potkati neženatého muže, 25 let počtagjcjho. Společnost zjská mrawnost ženatých na mjstě rozpustlosti nezženstwa. Ostatně smjssenj stawů upewňuge swazky manželské. Zde žádná mez slussnosti nedelj ginocha od panny, chtjgcj mu roky zawdati. Ten obyčeg, přjwětjwý práwnjm swazkům, nutj i tagné k gich uzawřenj; kdo unesl mladau djwku, musj konečně být i gegjm mužem, byť i gakkoliw rozdjlný byl staw gegich, poněwadž nestegnost w nábytku žádného rozdjlu nečinj. Ta čistota mrawů, která wjce od zásad společenských než od gednotných osob záwisj, wážnau odjwá barwau obywatelky amerikánské.

W každém kragi pamuge zdánj obecné, gehožto wýroku a saudu žádná ženská ugjtí nemůže. Swůdným we Wlssjch záletničkámi neuprosné obecné toto zdánj promine w Americe slabosti lidské, w Anglii požaduge autlé, stydlivé skromnosti, které nestrpj w Hispanii; w Madridě poklesek smyslnosti rowně gak w Londýně pocity srdce přjnsně tresce. W Americe zdánj neljtostně zatracuge wssecky náruživosti, toliko s rozwahau wywedené ctj; lhostegno k citům, nad mjru požaduge mnoho zhledem powinnosti. Milost kochanků, gegjžto půwab celý žiwot některých národů ewropských stanowj, w Americe gest neznáma. Gestliže některá ohniwá dusse potřebu ctj zamilowati se i náruživě se tomu oddá, gest wýpadek tak řjdký, gako obgew skály na rowině

amerikánské. Běda osobě té, uprostřed wssech osamotnělé! – žádného saucitu který by gi hledal! žádného echa, kteréby gj odpowjdale! žádné potěchy, na gegjmžto lůně by mohla spočinauti! W tom kragi cenj se věci dle počtářské ceny. Gakže wyměnit toлары (sic!) za sslechetné powznessenj dusse a bitj čilého srdce? Může být, že se milugj w Americe, ale nepečuge se o to. Ženy přirozeně tak čilé magj w Americe výraz wážný a rozumowý.

Z toho wsseho vyplýwá, že amerikánské ženy hodny gsau ucty, ne zápalu; ke společnosti chladné welmi se hodj, než srdce gegich nenj utwořeno pro wjr horaucjch náružiwostj.

PROCHÁZKA, J: Krásné pohlawj. Ženy w sewernj Americe, Květy, ročník 7 (1840), č. 17, 23. dubna, str. 132 – 133:

Amerika ge rágem pro ženy. Ony nade wssjm wládnau, wsse se gim kořj, každý gim welkau čest prokazuge. Ony gsau wěrné manželky, wybórné hospodyně, laskawé matky, čistotau mrawů a wssemi ženskými ctnostmi se honosjce. Ženy nižssjch třjđ nepracugj gako u nás na poli nebo w zahradách; w domě swém pak pracugj welmi pilně, pečugj o wychowánj swých djtek, a obstaráwaj celé hospodárstwj. Američanky magj wesměs ducha wzdělaného, málo wssak obrazowotwornosti. Modré gich oči prozrazugj anglický půwod, černé wlasj působenj horkých dnů.

Amerikánské djwky prowdáwaj se welmi záhy. Dle tamněgssjho mrawu chodjwaj samotny na procházku, směgj se a žertugj s potkáwajcjmj se známými; na bály a do společnosti chodjwaj bez rodičů. Rodičowé nenutj nikdy dcer swých ku sňatku; každá djwka wolj sobě ženicha dle wastnj náklonnosti, a w žádné zemi zagisté negsau ssťastněgssj manželstwa, gako w Americe.

Američanky gsau w průměru welmi ssperku milowné. Kdo poneyprw do amerikánského kostela wstupuge, domnjwá se, že ge to shromážděnj toliko s wyšssjch stawů; gest wssak na omylu. Tady se nelissj stawy oděwem a obyčegi tak gako w Ewropě. Tady kráčj letitá dáma, w hedwábj oděna, uprostřed dwou krásně oděných slečinek; budau to bezpochyby gegj dcery anebo přjbužné, neboť seděly w kostele wedle nj, a po cestě mluwj ona s nimi welmi důwěrně a přjwětíwě. Kdo gsau? – Letitá dáme gest manželka bohatého kupce, genžto se wssemi djly swěta obchod wede; a mladé slečinky? – gsau gegj bjlé slůžky. Prowázely panj do kostela i nazpět, pomohau gj pak u přewljkáňj, a posadj se i posléz wedle nj, domáčjho pána a ostatnjch hostů k stolu, na něgž bylo černé služebnictwo prostřelo.

Německé ženy w Americe. Ženy amerikánských sedláků nosj záwog a odjwaj se dle pařjžských aneb londýnských mód. Němečtj sedláci se swými ženami k.p. z Hechin'gu lissj se od nich náramně. američané negsau německým krasotinkám welmi přjzňiwj; neljbj se gim gich welké, ssiroké nohy a ruce; gednomu cestowateli, kterýž o krásných německých djwkách s nadssenjm rozprávěl, hlasitě se wysmáli.

⁶⁰³ FILÍPEK, Václav: Mejičanky, Květy, ročník 5 (1838), č. 26, 28. června, str. 206 – 207:

Mejičanky gsau obyčegně malé; zato magj ozdobjnou nožku, krásné wlasj a zpanilé tjlko. Chůze gegich gest lehká a něžná, zlásstě we sspanělském oděwu, gjmžto se obyčegně zgitra odjwaj. O krásu zubů ge přjprawowává časté požjwánj cukrowého, z wětssj části giž w autlém wěku o tuto okrasu ust přicháziwaj. Twář gegich gest beze wsseho ruměnce, gako z bjlého wosku ulitá; před sluncem a ostrěgssjm powětřjm gj co neybedliwěgi ochraňugj. Časté kaupele gsau gim skoro gedinkým prostředkem, čistotu a krásu těla zachowati, gelikož gim duchownj zakazugj, mnohonásobjnou a hledanau péči na ni wynakládati. Stahowánj těla teprw od nedáwna tam do mody přicházej.

Wychowánj Mejičanek nesměřuge práwě tam, aby se z nich pracowité a wybórné hospodyně staly. Nečetné práce s gehlau, gimžto se někdy zaměstnáwaj, wjce k ukrácenj chwjle a kzábawě slaužj. K nepatrné práci potřebugj obyčegně wjce času, nežli u nás panj k neyobsáhlegssjmu zaměstnáňj domáčjmu. K wyssjmu wychowánj náležj, mimo čterj a psanj, také francauzská řeč a hudba. Tanci gsau Mejičanky náružiwě oddány, i přjwáděgj to w uměňj tom nezřjđka k welké dokonalosti. We wyšssjch společnostech nezřjđka se množstwj tanečnic nalezá, kteréby snadně obyčegně pařjžské diwadelnj tanečnice zatemnily. – O domácnost obyčegně babičky a staré tetičky pečowati musegj, mladá panička nemá k tomu času, tu přjliš zaměstnána gegj wlastnj osoba, strogenj, pobožnost, náwssťewy, procházky, společnosti a láska. Mejičanka chodj každodenně na mssi; obyčegem k tomu předepsanj oděw, který se až do posledně nosj, ge ssat z černého hedwábj, malý, obyčegně čerwený ssátek na krku, a plásstjk (mantilla), neyškwestnwgssj to část oděwu. Bjlé nebo začerwenalé hedwábne punčossky a autlé atlasowé střewjčky gegich giž od přjrozenosti zpanilau nožku krásšlj. Černé gegich wlasj vysoký hřeben značně do wyssky zdwjhá, což nepochybně proto w modě gest, aby malý gegich zřúst poněkud náhrady nabył. O wlasj také neywětssj péči magj; hlauwu častu mydlinami mygj, načěž

kontaktu *anglos* a *hispanos* byla věnována jen minimální pozornost.⁶⁰⁴ V období těsně předcházejícím mexicko-americké válce vyšla v *Květech* krátká zpráva o stavu mexické armády: „*Mexikanské wojsko čítá 25.000 sprostých mužů a 24.000 důstojníků a stojí ročně 13 milionů, kdežto všecko vydání Mexika do roka dohromady jen 18 milionů obnáší, tak že na ostatní výlohy jenom 5 milionů zbývá.*“⁶⁰⁵ V době válečného konfliktu pak byl publikován román na pokračování „*Odplata. Výjavy z času bojů pro osvobození Mexika*“ od Prokopa Chochołuška⁶⁰⁶ a popis hlavního

---

se pohodlně položj a wlasj kolem sebe rozložj, aby uschly, při kteréž příležitosti ge služka bedlivě chrániti musj. To ge mejičanským paničkám welmi přjgemnau zábawau. – Odpůldne opět giný oděw požaduge; tu obyčegně řada na francauzské mody docházj. Mejičanky w ohledu tom libugj se w křiklawém oděwu; kytek, peřj a giných ozdob někdy až přjliš mnoho se dáwá. W tom způsobu gsau tam děti k politowánj; matinky tolik toho na ně nawěsj, že ubožátka diw pod skwostným břemenem neklesajj. – Po wykonané pobožnosti přjgjmajj dámy náwsstěwy anebo na balkonech prodlěwajj. Po obědě se chodj po městě od kupce ke kupci, kupuge se, čeho třeba i netřeba gest, a pozděgi se gde na weřegně procházky. Do společnosti domácjch se teprw o dewátě chodjwá. Tu wssak nenj wssecko we hlučném humoru a weselé zábawě promjcháno; paničky se usadj pro sebe, a pánowé w rozličných skupenjch ostatek sálu zaugjmajj. Kdo ponejprw do takowé společnosti wkročj, myslilby, že wessel do společnosti přjjsných mrawů a klássternj zdálenosti od swěta; wssak zdánj klame. Ačkoli se tam zamilowaná dobrodružstwj pod temněgssjm plásstjkem tagnosti osnugj, nežli kde ginde, nicméně dosti četně se udáwajj. Pauhý pohled, pauhé pokynutj wěgjřem postačuge k wyznánj neywraucengssj náklonnosti. Wěgjř ge řjkage slowo, gjmžto paničky mysslénky swé wýborně sdjleti umwajj. Umluwené schůzky býwajj obyčegně časně ráno; milenka přjgde s twářj mantillau zahalenau. ...

Mejičanky takowé swobody požjwajj, gako Francauzsky; mnohem wssak gemněgi a uctiwěgi se k nim nassinec mji musj. Wygde-li se Mejičanka za dne, ráda se prowázeti dáwá, nikdy se wssak s mužským newede; tato milost se genom zwečera uděhug. Wýgimky za dne gsau, když se schody nebo přes stružku gde – tenkrát dowoluge, by se gj ruka podala. Na chodnjku se musj wždy hledět, aby se gj wyssj strana ponechala. Při procházenj-se pod podlaubjm na náměstj musj muž brzo wprawo brzo wlewo, aby dáma wždy po straně z podlaubj na náměstj wedaucj kráčela a takž nemilému dotýkánj-se s okologdaucjm ussla. – Gegich přjllissná ostýchawost a stydliwost u weřegnosti zcela na odpor stogj neobyčegně swobodným řečem gegich. Bez obalu wssecko prawým gménem pogmenugj; u nás by se dáma zarděla, kdyby řeč takowá dost málo o sluch gegj zawadila; tam to gest řjkage gakási přjrozená naiwnost. Mejičanka se tenkráte zardjwá, když se lehkowážný narážliwý žertjk gemným způsobem pronese. W lásce gsau plny wássně, řeč gegich plna ohně; slowa např. Estrella se mi alma (hwězdo dusse mé) – Antorcha de mi vida (pochodni žitj mého) – Hicho de mi corozon (sic!) – (synu srdce mého), a těm podobná plynau s neywětssj wraucnostj krasotince z ust. Běda wssak tomu, kdoby lásku Mejičanky newěrau zplácel! takowým též plamenem, gako lásku, pomstu do oěj mu přjssahá, a přjssahu tu zřjodka kdy russj.

⁶⁰⁴ V roce 1844 přinesly *Květy* drobný článek o bývalém veliteli texaské celnice v Anahuaku: J. Rybar wyslanec w *Mechikansku*, roč. 11, č. 124, 15. října 1844, str. 495:

Čtenářowé našich listů se zajisté pamatujj, že jsme se již jednou zmínili o Sbovi Rybaru, později také Fischer nazwaném, rozeném w Bělehradu nad Dunajem, kterýž nyní w Americe w sužbě králowstwj Jukatánského se nacházj, a powinnosti wyslanské u wlády mechikánské zastáwá. Snad jim nebude nemilo, zwědj-li dále o tomto památném muži, že rodina jeho či přibuzenstwo až do dneška w Bělehradě žije.

⁶⁰⁵ *Květy*, ročník 13 (1846), č. 85, 18. července, str. 341. *Směs*.

⁶⁰⁶ CHOCHLOUŠEK, Prokop: *Odplata. Výjavy z času bojů pro osvobození Mexika*. *Květy*, ročník 14, čísla 38 - 47, 30. března - 20. dubna 1847, str. 149 - 186.

města Mexika,⁶⁰⁷ avšak další zprávy z Ameriky již měly opět pouze podobu anekdot. Květy se také snažily ukazovat nebezpečí spojená s vystěhovalectvím do zámoří, když v prvních ročnících publikovaly několik ukázek o problémech vystěhovalců v Brazílii a o něco později i cenzurovaný výňatek z dopisu českého mladíka z New Orleansu.⁶⁰⁸

⁶⁰⁷ Květy, roč. 14, číslo 127, 23. října 1847, str. 508. Směs:

Mexiko jest jedno z nejbohatších měst na světě. Ohromné náměstí, celé mramorem dlážděné, otáčejí se všech stran nádherná veřejná stavení, z kterých nad jiné vyniká s jedné strany kostel katedrální, stojící na místě dávné swatyně Aztékůw, s druhé palác vlády vystawěný na témž místě, na kterém stál starožitný palác Montezumy. Poklady katedrálního chrámu nedají se wypočísti. Celý welký oltář obložen jest tlustými stříbrnými plochami, a wssecky osoby na něm jsou z ryzího zlata. Mříž jej obtáčející jest 100 střewiců dlouhá a ulita ze smíšeniny zlata, stříbra a mědi. Po celém kostele rozestawěny jsou sochy, nádoby a swícny obrowské welikosti, wesměs z drahého kowu. Kromě hlawního chrámu jest w tomto městě ještě 800 jiných kostelů, uwnitř naskrze zlatem, stříbrem i jinými klenoty bohatě ozdobených. A wssak weřegně tyto poklady jsou prý ničím u srownání se soukromými poklady duchowenstwa. Diwadlo w Mexiku, welmi nákladně stawěné, může pogmouti 10.000 osob. Jiná wzácnost Mexika jest místo weřejně procházky, stromowím wysázené, o jehož bezpříkladné rozlehlosti možná uzawjratí z toho, že toliko w šířce měří čtwrt míle. Každý wečer shromáždí se tam nesčíslné množství nejskwostnějších powozů. Nezřídka býwá tam 7 – 8000 jezdců a 2000 kočárů.

⁶⁰⁸ RIEGER, František Ladislav: *List p. Hawla, Čecha, poslaný ze sewernj Ameriky*, Květy, ročník 8, číslo 20 - 21, 20. - 27 května 1841, str. 156 – 158 a 164 – 166:

Na začátku je autorův popis cesty do Hradce Králové, kde se jim dostalo zprávy, že zde koluje dopis syna jednoho z místních měšťanů, obchodníka pana Havel, jenž svolil i s otištěním. Mladý Hawel se po studiích věnoval několik let kupectví a poté, „gsa žádostiw poznánj cizjch zemj, odebral se na cesty a chtěl se neyprwe do Španěl wydati, kdežto sstětj swé hledati a kdyby se podařilo, i usaditi se zamýsslel; gak ale pozděgi úmysl swůg změnil, dowj se čtenář z listu samého.

Snadno genom podotknouti musjme, že list podáváme, gak w skutku gest, ničeho nepřídáwage ani neodgjmagjce; genom některá mjsta, kde dopisowatel přjliš ohniwě o sstětj swobodného občana amerického mluwj a wssecka zřjzenj tamněgssj takofka s nadssenjm welebj, nemůžeme weřegnoosti podati; mimo to nezměnili sme ničeho, wygmauce některé nepatrné oprawy slohu, gichžto k snadněgssjmu porozuměnj listu potřeba se nám ukazowala.

Obálka listu byla různobarewnými posstowjnými známjkami ze wssech zemj, kudy psanj sslo, řjkage zakryta. Nápis byl: A Monsieur Ignaz Hawel a Königinhof – Bohemia – Europa. Psanj sslo přes Nowý York, Havre de Grace a Pařjž. Psáno ge w Nowém Orleaně 1. čerwence 1840, a do Králové Dworů dosslo 25. srpna 1840. Nebylo tedy hrubě wjce než 1 1/2 měsjce na cestě – neboť patrnó, že dopisowatel tak dlauhý list gednjm dnem nenapsal.

Nev-Orleans (sic!), dne 1. čerwence 1840.

Welewážený pane otče!

Konečně přissel čas, po němž gsem giž dáwno taužil, že Gim zase gednau o swých okolnostech předesslých i nyněgssjch zpráwu dáti mohnu. Wjmť sice, že mi častěgi wytykali, že si gich drahé osoby málo wáždj, poněwadž sem gim nepsal; nechci se wssak wylawwati, ale zůstawjm to na gich uznánj, by po přečtenj toho psanj sám rozsaudili gak gsem se prowinił. ... následuje popis cesty... W Tepljch sem se seznámil s něgakým pruským majorem s gednjm kupcem od Reyna, a w společnosti těchto wážných mužů gel gsem dále do Drážďan, kde sem s těmi pány společně prohljžel znamenitosti tohoto sjdelnjho města, kterěžto se pro mnohé wzácnosti swé wssjm práwem Florencij půlnočnjch kragů nazýwá. Tam sem se rozessel se swými spolucestowjnky a cestowal gsem dále po Labi, na kterěžto cestě sem přjwětjwostj loďaře, genž mi postel i malau kagitku swau odstaupil, welmi utěsseně hodiny ztráwtil. Čas mi ussel djlem na lůžku, djlem pozorowánjm proslawených břehů této z mé otčiny přicházegjcej řeky, po nichž kwetaucj města, skwostné zámky a přjwětjwé letnj domy řadami před oči stawj.

Abych se wssak dřjwe k cjlí swému dostal, ssel sem w městě Wittenberce na párnj loď a dostal se po krátké gjzdě do Hamburku. Zde sem se hned doptáwal, zdali w přjstawu žádná loď nestogj, kteráž by do St. Anderu giti měla, ale k neywětssj mrzutosti dozwěděł gsem se, že tu dokonce

žádné nenj; mimo to dostal gsem mnoho důstatečných důkazů, že země sspanělská domácními wognami w takowau spaustu přiwedena byla, že nedalo se myslit, že by tam něgakého zaopatřenj k nalezenj bylo. Když sem takto widěl, že wssecky moge naděge wniweč připraweny gsau, odhodlal sem se na cestu do An`gličan, bych se od tamtud do polednj nebo sewernj Ameriky odebrati mohl; i wstoupil gsem tedy na parnj loď „Rob-Roy“, na které sem se do pomorského britanského města Hullu plawil. Po mnohém doptáwánj, gak bych se odtud neylépe do západnjho kontinentu dostal? – praweno mi, že bych se tam z Liverpoolu neylehčegi a neylaciněgi dostal, poněwadž to město ge negwětssj pomorské w celé Britanii. Wydal sem se tedy hned na cestu, a že sem věci swé pěssky nésti nemohl, gel sem brzo po parnjm woze, brzo po parnj lodí anebo zas po posstě. – Na této cestě z Hullu do Liveroolu spatřil sem neywětssj a neykrásněgssj an`glická města, mezi nimiž zwlástě Manchester vyniká, kteréžto ge snad neyprůmyslněgssj město na swětě. ... Gak sem se do Liverpoolu dostal, ssel gsem k panu Büchnerowi, kterýž byl knihownjkem u gednoho welkokupce, gmenem Brantano, neboť sem byl w Manchestru adresnj ljstek od něho dostal. Ten mne přigal welmi zdwořile, a že práwě – ačkoli tu mnoho amerikánských lodj w přjstawě leželo, žádná na cestu přichystána nebyla, pozdržel gsem se něgaký čas w tomto domě, a tu mne wyučowala panina sestra an`glickému gazyku, gegimž nawedenjm gsem se dost hezky an`glicky naučil. Konečně přissel dáwno očekáwaný den; byloť to 25. řjgna, když se s ewropegskými břehy rozlaučiti se musel; celá rodina s dvěma polskýmí oficjry, s nimiž sem po ten čas w upřjmném přátelstwj žiw byl, doprowodili mne k lodí, kteréž tři stěžně měla, a „Portsmouth“ se gmenowala – wssickni mne žehnali a přáli mnoho sstěstj – a tak gsem odplaul do Ameriky.

Gak sem byl několik dnj na moři, poznal gsem arci, že sem si byl newybral dobrý čas k cestě po moři; neboť neminul ani geden týden, w němž bychom byli nezápasili s ukrutnými bauřkami, genžto nám smrtj we wlnách hrozily.

Gediné potěssenj moge na této cestě bylo, že kapitán welmi dobře semnau zacházel, a mě skoro každodenně s sebau do kagity bráwal, kdežto gsme na obapolné sstěstj an`glickým porterem (piwem) se přjpgeli. ... pak popisuje účinky mořské nemoci a problémy s nedostatkem potravy na palubě, kdy cestugj, gichž bylo asi ssesedáte, wyhlželi gako umrlci a zaufalstwj ukazowalo se w ohni zapadlých oěj gegich. ... Nedostatek potravy nakonec vedl ke vzpouře posádky, při jejímž potlačení pisatel pomáhal kapitánovi a ještě jedna bouře těsně v předvečer Štědrého dne, jež zahнала loď mnohem jižněji ... Konečně přissel giž dáwno taužebně očekáwaný den – 5. ledna 1838 totiž – kteréhož sme po čtyry a sedmdesátedennj plawbě Long Eiland spatřili, a w několika hodinách prostřela se neykrásněgssj kragina, co sem gak žiw widěl, před nassima očima, w nžto slawné město New-York ležj. ... Gen něco málo Gim Ameriku popjssi, pak přegdu k mým wlastnjm záležitostem a přjhodám, genž mne w této zemi potkali. – Spogené swobodné obce magj mnoho měst, gak u moře tak dále do země, kteréžto se nádherau a ele`gancj neywětssjm ewropegským wyrownagi; mezi mnohými ginými, kteréž ale také daleko za nimi nestogi, vynikagi zlásstě New-York a Philadelphie. Ono má wjc než 380, toto wjce než 260 tisjc obywatelů.

Obywatelé Spogenyých obcj gsau sstastni w tom pomyslenj, že gsau swobodnj občané ... (zkráceno redakcí Květů)

Auřednjci magj se ku lidu zdwořile, chtěgj-li aby opět k auřadu přissli; neboť lid ge wolj sám ročně, neb gak čas služby gich zákonem ustanowen gest. Přigdeli zde chudý, dost sspatně oděný muž do kanceláře, gde mu hned auřadnjk přjwětiwě naproti, přiwjtá geg a přinese mu stolicí s těmito slowy: Posadte se, drahý Pane! – Musjm také podotknauti, že gá sám nynj co občan do této welké Uniony (gednoty) přigat gsem. ... (zkráceno redakcí Květů)

Když sem New-Yorku přissel, hleděl sem něgaké řzenj neb žiwnost si zaopatřiti; nechtělo se mi wssak zde řaditi, a po 4 dnech opustil sem to město a wydal se odtud na cestu do Philadelphie. Když sem do toho města přissel, snažil sem se zase, abych něgaké mjsto dostal; ale minuly dny a minuly týdny, a gá byl pořád gesstě bez zaměstnánj. Hleděl sem si přátel zaopatřit, což se mi také posstěstilo; ale i společné gich přičiněnj bylo bez prospěchu. Konečně byl sem beze wssech prostředků k dalšjmu sebe užiwenj – byl to hrozny staw pro mne! – a nechci zde o tom psáti, abych si tyto nesstastné dny opět na paměť neuwáděl. Nenj mně hanba wyznati se, že sem negednau, ale nesčjslněkrát we swém pokogi na kolenau klečel a w hořkých slzách Boha o pomoc prosil! – Konečně bylo modlenj moge wyslysseno a gá dostal zaopatřenj. Přjssel sem totiž k gednomu spisowateli a wydawateli nowin do Neuparksville, asi 25 mil od Philadelphie. Zde sem byl po dvě léta žiw w skrowném austranj – nedělage si wjce naděge na budaucj sstěstj. W tom čase měl sem bolawau nohu, a že sem wssecku swau práci stoge wykonáwal, zhorssilo se mi to tak, že sem až sedm otewřených ran dostal; ačkoliw sem ukrutné bolesti měl, tak že sem ani

Podobnou populárně laděnou formu jako uvedené časopisy měly „*Obrazy swěta*,“ vydávané na pokračování v době mexicko-americké války Janem Slavomírem Tomíčkem.⁶⁰⁹ Přestože zde opět nebyl zachycen současný vyhrocený pohraniční vztah, čtenář tu našel mimo jiné několik cestopisných a dobrodružných črt z obou stran americko-mexické hranice.⁶¹⁰

Uvedené časopisy představovaly soudobou hlavní literární a literárně kritickou produkci v českém jazyce; vedle nich existovala, zpravidla jen přechodně, řada dalších titulů, které však povětšinou jen okrajově doplňovaly nebo obměňovaly to, co sledovaly uvedené časopisy hlavní. Vzhledem ke značnému množství těchto titulů, na své zpracování teprve čekají, stejně jako celá řada našich periodik německých.

Jak vyplynulo z předložené kapitoly, obraz amerického prostředí nebyl díky vlivu českých deníků neznámý. Jestliže se v českých novinách na počátku 20. let události z opačné strany Atlantiku objevovaly poměrně zřídka, v následujících dekádách se kvalita zpráv zvyšovala a jejich objem narůstal. V závislosti na cenzurních opatřeních a osobním smýšlení jednotlivých hlavních redaktorů se pouhý politický přehled postupně měnil v politické komentáře, v nichž se pod vlivem myšlenek liberalismu v závěrečném období Metternichova absolutismu, dokonce ještě před vypuknutím revolučních událostí roku 1848, dostalo značných sympatií vývoji v USA, včetně projevů jejich expanzionismu. Vedle krátkodobého zájmu o Brazílii ve 30. letech se stalo nejčastěji zmiňovanou oblastí Latinské Ameriky území Mexika, jež bylo po většinu období prezentováno jako oblast úpadku a anarchie. Zprávy ze zámoří však po celou dobu sledovaného období stály v pozadí hlavních evropských událostí.

---

spáti nemohl ... nakonec se sešel s bratrem a tam citace dopisu končí, s tím, že obsahuje věci soukromého rázu. Autor dopisu pak předal své místo bratrovi a sám odjel dále na západ a redakce slíbje v budoucnosti citovat z čtenářům další zprávy.

⁶⁰⁹ TOMÍČEK, Jan Slavomír: *Obrazy swěta, čili popsání rozličných národů, obyčejů a mravů atd., jakož i rozličných krajin na naší zemi*. Sklad knihkupectví Calwowa, Praha 1847. Příznivě byly recenzovány například v České včele, roč. 14, č. 32, 20. dubna 1847, str. 128.

⁶¹⁰ Např. *Kreolové w Luisianě, sewero-americkém státu, Cesta po otročích státech sewero-amerických, Dvě noci w jižním Mechiku, Cesta skalnatými horami w sewerní Americe, Wětrná jeskyně pod spádem reky Niagary* aj.

Předložené ukázky v této kapitole dokazují, že vztah českého prostředí doby předbřeznové k zahraničním událostem nelze generalizovat na několik obecně vnímaných charakteristik, typických pro současné pojmání Metternichovského absolutismu. Na příkladu americko-mexického konfliktu bylo dokázáno, že úroveň zpráv jednotlivých zdrojů byla velmi rozdílná, často závislá na zaměření periodika a na složení redakčního kolektivu (pohled konzervativněji zaměřeného Jakuba Malého sympatizujícího s Mexikem byl v protikladu k liberálům Janu Slavomíru Tomíčkovu či Karlu Havlíčku Borovským obdivujícím demokratické zásady USA). Cenzurní opatření podle všeho nebyla uplatňována homogenně po celém období, ale v určitých intervalech dovolovala i překvapivě otevřené zpravodajství. Přestože stručné srovnání soudobých nejrozšířenějších českých a německých periodik na našem území dokazuje mnohem podrobnější a častější zpravodajství o zahraničních událostech na straně německých tiskovin, byla i v českém jazyce čtenářům poskytnuta řada cenných a aktuálních zpráv. Vzhledem k bilingvnosti tehdejšího českého etnika mohla být znalost zahraniční problematiky díky těmto informacím značná a přesná, odpovídající přes časté nepřesnosti u geografických a vlastních jmen mnohdy současnému stupni poznání. Sympatie českého čtenáře v americko-mexickém konfliktu mohly být ovlivněny jak ve prospěch Mexičanů tak Severoameričanů, kteří v tomto období nebyli rozhodně zatracováni. Zásadně negativně však bylo hodnoceno jižanské otrokářství, které odporovalo českým sympatiím se všemi utlačovanými národy světa.

Zvláště pod vlivem novinových zpráv, ovlivněných větší mírou liberalismu, se pak mohlo zdát severoamerické prostředí vhodným prostorem pro počáteční vlny českého vystěhovalectví, a proto mu také byla dána po roce 1848 priorita.

Kapitola osmá: ZÁVĚR

V hraničním prostoru mezi Mexikem a USA proběhly v první polovině 19. století hluboké změny, jež ovlivnily sociální strukturu společnosti, charakteristické již v koloniálním období Nového Španělska větší mírou individuálních svobod, než jaké se nabízely ve vnitrozemí. Podněty přicházely z obou stran hraničního prostředí, neboť se sem začaly promítat jednak sociální a správní změny celého mexického národa a vedle nich i podněty ze severu. Do regionu, který již dříve ovlivňovali Francouzi či Indiáni, začali stále významněji zasahovat Severoameričané.

Institucionální změna, zprostředkovaná po získání nezávislosti centrálními mexickými úřady, přinesla na hranici větší míru politické demokracie. Místním elitám dala pocítit moc a podnítila i jejich chuť na další sociální vzestup, jemuž napomohlo i zmírnění obchodních omezení, větší přístup k pozemkům, kapitálu a novým cestám k levněji vyráběnému zboží z USA. Obchodní podnikání v režii místních obyvatel i prvních imigrantů v tomto liberálnějším prostředí značně zvýšilo jejich možnosti. Během sledovaného období vzrostla i mobilita obyvatelstva, neboť zmizela opatření, jež zakazovala původním osadníkům cestovat bez povolení. Zdejší společenství osadníků však nebylo pouhým pasivním objektem, ovlivňovaným pouze místními úřady či cizími přistěhovalci. Když centrální vláda přijímala neoblíbená nařízení, nebo sem posílala funkcionáře, kteří zjevně ohrožovali ekonomický nebo politický užitek osadníků, ujímali se obyvatelé pohraničí vlastní aktivity proti zásahům centrální vlády, provádění rozkazů znemožňovali, nebo přímo porušovali zákon. Napětí mezi hranicí a metropolí se tak postupně rozšířilo téměř do všech aspektů života.

Složitá souhra vnitřních a vnějších sil změnila mexickou pohraniční společnost a učinila ji demokratičtější a dynamičtější než byla ta v centru země, avšak díky zásahům mnohem silnějšího souseda, se vlastní

emancipační hnutí *hispanos* dostalo brzy pod tlak *anglos*, který je nakonec přemohl.

Tato práce se snažila poukázat na odlišné vztahy k pohraničním oblastem v prostředí USA a Mexika, na vývoj hraniční linie obou států a na omyly a nedůslednosti centrálních orgánů mladého mexického státu, vedoucí k postupnému odcizení a definitivní separaci jeho severního pohraničního území. Na příkladu Texasu bylo demonstrováno stupňování požadavků již tak privilegovaných severoamerických osadníků a vedle toho i nešťastný pokus ústředních mexických orgánů o pacifikaci tohoto procesu vojenskou silou, jenž vedl ke spojení většiny texaského obyvatelstva ve společném odporu. Příklad Nového Mexika a zvláště Kalifornie zase nastínil úspěšnější pokusy ústředních orgánů o pacifikaci separatistického hnutí, jejichž výsledky však zanikly ve víru mexicko – americké války.

Druhá tematická část, založená na detailnějším výzkumu archivních pramenů z českého prostředí, se pokusila přiblížit životní osudy a svědectví prvních vystěhovalců či cestovatelů z českého prostředí, kteří se pohybovali v oblasti mexicko-amerického pohraničí, nebo se vzájemného konfliktu přímo účastnili a nabídla poněkud odlišný pohled na problematiku českého národního obrození mezi léty 1820 – 1848. Prostřednictvím hlubšího rozboru dobového obrazu severu amerického kontinentu, včetně ohlasů vlastního pohraničního konfliktu USA a Mexika, na pozadí české publicistiky se retrospektivním přístupem pokusila zobrazit dynamiku rozvoje novinářství druhé čtvrtiny 19. století i odlišné názorové proudy na proces severoamerického expanzionismu uvnitř české vlastenecké komunity. Jak již bylo řečeno v rozboru pramenů i v závěru kapitoly o českém tisku, pro komplexní postižení obrazu amerického kontinentu bude nutno podrobněji zpracovat i soubor německých titulů, vycházejících ve sledovaném období na našem území. Pro zpřístupnění celkového souboru excerpovaných materiálů pak bude při současných možnostech patrně nutno zvolit poze formu elektronických médií.

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY:

Náprstkovo muzeum v Praze, Betlémské náměstí 1, Praha 1:

Knihovna, Krajanský archiv

Fond: Cestovatelé - různí, kn. př. 3/67 2. Paclt, Čeněk

kn. př. 3/70 3. Pflanzler, Vilém

- Rukopisný cestovní deník Viléma Pflanzera, přítele Vojty Náprstka, z cesty po Spojených státech amerických z roku 1847 – 1849.

- Pod stejným inv. číslem se nachází i jeho stručný životopis: K.V.V. *Před Náprstkem do Ameriky*.

Fond: Krajanský archiv, sign. Ar. USA 33/6: rukopis KUTNAR, František: *Dopisy českých vystěhovalců z padesátých let 19. století ze zámoří do vlasti*. 1963.

Archiv Okresního muzea Českého ráje v Turnově, Skálova 71, Turnov

Fond: Pozůstalost: Čeněk PACLT

- inv. číslo P-ČP-38: Pozůstalost. koresp. odeslaná „Bratři Čechové!“ Dopis je psán na 3 dvojlistech velkého formátu a má celkem 11 stran, přičemž z poslední strany vystřižen závěr a autorův podpis.

- inv. číslo P-ČP-77: Fotografie Č. Paclta při hledání diamantů, otištěna v knize ŠAJNER, D.: *Zpívající digger*, Praha 1954, z níž byla reprodukována pro přílohu č. 10.

SOKA Semily, fond: TJ Sokol Turnov. Pamětní kniha Sokola Turnov. Zatím neinventarizovaný. Památník Sokola turnovského (1885 - 1892), pag. 2: podpis Čenka Paclta, a závěr dopisu Bratři Čechové, jenž byl vstřížen 2. 2. 1892, vyhledán panem Robertem R. Novotným, archivářem OMČR v Turnově

Ústav pro českou a světovou literaturu AV ČR, Na Florenci 3, Praha 1:

Retrospektivní katalog periodik. Časopisecká excerpta do roku 1945.

Národní muzeum:

Archiv Národního muzea v Praze, Na Zátorách 6, Praha Holešovice:

Fond: Corda, August Josef. (1809 – 1849) Zpracovala Alena Šubrtová, 1967.

II. Korespondence osobní

Knihovna Národního muzea, Václavské náměstí 68, Praha 1:

Noviny a časopisy.

Signatura XIII A 4, A 5, A 6: **Abhandlungen der königlichen Böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften**. 1820 – 1852.

Signatura 69 c 74 (1847); 84 E 17 (1848 - 49): **Blahověst**. 1847 – 1849.

Signatura 88 H 28: **Čech**, 1832

Signatura Obrození 5 A 1: **Čechoslav**, 1820

Signatura 67 E 241: **Čechoslav**. Všeobecný Zábavník 1830

Signatura XXIII A 5: **Česká včela**, 1834 - 1850

Signatura 72 D 52: **Dennice**, 1840 - 1841

Signatura Obrození 6 B 31: **Dobroslav**, 1820 -1822

Signatura 68 D 117: **Hyllos**, 1820 - 1821
 Signatura 69 B 40: **Jindy a nyní**, 1828 - 1833
 Signatura: 67 C 314: **Krok**. 1821 - 1840
 Signatura 66 f 216: **Krok** 1833
 Signatura XXIII A 6/ 16 – **Květy české** 1834 – 1850
 Signatura 66 F 24: **Milozor**, 1824
 Signatura Obrození 9 C 17: **Paleček**, 1841 - 1847.
 Signatura 69 B 163/ 1: **Poutník**, 1846 – 1848
 Signatura 66 D 137: **Pautnjak Slowanský** 1826 - 1833
 Signatura 86 H 387: **Pražský posel**. 1846 - 1847
 Signatura 68 E 124: **Promyslný posel**. 1840 - 1844
 signatura 67 G 178: **Přítel mládeže**. 1823 – 1847.
 Signatura 84 E 90: **Rozličnosti** – torzovitě, 1827 – 1828, doplněny v NK
 Signatura 68 F 291: **Rozmanitosti**. 1820 - 1821
 Signatura Obrození 8 E 48: **Sámo**. 1832
 Signatura 69 A 80: **Světozor**, 1834 - 1835
 Signatura XXIII B1/19: **Světozor**, roč. 19 (1885) : Naše vyobrazení. Jakub Malý
 (k vyobrazení v č 14 (20. 3.1885), na str 222), Světozor, č. 15, 27. 3. 1885.
 Signatura Obrození 9 C 115: **Večerní vyražení**. 1831 - 1833
 Signatura 84 F 38: **Vlastenský zvěstovatel**. 1820 – 1824
 Signatura 85 G 461: **Vlastimil** Národnj časopis pro obweselenj srdce a mysli,
 1822
 Signatura 66 C 24: **Vlastimil**. Přítel osvěty a zábawy, 1840 - 1842
 Signatura 67 E 123: **Živa**, 1842

Knihovna Národního muzea - oddělení novin a časopisů,

Zámeček, Královská obora 56, Praha – Stromovka:

Signatura: Periodica 17 - 32 (č. 25), nová: trezor Z 3 J 5: (Krameriovy)
Císařské, Královské Vlastenské noviny 1820 - 1821
 Signatura Z 28 D 4: **Národní noviny** 1848 – 1850.
 Signatura Z 32: **Prager Zeitung**, ročník 1846
 Signatura Ser. 17 – 32: **Pražské noviny** 1846 – 1849.
 Sign. Z 28 D 3: **Pražské noviny** 1853: **ŠESTÁK**, Josef V.: *Poslední list Dra. Cordy, V Praze dne 30. srpna*. Pražské noviny, číslo 205, 31. srpna 1853, str. 1.
 Signatura Z 4 E 17. (1875). **Slovan**: **SVOBODA**, Jaroslav dr.: *Ze zápisků Čenka Paclta o válce mexické r. 1846 - 48*. Slovan, roč. 7, červen 1875, číslo 22 - 28, str. 175, 176, 181, 182, 183, 190, 199, 207, 215, 216, 223, 224).

Národní knihovna ČR, Oddělení konzervačních fondů, Centrální depozitář, Sodomkova 2/ 1146, Praha 15 - Hostivař:

Signatura 54 A 76: **Pražské noviny** 1825 – 1837, ročníky novin jsou svázaný společně s příslušným ročníkem **Rozličností** 1826 - 1833.

(Státní) vědecká knihovna v Olomouci, Bezručova 2, Olomouc:

Signatura II 43.733: **Pražské noviny** 1838 – 1845
 Signatura 22 114: **Časopis českého muzeum** 1827 – 1848.
 Signatura II 632.431: **Bild und Leben**, eine illustrierte Unterhaltungslectüre. 1846

LITERATURA:

ALANÍS ENCISO, Fernando S.: *Los extranjeros en México. La inmigración y el gobierno. ¿Tolerancia o intolerancia religiosa? 1821 - 1830.* Historia Mexicana, roč. 45, číslo 3, (enero-marzo 1996), str. 539 - 566.

ALMARÁZ, Félix D., Jr.: *San Antonio's Old Franciscans Missions: Material Decline and Secular Avarice in the Transition from the Hispanic to Mexican Control.* TAm, roč. XLIV, číslo 1, July 1987, str. 1 - 22.

ANDĚL, Rudolf: *August Josef Čorda ČNM – oddíl přírodovědný*, roč. 145 (1976), č. 3, str. 127 - 137.

Kolektiv autorů: *Apuntes para la historia de la guerra entre México y los Estados Unidos*, Conaculta, México 1991 (reprint původního vydání z roku 1848).

ARNDT, Karl J. R.: *Charles Sealsfield (Karl Postl 1793 - 1864) Sämtliche Werke in 28 Bänden*, hrsg. Olms Presse, Hildesheim-Zürich-New York 1972, Supplementreihe Materialien und Dokumente. **CASTLE EDUARD**: *Das Geheimnis des Großen Unbekannten. Charles Sealsfield (Karl Postl) Die Quellenschriften.* Olms Presse, Hildesheim - Zürich - New York 1995.

BARKER, Eugene C.: *The Life of Stephen F. Austin, Founder of Texas, 1793 - 1836*, University of Texas Press, Austin 1980.

BARTEČEK, Ivo: *Charles Sealsfield – Starý a Nový svět v první polovině 19. století. (Badatelské možnosti)*, Historica 1/1993, Universitas Ostraviensis, Acta facultatis philosophicae/139, str. 49 - 55.

BARTEČEK, Ivo: *Charles Sealsfield: Europa y el nuevo mundo en la primera mitad del siglo XIX*, IAP, roč. 27 (1993), str. 175 - 180.

BARTLETT, Irving H.: *Daniel Webster*, Norton, New York 1978.

BARR, Alwyn: *Texans in Revolt: The Battle for San Antonio, 1835.* University of Texas Press, Austin 1990.

BARRERA, Mario: *Race and Class in the Southwest.* Uni. of Notre Dame, Notre Dame 1979.

BAUER, Jack K.: *The Mexican War, 1846 - 1848.* MacMillan, New York 1974.

BAUER, Jack K.: *Zachary Taylor: Soldier, Planter, Statesman of the Old Southwest.* University of Louisiana, Baton Rouge 1985.

BAUGH, Virgil E.: *Rendezvous at the Alamo. Highlights in the Lives of Bowie, Crockett and Travis.* Pageant Press, Lincoln and London, 1960.

- BERGERON**, Paul H.: *The Presidency of James K. Polk*. University of Kansas, Lawrence 1987.
- BILLINGTON**, Ray Allen: *The Protestant Crusade, 1800 – 1850: A Study of the Origins of American Nativism*, New York 1938.
- BILLINGTON**, Ray A.: *Westward Expansion, A History of the American Frontier*. New York, 1967, 3rd edition.
- BOLTON**, Herbert Eugene: *The Spanish Borderlands: A Chronicle of Old Florida and the Southwest*, New Haven, Yale Uni. Press, 1921.
- BOSCH GARCÍA**, Carlos: *Documentos de la Relación de México con los Estados Unidos*, UNAM, México 1982 a n., 5 sv.
- BOSCH GARCÍA**, Carlos: *Historia de las Relaciones entre México y los Estados Unidos 1819 - 1848*, SRE, México 1985.
- BOUČEK**, Jaroslav: *A. M. Dignovity (1810 – 1875) Texaský Čech v občanské válce*, Historie a vojenství, roč. 46, č. 5 (1997), str. 163 – 170.
- BRACK**, Gene Martin: *Mexico Views Manifest Destiny, 1821 - 1846. Essay on the Origins of the Mexican War*. Uni. of New Mexico Press, Albuquerque 1975.
- BRADLEY**, Ed: *Fighting for Texas: Filibuster James Long, the Adams-Onís Treaty, and the Monroe Administration*. SWHQ, roč. 102, číslo 3, (leden 1999), str. 322 - 342.
- BRISTER**, Louis E.: *Johann von Racknitz: German Empresario and Soldier of Fortune in Texas and Mexico 1832 - 1848*. SWHQ, roč. 99, č. 1 (July 1995), str. 48 - 79.
- BROCK**, Peter – **SKLLING**, H Gordon (ed.): *The Czech Renaissance of the Nineteenth Century*. Uni. of Toronto Press, Toronto and Buffalo 1970.
- BROWN**, Charles H.: *Agents of Manifest Destiny. The Lives and Times of the Filibusters*, Uni of North Carolina Press, Chapel Hill 1980.
- CALDERÓN**, Francisco: *El pensamiento económico de Lucas Alamán*. Historia Mexicana, roč. 34, č. 3 (enero-marzo 1985) (135), str. 435 - 459.
- CALDERÓN de la BARCA**, Frances: *La vida en México, durante una residencia de dos años en ese país*, Editorial Porrúa, México 1981.
- CALLCOTT**, Wilfrid Hardy: *Santa Anna; the Story of an Enigma Who Once Was Mexico*. Hamden, CT, Archon Books, 1964.
- CAMPBELL**, Randolph B.: *Sam Houston and the American Southwest*. 1993.

CASTAÑEDA, Carmen: *Don Valentín Gómez Farías, su formación intelectual*. Historia Mexicana, roč. 36, č. 3 (enero-marzo 1987) (143), str. 507 - 525.

CEBALLOS RAMÍREZ, Manuel (compilador): *De Historia e historiografía de la frontera norte*, Universidad Autónoma de Tamaulipas, El Colegio de la Frontera Norte, Tamaulipas 1996.

CLARK, Thomas D. – **GUICE**, John D.: *Frontiers in Conflict, The Old Southwest, 1795 – 1830*, Uni of New Mexico Press, Albuquerque 1989.

COLE, Donald B.: *The Presidency of Andrew Jackson*. University Press of Kansas, Lawrence 1993.

Comité Mexicano de Ciencias Históricas: *Mil tres textos sobre la historia de la frontera norte*, CICH, México, 1986.

COSTELOE, Michael P.: *The Central Republic in Mexico, 1835 - 1846. Hombres de bien in the Age of Santa Anna*. Cambridge Uni. Press, Cambridge 1993 ve šp. verzi jako: *La república central en México, 1835 - 1846*. FCE, México 2000

COSTELOE, Michael P.: *Federalism to Centralism in Mexico. The Conservative Case for Change, 1834 – 1835*. TAM, roč. 45, č. 2 (October 1988), str. 173 – 185.

COSTELOE, Michael P.: *Los generales Santa Anna y Paredes y Arrillaga en Mexico, 1841 - 1843. Rivalés por el poder, o una copa más*. Historia Mexicana, roč. 39, č. 2 (octubre-diciembre 1989) (154), str. 417 - 440.

CUTRER, Thomas W.: *Collinsworth, George Morse. The Handbook of Texas Online*, University of Texas, The Texas State Historical Association, <http://www.tsha.utexas.edu/handbook/online/articles/view/CC/fco29.html>, poslední úpravy ze dne 4. prosince 2002.

ČAPEK, Tomáš: *Památky českých emigrantů v Americe*. Omaha, 1907.

ČAPEK, Tomáš: *Naše Amerika*, Orbis, Praha 1926.

DAVIDSON, James W.: *Nation of Nations, A Narrative history of the American republic*, McGraw-Hill, New York 1990.

DAVIS, Graham: *Models of Migration: The Historiography of the Irish Pioneers in South Texas*. SWHQ, roč. 99, č. 3 (January 1996), str. 326 - 348.

DAVIS, James E.: *Frontier América, 1800 - 1840: Acomparative Demographic Analysis of the settlement process*. Glendale 1977.

DENHAM, James M.: *New Orleans, Maritime Commerce, and the Texas War for Independence, 1836*. SWHQ, roč. 97, č. 3 (January 1994), str. 510 - 534

DERR, Mark: *The Frontiersman: The Real Life and Many Legends of Davy Crockett*. Morrow, New York 1993.

DÍAZ DÍAZ, Fernando: *Caudillos y caciques. Antonio López de Santa Anna y Juan Álvarez*. Centro de Estudios Históricos, El Colegio de México, México 1972.

DIXON, Sam Houston – **KEMP**, Louis Wiltz: *The Heroes of San Jacinto*. Anson Jones Press, Houston 1932.

ECKERTOVÁ, Eva: *Kameny na prérii. Čeští vystěhovalci v Texasu*, NLN, Praha 2004.

EISENHOWER, John S. D.: *So far from God. The U.S. War with Mexico 1846 – 1848*, Random House, New York 1989.

ELLIOT, Charles Wilson: *Winfield Scott: The Soldier and the Man*. The MacMillan Company, New York 1937.

EVERETT, Diana: *The Texas Cherokees: A People between Two Fires, 1819 – 1840*, University of Oklahoma Press, Norman 1990.

FAULK, Odie B.: *Land of many Frontiers. A History of the American Southwest*, Oxford Uni. Press, New York 1968.

FLORES CABALLERO, Romeo R.: *Evolución de la frontera norte*, Centro de Investigaciones Económicas, Universidad Autónoma de Nuevo León, Monterrey, México 1982.

FRAZIER, Donald S. (ed.): *The United States and Mexico at War. Nineteenth-Century Expansionism and Conflict*. Macmillan Reference, Simon&Schuster Macmillan, New York 1998.

FUENTES MARES, José: *Génesis del expansionismo norteamericano*. El Colegio de México, México 1984.

GARDNER, Mark L: *Santa Fe Trail. National Historic Trail*, Southwest Parks and Monuments Association, Tucson 1993.

GONZÁLEZ PEDRERO, Enrique: *País de un solo hombre: El México de Santa Anna*. I. díl: *La ronda de los contrarios*. Fondo de Cultura Económica, México 1993.

GRISWOLD del CASTILLO, Richard: *Mexican views of 1848: The treaty of Guadalupe Hidalgo. Through Mexican History*. Journal of Borderland Studies, roč. 1, č. 2, str. 24 - 40

GRONEMAN, Bill: *Alamo Defenders: a genealogy, the people and their words*. Eakin Press, Austin 1990.

GRONEMAN, Bill: *Eyewitness to the Alamo*. Republic of Texas Press, Plano 1996

GUTIÉRREZ, David, G.: *Between Two Worlds. Mexican Immigrants in the United States*. SR Books, Wilmington 1996.

GUTIERREZ IBARRA, Celia: *Cómo México perdió Texas. Análisis y transcripción del Informe secreto (1834) de Juan Nepomuceno Almonte*. INAH, México, 1987.

HAAS, Lisbeth: *War in California, 1846 – 1848*. California History, The Magazine of the California Historical Society, roč. 76, č. 2 – 3 (Summer and Fall 1997), str. 331 – 355.

HANNAH, Kathryn - **ŠEFČÍK**, Erich: *Texasan Augustin Haidušek (1845 - 1929) - rodák z Mniší*. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 44, 1989, str. 38 – 41.

HARDIN, Stephen L.: *Texian Iliad: A Military History of the Texas Revolution, 1835 – 1836*. University of Texas Press, Austin, 1994.

HARGREAVES, Mary W. M. : *The Presidency of John Quincy Adams*, University Press of Kansas, Lawrence 1985

HAYNES, Sam W: *Soldiers of Misfortune: The Somervell and Mier Expeditions*. University of Texas Press, Austin 1990.

HENSON, Margaret Swett: *Juan Davis Bradburn: A Reappraisal of the Mexican Commander of Anahuac*. Texas A&M University Press, College Station 1982.

HENSON, Margaret Swett: *Understanding Lorenzo de Zavala, Signer of the Texas Declaration of Independence*, SWHQ, roč. 102, č. 1 (July 1998), str. 1 – 17.

HERRERA SERNA, Laura – **AQUINO SÁNCHEZ**, Faustino – **ESCORZA RODRÍGUEZ**, Daniel: *Las intervenciones en México*. Museo Nacional de las Intervenciones, Churubusco, México.

HILLMAN, Martin: *Most přes kontinent*, In: *Nový Svět*, Albatros, Praha 1987.

Kolektiv autorů: *Historia general de México*, El Colegio de México, México 2000. Pro obrazovou přílohu využito dvousvazkové vydání z roku 1999.

HOERIG, Karl A.: *The Relationship between German Immigrants and the Native Peoples in Western Texas*. SWHQ, roč. 97, č. 3 (January 1994), str. 422 - 451

HOPEWELL, Clifford: *Remember Goliad: Their Silent Tents*. Eakin Press, Austin 1998.

HOPEWELL, Clifford: *James Bowie, Texas Fighting Man*. Eakin Press, Austin 1994.

HORÁK, Petr: *Karl Postl jako politický publicista*, Jižní Morava roč. 24 (1988), sv. 27, str. 55 – 65.

HOUSKOVÁ, Anna: *Imaginace Hispánské Ameriky (Hispanoamerická kulturní identita v esejích a románech)*. Torst, Praha 1998.

Kolektiv autorů: *Hranice a pohraničí jako geopolitický, ekonomický, historický, sociokulturní a filosofický fenomén*. PdF OU, Ostrava 1999

HROCH, Miroslav: *Na prahu národní existence*. Mladá Fronta, Praha 1999,

HUDSON, Estelle – **MARESH**, Henry M.: *Czech Pioneers of the Southwest*. South-West Press, Dallas, TX, 1934.

HUTCHINSON, C. Alan: *General José Antonio Mexía and His Texas Interest*. SWHQ, roč. 82, číslo 2, (October 1978), str. 117 – 142.

JAKUBEC, Jan: *Dějiny literatury české II. Od osvícenství po družinu máje*. Jan Laichter, Praha 1934.

JENKINS, John (ed.): *The Papers of the Texas Revolution 1835 – 1836*, 10 svazků, Presidial Press, Austin 1973.

JOHN, Otakar: *K 150. výročí narození A. C. J. Cordy*. Živa, roč. 7 (45), 1959, č. 6, s. 201 - 203.

JOHANNSEN, Robert Walter: *To the Halls of the Montezumas. The Mexican War in the American Imagination*. Oxford University Press, New York – Oxford 1985.

JOHANNSEN, Robert W: *La joven América y la guerra con México*. Historia Mexicana, roč. 47, č. 2 (octubre-diciembre 1997), str. 261 - 284.

KAŠPAR, Oldřich – **MÁNKOVÁ**, Eva: *Dějiny Mexika*, NLN, Praha 1999.

KAŠPAR, Oldřich: *Nový svět v české a evropské literatuře 16. – 19. století*. UK, Karolinum, Praha 1988, str. 93 – 95.

KOČÍ, Josef: *České národní obrození*. Svoboda, Praha 1978.

KOŘALKA, Jiří: *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815 – 1914*. Argo, Praha 1996.

KUNC, Jiří: *Vybrané kapitoly z dějin Latinské Ameriky. (Do konce koloniální epochy)*. Skriptum OU, Ostrava 1995.

KUNSKÝ, Josef: *Čeští cestovatelé*, Praha 1960.

KUTNAR, F: *Počátky hromadného vystěhovalectví z Čech v období Bachova absolutismu.* Rozpravy ČSAV, řada společenské vědy, roč. 74, seš. 15, Praha 1964.

LACK, Paul D.: *The Texas Revolutionary Experience. A political and Social History 1835 – 1836.* Texas A&M University Press, College Station 1992.

LAMAR, Quinton Curtis: *A Diplomatic Disaster: The Mexican Mission of Anthony Butler, 1829 – 1835.* TAM, roč. 45, č.1 (July 1988), str. 1 – 17.

LAMAR, Curt: *Genesis of Mexican-United States Diplomacy: A Critical Analysis of the Alaman-Poinsett Confrontation, 1825.* TAM, roč. 38, č.1 (July 1981), str. 88 – 89.

LINATI, Claudio: *Trajes civiles, militares y religiosas de México.* UNAM, México 1956.

LIMERICK, Patricia Nelson - MILNER II, Clyde A. - RANKIN, Charles E. (editoři): *Trails: Toward a New Western History,* Lawrence, Uni. of Kansas Press, 1991.

LIMERICK, Patricia Nelson: *The Legacy of the Conquest: The Unbroken Past of the American West.* New York, Norton 1987.

LNĚNIČKOVÁ, Jitka: *České země v době předbřeznové.* Libri, Praha 1999.

LYNCH, John: *Caudillos in Spanish America 1800 – 1850.* Oxford University Press, Clarendon Press, Oxford 1992.

MACURA, Vladimír: *Český sen,* NLN, Praha 1998.

MALÝ, Zdeněk: *Alexander von Humboldt a české muzeum. Humboldtovy listy Kašparu Štenberkovi a Augustu Cordovi, 1836 – 1839.* ČNM – oddíl přírodovědný, roč. 143 (1974), č. 3/4, str. 84 – 94.

MARTÍNEK, Jiří – MARTÍNEK, Miloslav: *Kdo byl kdo, naši cestovatelé a geografové.* Libri, Praha 1998.

MARTÍNEZ, Oscar J.: *U.S.- Mexico Borderlands. Historical and Contemporary Perspectives.* SR Books, Wilmington 1996.

MARTÍNEZ CARAZA, Leopoldo: *El norte bárbaro de México,* Panorama editorial, México 1983.

MATOVIA, Timothy: *The Alamo Remembered. Tejano Accounts and Perspectives.* University of Texas Press, Austin 1995.

MATUTE, Álvaro (ed.): *Historiografía española y norteamericana sobre México.* UNAM, México 1992.

MAY, Ernest R.: *The Making of the Monroe Doctrine*, Belknap Press of Harvard University, Cambridge (MA) 1992.

McCAFFREY, James M. *Army of Manifest Destiny: The American Soldier in the Mexican War, 1846 – 1848*. New York University Press, New York and London 1992.

McDONALD, Archie P.: *The Fredonia Rebellion*. IN *Nacogdoches: Wilderness Outpost to Modern City, 1779 – 1979*, Nacogdoches 1980, str. 33 – 39.

McGUIRE, James Patrick: *The Hungarian Texans*. University of Texas Institute of Texan Cultures, San Antonio 1993.

McWILLIAMS, Carey: *North from Mexico, The Spanish-Speaking People of the United States*, Greenwood Press, New York-Westport-London, 1990.

MEYERS, Allan D.: *Brazos Canal: Early Intracoastal Navigation in Texas*, SWHQ, roč. 103, č. 2 (October 1999), str. 182.

MICHENER, James A.: *The Eagle and The Raven*. State House Press, Austin 1990.

MILLER, Robert Ryal: *Los san patricios en la guerra de 1837*, *Historia Mexicana*, roč. 47, č 2 (octubre-diciembre 1997), str. 345 - 386.

MILTON NANCE, Joseph: *Abel Morgan and His Account of the Battle of Goliad*. SWHQ, roč. 100, č. 2 (October 1996), str. 206 – 233.

MONTEJANO, David: *Anglos and Mexicans in the Making of Texas*. Uni. of Texas, Austin 1987.

MORISON, Samuel Elliot – **COMMAGER**, Henry Steele – **LEUCHTENBURG**, William E.: *Breve historia de los Estados Unidos*, México, Fondo de Cultura Económica, 1995.

MOYANO PAHISSA, Ángela: *México y Estados Unidos: Orígenes de una relación 1819 - 1861*. Secretaría de Educación Pública, México 1987.

MOYANO PAHISSA, Angela: *El Comercio de Santa Fe y la guerra del 47*, Sepsesentas, México 1975.

NASH, Gerald D.: *Creating of the West: Historical Interpretations, 1890 – 1990*. Uni. of New Mexico Press, Albuquerque 1991, str. 26.

NAVRÁTIL, Jaroslav: *Stručné dějiny USA*, Svoboda, Praha 1976.

NIVEN, John: *Martin Van Buren. The Romantic Age of American Politics*, Oxford University Press, New York/Oxford 1983.

NORIEGA ELÍO, Cecilia: *El Constituyente de 1842*. UNAM, México 1986.

NOVÁK, Arne - **NOVÁK**, Jan V.: *Přehledné dějiny literatury české*, R. Promberger, Olomouc 1936-9, reprint Atlantis, Brno 1995.

OATES, Stephen B.: *Portrait of America, vol. 1 to 1877*, Houghton Mifflin Company, Boston 1991.

OBRHEL, Jiří: *August Carl Joseph Corda*. Časopis Národního muzea - řada přírodovědná, roč. 157 (1988), s. 145 - 155.

OBRHEL, Jiří: *August Joseph Carl Corda*. Časopis pro mineralogii a geologii, roč. 25, č. 2 (1980), str. 215 – 219.

OLIVERA, Ruth R. – **CRÉTÉ**, Liliane: *Life in Mexico under Santa Anna, 1822 – 1855*. University of Oklahoma Press, Norman and London 1991.

OPATRŇÝ, Josef: *Mexiko*. Stručná historie států, Libri 2003.

OPATRŇÝ, Josef : *Objevitelé, dobyvatelé, osadníci. 500. let Ameriky*. Road, Praha 1992.

OPATRŇÝ, Josef: *Poslední indiánské války*. MF, Praha 1990, přepracované vydání: *Kde leží indiánská zem*, Praha 1998.

OPATRŇÝ, Josef: *Stát osamělé hvězdy a mexicko-americká válka*. Libri, Praha 2002.

OPATRŇÝ, Josef: *US Expansionism and Cuban Annexationism in the 1850s*, Karolinum, UK, Praha 1990.

OPATRŇÝ, Josef: *Válka Mohykánů. Sedmiletá válka v Americe*. Libri, Praha 2000.

ORTÍZ de AYALA, Simón T: *Resumen de la estadística del imperio Mexicano, 1822*. UNAM, México 1991.

Ottův slovník naučný

Ottův slovník naučný nové doby

PACLT, Čeněk: *Cesty světem, Příhody a zkušenosti na cestách po Americe, Australii, Novém Zélandě a jižní Africe*. Orbis, Praha 1954.

PFÄFF, Ivan: *Česká přináležitost k Západu v letech 1815 – 1878*, Doplněk, Brno 1996.

PIKE, Frederick B.: *The United States and Latin America. Myths and Stereotypes of Civilization and Nature*. Uni. of Texas Press, Austin 1992.

PIÑERA RAMÍREZ, David: *Historiografía de la frontera norte de México. Balance y metas de investigación*, Universidad Autónoma de Baja California, Universidad Autónoma de Nuevo León, Tijuana 1990.

PIÑERA RAMÍREZ, David (coordinador): *Visión histórica de la frontera Norte de México*, Universidad Autónoma de Baja California, Tijuana 1987, 3 svazky.

POLÁK, Vladimír: *Tajemný Charles Sealsfield*, *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 42 (1990), str. 43 – 47.

POLIŠENSKÝ, Josef a kolektiv: *Dějiny Latinské Ameriky*. Svoboda, Praha 1979.

POLIŠENSKÝ, Josef: *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska. (Po přelom 19. a 20. století)*. Skriptum OU, Ostrava 1994.

POLIŠENSKÝ, Josef: *Obecné problémy českého vystěhovalectví do Ameriky 1848 - 1918*, Karolinum, UK, Praha 1992

POLIŠENSKÝ, Josef - **NESVADBÍK**, L: *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II. Češi a Amerika*. Karolinum, Praha 1996.

PLETCHER, David H.: *The Diplomacy of Annexation. Texas, Oregon and Mexican War*. Missouri Uni. Press, Columbia 1974.

PRANTL, Ferdinand: *Pamětní výstavka A. J. C. Cordy: Pamětní výstavka A. J. C. Cordy*. ČNM – oddíl přírodovědný, roč. 129 (1960), č. 1, str. 19 – 20.

PROCHÁZKA, Arnošt: *Měsíční přehled*, *Moderní revue*, roč. 15, č. 1, 8. 10. 1903.

RAFTERY, John. H.: *Pravda o Texasu*, nákladem severoněmeckého Lloydů v Bremen, tisk E. Beaufort, Praha nedat. cca 1905

RAGSDALE, Crystal Sasse: *Women and Children of the Alamo*. State House Press, Austin 1994.

RAKOVÁ, Svatava: *Americká ústava 1787*, Komenium 1991.

RAKOVÁ, Svatava: *Anglické kolonie v Severní Americe v 17. století Modely politické kultury*. Historický ústav AV ČR, Praha 1997, přepracované vydání: *Dobrodruzi a piráti, Angličané v Novém světě*. Libri, Praha 1998.

RAKOVÁ, Svatava: *Cesty k demokracii: transformace v myšlení americké revoluce*, ČČH, roč. 89, 1991, s. 395 – 409.

RAKOVÁ, Svatava: *Politická psychologie v americké ústavě 1787*, ČČH roč. 92, 1994, s. 680 – 705.

RAKOVÁ, Svatava – **OPATRŇY**, Josef: *USA*, Stručná historie států, Libri 2003.

REICHSTEIN, Andreas: *Der texanische Unabhängigkeitskrieg, 1835/6: Ursachen und Wirkungen*, Dietrich Reimer Verlag, 1984, v anglické verzi jako: *Rise of the Lone Star. The Making of Texas*. Texas A&M Uni. Press, College Station 1989

REICHSTEIN, Andreas: ¿Era realmente inevitable?¿Por qué México perdió Texas en 1836? *Historia Mexicana*, roč. 42, č. 4, (1993)str. 871.

RECHCÍGL, Miroslav Jr., *Postavy naší Ameriky*, Pražská edice, Praha 2000.

RICHARDS, Leonard L.: *The Life and Times of Congressman John Quincy Adams*, Oxford University Press, New York 1986.

ROBINSON, Cecil: *The View from Chapultepec. Mexican Writers on the Mexican-American War*, Uni. of Arizona Press, Tucson 1989.

RODRÍGUEZ, Jaime O. - **VINCENT**, Kathryn (ed.): *Myths, Misdeeds, and Misunderstandings. The Roots of Conflict in U. S. - Mexican Relations*. Scholarly Resources Inc., Wilmington, Delaware 1997.

RODRÍGUEZ, Jaime O.: *La transición de colonia a nación: Nueva España, 1820 - 1821*. *Historia Mexicana*, roč. 43, č. 2 (octubre-diciembre 1993, celkově 170), str. 265 - 322.

ROLLE, Andrew: *John Charles Frémont: Character as Destiny*. University of Oklahoma Press, Norman 1991

SAMPONARO, Frank N.: *La alianza de Santa-Anna y los federalistas, 1832 - 1834. Su formación y desintegración*. *Historia Mexicana*, roč. 30, č. 3 (enero-marzo 1981) (119), str. 358 – 390.

SEALSFIELD, Charles: *Rakousko, jaké je*. Odeon, Praha 1992.

SEALSFIELD, Charles: *Kniha o kajutě, čili národní charakteristiky*. Přel. Josef SNÁŠEL, J. Otto, Praha 1903.

SEPÚLVEDA, César: *La frontera Norte de México. Historia, conflictos 1762 - 1982*, Editorial Porrúa, México 1982

SCHÄFER, Peter.: *Prezidenti USA. Od George Washingtona po Billa Clintona*. MF, Praha 1993.

SCHUMACHER, Ma. Esther (compiladora): *Mitos en las relaciones México-Estados Unidos*, Secretaría de Relaciones Exteriores, Fondo de Cultura Económica, México 1994.

SIMS, Harold D.: *Los exiliados españoles de México en 1829*. *Historia Mexicana*, roč. 30, č. 3 (enero-marzo 1981) (119), str. 319 - 414.

STALLONES, Jared: *Zebulon Pike and the Explorers of the American Southwest*. Chealsey House Publ., New York 1992, str. 26 – 59.

STRNADEL, Drahomír: *Němečtí vystěhovalci z Novojičínska v Texasu v 19. století*. Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, sv. 46, 1990, s. 50 – 53

SVOBODA, Jaroslav: *Cesty po světě, Příhody a zkušenosti jeho na cestách po Americe, Australii, Novém Zeelandě a jižní Africe*. K. Vačlena, Mladá Boleslav 1888.

ŠAJNER, Donát: *Zpívající digger*. Mladá Fronta, Praha 1954.

ŠATAVA, Leoš: *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*, Karolinum, Praha 1985.

ŠATAVA, Leoš: *Vystěhovalectví do USA*, In: *Češi v cizině*, IX, AVČR, Praha 1996.

ŠOLLE, Zdeněk: *Deník Viléma Pflanzera*. Studie o rukopisech roč. 20 (1981), str. 119 - 159.

ŠTĚPÁNEK, Otakar: *Stopadesát let zoologie Národního muzea v Praze (1818 - 1968)*, ČNM, oddíl přírodovědný, roč. 138 – 139 (1975).

TARAGÓ, Rafael E.: *Early U.S. - Hispanic Relations, 1776 - 1860: An Annotated Bibliography*. Metuchen, Scarecrow Press, 1994.

THOMPSON, Frank: *Alamo Movies*, Woodware Publ., Plano 1991.

THONHOFF, Robert H.: *Texas and the American Revolution*, SWHQ, roč. 98, číslo 4, (duben 1995), str. 510 – 517.

TIJERINA, Andrés: *Tejanos and Texas under the Mexican Flag 1821 - 1836*. Texas A&M University Press. College Station 1994.

TIJERINA, Andrés – **WEBER**, David J.: *The State of Coahuila y Tejas in 1824: A Governor's View from Saltillo*. SWHQ, vol. 100, no. 2, October 1996, str. 186 – 204.

TINDALL, George B. – **SHI**, David E.: *USA*, Dějiny států, Lidové noviny 1994.

TIMMONS, W.H.: *Tadeo Ortiz and Texas*. SWHQ, roč. 72, č. 1 (July 1968), str. 21 - 33.

TOMÍČEK, Jan Slavomír: *Obrazy světa, čili popsání rozličných národů, obyčejů a mrawů atd., jakož i rozličných krajin na naší zemi*. Sklad knihkupectví Calwowa, Praha 1847.

TUTOROW, N. E.: *The Mexican-American War, An Annotated Bibliography*. Greenwood Press, Westport 1981.

TYLER, Ron (ed.): *The New Handbook of Texas*, díl 4, The Texas State Historical Association, Austin 1996.

UBIETO ARTETA, A. a kol.: *Dějiny Španělska*. NLN, Praha 1995.

VALADÉS, José C.: *México, Santa Anna y la Guerra de Texas*. Diana, México 1993.

VANDERWOOD, Paul: *El banditaje en el siglo XIX: una forma de substitir*. Historia Mexicana, roč. 34, č. 1 (julio-septiembre 1984) (133), str. 41 - 75.

VANĚK, Pavel: *Nedoceněný český cestovatel Vincenc - Čeněk Paclt*. IN: *Cesty a cestování v životě společnosti*. Ústí nad Labem 1995, s. 437 – 442.

VASCONSELOS, José: *Breve Historia de México*, México, Editorial Continental, 1960.

VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *Iglesia, ejército y centralismo*. Historia Mexicana, roč. 39, č. 1, (julio-septiembre 1989) (153), str. 205 – 234.

VÁZQUEZ, Josefina Zoraida (ed.): *México al tiempo de su guerra con Estados Unidos (1845 – 1848)*, SRE, FCE, El Colegio de México, México 1997, str. 34 – 35.

VÁZQUEZ, Josefina Zoraida. - **MEYER**, Lorenzo: *México frente a Estados Unidos (un ensayo histórico, 1776 - 1993)*, Fondo de Cultura Económica, México 1995.

VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *México y el Mundo*. 8 svazků. Tomo 1 (1821 - 1861). Senado de la Republica, México 1990.

VÁZQUEZ, Josefina Zoraida (coordinadora): *De la rebelión de Texas a la guerra del 47, Interpretaciones de la historia de México*, Nueva Imagen, México 1994.

VÁZQUEZ, Josefina Zoraida: *La supuesta república del Rio Grande*. Instituto de investigaciones historicas, Universidad Autonoma de Tamaulipas. Ciudad Victoria 1995.

VÁZQUEZ MANTECÓN, Carmen: *Santa Anna y la encrucijada del estado: La dictadura (1853 – 1855)*. Fondo de Cultura Económica, México 1986.

VELASCO MÁRQUEZ, Jesús: *Regionalismo, partidismo y expansionismo. La política interna de Estados Unidos durante la guerra contra México*. Historia Mexicana, roč. 47, č. 2, str. 311 - 344.

VODIČKA, Felix: *Dějiny české literatury II. Literatura národního obrození*, ČSAV, Praha 1960;

VOLF, Miloš Bohuslav: *Literární a obrazová pozůstalost A. J. C. Cordy*. Časopis Národního musea, roč. 112 (1938), řada přírodovědná, str. 201 – 214.

WALDECK, Federico: *Viaje pintoresco y arqueológico a la Provincia de Yucatán*, 1834 – 1836. Conaculta, México 1996.

WINDERS, Richard Bruce: *Mr. Polk's Army. The American Military Experience in the Mexican War*. Texas, A&M University Press, College Station, 1997.

WEBB, Walter Prescott: *The Great Frontier*, Uni. of Texas Press, Austin 1951.

WEBER, David J.: *Mexico's Far Northern Frontier, 1821 - 1845: A Critical Bibliography*, Arizona and the West, XIX (1977), str. 225 - 266.

WEBER, David J.: *The Mexican Frontier, 1821 - 1846. The American Southwest Under Mexico*, Uni. of New Mexico Press, Albuquerque 1982.

WEBER, David J.: *The Spanish Frontier in North America*, Yale Uni. Press, New Haven and London 1992.

WEBER, David J. and **RAUSCH**, Jane M.: *Where Cultures Meet, Frontiers in Latin American History*. SR Books, Wilmington, Delaware 1994.

WEITENWEBER, Wilhelm Rudolph: *Denkschrift über August Joseph Corda's Leben und literärisches Wirken*, Abhandlungen der königlichen Böhmmischen Gesellschaft der Wissenschaften, 1851 - 1852, 5. Folge, 7. Bd., Prag 1852, str. 57 – 94 a

WEITENWEBER, Vilém Rudolf: *August Josef Corda. Nástiný životů českých přírodoskumců*. Živa, roč. 2 (1854), č. 6, str. 175 – 178.

WEISS, Harold J. , Jr.: *The Texas Rangers Revisited: Old Themes and New Viewpoints*. SWHQ, roč. 97, č. 4 (April 1994), str. 620 - 640.

WHITE, Richard: *It's Your Misfortune and None of My Own: A New History of the American West*, Norman, Uni. of Oklahoma Press, 1991.

ZEA PRADO, Irene: *Gestión diplomática de Anthony Butler en México 1829 - 1836*, México, Secretaría de Relaciones Exteriores, 1982.

ZOBEL, Johannes Baptista: *August Joseph Carl Corda, sein Leben und sein Wirken (Eine biograpische Federzeichnung)*, In: Corda, A. J. C.: *Icones fungorum hucuque cognitorum, tomus VI (ultimus)*, Prag 1854, s. 9 - 18.

ZORILLA, Luis G.: *Historia de las relaciones entre México y los Estados Unidos de América 1800 - 1958*, México, Editorial Porrúa, 1965, 2 sv.

Bibliografie tisku v českých zemích v letech 1820 - 1848:

LAIŠKE, Miroslav: *Časopisectví v Čechách 1650 - 1847*. Příspěvek k soupisu periodického tisku, zejména novin a časopisů. Bibliografický katalog ČSR - České knihy 1959, zvláštní sešit 6 - prosinec 1959. Státní knihovna ČSR, Národní knihovna, Praha 1959.

LAIŠKE, Miroslav: *Příspěvek k soupisu moravských novin a časopisů z let 1848 - 1918*. Bibliografický katalog ČSR - České knihy 1959, zvláštní sešit 3 - září 1959. Státní knihovna ČSR, Národní knihovna, Praha 1959.

ROUBÍK, František: *Časopisectvo v Čechách v letech 1848 - 1862*. Vydavatelství Ducha novin, Praha 1930.

EDIČNÍ POZNÁMKA A SEZNAM ZKRATEK

V této práci se přidržuji psaní počátečních velkých písmen u českých pojmenování národností (typu Severoameričané, Latinoameričané, Hispánci, Čerokijové) včetně podoby Indián, jež je v souladu s dalšími autory prací věnovaných iberoamerické kultuře chápán jako příslušník kultury a obyvatel nového území, Indií. Na druhou stranu pro termíny *anglos*, *hispanos*, *tejanos*, *chicanos*, vycházejících ze španělštiny a označujících specifické etnické skupiny na pohraničním území, jsem zvolil původní podobu s malým písmenem. U jména Monterey a Monterrey rozlišuji kalifornské město s jedním a novoleónské se dvěma r.

Vzhledem k značné variabilitě českého tisku 1. poloviny 19. století jak v označení jednotlivých území (Tejas, Texas, Techas; Wera-Kruc, Vera-Kruz, Werakrúz; Republika Mexikánská, Mejiko, Mexiko, Mechiko, Mexikánsko; Spogené Obce púlnoční Ameriky, Spogené Obce sewerní Ameriky, púlnočnoamerikánské země, púlnoční Amerika, Sewerní Amerika) tak v preferenci velkých nebo malých písmen jsem pouze přepsal písemný záznam ve fraktuře do latinky, přičemž jsem ponechal i původní znaky označující jiné hlásky. U dobových textů české publicistiky proto čti g jako j, ale j jako í, ťg jako g a ss jako š. Ve sledovaném období bylo také často tištěno w místo jednoduchého znaku v.

Seznam zkratk:

AVČR -	Akademie věd České republiky
CICH -	Centro de Investigaciones de Ciencias Históricas
Colmex -	El Colegio de México
ČČM -	Časopis českého musea
ČNM -	Časopis národního muzea
FCE -	Fondo de Cultura Económica
IAP -	Ibero-Americana Pragensia
MF-	Mladá fronta
NLN -	Nakladatelství Lidové noviny
OSN -	Ottův slovník naučný
PdF OU-	Pedagogická fakulta Ostravské univerzity
SRE -	Secretaría de las Relaciones Exteriores
SWHQ -	Southwestern Historical Quarterly
TAm -	The Americas
UABC -	Universidad Autónoma de Baja California
UNAM -	Universidad Nacional Autónoma de México

PŘÍLOHY

*elmal, medf...
1842*

Seznam příloh:

1. Mapa maximální rozlohy Mexického císařství
2. Změny hranice mezi USA a Mexikem mezi léty 1824 – 1854
3. Mapa indiánských aktivit v mexickém pohraničí mezi léty 1821 – 1854
4. Mapa událostí bojů za nezávislost Texasu v letech 1835 - 1836
5. Mapa vzájemných konfliktů na severu mexického pohraničí mezi léty 1836 – 1845
6. Mapa válečných aktivit v mexickém severním pohraničí v letech 1846 – 1847
7. Severoamerické tažení do Kalifornie 1846 – 1848
8. Fotografický portrét Antonína Michaela Dignovityho
9. Fotografický portrét Karla Postla - Charlese Sealsfielda
10. Fotografický portrét Čeňka Paclta
11. Portrét Augusta J. C. Cordy
12. Bibliografie novin a časopisů z let 1820 – 1848
13. Přehled článků Jana Slavomíra Tomíčka s americkou tematikou
14. Portrét Jakuba Malého
15. Přehled článků Jakuba Malého s americkou tematikou
16. MALÝ Jakub: Povstání a nynější stav swobodného státu Texasu, ČČM, roč. 16, 1842, str. 62 – 68, kompletní text s mapou.

Příloha č. 1:

Mapa maximální rozlohy Mexického císařství

(Převzato z publikace: Kol. autorů: Historia general de México, El Colégio de México, México 1999, str. 745.)

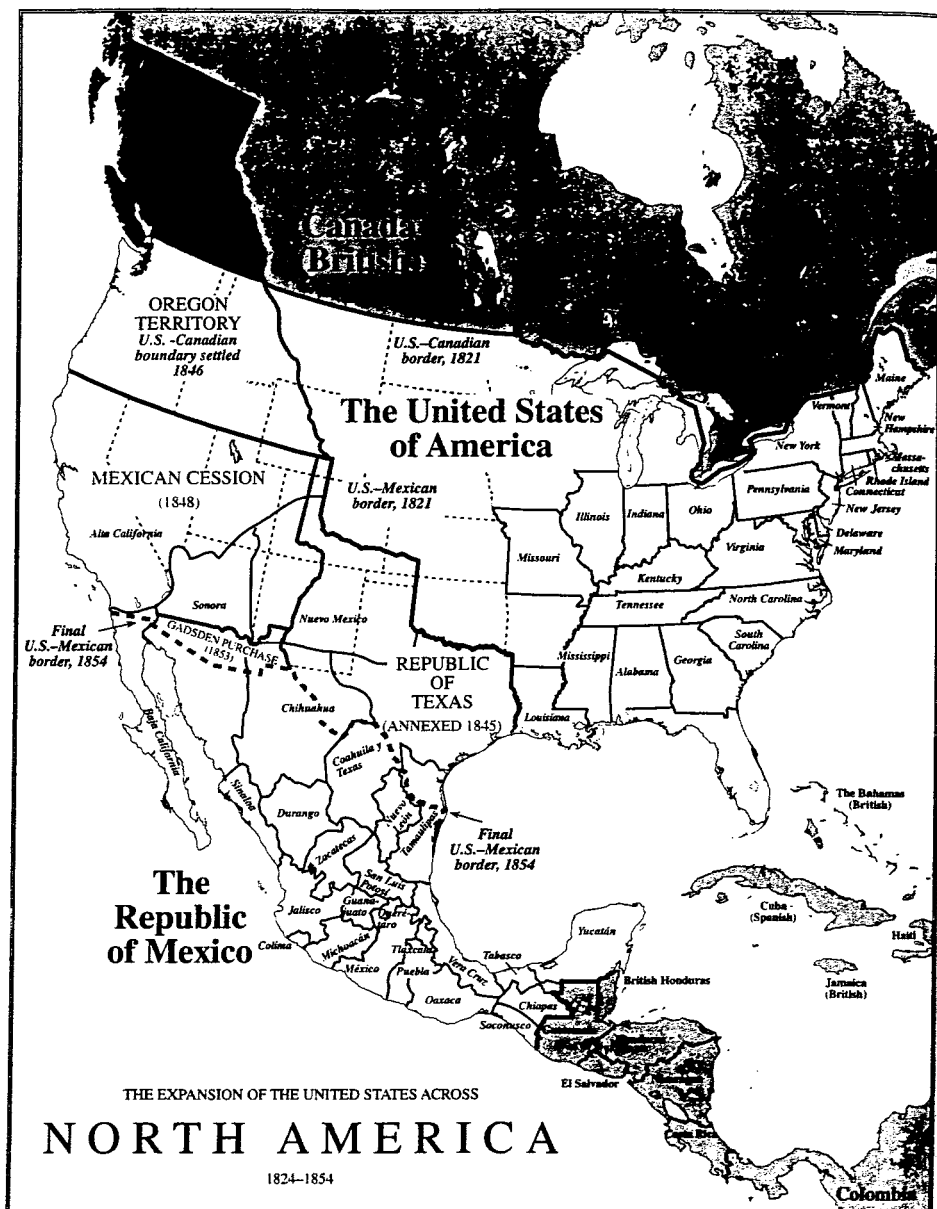
1. Californias	14. Valladolid
2. Nuevo México	15. México
3. Texas	16. Tlaxcala
4. Sonora	17. Puebla
5. Nueva Vizcaya	18. Veracruz
6. Coahuila	19. Oaxaca
7. Nuevo Reino de León	20. Mérida
8. Nuevo Santander	21. Chiapas
9. Zacatecas	22. Guatemala
10. San Luis Potosí	23. Salvador
11. Guadalajara	24. Honduras
12. Guanajuato	25. León
13. Querétaro	

Příloha č. 2:

Změny hranice mezi USA a Mexikem mezi léty 1824 – 1854

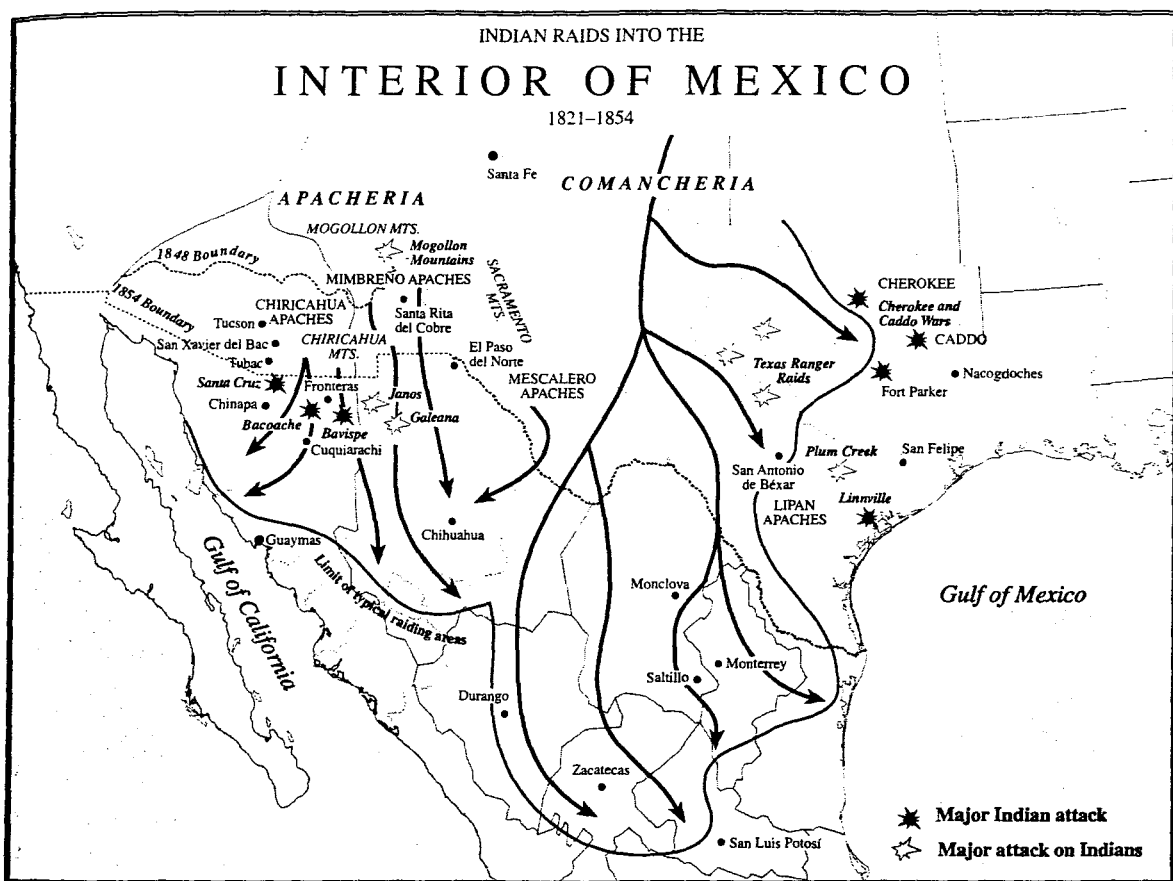
(Převzato z publikace FRAZIER, Donald S. (ed.): The United States and Mexico at War. MacMillan Reference, New York 1998, str. 148.)

Příloha č. 3:

Mapa indiánských aktivit v mexickém pohraničí mezi léty 1821 – 1854

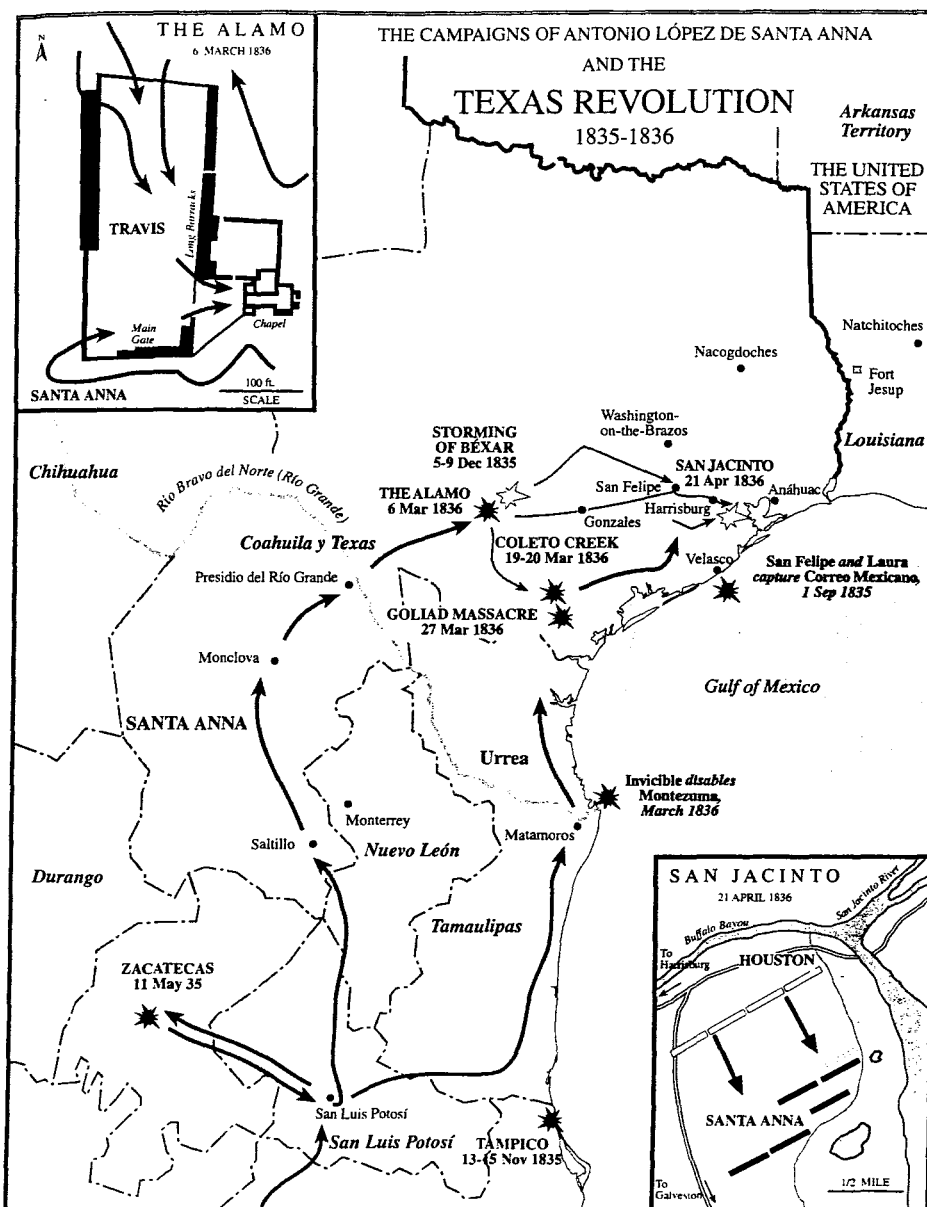
(Převzato z publikace FRAZIER, Donald S. (ed.): The United States and Mexico at War. MacMillan Reference, New York 1998, str. 207.)

Příloha č. 4:

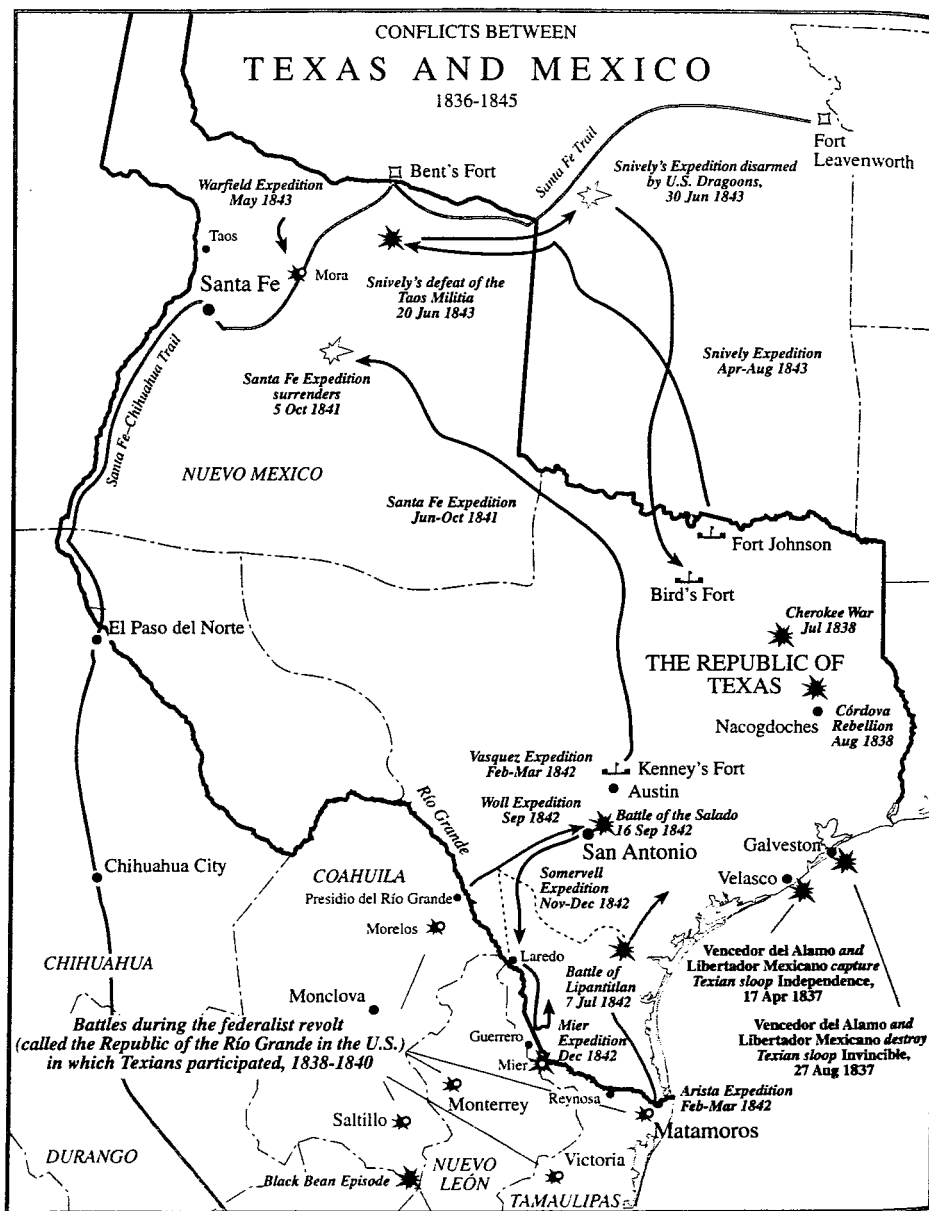
Mapa událostí bojů za nezávislost Texasu v letech 1835 – 1836

(Převzato z publikace FRAZIER, Donald S. (ed.): The United States and Mexico at War. MacMillan Reference, New York 1998, str. 423.)

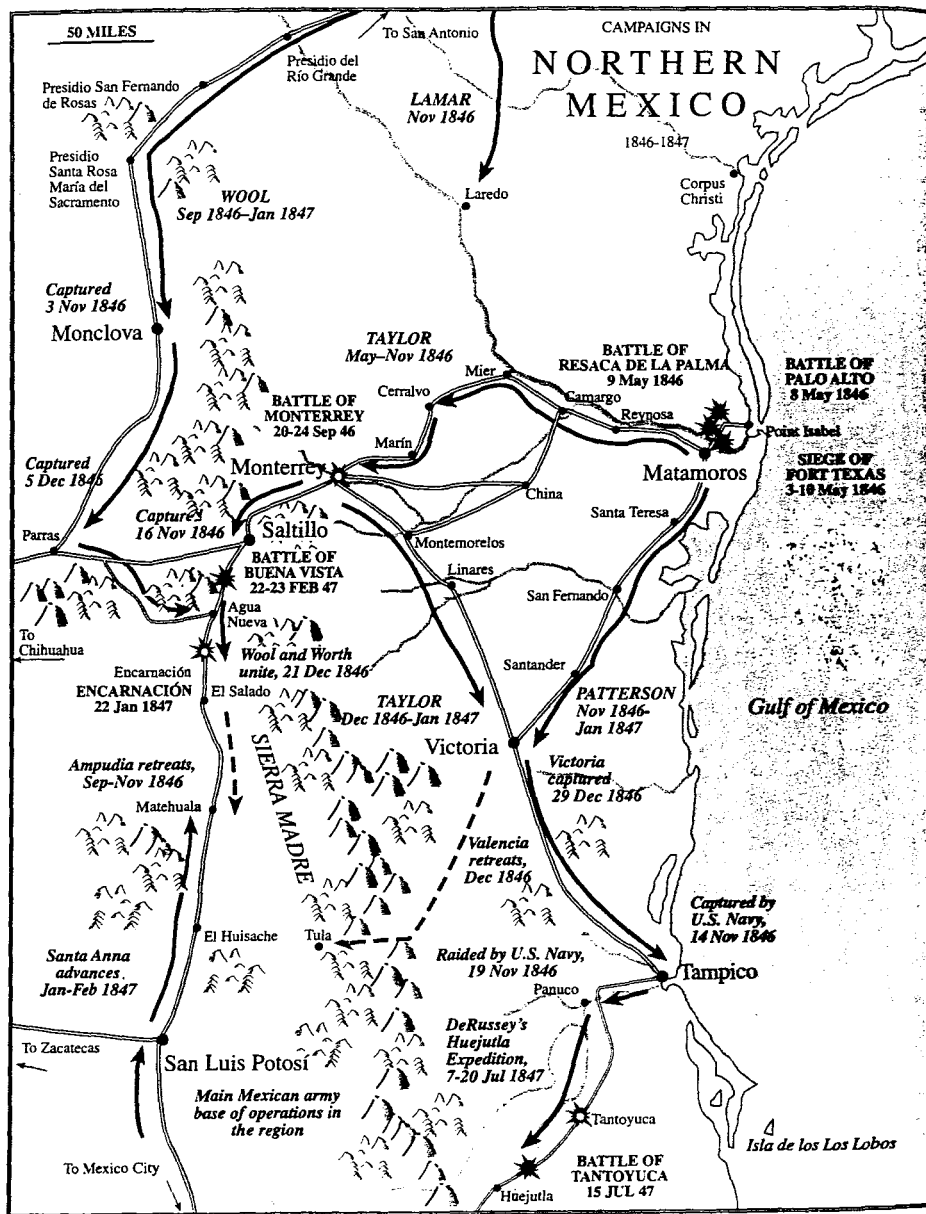
Příloha č. 5:

Mapa vzájemných konfliktů na severu mexického pohraničí mezi léty 1836 – 1845. (Převzato z publikace FRAZIER, Donald S. (ed.): The United States and Mexico at War. MacMillan Reference, New York 1998, str. 416.)

Příloha č. 6:

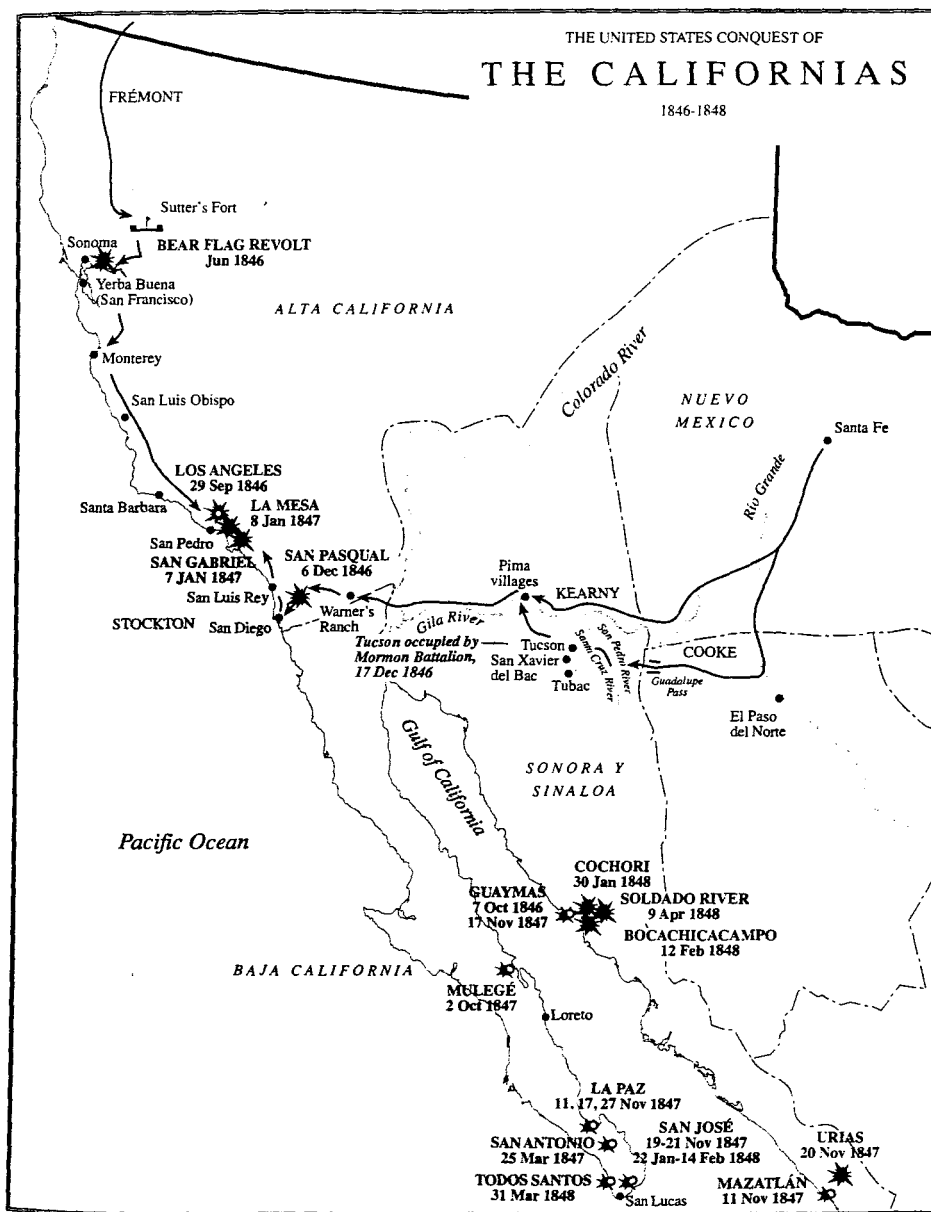
Mapa válečných aktivit v mexickém severním pohraničí v letech 1846 – 1847. (Převzato z publikace FRAZIER, Donald S. (ed.): *The United States and Mexico at War*. MacMillan Reference, New York 1998, str.360.)

Příloha č. 7:

Severoamerické tažení do Kalifornie 1846 – 1848

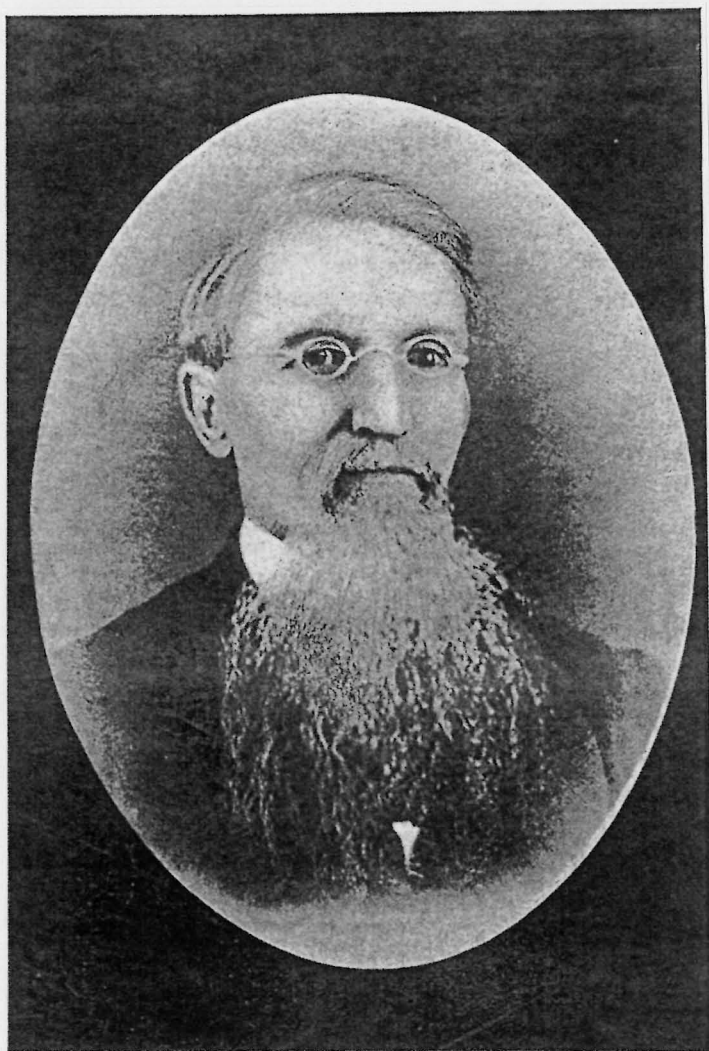
(Převzato z publikace FRAZIER, Donald S. (ed.): *The United States and Mexico at War*. MacMillan Reference, New York 1998, str. 71.)

Příloha č. 8:

Fotografický portrét Antonína Michaela Dignovityho

(Převzato z publikace ČAPEK, Tomáš: Památky českých emigrantů v Americe. Národní tiskárna, Omaha, Nebraska 1907, nestr. příloha v textu mezi str. 100 – 101.)

Příloha č. 9:

Fotografický portrét Karla Postla - Charlese Sealsfielda

Převzato ze studie CASTLE EDUARD: Das Geheimnis des Großen Unbekannten. Charles Sealsfield (Karl Postl) Die Quellenschriften. Olms Presse, Hildesheim – Zürich – New York 1995. Jako součást ARNDT, Karl J. R.: Charles Sealsfield (Karl Postl 1793 – 1864) Sämtliche Werke in 28 Bänden, hrsg. Olms Presse, Hildesheim-Zürich-New York 1972, Supplementreihe Materialien und Dokumente. Nestránkovaná příloha.)

Charles Sealsfield -

Příloha č. 10:

Fotografický portrét Čeňka Paclta

(Převzato z publikace ŠAJNER, Donát: Zpívající digger, Mladá Fronta,
Praha 1954, nestr. příloha za tiráží knihy.)

Příloha č. 11:

Portrét Augusta J. C. Cordy

(Převzato z článku OBRHEL, J.: August Joseph Carl Corda. Časopis pro mineralogii a geologii, roč. 25, č. 2 (1980), str. 215 – 219, příloha tab I.)

Příloha č. 12:

Bibliografie novin a časopisů z let 1820 – 1848

Řazeno chronologicky, zpracováno podle publikací :

LAISKE, Miroslav: *Časopisectví v Čechách 1650 - 1847*. Příspěvek k soupisu periodického tisku, zejména novin a časopisů. Bibliografický katalog ČSR - České knihy 1959, zvláštní sešit 6 - prosinec 1959. Státní knihovna ČSR, Národní knihovna, Praha 1959.

LAISKE, Miroslav: *Příspěvek k soupisu moravských novin a časopisů z let 1848 - 1918*. Bibliografický katalog ČSR - České knihy 1959, zvláštní sešit 3 - září 1959. Státní knihovna ČSR, Národní knihovna, Praha 1959.

ROUBÍK, František: *Časopisectvo v Čechách v letech 1848 - 1862*. Vydavatelství Ducha novin, Praha 1930.

NOVINY:

- **Kramériusovy cis. k. pražské poštovské noviny. Císařské královské vlastenské noviny. Z nejvyššího císařského královského povolení.** /Jednotl. čísla střídavě označena jako/ Noviny; Závěsek k Novinám. Sepisuje a vydává Matěj Václav Kramérius, Václav Rodomil Kramérius. 1 krát týdně, Praha 1790 – 1821.

Příl. Čechoslav 1820 - 1825

Pokračuje jako Dopisovatel pro Čechy a Moravany.

- **Kaiserlich königlich privilegirte Prager Zeitung.** K. k. priv. Prager Zeitung. Nichtpolitischer Anhang zu kaiserl. Königl. Prager Zeitung. Red. W. Gerle, od 1819, č. 1 A. Wegrath./ Vyd. J. F. von Schönfeld. 7 krát týdně, /od roku 1820/ 4 krát týdně, Prag, typ. J. F. von Schönfeld. 1/4 1814 - 1824.

Příl. Amtsblatt. 1814 - 1824.

Pokračování jako Prager Zeitung

- **Dopisovatel pro Čechy a Moravany.** Red. V. R. Kramérius, František Bohumil Tomsa. Vyd. V. R. Kramérius, 1 krát týdně, Praha. 1822 - 1825.

- **Pražské noviny.** /V letech 1826 - 1833 mají lichá čísla název/ Rozličnosti Pražských novin.

Red. Josef Linda, /od 1830/ Josef Linda a František Boh. Tomsa, /od 1834/ Frant. Lad. Čelakovský, /od 1836/ J. N. Štěpánek, /od 1844, č. 18/ František Klučák, /od 1845, č. 3/ Karel B. Štorch, /od 1845, č. 101/ Karel Havlíček. Vyd. Synové Bohumila Háze, /od 1846/ K. V. Medau. Praha, typ. Synové B. Háze, /od 1845/ K. V. Medau. 1825 – 1848.

Příl.: - Ouřední oznamovatel. /Auřednj Oznamowatel./ 1825.

- Návěstník. /Náwësstnjk./ 1825 - 1826.

- Rozličnosti Pražských novin. 1826 - 1833. /viz. č. 675/

- Česká včela. 1834 - 1847 a n. /viz č. 176/

- Oznamovatel. 1834 - 1847 a n. Dříve jako Vlastenecký zvěstovatel.

- **Prager Zeitung.** Red. J. G. Sommer, /od 1825, č. 171/ Red. a vyd. G. Haase Söhne, /od 1846, č. 60/ ... Red. Ladislav Tarnowski, /od 1841, č. 61 K. W. Medau, /od 1847, č. 161/ Eduard Breier. Vyd. K. W. Medau. Denně, Prag, typ. G. Hasse Söhne, /od 1846/ K. W. Medau. 1825 - 1848

Příl.: Intelligenzblatt zur Prager Zeitung. Denně. 1825 - 1847 n.

Amtsblatt zur Prager Zeitung. Denně. 1825 - 1847 n.

Unterhaltungsblätter. 2 krát týdně, 1828 - 1829. /viz. č. 762/

pokračuje jako Bohemia oder Unterhaltungsblätter für gebildete Stände. 1830 – 1835.

- **Mercur der österreichischen Monarchie.** Vyd. Jenovefa Kramériusová. Prag 1826. Neuskutečněn ? Uvádí Československá vlastivěda. Díl 7. Písemnictví. Praha 1933.

- **Unterhaltungsblätter.** Red. a vyd. G. Haase Söhne. /Red. A. Müller./ 2 krát týdně, Prag, G. Haase Söhne. 1828 - 1829. František Roubík mylně uvádí 1826 - 1830 s názvem Prager Unterhaltungsblatt.

Pokrač. jako: **Bohemia** oder Unterhaltungsblätter für gebildete Stände. Red. A vyd. G. Haase Söhne. /Red. A. Müller./ 3 krát týdně, Prag, typ. G. Haase Söhne. 1830 - 1832, číslo 78 (29/6).

Pokrač. jako: Bohemia, ein Unterhaltungsblatt.

Vyd. a red. G. Haase Söhne. Red. A. Müller, od 1844 Bernhard Gutt, /od 1844, č. 102/ Franz Klutschak. 3 krát týdně, Prag, typ. G. Haase Söhne. 1/7 1832 - 1847.

Pokrač. jako: **Bohemia** V letech 1828 - 1835 volná příloha časopisu Prager Zeitung.

- **Kaiserl. Königl. Kreisämtliches Landesstellung concessioniertes Leitmeritzer Amtsblatt.** Vyd. Carl Wilhelm Medau. 2 krát týdně, Leitmeritz /Litoměřice/, typ. C. W. Medau. 1834 - 1836.
- **Pilsner allgemeines Amts- und Anzeigblatt.** Vyd. J. M. Schmid. Pilsen /Plzeň/, typ. J. M. Schmid. 1834 /?/ - 1836.
- **Pilsner Anzeiger.** Wochenschrift für gemeinnützige Interessen. Odp. red. J. M. Schmid. Pilsen /Plzeň/, typ. J. M. Schmid. 1847, končí 1848.
- **Amtsblatt des kaiserlichen königlichen Prachiner Kreisamtes.** /Soub. název/ **Ouřední list císař. král. prachinského krajského úřadu.** Red. Joseph Eduard Masche, Písek, typ. J. Vetterl. 1835 - 1836. Ouřední list prachynského kraje. Amtsblatt des prachiner Kreises. /od 1837 č.7 jen/ Amtsblatt des prachiner Kreises. Red. Joseph Eduard Maschke, Písek, typ. J. Vetterl. 1837 - 1838
- **Allgemeiner Anzeiger der k. Kreisstadt Saatz.** Vyd. Peter Ritter von Schönfeld. Saatz /Žatec/, typ. P. von Schönfeld. 1839 - 1845. Pokrač. jako Saazer Anzeiger. /Místní beletristický časopis/, 1 krát týdně, Saaz /Žatec/, 1846 - končí 1849.
- **Die Zeitgeschichte der merkwürdigsten Vorfälle Europas.** Ein interessanter Auszug aller Zeitungsneuigkeiten. Vyd Kretzer, 1 krát týdně, Prag, 1840.
- **Neuhauser allgemeiner Anzeiger.** Neuhaus /Jindřichův Hradec/, typ. Alois Landfrass. 1844 - končí 1848.
- **Anzeigblatt der allgemeinen Frag- und Auskunftskanzlei des Jos. Ed. Eypert.** Eger /Cheb/, J. E. Eypert. 1846. Pokračuje jako: Egerer Anzeiger. Red. Franz Gschihay. 1 krát týdně. Eger /Cheb/. 1847 - končí 1861.
- **Der Bote von Eger und Biela.** Red. Anton Wolff. Brüx /Most/, typ. Schönfelds Witwe. 1847 - končí 1849.

ČASOPISY:

- **Čechoslav.** Časopis obsahu užitečného a kratochvilného /Od roku 1821/ Národní časopis pro Čechy a Moravany /Od 1822/ ... časopis pro ošlechtění srdce a mysli. /Od 1823/ ... časopis pro Čechy a Moravany. Spisuje Václav Rodomil Kramérius. /Od 1821/ Prací a nákladem V. R. Kramériusa. /Od 1822/ vydává V. R. Kramérius. /Od 1824/ Vedením Františka Bohumila Tomsy. Nákladem rytíře z Šénfeldu. 1 krát týdně, Praha, typ. F. Jeřábek, /Od 1821/ F. J. Šoll, /Od 1824, č. 27/ typ. z Šénfeldu. 1820 - 1825. Ročník 1(1820) - 2 (1821) připojen jako příloha k listu Císař. král. vlastenské noviny, s nimiž je časopis střídavě číslován (sudá čísla časopis, lichá noviny). Roč. 3 (1822) - 6 (1824) připojen jako příl. k listu Dopisovatel pro Čechy a Moravany.
- **Dobroslav** aneb Rozličné spisy poučujícího a mysl obveselujícího obsahu v řeči vázané i nevázané. Sebral a vydal Josef Liboslav Ziegler. Praha, typ. J. Fetterlová z Vildenbrunn. 1820 - 1823.
- **Hyllos.** Národní časopis poučujícího a obveselujícího obsahu. Red. Jan Hýbl. Vyd. Karel E. Rainold. 1 krát týdně, typ. Jos. Vetterlová. 1820 - 1821. Dříve jako Hyllos, Dobrozvěst.
- **Rozmanitosti.** Sbírka všeho užitečného a obveselujícího k zšlechtění srdce, vybroušení rozumu a obveselení mysli. Vydávaná od Jana Hýbla. Praha, typ. J. F. Fetterl z Vildenbrunn. 1816 - 1822.
- **Vlastenský zvěstovatel.** /Red. Josef Linda./ Vyd. Jan Ferdinand z Schönfeldu. 1 krát týdně, Praha, typ. J. F. z Schönfeldu. 3/7 1820 - 1824, - Dříve jako Císařské královské pražské privilegované noviny, pokrač. jako Pražské noviny
- **Abhandlungen der königlichen Böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Prag auf das Jahr ...** /1. Folge/ Prag, typ. F. Jeřábek, /od 1787/ Prag und Dresden, Walter. 1785 - 1788 /vyd 1785 - 1789/, sv. 1 - 4, Pokrač. jako Neuere Abhandlungen der königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften. /2. Folge/. Wien und Prag, typ. F. Jeřábek. 1790 - 1798, sv. 1 - 3. Pokrač. jako Abhandlungen der königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften vom Jahre ... Prag, typ. G. Haase /3. Folge/ 1802 - 1823 (vyd. 1804 - 1824), sv 1 - 8, Neue /4./ Folge 1824 - 1836 (vyd. 1827 - 1837), sv. 1 - 5, Folge 1837 - 1847 (vyd. 1841 - 1848), sv. 1 až 5. Dříve jako Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen.
- **Verhandlungen der k. k. patriotisch-ökonomischen Gesellschaft im Königreich Böhmen im Jahre ...** Prag, typ. G. Haase. 1807 - 1824. Neue Schriften der kaiserlichen königlichen patriotisch-ökonomischen Gesellschaft im Königreiche Böhmen. Prag, J. G. Calve. 1825 - 1847, sv. 1 - 10.

- **Böhmische Nationalblätter.** Vyd. a red. Johann Freiherr von Stentzsch. 1 krát měsíčně, Prag 1829. Neuskutečně? - Uvádí v článku J. Volf, Böhmische Nationalblätter. Germanoslavica 1, 1931 - 32, str. 601 - 608.
- **Hesperus.** Ein Nationalblatt für gebildete Leser. /Od 1820/ ... Encyklopädische Zeitschrift für gebildete Leser. Vyd. Christian Carl André. 1 krát měsíčně, Prag, J. G. Calve. 1812 - 1821.
- **Hyllos.** Vermischte Aufsätze belehrenden und unterhaltenden Inhalts. Vyd. Carl Eduard Rainold. 1 krát týdně, Prag, typ. Josepha Vetter von Wildenbrunn. 1819 - 1821.
- **Industrialblätter,** als Fortsetzung des Unterrichts in der technischen Chemie, verbunden mit Naturgeschichte. Vyd. Chrysog. Eichler, Prag, J. G. Calve. 1820.
- **Liste der angekommenen Kur- und Badegäste im Kaiser Franzensbad.** Eger, typ. J. Kobrtsch. 1812-1827. Pokrač. jako Francensbader Liste der angekommenen Brunnengäste. Eger, typ. J. Kobrtsch. 1828 - 1829. Pokrač. jako Liste der angekommenen Brunnengäste im Kaiser Franzensbad. Eger, typ. J. Kobrtsch. 1830 - 1836. Pokrač. jako Liste der im Jahre ... angekommenen und abgereisten Cur- und Badegäste in Kaiser Franzensbad. Eger, typ. J. Kobrtsch. 1837 - 1848 a následující (pokračuje 1862).
- **Kratos.** Zeitschrift für Gymnasien. Vyd. unter Aufsicht des Gymnasial-Studiendirektorates Böhmen. 4 krát ročně, Prag, Kraus, typ. Hasse 1819 - 1821.
- **Kreisschreiben des Kauržimer Kreisamtes für das Jahr ...** Red. Kauržimer k.k. Kreisamt. 3 krát měsíčně, Prag, typ. Franz Jeržabek. 1817 - 1832. Pokrač. jako Verordnungen vom Kauržimer kaiserl. königl. Kreisamte. Prag, typ. Frant. Jeržabek. 1833 - 1847. Příl.: Kreisschreiben. 1833 - 1842.
- **Kreisschreiben des Rakonitzer k. k. Kreisamtes für das Jahr ...** /Od 1820 jednotlivá čísla název Zirkular - Verordnungen. 1 krát měsíčně, /od 1819/ 2 krát měsíčně, Prag, typ. Frant. Jeržabek. 1817 - 1820... Pokrač. jako Verordnungen vom Rakonitzer kaiserl. königl. Kreisamte. Schlan, typ. Franz Jeržabek. 1833 - 1847. Příl.: Kreisschreiben. 1833 - 1841.
- **Liste der angekommenen Kur- und Badegäste im der königlichen Stadt Kaiser-Karlsbad im Jahre ...** Karlsbad /Karlovy vary/, typ. F. J. Franieck. 1794 - 1836. Pokrač. jako: Liste der im Jahre ... angekommenen und abgereisten Kur- und Badegäste in Karlsbad. Karlsbad, typ. F. J. Franieck. 1837 - 1846. Pokrač. jako Carlsbader Badeliste im Jahre ... Karlsbad, typ. Gebrüder Franieck. 1847.
- **Liste der angekommenen und abgereisten Badegäste in Teplitz.** Leitmeritz /Litoměřice/, typ. C. W. Medau. 1800 /?/ - 1843. Pokrač. jako: Teplitzer Badeliste. Leitmeritz, typ. C. W. Medau. 1844 - 1847 a následující.
- **Mannigfaltigkeiten zum Nutzen und Vergnügen für Hausväter und Hausmütter, Jünglinge und Mädchen, Geistliche und Weltliche, Lehrer, Beamte, Bürger und Landleute** fasslich eingerichtet. Aus Ch. C. André's Neuem National-Kalender für ... besonders abgedruckt. Prag, typ. F. Tempský. 1818 - 1821.
- **Oekonomische Neuigkeiten und Verhandlungen.** Zeitschrift für alle Zweige der Land- und Hauswirtschaft, des Forstund Jagdwesens im oesterreichischen Kaisertume und ganz Deutschland. Vyd. Christian Carl André, /Od 1829/ Ch. C. André und J. G. Elsner, /od 1832/ J. G. Elsner und Emil André, /od 1833/ Emil André, /od 1846/ fortgesetzt von F. X. Hlubek. 1 krát měsíčně, Prag, J. G. Calve. 1811 - 1848 a následující (končí 1852) Pokračuje jako **Prager patriotische Miscellen.** Prag. 1805 - 1824. Uvádí Przedak, A. G.: Geschichte des deutschen Zeitschriftenwesens in Böhmen. Heidelberg 1904.
- **Der Schulfreund Böhmens.** Eine Quartalschrift für den gesammten Volksschulstand in Böhmen. Vyd /P. V. Pařízek jménem/ k.k. Schuloberaufsicht der prager Erzdiözes in Verbindung mit der prager Hauptmusterschuldirektion und mehreren anderen Kenner und Freunde des vaterländischen Schulwesens. Prag, typ. Normalschulbuchdruckerei. 1816 - 1821.
- **Krok.** Veřejný spis všenučný pro vzdělance národu českoslovanského. Vydáván přispíváním mnoha učených vlastenců od Jana Svatopluka Presla. Praha, typ. J. Fetterlová z Vildenbrunn. 1821 - 1840.
- **Der Kranz oder Erholungen für Geist und Herz.** /Od 1822/ ... Eine Originalschrift für gebildete Leser. /Od 1823/ ... Eine Unterhaltungsschrift für gebildete Leser. Vyd. V. R. Kramerius, /Od 1822/ S. W. Schiessler, /od 1823/ W. A. Gerle, /Od 1824/ Karoline von Woltmann und W. A. Gerle, /od 1825/ Karoline von Woltmann. 1 krát měsíčně, Prag, vlast. nákl, /od 1822/ G. Hasse Söhne. 1821 - 1824, sv. 1 - 12.
- **Theologisch-praktische Monatschrift zunächst für Seelsorger.** Vyd. von einer Gesellschaft in Linz. Prag, typ. M. Neureutter. 1821 - 1824, sv. 1 - 30.

- **Vlastimil.** Národní časopis. Vyd. V. R. Kramérius. Praha, 1822. Hlavičkové vydání časop. Čechoslav.
- **Einst und jetzt.** Vyd. K. E. Rainold. Prag 1822. Pokrač. jako **Erinnerungen** an merkwürdige Gegenstände und Begebenheiten, verbunden mit erheiternden Erzählungen... Gesammelt und herausgegeben von K. E. Rainold. Wien und Prag, typ. G. Hase Söhne, /od 1833?/ K. W. Medau. 1822 - 1823, 1 krát měsíčně. Vyd. C. W. Medau. /od 1842/ ... Vyd. C. W. Medau. Red. von Heinrich Urbani. /Od 1847/ Vyd C. W. Medau., Wien und Prag, typ. C. W. Medau, Neue Folge 1837 - 1848 a následující.
- **Erheiterungen für gebildete Leser.** Vyd. Václav Rodomil Kramérius. 2 krát týdně. Prag, typ. Sommer. 1822. Příloha časopisu Čechoslav.
- **Přítel mládeže** aneb Zásoba spisů ku prospěchu a potěšení učitelů a vychovatelů duchovních i světských, kterou s obzvl. povolením ... čtvrtletně vydává Josef Liboslav Ziegler. /Od 1838/ Přítel mládeže. Časopis pro československé národní školy, ku prospěchu a potěšení ... světských ... čtvrtletně vydáván od biskupské konsistoře královéhradecké. Praha, typ. cí. kr. normální škol. impresí. 1823 - 1847 a následující.
- **Archiv für Gegenstände den Mosaismus und seine Bekenner betreffend.** /Těž s názvem/ Allerlei über Juden, Judentum usw. Vyd. Markus Fischer. Prag, typ. F. J. Scholl. 1823, sv. 1.
- **Die Aeolsharfe.** Eine Sammlung von Original-Erzählungen, Novellen, Sagen, Märchen, Romanzen, Legenden, kleinen Lustspielen, launichten Geschichten etc. Vyd. S. W. Schiessler. Prag, typ. Kronberger und Weber. 1824, sv. 1 - 4.
- **Der aufmerksame Forstmann** oder Das Neueste und Bemerkenswerteste aus dem Forst- und Jagdfache. Vyd Ch. Liebich. Prag, typ. C. W. Enders. 1824 - 1825, seš. 1 - 2. 1826 - 1831, sv. 2 - 4 /8 sešitů/. 4 krát ročně 1831 - 1836. Pokrač. jako Allgemeines Forst- und Seidenbau-Journal. Zeitblatt für Forst- und Landwirte, Jagdliebhaber, Herrschaftsbesitzer und Freunde der Industrie. Vyd. Christoph Liebich. Prag, typ. G. Haase Söhne. 1837.
- **Jagd- und Forst-Neuigkeiten.** Eine Wochenschrift. Vyd. F. J. Rietsch. Prag, typ. G. Haase Söhne. Červenec 1824 - 1831.
- **Kriegsvorfälle zur kaiserl. königl. Oberpostamtszeitung.** Redaktory uvádí A.G. Przedak, Geschichte des deutschen Zeitschriftenwesens in Böhmen. Heidelberg 1904 a K. Goedke, Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung ... Dresden 1828 - 1929, 6, str. 603.
- **Forst- und Jagd- Neuigkeiten.** Vyd. F. G. Rietsch. Prag, typ. G. Haase Söhne. 1825 - 1831.
- **Poutník slovanský.** Sběrka spisů zábavných a poučných, týkajících se zvláště literatury, historie, techniky a hospodářství. Sebráním Františka B. Tomsy. Praha, tiskem a nákladem rytíře z Šéinfeldu. 1826 - 1827. sv. 1 - 7.
- **Rozličnosti Pražských novin.** Red. Josef Linda. vyd. Synové Bohumila Háze. 1 krát týdně, Praha, typ. Synové B. Háze. 1826 - 1833. Beletristická příloha listu Pražské noviny, viz 650. Tímto názvem byla označována lichá čísla novin, sudá značena názvem Pražské noviny.
- **Monatschrift der Gesellschaft des Vaterländischen Museums in Böhmen.** Red. Franz Palacký. 1 krát měsíčně, Prag, Verlag des böhm. Museums, /od 1826, č. 12/ J. G. Calve, typ. J. F. von Schönfeld. 1827 - 1829. Pokrač. jako Jahrbücher des böhmischen Museums für Natur- und Länderkunde, Geschichte, Kunst und Literatur. 4 krát ročně. Red. Franz Palacký. Prag, J. G. Calve, typ. J. F. von Schönfeld. 1830 - 1831.
- **Časopis Společnosti vlastenského museum v Čechách.** Red. František Palacký, 4 krát ročně, Praha, nákl. Českého museum, typ. J. H. Pospíšil. 1827 - 1830. Pokrač jako: Časopis Českého Museum. Red. František Palacký, /od 1838, č. 2/ Pavel Josef Šafařík, /od 1843, č. 2/ Jan Erazim Wocel, 4 krát ročně. Praha, knihkupectví J. G. Calve, /od 1832/ nákl. Matice české, /od 1833/ nákl. Českého Museum, typ. J. H. Pospíšil, /od 1837, č. 3/ J. Spurný, /od 1838/ synové B. Háze. 1831 - 1848 a následující.
- **Časopis pro katolické duchovenstvo.** Vydáván přispěním mnoha duchovních a učených mužů od knížecí arcibiskupské pražské konsistoře. /Red. Jan Valerán Jirsík./ 4 krát ročně, Praha, kníž. arcibisk. knihtisk. 1828 - končí 1852.
- **Jindy a nyní** /Gindy a nynj/ nebo Sběrka obrazů pamětihodných osob, věcí a příběhův z minulosti i přítomnosti, s připojeným popsáním i jiným rozmanitým vypravováním. Vydáním Karla Rainolda. Vedením Jana Hýbla. 1 krát týdně, Praha, typ. vedením Jana H. Pospíšila v šolovské impresí. Červenec 1828 - 1831. Pokrač jako Jindy a nyní. /Gindy a nynj/ Národní zábavník pro Čechy, Moravu a Slovany v Uhřích. Nákladem a vedením Jana H. Pospíšila. /Red. J. K. Tyl/ 1 krát týdně, Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1833. Pokrač. jako Květy české.
- **Čechoslav.** Všeobecný zábavník. /Red. Josef Franta, Jaroslav Langer a Slavomír Tomíček/. Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1830 - 1831, sv. 1 - 8. Pokrač. jako Čech.

- **Večerní vyražení.** Kniha rozmanitého obsahu. Vyd. V. R. Kramérius. Praha. 1830. Pokrač. jako Večerní vyražení. Časopis k užitečnému a kratochvilnému čtení. Vydávaný z nejvyššího císařského povolení vedením a nákladem Václava Rodomila Kramériusa. Praha, V. R. Kramérius. 1831 - 1833.

- **Konsistorial - Kurrenten für die königgrätzer bischöfliche Diözesen-Geistlichkeit.**

Königgrätz /Hradec Králové/, typ. Johann Host. Pospíšil. 1830 /?/ - 1847 a následující.

- **Liste der Brunnengäste zu Marienbad.** Marienbad /Mariánské Lázně/, typ. J. Kobrtsch. 1830 /?/ - 1836. Pokrač. jako Liste der ... angekommenen und abgereisten Curund Badegäste in Marienbad. Marienbad, typ. J. Kobrtsch. 1837 - 1848 a následující

- **Čech.** Zábavní a poučující spis. Vydán od Jos. Franty a S. Tomička. Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1832. Pokrač. jako Samo.

- **Sámo.** Zábavní a poučující spis. Vydán od V. Fanty a S. Tomička. Praha - Hradec Králové, typ. Jan H. Pospíšil. 1832, Pokrač. jako Krok. viz. č. 401.

- **Krok.** Zábavní a poučující spis. Vydán od V. Fanty a S. Tomička. Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1833.

- **Česká včela.** /od 1846/ ... Časopis věnovaný literatuře, umění a zábavě. Red. Frant. Lad. Čelakovský, /od 1836/ J. N. Štěpánek, /od 1844, č. 21/ František Klučák, /od 1845/ Karel B. Štorch, /od 1846/ Karel Havlíček. Vyd. Synové B. Háze, /od 1846/ K. V. Medau. Praha, typ. Synové B. Háze, /od 1846/ K. V. Medau. 1834 - končí 1850. Beletristická příloha listu Pražské noviny. Pokrač. jako Včela

- **Květy české.** Listy zábavné pro všeliký stav. Vedením a nákladem Jana Host. Pospíšila. 1 krát týdně. /Red. J. K. Tyl/ Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. 1834. Pokrač. jako Květy. Národní zábavník pro Čechy, Moravany a Slováky, /od 1842/ .. Slováky a Slezany. Vedením a nákladem Jana Host. Pospíšila, /od 1843/ Jaroslava Pospíšila. Red. /J. K. Tyl, od 1837/ Jaroslav Pospíšil, /od 1841 J. K. Tyl, od 1846 Jaroslav Pospíšil, od 1847/ Jakub Malý. 1 krát týdně, /od 1843/ 2 krát týdně, /od 1844/ 3 krát týdně. Praha - Hradec Králové, typ. J. H. Pospíšil. /Od 1843/ Praha, typ. J. Pospíšil. 1835 - končí 1850.

- **Světlozr.** Nejmladší spis obrázkový k rozšíření užitečných známostí pro Čechy, Moravany a Slováky. Red P. J. Šafařík. 1 krát týdně, Praha, typ. Synové B. Háze. 1834 - 1835.

- **Mitteilungen für Gewerbe und Handel. Vyd. Verein zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen.** Red. K. J. Kreuzberg. Prag, typ. G. Haase Söhne, /od 1835/ Borrosch und André. 1834 - 1840, sv. 1 - 3. Red J. F. Hessler. Prag, typ. G. Haase Söhne. 1841 - 1844. Od roku 1841 spojen s ročenkou Jahrbuch für Fabrikanten und Gewerbetreibende, Physiker, Chemiker ... /č. 303/ a pokračuje jako součást listu Encyclopädische Zeitschrift des Gewerbemuseums.

- **Věvec ze zpěvů vlastenských uvitý a obětovaný dívkám vlastenským.** /Red J. K. Chmelenský, /od 1837/ Redaktor František Jan Škroup. 1 krát měsíčně, Praha, typ. J. Fetterlová. 1835 - 1839. Pokrač. jako Věvec. Sbírká českých zpěvů, obsahující skladby od ... Red. František Škroup. Praha, Marek Berry a Hoffmann, typ. arcibiskup. knihtisk. 1843 - 1844, sv. 1 /č. 1 - 6/, sv. 2 /č. 2/

- **Beiträge zur gesammten Natur- und Heilwissenschaft.** Vyd. Wilhelm Rudolf Weitenweber. Prag-Leitmeritz-Teplitz /Praha, Litoměřice, Teplice/, Kronberger's Witwe. 1836 - 1840. Pokrač. jako Neue Beiträge zur Medicin und Chirurgie. Vyd. Wilhelm Rudolf Weitenweber, 6 krát ročně, Prag, G. Haase Söhne. 1841 - 1842.

- **Das Erntefeld.** Eine Bildungsschrift für die reife Jugend. /Od 1837/ ... Eine Bildungsschrift für die vaterländische Jugend. /Od 1843/ ... Eine Belehrungs- und Unterhaltungsschrift für die vaterländische Jugend. /Od 1844/ .. Eine Jugend- und Volksschrift. Vyd. Karl Wilhelm Medau, /od 1837/ L. F. Glückselig, /od 1839/ K. W. Medau, /Od 1840/ ... Red. Franz Fischbacher, od /1845/ Vyd. Ladislav Tarnowski, 1 krát měsíčně, Prag-Leitmeritz-Teplitz /Praha-Litoměřice-Teplice/, typ. K. W. Medau. 1835 - 1846.

- **Liste der im Jahre ... angekommenen und abgereisten Kur- und Badegäste in Karlsbad.** Karlsbad /Karlovy Vary/, typ. F. J. Franieck. 1837 - 1846.

- **Der Telegraph für Prag.** Prag. 1836 - 1837. Uvádí A. G. Przedak, Geschichte des deutschen Zeitschriftenwesens in Böhmen. Heidelberg 1904, shodné s časopisem Der Telegraph. Wien. 1836 - 1838.

- **Themis.** Eine Sammlung von Rechtsfällen, Abhandlungen und wissenschaftlichen Berichten aus dem Gebiete des Privat- und Strafrechts. /Od 1841/ .. Neue Folge. Eine Sammlung von Rechtsfällen. Vyd. Joseph Wesely. Prag, typ. G. Haase Söhne. 1836 - končí 1849.

- **Das wohlfeilste Panorama des Universums zur erheiternden Belehrung für jedermann und alle Länder.** Red. W. A. Gerle. 1 krát týdně, Prag, typ. G. Hasse Söhne. 1834 - 1836. Pokrač. jako Panorama des Universums zur erheiternden Belehrung für jedermann und alle Länder. Red. Dr. R. Haase, /od 1843/ Franz Klutschak. 1 krát měsíčně, Prag, typ. G. Haase Söhne. 1837 - 1846. Pokrač jako Panorama. Red. Franz Klutschak, 1 krát měsíčně, Prag, typ. G. Hasse Söhne. 1847 - končí 1850.
- **Časopis technologický** Jednoty ku povzbuzení promyslu v Čechách, k rozšíření užitečných vědomostí v řemeslech, umělostech, obchodu a hospodářství domácím. Red. J. S. Presl, Praha 1837 - 1839, č. 1 - 6.
- **Ost und West.** Blätter für Kunst, Literatur und geselliges Leben. Red. Rudolph Glaser. Vyd. Jakob Samsb, /od 1839/ R. Glaser. 2 krát měsíčně, /od 1838/ 2 krát týdně, Prag, typ. J. Spurný, /od 1839/ K. Jeržabek. Červenec 1837 - 1848.
- **Ponaučné i zábavné listy pro polní hospodáře a řemeslníky v Čechách.** Vydávané od cís. král. vlastenské hospodářské společnosti v Čechách péčí Mat. rytíře Kaliny z Jäthensteinu .. a zčeštěné od Jana Nep. Štěpánka, /od 1844/ ... zčeštěné od J. Malého, /Od 1846/ ... vydávané od c. kr. vlast. hospodářské společnosti v Čechách jejím sekretářem Fr. X. M. Zippem, překládané od Josefa Pečírky. 1 krát měsíčně, Praha, Synové Bohumila Haase. 1838 - 1848.
- **Belehrungs- und Unterhaltungsblatt für den Landmann und kleinen Gewerbsmann in Böhmen.** Vyd k. k. patriotisch-ökonomische Gesellschaft in Böhmen. /Red./ Mathias Kalina Ritter von Jätchenstein, /od 1847/ Fr. Xav. M. Zippe. 1 krát měsíčně, Prag, typ. G. Haase Söhne. 1838 - 1847. Pokrač. jako Monatsblätter für Landwirte.
- **Novellist.** Zeitschrift für unterhaltende, moderne Lektüre. Vyd. a red Johann Umlauf, Prag. 1838 - 1839. Příloha: Feuilleton für literarische, artistische und Tagsgeschichtliche Neuigkeiten. 1838. Pokrač. jako: Feuilleton für Kunst, Literatur und Tagesgeschichte. 1839.
- **Der neue vaterländische Kinderfreund.** Ein zeitgemässes Bildungs-Magazin für die Jugend und ihre Freunde. Prag, W. Rost. 1839, sv. 1 - 2.
- **Dennice.** Spis zábavný a ponaučný. Vyd. /a red./ Jakub Malý. 1 krát měsíčně, Praha, Kníž. arcibisk. knihtisk, nákl. V. Špinky. 1840 - 1841.
- **Promyslný posel.** Spis všeučebný pro obecný lid a pro každého, kdož v uměních, zvláště v řemeslech a v mnohých života záležitostech poučení hledá. Vydáván od Karla Amerlinga, Praha, typ. arcibiskup. tiskárna, 1840 - 1844.
- **Vlastimil.** Přítel osvěty a zábavy. Vyd. a red. /Jos. Kaj. Tyl, od 1842/ Karel B. Štorch. 1 krát měsíčně, Praha, typ. J Spurný. 1840 - 1842.
- **Unterhaltungs-, Ankunfts - und Anzeigebblatt von Carlsbad und den anderen Curorten Böhmens.** Karlsbad /Karlovy Vary/, typ. J. Franiek. 1840 - 1841.
- **Paleček, milovník žertu a pravdy.** Na světlo poslán od Fr. Rubše, Fr, Hajniše a Ještě-Někoho /V. Filípka/, /od sv. 11/ Fr. Rubše a V. Filípka. Praha, tiskem a nákladem Jana Spurného. Březen 1841 - 1847.
- **Camellien - Almanach für das Jahr ...** Vyd. Ferdinand Graf Schirnding a C. A. Henning. Prag und Berlin, C. A. F. Henning. 1840. Pokrač. jako Camellien. Vaterländisches Album für Literatur, Kunst, Wissenschaft und geselliges Leben. Vyd. F.C.Schirnding a Arnold Kiman. Prag, typ. F. Jeřábek. 1841-1842, sv.1 - 3.
- **Encyklopädische Zeitschrift des Gewerbemuseums.** Vyd. Verein zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen. Red. J. F. Hessler. Enthaltend: I. Jahrbuch für Fabrikanten und Gewerbetreibende, Physiker, Chemiker, Ingenieure ... 1841 - 1844 Příl. Annalen der Verhandlungen des Vereines zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen. 1841 - 1844; II. Mitteilungen für Gewerbe und Handel ... 1841 - 1844. /viz. č. 455/ Literärisch-gewerblicher Anzeiger zur Encyklopädischen Zeitschrift des Gewerbemuseums ... 1841 - 1844; Bibliographie zur Encyklopädischen Zeitschrift des Gewerbemuseums. 1841 - 1844. Pokrač. jako Encyklopädische Zeitschrift des Gewerbemuseums. Vyd. Verein zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen. Red. Carl. J. H. Balling. Prag, Borrosch & André. 1845 - končí 1849.
- **Prag.** Beiblätter zu Ost und West. Red. a vyd. Rudolf Glaser. 4 krát týdně. Prag, typ. K. Jeřábek. 1841 - 1845. Příl. listu Ost und West.
- **Věstník.** Vydáván od J. Kaliny, s příspěvky několika ochotníkův. Prah, /vlast. Náklad/ 1842.
- **Živa.** Spis rolnický a lesnický. Vyd. Hynek Polc. Praha, J. Pospíšil. 1842.
- **Příloha ku Věnci.** Praha, Berry a Hoffmann. /1843 - 1844/, sv. 1 (č. 1 - 6/, sv. 2 /č. 1/; Příl. časopisu Věnc, viz č, 770.
- **Chevalier Jou-Jou, der elegante Toiletten-Plauderer.** Moderne Boudoir - Bibliothek für die faksionable Welt. Vyd. Arthur Abendroth. Prag, typ. C. W. Medau und Comp. 1843.

- **Der Prager Bahnhof.** Blätter für Kunst, Handel und Gewerbe Böhmens. Vyd. a red L. Raudnitz a F. L. Hübsch. V nepravidel. lhůtách, Prag, typ. C. W. Medau. 1843, sv 1. Pokrač. jako Beiträge für Kunst, Handel und Gewerbe Böhmens. Vyd. a red. L. Raudnitz. Prag, typ. J. Vetterl. 1843 - 1845. Sv. 2 - 6. Pokrač jako Beiträge für Gewerbe, Handel und Geselliges Leben in Böhmen. Vyd. a red. L. Raudnitz. 1 krát měsíčně. Prag, typ. J. Vetterl. 1846 - 1847, sv. 7 - 10. Pokrač. jako Prager Bahnhof (končí roku 1848).
- **Bild und Leben.** Eine Unterhaltungslectüre, enthaltend gewählte Novellen, humoristische Aufsätze und Biographien; nebst einem Anhang unter dem Titel Licht- und Schattenseiten des Lebens, in sich fassend interessante Begebenheiten, eine Damen-Bibliothek, industrielle Interessen, Naturhistorische Novitäten, Raritäten, Witzblitze, Gedankenspiele, Schachaufgaben etc, etc. /Od 1846/ ... Eine illustrierte Unterhaltungslectüre ... Vyd. M. I. Landau, /od 1845/ Red. Joseph Freund, /od 1847/ Vyd. a red. M. I. Landau. 1 krát měsíčně. Prag, typ. M. I. Landau. 1844 - 1847 a následující.
- **Vierteljahrsschrift für die praktische Heilkunde.** Vyd. Von der medicinischen Fakultät in Prag. Prag, typ. C. André. 1844 - 1847 a následující.
- **Poupě.** /Rukopisný časop. studentský na staroměst. akad. gymnasiu./ Praha 1845.
- **Für Kalobotik.** /Schönlebekunst/. Ausserordentliche Beilage zu Ost und West. Red. a vyd. Rudolf Glaser. 2 krát měsíčně, Prag, typ. K. Jeřábek. 1845 - 1847 a následující.
- **Kocourkov** čili Pamětihodnosti převelikého města Kocourkova a obyvatelů jeho. Sbírání pro obveselení veselých i mrzutých na světlo vydané od Prokopa Chocholouška. V nepravidelných lhůtách. Praha, typ. a nakl. Jaroslav Pospíšil. 1846 - 1848. sv. 1 - 8. V prospektu časopisu uváděn název Kocourkovské noviny.
- **Poutník.** Časopis obrázkový pro každého. Red. K. V. Zap. 1 krát měsíčně. Praha, typ. Synové B. Haase. 1846 - končí 1848.
- **Pražský posel.** Sbirka užitečného i kratochvilného čtení pro lid jazyka českého od J. K. Tyla. Praha, typ. J. Pospíšil. 1846 - končí 1849.
- **Sonntagsblätter für Gewerbetreibende.** Vyd. Verein zur Ermunterung des Gewerbsgeistes in Böhmen. - /Soub. název/ **Nedělní listy pro řemeslníky.** /hlavičkový název/ Sonntagsblatt für Gewerbsleute. Nedělní list pro řemeslníky. Vydávány od Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách. Red. Prof. Dr. Köhler. - Vedením Dra Amerlinga. Prag, typ. G. Haase Söhne. 1846 - 1847 a následující.
- **Album für Welt und Leben.** Vyd. I. L. Kober. Prag, F. Kretschmar, typ. A. J. Landfrass. 1846 - 1847 a následující. /Pokrač. jako Album. Bibliothek freisinniger Originalromane./
- **Prags fliegende Blätter der Kunst und Industrie zur Werkthätigkeit und zum Fortschritte böhmischer Gewerbs-Erzeugnisse.** Originalblatt für Kleider-Verfertigung. Vyd. a nakl. C. Henning's Holz-, Metal- und Steindruckerei. 1 krát měsíčně, Prag, C. Hennig. 1846 - 1847 a následující.
- **Blahověst.** Katolický týdeník pro Čechy, Moravany, Slováky a Slezany. Vyd. a red. Václav Štulc. Praha, typ. arcibisk. knihtisk. 1847 - končí 1849.
- **Karlsbader Stadtbericht.** Karlsbad /Karlovy Vary/. 1847 a následující. Uvádí Roubík, F.: Časopisectvo v Čechách v letech 1848 - 1862. Praha 1930.
- **Der schwarze Domino.** Wien /Prag/, typ. G. Haase Söhne. Duben - Prosinec 1847. /Pokrač. jako Der schwarze Domino auf dem Maskenballe .../

TISK ROKU 1848

Politické časopisy - české:	Politické časopisy - německé:
Pražské noviny před 1825 - přes 1862	Prager Zeitung 1814 - přes 1862
Blahověst před 1846 - 1849	Constitut Blatt für Böhmen 1848 - 1852
Občanské noviny 1848 - 1849	Deutsche Zeitung aus Böhmen 1848 - 1851
Poutník 1846 - 1848	Constitut. Allgem Zeitung von Böhmen 1848 - 1849
Národní noviny 1848 - 1850	Bohemia 1826 - 1849, 1852 - přes 1862
Noviny z Prahy 1848	Der Freund des Volkles 1848
Pražský posel 1848 - 1849	Offene Sprechhalle 1848
Pražský večerní list 1848 - 1851	Prager Abendblatt 1848 - 1849
(Československý vlatenský denník 1848 - 1849	(Slavische) Centalblätter 1848 - 1849
Svatováclavské poselství 1848	Stadt und Land 1848
Vlastimil 1848	Der Patriot 1848
Pokrok 1848	(Illustrirter) Volksblatt für Böhmen 1848 - 1849

(Československé) vlastenské noviny 1848 Rychlík z Čech 1848 Pozor ! 1848 Občan 1848 –1849 Lípa slovanská (Noviny Lípy slov.) 1848 – 1849 Vlastenský rychlík 1848 Ranní list 1848 –1849 Hlásník 1848	Habt Acht ! 1848 Der vaterländische Eilbote 1848 Fort den Zöpfen 1848 Die Wage 1848 - 1850 Concordia 1848 -1849
--	---

Beletristické časopisy - české: Květy 1834 - 1850 Včela 1834 - 1850 Květy a plody 1848 Hacafirek 1848 Šarivari 1848 Šotek 1848 -1849	Beletristické časopisy - německé: Erinnerungen 1821 - přes 1862 Panorama des Universums 1834 - 1850 Ost und West 1837 - 1848 Bild und Leben před 1848 - 1849
---	---

Odborné časopisy - české: Vědecké: Časopis českého musea 1827 - dodnes Náboženské: Časopis pro katolické duchovenstvo 1828 - 1852, obnoven 1860 Pedagogické: Časopis ku prospěchu ... studií gymnas. 1848 -1853 Posel z Budče 1848 - 1852 Hudební: Cecilie 1848 - 1849 Průmyslové a hospodářské: Řemeslnické noviny 1848 – 1849 Ponaučné listy 1838 - 1848	Odborné časopisy - německé: Vědecké: Themis 1835 - 1849 Pedagogické: Lehrerzeitung 1848 Vorwärts 1848 Zeitschr. Z. Förderung ... d Gymnasialstudien 1848 - 1853 Hudební: Caecilia 1848 - 1849 Öster. Theater- u. Musik- Album před 1848 Průmyslové: Handwerker- Zeitung 1848 -1849 Encyklop. Zeitschr. D. Gewerbwesens před 1848 -1849 Hospodářské: Oekonom. Neuigkeiten 1811 - 1852 Monatblätter f. Landwirte před 1848 Belehrungsblatt f. d. Landmann 1838 - 1848 Obchodní a inzertní: Prager Bahnhof před 1848 Badelisten: Karlsbader před 1848 po 18462 Badelisten: Marienbader před 1848 po 1862 Badelisten: Franzensbader před 1848 po 1862 Badelisten: Teplitzer před 1848 po 1862
---	--

České krajské časopisy: Jičínský věstník /Jičín/ 1848 Ozvěna /Jindř. Hradec/ 1848 Ozvěna z Litomyšle /Přelouč/ 1848 Pardubický hlasatel /Pardubice/ 1848 Posel od Mže /Plzeň/ 1848 - 1849 Polabský slovan /Král. Hradec/ 1848 - 1849 Prachenský týdeník /Písek/ 1848 Zlatověký katolík český /Mladá Boleslav/ 1848	Německé krajské časopisy: Neuhauser allgem. Anzeiger /Jindř. Hradec/ 1844 – 1848 Allg. Anzeiger d. k. k. Kreisst. Saaz /Žatec/ před 1848 – 1849 Der Bote von der Eger /Žatec/ 1848 - 1849 Karlsbader Stadtbericht /K. Vary/ 1847 - 1848 Das Pilsner Amtsblatt /Plzeň/ před 1848 Der Pilger im Egerlande /Cheb/ před 1848 Egerer Anzeiger /Cheb/ před 1848 Pilsener Anzeiger /Plzeň/ před 1848 Der deutsche Michel /Tábor/ 1848 Nur Opposition /Tábor/ 1848 – 1849 Pilsner Wochenblatt /Plzeň/ 1848 - 1850 Bote von d. Eger u. Biela /Most/ 1848 a n.
---	---

	Der Wegweiser /Litoměřice/ 1848
	Oesterr. Dorfszeitung /Litoměřice/ 1848 - 1849
	Reichenberger Wochenberichte /Liberec/ 1848
	Görkauer Land- u. Gebirgsbote /Jirkov/ 1848
	Wochenblätter f. Freiheit u. Gesetz/K.Vary/ 1848
	Der Löwe /Čes. Budějovice/ 1848
	Der Bürgerfreund /Čes. Budějovice/ 1848
	Beobachter an der Elbe /Litoměřice/ před 1848 - 1849
	Neuhauser Wochenblatt /Jindř.Hradec/ 1848 – 1854
	Der Vaterlandsfreund /Litoměřice/ 1848 –1849

Roku 1848 vycházelo v Rakousku celkem 388 časopisů, z toho v Čechách celkem 100 časopisů. Z těchto českých časopisů bylo 41 v jazyku českém a 59 v německém, 66 z nich vycházelo v Praze a 34 na venkově. Roku 1849 vycházelo v Čechách 88 časopisů (30 českých a 58 německých) a roku 1850 již pouze 47 časopisů (17 českých a 30 německých).

Příloha č. 13:

Přehled článků Jana Slavomíra Tomíčka s americkou tematikou

(Zpracováno dle: Retospektivního katalogu periodik. Časopisecká excerpta do roku 1945. Ústav pro českou a světovou literaturu AV ČR, Praha.)

- **Gaučové, Pravdivý příběh z jižní Ameriky.** Česká Včela, roč. 2, 1835, str. 41 - 44, 49 - 52, 57 - 60, 65 - 67, 74 - 76.
- **Počátek a vznik severo-amerikánského soustátí** (Článek) Česká včela, roč. 2, 1835, 205 - 6, 211 - 3, 222 - 3, 228 - 230, 241 - 243, 252 - 255, 260 - 263, 267 - 269, 275 - 277. (Od objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem přes výpravy jiných národů a vnitřní boje s domácími divošskými kmeny, přes válku o sjednocení až do úplné konsolidace Spojených států.)
- **Tři dni na řece Orinoku, a cesta přes pusty Kamanské v Americe.** (Cestopis) Česká včela, roč. 2, 1835, 292 - 4, 301 - 3, 309 - 11). Patrně překlad z nějakého anglického cestopisu.
- **Návrat kapitána Rossa ze severních krajin.** (Úryvek z cestopisu). Z angl. přel (snad) Sl. T. Česká včela, roč. 2, 1835, str. 412 - 415).
- **Památnosti v Americe.** Úryvky z cestopisu, přel. od Sl. T. Česká včela, roč. 6, 1839, 50 - 52, 54 - 56, 195, 230 - 2, 243 - 4. (Z časopisu New-England Magazine). 1. Jeskyně v Kentucky, 2. Ledová bouře v Pensylvanii, 3. Posmíváček, 4. Šaguár jihoamerický).
- **Dagnerovo rejsování po světě** (Zprávy) Vlastimil, roč. 1, 1840, I, 90 - 98. V rubrice Panorama věk našeho. Anglické osady, Diamant, Zemětřesení na ostrově Martiniku a j z Asie, Evropy a sev. Afriky.
- **Cesta barona Hügela po Asii a Novém Hollandsku.** (Cestopisná próza) Vlastimil, roč. 1, 1840, I, 223 - 236). (Podle baronovy zprávy podané na schůzi přírodopysků v Praze r. 1837.)
- **Zemětřesení v republice Guatimálské.** Panorama věku našeho, Vlastimil, roč. 1, 1840, II, s. 93.
- **Nynější stav Negrů v Anglických osadách,** Různé zprávy, Panorama věku našeho, Vlastimil, roč. 1, 1840, II, 182 - 195).
- **Stále trvajícím obchod s otroky.** Panorama věku našeho. Vlastimil, roč. 1, 1840, III, 179 - 185.
- **Zlomky z dějů Španielských.** (Článek) Vlastimil, roč. 1, 1840, IV, 112 - 130, 195 - 225. (Kapitoly: 1. Iberové, Keltové, Římané. 2. Vandalové, Suevi, Gottové. 3. Arabové. 4. Španělští králové z kmene Habsburského. 5. Španělští králové z kmene bourbonského. 6. Španielsko v moci Napoleonově. 7. Španielsko zase pod Bourbony.
- **Památnosti Ameriky.** (Cestopisná próza) Česká včela, roč. 8, 1841, 46 - 7, 78 - 9. (Tomíčkův úvod a úryvek z německého překladu Humboldova díla ve dvou kapitolách: 1. Mlunný (elektrický) úhoř v Orinoku. 2. Lenochoď (bradypus, Faulthier)).
- **Jeskyně ve Virginii** (Popis) Česká včela, roč. 8, 1841, 238 - 9. (Krasová jeskyně ve Virginii, státě severoamerickém. Podle vpravování očitého svědka.)
- **Hlavní povaha severních Američanů.** (Článek) Vlastimil, roč. 2, 1841, I, 176 - 7.
- **O vzniku lidské společnosti.** (Co úvod k většímu dílu). (Článek). ČČM, roč. 16, 1842, 483 - 526.
- **Čeledinové Mechčtí s malými ohledy na České.** (Článek) Česká včela, roč. 11, 1844, str. 87 - 88, 92. (Ze zápisů paní Calderonové de la Barka, choti španělského vyslance, která cestovala po Mexiku a v jednom článku se zmiňuje též o tamní čeledi.)
- **Starší Indiané lidojedi.** Směs (Zprávy) Česká včela, roč. 11, 1844, str. 128.
- **Kmet a jinoch.** Jinotajitelka Indianů Severoamerických. Česká včela, roč. 11, 1844, str. 147.
- **Péče milionářovy.** (Zpráva). Česká včela, roč. 11, 1844, str. 219.
- **Mechická jednota proti štirům, Americká pravdymilovnost.** Směs (Zprávy). Česká Včela, roč. 11, 1844, str. 339 - 340.
- **(von Wrede) Obrazy ze sewero-západní Ameriky. Příhody lovcovy.** Z něm. přel. Sl. T. Česká včela, roč. 11, 1844, str. 369 - 370, 373 - 4, 377 - 9. (Z vpravování Hannoverského setníka a měšťana Techasské republiky pana z Wrede).
- **(von Wrede) Obrazy z Ameriky. Prodej černochů v Novém Orleansu.** (Článek) z něm. přel. Sl. T. Česká včela, roč. 11, 1844, str. 386 - 387.
- **Mocnost amuletu.** (Zpráva) Směs, Česká včela, roč. 11, 1844, str. 403 - 404.
- **Santanův pobočník.** (Příběh) Česká včela, roč. 11, 1844, str. 409, 414 - 416.
- **Červená labuť. Báchorka severo-amerických Indianů.** Česká včela, roč. 11, 1844, str. 413 - 414; 417 - 420.
- **Obrazy světa, čili popsání rozličných národů, jejich života, způsobů, obyčejů, mravů atd.** Praha 1846 - 47.

Příloha č. 14:

Portrét Jakuba Malého

(Otištěn jako příloha nekrologu bez uvedení autora: Naše vyobrazení. Jakub Malý (k vyobrazení v č. 14, na str. 222), Světozor, ročník 19, č. 15, 27. 3. 1885. Autorem portrétu byl zřejmě J. VILÍMEK. Světozor, ročník 19, číslo 14, (20. 3.1885), str. 222.)

Příloha č. 15:

Přehled článků Jakuba Malého s americkou tematikou

(Zpracováno dle: Retospektivního katalogu periodik. Časopisecká excerpta do roku 1945. Ústav pro českou a světovou literaturu AV ČR, Praha.)

- **Polární čili bílý medvěd.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 44 - 45, 54 - 55
- **Kakao.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 103 - 104.
- **Krotitel hadů.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 124.
- **Indiáné kalifornští.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 198 - 199.
- **Low hadů v polední Americe.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 223 - 224.
- **Low tygrů v polední Americe.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 238 - 239.
- **Z Washingtona Irwinga: Vesničanka.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 265 - 267, 274 - 276.
- **Z Franklinovy cesty do polárních moří. Sněžné budy Eskymáků.** Česká včela, roč. 1, 1834, str. 294.
- **Walsh. Mrawenci w Brasili** (úryvek z cestopisu). Světozor, roč. 1, 1834, č. 38, str. 303.
- **Soud na ostrovech Sandvických (Havaj).** Česká včela, roč. 2, 1835, str. 30 - 31.
- **Franklinova půjčka,** Česká včela, roč. 2, 1835, str. 80.
- **Negerští otroci v Rio de Janeiro.** Česká včela, roč. 2, 1835, str. 370 - 372, 379 - 381, 388 - 390.
- **Zasypaná vesnice** (nalez. v Georgii). (snad), Světozor, roč. 1, 1835, č. 47, str. 375.
- (snad) **Paraguay a dr. Francie.** Dennice 1840, díl I, sv. 2, str. 108 - 122.
- (snad) **Řeči Indianské v severní Americe.** Dennice 1840, díl I., sv. 3, str. 186 - 187.
- (snad) **Hořící step na ostrově Trinidad. Z památek Kreola.** Dennice 1840, díl I, sv. 4, str. 203 - 207).
- (snad) **podle Montgomery Martina: Anglické osady.** Dennice 1840, díl I, sv. 4, str. 249.
- (snad) **Pobytí v Honolulu, hlavním městě Sandvičských ostrovů.** z franc. Dennice, 1840, díl I, sv 5., str. 285 - 300.
- **Černoch z kmene Zuengasů. Upamatování na Brasilii.** Přel. z časopisu Ausland, (snad) Dennice 1840, díl I, sv. 6, str. 344 - 348.
- **Sewero-Americké žurnály.** Dennice 1840, díl II, sv. 4, str. 251.
- **Dle hraběte Sartiges: Stříbrné doly v Jižní Americe.** Dennice 1840, díl II, sv. 5, str. 284 - 291.
- **Povstání a nynější stav svobodného státu Texasu.** ČČM, roč. 16, 1842, str. 62 - 80.
- **Mormonisté.** dle, angl. kapitána Marryata. Česká včela, roč. 11, 1844, str. 106 - 107, 110 - 112, 114 - 115, 118 - 119, 122 - 123, 126 - 127).
- **Texas a Spojené obce Severo-Americké.** Dle francauských zpráv z Revue de deux mondes od J.M., Česká včela, roč. 11, 1844, str. 327, 331 - 332.
- **Taití a jeho obyvatelé.** Česká včela, roč. 11, 1844, str. 335, 339, 355 - 356, 359, 363 - 364, 383 - 384, 387).
- **Madrid.** Článek, Poutník, roč. 3, 1848, Starý běh sv. II, str. 52 - 54.
- **Texas.** (Feuilleton) **Z cestopisu prince Salms-Braunfelsa.** Črty cestopisné a kulturní, Poutník, roč. 3, 1848, starý běh sv. II, str. 56 - 58.
- (snad) **Epavové. Obrázek ze života otroků.** Z francouzského zpracoval Jakub Malý. Poutník, roč. 3, 1848, Nový běh, (sv. VI), č. 8, str. 61 - 62, 10/6; (sv. VII), str. 67 - 90.
- **O Původu plemen lidských.** ČČM, roč. 30, 1856, sv. 3, str. 108 - 127 a sv. 4, str. 21 - 34.
- **Soustátí severoamerické a jeho soustava,** dle nejnovějších spisů sestavil J. M. Spisů Musejních č. 124, Matice česká, Praha 1872

Své nejvýznamnější dílo, založené zvláště na překladech Washingtona Irwinga, vydal Malý pod názvem: **Amerika od času svého odkrytí až na nejnovější dobu.** Praha, Jaroslav Pospíšil 1853, 1854. Soubor měl celkem 6 svazků: I. Život a cesty Krištofa Kolumba, II. Cesty a objevy soudruhů Kolumbových, III. Opanování Mexika, IV. Opanování Peruanska, V. Dějepis kolonisace Ameriky. VI. Dějepis emancipace Ameriky. (v posledním díle měla být připojena mapa USA).

Příloha č. 16:

MALÝ Jakub: Povstání a nynější stav swobodného státu Texasu, Časopis českého museum, roč. 16, 1842, str. 62 – 68, kompletní text nejrozsáhlejšího dobového textu o texaské problematice, včetně dobové mapy:

Ú w o d.

Amerika gest vlast všeho podiwného, gestli na ni okem Ewropským hledjme, a gako obywatelé gegj našj protinožci gsau, tak i skoro všecy giné srownalosti, gakým w Ewropě gsme uwykli, tam zwrácené nachaizjme. A předce, gelikož tu zagisté zárodek gest k welikým wěcem, nemalau zanjmawost magj všecy změny, tam se děgj, pro toho, kdo následky gegich ceniti umj, gakkoli často až ke směšnosti skrowné gsau prostředky, kterými se wykonáwagj. Gedna z takowých změn gest odtrženj se od Mexika kraginy, Texas nazwané, kterážto nynj samostatný, swobodný stát působj? Giný paměti hodný ukáz w Americe gest rychlost, s kterau se prálesy a pustiny we vzdělanau půdu a lidnatá města měnj. Obogj, gak skrownost a nepatrnost prostředků k docjenj weliké a důležité věci, tak i rychlost rozkvetu; w plné mjře pozorowati můžeme při pranové historii republiky Texasské, kterau zde we wšj stručnosti čtenářstwu swému podawáme, mjnjce se mu tjm wjce záwděčiti, an posud neywětšj část Ewropského obecnstwa o sběhu této paměti hodné věci pro wzádlenost swau důkladné známosti nemá.

Prameny, z kterých gsme wážili, gsau při nowosti té věci na wětšjm djle nowiny a giné časopisy, gako: *Augsburské všeobecné nowiny*, *Revue du XIX Siecle*, *American Review*, *Ausland*, *Magain für Literatur des Auslands*, *Bläter aus der Gegenwart a g.* Ležjt též před námi kniha, *Entstehungsgeschichte und gegenwärtiger Zuslan des neuen, unabhängigen amerischen Staates Texas. Im Lande selbst gesammelt von G.B. Scherpf. Augsburg 1841*, gegjžto statistická část nám dobře poslaužila, historická wšak naskrze stranně, z části i welmi powrchně psána gest. Zewrubněgšj známost všech zápleteků genž přjčinau a půwodem byly powstánj toho nowého staáu, čerpali gsme ze spisu powěstného Amerického publicisty Williama E. Channinga: *A letter to the Hon. Henry Clay, on the annexation to the United states. Boston 1837*, gehož před sebau máme examplář a vlastnoručně na kragi poznamennanými opravami samého spisowatele. Přehlednj mapa na konci nakreslena gest podlé dwau map w Scherpfowě spisu.

Rozsáhlost a powaha země.

Ustanowiti, přjnsně hranice této nowé republiky posud možná nenj, an, negsauc geště uznána od Mexika, nemá naproti tomu státu žádných ustanowenjch a od něho uznaných mezj. Ležjt pak kragina ta na sewernjm pobřežj záliwu Mexického mezi řekami Rio Grande a Sabine, z nichžt onano delj gi od Mexických států Koahuily a Tamaulipasu, tato hranice činj proti Louisianě. Na sewer děl j gi řeky Red river a Arkansas od Spogených obcj. Rozkladá se tedy země tato mezi 26. a 62.° sewernj šjřky a 94. a 105. ° délky od Greenwiche, a délka pobřežj gehu obnášj 500 Anglických mil.

Ponebj náležj spjše k mjrnému nežli k horkému, a gest asi to same, gako w dolégšjch Wlašjch. Řeky nikdy nezamrzagj, a gen w neysewernégšjch kraginách pokrýwagj se w zimě stogaté vody na málo dnj tenkau korau ledowau. Od pobřežj, genž gest docela rowné, wystupuge půda wždy wyše k seweru, až k oněm pohořjm, z nichž prýšjtj se neywětšj řeky té kraginy. Hognost welikých i menšjch řek, genž wesměs wtekagj do záliwu Mexického, činj zemi k obchodu welmi pohodlnau, k čemuž i mnoho dobrých přjstawů nemálo přjspjwá. Země gest zdrawá, a nenj přjkladu, aby se tam, gako na Západoidických ostrowech, žlutá zimnice rodila, ačkoli 1839. obgewila se w některých přjmořských městech, kamž pry z Nowého Orleansu přjnešena byla.

Co se aurodnosti týče, rodj Texas všecy plodiny gižnjho podebj, kukuřice a bawlna dařj se skoro bez lidského přjčiněnj, a we střednj části roste nejpěknégšj pšenice. Žito a wjno roste na přemnohých mjstech planě. Kromě toho oplýwá země cukrem, tabákem, indigem, reyžj, oliwami a weškerým gižnjm owocem. Pro dobytek nacházj se wšude neywýbornégšj pastwa. Dubowé, morušowé a cipřišowé lesy chowagj hobnost vysoké i njzké zweře a diwoké drúbeže, mezi ginými i būwolů, diwokých konj a krut. I nesčjslné roge diwokých wčel skrywagj se w nich, gegichžto med gest přjwýborný, a pohled na kwětnaté niwy Texasské každého přjswědčiti musj, že gest to prawá země wčelařstwj. Řeky gsau plné wšelikých ryb, a některé nesau s sebau zlatý pjsek. Za Španielské vlády dobywalo se w hognosti stjřbro; zlato a měď leckde w ryzosti se nachazegj, i ostatnjch kowů nenj nedostatek, ačkoli posawád pro nedostatek lidských ruk se

nedobývají. Nalezat' se i výborné kamenné uhlí, pěkný mramor a sůl, a v hořejším Texasu hohnost minerálních wod.

Z toho patmo, že Texas gest gedna z neykrásněgšjch a neyaurodnegšjch zemj na swětě, odkudž pry i gméno gegj pocházj. Wyprawuge se totiž o Komančských Indianech, genž w západnjch; kraginách obývají a potomky býti se prawj gednoho ze šlechtických kmenů Mexických, který wždy neyblišj byl osoby mocnáře, že po dobytj Mexika od Španielů, když tjmto podrobiti se nechtjce raděgi ze země se wystěhowali a do těchto kragin přišli, wůdce gegich pohlédna s wýšin hornjch na nyněgšj gegich vlast v nadšenj zwolal: „Texas! texas!“ což podnes w Indiánském gazyku rág znamená.

Za Španielského panowánj byla tato pohraničnj kragina Mexika docela pustá, a politika Španielské vlády zabraňowala wšeliké se zde usazowánj, aby měla přirozenau hrabdu proti rostaucj moci Sgednocených obcj, která by wtrženj do země znesnadňowala: Gediné w západnj části Texasu náležaly se Španielské osady okolo měst Bexáru, Goliadu a Bahie a we wýchodnj kragině Nacogdochesu wogenské stánowiště: Celá ta nesmjrná kragina nacházela se w přirozeném stawu, cizincům zapowjdale se zdržowati se w Texasu, ano, i cestowánj bylo tu pro mnohá nebezpečnstwj nesnadné a obtjžné. Teprwa w neyposledněgšj a době upauštěli Španielštj mjstokrálowé od této přjsnosti.

Mexickáu rewolucj nastala změna. Texas byl s kraginami Koahuila a Tamaulipas w gedn to stát, gakož to člen foederatiwnj republiky Mexické spogen, a gelikož srownalostí Mexika k Sgednoceným obcem byly se změnily, počal konřgres obraceti zřetěl swůg na osazenj té kraginy. Giž dřjwe pod Španielskými mjstokráli byly se přistěhowali mnohé rodiny z gižnjch kragin Sgednocených obcj, z Louisiany a Missisipi do Texasu, nedbagjce na zápowědi, a w neypěkněgšjch kráginách o swé ugmě se usadily. Byliť to neywjce lidé onoho druhu; gaký w Ewropě neznámý gest, a gen na poslednjch koncjch Americké ciwilisacj, na západnjch hranicjch Sgednocených obcj se nacházj, a genž má něco od osadnjka, něco od mysliwce, něco od karbanjka a něco od laupežnjka a wraha. To byl prwnj zárodek obywatelstwa Texasského, w němž posawád podobnj žiwlowé přewahu magj. Ale teprwé wlka o neodwislost Mexika seznámila Sewero-americké dobrodruhy s tjmto Eldoradem, an tauto kraginau chodily dowozy ze Sgednocených obcj, genž bogugjcj strany zásobami zaopatřowaly ano i mnohé rotj dobrowolnjků, spěchagjcjch na pomoc Mexičanům.

Giž roku 1821 byl gistý Sewero-Američan, Mogžjš Austin geště od Španielské vlády splnomocněn, přiwěsti do země 300 rodin, kterýmžto za skrownau cenu wykázány byly znamenité kusy půdy. Tito osadnjci měli ale býti wesměs katoljci, a museli se zawázati, že děti swé Španielskému gazyku wyučj. Za wywedenj toho bylo Austinowi od vlády powoleno pět procentů té půdy, která se osadnjkům rozdála, k dědičnému drženj. On wšak newykonal swůg aumysl, an geště téhož roku umřel. následkem swjzelů, na cestách swých skrze pustiny přetrpěných. Syn geho, plukownjk Austin, wstaužil w šlepěge otcowy, a r. 1824 dal si od nowé republikánské vlády swé udělenj půdy potwrditi. Aby pak osazowánj tjm rychlegi se dálo, uzawjrala Mexická vláda i s mnohými ginými osobami podobné smlauwy, dadauc gim práwo, určený kus země mezi nowé osadnjky rozdělowati. Osadnjci požjwali kromě desjtiletého oswobozenj od danj mnoho giných swobod a wýhod, a usazowánj se w Texasu bylo wšjm způsobem usnadněno. W té mjře trwaly wěci několik let, osadnjků přibýwalo, a gakkoli Mexiko měštanskými wálkami rozdwojeno bylo, požjwal Texas pro wzdálenost swau hlubokého pokoge, a poskytowal autočiště wšem stranárn bez rozdjlu.

Tento pak staw nemohl dlauhého trwánj mjti, powážjme-li na gedné straně vládu slabau, nesgednocenau; a na druhé přibýwagjcj odpolu lotrowské obywatelstwo. Pro wzdálenost kraginy od sjdla wládvy a roztraušenost. i řjdkost obywatelstwa nebylo možná, přjsně bdjti nad wykonáwánjm wýminěk, s kterými osadnjci do země přigjmáni byli, a pakli kdy vláda přestaupenj gegich kárati chtěla, vznikly z toho newole, swáry, ba zgewný odpor. Toho příkladem gest pozdwiženj Edwardowo, genž, když mu Mexická vláda z dobrých přjčin odňala prwe udělenau půdu, s Indiany a ginými nespokogenci se spolčiw weřegný odbog způsobil, až konečně přinucen byl zem opustiti, nenalezage u osadnjků té podpory, gaké se byl nadál.

Tjmto prwnjm zbrogným odporem pozorna učiněna, musela Mexická vláda k tomu hleděti, aby se na budaucnost podobné wýgewy předešly, pročež zponenáhla pod rozličnými zámjnkami posjlala wogenská oddělenj do Texasu, kteráž tam w hlawněgšjch mjstech co posádky zůstala. Ze nescházelo třenic mezi wogaky a osadnjky; snadno sobě pomysliti, neboť ani gedni ani druzj nebyli mjrné a pokogné powahy, wogsko ustawičnými měštanskými wálkami, k bezkárnosti přiwedeno, a osadnjci z wětšjho djlu dobrodruhowé a uprchlj ze sausednjch zemj dlužnjci zločinci. Nicméně ani to nebylo by k zgewnému .odbogi wedlo, an lepšj částka osadnjků byla při wládě, kdyby nebyly giné přjčiny přistaupily.

Přjčiny odtrženj se Texasu od Mexika.

Gak mile Mexická vláda počala Texas osazowati, stala se tato kragina i hned předmětem spekulacij pro Sewero-Američany, která se ne wždycky držela w práwnjch mezecch, gakž to nic diwného nenj u národu, gehož poctiwost newelmi dobře gest powěstna. Obywatelé sausednjch, otroky držecjch států, powažowali to za wjtanou přjležitost, otewřjti zde tržiště pro otroky, a snad gim i dále naděge switala, žeby Texas, zalidněný Seweroamerickými osadnjky, přistaupenjm někdy k Sgednoceným obcjm wáhu gegich politickau proti půlnočnjm státům genž otroky nedržjce uwolněnj gegich žadagj, rozmnožil. K tomu byla půda w Texasu welmi laciná, aurodnost země usnadnowala gegj wzděláwánj, a osadnjci požjwali od vlády tolik swobod, že osazenj se w Texasu neywětšj zisk slibowalo. Pročež byla weliká poptávka o zákupy Texanské půdy.

Gak giž swrchu powěděno, bylo osazowánjm swěřeno osobám, s nimiž Mexická vláda na to smlauwu uzawřela, w kteréžto se ony, tak nazwanj *empresariowé* zawázaly, gistý kus země w určitém čase ustanoweným počtem rodin pod gistými wýmjnky osaditi, začez gim vláda auplné wlastnictwj gistého audělu půdy postaupila. Tito empresariowé málo na to se ohljželi, zdali osoby, kterým půdu prodáwagj, wolni gsau wyplniti wýmjnky od vlády wysazené, pakli gen wydali zákupnjch listů na tolik půdy, co gim smlauwau swěřeno bylo. Při weliké té poptávce po Texasské půdě nemolilo ginák býti, než že mnohý zákupnj list swůg ginému za zwýšený penjz postaupil, tak že w brzce powstal w nich žiwý obchod gako w státnjch papjrech. Shon po zákupnjch listech byl tak weliký, že gak prawj North American Review (July 1836), wšecko, co na papjře pěkně wypadalo, beze wšeho powažowáno bylo za udělenj půdy w Texasu. I sestupowaly se celé společnosti spekulantů, gegichž působenj tak daleko sáhalo, že z nich gedna na zákonodárstwu Koahuilském, ke kterémuž státu Texas přidělen byl, to wymohla, by gj proti zřegmjm zákonům Mexickým wjce než 100 □ zeměpisnjch mil půdy za 20 neb 30000 dolarů prodáno bylo, kterýchžto sto mil w rukau oněch spekulantů w auplný tisjcz wzrostlo, a tak prodáwána půda od lidj, genž neměli práwa gi prodáwati, a kupowána od lidj, genž neměli práwa gi kupowati. Když se pak vláda Mexická o prodegi tom dowěděla, netoliko za neplatný geg prohlásila, nýbrž i zákonodárnj senát Koahuilský a ředitele, gménem Viesca, ssadila. Kam mělo wěsti takowé bezpráwnj a podwodné šantročenj? Gen samostatnost Texasu mohla zabrániti, by nebyly miliony ztraceny w šegdjřském obchodu, gen neodwislá vláda Texasská mohla potwrditi wšecká ta bezpráwnj udělenj a zakaupenj půdy, i byloť uzawřeno, odtrhnauti Texas od Mexika.

Nowé osadnjky k nespokogenosti swěsti bylo snadno. Mnozj byli sjmě gegj giž s sebau přinesli, a gelikož při prodáwánj půdy nehledělo se na ony wýmjnky, pod kterými Mexická vláda osazowánj připauštěla, a z nichž neypředněgšj bylo katolické náboženstw: museli owšem ,ti, genž proti oněm wýmjnky w Texasu se usadili, brzo přjčinu k nespokogenosti nabyti. Ginowěrci nesměli stawěti žádné chrámy ani modlitebnice, a přistěhowalci ze Sgednocených obcj pohřešowali swá domáčj ustanowenj, An' glickau řeč při auřadech, přjseznj saudy a g.

K tomu přistaupil r. 1829 onen dekret Guerrerůw, presidenta Mexické vlády, genž wšecky otroky w Mexiku za uwolněné prohlásil. Texasštj osadnjci, předstjragjce že tjm do práw gegich sáhnuo, zadali proti němu swá předstawenj, a zatjm wšemi způsoby obcházeli zákon. Otroci byli gako dřjwe do země přiwaděni, pod zástěrau osobnjho pronagetj na sto let. Proti tomu zpauzel se zákonodárský senát Koahuilský. A Texasštj, magjce w senátu menšinu, počali na to mysliti, aby zwláštjn stát pro sebe působili. Zatjm odwolala Mexická vláda na prosbu osadnjků dekret onen ohledem na Texas, ale .brzo na to, r. 1830 wydala nowý zákon, genž dalšj se osazowánj Sewero-Američanu w Texasu zapowjdal. Že w tom vláda Mexická maudře gednala, nedagjc se nespokogeným osadnjkitm sesilotwati, nenj pochybnosti nelze wšak se též diviti, že zákon ten nespokogenost osadnjků dowršil, z nichž mnozj rodiny swé w Sgednocených obcch byli zanechalí, a na brzke s nimi spogenj žádostiwé čekali. I proti tomu zákonu byl odpor kladen, a vláda neodwolala geg sice, ale platnost geho na gistau lhůtu odložila.

Zatjm se byl w Mexiku w čelo vlády postawil Bustamente, a strana centralistická slawila wjtězstw nad foederalnj konstitucj od r. 1824. Centráljn vláda Mexická powažowala gednotliwe státy za pauhé prowincie, z čehož nowé newole a boge wzešly, až Santa Anna w čelo foederalistů se postawil. W tu práwě dobu stalo se ono swrchu zmjnněné ssazenj senátu a ředitele Koahuilského, brzo na to začala se w Texasu wogenská moc mjsiti do municipálnjho zřjzenj, a komandant Anahuacký dal několik nespokogených osadnjků zatknauti, kteréžto zatknutj podnět zawdalo k prwnjmu weřegnému se protiwenj.

Bog Texasu o samostatnost.

Roku 1832, w kterém osadnjci neyprwé zbraně se chopili, byly w Texasu následugcj Mexické posádky: w Nacogdochesu 500 mužů, w Bexaru 250, w Goliadu 118, w Anahuaku 150, w Galvestonu 30, we Velasku 100, a Teraně 40, we Victorii 30, w Tenoxtitlanu 40 mužů. Celý Texas měl 20,000 obywatelů, když se w bog pustil se státem, genž gich 9,000,000 počtjal. Ta samá srownalost, gako asi Pražská předměstj proti zemi České!

Na ono zatknutj shromáždil se něgaký počet ozbrogených osadnjků před Anahuakem, a žádal propuštěnj zatčených. Komandant, netraufage si wzdorowati, sljbil vyplniti gegich žádost a žádal toliko o prodlenj; sotwa však se počali osadnjci wzdalowati, dal ge pronásledowati a na ně stjžleti. Ti obrátiwše se, by udeřili na posádku Anahuackau, nenadále wrazili na Piedrasa, komandanta w Nacagdochesu, genž Anahuackvm na pomoc přicházel, a obkljčiwše geg wymohli na něm, že gakožto neywyššj wogenský welitel w Texasu komandantowi Anahuackému nařjdił, aby zatknuté osadnjky propustil, načež se pokogně domů ubjrali. Na cestě obdrželi zpráwu, že Santa Anna we Veracruzu proti Bustamentowi se pozdwił,

a hned gednohlasně prohlásili se pro geho stranu a pro konstitucj od r. 1824. Pjřkladu gegich následowali i obywatelé Brazosštj, a wyzwali kumandanta we Velasku, gménem Ugartechea, aby se k nim připogil; což když odepřel, udeřila naň rota ozbrogených osadnjků pod spráwu Jana Austina, a po krwawém bogi přinutila geg wzdáti twrz. Přes polowici posádky bylo padlo, však i ztráta Texasských nebyla nepatrná.

Santa Anna, uslyšew o tomto powstánj, a newěda, že Texasštj pro něho se prohlásili, poslal plukownjka Mexiu se 400 muži, aby ge skrotil. Ten, shledaw wěci pro swého welitele přjzniwé, pogal s sebau ostatek posádky Velascké a odešel spokogen s chowánjm Texasských, wyzwaw dřjwe Piedrasa, aby se ke straně geho připogil, kterýžto však odepřel. O tom dowěděwše se osadnjci okolo Nacogdochesu, shlukli se naň a přinutili ho se wzdáti.

Nynj neměla centrálnj vláda žádné platnosti wjce w Texasu, a gako w celé m Mexiku, panowala i zde anarchie. Mjstnjho zřjzenj nebylo skoro nikde, appellačnj saud Monkłowský a zákonodárnj senát státu Koahuily a Texasu byly skoro 600 angl. mil wzdaleny, zákony psány w gazyku nowému obywatelstwu nesrozumitelném, nikde nesebrány ani náležitě neoznámeny, a od auřadů newyplňowány. Staw politowánj hodný, genž brzkého naprawenj žádal. Pročež shromáždili se neypředněgšj osadnjci w San Felipu, kdežto složili a na centrálnj vládu zaslali prosbu o dowolenj, aby odlaučiwše se od Koahuily zwláštj stát působiti směli. Generál Austin, neywážněgšj to muž w Texasu, gakkoli byl naproti takowé žádosti, nicméně na dolehánj všech wzal to na sebe, osobně gj centrálnj vládě předložitj a všemožně podporowati.

Wšeccko geho snaženj w Mexiku bylo však daremné, a wida swrchowanau anarchii w hlawnjm městě, která neposkytowala žádné naděge, by tak brzo stjžnosti Texanů wyslyšeny byly, psal wysjlatelům swým, aby *de facto* ze zwláštj moci zřjgili neodwislé, s Mexikem gen foederatiwně spogené zřjzenj, a bral se bez pořjzenj domů. Zatjm však dostal se onen list do rukau centrálnj vlády, Austin i hned byl stjžán, dostižen , zatknut a do wězenj uwržen, kdež, tři měsjsce bez wýslechu seděl.

Následek té zpráwy w Texasu bylo wšeobecné rozhořčenj, a část osadnjků prohlašowala, že newidj ginau spásu, leč w auplném otrženj se od Mexika. Sewero-Američtj spekulanti, genž měli zákupnj listy na půdu, utwřowali a rozšřřowali toto smýšlenj, a swedli i hned křik o nebezpečenstwj Texasské swobody. Nicméně byla posud wětšina obywatelů smýšlenj mjrného, chtjc na pokogné cestě wšeccko srownati, až i na samém zákonodárstwj Koahuilském rozbroke wznikly a dwě sobě protiwné strany powstaly, čjmž zmatek neywyššjho stupně dosáhl.

Zatjm se byl Santa Anna zmocnil centrálnj vlády, a gakkoli Texasským některé gegich žádosti přjseznj saudy, prohlašowánj zákonů w Anglickém gazyku a giné, powoleny byly, shodowaly se nicméně obě strany w tom, že tjm dokonce nenj wyhowěno gegich stjžnostem, an Texas má zůstati spogen s Koahuilau a generál Austin pasawád u wězenj se držj, ostatně že w přjpowědi Santy Anny nelze skládati důwěru. W takowém smýšlenj potwřdił ge Austin, genž w Zářj r. 1835 z wězenj se nawrátil, a když Texasštj, gsauce wybjdnutí, aby zbraň swau wydali, učiniti toho nechťeli, wyslán byl proti nim generál Cos se 400 pěchoty a zástupem gjzdnych kopinnjků.

Nynj nezbywalo nic, než wálka, a wýbor Texasských osadnjků, shromážděnj w San Felipe, wybjzel dobrowolnjky, táhnauti proti nepřjteli wlasti. Sewero-Americkým spekulantům byla to wjtaná přjležitost, oni o swé ugmě sbjrali wogsko w sgednocených obcjch, ošacowali a ozbrogowali ge, a gakkoli vláda tomu zbraňowala, čjtalo se w nowinách wybjzenj k hágenj Texasské swobody. Ozbrogené haufy hrnuly se do Texasu. Prwnj šarwátka swedla se bljže Gonzalesu; kdežto 150 Texanů pod spráwu gistého Moora porazilo Mexického wůdce Castonada. Zatjm přidala se i mjrná strana obywatelstwa k posawadnj menšině, wýbor w San

Felipu proměnil se w řádnau vládu; a generálowi Austinowi swěřena správa nad shromažďujcimi se bogownjky.

Dne 8. Řjgna zmocnili se Texasštj twrze Goliadu, kdežto 30 mužů zagali, a mnohé wogenské zásoby i něco peněz w ruce gegich padly. Gegich wogsco bylo zatjm na 300 (!) mužů wzrostlo, s kterými generál Austin třikrát tak silnau Mexickau moc u řeky Salado bez té neyменьš ztráty porazil. Mexičané měli staré, špatné ručnice a hrubý prach, an Texasštj opatřeni byli taženými puškami a neylepším mysliwecským prachem, gsauce zwyklj, neyменьš zwjřata kulkau střjleti, tak že kaule gegich giž na takowau dalku zasahowaly, na kterau se Mexičané ani střjleti nedůwěřowali. Každé tedy setkánj Mexičanů a Texasských končilo se w okamženj wšeobecným autěkem oněch.

W San Felipu byl zatjm gistý Arcker za presidenta vládv zwolen, kterážto w obzwláštnj proklamacij gednánj swé osprawedňowala, a všem dobrowolnjům, genžby gj w bogi s Mexikem přispěli, půdu uděliti slibowala.

Dne 1. Listopadu přitřhlo hlawnj wogsco Texasské pod spráwau Houstonowau k Bexaru, a oblehlo toto město, kteréž i po tuhém bogi autokem dobylo. Generál Cos ustaupil s posádkau do twrze Alamo, ale druhého dne giž vzdal se, wymjniw si swobodné odtaženj. Kořist, kterau tu Texané nalezli, byla znamenitá, záležegic hlawně we wogenských potřebách. Nynj nebylo na Texasské půdě gediného Mexického wogáka.

Nebylo však se nadjiti; by Mexická vláda hanbu té porážkw trpěliwě snesla; ano brzy došla zpráva z Mexika, že tam wšecky strany proti Texasu se spogily. Mezi tjm byl generál Austin s ginými co komisař do Sgednocených obcj wyslán, kdežto se mu podařilo, pugčku 200,000 dolarů w Nowém Orleansu wygednati, a gelikož i nepřestáwalo přibýwati cizjch dobrowolnjků, cjtili se Texasštj dosti silnými, by mohli na prohlášenj samostatnosti pomysliti. Přewaha zbraně gegich nad Mexickau dodáwala gim dobré mvslj, a prozatimnj vláda byla s chwalitebnau horliwostj wšecko učinila, čeho w tak těžkýeh okolnostech potřebj bylo. W generálu Houstonowi ustanowen statečný a zkušený neywyššj wůdce, wogsco bylo řádně zřizowáno a plat wogáků ustanowen, ano i k námořstwu základ založen.

Mezitjm, co se Texasštj ke statečnému odporu chystali, sbjral Santa Anna swé neylepšj wogsco, a prohlásil se, že aneb Texas dobyti, aneb Mexiko ztratiti chce. Toho času stál plukownjk Fannin se 400 muži w Goliadu, a plukownjk Travis se 140 držel Bexar. To byla wšecká moc, kterau Texasštj na ten čas do pole postawiti mohli: Dne 1. Unora přitřhlo prwnj oddělenj Mexického wogska k Bexaru, a wehnalo slabau posádku do twrze Alamo, kterau i hned obkljčilo. Plukownjk Travis nadarmo čekal na posilu, a udatně bránil se se swau hrstkau lidu, an nepřátel každým dnem přibýwalo, až konečně sám Santa Anna přitřhnul k wogsku, genž bylo nynj wyše nad 4000 mužů wzrostlo. Wšeobecný autok rozhodnul osud twrze. Santa Anna haufně hnau wogáky swé na náspy, kteřjžto dwakráte byli odraženi, až se gim konečně podařilo, zmocniti se pewnosti pro nedostatek obranců. Travis do poslednj chwjle bogowal na náspech, a major Evans w tom samém okamženj zasažen byl smrtcj kaulj, když zapáliti chtěl podkop, genžby wšecko wogsco Mexické do powětřj byl wyhodil. Santa Anna, spatřiw mrtwołu geho, dwakráte gi prohnał swau dýkau. Plukownjk Bowie, genž nemocen w posteli ležel, zradně zawražđen, a těla padlých Texanů do naha swlečena a spálena. Gedna žena a gedn ne`ger byli ti gedinj, genž za žiwa z pewnosti se dostawše smutnau tu zpráwu zwěstowali. Byla však i ztráta Mexičanů welmi znamenitá, a Almontes, tagemnjk Santy Anny we zlé předtuše prawil k generálowi: „Geště gedno takowé wjtězstw, a my gsme ztraceni!“

Zatjm wyřklo wšeobecné shromážděnj we Washin`gtonu samostatnost a neodwislost Texasu. Generál Houston, sebraw wšecko wogsco, které pohotowě bylo, táhl proti nepřjteli s 300 (!) muži. Zwěděw pád. Alama poslal plukownjku Fanninowi rozkaz, aby s hauferem swým zpět k Victorii ustaupil. Fannin neměl práwě wšecko wogsco pohromadě. Několik menšjch oddělenj, gež byl za rozličnými přjčínami wyslal, bylo od nepřjtele bud' pobito aneb zagato. Konečně opustil Goliad, a brzo wrazil na generála Urruu, genž měl pod sebau 1900 neylepšjho Mexického wogska. Bitwa počala, a Mexičané drželi se statečněgi než gindv. Nastala noc, a bitwa nebyla rozhodnuta. Mexičané ztratili na 600 mužů, Texané měli 7 mrtwých a 60 raněných. Fannin byl by mohl w noci ustaupiti, nechťge však swé raněné w rukau nepřjtele

nechati okopal se přes noc dle možnosti. W noci dostal nepřjtel posilu několika děl, a unaweným Texanům, genž měli giž nedostatek potrawy a střeliwa, nic nezbywalo než kapitulacij. Texané wydali swau zbraň, a byli co zagatj do Goliadu odwedeni, kdežto ge Santa Anna proti smlauwě s nimi učiněné a proti radě swých důstognjků wšecky zastřelili dal.

Mezitjm bylo wogsco Houstonowo až na 1300 mužů wzrostlo. Santa Anna táhl do samého srdce země, plně a pále. Houston z pozdálečj geg následowal. U řeky San Jacinto Texané přjhdné postawenj wzawše očekáwali nepřjtele, kterýž brzo se obgewil. Byl to Santa Anna sám

s jedním oddělením vojska, a bez prodlení udeřil na Texany. Tito byli od Nowo-Orleanských darem dvě šestiliberná děla dostali, která jim v této bitvě velmi vhod přišla, an Mexičané jedině dvě dělka měli. Za 18 minut bylo 1500 Mexičanů od 800 Texanů na hlavu poraženo, děla, čtyři praporečky a veškerá zbraň byla kořistí vítězů. Málo kdo z Mexičanů ušel, co nebylo pobito, bylo zraženo, a mezi těmito byli generálové

Santa Anna a Cos. Dle Texasských zpráv choval se Santa Anna při svém zrazení velmi nestatečně, tak že prý slzy proléval; to však gisto gest, že přiveden gsa před

generála Houstona tato hrdá slova k němu promluvil: *Gá gsem Antonio Lopez de Santa Anna, president republiky Mexické a nejvyšší general. Wy gste k velikým věcem wywolen, generále, neboť gste zagal Napoleona západu.* Generál Houston o něm wyznal, že gest neyschopněgšj hlava w Americe, a že w zrazení svém vždy vážně se choval.

Část vojska žádala smrt zrazení Mexického vůdce w odplatu za onu vraždu w Goliadu. Bylo však ještě 7000 Mexičanů na Texasské půdě, a politika welela nastoupiti cestu wyjednávání. Zatím byl i nový president Burnett do tábora přišel, a se Santou Annou byla uzavřena smlouwa, w které se zavázal, newálčiti wíce proti Texasu, a generálům svým i hned rozkazy poslal, aby se wrátili, což tito tím ochotněji učinili, an neměli veliké chuti, ještě jednat s Texany se potkati. Santa Anna zůstal ještě nějaký čas w zrazení, až pak propuštěn byl a do Sjednocených obcí se odebral, an si netraufal do Mexika se wrátiti, kde mezi tím nepřátelé jeho byli se wzmožili.

Texas byl osvobozen. Znamenito však zůstane, že z 800 vojska Texanského, genž Santu Annu porazilo, jen 50 bylo osadníků Texasských, ostatní byli cizí dobrovolníci, Sewero-Američtí dobrodruhowé, což na celý ten bog zvláštní wrhá světlo.

Mexická vláda, w nž nyní nepřátelé Santy Anny přewahu měli, silně chystala se hanbu tu smazati, sbjrajíc wojsko a wypisujíc nuceně pučku; a však i Texané uchopowali se mocných prostředků k odporu. K 5000 vojska bylo w krátkem čase pohromadě, a hognegšj udělenj půdy dobrovolníkům powoleno. Nowé ale různé w Mexiku nedowolily vládě, aumysl swůg wywěsti.

Nyněgšj staw republiky.

An nyní swoboda Texasu úplně wydobyta byla, proměnila se i prozatimní vláda w definitivní, a generál Houston wolen za prvního presidenta republiky. První řádný kongres držán byl w Kolumbii, a gednohlasně uzavřel, přiwtliti se k Sjednoceným obcím, kamž zvláštní wyslanec poslán. Přewaha však sewerních států w kongresu Washingtonském wymohla to, že takové spogení od Sjednocených obcí nepřigato.

Úloha kongresu nebyla snadná; lid byl wálkau schudlý, státnj pokladnice prázdna a zerně bez ustanoweného řádu. Tomu všemu mělo pomozeno býti. Předně byl schopný kabinet sestawen, a poměr národu k vládě co možná přisně ustanowen. Pak byli zřízeni podřízenj i wrchnj soudowé, we wojstě lepšj zřízenj uwedeno, námořstwo rozmnoženo, papjrowé peníze wydávany, obchodnické společnosti založeny, a tak základ k budaucjmu rozkwětu Téxasu položen.

W tuto dobu obnášj obywatelstwo Texasu ke 200,000 dušj, kterýžto počet by owšem mnohem většj byl, kdybychom počítali k republice i znamenitá Mexická mřsta na hořegšjm Rio Grande: Santa Fé, San Juan a giná, kterážto kongres r. 1836 w obgem hranic Texasských pogmul. Gest však veliká otažka, zdali bude kdy moci přinuceno býti Mexicko, mesta tato postaupiti. Wětšj částka obywatelstwa Texasského gsau přistěhowalj Sewero-Američané, ginych národů gest menšj část: neyčetněgšj gsau mezi těmito Němci.

Obchod, gakkoli w kolébcě, gest již dosti znamenitý; neyprwněgšj přjstaw gest *Galveston*, z něhož r. 1839 wynesla cla 201,710 dolarů. Ostatní přjstawy gsau: *Mata gorda*, *Velasco*, *Sabine a San Augustýn*. Již zřjdila se i společnost k založenj železných drah. Lod'stvo již nyní silněgšj gest nežli Mexické, a Texané podnikli s ním již blokádu Mexických přjstawů.

Každau dobu postáwajj nowá města, o kterých však sobě čtenář nesmj dělati žádné Ewropské předstwenj. Gsaut to posawáde genom takowá mjsta, která zeměpisným položením svým středistěmi wůkolních krsin státi se mohau, až tyto se olidnj. Některá z těchto tak nazwaných měst magj třeba jen 3 neb 4 domy. Neyznamenitěgšj wnitřnj město gest býwalé hlawnj město *Houston*, mezi njmž a *Galvestonem* řádně gest spogení parními loďmi. Nyněgšj hlawnj město gest *Austin*, založeno teprw r. 1839, magjčj přes 1000 obywatelůw. Ostatní znamenitěgšj města gsau: *Bestrop*, *Bexar*, *Washington*, *San Felipe de Austin*, *Brasoria*, *Nacogdoches*, *Nashville*, *Tenoxtilan*, *Gonzalez*, *Victoria*, *Goliad a Kolorado*. Kdekoliw dwa neb třj osadnjci se ubytujj, to mjsto již gméno dostane, a usadj-li se kde několik řemeslnjků, již se to městem nazývá.

Geden Anglický cestowatel, genž r. 1838 Texas nawštjwil, uweřegnil následugjczj zpráwu o swém pobytj w hlawnjm městě Houstonu: „My přišli do města před slunce západem, a gá byl poukázán na dobrau hospodu. Pohodlnau nemohu gi nazýwati, ale předce dobrau, hospodská gest wybórná panj, a společnost přjgemná a vzdělaná. Ale gako wšecky zdegšj přjbytky nemá i tento dům ani tabule w oknech, tak že gest wetru i dešti přjstupen, a můg pokog ani nemá oken. Se swého lože mohu počjtati djry we střeše, skrze kteréž swětlo, a w nečas i dešť wniká. Domy gsau pauhé dřewěné baudy. Moge postel záležj ze čtyr neotesaných slaupů, genž gsau do země wrazeny, a z několika přjčnjch prken. A toto mjsto gest sjdlem wlády. Práwě gest zde kongres shrmonážděn, a držj swá sezenj we velikém dřewěném stawenj, gehož stěny hrubau barwau gsau natřeny. Mezi členy nacházj se několik schopných mladých mužů a mnoho wypasených panů dozrálého wěku. Onehdy gsem šel do rannj společnosti ku prezidentu Lamarowi, a byl gsem předstawen tomuto generálowi. Geho obydlj gest domek o gednom poschodj a gen dwau společenských pokogjch. Pět musikantů hrálo. We společnosti nalezl gsem tolik dobré chuti a modního chowánj, gako snad při podobné přjležitosti we Washin`gtonu panuge, a způsobná zdwořilost zde panugjczj swědčila o tak wybraušené vzdělanosti, že obmezenost prostředků, gaké se zde k ukogenj neyobljbeněgšjchl potřeb nalezagi, u velikém s nj odporu byla. Panj, zwyklé na neywyššj skwostnost zwýšené ciwilisacj, bydlj zde w chatřjch a wytrpugj wšecky neřjgemnosti a nedostatky mjsta, posilňowány duchem podnikatelským, zde panugjczjm, a wyhljdkau na budacjczj zámožnost a nadbytek. Gá několikrátě mluwil s býwalým prezidentem, generálem Houstonem, hrdinau toho mladého státu. On gest asi 45 let stár, ale wypadá gako padesátjnk. (*Samuel Houston byl před wálkau adwokátem w Nacogdochesu). Geho chowánj gest ze staré školy, an gest

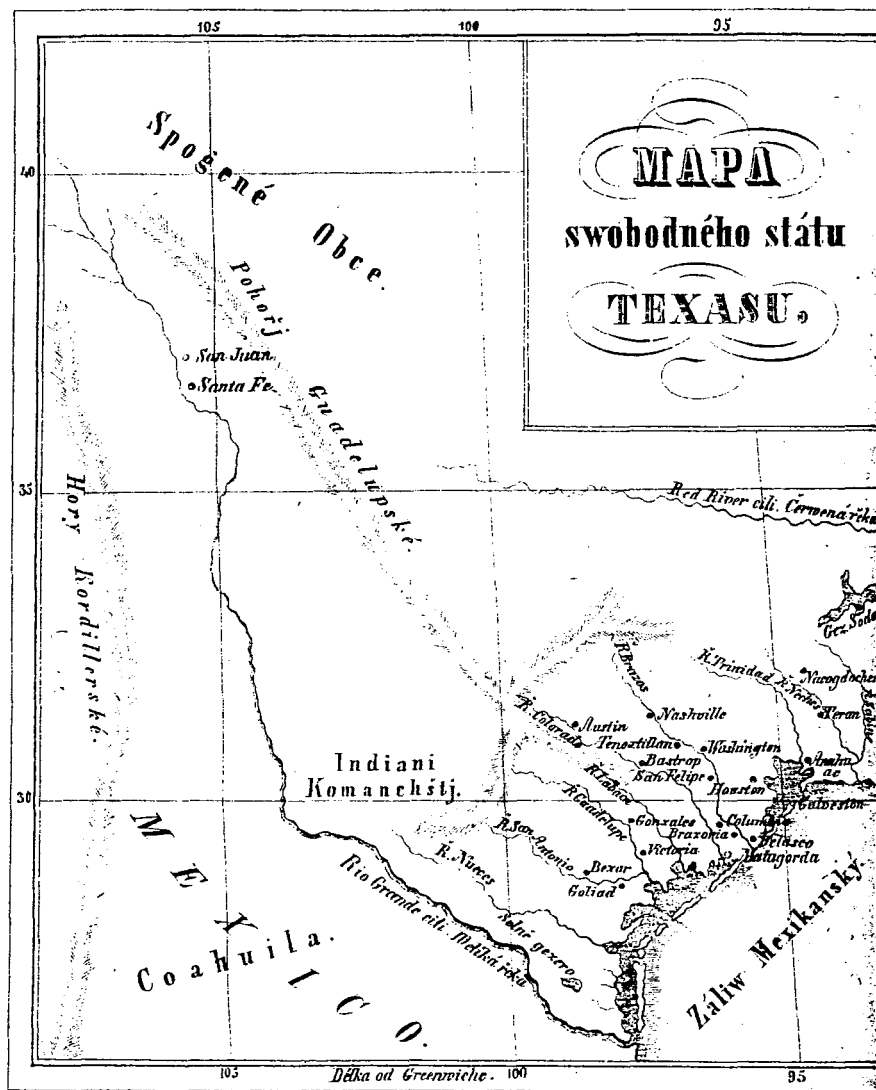
welmi zdwořilý, a wšickni, genž ho znagi, gsau u wytrzenj nad gehu přjwětiwoštj, třeba i chyby mu wytkali. Nikdo nemůže při wálečnjm podniknutj na takowau důwěru národu se spolehati, gako generál Houston. Geho statečnost gest powědoma, a wešken způsob gehu docela se k tomu hodj, poslušnost sobě zgednati. President Lamar gest welmi obljběný, on zagisté přiwede zem k veliké wážnosti. Geho mrawnost gest nade wšecku hanu wznešena, on sestawil welmi schopný kabinet, a nikdo nepochybuge, že se dobře postará o hlaho národu.“

Staw financj ukázal pro rok 1839 - 40 nedostatek 55,939 dolarů; pakli wšak powážjme, že uznánj samostatnosti Texasské z strany Mexika za následek mjtj musj zmenšenj wogska i lod'stwa, ukazuge se i w tom ohedu budacjczj welmi naděgná.

Wšeobecné úwahy.

Powstánj nowého státu, genž gakkoli posud malý, nicméně wšecky žiwly budacjczj rozkwětu w sobě chowá, w tak krátkém čase a tak skrownými prostředky způsobené, gest a zůstane wždy wěcj památjnj, neřkuli velikau. Powážjme-li wšak weškerý běh wěcj k tomu wedacjczj se stanowišťe sprawedlnosti, tu nelze nám ginak, než prohlásiti to za velikau křiwdu, učiněnu Mexické republice. Wšecky ony stjžnosti, gež Texané do Mexické wlády mjtj se domnjwali, byly, gak z hořegšjho patrnó, galowé, prázdne a bezpráwnj. Aníž pak bylo by osadnjcům napadlo, na samostatnost swau pomysliti, k gegjmužto wydobytj naprosto wšecky prostředky gim scházely, kdyby hanebný spekulačnj duch gegich wýchodnjch sausedů nebyl ge k tomu ponaukal a celé djlo térněř sám wywedl. Nestrannj Sewero-Američtj spisowatelé sami nazýwagj toto gednánj swých kraganů velikau laupežj; genž se od saukromných lidj na sausednjm, s nimi w přátelstwj žigjczjm státu stala. Nelze zapjratj, že w běhu boge, gegž mnozj z Texasských osadnjků w tom domněnj podnikali, že pro swobodu a práwa swá se potýkagj; gsauce w tom owšem gaksi stwřowáni anarchij a nepořádkem w celé Mexické republice panugjczjm, wynikli: mnohé šlechetné a znamenité karaktery, bez kterých pomoci nikdy se veliké wěci newykonáwagj; nelze i zapjratj, že Mexičané w celé té wálce mnohých ohawnostj se dopaušťeli: přes to wšeckó ale, gestli se tážeme, gaký, z toho prospěch pro pokrok čłowěčenstwa očekáwati lze, s ljtostj wyznati musjme, že s těžj lze se takowého nadjtj, an tjm šeredné otroctwj w Americe nowé půdy nalezlo, a zrušenj gehu o mnoho ztjženo a znesnadněno.

Na wšechen způsob gest ta wěc na neywyše pozoruhodna, a mnohý čtenář hude nám powdččen za obgasněnj gegj, an posud gen skrowná část Ewropského obecenstwa důkladnau má známost o celém gegjm sběhu.

RESUMEN DE LA INVESTIGACIÓN

LA POLÍTICA DEL EXPANSIONISMO DE LOS EE.UU. LA FRONTERA ENTRE EL MUNDO HISPANO Y ANGLOSAJON EN LOS AÑOS 1821-1848

El tema de la tesis se interesa por el problema de las relaciones entre el mundo hispano y angloamericano en la primera mitad del siglo XIX, sobre todo en la antigua región de Vicerreinato de Nueva España. En el horizonte temporal más amplio esto significa desde la Guerra por la Independencia de EE.UU. hasta los años sesenta del siglo XIX.

La atención se dedica al nacimiento y la formación de los nuevos estados y naciones americanas como el resultado del desmantelamiento del dominio colonial de Inglaterra y España así como a la herencia intelectual, la que estas naciones habían traído consigo de sus modelos coloniales. Comparadas serán las diferentes tradiciones religiosas, culturales, sociales y constitucionales de ambos territorios, el modo diferente del entendimiento del problema de las fronteras en la América del Norte y en la América Latina en el momento de la formación de la conciencia nacional y también los exitosos y fracasados intentos de convivencia en las zonas fronterizas.

Segunda parte de la Tesis pone su atención a las relaciones de dichos territorios con la Europa Central, particularmente con los países checos. Se refiere a los testimonios de los viajeros, aventureros, botánicos y primeros emigrantes quienes pasaban por las zonas fronterizas (Antonín Dignovity, Charles Sealsfield, Frederik Lemsky, Čeněk Paclt, Vilém Pflanzler y August Corda) y refleja las relaciones entre anglos e hispanos en las páginas de los periódicos checos.

Para más detalle en español vease:

STÍSKAL, Jiří: *Precursores de la emigración checa a la zona fronteriza entre los EE.UU. y México en la primera mitad del siglo XIX*. Ibero-Americana Pragensia – Supplementum 10/2002, pp. 87 – 101.

STÍSKAL, Jiří: *La imagen de América en las páginas de la prensa checa durante la primera mitad del siglo XIX*. Ibero-Americana Pragensia – Supplementum 12/2004, en prensa.